

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 481 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 481 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 481 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 481 8° copy 1

30¹/₂ - 55¹/₂
DA BOX

LN 481

ex. 1

M

C
M. J.
thet flit
huer m
oc er
M.
Gabriel
Mede
lig Regis
le forneim
rier/som
gyndel
H. v. b
Met S
P
Prudens sin

Nicolau

Chronica

**M. Johan Carion/paa
thet flitigste sammen dragen/
huer mand nyttelig att læse/**

oc er nu fordansket aff

M. Joenn Tursson
Gabriel Canick i Lund. *Braun*

**Medt een skøn oc her-
lig Register som indholder al-
le fornemste handel oc Disto-
rier/ som seg fraa Verdens be-
gyndelse ind til Carolum**

H: v. begiffuit haffue. *H:*

**Met Kon. Ma. friihede
paa fyre aar.**

Prudens simplicitas & amor recti.

1554.

Nicolaus Johannis Holander

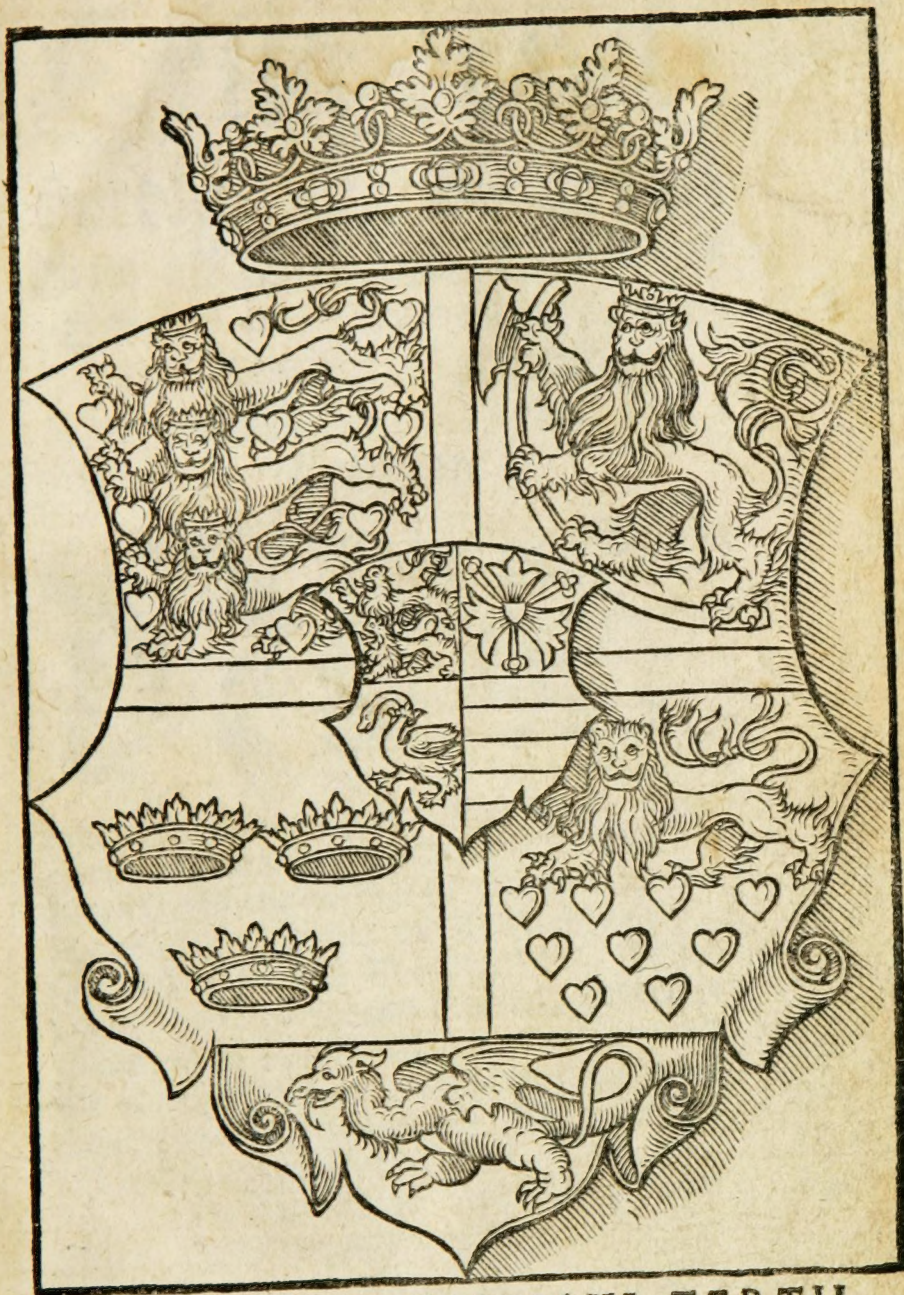
Nicolaus
Lotarius

Johannes
R. B.

CHRISTIANVS TERTIVS D. G.
DANORVM REX, &c.

INSIGN
DA

INSIGNIA CHRISTIANI TERTII.
DANORVM REGIS, &c.

L

byrdic
friis af
Sarsies
res L
til

D

indfode fæd
gott plættige
eders fromhet
saa gonstige i
fordanstet th
nis Carion / e
Dannmarks
De edher til
thetkomere
till een ewigh
De mer
vise oc Høll

3
Erlig oc vel-
byrdig Mand Johan
Friis aff Deslagger / Vægborne
Sørstes oc Stormectige Deres
Koning Christians
til Danmarck / etc.
Cantzler.

Nåde oc Fred
aff Gud Fader oc vor Herre
Jesu Christo. Kiere her
Cantzler Gunstige Herre /
Efftherthi at wi ere alle
dette lofflighe riighe vort
indspødde Federne Land Danmarck / møget
gott plichtige / huer effter sin formue / Oc
eders fromhede affuer oc all tidt verit meg
saa gonstig i alle maade / Thi affuer ieg nu
fordancket thenne Chronica M. Johans
nis Carion / baade mit federne landt oc alle
Danmarcks Riigis indbyggere til godhe /
Oc edher til ære / oc alle edhers slect oc eff-
therkomere (aff den gamle eddel Friis slect)
till een euigh hugkommelse.
Oc mener ieg att ligeruiss som andre
viise oc hylærde Mænd tilforn affue thenne
ne Bog /
A iij

ne bog/ saa høgelighen anseet / att the ville
giøre seg then store wmagh/ att Transfere
hende aff Tydske / oc vdserte paa Latin oc
Frantzøssche / Saa motte hun oc saa vell
læses paa vort Danske maal / off danske
mend alle till lærdom oc vnderuising / om
alle Aarss tiider/ medt alle then leylighed oc
handel/ som ther wdi hassuer seg begiffuit
aff første verdens begyndelse.

Doch ville ieg besønderlighen lade
thene bog vdgaa paa Danske / vnder edhers
Velbyrdigheds nassn oc titel / meg til vern
oc beskyttelse / emodt allom them som vilde
thenne min formetenhedt laste oc fortale /
hvilket ieg doch icke forhaabes/ att noghen
med skel giøre kand/ Naar mand vill rettelig
besinde huor nyttelig thenne bog kand vere
for alle mand / bade lærdt oc wlerd / ehvad
standt the helst kunde vere. Forthi her wdi
beskriffuis baade om thet Aandelige Guds
Rige oc om thet Verlige / oc huor vnder
lighe Gud then Almechtigeste hassuer thess
baade Regimente stiftet aff begyndelsen/ oc
thennom stedse vnderhollet med sin hellige
Aaade / emod Dieffuelen oc alle Tyranner /
som hassue seg alltidt ther effter lagdt / att
ødelegge thennom oc forstøre.

Sammeledes finder mand oc Forteli
ghen i thenne Bog the aller merckeligste
handel /

handel /
de ere fra
Regimetre
Guds løn
att Gud ha
till paa min
skulle lære
oc fremme
Gud vill icke
oc att hand
offuerherer
Oc att Gud
the store her
ranng emod

In sum
huer i sin bef
En herre oc
oc the vnder
Ther vare seg
ther vare kan
bog/ suar/ lærd
raad oc dadr
migir att for
ge stæder/ be
medaghen icke

Ieg hass
bruge mange
ligt denne
then høglæ

handel / Historier oc foruandlinger som skee
 de ere fraa verdens begyndelse i attskillige
 Regimente / Oc ther haff antegnet mange
 Guds lønlighe doom oc orsager / huorfor
 att Gud haffuer sligt ladett skee / off alle
 till paa mindelse oc lærdom / att wi saaledes
 skulle lære att frychte Gud / oc att fordre
 oc fremme Guds Rüge / Oc betencke att
 Gud vill icke lade synden bliffue wstraffer /
 oc att hand vill ey mere spare the mechtige
 offuerherrer end de fattighe vnderfater /
 Oc att Gud offte straffer land oc Rüge for
 the store Herers offuertredelser / vold oc Ty-
 rannij emod theris arme vnderfater.

In summa her wdi beskriues / huad
 huer i sin befalning bør att giøre oc laade /
 Den Herre oc Første emodt sine vnderdane /
 oc the vnderdane emodt theris herkab.
 Thet vere seg ehuaadt Regimentes handel
 thet vere känd / tha finde the her i samme
 bog / suar / lærdom / vnderuifning / exempel /
 raad oc dadt. Saa hielper oc thenne bog
 mygit att forstaa then hellighe skrift i man-
 ge stæder / beuifser off ocsaa then yderste do-
 medaghen icke vere langt her ifraa.

Jeg haffuer icke ythermere behoff / att
 bruge mange ordt ther til / huru nytte-
 ligt denne Bog känd vere. Efftherdi att
 then Høglærde Mand M. Johan Carion
 21 iiij Mathes

Mathematicus haffuer thett sielssuer nock
 sammeligen giffuit til Kiende i fortalen i
 samme Chronica / huor nytteligt thet er att
 læse oc vide Historier / Huilcken fortale/ ieg
 formaner alle læsere grangiffuelighen att
 mercke. Wesaa tror ieg i sandhed/ att nu i
 thenne onde oc farlighe sidste tid i verden/
 som altid bliffuer verre/ oc daglighe seg for
 arger/giørs thet allermost behoff/at the sto
 re oc høge befalnings mendt ideligen læse oc
 søge wisdom oc forfarenhedt i the gamle
 Historier (oc thet i Guds fryct) paa thett att
 the thes bedre kunde forsuare oc beskytte
 vort rette fædrene land / emod saa manghe
 vnderlige anslag / som nu i alle honde made
 seg begiffue / Ligeruist som Eders velbyr
 dighed (om ieg thet rundelighen skal sighe)
 er oc kommen til den store forfarenhed oc
 wisdom / huilcken Gud haffer eders sønder
 ligen begaffuet med / i then høghe oc store
 befalning/som i haffue / hof Kon. Maest.
 vor aller Naadigste herre oc Koning Ro
 ning Christian / oc hans Naades elskelige
 søn oc Høgborne Første Frederico secundo/
 vdualt Koning til Danmark / Huor som
 eders gode raad haffuer altidt mygit got aff
 stedt komet / oc mange onde oc skadelige an
 slag offte forhindret oc affuent/Danemarcks
 riige till en euig oc wielig nytte oc gaffn.

Sadant skulle nu then unge danske
 Adell efterfølge / oc lære effter eders exem
 pel/

pel / oc af
 fedre / hu
 vnslyghen
 drechdeligh
 oc regere
 land med v

Therf
 lighen/ att
 ma/ oc idelig
 thender/ Lig
 haffoe som
 tem historien
 haffoe Offic
 tuill/ att the
 wisdom oc for
 fedre haffoe
 huer i sin bef
 synden oc Gud
 till att before
 (som Christne
 Justice/ forth
 ger / som vor
 toiffue off rum
 nøget gort off
 till wodelig
 ilde hørd.

Aff. sighe
 meg spaa att
 Som er en re

pel / oc aff andre theris gamble oc viise for-
fedre / huorledis the oc i fram tidhen kunde
vüflyghen thennom fprese / att sidhe eens
drechtelighen vnder ett rooligt Regimente/
oc regere Christeligen theris rette fæderne
landt med vüfdom / forstand oc gode raad.

Thersfpre rader ieg thennom synder-
lighen / att the flütteligen læse thenne Chro-
nica / oc idelighen haffue hende for øghen oc
i hender / Ligeruüs som Alexander Magnus
haffde Homerum / Cyrus Konge Xenophons
tem historicum / oc Augustus den Keiser
haffde Officia Ciceronis. Saa er thett icke
tuill / att the io komme saa vell till saadan
vüfdom oc forstand / som theris gamble for-
fædre haffde for thennom / oc lære saaledes
huer i sin befallning / att tage seg vare for
synden oc Guds heffn / Sinde oc saa gode rad
till att besorge theris fattige vnderfæther
(som Christne øffrigged) med Mildhedt oc
Iusticie / forthi mand læff end offte det i bø-
ger / som vore venner oc radgiffuere icke
torffue off rundelighen till siige. Oc känd
nøget gott offt fortiges / ett landt oc riige
till vbodelig skade / Forthi att sandhedt er
ilde hørd.

Aff slige orsagher haffuer ieg taget
meg fpre att fordanske thenne Chronica /
Som er en rett spegel / exempel oc effterdø-
me til

me til Christelig tuct oc dygdelighedt. Ve
haffuer ieg ingen stedz foruendt Carionis
rette mening i nogen maade / oc allermest
effterfuld then Tydske oc retteste Carionis
første impressio / Forthi hun giffuer seg mer
effter vort Danske maal end Latinen / Der
fore beder ieg eders verbyrdighed gangke
ydmyselighen / Kiære Her Cantzler / att i
ville thenne min ringhe vnderdanighe tiens
oc gode villie / gunstelige anname / i saa god
en mening / som ieg thet giort haffuer / eders
Herredøme til en ære / oc mitt rette federne
land til gode oc forbedring / Gudh then al
mechtigste vnde edher sin naade / oc lycksa
lighedt / nu oc til euig tiid / Amen. Datum
Lundis Anno Domini 1553. in vigilia
Pentecostes.

L. W.

Vnderdanige
tjenere

Jonas Turonis
Lundensis.

De
Joh
pa
huor
att la
besønderligen
ger / oc alle reg
ge. Forthi saa
historier / men
hellige Skrifte
re oc handle m
som haffue be
Then hellige S
deruse off om
lie / oc om thet
the oc saa mag

Fortaalen

Johannis Carion

paa Chronicken.

Huor nytteligat thet er
att læse oc vide Historier.

Sedog att Histo-

rier ere almindelighen al-
lom nyttelige att vide oc læ-
se / for mange sager skyld-
hulcke her effter skulle be-
skriffues / Saa ere the doch

besønderligen Kongelige oc Sørstelige Bø-
ger / oc alle regenter oc Herer mest nytteli-
ge. Forthi saa at icke alleniste the Hedniske

Historier / men ocsaa the som findis i then
hellige Skriffte hassue besønderligen att gi-
re oc handle med the Regenter oc Sørster

som hassue befalning att styre oc regere.
Then hellige Skrifftes Historier lære oc vns
deruise oss om Guds ord oc hans helige vil-
le / oc om thet ewige Christi Rieg. Doch lære
the ocsaa megit her foruthan om versslige
Regimens

Historier
ere Konge-
gelige oc
Sørstelige
Bøger.

Bibliste
Historier.

Bedniste
Historier.

Regimenter / oc the giffue off mange skøne
Exempel føre som ere saare nyttelige at vi
de / Saa att the lære oc formane alle Sør
ster oc Herrer til ett Eeligt leffnet oc Sør
stelt Regimente / Men the Bedniste Histo
rier beskriue off om store mechtige Konge
rige / Huorledis att the ere begynte oc op
komne / oc for huadt orsag skyld att the ere
ather omkringuende / oc i thennom er skede
store foruandlinger / Oc lere the ythermere
alle honde skicklighed oc dygd som Herrer oc
Sørster bør att haffue till att regere land
oc Ruge / oc theris vnderfotter / Therføre
burde ocsaa the Historier retteligen att he
de oc kalles førstelige Bøger.

Effterdi att nu i tuende maade bør
huer meniske att vere gott oc from / Som er
vduortis i Verfflig fromhedt oc tucht emod
alle / oc siiden induortis wdi en sand troo til
Gud / oc i Guds frycht oc Eerlighed. Oc
the Historier foregiffue off oc beskriue clars
ligen paa bode siider begge parter exempla.
Saa skulle alle Regenter (naar mand taler
først om then Verfflig fromhed oc dygd / som
thennom bør att følge) achte oc vel mercke
the exempla oc handel / wdaff huilcke the
Funde bliffue paa minde oc vnderuiste / huor
ledis att the skulle holle oc skicke seg ærlis
gen i theris Regimente. Att ligeruiss som
the høre att andre lofflige Konginger oc Er
lige Sørster oc Herrer haffue seg hollet oc
skicket /

Donat m7d
skal acce i
gode Sør
sters exem
pel

skicket / Sa
the see att
føgt / for
mands be
ue beskiet
geligen stra
icke heller b
nyttelige E
formodest
Oc huc
mandeligen
ze de gode o
ge / oc forbe
i maet / frue
her emod se
mercke wdi
lunde att
huorledes att
the haffue
Ythermer b
orsage skyld
uandling / oc
Ruge. Som
Pharao er om
Konger for
Sørster haffue
had oc høg
Ligeruiss som
sag till att
sarem / vther
off fornyelse

sticket / Saa skulde the ocsaa giøre / Naar som
the see att the andre hassue inthet ander
spøgt / fordret oc fremmet / end then menige
mands beste / nytte oc gaffu / oc naar the hass
ue besticket huer mand lag oc rett / oc stren
geligen straffet wskel / vold oc Tyranni / oc
icke heller begyndt eller paatagit nogre w
nytteligt frug / men fast heller hollit frud
formedelst tolmodighed.

Oc huorlunde att the hassue beuist seg
mandeligen mod deres Siender / oc verit sted
se de gode oc frudsomlige naadige oc gunst
ige / oc forbedret theres land oc Riige / bode
i mact / fritheder / Religion oc gode seder.
Her emod skulde ocsaa alle Regenter see oc
mercke wthi the Tyranners exempel / Huor
lunde att Tyranner hassue sticket seg / oc
huorledes att thet er thennom gongit / oc at
the hassue altidt faat en onder affgong /
Othiermer bpr them oc att mercke / for huad
orsage skyld tidt oc offte er sket storre for
uandling / oc vnderlige omuendelse i mange
Riige. Som er aff Tyranni / Ligeruis som
Pharao er omkommen / Oc the Romiske
Konger fortagede oc ødelagde. Item huru
Sørster hassue forderffuit thennom sielff aff
had oc høgferdigthed for ringe sager skyld.
Ligeruis som pompeius hassde ingen ande
sag till att vndertrycke oc forderffue C. Ces
sarem / vthan aleniste had oc affuind. Item
aff fornyelse oc ny skyd / Som the leges
Grachos

Quad
mand skal
achte i Ty
ranners
exempel.

Aff huilde
orsager
Land oc
Riige for
derffues.

Pompeius
C. Cesar.

Crachi.

Athenien-
ses.

Thucidi-
des histo-
ricus.

Grachorum til Rom haffue giffuit stor orsa-
ge till krig oc blotstörning/ Saa er oc the
Mahometiske Krig opstandit oc begynt aff
Ketterij oc Troens wenighed. Item farlige
forbund giffue oc monge store aarsager til/
at land oc Kriige omfringuendes oc forderff-
nes/som the Athenier haffue forloret land oc
Kriige / oc all theres velsærdt formedelst
saadan farlig forbund.

Dette oc saadan stycker flere / skulle
Herrer oc Sørster grangiffueligen acte oc
besinde / naar the læse Historier/ oc lære saa
att tage seg vare/ oc handle visligere i theris
Regimente / oc vere forsynligere / att the
gaar icke ocsaa til med thennom/Thi att en-
dog thesse personer ere affdøde som thet
stedt er/oc tilforn vederfaret / tha sker thet
ocsaa i lige maade end nu i dag /oc skeer vel
herefter/Thi att Verden er verden/ oc bliff-
uer verden. Thersøre bliffuer oc saadan han-
del i verden stedse oc alltidt/ om personerne
dø vdtass. Saa siiger Thucidides (som haff-
uer verit en forstondig krigsmand/ oc haff-
uer selzam handel/som seg ebland Grekerne
begiffuit haffue beskriuffit) At Historier ere
ligeruist som ett liggendesø eller Thesau-
rus / huilcken mand skal altid haffue ved
handen/ oc i forradt/ att mand saaledis kan
vide her medt att sticke sig i lige saadan
handel. Thi att saadane tilfelle oc handel
som tilforn ere skede / begiffue seg vel meer
her effo

her effo
een str
en her
bosinde oc
sin besalm
gonger ha
fram
er mange
Regenteme
alle lige nyt
som er / or
oc lydsel
straff som
Saldoes bl
Cassas oc an
theris wylde
ebland ver
ocreddede
som plet
ster / ligeru
summa/ at
konster giffu
ue/ Saa gr
rier til lade
lie alle bonde
Nu seer
storste exem
aff nogen
huad man
thet er att
thet er oc

her effter / Oc sandeligen ere the Historier
 een Spøstelig Skat oc liggendefæ / aff huilcke
 en Herre oc Regente kan seg mangan riid
 bosinge oc vnderuise / huorledis hand skal
 sin befalning forre staa oc regere / att thet
 gonger hannom vel aff.

Framdelis ere ocsaa ebland the Historier
 er mange Exempel / huilcke der tiene bade
 Regenterne oc vnderdane / oc ere thennom
 alle lige nyttigt att vide / oc att leffue effter /
 som er / om horsambedt / vnderdanighede
 oc lydelse emod sin Offrighed / oc om den
 straff som følger then wlydighed effter /
 Saledes bleff Absolon / Catilina / Brutus /
 Cassus oc andre flere suarligen straffede for
 theris wlydelse oc opror. Item om troskab
 ebland venner / ligeruis som Jonatas friede
 oc reddede Dauids liiff. Item om then straff
 som pleier folge effter hoor oc andre slige læs
 ter / ligeruis som Dauid bleff straffet / In
 summa / att i lige maade som mand i alle
 Konster giffuer exempel til en regel oc proff
 ue / Saa giffuis ocsaa exempel i the Histo
 rier til lærdom oc vnderuising at effter føle
 lie alle honde fromhed oc dygd.

Nu seer mand fast clarligere aff the His
 toriske exemplar oc framfarne handel / end
 aff nogen anden skriffuen vnderuising /
 huad man skal gjøre oc lade / oc huor ærligt
 thet er att leffue dygdeligen / oc huor flempt
 thet er oc skameligt / att leffue wdygdlig.

Therefore

Historier
 ere allom
 nytteligt
 att vide
 for mange
 sager syld

Thersføre ere saadane Historiske exempel lita
geruus som malne billeder/ icke allene bestic
kede der til/ att lære de som vel ere optuch
tede / Men ocsaa til att paaminde oc opten
de thennom med een sponderlig løst oc bege
ring/ till att øffue seg i thet som Erligt oc
dygdeligt er / Thi ingen Kand vere saa vild
oc wsiindig/att hand lader seg io noget gon
ge saadant til hierttet. Naar hand less oc hø
rer andre mends dygdelige gierninger oc
mandom / eller oc forskrecker seg/ naar hand
formercker hues heffn oc straff thet haffuer
aldrig gonget offuer the wdygdelige oc w
milde Tyranner / Thette er nu sagt huorle
des mand skal nytteligen lese the Historiske
exempel / om then verfflige fromhed / oc
dygdelig tuct / huorlunde mand skal lessue
oc haffue seg erlige vduortes eblant men
nisker.

Historier
giffue off
terdom att
frycte
Gud.

Nu bør huer Christen menniske her
forutan ocsaa icke forglemme Gud / Men
att lere vdaß samme Histørier/gode Exem
pel oc vnderuising/ huorlunde wi skulle off
sticke emod Gud/att lessue i Guds frøcht oc
i een sand troo oc haab till Gud. Huo som
thesse tuende stycker haffuer / saa att hand
frycter Gud/oc med een stadig troo forlader
seg till hannom / tha er Gud bespønderlig
hoff hannom/ oc han regnes att haffue then
alsomstørste fromhedt oc vere alsom dygde
ligst. Oc endog att the Bedniske Historier
icke

icke obent
ler med n
Christne v
regerer all
alle ere vn
herføre er
vold oc m
hedniske v
dygdeligen
res vnderfa
ne icke bek
Regimenter
besynderlig
hoghe dyg
skal huer C
huor som no
tucelige reg
thaa er thet
modt leere at
Tyranner oc
straffer for t
spøcht lyder
der er / att
macht eller t
skal ocsaa me
seer mand o
ge att bost
ster oc Reg
ue thet for
der Guds b
struffuer ho

icke obenbarlige lere / huorledis Gud hand
 ler med menniskerne / Saa skulle doch alle
 Christne vide / att Gud alleniste opholler oc
 regerer alle Regimente i Verden / oc att wi
 alle ere vnder hans mact oc beskermelse /
 Hershøre er Gud her mit eblant / straffer all
 vold oc tirannij / oc giffuer vnder tiden the
 Hedniske regenter stor naade till att regere
 dygdeligen med stor tuct oc ære emod the
 res vnderfater / Thi Herrer oc Førster kunn
 ne icke beholle oc forsuare theres riige oc
 Regimenter emod Dieffuelē / foruthan Guds
 besynderlig hielp oc bistand / oc saadane
 hoghe dygder / som ere Guds gaffuer / Saa
 skall huer Christen nu vide oc betencke / att
 huor som noghre Førster haffue Erlige oc
 tuctelige regeret / oc straffet vold oc wrett /
 thaa er thett Guds egne gierning. Oc her
 medt lere at frycte Gud / naar man seer att
 Tiranner oc wilde regenter ere gruselige
 straffet for theris w mildhed / Som thenne
 sprock lyder / Huo som tagher till suerdet /
 det er / att huo som tagher seg till nogen
 macht eller regimente utan befalning / hand
 skal ocsaa medt suerdt ødeleggis. Her emod
 seer mand ocsaa / huer Gud pleier veldelt
 ge att beskytte oc beskerm the fromme Før
 ster oc Regenter / Saa att Hedninger haff
 ue thette formerct / att the Førster ere vnder
 der Guds handt oc beskermelse / Thersfere
 skriffuer Homerus om thennom / att Gud
 Færster

Faster sin eghen skjold i striden for them att
 besterme thennom der med/oc hand gifr een
 saadan dicht oc lignelse her om/ Huorlunde
 the Sørster hassue huer sin eghen nødhel
 pere/saa som Achilles palladem etc. Men be
 sønderligen er thet klarligere vdrøct i the
 Historier som findes i then hellige Skriff/
 Som er om Abraham/ David/ Ezechias oc
 andre flere/ huilcke Gud besynderligen hass
 uet bestermed/ Oc ere saadane Exempel alle
 Sørster oc Regenter forskreffne/ att the skul
 le vide att Gud vill seg end nu i luge maa
 de beuise emod alle fromme oc Gudfryctige/
 oc vill thennom beskytte oc besterme.

Under
 skedt emel
 lom the
 hedniske
 Historier/
 oc then
 hellige
 Skrifte.

Oc er herføre then vnderked/ emellom
 the Hedniske oc then hellige Skriffts Histo
 ri. Att then hellige Skriff gissuer vidnis
 byrd oc siger/ huilcke Guds gerninger ere/ oc
 icke forclarer off alene the verfflige sager oc
 handel/ huorledes att the skulle Gudfrycte
 ligen regeres her paa Jorden/ Men beskriff
 ue off oc saa om Guds Riige/ huorlunde Gud
 hand gissuer sit hellige Ord/ oc huorledis
 hand deler med off sin naade oc barmhert
 ighed/ oc gifr off salige aff sin egen miskund
 om huilcket Hedniske Historier inthet vide.

Quad
 then helli
 ge Skrifte
 Histori le
 rer off.

Therføre bør alle Christne att lere oc
 mercke then hellige Skriffts Histori/ dem
 til en lerdom oc vnderuising/ at bestercke oc
 stadtfeste wor tro oc hob til Gud/ oc att vide
 huorledis att Gud hassuer skabt all ting/ oc
 huor

huor vdrø
 huorledis
 oc beskæft
 ord oc for
 att forlade
 Item
 ze beuaret
 gaff sit ord
 Item
 er/ the hellig
 verdens be
 gelse oc mo
 med skrifte
 Item
 vnderligen b
 forrettet
 nstis sind oc
 Item
 off Exempla
 herde straff
 de oc miskun
 sine ere then
 wi skulle oc
 stadelige tro
 Item
 till troens
 Prophetier
 gimenet/ att
 regen oc sun
 Prophetier
 mand vissel

huor vdaß synden er begynt oc oprunnen/oc
huorledis Gud hæffuer ther emod anrichtet
oc besticket sit eget riige/oc giffuit sit hellige
ordt oc foriettet Christi/ oc vdsendt hānum
att forlade synden/ oc att gifre off salige.

Item/ huorledis att Gud hæffuer sted
ze beuaret Christi Riige/ strax effter hand
gaff sit ord/oc foriettelser om Christo.

Item/ huorledis att Guds Riige/ thet
er/the hellige Guds tienere/hæffue strax fraa
verdens begyndelse/oc altid siden lidit forføl
gelse oc modgög/ oc Dieffuelen hæffuer altid
med største mact i verdē anfectet Guds ord.

Item/huorledis att Gud hæffuer altid
vnderligen beuist oc fuldkommet all sine
foriettelser / Vthermere end nogen mens
niskis sind oc vishedt kan betendē.

Item / huorledis att Gud fōregiffuer
off Exempla/baade att redhes for syndsens
horde straff oc pine/ oc til att forhæbis naa
de oc miskund / Saa som Dauid oc androm
flere ere theris synder forladne/paa thet att
wi skulle ocsaa fonge trøst oc hugsaalelse oc
stadelige troo/att Gud vil vere off naadig.

Item / huorledis att Gud hæffuer off
till troens stadtfestelse giffuit alle honde
Prophetier / om thesse verslige Riige oc re
gumente/ att wi skulle hermed hæffue ett vist
tegen oc sand beuising / att naar saadane
Prophetier ere framfarne oc skede / tha skal
mand visselige vide / att thenne lærdom /

B ij

Guds

Guds ord oc troo om Christo som wi nu
hassue/ er sandeligen kommen fraa Gud/ oc
att thenne vor troo er viss oc fast oc ingen
anden.

Item att wi skulle vere paaminte /
Naar Christus skulle komme / oc naar Ver-
dens ende tilstunder.

Item naar wi besinne oc mercke att
alle ting ere skedt oc ske dagligen/ som spode
oc propheteret ere / att wi skulle tha aldelis
troo oc vide/ att alt thet som skriffte melder
att ske skulle/ thet skall ocsaa visseligen ske.

Men att wi ythetmer kunde retteligen
forstaa the prophetier/ tha bør off besynder-
ligen att vide/ een rett skick om alle riige oc
regimente / oc om alle verdens aar oc rette
tall oc andre ting flere / som mand finder i
the Hedniske Historier / Thersfore skulle oc
the Christne vide samme historier till een
rett vnderuisning oc rettelse i the prophe-
tier / att kunde thennom retteligen bruge oc
forstaa.

Her vdaff kand nu huer lettelighen
mercke huad nytte oc gaffn man hassuer
ther aff att vide oc læse Historier. Saa skall
off oc alt dette som nu skriffuit er / paamin-
de/ att sitelige lese / oc giærne høre Histo-
rier / oc bruge thennom/ off alle till forbed-
ring oc lærdom / oc att efftersølge gode
exempel.

Huorle

Huorle
eteligen
slute

Do
Histor
acte fa
slute
thersfore haf
skiff bende
de samme i m
med skref
hert / Men teg
sprog Helix P
eteligen part
tiider. Oc de
allerstbeste om
linger i verde
Christus skulle
skal staa / och

Det
L

I ser tusind aa
skal han se
Tw dusint aa
Tw dusint aa

**Huorledis mand skal skis
ckeligen lese Distories / oc be-
slute thennom i viss tiid.**

Hvo som vill nytteligen lese
Distories / hand skal alle aar oc tiid
acte fraa Verdens begyndelse / oc be-
slute dennom vnder et viss tall /
therføre hassue nogre parteret verden oc
skift hende i siu alderdoms tiider / oc regne
de samme i mange honde maade / giøre der
med størref wiskelighed / end nogen viss-
hedt / Men ieg vill efftersølge then herlige
sprock Helix Prophetes / hand hassuer mer
ckeligen parteret oc delet verden i trende
tiider. Oc der med till kiende giffuit then
allerstørste omuendelse / oc høgste foruande-
linger i verden sket er / oc paa huad tiid
Christus skulle komme / oc huorlunge verden
skal staa / oc lyder det saaledes.

Helias
skiffie vers
den i trene
de tiiders

Det Sprock aff Helie Duff.

**I sex tusind aar skal Verden vere / oc sidhen
skal han forødes.**

Tw dusint aar øde / vthan all lag.

Tw dusint aar / Guds lag.

B iij

Tw dua

Tw dusint aar Naadens tiid / oc Christi riid
ge / Men om saa skeer att thenne tiid
bliffuer icke opfylt till enden / tha skeer
thet for vore Synder Skyld / som stoor oc
wtallig ere.

Then förs
te verdens
tiid.

I tw dusint aar skall verden staa øde/
det er / foruthan alle skick / Regimente oc
Ordinanz aff Guds ord eller visslag / Ther
effter skal omkerelsen komme / oc Guds bud
ord giffues / oc ett sonderligt Regimente oc
Gudstienst beskicks effter Guds ord / oc
thette skal oc vere i tw tusind aar. Sidhen
skal Christus komme / oc then Euangeliske
uaadelige tiid skal oc stonde i tw tusind aar.
Doch skal ther nogre aar forfortes / thi Gud
vill haste till enden / som Christus siger
Matth. 24. Att huo som den tiid bleff icke
forfortet da vorder inghen salig.

Thenne skick oc ordning ville wi effter
følge / oc saaledis skifte thenne Bog vdi
trende parter oc tiider. Then første indhol
der all then tiid / oc huad ther emellom skedd
er / fraa Adam oc til Abraham / thi desse ere
de første tw dusint aar / men om thenne tiid
finder mand sare lidett beskriufft / oc ingen
stedes nogit thet som vift er / vthan aleniste
huad ther findes vdi Bibelen / Doch er thet
møgit høit oc vnderligt / alt thet der bes
skriufft er.

Then and
den vere
dens tiids

The andre tw dusint aar skulle regnes
fraa Abraham / oc ind till vor Herres Jesu
Christi

Christi fødsel
dusint aar
som sage er
te egen tiid oc
gheruge oc
gyn / den ene
verden seg ali
eller noghen si
veller / end i the
skulle wi then
Monarchier
Thi wi see oc
beskicker oc he
regimente / att
lighed oblandt
dettende de ond
Zarfe h
det Monarchie
een Herre oc po
vnder seg run
den / saa att al
hannem alene /
nom alle / lag /
hand yhermere
sin Monarchie
att opsette seg
ther haffuer oc
tuge Konger oc
re hannen vnder
doch icke funder
mact oc offuer

Christi fødsell/ Endoch att thet giør icke tw
 dusint aar fylle / Thi Gud haster till enden
 som sagt er/ Men denne tid er Verdens rets
 te egen tid oc older/ wdi huilcken the mectis
 ghe riige oc Monarchier ere opkomne oc bes
 gynt/ den ene effter then anden / Oc hassuer
 verden seg aldrig saa mechteligen beuist/
 eller noghen sinde brugt saa stor mact oc
 velle/ end i thenne alderdoms tid/ Thersföre
 skulle wi thenne verdens tid skifte i fyre
 Monarchier oc besynderlige Regimente /
 Thi wi see oc mercke att Gud hassuer all tid
 besticket oc hollet verdens vnder ett veldigt
 regimente/ att saledes beholde tuet oc skick
 lighed ebland the gode / oc att straffe oc nes
 dertrycke de onde.

Thersföre hassuer Gud stichtet oc bestick
 et Monarchier / det er saadane riige / Att
 een Herre oc potentat / hassuer inde haft oc
 vnder seg tuinget then største part i Ver
 den/ Saa att all mact oc veldighed var hos
 hannom alene / oc hand skulle besticke den
 nom alle / lag / rett oc fridsamelighed / Oc
 hand ythermere haft saadan mact oc vold i
 sin Monarchi/ att ingen torde fordriste seg/
 att opsette seg emod hannom. Endog att
 ther hassuer oc saa andersteds verit mees
 tige Konger oc Potentater / som icke vo
 re hannom vndergiffuen / tha hassue the
 doch icke kundt sette seg op emod saadan
 mact oc offuerste Regimente / Oc finde wi

B uq

aleniste

Wilde
the fyre
Monars
dier ere.

Romiske
Riige er
nu hof the
Tyske.

alleniste fyre saadane Monarchier at haffue
verit i verden / then ene effther then an-
den.

Then første Monarchi oc offuerste Re-
gimente i Verden haffde the Assiri / Effther
thennom regerede the Persi / ther nest the
Greci / oc siden the Romere / Thesse fyre
veldige riige oc regimenter haffue verit eff-
ther huer anden. Men nu haffuer Gud paa
thet sidste beskicket then Tydske nation y-
thermer end andre land til den eere oc hoch-
eit i Verden / Endog att the icke nu inde haff-
ue thet gantske Romiske riige / oc all verden
vndertuinget / forthi at Gud haffuer thet
sielffuer sagt / att the Monarchier skulle paa
thet sidste forminsckes oc bliffue ringere /
Saa er dog ligeuel then høggeste Maesteth
bleffuen hof thet Romiske riige / oc skulle
alle andre Konge oc Førster holle dette
riige i ære / oc thet allermest ansee / Endog
att wi icke alltidt haffue lige mechtige Kei-
sere / Saa giffuer dog Gud vndertiden en
saadan veldighen Keiser igien / att then Ma-
esteth / oc høgmectighed bliffuer altid i sin
mact. Oc skeer thet aff Guds eghen forsyn /
baade att beskytte vor Christelige troo oc
Religion her med / oc till att saaledes holde
fridt oc enighedt i landene.

Herföre skulle de Tyske Førster oc bes-
synderlige the Churførster høgligen acte
thenne theres ære oc store befalning / oc bes-
tendte

tendte huer
sielffuer giffu
mectighed i
Religion her
fredsomme
stor mact paa
oc aff goden i
narchi holles
ringe han syne
the første be-
ther icke Komb
dracht emello
att the skulle
till / att derre
første / hulle
offuerste Regim
som derre bliffa
tha fand der icke
uer forförmig
gantske Christe
storligen befryet
derligen affuend
ste Dag / oc for
desffuelse. Thi
lerer off clarligh
star ther effter
riige bliffuer for
Therre se
thenne rade om
att alle to skulle
le verdens hand

kende huorledis att Gud haffuer thennom
 sielffuer giffuit oc befalet thenne ære oc høg
 mectighed i Verden / aleniste till att beuare
 Religion her med / oc besticke lag oc rett oc
 fredssommelighed. Sanderligen her ligger ^{Allermest}
 stor mact paa oc thette er allermest nytte / ^{bor thet /}
 oc aff nøden i Christenheden / at thenne Mo ^{Romiske}
 narchi holles oc bliffner ved mact / ehvor ^{Riige att}
 ringe han synes att vere oc liiden. Oc Skulle ^{holles ved}
 the Førster besynderlige tage seg vaare / att ^{mact.}
 thet icke komber noghen wenighedt oc tue
 dracht emellom thenom indbyrdes / paa det
 att the Skulle icke saaledis giffue orsage der
 till / att dette Rømske riige skall bliffue for
 støret / huilcket nu er thet rette huffuit oc
 offerste Regimente i Verden. Men huo
 som dette bliffuer forstøret eller attskildt /
 tha kand det icke andet vere / end thet bliff
 uer forstøring oc omkringuendelse i then
 gantske Christenhed / Huilcket wi maa vel
 storligen befrycte / Wtan Gud thet besyn
 derligen affuender / oc kommer med sin yder
 ste Dag / oc forhindrer thenne Jamer oc be
 drøffuelse. Thi den hellige Skrift trøster oc
 lerer oss clarlighet / att then yderste Dag skal
 strax thet effter komme / naar thet Romiske
 riige bliffuer forstøret.

Thette skall nu vere nock sagt paa
 thenne tiidt om thesse Monarchier / paa dett
 att alle io Skulle vide att regne oc indføre al
 le verdens handel oc Historier ind paa thes

B v

se fyre

se fyre monarchier / oc thenne ordinans oc
tal er her spore nytteligt at vide / att wi saales
des kunde thes letteligere begribe oc offuer
tencke huad mā lesser oc hører i thesse histo
rier / Item att wi oesaa kunde see / huorledis
oc for huad sager skyld / att thesse riger oc
monarchier ere omfringuende oc foruandle
de / aff huilket wi skulle lere at taghe vare
for alt thet ther pleiger giffue orsage till
saadane rigsens foruandlinger oc omfringa
uendelser.

Then siiste tind hassuer oesaa tw tusind
aar fraa Christi fødell oc ind till verdens
ende. Endog her er till fiende giffuit / som
tillforn er sagdt / att thet bliffuer icke tw tu
sind aar fuld / Oc sandeligen saa holder then
sprock helie mange nyttelige lærdom i seg /
oc bør oss besynderligen thenne att mercke /
att her beskriuffis om Christi tind / oc naare
Verden skall endes / Ther fore hassuer ieg
thess heller villet sette samme sprock helie
her først i thenne bog / paa det att alle skulle
hinde vide / lese / oc ihu komme. Men huorle
dis thenne Rømeske monarchi effter Christi
fødell hassuer seg foruandlet / oc er kommen
till de Tydske. Oc huorledis att thet Maho
metiske rige er begyndt / Oc huorledis att
pauedomen er opkommen till verselig mact
oc velle / Thert vill ieg beskriuffue oc till fiende
de giffue i then tredie part aff verden effter
Christi fødell.

¶ Thert

¶ Thert
acte her i thes
beskriuffue oc an
ligt / oc thet
struge oc the
her att merck
Thert er begy
dens begyndel
uer hende allri
her i denne Ch
giffue hof th
hof huilke C
suden verden b
hassuer seg her
huer Christen m
dyube oc mycelig
ste vor Che
Gud the
oc

Ythermere skulle wi ocsaa slütelighen
 acte her i thesse Historier / att Gud haffuer
 beskicket oc anrichtet tuende riige / ett versel
 ligt / oc thett andeth Mandeligt / som er Chri
 sti riige oc then hellige Kyrcke / oc bôr off
 her att mercke / huorledis att then hellige
 Kyrcke er begynt oc stiftet strax effter Ver
 dens begyndelse / oc huorledis att Gud haff
 uer hende alltid beuaret / Thersföre vill ieg
 her i denne Chronica beskrieffue oc till kiende
 giffue hoss thette Verslige riige / huor oc
 hoss huilcke Christi riige haffuer stedze verit
 siiden verden bleff skafft / oc huorledis thett
 haffuer seg her wtij begiffuit / wtass huilcket
 huer Christen maa lere oc bemercke / mange
 dyube oc nyttelige lerdome / till att stadtsse
 ste vor Christelige troo / oc tiene

Gud thess ythermere i fröcht
 oc kjerlighedt.

AMEN.

*

Begyns

Begyndelsen

i thenne Chronica/
 Then første Bog / wdi huilcken
 then første verdens alder / det er /
 tw tusind aar fraa Adam oc
 indtil Abraham / ere
 regnede.

Saa lerer oss then
 hellige Skrift / att Gud
 then Almægtigste / skabte
 Himmel oc Jord / ther nest
 ocsaa Menniskerne Adam oc
 Eua / oc indsette thennom
 i Paradis / det er / att de paa Jorden skulle
 ythan all synde Døden oc alt bekymmer sa
 liglick leffue / ythermere lerer oc Skriftens
 huorledis Gud gaff thennom itt bud oc be
 falning / huilcket the haffue brøt oc øffuer
 tredet / oc ther med ere the faldne i synden
 oc til døden / Men effterdi att alt dette ston
 der clarligen beskriuffit i Bibilen / ther wi
 kunde ther finde / Saa giørff icke behoff
 att taale nu mōget herom. Men thet er
 nock /

Adam oc
 Eua.

nock / Atter her
 maner att vi
 er saldes beg
 byndelse / o
 aff Gud / oc
 mskelige Slec
 De haffu
 Ruge strax eff
 tud hand best
 alt thet som
 Att hand the
 oc bruge the
 dinang om alle
 thenne Guds b
 gimentre oc Or
 i verden / huilcke
 gode / formeckel
 Then hella
 oc planter i G
 Adam oc Eua
 the skulle icke øde
 huilcket Gud ad
 thetis lydelse em
 oc reed. Men st
 dede / Tha haffu
 uelens maer oc
 loffuit oc foriet
 um oc gode fort
 Sed / det er / om
 le Komme oc off
 spre hans Ruge

essen

onica/

di huiſcken

lder/ det er/

Adam oc

am/ ere

er off then

Erſt / att Gud
ecigſte / ſabre
e Jord / ther neſt
miſterne Adam oc
indſette thennom
aa Jorden ſulle
alt bekymmer ſa
rer oc ſkriften
om itt bud oc be
e brøt oc offuer
e ſaldne i ſynden
att alt dette ſton
Biblen / ther wt
giſſ icke behoff
m. Men ther er
nock/

nock / Att huer leſere ſkal vere her wdi for
manet att vide oc komme i hug. At verden
er ſaledes begyndt oc haſſuer ingen anden
begyndelſe / oc att Adam oc Eua ere ſkabte
aff Gud / oc ere then førſte ſted til alt men
miſkelige Slecte.

Oc haſſuer Gud indſett then verſelige
Rüge ſtrax effter att verden vor ſkabt/ then
tind hand beſkickede Adam een Herre offuer
alt thett ſom vor i vandet oc paa Jorden/
Att hand ther med ſkulle haſſue oc ſkaffe/
oc bruge thennom/ oc ſaa giore ſtick oc or
dinantz om alle the vduortes ting. Vdaff
thenne Guds beſalning ere ſiden alle Re
gimente oc Ordinantz giorde oc beſkickede
i verden/ huiſcke før Gud ere behagelige oc
gode/ formedelſt thenne Guds beſalning.

Then hellige Kyrcke er oc ſtrax begynt
oc plantet i Guds ord / then tind Gud gaſſ
Adam oc Eua thette Bud oc beſalning/ att
the ſkulle icke ede aff liſſens treds fruct/ vñ
huiſcket Bud Adam oc Eua ſkulle beuife
theris lydelse emod Gud/ oc hannom frøcte
oc troo. Men ſtrax ther effter att the ſyn
dede / Tha haſſuer Gud obenbaret Dieff
uelens mæct oc velde / Oc ther emod
loſſuit oc foriettet thet hellige Euangelii
um oc gode fortrøſtning om ene quindes
Sed/ det er/ om Chriſto/ Att Chriſtus ſkul
le komme oc offueruinde Dieffuelen oc for
ſtøre hans Rüge / oc off igenløſe oc frelſe
ſtaa

Befalning
att beſtick
thet verſe
lige Regi
mente.

Then hel
lighe Kir
ckes begyn
delſe.

Then første
ste Euangeli-
ste
Predigen
oc foriet-
telse om
Christo.

Begyndel-
sen til all
verselig
modgong.

fraa synden oc døden / oc haffue dette verit
then første Euangeliske predigen oc trøstes-
lige hugsualelse / wtij huilden then hellige
Kircke oc Christi Ruge haffuer fonget sin
begyndelse. Forthi bør icke aleniste wdi
Christi Ruge att predige budordene om go-
de gerninger / men oc syndernis forladelse
formedelst Christum. Effterdi at wi bliffue
saledes forspønde oc igen forligte med Gud /
oc trøstede emod døden oc alle frustelser.
Naar wi thenne forietelse om syndernis for-
ladelse fatte oc begribe i en sand troo til
Gud. I lige mode haffuer Adam oc Eua
seg trøstet oc hugsualet i thenne foietelse
om Christo / oc saledes er thenne hellige
Kircke begynt med thesse tuende personer.
Doch ligeuel haffuer icke Adam oc Eua ve-
rit forutan tymmelig straff for theris synd
oc wlydse / The ere vddressue aff Paradis /
det er / the ere vndergiffue døden oc alle
honde plage / sorg oc modgong / oc motte
saaledes leffue oc boo paa Jorden med
arbeyde oc elendighed all theris liffs tiid /
i thet land som Jøderne haffde sidene in-
de / fordi man skriffuer / att the ere skabte
hoss thenne by Damasco.

Om Cain oc Abel.

Then

De
Flare
Afflic-
tion
Brod

først the hell-
the wgdelig
forstredelige
stund begynt
huilden Dief-
sker rettelige
Cain att saa
Guds ord oc
giffuer rhime
stere rede oc gi-
uer emod Gude
blind then mann
i samme rusten
mange høge oc
tilkomende si-
stredelige haffue
gonge the mann
huildet her vore

Men sudom
faders ansigt /
haffu Enoch / oc
det alle honde for
paa det siste bleff
de / oc saa haffue
siff / thi hand

Den hellige Skriff for

Flarer ythermere att Adam oc Eva
afflede børn / oc att Cain slog sin
Broder Abel ihel / tha begyntes

først the hellige menniskers forfølgelse aff
the wgudelige. Oc ere dette ett saare
forfæckeligt Exempel. Fordi att thenne
strid begynte sig for Guds tiemiste skyld/
hvilcken Dieffuelen kand icke lide naar hun
sker retteligen / Derfor tilleggede hand
Cain att slaa sine Broder ihel / paa det att
Guds ord oc lerdom skulle ødelegges / Oc
giffuer thenne Historia her til Kiende then
store vrede oc grumhed som Dieffuelen haff
uer emod Guds Tienere / oc huor suag oc
blind then menniskelige natur er. Ythermere
i samme Historia lerer oc then hellige Skriff
mange høge oc drebelige lærdome om Guds
tilkommende strengedom / oc om then for
fæckelige heffne oc straff som skal offuer
gonge the mandrabere for blodstørtning /
hvilcket her vore forlangt at beskriue.

Gørle
mandrab
skede for
Guds
dyrkelse.

Man fins
der anders
fers att
Adam oc
Eua be
grede Ab
bels død
hundrede
aar / oc
afflede sin
den Ser.

Men siudene att Cain flyde fraa sin
Faders ansicht / bigde hand ene Stad ved
naffn Enoch / oc hans børn haffue paa fun
det alle honde Konster oc handuerck / Men
paa det siste bleff thet mord som Cain gior
de / oc saa heffnet oc straffet paa hannom
sielff / thi hand bleff oc ihel slagen.

Mandrab
skal strafs
fes hordes
ligen effter
skriffen.

Om

Tue dette verk
agen oc resten
en then hellige
fuer fonger sin
te aleniste wdi
dordene om go
arnis forladelse
redi at wi bliffue
elgite med Gud/
oc alle fæstelser.
om syndens for
en sand troo til
uer Adam oc Eva
thenne foietkelse
r thenne hellige
ruende personer.
Adam oc Eva ve
ff for theis synd
affue aff Paradis/
Tue døden oc alle
dgang / oc morte
paa Jorden med
theris liffs tiid/
haffde sidene in
att the ere skabte

oc Abel.

Thi

Om Seth.

Adam haffuer siden affled
 een Søn ved naffn Seth/ thenne var
 god oc hellig / Oc Gud haffuer end
 siidene effter Abels død. formeret sit
 Rüge/ Aff thenne Seth ere the hellige For-
 fedre aff Komne/ oc thenne Slect er bleffuen/
 Men Cainss afføde er plat vndergongen i
 Syndfloden. Josephus skriffuer att Adam
 oc Seth haffde tuende Taffler/ then ene aff
 Kober oc then anden aff stene / oc ther wdi
 skreffne Guds ord oc prophetier/ huor med
 Guds ord er bleffuit ved macht oc vnder-
 hollet. Hand skriffuer ocsaa att the haffue
 første gang beskicket huert aar i 12. Monaa-
 der/ oc bemerckt alle sternes løb / oc then-
 nom vnderuist andre / Ja sandeligen huor
 Gud haffde icke besynderligen giffuet sine
 obenbarelse her ebland/ tha haffde thet icke
 verit mugeligt/ att mercke sodanne vnderli-
 ge ting aff menniskelige flit alene. Saa-
 des haffue wi Guds ord/ Bogstafue oc the
 høgeste Konster aff Adam oc Seth/ oc man
 finder stor beuifning hoss the Grefiske / att
 skrift oc alle Konster ere begynte oc her Kom-
 ne aff the Jødeske Forfedre / effterdi att
 Herodotus skriffuer i sin 5. Bog / att the
 Greci haffue songet theris Konster oc skrift
 aff the Phenicer.

Adam

Adam oc
 Seth gior
 de tuende
 Taffler.

Bogliige
 Konster ere
 Komne aff
 Adam oc
 Seth.

Adam
 de Noe fad-
 end Noe var
 besynderlige
 hues ther em
 then Slect o
 saledes vissel
 sus skulle f
 Doch er
 then hellige
 er icke død /
 haffuer Gud
 wri ett bes
 Att ther er
 lifuer effter d
 dpmne / the g
 ge / oc the w
 me. w. En
 om det Lige
 Om

Den
 ser clat
 haffuer
 orsagen
 den vor tha ble
 oc besynderlige
 synder / som er
 oc tyranni / w
 moduillighed o

Adam haffuer leffuet 30. aar/oc naer Adams
de Noe faders tid. Men Adam døde for alders
end Noe var fød 326. aar/ Oc her er inthet
besønderligt skriffuit fra Adam ind til Noe/
hues ther emellom sket er / wtan aleniste
then Slect oc aføde / paa det att wi skulle
saledes visseligen vide / wtass huilcke Chris
tus skulle fødtes.

Doch er ther ebland beskreffuit / att ^{Enoch} then hellige oc gudfrøchtige Mand Enoch ^{then euige}
er icke død / Men bort tagen til Gud. Oc ^{liffs exen}
haffuer Gud atter fore giffuit verden her
wti ett besønderligt stycke at mercke oc tro.
At ther er ett andet wdødeligt liff/ oc euige
leffnet effter dette liff/ huilcket Gud skal
dømme / the gudfrøchtige til att giøre salig
ge/ oc the wgudelige att straffe oc fordømme.

*Wdh Enoch er it mindis guld for syndfloden
om det Euige liff, men Elias retn vand floden.*

Om Sindfloden.

Den hellige Skriffit bevi
ser clarligen / huorledes att Gud
haffuer straffet Verden / oc siiger
orsagen her till. Effterdi att Ver
den vor tha bleffuent formøgit arg oc ond.
oc besønderligen opregnes thesse hoffuit ^{for huilcke}
synder / som er/ Guds forachtelse / oc hoor ^{synder}
oc tyranni / wdi huilcket tha brugedes al ^{Verden er}
moduillighed oc all legomens wbluelig han ^{forgons}
del oc ^{gen.}

Adam

Ett for
 streckeligt
 exempel /
 hwarledis
 Gud haff
 uer straffet
 synden.

del oc wtucht. Effterdi att texten følger/
 Att the hellige Menniskerij slecht er tha
 bleffue tyranner/ det er/the haffue tha platt
 inthet mehr actet Guds ord eller Guds tie
 niste / Men haffue tha leffuet ett wogudeligt
 oc bistertt leffnet oc haffue the ringeste vn
 dertryckt / oc the arme omkommet som the
 ville selfue / oc bruket all theris eigen villie
 effter legomenss begiering. Herfore haff
 uer Gud tha truffuit verden / att han skulle
 forsenske hinde med Sindfloden / oc haffuer
 dog forkyndett dette for Noe hundrede aar
 tilforn / paa det att nogre skulle seg forbe
 dret oc bleffuet salige. Oc tha Noe vaar
 600. aar gammel er Sindfloden komen/oc
 Noe er indgangen wtij Arcken med sine
 hustru oc sine tre sønner/ Sem/ Cham/ Ja
 phet oc theris hustruer effter Guds befal
 ning/oc der wdi ere thesse s. menniske beua
 rede/Men ellers haffuer Sindfloden forsens
 ket oc forderffuit alle menniske oc creature
 paa Jorden. Oc tha vore forgongne fraa
 verdens begyndese oc till Sindfloden 1656.
 aar.

Den tiid effter Sind floden.

Den tiid Noe haffde verit i
 Arcken mehr end ett halfft aar / oc
 nu vandet siold / tha bleff Arcken
 stoendes

stoendes paa
 oc suden are
 Jordan begy
 falet Noe at
 Noe haffde ti
 Tha haffuer
 Verden / oc
 ord / oc til sa
 forsenske Ver
 tegn skatte k
 mane oc pa
 loffe. Sa
 offthamne
 me Guds ti
 skulle piffue o
 her med.
 Gud oc saa til
 the hellige fo
 Eisd for end
 Verden. He
 giffuet en ny
 ruge / oc med
 are mandrab
 som her till er
 righeden. Sa
 aff ny anridi
 Rugmente.

Alle th
 uer ieg nu E

stoendes paa dett høye bierg i Armenia/
 oc siden att arett vor till ende / then tid att
 Jordan begynte att tørres / haffuer Gud be
 falet Noe att gonge wdaff Arcken / so att
 Noe haffde tha veret ett heldt aar i Arcken. *Nor vane
: arcken ut
f. l. 100*
 Tha haffuer nu Gud atter begyndt een ny
 Verden / oc allerførst vdgiffuit sitt hellige
 ord / oc til sagt Noe att hand vil icke mehre
 forsencke Verden mett vand / oc till ett vist
 regn skabte han en regenboge / som skal for
 mane oc paminde off thenne forietrelse oc
 loffte. Saaledes haffuer Gud foregiffuit
 off thenne regenboge / att wi skulle i hugkom
 me Guds naade oc barmhiertighedt / oc
 skulle øffue oc bestercke vor Christelig tro
 her med. *Regen b
3: 9*
 Paa samme tid haffuer tha
 Gud ocsaa tilstedt att ede Kiød / fordñ / att
 the hellige forfedre haffde icke end tha edett
 Kiød for end Sindfloden vor gongen offuer
 Verden. Herfor wthan haffuer Gud ocsaa
 giffuet en ny befallning om thett versilige
 riige / oc med clare wdrøchte ord befalet /
 att mandrabere skulle dødes aff thennom
 som her till ere forordineret / det er / aff øff
 righeden. Saaledes er nu Verden atter igen
 aff ny anrichtet oc besticket mett poliet oc
 Regimente. *Nar men
f. en sig
først loff
att ede
Kiød.
Guds be
fallning as
straffe maa
drabere.*

Alle thesse ting om Sindfloden haff
 uer ieg nu korteligen bestreffuet for thenne
 C ij sag

Guds
vrede er
stor for
synden
skyld.

Werden
skal anden
tid bren
des.
Gud be
uarer al
tid syne

sag/ besönderlige att wi skulle betencke then
store Guds vrede offuer synden / fordi att
Gud ville nu saledis haffue the ganske Ver
den paamynt oc atuaret med dette exempel/
huorledis att hand vil bode döme oc straffe.
Oc giffuis her til kiende / att Gud skall een
gong döme then gantske verden / Effterdi
saa att Gud ville icke nu lade synden bliffue
wstraffet. Her om skriffue ocsaa nogre
att effterdi Verden er förste gong försenck
wdi vand/ So skal her effter fölge aff natura
lig beuifning. att verden skal anden tid bren
des oc forgonge aff ild. Ithermere er
her ocsaa att betencke huorledis Gud beuaa
ret att lüge vell sin lille hob/ Endoch att the
ere saa oc forsinode. Item thette bör off
oc grangiffueligen att mercke/ huorledis att
then versselig maect oc straff er aff Gud be
sticket offuer mandrabere / Oc dette er thet
hoffuit stycke wdi thett gantske versselige
Regimente. Fordi att mand skal her effter
vrette oc dömmie alle andre sager oc mis
gerninger oc wretferdig handel.

Om thett Babylō niske Torn.

Efter Syndfloden den tiid
att menniskerne haffde sig forme
ret/ Tha begynte the at bygge thett
Babylō

Babylōniske
wdi thett lan
le thet reger
dre soldt en
forstet the
att tilførn /
tunge mall r
nu saledes at
tungemal / m
ene kunde ic
attskides by
arbeide som
met. Saa
mere vdfør
som wi se ha
gure.

Sem the
then Christen
thenne siere
Sret are for
Disseff aff 20
the persi haffi
Cham r
behollet the l
dag / oc the
son Canaan r
Ethiopes aff
Iaphet
emod vesten
ollefader. 3
hoff the poe

Babyloniske Torn oc den Stad Babylon
wdi thett land Chaldea/ paa det att the vil-
le ther regerer oc begynde ett Rüge oc an-
dre Soldt vnder tuinge. Tha haffuer Gud
forstøret thennom i theris arbeide. Fordi
att tilforn/ haffde alle menniske thalet ett Atskillige
tunge mall til hobe. Men Gud skaffede thet tungemal.
nu saledes att ther effter vor icke mere ett
tungemal /men mange attskillige / saa then
ene kunde icke forstaa den anden. Oc tha
attskildes huort tungemall for seg oc theris
arbeide som the begynte / bleff icke fuldkom-
met. Saaledes er Noe aføde oc effterkom-
mere vdsprede om fring verden. Lügernist
som wi see her i thenne effterfolgende fi-
gure.

Sem then elste søn Noe / vtass huil Sem.
Ken Christus er kommen/ haffuer indtaget
thenne østre part wdi Syria. Fordi att the
Syri ere komne aff hans søn Aram / oc the
Assyrj aff Assur/ the Caldei aff Arpharat/ oc
the Persi haffue theris begyndelse aff Elam.

Cham then anden Noe Søn haffuer Cham.
behollet thet land som strecker seg emod mid
dag / oc the Chananet ere komne aff hans
søn Canaan/ the Egiptj aff Mizraim/ oc de
Ethiopes aff Chus/ oc Arabes aff Saba.

Japhet then yngste søn Noe er faren Japhet.
emod vesten oc nor/ oc thenne Japhet er vor
ollefader. Herfore finder mand hans naffn
hoss the poeter / som kalle hannom Jape-
C iij tum.

Janus.

**Jones the
første Gre
ker.**

**Macedon
es.**

Eoles.

**Cimbri et
Dani.**

Germani.

tum/ aff hans søn Janan eller Jaon ere the
Greci her komne / oc dette ord Janan eller
Jaon/er thet naffn Janus/The Latini pleis
ede hannom med thoo ansichter att maale/
fordi att hand vor een fader til tuende flees
ter/ Grecorum et Latinorum. Oc naar the
ville noget begynde / Tha hassue the hans
nō besonderlige æret / tilkiende giffuendes/
att Jaon vor theris ollefader / Jaons søn
Falledes Cethim / aff hannom komne the
Macedoner/oc dette beuiser then første Bog
Machabeorum/oc dette ord Macherim kal
les paa Hebreiske aff Cethim / huor vtass
thette ord Macedo er begynt / Thi Ste
phanus skriffuer/att the gamble hassue thet
Fallet Macetis.

Jaon hassue oc flere sønner / Elisa oc
Dadanum/wtass huilcke the Eoles eller Hel
las oc the Dodonei ere komne / oc the vore
alle the første Greci. Item aff Tarsis Ja
ons søn er Tarsus kommen wdi Sicilia.

Japhet hassuer oc haft andre sønner/
Gomer/Magog/Tyras oc Mesek/ aff Go
mer komne the Cimmerij eller Cimbri/som
Eusebius skriffuer. Oc aff Ascanes som vor
Gomers søn/ komne Tuiscones/ det er/ de
Tyske. Aff Magog komne de Schythe /
wtass huilcke de Tyrcker hassue theris aff
komne Aff Tyras oc Thraces. Thette er
nock sagt her om til een kort vnderuising/
huilcken part i Verden att huer Noe søn
hassuer

hassuer in
ligt at va

Om

W

uer teg til
fortaler i
rer Verde
ste regime
straffe oc g
macht/ Sa
mgie best
Thi Gud
hellige De
ten stor m
hoffue aff
aff Eobab/b
de aff jord e
Verden ka
hoff bester
thar om Fri
faller oc V
Danie
gur om the
dene hoffu
som er thy

Om then forste Mon-
archi.

The ilij.
Monarch
chier aff
Daniel vñ
lagde.

Daniel haffuer oc saa vdlagt thenne Sigur om the fyre Monarchier / Att thet Gyldene hoffuit bemercker off thet første Rige / som er then Monarchi Assyriorum / thet

Then første Monarchi.

Sölff bryst betyder Persarum Rüge/then Ro-
berbug bemercker thet Greiske Regimente/
oc the iern been thet Romiske Rüge / Men
att spöderne vore nederst bode aff Jord oc
iern/ bemercker oss / huorledes thet nu haff-
uer seg med thet Romiske Rüge / Att thet
er icke nu saledes til habe oc helt / som thet
vor til förne.

The fyre
Monars
chier i fyre
lignelser.

Thett Tyre-
ske Rüge
ge vor
Daniel
foresagte

Nemroth
haffuer
then første
Monarchi
begyndt.

Sammeledes ere ocsaa thesse fyre Mo-
narchier anderledes fore giffne Daniel vtij
fyre diuiss lignelser. En lössue bemercker
Assyriorum styrcke oc mectighed/ then biörn
betyder Persen/Pardus Alexandrum/oc med
thett fierde diur bemerckes the Romiske/Oc
finder mand thet hoss antegnet / huorledes
att effter thet Romiske Rüge skal komme et
vnderligt oc forskreckeligt Regimente / som
skal gipre ny skick emod Guds ord/ oc dette
er nu thet Mahomettiske oc Tyrkiske Rüge.
Sadant haffuer Gud oss troligen vnder-
deruist / til att össue oc bestercke vor Chri-
stelige Tro emod Dreffuelen oc hans falske
Rüge/ Oc att wi skulle saledes vide Ver-
dens Historier / oc bemercke nar Verdens
ende til stunder.

Then hellige Bibel giffuer oc til Fien-
de / att thett første Rüge oc Monarchi haff-
uer seg begyndt aff Nemrot til Babilon /
oc kaller hannom een sterck Jegere for Gud /
det er/ een veldig Herre oc Regent/ thet an-
dre folck haffuer vnderuvinget med mact til
lyelste

The
lyelste oc v
Jeger for
Jeger/huor
offrigeden
Gud bestick
ond oc att

Alt sal
opkommen
som oc Ken
späst regere
fordi att
aff Cham/
aff sin fader
derlig/ oc for
rettelsen.

Doch h
ge behollet
det Rüge v
Assyria/ ha
nu/ oc aff
haffue inde
som Diode
ledes er the
fra de Chal

Strab
Stad Tine
wraff hulle
ue oc Bat
men tuand

Monarchi.

Then første Monarchi. 21

Iyelse oc vnderdanighedt/oc falles han een Jeger for Gud/ det er samøgit / som Guds Jeger/ huor med her giffues till Fiende / Alre offriggheden er een Guds tienerinde oc aff Gud beskicket t l heffn / oc straff offuer the onde oc att beskytte the gode.

Alt saledes er then første Monarchi opkommen oc begyndt haff de Chaldeer / som oc Xenophon skriffuer / oc haffue ther først regeret the efterkommere aff Cham/ fordi att Nemroth haffuer sin affkumst aff Cham/ endoch att Cham vor forbannet aff sin Fader Noe / Men Gud handler vnderlig/ oc forholder saa vel straffen som forrettelsen.

Doch haffue Nemrots afføde icke lenge behollet samme Riige / Fordi att ett andet Riige vor ther aff Assur opkommen wdi Assyria/ hand haffuer bygt then Stad Ninue/oc aff Ninue ere the Assyri vdsarne/oc haffue indtaget oc vndertuinget Babylon som Diodorus Siculus skriffuer. Alt saaledes er then første Monarchi bort kommen fra de Chaldeer oc til de Assyrier.

Strabo oc andre skriffue oc saa at then Stad Ninue haffuer leget wdi Assyria / wtass huilcket wi kunde bemercke att Ninue oc Babylon haffue icke verit een Stad men tuende.

C v

Wti

Wthi thenne Monarchi finder mand
mange Konger / Men inthet besonderlige
som the haffue handlet / Therfore gørst
icke behoff att skriffue theris blotte naffn /
Men dette bør off att vide / huorledis
att thenne første Monarchi haffuer seg be-
gyndt oc er opkommen hardt wed then
tind att Verden vor the første tw tusind
aar gammel / huilcke seg ende wti Abra-
ham/ther hand vor 50. aar gammel

Oc er dette nock sagt om den første
Verdens allerdoms tind/ det er/ om the firs-
te tw tusind aar/ wti huilcke wi kunde sehe/
huorledis att Gud haffuer skabt Verden/oc
skicket then hellige Kircke oc thert Verselige
Regimente / oc nar thet haffuer seg begynt/
oc huor mange vnderlige gerninger Gud
haffuer off herudi beuist. Item huorledes
att then hellige Kyrcke er kommen til Abra-
ham wti thenne Patriarcha Noe/oc i han-
nom besonderligen beuaret / huilcken Noe
tha haffuer leffuet ind til Abraham var 55.
aar gammelm. Thessemellom att thenne
Monarchia begynte / er i Babylonien / oc
ther allsteds omkring / stor wgudelighed oc
Affguderij paa kommen/ oc then rette oc
sande Troo oc Guds dienst er
vdtlucken.

Enden paa then første
Bog oc the første tw
tusind aar. Then

Then
hellige
Kyrcke er
kommen
aff Noe
til Abra-
ham.

Then
fore Mo
the andr
brab
fot

S

ner teg den C
som lereclige
mes / oc doe
i verden till
tw tusind aar
vil lig nu beg
wti huilcke v
haffuer / oc
er opkomme

Om th
chi oc
Nin

**Then anden Bog om the
fyre Monarchier / wti huilcken
the andre tw tusind aar fraa A-
braham oc ind till Christi
fødtzel ere beregnede.**

Sterdi att thet
er sare nyttelig oc gøst bes
hoff i Historier / att mercke
tiden oc aars tall oc then
rette ordo wti alle han-
Soel som skede er. Thi haff-
uer ieg den Chronica delt i nogre store tall/
som letteligen kunde begribis oc i hugkom-
mes / oc doch the allerførste forandlinger
i verden till kiende giffuit. Oc ere the første
tw tusind aar nu her tilforne beskriue. Saa
vil ieg nu begynde the andre tw tusind aar/
wti huilcke verdens første mact seg beuist
haffuer / oc the allermectigiste Monarchier
ere opkomne effter huer anden.

**Om then første Monar-
chi oc Kiige wdi Assyria / som
Ninus Koning haffde.** **Tha**

Then forste Monarchi.

Ninus
then forste
Koning
Assyrie
rum.

Dil forne er sagt huorlunde the Chaldeer hassue regeret til Babylon. The hassue attluge vel icke lunge behollit theris Ruge / Men the Assyrier som grentze nest optil de Chaldeer / hassue songet theris Ruge fraa thennom. Oc begynde the Historier først aff Koning Nino som vor sare mechtig wdi Orient / Huilcken ocsaa førde krig paa det siste med then veldige Koning Zoroastre Bactrianorum. Thenne Zoroastres skulle først hassue paa fundet Nagiam och her for wtan slitteligen lert Himels oc stjernernes løb. Effter denne krig med Zoroastre er Ninus død / oc hassde een yng søn effter seg.

Zoroastres
fand først
den sorte
Krust.

Om then Koninginde Semiramis.

Dette Børns Moder hedt Semiramis / hun hassuer self regeret effter Nini Død. Fordi att hun vor besrøchtendes / Att effter di thet Regimente oc Ruge vor end saa nylygen opkommet / oc the land hassue icke lunge verit tuinget til vnderdanighed / att huor som thet spordes / att theris Koning vor ete Børn / tha skulle the aff falde. Oc ythermere att

The
te att hun
en Quinde
mande flod
for Kongen
ner saldes
stelige germ
bodemed
vel oc lofflig
Stad Baby
graffuer oc
Effter
des son N
saldes haf
hafft thet
i Verden.
møgit beson
Konger wdi
opregne alle
vide / End
andre Ruge
Nu er
hassuer io
uandelng be
narchi / som
att long tid
vor thet tuer
til Ninus / b
let / oc the
huicket som
hassde / N
huorledes d

Donarchi.

Then første Monarchi. 23

sagt huorlunda
haffue regeret til
haffue atsluge vel
lit theris Rüge/
tenge nest op til de
theris Rüge fraa
inde the Historier
som vor sære mechtig
i ocsaa første Keig
en veldeige Koning
um. Thome So
ffue paa fundet Was
littetligen lert him
Efter denne Keig
s død/ oc haffde en

Koninginde
amis.

is Moder hebt
un haffuer selft
int Død. Fordi att
brundes/ Att efter
lige vor end saa ny
land haffue icke len
rdanighed/ att huc
xeris Koning vor et
falde. Oc ytherme
re att

re att hun icke skulle bliffue forachtet/som
en Quinde / tha haffuer hun bekleed seg i
mande Kleder / oc hiølt seg oc gaff seg vd
for Kongens søn oc rette atffuing/ oc haff
uer saledes giort oc beuist mange store sør
stelige gerninger / oc formehret ther Rüge
bode med Land oc mact / oc hun regerede
vel oc loffligen wdi 42. aar / oc haffuer then
Stad Babylon mōgit forbedret / bode med
graffuer oc mur oc kostelig bygning.

Efter thenne Drottning haffuer hin
des son Ninias fridsommeligen regeret / oc
saledes haffue the Assyrier en lang tid inde
hafft the offuerste regimente oc Monarchi
i Verden. Men effterdi att man finder icke
mōgit besonderligt om the effterfølgendes
Konger wdi Assyria / giørff icke behoff att
opregne alle theris naffn / huo thennom vil
vide / kand letteligen finde thennom ebland
andre Historier.

Nu er thet ocsaa icke tui / att the
haffuer to store om fringuendelser oc for
uandling begiffuit seg i dette Rüge oc Mos
narchi / som man clarligen finder i Bibilen/
att long tid for end Cyrus regerede / tha
vor ther tuende atskillige Rüge / thet ene
til Ninie / huicket the Assyri haffue behol
let / oc thet andet til Babylon wdi Chaldea/
huicket samme Assyri ocsaa longtid inde
haffde / Men haffue thet siden forloret /
huorledes doch eller nar then foruandling
er sted

Gemiraa
mis Klede
seg i man
de Kleder.

24 V. 1. 11

11
11

11

11

11

9

Then første Monarchi.

er sted / ved mand inthet endeligt att sige.

Herodotus skriffuer att the Assyrii haffue thet Regimente oc Monarchi indehafft til Babylon wti 500. aar / Siden haffuer thet ingen fast Monarchi verit i longtid / Men the Medi haffde theris eget Ruge besønderligen oc the Chaldei haffde theris til Babylon / oc the Assyrii theris oc besønderligen til Ninue. Oc skundom haffuer thet ene verit mectiger end thet andet / til so længe att the Medi haffue tha paa det siste foraget offuerhonden / oc alle the Monachier oc Ruge til sammen kommet oc Babylon forstørret. Dette er endeligen saaledes sket i sandhed / Huilcket ocsaa clarligen skal bevisse / hæs skriffuit er om Sardanapalo / som icke aleniste Methastenes Historiographus skriffuer / Men ocsaa Bion / huilcken Agathias benefner.

Om Sardanapalo.

Ferfore ville wi oc nogit sige om Sardanapalo / huorledes hand haffuer forloret then Assyriske Monarchi til Babylon / oc huorlunde the Ruge bleffue effter hannom attskilde / Som thet

The
thet pleier
Gud vil si
thennom m
Mand finde
skreffuit / M
Regimente /
ste vellust /
actighed / E
att smycke
oc haffuer si
løffactige
dreffuit all
mente fane
ende. Men
bylonier were
haffde forloret
lenger stonde
hand sette di
oc thet inde
de hand tilse
sticket sine er
ledes er nu
narchier arift
att Belochus
Abaces roge
se tuende Reg
bund med hu
lum / oc ex f
Ninue er th
en tidlong
diffe tre Ro

Donarcht.

et endeligt att sil

att the Assyrii haff
Donarchi indhaff
at / Siden haffuer
di varit i longrud/
teris eget Rüge be
alder haffde theris til
en theas oc bespender
frundom haffuer thet
ther ander / til so len
tha paa der siste son
lle the Monarchier oc
ner oc Babylon for
eligen saaledes sket i
a darligen skal beu
in Sardanapalo / som
enes Historiographus
Bion / hylcken Agas

Sardanapalo.

vi oc nogit si
alo / huorledes hand
then Assyriske Mo
lon / oc huorlunde the
nuom attskilde / Som
thet

Then første Monarchi. 24.

thet pleier att gonge til i Verden / att nar
Gud vil straffe nogre land / so giffuer hand
thennom wgudelige Herrer oc Regenter /
Mand finder om thenne Sardanapalo be
skreffuit / Att hand lod seg inthet achte sit
Regimente / Men aleniste leffde i alsom stors
ste vellust / oc effterfulde alle honde löss
actighed / Saa att hand icke stemmedes
att smycke oc klede seg i Quinde kleder /
oc haffuer siddet i ring med whöffuiske oc
lössactige Quinder / oc med thennom be
dressuit allehonde wtucht / Sadant Regi
mente kunde icke andet / end fonge een ond
ende. Men then tiid att the Medi oc Bas
bylonier vore hannom fraafaldne / oc hand
haffde forloret ett feldt slaug / oc kunde icke
lenger stonde hans fiender emod. Tha lod
hand sette ild paa thet Slot til Babylon /
oc thet inde forbrende seg self. Doch haff
de hand tilforn (som Duris skriffuer) for
skicket sine tre sønner til Ninue. Saa
ledes er nu thesse mechtige Rüge oc Mo
narchier attskilde effter Sardanapalo / Saa
att Belochus regerede tha til Babylon / oc
Atbaces regerde offuer the Medos. The
se tuende Regenter haffde tilforn giort for
bund med huor anden emod Sardanapa
lum / oc er faldne hannom fra. Men til
Ninue er then Assyriske stamme oc afføde
een tiidlong bleffuen ved macht. Oc haffue
desse tre Kongerige giort seg stor møde
oc ar

En wtucht
tig første
klede seg i
Quinde
kleder.

Joans ende
lycht.

9

Then forste Monarchi.

de arbeide wdi mange aar / att vnderthuinge
huer andens Regimente oc Riige.

Om Egypten.

Dette er nock sagt om then
forste Monarchi / Men huor man
ge aar ther haffuer verit emellom
then forste oc then andre Monar
chi / som begyntes hoss de Perser / thet skal
mand finde her effter.

Nu vil ieg ocsaa nogit beskriue om
andre Kongeriige / som er opkomne ved
then samme tiid att thenne Monarchi vor
i sin mact / Fordi so att thette Kongeriige
Egypten er paa samme tiid begynt oc op
kommet / wti huilcket the effterkomere som
foddes aff Cham haffue regeret / oc vor et
veldigt Kongeriige / doch icke so mechtige
som then Monarchi / Ligeruiss som nu er
Franceriige ett veldigt Kongeriige / nest
ved Keiserdommet / dog icke so mechtigt.

Om Abraham oc det Aandelige Riige.

Desaa bær off att vide huor
Guds ord oc then hellige Ryrcke /
oc ebland huilcke hun haffuer
stedze

The
stedze ver
ocsa nog
Den tiid
verit / for
i Verden h
tiid / the
Oc thet M
Men nu / e
ste oc Gnd
ther Riige
fraa Chal
tuende spr
att the Ru
sen oc Affg
guden the
dette ild /
the haffue b
att the haff
tiener / a
Himmelen
til att bren
ge optend
oc snderlig
the brende
ning att tie
befalning h
Fiendelse om
om Christo
siden kalle
er / then be
ladet sfer

Donarchi.

er / att vnderlinge
oc Rüge.

ypfen.

et sagi om then

Men huor man
affuer verit emellom
then andre Monar
de Perser / thet skal

ogit bestriffue om
om er opkomne ved
henne Monarchi vor
et thette Kongerige
ne tid begynt oc op
the effterfømere som
fue regeret / oc vor at
doch icke so mechtige
Ligeruiff som nu er
et Kongerige / na
og icke so mechtige.

ham oc det
e Rüge.

off att vide huor
then hellige Zyrcke/
huilcke hun affuer
stedse

Then første Monarchi. 25

stedse verit oc beuaret / thet fore vil ieg nu
oc saa nogit siige om thet Mandelige Rüge. Abraham
Den tid Ninus regerede / haffuer Abraham vor thet
verit / Fordi att the første tw tusind aar Ninus re
i Verden haffue fongit ende wti Abrahams geride.
tid / thet hand vor ved 50. aar gammel /
Oc thet Assyriske Rüge vor tilforn begynt.
Men nu / effterdi att then rette Guds tieni
ste oc Guds ord vor forgonget oc ødelagt i
thet Rüge til Babylon. Tha rymde Thare Thare.
fraa Chaldea til Mesopotamia med sine
tuende sønner Abraham oc Loth / paa det /
att the skulle icke falle i thet wgdelige ves
sen oc Affguderi til Babylon / huilcket Aff
guderi then hellige Bibel faller then Chal
deiske ild / vt Chaldeorum. Fordi saa att Dr Chaldeorum.
the haffue brend en ild / for thenne sag skyld /
att the haffue seet ebland the hellige Guds
tienere / att thet fiøld vnder tiden ild aff
Zimmelen / oc haffuer theris Offer optiendt
til att brende. Herfore haffde the wgdeli
ge optendt thennom selfue / oc dichter en ny
oc sønderlig Guds tieniste / i saa mode / att
the brende een ild / oc mente med sodan gier
ning att tiene Gud / for wtan Guds ord oc
befalning her om / oc for wtan nogen be
fiendelse om then fortetelse som giffuen vor
om Chriſto. Thenne ild haffuer mand oc
fuden fallet i the Historier Ormasda / det
er / then hellige ild / oc haffue theris Konger
ladet føre sodan ild fore thennom paa een
D hest /

Then første Monarchi.

hest / alt saaledes er 2iffgudert opkommen i
Verden første gang formedelst thenne ild
skyld / langt for end billeder ere opkomne.

Gud fors
nyede Als
brahe then
fortiættelse
om Chris
to.

Men paa det att Guds ord skulle icke
tha plat forgonge / Saa hassuer Gud atter
forniet sin fortiættelse om then tilkommende
Christum / oc ther hoss indset oc beskicket en
ny Ceremonie / oc vduortes tegen til en hug
kommelse / att Menniskerne skulle ther med
betencke then fortiættelse oc Guds tilsegen oc
hellige ord. Fordi att man snartligen for
glemmer gode lerdomme / Mar man icke lerer
oc vnderuiser thennom med nogre vduortes
tegen oc Ceremonier. Hertil hassuer Gud
besønderligen vduolt Abraham / oc befalet
hannom at fare fra Mesopotamia til Cana
an / den tiid hand vor 75. aar gammel / oc
tha hassuer Gud gissuet hannom en ny for
iættelse / At Abrahams afføde skulle beside
thet land Canaan oc ther wti regere. Oc at
ther skulle komme en Slecht aff Abraham /
det er Christus / formedelst huilcken Slecht
Gud then Allmectigste ville benedide alle
Soldt / det er / At Gud ville formedelst han
nom lade seg forlige med mennisken / oc bort
tage synden oc døden / oc gissue thet enige
liff. Oc til denne fortiættelse at komme i hug /
hassuer Gud strax gissuet Abraham oc be
falet omskerelsen / til et tegen / att bemercke
Abrahams Slecht oc afføde her med / oc til
at troo

Omskerels
sen er ett
viss tegen
til fortiæ
telsen

at troo sa
ste Kulle.
lige Kude
Kuge Ch
Kider pa
Slet oc a
dette oc
verenogre
le effe oc
iættelse om
hans aff
ne gang
mand El
Bibel / et
Abraham
delse ther
nem. At
deligt fol
fordi at
gudert all
se om Ch
ham / Me
uen / then
wri ther a
en anden
laun 205
Abra
niste poge
medrig
wri Al
om huil

Donarchi.

Gudert opkommet i
medelst thenne id
Der ere opkomme.

Guds ord skulle icke
haffuer Gud atre
in then tilkommende
indset oc beskiet en
reges regen til en hug
skene skulle thet med
else oc Guds tillegen oc
et man snærligen for
me. / Tar man icke lerer
n med nogle vduortes
Hertil haffuer Gud
Abraham / oc befalet
Mesopotamia til Cana
75. aar gammel / oc
aet hannom en ny for
ns affsøe skulle beside
thet wti regere. Oc at
Slecht aff Abraham/
medelst huilcken Slecht
ie ville benedide alle
ville formedelst han
ed menniken / oc bort
/ oc giffue thet enige
relse at komme i hug/
fuer Abraham oc bes
t regen / att bemercke
affsøe her mid / oc til
at troo

Then første Donarchi 26

at troo samme foriettelste / att saa i sandhed
ske skulle. Saledes er nu ythermere then hel
lige Kircke oc Guds ord / oc thet Aandelige
Rige Christi forordineret aff Gud / oc bes
skiet paa et vist folck / som er / paa thenne
Slect oc affsøe Abrahe / wti saa mode at i
dette oc ebland derte folck skulle altid
vere nogle fromme Guds tienere / som skul
le elske oc dyrcke Gud / oc tro at thenne for
iettelste om Christo skulle ske i thenne Abra
hams affsøe oc efterkommere. Men then
ne gangste Historia om Abraham / finder
mand klarligen beskreffuen wti then hellige
Bibel / thet er nock sagt / paa huilcken tiid
Abraham vor / oc huilcken stor omkringuen
delse ther skede paa samme tiid wti Religio
nem. Att Gud tha vdualde seg ett besøn
derligt folck / wtaff huilcket hand ville eres /
Sordi att the andre vore tha faldne til Aff
gudert alle sammens. Oc er thenne foriettel
se om Christo offte fornyet oc tilsagt Abra
ham / Men then omkerelse er hannom giff
uen / then tiid hand vor 99. aar gammel /
wti thet aar efter verdens begyndelse 2047.
en anden part beregne thette ind til Jubi
leum 2050.

Abraham haffde en søn med then tie
niste pige Agar / han hed Ismael / thenne vor
mechtig wdi Arabia / oc haffue the Agareni
wdi Arabia theris naffn aff thenne Agar /
om huilcken ieg vil heretter skriffue.

D ij

Om

Nar om
skerelsen
vor giff
uit.

Agar.
Ismael.
Agareni.

Then første Monarchi. Om then straff offuer Sodoma.

Sodoma
forbrent
oc ryger i
thene dag.

Wi thett 99. aar Abrahe/
tha hassuer Gud ladet forbrende
fem hoffuit steder/ Sodoma/ Go-
morra oc andre ther hoff omkring
ligendes med ild som hand lod falle aff
himelen / oc forsenckte thennom i grunde
formedelst then store formaledide wtucht oc
wnaturlig synd som the brugede / oc er nu
ther en somp oc wsfere ther som samme ste-
der stode oc neder suncke / mange mile veges
om frinck bode langt oc brett/ Huilcken sted
oc wsfere nu er fuld aff beg/ oc i thenne dag
brender oc ryger op i lufften / til ett Luigt
regen om Guds store vrede oc heffn offuer
sodan synd. Oc er dette skett effter Sinds
floden i thett 391. aar / oc effter Noe død
41. aar. Saaledes hassuer tha Gud strax
foregissuit Verden thett ene tegn oc obena-
barelse effter then anden / paa det/ att wi
skulle lere oc mercke / att Gud vil oss døme/
oc straffe synden bode her paa Jorden oc
Endeligen.

Exempel
om Guds
store heffn
offuer syn-
den.

Om Isaac.

Der effter hassuer Abra-
ham med hans hustru Sara affledt
en søn Isaac / wtaff huilcken Chri-
stus

Th
stus er f
en figur
stum/den
Abraham
ett tegn
skyd/ th
then Luig
bemerkel
Gud vil f
oc the b
Luige l
Is
Eian. 2
wtat
dom/det
att hand
spomad
huilcken
hannom
Guds g
bleff kall
wtaff har
om huilck
then helle

Om

Christus

Then første Monarchi. 27

stus er kōmen. Thenne Isaac haffuer verit Isaac
en figur / oc forlignelse att bemercke Christo Christ
stum/den tiid / att Gud befalde hanns fader figur.
Abraham att hand skulle offre hannom / til
ett tegn att for Christi tilkomende offer
skyld / tha ville Gud bort tage synden oc
then Enige død / oc saa er her wdi en anden
bemerkelse off fore giffuen / huorledes att
Gud vil forlade synden oc opuecke the døde/
oc the hellige oc Gudfrøchtige giffue thet
Enige liff.

Isaac haffde tuende søner/ Jacob oc Jacob
Esau. Aff Esau ere the Edomiter aff Komne Esau.
wdi Arabia / Sordi att Esau vor Kaller Edomite.
dom/ det er/ then røde/ for thenne sag skyld/ Esau kal
att hand solde sin broder Jacob for nogen les Edom.
rødmad skyld / then første fødsels frihed /
huilken Gud haffde selffuer benedidet i
hannom/oc saaledes haffuer Esau forachtet
Guds gaffue oc forietelse. Men Jacob Jacob kal
bleff Kaller Israel / det er / en Guds første/ les Israel.
wtaff hannom kom siden thet folck Israel/
om huilcke alle wi kunde ythermere lese i
then hellige Bibel.

Om Joseph Jacobs son.

Efterdi att Joseph haffuer Joseph en
verit en aff the operligste oc vrisste oc hellig.
regenter / tha bør hannom icke att
D in vere

Then første Monarchi.

vere forglemdt/ fordi at han hassuer forme-
ret oc vil beskickte thet mechtige Kongerige
Egypten med religion oc Guds dyrckelse/ oc
med verselig Regimente oc ordinanz / Oc
skulle wi thette bespønderligen mercke / at
hand hassuer verit en hellig Gudfrøchtig
mand oc begassuit med then helligaand /
huilcken ocsaa hassuer hollet ert hart oc
strengt regimēte / oc alt thet store oc vide
land Egypten vndertuinget til endrechtelig
lyelisse / Her wtass skulle wi lere / att ets
stregnt oc aluarligt regimēte er bode nøtte-
ligt oc for Gud behageligt / nar som then
menige mand oc alle the besaluing hassue
rade oc regere thennom icke sielssue/ men hol-
des vnder lyelisse oc frychtachtighed for the-
ris here oc regent. Siden huorledes att
Joseph er kōmen til Egypten / den tiid att
hans brødre ville forkomet hannom / oc
huorlunde att hand er sold aff thennom/ oc
huor stor lycke hand fick siden i Egypten/
finder mand clarligen wdi Bibelen. Doch
skal mand vide / att Gud hassuer bespønder-
ligen forskicket Joseph i thett land / paa
dett/ att then rette Guds tieniste skulle sales-
des bliffue ther prediget i thett Kongerige
Egypten / oc att ther skulle noget leres om
then tillkomende Christo. Fordi att Gud
ville altid bode da oc tilforn lade predige
oc kundgøre sitt hellige ord i the store oc
mectige Kongerige. Oc her foruthan
er ocsaa

Th
er ocsaa
Gud ville
cob oc ha
ning i the
hans (s)

Om
som

M
hassuer ha
att the
samme fa
hand ha
hordeligen
herfore er
med sine fa
som Bibelen
the er ble
ieg staa
paa det
saa hord
folck w
de/ oc br

Then første Monachi. 28

er ocsaa Joseph komet till Egypten / att
Gud ville saaledes besørge then frome Ja-
cob och hans sleet med føde oc vnderhold-
ning i then dyre tiid / formedelst Joseph
hans søn som tha vor i Egypten.

Om Mose oc then straff som offuer gick then Tyrann Pharao.

MEN liigenel atth Gud
haffde loffuit oc tilsagt Abra-
hams effterkomere / att the skulle
beside thett laud Chanaan / doch
haffuer hand thet lange forholdet / paa det
att the skulle saaledes øffue theris troo i
samme forietese oc sette loffue til Gud / ja
hand haffuer oc therefore ladet thennom
hordeligen plages wdi Egypten tilforn / oc
herfore er Jacob indfaren til Egypten
med sine sønner wdi then dyre tiid / ligernist
som Bibelen haffuer off beskreffuit / oc
the er bleffne ther inde wdi long tiid / som
ieg strax herefter vil giffue til kiende. Men
paa det sidste att then Konning Pharao
saa hordelige oc wmdeligen plagede thet
fold wdi Egypten / for vthan all naa-
de / oc brugede saa stort Tyrannij offuer
D iij thennom

kanor fore
att Gud
lader vns
der tiiden
plage men-
niskten.

Then første Monarchi.

Exo 9: 1°.

Gud hiel
per sine.

Gud strafs
fer Tyrans
uer.

thennom at hand ocsaa befalede oc paabød/
at huilcken moder som fødte et dreng børn/
tha skulle the strax sla thet i hiel. Tha haff
uer Gud vdsendt Moysen att hand skulde
vdele thet folck Israel aff Egypten/ Men
ther effter att Moyses haffde nu med man
ge vnderlige tegen bortfordt samme Isra
eliske folck til thet røde Haff / Tha skyndes
de seg Pharaos effter thennom med stor
macht / forhobendes seg att slaa thennom
alle ther ihel / fordi so att the kunde icke
vnduige / the vare tha beklembde paa bode
süder/ emellom haffuet oc biergene/ oc Phas
rao forfulde thennom effter paa ryggen.
Men Gud then Almæchtigste beuise seg den
tid huorledis att hand altid hielper sine/
nar thet allerhøgeste trenger / oc vil bøn
høre alle the som hannom retteligen paa
Falle / derfore lod han Haffuet skiles at paa
bode süder som een mur / oc thet Israe
liske folck gick ther egenom mange mile
wegs langt. Soledes bleff tha Israel red
det oc beskermet/ Men then Tyrans Pharaos
forfulde thennom effter i Haffuit / oc vana
det sloug til hobe / oc forsendte Kongen
med alt hans beste folck som hand haffde
forsamlet aff then ganske Egypten. I slig
mode haffuer nu atter Gud foregiffuit Ver
den ett megte forskreckeligt exempel/ huor
lunde att hand vil heffne oc straffe alle w
milde Tyranner/ oc the som Gud foracte/oc
Guds tienere forfølge.

Mar

Th
Ra

S

oc tha haff
theris vdg
ord med
forskreckel
di saa att
derlig aff
Gud haffu
Jorden/ O
lerdom oc
huilcken all
oc Ordina
tilbørligt/
tid thenne
uen/ Som

2454.

798. e

De pa
giffue i the
fordi so
fra den tid
fortættelse
oc ind til de

Marchi.

Then første Monarchi. 29
Nar de X. Budord
ere giffne.

Siden effter att Israel bleff
vdførd egenom thet røde haff w
taff Egypten / ere the opdragne i
ørcken paa thet høge bierg Sinai/
oc tha haffuer Gud paa then 50. dag effter
theris vdgong giffuet thennom de tie Bud
ord med stor herlighed oc Maieftet wdi een
forskreckelig røst aff Himmelen / Oc effter
di saa att thenne velgerning er een besøn
derlig aff the allerhøgeste velgerninger som
Gud haffuer giffuit menniskerne her paa
Jorden/ Oc thesse Budord ere Guds eigen
lerdom oc viished/ oc een deylig summa/ wti
hvilcken all loug oc rett oc alle Regimente
oc Ordinanger ere beslattede/ tha er thet
tilbørligt/ att wi mercke oc vide paa huad
tind thenne høge viished oc lerdøm er giff
uen / Som er/ i thet aar.

2454. effter Verdens begyndelse.

793. effter Syndfloden.

Oc paulus siger att Guds Budord ere
giffne i thet 430. aar effter Foriættelsen.
Sordi so / att saa mange aar ere framfarne
fra den tiid att Abraham fick første gong
foriættelsen tha hand vor 75. aar gammel/
oc ind til det aar att Moyses haffde vdførde

D v

Israel

Then første Monarchi.

Israel aff Egypten. Men hues ther stonder
skreffuit Exodi 12. At Israel haffuer verit i
Egypten wti 430. aar/ thet skal icke regnes
fraa den tiid att Jacob for til Egypten/
Tha Joseph var ther so mechtig. Fordi/at
ther vor icke saa mange aar effter Jacob/
Thette kunde wi klarligen beuise her wt aff/
Effterdi att Caath er indfaren til Egypten
med Jacob/ oc haffuer fødte Amram/ Oc
Amram siden fødte Moyses. Nu fand
icke fyr hundredet aar vere emellom Caath oc
Moise. Men thesse fornemde 430. aar i Exo
do/ skulle regnes fraa den tiid/ att Abraham
vor første gong vdfaren aff Mesopotamia
til Canaan/ oc haffuer siden selffuer vand
ret i Egypten/ Oc att mand klarliger skal
forsta Paulum/ tha vil ieg her den rette tiid
opregne.

25. aar vor ther ind til Isaac vor fød
der/ fraa den tiid at Abraham vor kommen
første gong til Canaan.

I thet 60. aar haffuer Isaac fød Jacob.

90. aar haffuer Jacob fød Joseph. Oc i

110. aar haffuer Joseph leffuet.

65. aar vore effter Joseph oc indtil Mo
yses bleff fød/ huileket taal oc saa Philo be
skriffuer.

80. aar vor Moyses gammel then tiid
hand vdforde thet Israeliske folck aff Egypten.

The
tin. Des
sammenf
uer ther
bleff først
til den mid
siden ore d
Ocha
forsticker
sønderligt
nom er ag
Guds riene
genter/ al
att ther se
ebland hu
riente skul
huileket Che
then hellige
ord stode b
Christi d
grandgiffu
ledes att G
lige Kirke/
begyndelsen
ualde benat

Di

De
Oc

ten. Desse aar nar the ere summerede til
sammenss/ gøre 430. aar / So langt haff-
uer ther verit fra den tiid att forrettelsen
bleff første geng giffuen Abraham oc ind
til den tiid/ att Israel spør aff Egypten/ oc
siden ere de Tie Budord vdgiffne.

Oc haffuer nu Gud then Almechtigste
forskicket thette folck Israel ett eget be-
sønderligt Regimente / oc anrichtet then-
nom ett eget oc sønderligt Ruge/bode med
Guds tjeneste/preste embede oc verselig Re-
genter / att ther inthet fattedes / Paa det
att ther skulle saaledes vere ett vijs folck
ebland huilcket Guds ord oc then rette Guds
tjeniste skulle obenbarligen findes / oc aff
huilcket Christus skulle fødtes. Derfor er
then hellige Kircke oc Guds Ruge/oc Guds
ord stedse bleffuet hof dette folck / ind till
Christi død oc pine. Sadant skal mand
grandgiffueligen mercke / oc besinde / huor-
ledes att Gud haffuer altid hafft sin hel-
lige Kircke / oc giffuit sine hellige ord aff
begyndelsen/oc thennom stedse hof sine vds-
valde bearet.

Om the Førster Israel.

Aaa thenne vdgong aff
Egypten oc til thet Herredomme
oc Regimente som Saul haffde /
vor

Then første Monarchi.

vor 369. aar/ huilcket mand Klarligen finde
 Kand aff thet tall/ som stonder 5. Regum 6.
 Nu hassuer dette folck effter Moysse haffte
 Sørster / oc en part aff thennom ere vduals
 de aff the viisiste / Somme aff thennom ere
 ocsaa besønderligen Kallet aff Guds eigen
 forsyn til theris Regimente/ oc hassue soles
 des bedressuit store merckelige gerninger.
 Oc Gud hassuer seg besønderligen beuist
 haff dette folck/ att wi kunde Kenbarligen
 sehe/ huor troligen Gud beskermes oc beua
 rer sine/ om the end vnder tiden ere stede i
 far oc lide nød.

The Isra
 eliske Sør
 ster kalles
 Domere.

Desse Sørster Kaller mand Domere eff
 ter then Hebreiske wiss / Men effterdi att
 theris Historier ere beskreffne wti Bibilen/
 huor mand ocsaa Klarligen Kand finde alle
 theris gerninger oc handel / vil ieg her ale
 niste opregne theris blotte naffn/att thenne
 Chronica Kand soledes hassue sin rette skick
 oc beholle aarss tall.

Moysses regerede 40. aar.

Josue 27.

Othoniel 40.

Ehud 80.

Baruch med thenne Prophetissa Des
 bora 40.

Gedeon [40.

Abymas

Monarchi.

Then første Monarchi. 31

Abimelech 3. aar/hand sloug sin Broder i hiel / oc gjorde ett oprør/ wti huilcket hand ophøffuede seg til Regimentet. Ther fore bleff hand oc selffuer skendeligen strax ther effter omkommen.

Thola regerede	23. aar.
Jair	22.
Jepthe	6.
Abessan	7.
Abdon	8.
Samson	20.

Effter thennom hassue regeret thesse høge Prester effter huor anden.

Eli	40. aar.
Samuel	40. aar.

The Konger Israel.

Ett Førstedømme Israel hassuer icke nogen arffuit/oc therfare vor icke nogen wiisser Potestat eller Regent ebland thet Israeliske fold/wtan aleniste then øfferste Prest/Men Gud gaff thennom att lige vel nogre wise Førster ther hoss til en verselig skøt oc beskermelse/ oc Gud wdualde thennom selffuer oc op

i Samuel's bog
1. 10. 8. 10.

oc opuecke / then ene her oc den ander der /
Thenne Guds velgterning kunde nu icke
thet Israeliske folck lide oc ville icke vere saa
wuiss om theris Herre / men ville hassue stege
en viss Kong oc beskermer / oc therefore beges
rede the aff then offuerste prest Samuel / att
hand skulle wduelge thennom en Koning.
Samuel spogte rad hos Gud / oc Gud obens
baredede hannom dette / att hand vor mögit
vred her fore / att thett folck ville tha hassue
en Konge / oc besalde Samuel / att hand
skulle hordeligen straffe Israel her fore.
Doch bevilgede Gud oc samtyckthe att Sa
muel morre wduelge thennom en Koning oc
anrichte oc besicke thennom ett Kongerige
offuer Israel. Her wdass bör off nu alle att
mercke huorledes att Kongelig wduelgelse oc
befalning er aff Gud sielffuer stadfester saa
ledes med wtröchte clare ord.

Foruand
ling i regis
mente oc
ny skick er
Gud icke
behagelig.

Oc skulle vi ocsaa her ythermere mer
cke / att Gud bleff icke vred herfore / liges
uist som Kongelig regimente vore wret eller
wtillbörlikt / effterdi att Gud hassuer thet
sielffuer clarligen stadfester. Men for then
ne sag skyld fortörnes Gud / att thett folck
tha begyntte att ville hassue en ny foruand
ling wdi thett regimente / som Gud hassde
tilforn forordineret oc besicket thennom /
fordi att Gud kand icke lide / att man skall
gijøre nogen ny omuendelse i noget regimen
te som Gud hassuer sielff besicket. Oc lerer
off

Th
offdette
uare off
foruand
beligere
cke / hual
niste bör
mand find
dis att G
selig Her
Kongelige
som Kong
Saa
kommen
Slect re
Daa
straffede
brugede /
gen son Ab
Gud att
oc hordel
lon lader
Salom
effter hans
tet forme
The
then
X De
aar
form

Then første Monarchi. 32

off dette exempel / att wi skulle frychte oc be-
uare oss fra alle honde sodane fornyelsser oc
foruædtlinger. Her ere ogsaa fast flere oc dres
beligere lerdome wdi denne historia att mer-
cke / huilcke man kand icke alle fortelge / Alle-
niste bør oss dette at vide oc mercke / huilcket
mand finder clarligen wdi Bibilen / *Huorle* Al made
dis att Gud haffuer nu atter stadfestet ver- *er aff Gud*
selig Herredømme / oc Førstelige mact / oc
Kongelige welle / den tiid hand sagde / huad
som Kongelig rett oc befaling er.

Saul haffuer regeret 40. aar oc er om- *Saul.*
kommen for hans synd skyld / oc all hans
Slect vddelget.

David haffuer regeret 40. aar / oc Gud David.
straffede hannom for det hoor skyld hand
brugede / oc lod hannom foriage aff hans el-
gen søn Absolon wti ett opror. Doch haffuer
Gud atter indsett hannom i sit Ruge igen /
oc hordeligen straffet thet opror / Oc Absol-
on ladet omkøme med en ynckelig affgong. *Salomon*

Salomon haffuer regeret 40. aar / oc
effter hans død er thet Kongerige forstør-
ret formedelst Davids hoor skyld.

The Konger Juda aff then Slecht Salomonis.

Roboam haffuer regeret i 17. *Roboam.*
aar / oc gaff orsage til thenne store *Kongeris*
foruandling som skede i Rigit / formes *i bog 14*
delst

Then første Monarchi.

*Kongerike
første bog 12*

Orsagen
att thet
Samaris-
ke riige er
opkommet.

delst sin horhed skyld oc w mildhed / thet
hand ville icke formilde eller nogit afflegge
aff then store besuering / samme land vor bes-
tøngt med / ligeruist som the gamble oc el-
ste i landet rade hannom / Men hand ville
fast mer tro oc heller efterfølge thet yngste
rad / som rade hannom att hand skulle ingen
tønge eller besuering formilde / huilcket
hand ocsaa icke gjorde / Therefore siøld han-
nom fra then største part aff landet / oc gjorde
seg ett besønderligt Kongerige wdi Sa-
mamaria. wt aff huilcken orsage thet bleffue
siden store Krig emellom thennom paa bo-
de sider. Men Dauids afføde bleffue / oc
the regerede i Juda / Saa hølde seg ocsaa
Beniamins slechte till Juda Koning.

Abia

Alsa ides
lagde aff
guderj.

*Kongerike
Bog 15 Cap.*

Abia regerede i 3. aar / oc offueruand
then Koning offuer the 10. slechter Israel.
Alsa regerede i 41. aar / oc foruerffuede
stor loff oc priist / fordi att hand ødelagde
then falske oc wrette Guds tieniste som tha
vor anrichted emod Guds ord / alsa det
hand ei heller ville spare sin egen moder /
som haffde ocsaa begynt seg en eigen Guds
tieniste / huilcken hand oc ødelagde. Derfor
gaff Gud hannom lycke oc framgong / att
hand offueruand oc slog sine fiender the
Arabier. Men paa thet sieste bleff hand
straffet aff Gud / fordi hand gjorde en for-
bund / oc icke fortrøstede seg paa Gud eller
Guds bestermelse.

Salff

The
half
S
aff Verden
der først b
Ma fand
store och
skede i
ther haff
ting begy
ende. her
Grafteff
so gamble
huilcket w
komne aff
elste lerd
thennom.
Josa
stoligen /
sig ved G
ret / oc si
vel fores
giffuit ha
ut wdi t
men leffu
Enoch /
giffuit ve

Halff delen aff Verden.

Inder thenne Koning Asa
 wdi hans 12. aar hassue seg endet
 the første 3. tusind aar fra verds
 sens begyndelse / det er / halffdelen
 aff Verden / effter then sprock Helie / som ston
 der først beskreffuen i thenne bog i fortalen.
 Nu kand mand her effter strax sehe / huilcke
 store oc hastelige omkringuendelser ther ere
 schede i alle riige oc huilcken krig oc mord
 ther hassuer strax verit i verde / fordi att alle
 ting begynte da at vende seg emod verdens
 ende. Her skal mand ocsaa mercke att the
 Greiskers oc the Romiskers handel ere icke
 so gamble / som Jødernes handel ere / wraff
 huilcket wi kunde besinde att alle folck ere
 komne aff the Jødiske forsedre / oc att the
 elste lerdome oc Guds ord hassue verit hoss
 thennom.

Jøderne
 ere the elste

Josaphat regerede i 25. aar oc loffues
 storligen / fordi att hand hassuer fast hollet
 seg ved Guds ord oc Guds tiemiste forme
 ret / oc sitt embede oc Kongelig befallning
 vel forestondet / therfore hassuer ocsaa Gud
 giffuit hannō stor seiter. Helias hassuer leff
 uit wdi thēne tiid / huilcken ocsaa er icke død
 men leffuendes bort tagen til Himels / som
 Enoch / Saaledes hassuer nu atter Gud fore
 giffuit verden en høg oc mechtig prophet / oc
 bespnder

Josaphat
 formerede
 Guds ere.

Helias ere
 icke død.

Then første Monarchi.

Heliseus.

besønderlige lerdome oc Mirackel / tha verdens vor mit wdi sin tiid / att Guds ord oc then forietrelse om Christo skulle tha saaledes fornyes oc for alle kändgiøres. Wdi thenne Helie tiid ere the offuernerendes siiste try tusind aar fast begynte / Effter thenne Helia er Heliseus kommen. Om desse tuende propheter skriffuer off then hellige Bibel ythermere / huorledes att the haffue altid straffet then wrette oc wgudelige Guds tieniste / oc haffue alltid handlet oc bedressuit store mectige sager oc vnderlige gierninger.

Joram an
richtede ny
affguderij.

Joram regerede i 8. aar / oc lod slaa i hiel sin broder oc alle sine forfedre / hand anrichtede falsk Guds dyrckelse oc affguderij / for hues sag skyld Gud haffuer hannom hordeligen plaget. The philister offuerwunde hannom oc i hiel slouge / oc bort førde hans hustru oc børn alle sammens / wthan then yngste son Ochosias.

Ochosias.

Athalia.

Ochosias vor i sitt regimēte ett aar / oc effter hans faders exempel til stede hand at affguderij anrichtedes / herfore bleff hand slagen / Men hans moder Athalia / ther hun sahe att hun haffde forloret hennes søn / tha lod hun i hiel slaa alle the som kunde findes att vere fødde aff Kongelig slecht / paa det at samme Rüge skulle icke komme fra hiendes hond. Altsaledes er thet Kongerige frauent oc kommet fra Salomonis slecht oc afføde /

Then første Monarchi. 34

afføde / huor vdaß wi kunde sehe huor for
 skreckeligen Gud straffer synden. Oc bes
 sonderligen skulle alle første haffue dette
 exempel for øgen / huorledes att Gud pleier
 for synden skyld / att fordelge oc ødelegge
 store herres slecht oc afføde.

beßin for
 synden
 skyld.

Athalia som vor Ochesia moder haff
 uer thett riige behollet med mact / oc ther
 wdi bruget store tyrannij i 6. aar / hun
 haffuer ocsaa fonget sin lohn paa thet siiste /
 thij hun bleff i hiel stungen effter then øffuer
 ste prestes befalning.

Om Nathan oc hans effterkommere.

Den Euangelista Lucas Nathan
 setter icke Salomon ebland the for
 fedre som Christus er kommen aff/
 fordi att Salomonis slecht oc affø
 de er plat ødelagt / Doch er thett Kongerige
 stege bleffuit hoss Dauids effterkommere /
 ligeruist som Gud hannom foriettet haffde.
 Nu haffuer Dauid hafft en søn her foruthan
 som hed Nathan / huilcken Lucas opregner /
 oc aff hannom ere thesse effterfolgende Kon
 ninger wdi Juda affkomne.

Nathan
 Dauids
 søn.

Joas regerede i 40. aar / oc vor from Joas.
 i begyndelsen salenge att Joiada then øffv
 Jaiada.

¶ ij

uerste

Then første Monarchi.

første prest leffede / huilcken hand adlyde.
Men ther effter er hand fallen fraa Guds
rette dyrckelisse oc hassuer anrichtet Affgu-
deri / oc lod i hiel sla then hellige Prophete
Zacharia som vor Iotade søn/ mit i Kircken/
om huilcken Christus thaler Matthei 23.
Derfore lod Gud straffue hannom med de
Syrier / oc paa thet siiste bleff han myrd
aff sine eigne tienere.

Zacharias
Propheta
Zacharias

Amasias.

Amasia regerede 29. aar / vor oc saa from
med thet første / oc adlyde propheterne /
Derfore hassde hand oc lycke / oc sloug de
Idumeer / Siden bleff hand stolt oc homos-
dig / oc begynte een krig aff rett kæde for
wtan nød / wti huilcken hand bleff fongen / oc
paa det siiste omkommen.

Ozias.

Ozias regerede 52. aar / hand vor oc
fallet Asarias / oc hassuer verit from med
then første / oc sloug de Philister. Ther eff-
ter ville hand selfsuer offre i tempelet / emod
Guds ordinat oc skick / oc gjorde sig til prest
tha bleff hand spitdalk. Paa samme tiid
hassue thesse Propheter leffuet / Osea / A-
mos oc Michea / oc hassue prediget emod the
Konger som vor i Samaria oc Juda. Jo-
nas Propheta hassuer oc verit paa samme
tiid / huilcken tha vor vdsendt aff Gud att
predige for then Koning i Assyria.

Oseas
Amos.
Micheas.
Jonas.

Jotham.

Jotham / regerede 16. aar oc vor from /
oc hassde lycke emod Ammon.

Ahas

Th
Aha
falk Gud
pel oc Al
den store
hassue / oc
emod den
uer Gud
ge bleff me
gen plaget
Ezed
oc hassuer
se / oc bes
ning oc r
lige gode g
gissuer har
fiende. For
Assyria has
fallede har
Englen so
lem / i the
verit i stor
leddt Kong
Wri
Koning i
Samaria /
el / oc der
fold som
Koning
theris eig
att the
seg / att hi

Achas regerede 16. aar/ oc anrichtede falsk Guds dyrkelse/hand lod opbygge Tempel oc Altare alle vegne i landet/ formedelst den store hellighed som hand tøjte seg att haffue / oc vor doch idel vantto oc misbrug emod den rette Guds tieniste/ Herfore haffuer Gud tilstedt/ att thet ganske Kongerriige bleff med hannom offuerfallet oc suarligen plaget.

Achas.

Ezechias regerede 29. aar/ oc vor from oc haffuer ødelagt then falske Guds dyrkelse / oc bestickede Presterne theris vnderholning oc tiende/ Sodane ere the rette første lige gode gierninger. Herfore haffuer Gud giffuet hannom merckelige seyer emod hans fiende. Fordi att den tiid at then Koning aff Assyria haffde belagt Hierusalem / Tha paa Kallede hand Gud om hielp / oc Gud lod the Englen slaa the Assyrier oc frelse Jerusalem/ i thenne Kongens tiid haffuer Esaias verit i stor ere/ oc haffuer vnderuist oc oplærdt Kongen i Guds frøcht oc Kierlighed.

Ezechias
then Guds
frøchtige.

Esaias.

Wti then 6. aar Ezechias haffuer then Koning i Assyria vndertuinet then Stad Samaria/ oc bort spred the tye slechter Isra el / oc dette vor then største part aff Guds fold som haffde til forn giffuit seg fra then Koning Juda / oc gjorde thennom selfue theris eget Kongerriige. Men langt tilforn/ att the Konger aff Samaria bespøchtede seg/ att huor som thet fold skulle gongit til

Samaria
bleff ødes
lagt

E iij

Jerus

Then første Monarchi.

Jerusalem at gjøre theris offer och høre Guds ord ligeruist som Gud haffde thennom beskicket oc befalet att the skulle gjøre. Tha kunde thet ske/ att the skulle snarligen falle fraa Samaria oc giffue seg atter igen vnder theris rette Konger aff Juda / huilcke Gud haffde selffuer indsett oc beskicket offer thet folck Israel. Herfore haffue the selffue anrichtet oc begyndt theris egen Guds tieniste / oc skicket thennom bespönderlig lerdom oc Offer / emod Guds Bud/ Oc the missbrugede saledes Guds naffn til ercken / ath beskytte theris Rüge her med. Emod thenne theris egen Guds tieniste / haffuer Gud tha vdsendt mange høge Propheter/ til at beuare oc frelse mange til theris salighed. Men the store Herrer behiølle theris Affguderi/ oc ville thet icke offer giffue eller lade seg vnderuise aff Propheterne/ therfore haffuer Gud suorligen plaget thennom med krig oc oprør / oc haffuer ingen slecht ebland thesse Konger wdi Samaria lenge regeret / til saalenge / att Gud tilstede thaa paa thet siiste / ath alle samens bode Konger oc folck bleffue bort förde oc komme i elendighed / vnder the Assyriske. For dette Exempel maa wi alle redes oc forskrecke oss oc lere saaledes her wt aff att fröete Gud/ Sordi att haffuer Gud icke forskonet sit eget folck oc then slecht Abraham / som hand haffde bespönderligen giffuit oc loffuit sodanne herrlige for

Wrang
Guds dyre
kelse bliff
uer icke w
straffet.

Exempel
att fröete
Gud.

Th

ge fortette
ligen forst
nom alle
thet möge
Gud skal
off. Om
maria haff
til then k
att ligeru
förde aff
so oc ocsa
aldelis f
cener oc
den gong
cker iug oc
gonge med
dent / oc f
fast grunn
mange oc
emod Gud
berede ch
he / yther
fore skall
empel / oc
ligen straff
oc plat fo

De
aar / Ja s
tid / besp

ge fortættelser / Men haffuer strax saa hastes-
ligen forstørret theris Kongerige / oc then-
nom alle forieget / oc lade bortføre / So er
thet meget besværgendes / oc stor fare / att
Gud skal icke heller ville spare eller forskone
oss. Oc meg tyckes her / att then part Sa-
maria haffuer verit en figur oc bemerckelse
til then Kircke wdi orient oc i Grecia / fordi
att liigeruist som Israel til Samaria er bort-
førde aff the Assyrier oc ere icke igen komne /
So er oc saa then Kircke wdi Orient platt oc
aldelis forstørret oc ødelagt aff the Sara-
cener oc Tyrcker / oc liigeruist som thet er sit-
den gongett med then slecht Juda / so ten-
cker ieg oc besværgter / att thet skal ville
gonge med thenne part oc Kircke wdi Occi-
dent / oc stonder end til fare / att Gud skal
fast grummeligere handele med oss / for vore
mange oc store synder oc wtacknemelighed
emod Gud. Doch haffuer Gud att liigenel
betedt ehre oc benedidet then slecht Abra-
he / ythermere end nogre andre folck. Hera-
fore skall huer lesere vel betencke dette ex-
empel / oc paa Kalle Gud / att hand vil nades-
ligen straffe oss / oc icke aldeles forskinde oss
oc plat forderffue.

Samaria
bemercker
then Kir-
cke i Ori-
ente.

Och haffuer dette Rige stundet 244
aar / Ja sandelige dette maa vel vere en kort
tid / besværgeligen effterdi / att Gud haff-
uer

E uij

uer

9 10

Then første Monarchi.

uer giffuit dette foldt saa herlige fortættelse / oc att thet skulle haffue saa stor lycke / oc framgong her i Verden / oc haffuer doch i medel tiid icke verit for vthan krig oc opor. Saaledes haffuer Gud straffet then vrange Guds tieniste oc Affguderi / oc er dette riiges forstörung til Samaria skett i thet 3240. aar efter verdens begyndelse.

Manasse
then wgu
delige Kō
ge.

Manasse Ezechias son haffuer regeret i Judea efter sin fader 55. aar / oc haffuer atter anrichtet then falske Guds tieniste / oc lod brende sine egne børn Gud til offer / vda aff hans idel store oc falske gudelighedt / hand haffuer forfuldt the propheten / oc lod then helligste prophete Esaiam sasse i hiel med en sauff / Therfore bleff hand fongen oc bord ført. Doch haffuer Gud nadeligen hulpet hannom atter igen / thet efter att hand bekende sine synd / oc bedrede seg oc inderligen paa kallede Gud / oc Gud haffuer sett hannom til ett exempel ebland syndere / thet seg ville omuende oc rette oc bedre / att the skulle icke tuile att Gud vil io vere thenom nadig / oc forlade sine vrede / oc giffue thennom theris straff til.

Manasse
er thēnom
et exempel
sō ville seg
omnende.

Amon.

Amon regerede 2. aar / vor wguelig / therfore bleff hand i hiel stungen aff hans eigene tienere.

Josias.

Josias rgerede 31. aar / oc haffuer atter ødelagt then falske Guds dyrckelse oc neder slaget Capel oc affguderi oc lod forbrende the

Th
the falske
Koninges
bøger Mo
lorne ilon
saa ett me
merckel
mens pa
mægt song
mest anset
skett vor
oc aldelis
forlorett
men Gud
her igen
vthan tuile
siste tiid
Guds ord
enden / oc
bekandt.
Men
Koning oc
atrligenel
fordi so att
sudet fred
lige giern
mente att
derfæres
hed / her
Koning aff
mækelige
ning aff

the falske prophetess been. Wti thenne Moiss bñ
Koninges tiid hassuer mand igen fundet the ger igen
bøger Moisi / huilcke tha vore borte oc for fundne.
lorne i long tiid / Ja sandeligen dette er oc
saa ett mechtig exempel som oss bñr vel att
mercke / huorledes all wgudelighedt oc mens
niskens paa fund oc lerdøm / hassuer tha so
møgit fonget offuer honden / oc vor tha aller
mest anseet hos alle mand / Oc then hellige
skrift vor saa ringe achtet paa samme tiid /
oc aldelis forsmadt / saa att mand hassde tha
forlorett bøgerne oc viste ei huor the vore /
men Gud hassuer thennom att ligeuel om si
her igen skicket. Thenne historia er for
vthan tuil en figur oc bemerckelse om thenne
siste tiid i then hellige Kircke / huor som
Guds ord skulle clarligere obenbaris emod
enden / oc then hellige skriftt bliffue bedre
bekandt.

At Guds
ord skulle
bedre for
fyndes oc
mod endē.

Men endoch att Josias vor en hellig
Koning oc Gudfrøchtig / dog hassuer hand
attligeuel nogit forseet seg paa det siste /
fordi so att ther hand nu i long tiid hassde
siddet fredsomeligen oc beuist mange mercke
lige gierninger. So bleff hand dristig oc
mente att hannom kunde ingen wlycke ve
derfares for hans hellighed skyld oc from
hed / herfore begynte hand en krig med then
Koning aff Egyptē / formedelst thenne mens
niskelige fordriftelse / Endoch att then Ko
ning aff Egypten begerede att hulle frind
E v med

9 10

Then første Monarchi.

med hannom. Men fordi att Josias forlod
seg paa sin mact oc gode lycke oc fromhed/
som hand tockte seg att haffue/therfore bleff
hand i samme krig suorligen saar giort oc
sinden døde ther aff.

Joachas. Joachas regerede 3. monet / oc er bort
førdt til Egypten.

Joachim.
Nabugodonosor. Joachim regerede 11. aar/oc bleff offuer
fallen aff then Babyloniske Konning Nabu
godonosor / then tid hand plustrede thet
ganste Jødeland / oc tvingede Joachim til
att giffue seg skatt / oc hand bortførde man
ge med seg aff landet / ebland huilcke Daniel
bleff oc saa bort førder tha hand vor en yng
dreng. Sinden holt Joachim ingen loffue/
tha kom then Konning aff Babylon atter
igen / oc songede Joachim i Hierusalem/ oc
lod hannom slaa i hiel/ oc kaste hannom wa
than for staden ebland the andre døde lego
me / ligeruist som Jeremias spode hannom
at hād skulle bliffue begraffuen som en asne.

Joachim
eller Jeco
nias. Joachim eller Jeconias regerede 3. mo
net / da kom Nabugodonosor atter igen att
belegge Hierusalem oc Jeconias gaff seg
fongen effter Jeremie prophetis rad/huils
cken Gud haffde obenbaret/att Hierusalem
skulle bliffue forstørret / oc thett folk bort
føres / oc att the skulle icke endoch alle for
fares/men skulle komme igen / oc opbygge
Hierusalem. So er Jeconias ugdoligen aff
Gud

The

Gud beuat
attlyde the
deruisning
mere beft
folck / oc a
som hpede
spode med
bylon.

Sede

fallen den
icke giffue
donosor o
vel att J
skulle giffu
Ruge Judo
ville hand ic
att Gud haf
diske folk
trogede na
se / oc the
rett eller fo
relse / Ford
folck / Ende
spedes til e
haffue the
ei / oc bes
dette saa m
strax skede
Konning al
indfaren ti
att ligenel

Monarchi.

Then første Monarchi. 38

Gud beuaret i Babylon / fordi sa att han
attlyde thenne Jeremiae prophete oc vns
deruising / huilcket ieg vil her effter ythers
mere beskriffue / oc tha bleff thet beste
folck / oc alle herlige ornament oc kleder /
som hørde til Templet i Hierusalem / bort
førde med thenne Koning Jeconia til Bas
bylon.

Sedechias regerede ii. aar / oc er fra
fallen den Koning aff Babylon / oc ville
icke giffue hannom skat / da kom Nabugos
donosor oc belagde Staden. Men att lige
vel att Jeremias gaff hannom rad / at han
skulle giffue seg. Fordi att Gud ville thet
Ruge Juda lade straffe oc bort føre / Doch
ville hand icke. Men fortrøstede seg her paa /
att Gud haffde loffuit oc tilsagt / at thet Jø
diske folck skulle icke vndergonge. Saaledes
trogede nu Sedechias emod Guds foriettel
se / oc the høge Prester icke vdryde hannom
rett eller forclarede Guds tilsegnen oc foriet
telse / Fordi att Gud kunde vel beuare sit
folck / Endoch att han til stede at thet bort
førdes til en tid oc straffedes. Saaledes
haffue the alle forachtet Jeremiae prophe
ci / oc besønderligen for denne sag skyl att
dette saa mogit lenge forhiølt seg oc icke
strax skede som han sagde / oc fordi att then
Koning aff Babylon vor nu try gonge
indfaren til Judeam / oc haffde doch icke
att ligenel forstøret Jerusalem / oc saa vor
ther vel

Sedechias

9 10

Then første Monarchi.

Exempel
om stor
hunger.

Sedechie
dod.

ther vel ii. aar forgongne/wti huicke man-
ge vore hen rømbde aff staden oc bort sprø-
de/ oc Jerusalem bleff attliguel beuaret/
her til forhobedes the end nu oc fortrostedes
seg saaledes aff menniskelig blindhed / att
thet skulle icke gonge thennom saa hardt oc
ei saa ilde / som Hieremias spode thennom
ocsaa var Hierusalem saa fast / at mand icke
kunde thet lettelligen vinde. Men Nabugodonosor
hungrede thennom vd / fordi att
håd laa ther fore i halffandet aar/oc tha vor
saa stor hunger i Staden / att mange ade-
theris egne børn. Alt saaledes vor then men-
niskelige natur forstocket oc blind / at the icke
tha ville i sadan theris højeste nød anan-
me Guds trøst oc hielp. Fordi att huor som
the haffde end tha giffuit seg i Staden eff-
ter Jeremias rad/oc om thet end haffde verit
thennom hardt oc mögit besuerligt/atth saa-
re i elendighedt / tha kunde the hafft rohe
oc nödtfrid wti fremmede land. Men paa
det sieste bleff Sedechias fongen / den tiid
hand flyde/oc alle hans børn bleffue strax
affliffuede for hans ansicht/ oc Nabugodonosor
lod siden stinge både hanff øgen vd/
oc forstørrede Jerusalem / hand lod ocsaa
opbrenne Guds eget Tempel/huicet Gud
haffde selffuer befalet thennom att bygge /
oc hand bortførde then beste part aff thet
Jødiske folck i thet Babyloniske fengsel.
Sandeligen dette Exempel skal off idel-
gen paa

Then

gen paa m
te/ at haffu
stone sit
da / huicet
tha skal ha
andre land
streckeligen
di att Guds
hand haffu
straff til si
theris syn
besønder
hellige ord
oc rygmte
kyndere oc

Thenn
er stet i th
gyndelse. C
oc i til the

Alt sa
bleffuit haff
uer thet ver
belige oc lof
stedt i nog
den. Soede
gerige Judo
re der beu
haffuer ocs
re haffuer
Kongerige

monarchi.

Then første Monarchi. 39

gen paa minde/ huorledis wi skulle betenke
Fe/ at haffuer Gud icke spart oc ei ville for
skone sit eget folck oc dette Kongerige Ju
da / huilcket han haffuer selffuer anrichtet/
tha skal hand icke heller spare eller skone
andre land oc Rige/Men vil hardt oc for
skreckeligen straffe synden alle vegne. For
di att Gud siger i then hellige Skrift/ att
hand haffuer thenne grummelige plage oc
straff til stedt/ att komme offuer Juda for
theris synder Skyld. Oc skriften opregner
besønderligen disse synder / som er / Guds
hellige ords foractelse / falsk Guds tieniste/
oc tyranni offuer the fromme Guds ords for
kyndere oc gode Propheter.

Thenne forstörung offuer Hierusalem I rusalem
er sket i thet 3373. aar effter Verdens be bleff ned
gyndelse. Oc vor ther 316. aar fra Dauid der slaget.
oc i til thenne forstörung.

Alt saalenge er thet Kongelige naffn Gud haff
bleffuit hoss Dauids effterkommer/ oc haff uer selff
uer ther verit ebland thennom fast flere dra besticker
belige oc lofflig Konger end nogen anden thre Rige
stedt i nogre andre Kongerige paa Jor Juda.
den. Fordi att Gud haffuer samme Kon gerige
Juda selffuer anrichtet / oc therfor re det beuaret oc vnderhollet. Men ther
haffuer ocsaa verit ondt frud ebland/derfor
re haffuer Gud straffet thennom / oc thet
Kongerige foruandlet oc omuendt. Saa
att thet

Then første Monarchi.

Nabugo-
donosor
omvendt
aff Dani-
el.

att thet Rige Juda haffuer nu verit 70.
aar i thet Babyloniske fengzel / doch haff-
uer Gud beuist seg i medel tiid haff thes
nom / At hand icke ville forlade siit folck oc
then hellige Kircke / effterdi hand sende til
zhennom høge oc mechtige Propheter til vns
deruising oc fortrøstning / ligeruist som Da-
niel vor til Babylon / oc haffuer omvendt
then Koning Nabugodonosor. Fordi at
then tiid att Gud straffede Nabugodonos-
or for hanss vildhed skyld i saa mode
att hand bleff vilder oc gallind som ett
vildt best / tha gjorde Daniel bøn for hans
nom til Gud / oc Gud halp hannom igen /
Siden rette oc bedrede seg Nabugodonos-
or / oc ødelagde Aiffguder / Oc lerde aff
Daniel den rette Guds tiemiste.

Bulmerodach

Effter Nabugodonosor regerede hans
Søn Bulmerodach til Babylon / oc hand
lød siden erligen oc førsteligen holde / oc
tractere then Koning Jeconias / huilcken
til forn haffde giffuit seg selffuer fongen eff-
ter Jeremiae rad / oc vor faren veluilligen
i thet elendighed til Babylon / oc er thet
siden vel gonget thenne Jeconias / fordi
hand vor Guds Prophete lydig oc hørs-
sammelig / Endoch att hand led stor nød
paa een tiid long. Alt saledes et then
slecht Dauid icke plat forgongen / Men er
aff Guds eigen forsiun vnderligen beuaret
oc vns

onarchi.

Then første Monarchi. 40

oc vnderhollen/ligeruist som wi skulle yther
mere fonge att sehe oc lese her effter.

Effter Euilmerodach haffuer Baltasar regeret til Babylon / hand forachtede Guds ord oc all Gudsttemiste/ oc anrichtede the gamble Affguderi Chaldeorum / oc lod hente til sin Pancket oc Gestebud the huite sølff far som vore førde aff Tempelet fra Jerusalem / oc bespottede saledes then Jødiske Gud her med/ythermere lod hād oc ssa siunge Gud til bespottelse / de Chaldeeris Gud skal bliffue then rette Gud / then Jødiske Gud maa vige. Men hvad skede her effter? Thenne Guds bespottelse gjorde tha ende paa thett gantske Kongerige/fordi att then tiid Kongen sad i sin høgiste Maieestet/tha lod Gud en hand siunes obenbare paa vegen for hans øgen / oc skreff saledes/ Balthasar skal omkomme oc forlere thet gantske Kongerige / oc dette skede alt saa i sandhed then samme nat/ fordi att the Medidi oc Perse offuerfjelle Babylon med et hasteligt anfald oc indtoge thet gantske riige/oc i hiel stunge Koning Baltasar samme nat. Dette exempel formaner oss oc saa at Guds bespottelse bliffuer icke wstraffet.

Guds bes
pottelse
bliffuer als
drig wstra
ffet.

Saledes haffuer nu then første Monarchi fonget sin ende oc er kommen til de Perse oc til den Konning Cyrum.

Oc haffuer ther verit 1495. aar fra Abrahamis fødsel oc indtil Cyrum/wdi huile aar/

Der haff-
uer then
første Mo-
narchi sin
ende.

aar/ att først de Chaldeer oc siden the Assy-
rii haffue indehafft thenne Monarchi/ siden
er hun attskildt / oc vnder tiden haffue the
Assyrii / oc skundom the Babylonier verit
mechtigere/ til so lange att the Medi oc Pers
sæ haffue seg formeret / oc Cyrus paa dett
siiste haffuer indtaget Babylon / oc then
Monarchi atter saledes tilsammen bringet/
oc lagt hinde vnder sitt regimente.

Oc skulle the Lesere her bemercke / att
thett gangste Jødiske Kongerige haffuer
seg begynt paa samme tiid / vnder thenne
første Monarchi / vdaff huilcket wi kunde
sehe / att Jøderne ere thett elste fold / oc
haffue aleniste then viffe historia beskreffuen
om the første Kongerige i Verden.

Om the Grefiske.

V ville wi korteligen be-
skriffue huorledes thet haffuer ston-
det hof the Grefiske/ wdi medel tiid
att thenne første Monarchi haffuer
verit i sin macht / vdaff huilcket mand fand
letteligen formercke / att the Grefiske haffue
icke so gamble historier/ som the Jøder/ for-
di att alle the Grefiske historier ere skreffne
effter denne første Monarchi / Oc the Gref-
iske kude inthet vist til bagge regne oc icke
heller lenger / vihan hues att theris Olym-
piades

The Jøder
haffue el-
dre histo-
rier end
the Gref-
iske.

Th
piades be-
piades be-
er / forse
Monarchi
aller nge
ades lade
sker er hos
der then f

Thet
paaden tu
andre lan
vader tid
rige/ at the
the første
mechtigere
ge the Gref
paa thenn
ieg her eff
oc historie
di att the
ner/ for end

D

Q
u
E

Then første Monarchi. 41

piades beskriue. Nu haffue theris Olympiades ^{Olympiades.} begynt seg i thet 38. aar Osir / det er / først ved 200. aar for end Persarum Monarchi begyntes nar man thet regner aller nøgste. Men ieg vil nu desse Olympiades lade fare oc nogit beskriue huad thet sket er hoss the Greiske ved thenne tiid vnder then første Monnarchi.

Thet Greiske land Grecia haffuer icke paa den tiid hafft nogen eigen Koning / som andre land / Men haffde mange Førster / oc vadertiden haffue the Steder verit saa mechtige / at the haffue giort stor omuendelse med the Førster / Fordi att naar Grederne vore mechtigere / Tha kunde the icke vel fordrage the Førster / lengeruist som wi end nu paa thenne dag maa sehe wdi Italien / oc ieg her effter vil beuise med visse Exempel oc Historier / huilcke nøttelig ere at vide / Fordi att the Greiske haffue icke mange Historier / for end det Troianer krig begyndes.

Om den krig for Troia.

En Troianiske krig haffuer verit i Dauids tiid huilcket mād känd beuise aff Virgilio / ther hand ^f siger /

Then første Monarchi.

siger / att thet Rige til Alba haffuer stonde
 det i 300. aar / Sic iam ter centum totos
 regnabitur annos. Men paa den tiid att
 dette Albanorum rige haffde ende / tha be-
 gyntes Rom første att bygges / huilket ieg
 vil her effter ythermere forclare. Oc om
 mand regner til bage fra den tiid att Rom
 er begynt / oc ind til then tiid att Salomon
 begynte sit Regimente / tha finder mand 303
 aar / oc liit til forn / haffuer then krig stonde
 det for Troia / oc dette er nu visseligen sa i
 sandhedt / Endoch att mange Historiogra-
 phi skriffue thenne krig / att vere fast eldre
 end hand er / men ieg haffuer doch større
 beuifning her til / att thenne krig er icke
 saa gammel som mange sette hannom / huil-
 ke ieg vil nu her korteligen lade fare. Men
 doch skulle wi dette vide / att thenne krig
 haffuer seg begynt aff thenne orsage for ett
 hoor skyld / fordi att Paris som vor Kongens
 søn aff Troia haffuer bort førdt Helenam en
 førstinde aff Grecken oc vor Menelai hus-
 fru / huilket the første oc alle steder wdi
 Grecia haffue storligen fortrøtt / oc gjorde
 saa en forbund oc droge for Troiam i thet
 Troianiske land / oc førde ther krig i 10.
 samfelde aar / oc paa thet siiste haffue the
 offueruundet then hoffuit stad Iulium oc i
 hiel slaaget then Konging Priamum / Saale-
 des fick thet Kongerige Troia sin ende. Men
 aff Troia foro Eneas med skub til Italiam
 oc haff

Ett hoor
 gaff orsage
 til der Tro-
 ianiske
 krig.

Eneas.

Th
 oc haffue
 falles
 anrichte
 Alcanus
 stad Alba
 haffue reg-
 bygdes / o-
 mste krig
 ster / huil-
 ne.
 heldt
 Hector /
 første i
 kommen
 ner haff-
 aff Priam
 oc thet ha-
 uer Paris
 gennem.

W

Sprænd
 faller til

monarchi.

Then første Monarchi 42

oc haffuer indtaget then part aff landet som
falles Latium / oc ther begynte hand att **Latium.**
anrichte ett nyt Kongerige / Oc hanss søn
Ascanius som falles oc Julius bygde then **Ascanius.**
stad Alba / wdi huilcken Enex efterkomere
haffue regeret ind til saa lenge att Rom
bygdes / oc haffue ther verit i samme Troia
niste krig mange merckelige oc veldige Sør
ster / huilcke mand icke her kand alle opreg
ne. Aff Thessalia vor then mechtighe
Heldt Achilles / oc haffuer i hiel slagett **Achilles.**
Hector / huilcken tha vor then aller veldigste **Hector.**
Sørste i Troia / Men Achilles er siden om
kommen aff forrederij / fordi att the Troia
ner haffde hannom tillsagt / att giffue en
aff Priami Koningers dotter aff Troia /
oc ther hand stod i ene sør Alteret / tha haff
uer paris forrederlighen skott hannom i
gennem.

Om den Krig for Thebe.

Nogit tilforn at thenne Tro
ianiske krig stod / tha vor ther en
anden krig for then Stad Thebe
fast iammerligere / fordi att thet
Sørstendøme Thebe vor tuende Brøder til
fallet til arff / Etheocles oc Polynices / desse
S 9 bleffue

Then første Monarchi.

Orsagen bleffue saa till enss med huer anden indbyrdes/
 til den krig des/att en aff thennom skulle regere ett aar/
 for Thebe. oc then anden siden huort andet aar / Men
 ther effter att Etheocles vor kommen til res
 gimentet / ville hand det stæge beholle / oc
 vere allene herre/ oc icke holle then Contract
 hand gjorde mett sin broder / Tha rømde
 hanss broder aff nød oc trang til Adrasto
 som vor Koning til Argos / hand gaff han
 nom sine dotter / oc ville saa med mact ind
 sette hannom i landet igen / saa droge de for
 Thebe/ Ther bleff Adrastus slagen oc andre
 Sørster flere/oc the tuende brødre Etheocles
 oc Polinices drabede med huor anden / oc
 bleffue bode døde aff huor andenss styng oc
 hug. Sodane stor jamer oc mord vor ther
 kommen aff thesse tuende brøders wenig
 hed / Doch haffuer thenne krig att ligen
 uel icke songet ende her med / fordi att andre
 Sørster haffue seg ther effter forsamlet oc
 forstercket oc atter belagt Thebe oc ther off
 ueruundet oc neder slagett.

Etheocles
 Polinices.
 Adrastus.

Om Hercules.

DEn korteligen for denne
 tid / det er / lit tilforn att Saul
 vor bleffuen Koning i Israel/tha
 leffde Hercules wdi Grecia/ hui
 cken her

Th
 cken her
 andre m
 bespønde
 ninger.
 mena ar
 haffuer l
 phytio e
 styld / at
 oc sloug
 les fød ri
 beuist su
 tud the
 sare ma
 haffue
 haffuer
 get fiend
 der then
 thett S
 ende/oc
 den i th
 gen loff
 Thenn
 giffuer
 Sørster
 til hanno
 let oc gi
 Sørster
 offuer th
 gede off
 heller n
 paa lag

Men her loffues oc haffuer stor priiff offuer
 andre mechtige Førster oc herrer / for hans
 besønderlig mandom skyld oc førstlige gien- *Hercules*
 ninger. Hans foreldre Amphitrio oc Alce- *Tyrinthus*
 mena ere fødte i then stad Tyrinthe / som
 haffuer liget icke langt fra Argis. Men Am-
 phitrio er rømbt til Thebe for thenne sag
 skyld / att hand bleff wenig med sin broder
 oc sloug hannom i hiel. Derfor bleff Hercu-
 les fød til Thebe / oc haffuer ther første tiid
 beuist sin mandom oc styrcke. Sordi att then
 tiid the veldige folck Myniae som vore tha *Myniae*
 sare mechtige oc regerede til Orchomeno /
 haffue offuerfallet oc belagt Thebe / tha
 haffuer Hercules beskyttet Staden / oc sla-
 get fienderne ther fra / oc siiden offuerwun-
 det then stad Orchomenon / saaledes haffuer
 thett Førstendøme til Orchomeno fonget *Orchome-*
 ende / oc vor ther so mōgen stor riigdom fun- *non.*
 den i thenne stad / att Homerus besønderli-
 gen loffuer henne for sin riigdom skyld.
 Thenn Victoria oc seyer haffuer første tiid
 giffuet Herculi ett stort naffn / saa att andre
 Førster wdi Grecia haffue siiden giffuit seg
 til hannom / oc hand haffuer gerne forhand-
 let oc giort frind alle vegne / oc hulpet the
 Førster oc Steder / oc altiid straffet oc heffnt
 offuer thennom som gjorde wfrind eller bruo- *Hercules*
 gede offueruold oc wrett / icke haffuer hand *mandom*
 heller nogen besuerlig eller wtolkelig tōnge *oc from-*
 paa lagt thennom som hand hialp / men vor *hedt gaff*
 S iij thennom *hannom ee*
stort naffn

Hercules.

igen for dem
 lit tilforn att
 Boring i Israel
 les wdi Grecia / hui
 den her

Then første Monarchi.

thennom alle naadig oc mild/ therfore fick
hand ocsaa stor loff oc priiss/ ythermere end
nogen anden Første. Ther nest er hand fa-
ren til Asiam med skib oc haffuer ther off-
ueruundet oc i hiel slaget then Koning til
Troia Laomedon/ Men i thenne krig haff-
uer had retteligen bruget Førstelige ehre oc
Mandom / effterdi / att hand ei tha ville
gdelegge eller forstøre samme Kongerige /
Men haffuer thet igen antuordet Priamo/
som vor Kongens Søn oc rette arffing.
Her wtass kunde wi nu letteligen formercke
paa huad tiid Hercules haffuer leffuit/ eff-
terdi att hand haffuer giort Priamum til
Koning i Troia. Ythermere haffuer ocsaa
Hercules besticket frind offuer haffuet/ oc er
siden faren met skib til Italiam oc Hispa-
niam / oc haffuer for thenne sag skyld lader
vdhugge oc opreyssse tuende sten støtter el-
ler pillere paa the yderste haffs bred wdi
Hispanien oc Afbrica/ til en euig hugkoma-
melse / huilcke mand kaller end nu i thenne
dag Columnas Herculis. I luge mode
haffuer nu then allerloffligste Keiser Caro-
lus quintus saadanne støtter i sit waben
til ett besønderligt tegan / att Gud haffuer
off hannom giffuit i thenne farlige tiid/ att
hand skal vere off ligeruist som Hercules i
thenne gangste Europa/ att besticke off al-
le rett enighed oc frind / formedelst hans
fromhed skyld oc lycksalige seyer oc offuer-
uinding.

Columnæ
Herculis.

Thet

Th
ligste ha
Grecia p
chi vor
bør serde
dan fick
der i alle
ther haff
ster the
gic yther
er att
ocsaa el
rette C
an/ Er
Carmen
theris ga
stort wga
oc framg
bleff io m
der / For
besticket
uist som
mest treng
striffuit
dette er sa
staes om
Sord att
vildt att
nod oc
ledis at
paafall

narchi.

Then første Monarchi 44

Thet er nock sagt om then besønderligste handel som haffuer seg begiffuit wdi Grecia paa den tiid/ att then første Monarchi vor i sin macht. Men effterdi at mand bør serdeles at mercke i alle Historier/huor dan skick oc Regimente ther haffuer stonde i alle land oc Rüge/ huad long oc rett ther haffuer verit/ oc huad Religion oc Kunst the haffue bruket / derfore vil ieg nock git ythermere her om beskriffue. Ther effter att Noe Sønner vore døde / tha bleff ocsaa then rette forstand om Gud oc then rette Guds bekiendelse forgongen wdi Grecia / Endog att the haffue behollit mange Ceremonier oc Gudelige lerdomme effter theris gamle Forfedre. Doch haffuer theris store wgudelighedt songet allermest macht oc framgong / Saa att the ene Aiffguder bleff io mer oc mer anrichtet effter det andet / Sordi att huert menneske haffuer tha beskicket seg sin egen Guds tieniste / ligeruist som hans nød oc angst hannom allermest trengde. Herfore haffuer Poeten rett skriffuit/Primus in orbe deos fecit timor. Oc dette er saa i sandhedt oc skal retteligen forstaes om Aiffguder oc falske Guds tieniste. Sordi att inthet menneske er aff naturen saavildt att thet søger io Gud om hielp i sin nød oc trang / Oc om det icke ved huorledis att thet skal Gud retteligen søge oc paakalle / som er / formedelst Christus

Then skick
i Grecia
effter Noe
Sønners
død.

Orsagen
til Aiffguder.

S iij oc i en

Then første Monarchi.

oc i en sand troo / Saa tager det seg en vds
nortes gierning fore/oc dichter saa en Guds
tjeniste for seg selff / oc er doch wuiff oc tui
ler om Gud vil høre hannom eller om then
gierning er Gud behagelig / doch bliffuer
hand i saadan tuil / oc bruger seg att lige
uel i samme gierning oc Ceremonia. Dette
er begyndelsen oc orsagen til alle Aiffgude
ri i Verden. Doch haßfuer icke menniskerne
verit i thenne acht oc vildfarelse / att the
haßfue ment att the Billeder skulle vere the
ris Guder / Fordi att the vel viste oc holle
thennom for stock oc steen. Men the ville
doch att ligeuel met saadan gierning erhe oc
formilde Gud / oc vare i thenne mening att
then gierning oc saadan Guds tjeniste skulle
vere Gud behagelig / oc att Gud ville i saa
made paa Falles oc ehres / Doch haßfue the
icke kundet bliffue her paa viffe om Gud vil
le høre thennom oc vere thennom naadig /
Fordi att mand kand icke bliffue dette viff /
for vthan Guds clare foriettelse oc Christi
bekiendelse. Saa er nu dette then første
Idolatri att sette lüd oc loßfue til nogen aff
seg selff bedichtet Guds tjeniste / oc att li
geuel tuile / nar thet geller i nøds mal / om
Gud vil vere naadig. Sodant tuil er thet
allerførste hoffuit stycke wti alle Aiffgude
ri oc wrang Guds tjeniste / oc saaledes haß
uer en wgudelig mand som ellers kand vere
from oc god for verden sin vnderfæd fra en
ret Gus

Største
Aiffguder
i Verden

U
tet Gud
kand vel
dygdelig
ler om
Christen
dygdelig
gen oc
nom na
tilfægen
skulle wi
tenke /
saadan
ger her
ord ha
gen Gud
gode tyd
oc wrang
guder i
tager oc
nier / Wi
dette sole
niger sole
haßfuer the
ge Aiffgud
handel oc
oc haßfue
les haßfue
nier. Th
emod stor
tis vor oc
Junonis

ret Gudelig Christen / Att then w gudelige
 Kand vel vduortes haffue mange skjøne oc
 dygdelige gierminger / Men hans hierte tuil
 ler om Gud er hannom naadig / oc en ret
 Christen Kand vel vere ringere wdi anden
 dygdelighedt / Men hans hierte tror wisseli
 gen oc seg der til forlader / att Gud er han
 nom naadig / formedelst then foriættelse oc
 tilsegen for Christi skyld / paa dette stycke
 skulle wi besønderligen haffue acht / oc be
 tencke / att beuare oss oc bestercke oss emod
 saadant tuil / Men then blinde Verden gon
 ger hen i sin blindhedt / oc vil foruthan Guds
 ord handle med Gud oc anrichter saa sin ei
 gen Guds tjeniste / effter sin egen villie oc
 gode tycke / effter som huor befinder sin nød
 oc trang / oc therefore bliffuer saledes Aff
 guder i Verden att ligewel / att mand bort
 tager oc foruandler the vduortes Ceremo
 nier / Billeder oc Offer. Oc besønderligen
 dette fold wdi Grecia haffuer verit ett spi
 gitt Gold oc forueden i alle ting / Derfor
 haffuer thet ocsaa anrichtet mange vnderli
 ge Affguder i for wlocke i krig oc i anden
 handel oc echteskab oc for siugdom oc storm /
 oc haffuer huor aff thesse Affguder serdes
 les hafft sitt eget Billede oc eigne Ceremo
 nier. Thet Billede Iouis vor anrichtet
 emod storm oc wueder. Thet Billede Mars
 tis vor optaget i krigs nød. Thet Billede
 Junonis for rügdom skyld att fornerffue /

Skiff
 möste enel
 lom in wo
 gudelig
 man oc ret
 Christen.

Mange
 Affguder i
 Grecia.

f v

Thet

Then første Monarchi.

thet billede Veneris/ for wfruchtsommelig-
heds skyld/at affle børn/oc sodane ting flere
haffue huercken hafft ende eller made hof
the Greiske/Alt saaledes gonger dett til/nar
man forlader Guds ord/ saa faller mand fra
en blindhed oc til en anden/ Herfore er thet
paa dett siiste saalangt kommet hof Grei-
ske/att the oc haffue anrichtet oc beskicket
nogre skendelige fest oc høgtider / wdi hvil-
cke the haffue skendt bode quinder oc Jom-
fruer / ochiølle thet for en helig gierning.
Wi lese mange forskreckelige ting om sodan
wbluelig wesen som the Hedninger haffue
bruger i theris Guds tieniste / huilcket ieg
nu icke maa beskriue / vor Herre Christus
forbiude Dieffuelen / att wi icke forlade
Guds ord / oc att sodane wgudelig stem-
hedt icke fonger mehre macht i Verden.

Om Sibylla.

Sibyllas

The hellige
ge Sibylle

Efterdi att alle Historier
beskriue om the Sibyller / tha vil
ieg icke heller thennom forlade / oc
skal mand wde/att dette ord Sibyl-
la haffuer icke verit ett enstige quindes
naffn/ Men haffuer verit ett almedeligt ord
oc naffn / som mercker en Prophetinde eller
spoo quinde / Nu haffuer ther verit mange
sodane quinder oc en part aff thennom i the
hellige

Th

hellige fo
hellige fi
rett beg
haffue w
rier som
dens end
enige luff
beskriue
Lactanti
fore / att
the Chri
funder b

Th
gudiske
me om
silig ting
det the h
is spaa
Dieffuelen
giorde til
ur at the
spuude om
der en Qu
len/ oc si
aff hulen /
suat oc sag
siger man
Delphis.
for giffu
wpatt aff

Monarchi.

frucht sommelige
e sodane ting flere
de eller made hof
jonger dett til nat
saa faller mand fra
m/ Herfore er thet
kommer hof Greis
richtet oc beskiet
hoguider / wdi hull
ode quinder oc Jom
for en helig giening.
delige ting om sodan
the Bedninger haffu
tienst / huilket ieg
vor Herre Christus
att wi icke forlode
dane wguelig stem
e macht i Verden.

Sibylla.

t alle Historien
the Sibyller / tha vi
thennom forlade / oc
e/ att dette ord Sibyl
ett enstige quinder
rit ett almedeligt ord
en prophetinde alla
fuer thet verit mange
part aff thennom the
hellige

Then første Monarchi. 46

hellige forfres tiid oc worde oplerde aff the
hellige forfedre oc haffue theris lærdome
rett begrebet om then sande tro / herfore
haffue wi end nu kostelige sprock oc senten
tiet som the gjorde om Christo oc om ver
dens ende / om Guds / strengedom oc dett
euige liiff / huilket Lactantius ythermere
beskriffuer oc opregner. Oc efterdi att
Lactantius er gammel / saa holler ieg her
fore / att samme sprock ere icke dichte de aff
the Christne / Men hand haffuer thennom
fundet hof the Bedninger

Ther nest haffuer thet oc saa verit Aff
gudiske Quinder som haffue giort spaadom
me om Kongerige oc anden saadan Ver
selig ting / oc thesse kunde vel haffue beblan
det the hellige forfedres sprock ebland the
ris spaadomme / Oc vnder tiden haffuer
Dieffuelen giffuit suar / ligeruist som hand
giorde til Delphis / huor som mand skriff
uer at thet var ein Diub hule / oc nar man
spurde om nogit att ville vide / tha syntes
der en Quinde at siide paa en stoel offuer hu
len / oc siiden kom thet en røg oc veder op
aff hulen / oc Quinden begynte att giffue
suar oc sagde huad tha ske skulle. Saaledes
siiger mand att thet er tilgonget oc sket til
Delphis. Sammeledes haffuer oc the pre
ster giffuit spaadomme oc apenbarelsen / oc
en part aff thennom haffue verit so vnder
lige / att

The affgus
dische Si
bylle.

Delphica
responsa.

Then første Monarchi.

lige/ att man funde thennom vdlegge bode
til onde oc gode / huorledis man ville / oc
dette vor Dieffuelens besuigelse / att hand
ville saaledes bedrage oc gecke verden.

Om Homero oc Hesiodo.

The poete
vore spe-
lige hoff
the Greis
ste.

Nar Ho-
merus
leffde.

Ned thet første haffue ales-
niste the poeter verit the lerdeste
wti Grecia/oc somme aff thennom
vore Musici oc somme vore pres-
ster / oc en part aff thennom vore kunstige i
legedom oc forfarne i hiemmelis løb/oc haff-
ue theris visshed oc lærdomme beskressuit i
verss/ viser oc sprock. Men ebland thennom
var Homerus oc Hesiodus the øperligste/
oc wi end nu haffue oc beuare theris skrift
oc bøger bsønderligen. Cassius skriffuer att
Homerus haffuer leffuit effter thet Troia-
niske krig 160. aar / oc vor thet hardt hoff
thet 160. aar tilforn att Rom bygdes. Saa
finder mand at Homerus leffde paa den tiid
Josophat vor Koning offuer Juda / hand
haffuer seg vnderhollet til Smyrna som lig-
ger først wdi Asia/ oc vore the elste Grecker
Jones oc Neoles ther besidendes. Men end
doch att Homerus/ vor ther icke nogen mees-
tig Regent/ tha seher mand att ligeuel / att
hand

Donarchi.

om vdelgge bode
dis man ville / oc
uigelse / att hand
geffe verden.

nero oc

do.

erste haffue ale
erer verit the ledeste
e somme aff thennom
oc somme vore pro
nnom vore kunstigel
iemmels løb / oc haff
lærdome bestriffuit
Men ebland thennom
siodas the pperligste
oc beuare theris skiff
n. Cassius skriffuer att
uit effter thet Troia
oc vor thet hardt hof
att Rom bygdes. Si
rus leffde paa den til
I offuer Juda / hand
er til Smyrna som lig
vore the elste Greck
besidendes. Men en
or ther icke nogen mee
r mand att liguel / att
hand

Then første Donarchi. 47

hand haffuer verit bekandt med alle the
yperligeste Herrer oc Sørster i thenne gang
ste Grecia / Sordi att hand haffuer alle the
Sørsters slecht oc affkomme vel oc flyteligen
- bestriffuit / Sammeledes er oc saa hans
skriffit / ligernist som en spiegel til alle Sør
stelige tucht oc dygdelige gierninger / oc om
alle handel som kand seg begiffue wdi alle
honde Regimente / huorledis att the Sørster
oc mechtige Herrer skulle holle thennom
emod huor anden indbyrdes / bode i rads
vise oc i andre sager / dette haffuer hand saa
merckeligen bestriffuit / ligernist som han
haffde verit paa alle the Ruges dage oc
eblandt Rugens rad / oc saledes verit øffuit
oc bruket i then største handel oc drebelis
geste sager ther kunde handles i then gang
ste Grecia / huileket nu icke mueligt er / att
en wforfaren Mand kunde bestriffue / Hæ
føre haffuer oc ingen Poetæ skriffit nogit
finde fongit saa stort loff oc pruss / aff the
aller vnsitte Mend / som thenne Homeri
skriffit haffuer / Oc haffuer Alexander Mag
nus altid førdt med seg thenne Homeri
skriffit / oc ville ther wtast lere / huorledis en
stormectig Koning burde att sticke seg.

Homert
Deger ere
en spiegel
til all Sør
stelig hand

Hesiodus haffuer verit til hundrede
aar effter Homero som Porphyrius skriff
uer oc vor en sogne prest hof thet Bierg
Helicon / der som thet store nassnkundige
Tempel

Hesiodus
vor prest
i Helicon

Then første Monarchi.

Tempel vor / Oc hans skrift er meste parat
ten ligeruist som een predige Bog om gode
fæder / oc findes ther wti mange skønne
sprock om alle honde tucht oc dygdelighedt/
doch er ther inthet om Christo oc Troen /
Sordi att thenne høge oc Hiemmelste lere
dom haffuer alt tha verit vdsucht oc for
gongen hosi the Hedninger / oc saa er en part
aff Hesiodi skrift / ligeruist som en viss
Practica oc euig Calendarium / att bemercke
Solens løb oc andre Stierner som besønne
derligen sinne alt aaret / oc giøre vndersek
paa aarens tid. Oc sandeligen thenne Hes
iodi Bog er saa nørteligt / att alle børn
burde att lere hinde / wti huilcken wi aefaa
kunde sehe / att the aller wiiseste wdi Grecia
haffue hollet theris børn til att lere saadan
ne herlige Konster / som samme Bog inde
holler. Oc er thenne fromme lerde oc høff
uiste Mand iammerlige om Kommen oc for
radt wtass nogen hans eigne Venner som
vore hannom sare wtacknemlige for hans
velgerninger.

Nar then Stad Rom bygdes.

Den Koning til Alba som
kalles Procas / lod tuende Sønner
effter seg / then elste hed Numitor /
thē yngste Amulius. Oc theris fader
haffde

Procas.

Numitor.
Amulius.

Monarchi.

Then første Monarchi. 48

haffde dette saa besticket / Att then elste Søn
skulle beholle Røiget / Men then vnge broder
Amulius foriagede then elste / oc tog Røiget
ind med macht / oc lod i hiel slaa hans Bro-
ders vnge Son Registum / oc hans Dotter
Rhea Syluia lod hand indgiffue i Kloster /
att hun skulle aldrig bleffuet fruchtsomme-
lig / paa det att hand skulle icke siden haffue
nogen frøcht / eller fare for sin Broders Nu-
mitors arffuinge. Men thenne Rhea Syl-
uia Numitors Dotter bleff doch fruchtsom-
melig oc fødte tuede drenge Børn / som kald-
edes siden Romulus oc Remus / den tiid
Amulius fick dette att vide / lod hand beuare
Moderen i fengsel / oc befalde att kaste bør-
nen i Tyberen der att sende thennom. Men
der effter att samme Børn vore lagde paa
bredden hof floden / tha kom ther en Vlffin-
de til deris rette lycke aff the omligendes
bjerg / oc gaff thennom milck att dihe / til saa
lengde att Kongens Hyrde fand thenom hof
Vlffinden ligendes / hand tog thennom strax
oc bar thennom hjem til sin Hustru / oc hun
fostrede thennom op / Men siden att the op-
wux / oc hørde att Amulius ville saledes
ladet thennom sende i Tyberen / oc att hand
haffde taget det Røige fra theris Ollefader
med macht / Saa berades the at heffne samme
Tyranny / oc the i hiel slouge Amuliu / oc ant-
worede theris ollefader Røiget igē. Saledes
lader icke Gud nogen wret bliffue wstraffet
Ther effe

Rhea
Syluia

Romulus
Remus

Stad Rom

des.

ing til Alba som
is / lod tuende Sønne
hen elste hed Numitor
Amulius. Oc theris fader
haffde

Then første Monarchi.

Romulus
oc Remus
trettes om
regimente.

Ther effter haffuer Romulus med sin Bros
der begyndt att bygge en Stad paa then ort
som the vore befundne hof Tyberen / Oc
strax bleffue the Brødre wens / oc trette
indbyrdes huldten aff thennom der skulle
regere oc bliffue Herre / Effterdi att the
vore bode lige gamble oc lige mechtige /
dog forligtes the saa tilsammens / Att Gud
skulle ther wti vere dommere / i saa made
att huldten Gud ville giffue thet herligste
tegen aff sile / tha skulle then bliffue Herre /
Oc det begaff seg att der komme strax 6.
gribe oc fluge først til Remo / oc siden kom
me ther andre 12. gribe oc fluge om fring
Romulo / Men effterdi att Remus fick thet
første tegn / tha ville hand vere herre / Saa
ledes bleffue the brødre atter wens med
huer anden / fordi att høfferdighed oc bege
ring til herrenelle preger oc stinger altid
menniskerne oc vil thet icke letteligen offuer
giffue / her til haffde huor aff desse tuende
brødre sine anhengere / oc tha bleff ther ett
opror / oc Remus bleff i hiel slagen oc Ro
mulus alene herr. Thenne haffuer siden
Fallet then stad effter sitt naffn / Roma.
Saaledes er Rom opbyggt aff Eneæ effter
Romere / fordi att Syluia Romuli moder er
kommen aff Enea / Oc effterdi att Romuli
fader vor icke bekand / huem han vor / saa
haffuer mand fabuleret / att Mars vor
hans fader / Men huorledes att Romulus
haffuer

Then første Monarchi. 49

haffuer taget seg thet regimente an/ oc huilcke krig hand haffuer førd / thet finder man wdi Linto. Jeg vil her korteligen beskriue alle aarss tiid/ oc then vnderligeste foruandling som er skedd i alle riige / paa dett att huer känd thess bedre vide att skicke seg i alle historier/ oc ther wdi mercke Guds besønderlige gierninger / wti huilcke wi kunde sehe/ huorledes Gud vil all wret straffe / oc for huad sag skyld at ther bliffuer omkringuendelse i land oc riige.

Pomponius Atticus oc andre flere som haffue flytteligen beregnet alle fram farne aarss tiid/ the skriue att Rom er begynt att bygges paa det tredie aar i then siette Olympiade / det er i det 10. aar att Ioathan vor Koning offuer Juda/ oc i det 3201. aar effter verdens begyndelse. Oc for Christ vor herris fødsel i dett 729. aar.

Thermere skriuer Varro att the 12. griffe bemercke den tiid huorlunge att Rom skulle bliffue stoendes som er 1200. aar / fordi at huor griff bemercker ett seculum/ det er hundrede aar / oc dette kommer ret offuer enss oc bequemer seg vel / fordi att fra den tiid att Rom bleff bygdt oc ind til Honorij oc Arcadij tiid att Rom bleff forstørret aff Totila oc aff de Gotthis/ tha vor thet hært ved 1300. aar emellom.

Oc haffue the Konger regeret til Rom

G

i 244.

Mar
Rom vor
bygt

De 12. grif
fe bemercke
huorlunge
at Rom
skulle bliffue
ue wforstørret.

4
10

Then første Monarchi.

i 244. aar/ som Linus skriffuer. Eusebius
setter 2. aar der til.

Romulus regerede i 38. aar.

Numa

43

Tullus

Hostilius.

Metis
Suffestis
dod.

Tullus Hostilius regerede i 32. aar /
thenne haffuer forstøret Alba / oc straffede
theris hoffuigmand Metium Suffetium
med tilbørlig straff / Fordi att hand opbrød
then frid oc contract / som tha vor giort
emellom thennom / oc her wdi haffuer ver-
den ett besønderligt exempel / huorledes
mand skal forredere løne oc straffe / Hand lod
fordi binde hannom mellom tuende vogne
som skulle løbe fraa huer anden / oc lod sales-
des flecke oc partere hannom i stycke / Her
haffuer nu thett kongerige til Alba songet
sin ende / oc dette er skett paa den tiid att
Manasse haffuer regeret offuer Juda. Men
ther effter att Alba vor forstøret / tha ere
the gamble Troianorum effterkomere farne
fra Alba til Rom / oc besønderligen thenne
flecht Iulij som vor kommen aff Eneæ søn
Iulo / Oc saaledes ere thesse Eneæ effter-
kommere icke attliueuel alle forgongne /
Endoch att theris Ruge til Alba er forstø-
ret / Men the er siden bleffue mechtige hoff-
the Romiske / oc haffue ther veldeligē regeret
sa att then gangste Monarchi er paa thet
siste kommen vnder thennom alene / huils
det tha

Monarchi.

rißuer. Eusebius

i 35. aar.

43

regerede i 32. aar/
t Alba / oc straffede
Maurum Sufferum
fordi att hand opbrød
/ som tha vor giort
her wdi hæffuer vers
exempel / huolde
e oc straffe / hand lod
ellom tuende vogne
er anden / oc lod salu
annon i syde / her
rege til Alba songet
kett paa den tid att
ter offuer Juda. Men
or forstret / tha er
m effterkomere sarn
bespnderligen thenne
mmen aff Enes son
: thesse Enes effter
uel alle forgongue /
se til Alba er forst
bleffne mechtige hof
ther veldelige regeret
Monarchi er paa thet
thennom alens / huolde
att tha

Then første Monarchi. 50

thet tha skede paa den tid att Julius vor
Keyser. Herfore hæffuer Homerus retteli
gen Propheteret oc skriffuet om Aenea / att
hans effterkomere skalle regere oc hæffue
herredømme euindeligen / Huileket sprock
wi skalle for wtan tuil forstaa om thet Ro
miske Ruge / att thet skal vere then sieste
Monarchi i Verden / Men her om vil ieg
ythermere siige her effter.

Effter Tullo Hostilio hæffuer regeret

Ancus Martius 24.

Oc ther effter Tarquinius Priscus 37.

Siiden regerede Seruius Tullius 44.

Wdi thenne Seruii tid er then Persa
rum Monarchi opkommen. Men ieg hæffuer
her forsamlet oc forteligen til hobe sett alle
the Romiske Koninger / Fordi att meste
parten aff thennom hæffue regeret tilforne
att Persarum Monarchi er begynt. Oc her
effter skalle wi icke mōgit skriffue om Rom
eller huad skett er hof the Romiske vnder
thenne Persarum Monarchi / Fordi att Rom
hæffuer end paa den tid verit ringere oc fast
mindre i macht / end thet Persarum Ruge
vor / oc hæffuer ther i medeltid icke mōgit
bespnderligen seg begiffuit.

Nar Pers
sarum Mo
narchi be
gyntes.

Tarquinius Superbus regerede 25. aar
oc bleff forisaget / fordi att hans sōn Sex
tus Tarquinius voldtogh then hōffuiske bus.

G h

quinde

Then første Monarchi.

Exempel
om heiffn
for synden.

quinde Lucretia/huileken ther haffuer siden
stunget seg sielff i hiel for blydsel skyld. Oc
herfore bleffue hender slecht oc venner for
orsagede til att foriage Kongen / Dette er
atter ett stortt exempel / waff huileket
man kand sehe / huorfore att Gud til steder
att mechtige Kongerlige foruandtes / oc
huorledis att Gud vil straffe Tyranni. Dets
te er nock sagt/ nar then Stad Rom er
bygd/ oc for huad orsage ther bleff
førstegong foruandtling i
theris Regimente.

Om then an= den Monarchi.

Balthasar
Babylons
us.

Her effter at the
Jøder haffde verit 70. aar
i elendighed i thet Konges
rige Babylon / som tilforn
sagt er / Tha straffede Gud
then Koning Balthasar til
Babilon/ herfore att hand lastede Gud / oc
vanerede the vide far som vore tagne aff
Guds

Guds
se offu
oc the
Men nu
geringe
Purfe h
den gane
Ruge en
samme
vredelig
deliger
rige gi
huorle
sticker
Ruge/p
mghede
di att all
end fore
Gud haf
narchier
dan long
helle vnd
Konger
Oc
uer vort
att the all
som er
giffuit
herfore
om desse
til forme

Monarchi.

der haffuer siden
lydsel skyld. Oc
ht oc venner for
ongen / Dette er
wraff huilket
att Gud til stæder
foruandtes / oc
the Tyranni. Det
en Stad Rom er
resage thet bleff
uandling i
tamente.

en an-
narchi.

effter at the
affde verit 70. an
eder i thet Konge
bylon / som tilforn
The straffede Gud
ning Balthasar til
and lastede Gud / oc
som vore ragne aff
Guds

Then anden Monarchi. 51

Guds Tempel. Fordi att the Medi oc Persæ offuerfjolle Babylon oc indroge Staden oc the gangske Ruge Chaldea oc Assyria. Men nu effterdi att thesse mechtigeste Kongeruge vor nu komne til hobe igen / oc the Persæ haffue siden her for wthan indtaget den gangske Asia / oc saaledes hafft alle thesse Ruge vnder theris Regiment / Saa maa vel samme Persarum Regiment oc Ruge kalles retteligen then andre Monarchi / oc bespønderligen skulle wi her wti besinde Guds mechtige gierninger oc naadelige velgierninger / Huorledis att Gud haffuer nu atter igen beskicket Verden vnder ett fast Regimente oc Ruge / paa dett att long oc rett oc vnderdanighedt skulle saledes holles ved macht. Fordi att all Polici oc god skick kunde icke andet end forgonge ebland menniskerne / wdan Gud haffde saaledes beskicket mechtige Monarchier oc veldige Førster / som skulle saadan long oc rett oc Polici beskytte oc folcket holle vnder lyelse / her til høre store veldige Konger oc Potentater.

Oc thenne Persarum Monarchi haffuer verit sare bekandt hos the Grecker / fordi att the aller største oc bespønderligste handel som er skede wdi Grecia / the haffue seg begiffuit vnder thenne Persarum Monarchi / Derfor begynde the Greci theris Historier om desse persis / oc vide en følge ting huad til forne sket er i andre Ruge i Verden.

G iij

Men

The Grecker Historier begynner des aff the persis.

Then anden Monarchi.

Men paa det att man kand her i thesse
Hystorier thess bedre mercke alle aars tall /
Tha vil ieg nu paaminde alle lesere att ieg
haffuer nu her til denne tid beregnet / alle
aar oc Verdens tid aff then hellige Skrift/
huilcke off clarligen beskriuffuer alle aar fraa
Verdens begyndelse / fraa Syndfloden / fraa
Abraham / oc siden frandeles then ene Kon
ges tid effter then anden / til the 70. aar
som the Jøder vore i thet fengsel til Baby
lon. Alt saaledes er Bibilen en rett viss oc
aarlig Chronica fra Verdens begyndelse oc
ind til den tid som thenne Persarum Mo
narchi begyntes / Siden finder man icke
saa skickeligen alle aar beskreffue i Bibilen/
wthan hues Daniel til kiende giffuer / Att
fraa den tid att Jøderne finge loff att igen
opbygge Jerusalem oc til Christum / skul
le thet vere 490. aar / Her om er en stor tret
te ebland mange / huorlunde thesse aar skul
le beregnes. Men ieg vil her effter clarligen
beskriuffue huorledis mand dette letteligen
finde kand / oc att her er inthet feil wdi
retteligen thet att beregne / Fordi att Da
niel haffuer off obenbarligen beskriuffuet den
tilkomede tid Christi naar hand skulle fød
s.

Her begyndes then Per sier Monarchi.

Jeg

70. aar
aar i th
ther her
ne effter
men vel
mand v
oc the
fordi
tid /
70 ha
thess a
beregne
hæe til
ken the
vil ieg
philo h
dette so
vil ieg se
som the
dette ber
dige st
lon / th
oc lign
aar.

Monarchi.

Then anden Monarchi. 52

Eg vil sette 191. aar i thene Persarum Monarchi paa dette att the andre aar kunde siden thess bedre komme offuer ens med thesse 70. aar. Endoch att the Greci sette flere aar i thenne Persarum Monarchi / tha sker thet her fore / att thet icke først begynde att ne effter att thesse 70. aar vore til ende / men ved 20. aar tilforn / oc saaledes kan mand vel concordere bode thet som Philo oc the Greci haffue skriffuit om desse aar. Fordi att the Jøder begynde Cyri aar oc tid / strax effter att hand vandt Babylon / Nu haffuer Cyrus regeret langt tilforn / oc thesse aar for end Babylon bleff vundet beregne the Greci med / Endoch att the icke høre til den effter følgende tid / paa huilken thenne Monarchi begyntes. Herfore vil ieg først sette de høge prester / huilcke Philo haffuer beregnet / oc beuise her med dette fore skreffne tall / oc ther nest effter vil ieg sette de Persarum Konger / ligeruist som the Greci opregne thennom / oc huilcken dette bemercker / nar mand begynder Cyri Rige strax effter att handt vandt Babylon / tha maa hand letteligen concordere oc ligne the Greiskers tall med thesse 191. aar.

Quorledis
Philo oc
the Greci
beregne
thenne
Monarchi

Jesus Sacerdos 36. aar.
Joachim filius absente patre 3.
G u g Jesus

then Persarum Monarchi.

Ieg

4
10

Then anden Monarchi.

Jesus reuersus	20
Joachim iterum	48
Eliasib	21
Joiada	24
Joathan	24
Jaddus	10

Summa 191. aar. Saa beuisef Josephus att Jaddus haffuer leffuet paa den tiid Alexander vor faren til Asiam.

The Persarum Konger som the Greiske beregne thennom.

Cyrus	29	aar
Cambyses	7.	monader.
Darius filius Hystaspis	36	
Xerxes	20	
Artaxerxes Longimanus	40	
Darius Nothus	19	
Artaxerxes Mnemon	40	
Ochus	26	
Arfames	3	
Darius	6	

Dette tal kand man ocsaa meste parten beuise effter aarss tiid. Fordi at ligeruist som the Historici haffue leffuet thenne ene effter then anden / so haffuer ocsaa huor aff thennom beskriuffit sine Konger som leffde i theris

Then anden Monarchi. 53

i theris tiid / Saaledes hassuer Herodotus
 bekriffuit Xerxem / oc Thucydides Artaxerxem
 Longimanum / ther effter skriffuer Xenophon
 i sin tiid om Dario Notho oc hanss sønner
 Cyro then yngste oc Artaxerxe Mnemone /
 oc hassuer tha Xenophon sielss uer verit
 i den krig med thennom paa samme tiid /
 Herfore fare the ny Schribenter mōgit
 vild hōss the Jøder / huilcke mōgit wforstandigen
 sette icke mehr end 4. aff the Persarum
 Konger / oc forlere saledes mehr end
 hundrede aar wdi dette visse tall om
 verden / vtaff huilcket mange andre vildsa
 relse efftersølge.

In Daniele oc Esdra beschriffues oc saa
 om thesse Persarum Konger / men somme aff
 thennom neffnes ther anderledes end hōss
 the Greiske. Herfore vil ieg korteligen til en
 vnderuisning giffue min mening til kiende
 her om. En part forskiude Metasthenem
 Historiographum / fordi hand neffner somme
 me aff the Persarum Konger anderledes end
 the Greiske neffne thennom / Men effterdi
 att Esdra oc Phyllo komme offuer enss med
 hannom / Saa vil ieg icke forskiude the
 Konger som Metasthenes opregner / forthi
 att thet er icke tuil att Esdra hassuer io be
 sønderligen mōgit vift om thet Persarum
 riige oc theris handel / effterdi att hand vor
 ther en mechtig herre oc ebland the operlis
 geste riigens rad i landett. Nu beregner
 G v Metasthe

Herodotus.

Thucydis.

Xenophon.

Metasthe

Esdra vor

i Persarū

riigens rad.

Saa beuise Josue
 ier leffuet paa den
 iul Asiam.

um Konger
 ke beregne
 om.

29 Aar

7. monader.

Cyrus

Darius

Xerxes

aan oc saa meste par
 id. Fordi at ligerum
 ie leffuet thenne ene
 affuer oc saa huor aff
 ie Konger som leffue
 i then

Then anden Monarchi.

Methastenes the Persarum Konger i saa mode som her effter følger/ oc desse ere the første wdaff huilcke vildfarelse oc wenighed ebland the Skribenter kommer aff/ oc i lige mode beregnes the aff Esdra oc Phylone.

Darius oc Cyrus hassue regeret til sammens 2. aar / Oc ther effter alene Cyrus

Artaxerxes Assuerus	22. aar.
Darius Artaxerxes Longimanus	20.
Darius Nothus	37.
Artaxerxes Mnemon	19.
Ochus	55.
Arsames	26.
Darius	4.
	6.

Darius
regerede
med Cyro.

Thenne wenighed ebland the Skribenter om thesse første Konger kand mand letteligen concordere oc ligne / som meg tyces i saa mode. The Greci vide inthet att Skriffue om thenne Dario/ som hassuer regeret paa samme tiid med Cyro/ lügeruist som Daniel siger/ Att hand hassuer icke lange regeret / therfore hassuer oc hanss naffn icke verit sare mögit bekant i fremede land / Oc Daniel giør selffuer en vndersted emelom thenne Dario oc Cyro/ oc thenne Darius kallr hand en Medum oc Herr offuer Medos / Men Cyrum kallr hand en Rönning Persarum. Nu beregne the Greci aleniste the

nieste the Persarum Konger / oc ther ebland
inted thale om the Medis eller theris han-
del. Fordi att thet Kongerige Medorum
er strax kommet vnder the persis / Herfore
ere icke the Greiske Historier emod then hel-
lige Bibel / Endoch att the Greci icke be-
skriffue thenne Darium / Effterdi att the
opregne aleniste the Persarum Konger / som
sagt er. Josephus skriffuer att thenne Da-
rius haffuer verit Cyaxares Astyagis son/
om huilden Xenophon skriffuer / thet känd
vel vere.

Then anden Koning Artaxerxes Aff Artaxerxes
Assuerus.
uerus vor Darius Hystaspis søn / Men Cam-
byses settes icke ther ebland / fordi hand
haffuer regeret then stand hanss fader leffde
Cyrus / eller icke lunge effter hanss død. For-
di att the persæ haffde sodan skick hof-
thennom / att / nar som theris Koning ville
fare aff rüiget i Krigsreise / tha skulle häd til-
sorn vduelge oc besticke thennom en anden
Konge i sin sted / Saledes er Cambis Cambyses.
ses giort til Koning aff hans fader Cyro/
tha hand ville fare emod the Scythas / oc
siden for hand aff landet oc førde Krig
med the Scytis i 6. aar / wdi medel tiid haff-
uer Cambyses regeret i Persia / oc the Greci
beskriffue hānom at haffue regeret i 7. aar/
oc thennom skal man begynde fra den tiid
hanss fader leffde oc førde den Krig med the
Scythis. Vesa giffue Assueri historier til
Etende

Then anden Monarchi.

Fiende / att hand vor then samme Darius/
 Fordi att Phyllo skriffuer / att hand hassuer
 igien vunder the land som vor aff faldne the
 tid att Cyrus hassoe forloret thet Slang
 med the Scythar. Saa ved mand ocsaa att
 Darius motte saledes igien vinde Babylon/
 som vor oc paa samme tid aff fallen fra
 Persarum Regimente.

Darius
 Artaxerxes
 Longimanus.

Den tredie Koning som Methastenes
 setter / kalles Darius Artaxerxes Longima-
 nus/ Men effterdi att hand hassuer sit naffn
 her wt aff / att then hogre haand vor lenger
 end then venstre/ Saa kand icke Methastes-
 nes hassue ment nogen anden / end thenne
 samme huldte the Greiske kalle Longima-
 num. Nu er dette vist haff the Greiske / oc
 kand man dette ocsaa beuise aff then kriges
 handel ther hassuer seg begiffuit haff then-
 nom / att ther hassue vert en anden Koning
 som hed Xerxes emellom Dario Histaspis oc
 Longimano huldten ther hassuer fordt en
 stor berömppt krig med the Greiske. Thenne
 Xerxes hassuer Methastenes icke beskriuffit
 oc achter ieg att thet er skett herfore / Att
 paa denne tid att samme Xerxes vor bort
 faren til Greciam med thet förste strax eff-
 ter att hand vor kommen til Regimentet.
 Tha hassuer Longimanus Xerxis Sön re-
 aeret wdi Orient i hanss faders frauerelse.
 Herfore beneffnes ther aleniste Longima-
 nus / oc Methastenes beslutter saledes bo-
 de Xerxis

Donarchi.

Then anden Monarchi 55

de Kæris oc Longimanus aar tilfammens.
Fordi att mand formercker aff Thucydide/
att the aar som Eusebius setter ere icke rett
beregne. Oc skal man vide att the Jøder
pleyge att bruge thesse tuende ord Darius/
Artaxerxes / ligenist som menlige Kongelike
ge titel / oc haff off nu bruges thesse ord Cæsar/
Augustus / Therefore kaller Esdras thenne
Longimanum bode Darium oc Artaxerxes
rem / Men att thesse aar beregnes anderles
des haff andre schribenter / thet sker for thenne
ne sag skyld at en part aff desse Konger haffue
begynt att regere paa den samme tid at
theris forfedre leffde / oc therefore haffue the
Schribenter beregnet theris aar oc tid att
skilleligen then ene saa oc then andre an
derledes.

Om Cyro Koning.

Cyrus then første Monarchus.
Tha aff Persia / haffuer verit en aff the
aller naaffkundigste Førster oc Ko
ninger paa Jorden. Fordi att Gud
haffuer hannom giffuit alle honde høge oc
Førstelige dygder / oc besønderlig lycke oc
velfart i hans Regimente / oc mange her
lige seyer oc mandom emod hans Fiender /
Ja Gud haffuer ocsaa førdt hānom til then
rette Guds bekendelse / formedelst then høge
Prophet Daniel / ligenist som then hellige
Skripte

Cyrus.

Quorleds
att Førster
skulle op
tugtes.

4
10

Then anden Monarchi.

Skrieffe oss clarligen thet beuifer. Saadane merckelige Sørster skulle wi grangiffueligen ansehe/ huilcke Gud haffuer saa høgeligen begaffuit/ oc achte det for Guds bespnderlige gaffuer oc naadelige velgerninger/ for medelst huilcke Gud ville saaledes hielpe Verden oc holle menniskerne vnder lyelse/ oc her med besticke tucht oc frid/ oc long oc rett paa Jorden. Herfore er thet stor wogudelighed at forsmaa oc forachte saadanne Sørster som thet wforstendige folck pleyger at gipre/ Men oss bpr alle at erhe thenom oc thet wti prisse Gud.

Herforfere lig Heroes vor thenne Cyrus en bespnderlig Herre. Huilcken oc saa er fød aff høgeborne Sørster. Sordi att Gud lader saadan høg Erhe oc Edelhed bliffue wti Verden/ hoss nogre bespnderlige høge Slechter til en Herlighed at regere oc beskytte land oc Ruge. Oc effterdi att Gud haffuer selffuer Edeligort oc eret saadanne Sørster/ skulle wi oc sammeledes thennom erhe/ oc thet wti hedre Guds eigne bespnderlige gierninger.

Cyri Sørster. Cyri Sader vor en Sørste i Persia wtaff then Slecht Sem/ hans moder vor en Konge Dotter aff Media. Oc Herodorus skrieffuer/ att then Koning Medorum Astyages haffuer hafft en drøm om sin Dotter/ oc hannom tøjhtes att thet wuxste ett vintre aff hindes luff/ huilcket thet skulde then gange

Astyages drøm. *se 215*

Re Asiam med sine grene / Dette haffuer
 mand saa vdlagt / att hun skulle føde
 en veldig oc stormechtig Koning. Men
 siden att Cyrus vor fød / tha bespøchtede
 Astyages / att thet Kongerige Medorum
 skulle med tiden / komme fraa hannom oc til
 de perser. Herfore haffuer hand befalet sin
 Hoffmester Harpago / att hand skulle bære
 føre dette hanss eigen Datters børn oc sla
 thet i hiel / Men Guds villie oc Guds rad
 fand inthet menneske forhindre / Fordi att
 endoch att Harpagus tog det børn oc lod
 thet saa bestille att thet skulle slaes i hiel /
 doch beuarede Gud thet vnderligen / i saa
 mode / att en Hyrde vor befalet / att bære thet
 børn paa ett bierg / oc bliffue ther hoss sam-
 me børn til saa lunge att thet døde aff hun-
 ger / oc nar thet vor dødt / tha skulle Hyrden
 thet siuge Harpago / oc tha ville han lade
 thet besehe / paa det att hand kunde saaledes
 berette all sandhed for sin Herre oc Kon-
 ing / oc lade thet børn erligen begraffue.
 Men huad skede / Strax effter att Hyrden
 haffde boret samme børn hiem till sit huss /
 Tha haffde hans Hustru ocsaa født paa
 samme dag ett dødt børn / Oc tha hun hør-
 de aff hindes mand / att hannom vor befa-
 let att lade thet wskyldige børn omkomme /
 oc sahe att thet vor saa deyligt børn oc hør-
 de att thet vor født aff Kongelig Slecht /
 tha gaff hun sin mand dette rad / att han
 skulle

Guds vil-
 lie fand ind-
 gen for-
 hindre

Then anden Monarchi.

Skulle i den sted bortt bere hundes døde
børn/ saa ville hun dette Børn opfostre/ li-
geruist som sit eget / Oc hun formanede
hannom oc bad / att hand icke skulle bedriffs-
ne noget mord offuer thet Kongelige blod/
oc helst fordi at Kongen kunde ingen ythers
mere fare foruente seg aff dette børn/ Nar
som det saaledes bleffue opfostredt oc achter
for ett Hyrde børn / Oc skulle vel Kongen
oc saa bliffue til frunds/ Nar hand hørde att
børnet vore død oc begraffuet. Thenne
Hynde efftersulde sin Hustrues raad/ oc bar
sit eget døde børn hen paa bierget / Oc lod
siiden tilsige Harpago att thet børn vor
død/ Harpagus forstickedde strax nogre be-
sønderlige att beskue børnet oc lod thet er-
ligen begraffue. Siiden berette hand for
Kongen / att hand hæffde then sag saa be-
stellet som hannom vor befalet / oc att thet
børn vor begraffuet. Alt saaledes er thet
børn Cyrus bleffuit hoss then Hynde oc der
opfostret. Men thet effter att samme børn
vor nogit opuoxen / tha hæffuer strax then
edele beskickelighedt oc Kongelig art beuist
seg wdi hannom / i saa mode / att alle the
andre børn hans medlige/ motte vel liide
hannom/oc alle gjorde hannom erhe oc elste/
Der næst begynte hand ett regimente ebland
the andre børn som vore lige store oc gamb-
le med hannom / att huor som nogen aff
thennom gjorde nogen skalkhedt oc ville
seg icke

Th
fig icke
der stren
saa / att
anden
belager
kom der
samle a
hørde
paa har
sua / c
hulder
til forn
formen
som ha
Tha b
Cyrus
fide sig
att aff
for han
fader
D
mgunst
fordi at
Kongelig
oc lod
at han
til Ele
lod
oc fog
Harpag
oc det

Donarchi.

Then anden Monarchi. 57

seg icke tuchteligen holle / tha haffuer hand
det strengligen straffet / Derforre skede det
saa / att hand haffuer hordeligen slaget en
anden Edel mands børn / oc thenne sag er
beklaget for hans Fader / oc paa det sieste
kom det for Kongen / Tha lod Kongen for
samble alle the børn for seg / oc tha hand
hørde Cyrum thale / forundrede hand seg
paa hans beskiklighedt oc fornumstige
suare / oc betenckte seg om den tiid / paa
huilcken hans Datter haffde fødte thet børn
til forne / oc forspurde seg saa langt att hand
formerckte / att derre vor thet samme børn
som hand tilforn haffde befalet att sla i hiel.
Tha behiølt Kongen samme dreng børn
Cyrum haff seg nogen tiidlang / Oc han skickte
seg saa vel oc tuchteligen i alle mode /
att Astyages nu inthet mehr bespøchtete seg
for hannom / Men lod hannom fare til sin
Fader i Persia.

Doch vor Kongen suorligen vred oc
wgunstig paa sin Hoffmeister Harpago /
Sordi at hand icke haffde fyllest giordt hans
Konglige befalning oc thet børn omkømet
oc lod saa falle hannom for seg / oc besolde
at hand skulle beskicke hānom sin ynge Søn
til Slottet / Dette giorde Harpagus / oc tha
lod Astyages thenne Harpagi søn slachte
oc fuge / oc haffuer strax ther effter fallet
Harpagum til bords att ede sin egen søn /
oc der mældt vor giord tha lod Astyages
fram

Then saare
gramheds
Astyagis.

Then anden Monarchi.

Harpagi
snilhede.

fram bere samme bønss hoffuit/ hender oc
fødde for Harpago oc sagde til hannu dette
bønss tiød haffuer du edet / Harpagus kende
det hoffuit/oc formerdte huad hanss her-
re haffde gjort oc huor føre sodant sket vor/
hand tygde stille/ oc beuiste all ydmighed oc
frøcht emod Kongen som hand plegde att
gøre tilforn oc lod seg inthet merdte att hād
ville thet grumme tyranni med tiden heffne.

Harpagi
væstbed.

Ther effter practiceret Harpagus hems-
meligen hof the store herrer i Media att the
skulle falle fra Aftyage oc giffue seg til Cy-
rum oc gøre hannum til Kong. Sodant
gaff hand Cyro til Kiende oc formanede han-
num att hand skulle indtage rüget oc heffne
saledis thet grumme tyranni som Aftyages
haffde brüget emod thenom bode. Men paa
dett att dette hanss anslaug skulle bliffue he-
meligt oc icke obenbares. Tha lod hand be-
stikke en haare til Cyro med ett vift bud oc
ther vd inden sidde hand et briff emellom
skindet/oc befalede samme bud inthet andet
at siige / End att Cyrus skulle selffuer slaa
skindet aff samme haare.

Den tid Cyrus haffde nu fundet dette
breff oc formerdte theris anslaug/da rustede
hand seg oc drog ind i Mediam / Ther
møtte hannum Aftyages/ oc Harpagus vor-
ta vduale Hoffuigmand emod Cyrum/Ther
fore gaff hand seg strax vnder Cyro oc then
gangste hoop med hannom/ Saaledes for-
loredo

loredo
oc bleff
seligen
des er d
formedel
sur. Th
ning som
ved naff
Cyrum /
oc vande
gangste
Stad
siden
Tha si
gredende
undrede
nom/huad
Cresus oc
long tid
hede Sol
erthe/ oc
lighed oc
han adre
trode att
gen kunde
icke i beh
etc. Tha
sagt att
Verden
att ver
haffuer

Then anden Monarchi. 58

loredo Astyages thet Kongerige Medorum
 oc bleff fongen. Men Cyrus hieft hannō spē
 steligen oc lod hannom icke døde / All saale
 des er det Kongerige Medorum foruandlet
 formedelst Tyranni oc komet vnder the pers
 sier. Ther effter haffuer then rüggeste Ko
 ning som vor besidendes fremmerst i Asia
 ved naffn *Cresus* / fōrdt en krig emodt
 Cyrum / Men Cyrus drog hannom emod
 oc vandt det slaug / oc haffuer indraget det
 gangste Kongerige oc bestormet den faste
 Stadt Sardis oc fongede der *Cresum*. Men
 siden att Cyrus ville lade brende *Cresum* /
 Tha skreg *Cresus* aff baellet oc rōpte med
 gredendes rōst / O Solon Solon. Dette for
 undrede seg Cyrus / oc lod strax adspørge hā
 nom / huad desse ord bemercke / Da suckede
Cresus oc sagde / Att ther vor hoff hannom
 long tid til forn en vūssmand aff Athen som
 hedt Solon / oc hānom haffde hād beuist stor
 erhe / oc lod hannom sehe all sin macht / Her
 lighed oc rügdom / oc atspørde hānom / huad
 han achtede der om / oc om han icke mente oc
 trode att hand vor saa mechtig oc rüg / at in
 gen kunde hannom skade / oc att hand haffde
 icke i behoff att besrōchte seg nogen vls
 de. Tha haffuer Solon straffet hannom oc
 sagt att ingen haffuer saa stor lōcke her
 Verden att hand maa berōme seg aldeles
 att vere lōcksalig / for end hand dør / oc
 haffuer sehet hāns endelygt / oc att ingen

Cresus *Asia*

Cresus

Sardis

*Et vltima
 pemptio.*

*Exspectanda
 hinc finis
 hinc finis
 hinc finis
 hinc finis
 hinc finis*

4
 9 10

Then anden Monarchi.

Solons
merkelige
tale til Cre
sum att
stor locke
er ingen
sligedom.

er saa rrig oc mechtig att vanløcke fand io sla hannom til bage/ oc Cresus sagde att hand haffde paa samme tid icke møgit achtet saa dan thale/ oc vor saa frymødig att hand funde tha icke befrøchte nogen wlycke eller saadant fald oc werlig dødd som hannom tha fore stod. Men nu gick hannom hordeligen thenne Solonis thale til hiertet/ therfore robede hand nu sorgeligen oc neffnde thenne Solon/ oc ville att alle menneske skulle betencke wti theres velsartt att the kunde oc saa falle/ paa det att the saaledes icke skulle bliffue stolte/ oc fordriftige til att begynde nogen sag/ som thennom kunde sla til bage oc paa det sieste komme til besuering oc eung skade.

Tempel
om Kons
gelig mild
hedr.

Da Cyrus haffde hørdt denne thale/ haffuer han naadeligen forbarmet seg offuer Cresum/ oc sagde att han ville icke ytherme re bruge hordhed emod hannom/ Men han betenckte att Cresus haffde oc til forne verit en stor oc mechtig Konning saa vel som han/ oc att hand i lige mode vor oc ett menneske/ oc motte hende seg i fram tiden at hād fūde ocsaa haffue fremmedt naade oc barmhertighed i behoff/ Ther effter besolde hand att føre Cresum til seg/ oc hiølt hannom siuden Sørsteligen i store erhe/ oc effterfulde hans raad i møgen handel. Ocsaa haffuer Cyrus tha adspurd Cresum for huad orsage hand begynte samme krig emod hannom/ effter
di att

Et
di att h
seg med
hannom
Apollo
Beter
gong
dette
foracht
att han
hulde
bielp
acht
med f
haffde
haffuer
tid han
Stod
oc ber
lighede
til en
pruss
oc
nom saa
aduare
mare
hand
Cyrus
denne
sagt om
mange
for lade

Then anden Monarchi. 59

di att hand haffde tilforne her om raad spurd
seg med Apolline / ellers om Apollo gaff
hannom saadant raad? Cresus suarede att
Apollo raade hannom vel med thesse ord /
Bekende deg sielff saa skal thet
gonge deg vel. Oc att hand haffde
dette Apollinis raad oc aduarelse icke
forachtedt / Fordi att strax ther effter
att hand første tiid haffde forloret sit folck/
huilcket hand forskickede the Assyrier til
hielp emod Tyrum / Tha haffde hand siden
achtedt att sidet stille oc leffuet i rolighed
med frid / oc fordi hand sahe att Cyrus
haffde saadan løcke oc macht / Men doch
haffuer hofferdighed bedraget hannom / den
tiid hand hørde att the omkring ligende
Steder oc Førster trøstede hannom mögit
oc berömmade hans store macht oc besticke-
lighed / oc haffue therfore vdualdt hannom
til en Hoffuizmand emod Tyrum / Saadan
priiff oc store fortröfstning beblindede han-
nom saa mögit / Att hand thenne Apollinis
aduarelse oc raad anderledes vdlagde / oc
mente att hand skulle bekende seg selff / att
hand vor saa mechtig oc icke ringere end
Cyrus / Herfore haffde hand giffuit seg til
denne krig emod hannom. Dette er nock
sagt om Cresus / oc kunde wi her wti sehe
mange sköne Exempel / huorledes att För-
ster lade seg offte bedrage til vnöttelig krig
for in

Snad mā
skal lere
aff Cresus
oc Tyro.

So in

Then anden Monarchi.

for ingen nød eller trang Kyld / Men formes
delit onde radgiffære oc smigrere / Som
vel kunde trøste oc rose store forsters meche-
tighedt / Saledis att forderfæe gode land oc
rige / the forster til Røde oc euig forderff-
uelse. Ocsaa kand man her vti sehe / huor
sachmodeligen Cyrus haßfuer holdit seg i so-
dan hans store løcke oc velfærd / Att hand er
icke her vdaß bliffuen meche stolt eller tyrann-
nisk / Men thess store seiger hand vand / thess
mildere oc naadeligere bleff hand .

Herledis
Cyrus
vand Ba-
bylon.

Alt saledis haßfuer Cyrus indehaßte alle
the land fraa the yderste i Persia oc indtil
Jonia / som liger mit vdi Asia. Siden er
hand dragen til bage igen oc haßfuer belagt
then stad Babylon / huilcken mand hi ple-
thet fore / att thet vor icke muligt / Att no-
gen kunde vinde hende med macht / Men
Cyrus vandt staden saledes / Ther flyder ete
vand som kalles Euphrates egenem Baby-
lon med mange strøme / dette vand haß-
fuer Cyrus ladet vdstinge oc førde det anders-
steg om kring / Saa mand kunde thet offuer
gonge til fods ind i staden . Siden lod
hand besticke nogle speigere ind i byen
som hannum skulle aduare / Naar the Ba-
bylonier toge thennom minst vare oc vore
vberede / oc tha haßfuer hand om natten
indførd sit folck offuer vandet i staden oc
hasteligen offuermandet Babylon.

Her

Then anden Monarchi. 60

Her kunde vi alle sehe oc formercke att
effterdi ingen menniskelig macht kude giøre
thenne Cyro nogē modstand/ Men saa man-
ge veldige steder oc Kongertige motte giffue
seg vnder hannom til all vnderdanighedt /
Att dette er idell Guds verck oc gerning /
huilcken som indsetter/ oc beskytter sodanne
høge Monarcher oc regenter/ oc att sodanne
regimente bliffue aff Guds eigen hielp oc
macht / beskickedede emod dieffuelen her i den-
ne verden til att holle saledes en tilbørlig
oc erlig Rick oc poliet ebland mennisker-
ne.

Oc skal mand her vide att strax eff-
ter att Babylon bleff vundet/ tha begyn-
tes først dette Kongertige Persarum att
kalles en Monarchi / fordi att Babylon
vor tha hoffuit staden i thenne Monar-
chia. Oc nu ere alle disse Kongertige Chala-
deorum/ Assyriorū/ Medorum oc Persarum
til sammenss komne vnder ett regimente /
oc her foruthan thenn fremmerste parte
vdi Asia/ oc mange andre store Land som
grente om kring alle thesse rige / huilcke
Cyrus haaffuer alle reget med alsom størst
loff oc priiss. Saa att ingen regent oc her-
re findes wri alle Historier som er høgeli-
gere prisett oc erhet end thenne Cyrus.

¶ liij ¶

Then anden Monarchi.

De begyntes thenne Monarchia Persarum strax effter att Babylon vor vundet/ oc i det 70. aar effter att the Jøder vore fødte fraa Jerusalem til Babylon.

De vor dette skedt 3443. aar effter Verdens begyndelse.

De for Christi fødgel 501. aar.

Heraff maa mand formercke att the Greiske Historier som begyndes først aff Cyro/ ere icke saare gamle.

Om Jødernes forløssning aff theris elendighedt til Babylon.

Dette er nock sagt om thet Verseligh Regimente wdi den tiid. Nu bñt oss att vide mogit om thet Vandelige Regimente oc then hellige Kircke / Att strax effter att Cyrus haffde vundet Babylon tha haffuer hand naadeligen løst giffuit alle Jøder / oc lod thena nom frñ vdfare aff alle sine Kongerige / oc indsette thennom wti theris eigne Jødiske land igen. Herudi kand mand sehe att Gud vil icke forglemme eller forlade sin Kircke oc the Gudfrøchtige Guds tienerer/ oc huor hardt att Gud haffuer hende oc rennom i bespring.

vil Løn
es
Gud vil
sin Kircke
besorge.

Then anden Monarchi. 61

bespr̃ning. Babylon skulle tha forgonge i grundt / paa dett att Guds tienere oc Guds Kircke motte saa bliffue ledig oc fr̃j. Effterdi att the Babylonier ville ingen naade beuise thennom. Oc the øfferste ebland the Jøder som fore til bage igen til Iarusalem / var Zorobabel then Konings Jeconie sønne Zorobabel søn / oc Jesus Sacerdos / Saaledes er then Jesus Sacerdos. Slecht Dauid bleffuit i Regimentet / oc thet presterdømme er atter igen anrichtet som thet vor tilforne effter Guds skick. Men huorledes thet er frandelis til gongit hof the Jødiske vil ieg her effter beskriue.

Oc Gud hassuer naadeligen beteedt denne Cyro saa stor naade / att hand er kom men til den rette tro oc sande Guds dyrckelse / formedelst Danielis vnderuising / Als geruist som hans eigen confessio oc bekendelse formelder / wti hualcken saa stonder / Att Gud hassuer giffuit hannom alle Ruge paa Jorden / oc befalet att hand skulle hannom igen opbygge det Tempel til Ierusalem / Alt saaledes hassuer paa den tid then rette tro oc Guds bekiendelse verit icke aleniste bekand hof the Jøder / Men oc saa hof the Hedninger i thet Kongerige Cyri. The Hedninger loffue oc Cyrum / fordi att hand vor Gudfrøchtig / oc hassuer hollet oc formanet sine vnderdane til Guds frøcht. Oc Xenophon skriffuer att Cyrus hassuer sagt /

Cyrus er optuchtet af Danies le.

Then sande tro vor oc bekand hof hedningerne.

h v

Att is

Then anden Monarchi.

att io bedre thet er att skube med fromme
folck / liige saa er thet løcksaligere att re-
gere oc fare i marchen med fromme oc gu-
delige folck.

Om Daniel.

Eg skulle her mōgit thale
om Daniel som vor paa den tūd then
helligeste Prophet i thenne hellige
Kircke. Men ieg fandt hans loff icke
vdrætte med saa ord / fordi att hand haffuer
icke aleniste verit then hōgste person i thet
Aandelige regimente / om huilcket hand haff-
uer skriffuit mange hōge oc merckelige pro-
phecier oc thet wdi ocsaa clarligen beraamet
den tūd / naar Christus skulle fødtes. Men
hand haffuer ocsaa verit i thet verselige re-
gimente ebland thet offuerste rad hōff Ko-
ning Cyro / oc haffuer thet om hafft drebeli-
ge hōge prophecier / om then skick oc ordi-
nanz som skulle ske i the effterkomende store
Kongerige / huilcket man finder altsammens
wdi hans skriff / therefore vil ieg thet her lade
fare.

Daniel
vort riges
rad hōff
Cyro Ko-
ning.

Om Cyri død.

Guden

Th
S

rus bef
att reg
fiender
fæst il
samme
ste Cy
samme
me sta
tog C
aff m
fæst
fange n
the (an
store w
lige gru
bragede
fromme
lighede
lige K
en hellig
Land an

Th
german
fiender
hoff / att

archi.

med fromme
ligere att res
fromme ogua

iel.

ogit thale
aa den tid then
thenne hellige
d hans loff icke
r hand haffue
person i thet
der hand haff
verdelige pro
igen beaamer
e spdes. Men
att verfelige re
rad hoff Ro
n haffte drebell
i skick oc ceru
komende store
r alt sammen
eg thet her la

pd.

Guden

Then anden Monarchi. 62

Siden ther effter att Cyrus
haffoe vnderuinger Babylon / ere
the grumme foldt Scythe indsalne
hänom i sine land / Tha haffuer Cy
rus besalet sin søn Cambysi thet Kongerige
att regere oc hand er selffuer reyst emod sine
fiender the Scyther / oc haffuer thennom
først slaget oc fanger theris unge Koning i
samme krig. Her offuer siger Herodotus /
att Cyrus bleff siden slagen igen aff thed
samme grumme foldt / oc er omkømen i sam
me slaug / oc att theris Koninginde Tomyris
tog Cys hoffuit oc kaste thet i en spandfuld
aff mandeblood / oc sagde / Cyrus haffuer
stege tprister effter mande blood / nu skal han
fonge nock att dricke / Denne gierning / om
thet sandt er / tha beuise hun mehr thenne
store wimenniske Tyranni oc forskrecke
lige grumhedt som dette foldt de Scythæ
bruede / End att dett fand vere thenne
fromme Cyro til nogen skendgel eller wer
lighedt / Fordi hand førde erlige oc retferdes
lige Krig emod the Scyther / ligeruist som
en hellig oc loffliger Koning burde / sine
Land att beskytte oc forsuare.

Thenne
krig Cys
tharum
emod Cy
ro.

Tomyris

Exempel
om alsom
store
grumhed.

Thi att en Koning bør att vere en Kri
gesmand oc icke sehnar eller lad emod sine
fiender. Doch skriffuer Herodotus ther
hoff / att andre thale anderledes om thenne
Cys

Then anden Monarchi.

Cyrus dō.
de paa
hanff sotte
feng.

Cyri lers
dom om
fielernes
wddeligh
hedt.

Cyri død oc affgong. Saa finde wi ocsaa at
Xenophon schriffuer huorledis att Cyrus er
død paa hanff sotte feng oc att hand haffuer
rilform formanet sine Sønner til Guds
frøcht / oc til att holle Kierlighedt oc enig
hedt emellom thennom selfue indbyrdes / oc
att hand med mange ord oc long thale haff
uer thennom paamindt oc vnderuist / for end
hand døde / Att the skulle vride oc komme i
hug / Att menniskernes siele skulle aldrig dō /
eller forgonge med legommerne / Men att
the ere wdødelige / oc att the gode siele skulle
haffue got oc euig roo hos Gud effter dette
liffuet / Men the onde skulle lide straff oc euig
pine. Oc her paa gaff hand thennom enn dei
lig beuifning att kunde dette forsta vtass
theris eigen naturligt forstond / om miss de
dere oc onde menniske oc sagde / att mand
kand sehe / huorledis at alle missdedere haff
ue en gruelig forfreckelisse i theris siel oc sam
uittighedt / saa lenge the leffue / for theris on
de gerninger skyld som the haffue bedreffuit.
Oc herutaff kand man besinde / Att the siele
haffue en besønderlig verelisse oc vesen / oc ere
besønderligen att skilde fra ligomerne / oc eff
terdi att sodan forfreckelisse kommer vtass
Gud / Saa er thett et vift tegen / att Gud
vil straffe alt dett wretteligen bedriffues her
i verden. Dette er nock sagt om thenne hel
lige Koning Cyro.

Maar

Then anden Monarchi. 63

Naar the Philosophi haffue først verit i Grecia.

Tilforn haffuer ieg sagt at
Poeter haffue første tiid verit the
lærdiste wdi Grecia/Men siden wti
Cyri tiid vor the andre lærde mend /

Philosof
phi begyn
les først vñ
der Tyro.

huilcke mand haffuer kallit Philosophos / oc
aff thenom vore tuende parti opkomne paa
den tiid i verden. Som ere Philosophi Ionici
oc Philosophi Italici. Ionici vore wdi Ion
nia oc desse haffue siteligen leddt oc disputes
ret Physicam oc Astronomiam. Theris firs
ste begyndere hed Thales/hand haffuer firs
ste gong haff the greiske forordineret huort
ar wti 365. dage/oc Endog at the haffde til
forn 12. moneder om året/Saa motte de att
ligeuel beregne Solens løb effter monas
dens løb. Oesaa haffuer Thales første
gongh forkyndet Eclipsim wdi Grecia oc
haffuer sett oc besticket puncta æquinoctio
rum/huilde the tha vor paa den tiid aff hannō
en fri konst oc mesterstycke/ oc dette haffuer
hand leddt aff the Aegyptijs / haff huilcke
Gud haffde tilforn thenne konst beuaret/
denne Thales haffuer oc leddt att mennisker
nes siele ere wdødelige/oc vor begyndelsen til
all then Philosophi som verit haffuer i Gre
cia.

Philosof
phi
Ionici

Thales

Then anden Monarchi.

Italtet.
Pythagoras.

The andre som kalles philosophi Italtet ere komne aff Pythagora / fordi att Pythagoras haffuer ocsaa leffuit paa denn samme tid Cyri/wdi Italien paa denn yderste ort som stöder paa Sicilia / oc haffuer i fordom tid verit Greisk / oc tha regerede Seruius Tullius til Rom. Pythagoras haffuer icke lerdt physicam oc Astronomiam som the andre/Men Arithmetiam/Geometriam oc Musicam/ oc saa haffuer Pythagoras med sine Discipler færdt ett strengt leffnet oc eenligt/ for vthan nogen om gengelse med andre menniske/ ligeruist som munde leffnet / oc haffuer besticket mange vnderlige Ceremonier/ oc lærde sielsam ting om menniskernes siel / huorlids att te skulle foruandales efter døden/ oc the onde menniskers siel skulle fare ind wdi bestier oc wskellige creatur til en straff oc pine for theris onde leffnet. Oc thesse Pythagorici haffue hemeligen brugt thenne lerdom emellom thennom selfue / Saa att thet vor forbudet haff thennom / Att ingen skulle obenbarligen thale her om for then mennige mand / paa dett att the skulle icke opuecke almuugen med theris besønderlig handel oc lerdom til nogen wtielse oc wenighedt eller til att forachte theris almendelige oc seduallige viis oc skick. Doch er thenne sect oc parti icke lenge bleffuit i sin macht.

Dette

Th
De
att desse
att man
komne o
etter v
som haf
att the
ue dette
phi. Der
regne.

Q

thanne
thanne da
danne
Cyri tid/
Men fort
til Athen
rigeste i
skyldener
ude the

archi.

Then anden Monarchi. 64

Dette er nock sagt paa huilcken tid/
att desse philosophi begyntes / paa dett
att mand fand vide nar the konster ere op
komne oc hassue seg formeheret. Siden her
effter vil ieg nogre opregne til deris tid /
som hassue lerdt philosophiam / Endoch
att the vore faa som ere verdige til at hass
ue dette erlige naffn oc kalles philos
phi. Derfore vil ieg icke heller mange op
regne.

Om Solon.

S endoch att ieg vil her Solon
for forthedt skyld mange forlade / bestress
doch maa ieg icke forglemme Solon / først them
for thenne sag skyld alene / att Romiske
thenne Rømske rett huilcken wi end nu i
thenne dag bruge / er en part kommen fraa
denne Mand / som hassuer oc saa leffuit i
Cyri tid / oc vor med Thales vel bekandt.
Men fordi att ther bleff en stor wenighedt
til Athen / for thenne sag skyld at the mecha
tigeste i Staden / lode selffue gribe theris
skyldener som icke formotte att betale / oc
uode thennom til trelldom / Tha hassuer then
gangske

Then anden Monarchi.

gængske Stadt samtyckt oc beuilet / att
Solon skulle dette foruandle oc her om giøre
re bedre skick oc ordinantz / oc om andre ting
flere som vore wilborligen paalagde i Sta-
den / oc Solon tog seg dette føre oc giorde
mange gode ordinantz oc skick som wi end
nu bruge. Oc skal man dette her bespønde-
ligen mercke / att til førne vor ther anden
loug oc rett oc leges beskreffne hof the
Atheniensis aff en anden Mand som hed
Draco / oc the vore sare strenge oc horde for
wthan alle naade / wdi saa mode at alle miss-
gerninger sinas oc store skulle straffes med
suerd / Herfore haffuer en vüßmand sagt /
att Draco haffde skriffuit sine Leges med
blod oc icke med bleck. Alt saadanne horde
oc strenge Regimente haffuer ther verit med
thet første i Verden / Men huad saa mögit
strenge er / det pleger icke gerne att vare len-
ge. Herfore haffuer Solon giordt vnder-
skedt oc gradus her ebland att straffe sam-
me sager med swerd oc somme anderledis /
hand haffuer oc giort skick om skat oc vecht
oc aarss tid / oc bespønderligen loffues then-
ne Ordinantz som hand giorde / att huer
Borgere for seg skulle alle aar til tiende
giffue for øffrigheden sin formue / handel oc
handuerck / wtaff huilcket mand kunde seg
erligen vnderholle i thet aar / oc huor som
nogen tha vor funden ordeløß bleff hand
forlaget.

Draco
skreff sin
loug med
blod.
Strenge
Herrer re-
gerer icke
længe.

En herlig
skick att
forlage
ordeløst.

Om

doch si
Tha P
straffes
pruße
dette
hand
byss
arpu
straffe
men ad
Cyrus /
getige
hans f
Roning
for be
haffue
hannom
ste / oc
icke end
thenne
sadane
Camby
Camby
heller ja

archi.

Then anden Monarchi. 65

Om Cambyse.

CAmbyses begynte att regere
den tiid hans fader Cyrus drog emod
the Scyther / oc hand hassuer ind
taget the Kongerige Egypten / oc vor
doch sin fader saare vling i all sin handel.
Tha prexaspes en aff hans offuerste Raad
straffede hannom oc sagde / att the persæ
prussede oc loffuede hannom mögit / Men
dette misshagede thennom aleniste / att
hand ville offue seg til dreck / Tha lod Cam
byses kalle sine söster oc rad tillsammans oc
at spurde thennom om the viste nogit att
straffe hannom fore / the suarede alle ney/
men achtede hannom öperligere att vere end
Cyrus / fordi hand hassde vundet the Kon
gerige Egypten / ythermere til riiger end
hans fader Cyrus. Ther emod suarede then
Koning Cresus / huilcken Cyrus hassde til
forn besönderligen besalet / att han skulle
hassue acht paa hans söñ Cambysem / oc
hannom paa minde oc vnderuise til det be
ste / oc han talde also / att Cambyses kunde
icke end nu lignes med sin fader Cyro / for
thenne sag skyld / at hand hassuer icke end nu
sadane en söne / som Cyrus hassde effter seg
Cambysem. Thenne höffuiste thale besöld
Cambysi mögit vel / men strax hand hassde
hollet sadant rad / oc the söster hassde in
thet at Cres.

Cambyse

Prexaspes

prexaspes
straffer
hannom

En höffu
uist for
techt tale
Cres.

Then anden Monarchi.

thet att skylle hannom. Tha lod hand kalle
 preraspen for seg oc sagde til hannom / paa
 dert att hand skulle sehe/att hand kunde ra-
 de seg self oc var end tha ved sine skell/ End
 doch att hand haffde drucktet / derfore skulle
 hand besticke hannom sin unge søn / oc han-
 nom ville hand sette til ett mael att skuide
 til/ nar han vor allermost drucken / vor thet
 saa / att hand rammede icke hiertet / tha
 motte mand retteligen holle hannom for en
 drandere / Men rammede hand hiertet/tha
 skulle mand forstaa att hand haffde sit skel
 oc samuittighed / att ligeuel att han vor
 drucken. Oc dette skede altsaa / Cambysses
 lod sette børnet til ett mael/ tha hand allen-
 mest drucken vor/ oc skjød der til/ oc lod sit
 den opskere samme børn / att bestue / om
 hand haffde rammet oc treffte hiertet / oc
 thet mand dette altsaa befand / tha haffuer
 hand vilst hen Sader Preraspi samme hans
 eget børns hierte oc sagde/ att hand mot-
 te vel thet aff forsta / att han vor ingen
 drandere. Her fand mand sehe huilcke
 høge oc drebelige mend att druckenskab
 fand giøre galne oc uskellige oc Tyrannis-
 ke / Endoch att the ere tilforne vel optuch-
 tede. Forthi att thet er icke tuil att Cyrus
 haffuer io ladet vel optuchte sin Søn Cam-
 bysem fraa sin børndom til all god besticke-
 lighed/ huilcken hand selffuer vil her beu-
 se med

Cambysses
 grumhed
 de Tyrans
 si. om

der for
 sand skilde
 sig.

Druckens-
 skab er ore-
 sage til alt
 ont oc gde
 vise mend
 galne.

se med hans vifshed til all Kiude / Doch
 er hand saaledes forderffuit formedelst drus
 ckenfkap / i saa mode / att om hand haffo
 de end Kiont thenne bestickelighed til att
 Kiude. Saa haffuer hand doch forloret
 mange andre høge dygder / oc hanff skell
 oc fornumst er meste parten forkrencet / oc
 all dygdelighedt borte / som skulle ett mens
 niske holle til tucht oc ere. Saadanne ex
 empel skal mand stedse holle the vnge suens
 ner føre som gerne ville giffue seg til drick oc
 doph / Sordi att her strax efftersølger huora
 dan ende att dette hanff onde vesen haffuer
 fonget.

Cambyfes

slog sin

Broder

hjel / oc

roch sin

Soster til

echte.

Studen lod Cambyfes hemmeligen i
 htel slaas sin Broder Smerdim oc tog sin
 eigen Søster til echte / endoch att naturen
 bestemmer seg for saadant echteskab. Oc
 det begaff seg en tud som the alene bode
 sade offuer borde / att Cambyfes for lust
 skyld hizede een vng Løffue oc een rasker
 Hund til sammens / oc daa Løffuen bleff
 then Hund offuer starck / tha sled een
 anden vnger Hund seg løff aff sit bond
 som han stod bunden / oc vor thenne an
 dens broder / oc løb der til att hielpe han
 nom / oc the resfue saa bode Løffuen vns
 der thennom / Tha bleff Cambyfes sare
 glad aff dette spil / att the Hunde beuiste
 buer

J q

Hunde
trofkap

Then anden Monarchi.

Cambyſſes
Tyranni
emod ſin
ſoſter oc
droming.

Cambyſſes
ſick ſin
ſtraff ſom
alle Tyran
ner pleie.

huer anden ſaadan troſkab / Men Koninga
inden begynte bitterligen att grede/ det for
trød Cambyſſes oc adſpurde hinde huor fore
hun gred / hun ſuarede / fordi att han ſahe
deſſe hundes troſkab/ oc fordi att hindes død
de broder vor icke vederfaret ſaadan huld
ſkab aff then andre ſin broder / Tha bleff
Cambyſſes ſare vred oc lod hinde ſtrax ſpø
bort fraa ſit anſicht oc ſlog hinde i hiel.
Saadant veſen kunde icke lenge haſſue no
gen framgong / Fordi att Gud ſiger att the
blodgirige maa icke lenge leſſue / Derfor
haſſuer Gud ſnarligen ſtraffet hannom/den
tūd han ville fare hiem aff Egypten/ Som
hand ſette ſeg paa ſin Beſt/ tha ſald han
nom hanſſ ſuerd wt aff ſteden/ oc ſtack han
nom i hans ſide/ther aff døde hand.

Dette exempel giſſuer tilkiende at Gud
vil icke lenge lide Tyranner oc Wgudelige
Menniſker / Saaledes haſſuer Cambyſſes
icke leſſuit mōgit lenger end ett aar effter ſin
Faders død/oc lod ingen arffuing effter ſeg/
oc eer ſaa aldelis vdflycht paa end tūd / Ja
ſandeligē dette er ſare ynckeligt at dette løff
lige Ruge ſkulle ſaa ſnarligen komme fra
Cyri ſtamme/doch er thet att ligenel bleffuit
i then Slecht Cyri / Fordi att Darius tog
ſeg til echre Cyri Dotter/ Ellers vor han oc
her for wthan Cyro foruandt wri ſlecht.

Om en

Then anden Monarchi. 67
 Om en wrettferdig
 Dommeres straff.

Nogen første er saa wgudef-
 lig att hannom kand doch følge no-
 gre gode dygder / Fordi att Gud
 Lerher det Embede / oc skaffer dett
 saa / att nogre gode oc nyttelige gierninger
 maa ske / til att vnderholle thet Regimens
 te. Cambyses haffuer giort en erlich oc loffe-
 lig gierning / for huilcken hand er priset wt
 alle Historier / hand haffde en Hoffuizmand
 yderst wdi Asia ved naffn Sisannes / om
 hannom haffde hand hørdt / at hand dømd
 gerne wretferdeligen for gunst oc gaffuer /
 Herfore lod Cambyses thenne wretferdelige
 Dommere rette / oc lod flaa hans hud aff
 hannom oc vdspile hinde i Domstolen li-
 geruist som en anden hud / oc bestickede saa
 then døde Dommeres søn Ottanem til Hoff-
 uizmand i hans sted / oc sette hannom paa
 Domstolen met saadan befalning / att hand
 skulle aff thenne hud betendke hans Saders
 straff / oc foruare seg for lige slig straff om
 hand icke ville dømmere retferdeligen. Dette
 Exempel haffuer Gud fore giffuit all øffrig-
 hed som haffue nogen befalning / til att be-
 tendke att Gud vil ingen wret lade bliffue
 wstraffer.

I iij Om Daa

Cambyse
 giffuit
 om en w
 retferdig
 En wrett
 ferdig
 Domme
 res rette
 loug.

Ottanem
 Dommeres søn
 sin faders
 straff.

4
 10

Then anden Monarchi.
Om Dario oc huorledis
hand bleff Koning.

Magi

Magi.

Se mercke
Ugt rad
aff the 7.
Sørster i
Persia.

Nå den tiid att Cambyfes
vor wdi Egypten / Tha bleffue the
Magi til Susa hannom strafalene /
oc tha vor ther en Magus ebland
som med list gjorde seg til Koning. Oc kals
ledes tha Magi/ alle the prester oc wisseste
landen/sapientes. Nu ilede Cambyfes hiem
att straffe the oprørste Magos/ Men hand
bleff paa veigen/som sagt er/ Siden roge de
Sørster wdi Persia seg thet Riige an/ effter
di att Cambyfes vor død/oc i hiel stunge the
Magos / Siden komme de til sammens oc
hiølle rad/huorledes att thet riige kunde at
ter komme til rett skick igen / oc desse offuer
ste sørster vore 7. ligeruist som nu i Ger
mania ere 7. Churforster / huilcke foruthan
tuil ere wiisligen forordineret aff høit be
rendelsse oc for merckelige orsage skyld / lige
som dette riigis øffuerste rad. Tha nu be
melte 7. Sørster til hobe komme att radslaa
thennom huad the skulle gøre til riigens be
ste / Saa bleffue ther fore giffue trende an
slaug att betencke huilcket aff thennom nøt
teligst vor for riiget.

Darius.

En ebland thennom ved naffn Oranes
gaff

chi.

rledis

5.

ambyfes

bleffue the

fratalone /

gus ebland

ng. Oc Kals

oc rufeste t

ambyfes hien

s / Men hand

tiden roge de

e an / effter

I stunge the

sammenff oc

ge Kunde at

i desse offuer

m nu i Ger

leke foruehan

: aff hør be

ge styld / lige

Tha nu be

re att radslaa

il rügens be

ne trende an

hennom nst

naffn Oranes

gaff

Then anden Monarchi. 68

gaff dette rad fore att mand skulle ingen
Koning wduelge / Men the förster oc steder
skulle gøre en forbund med huer anden / oc
tegere til sammensff / oc huer skulle doch be-
holle syn fruhedt / effterdi mand haffde for-
faret / Att naat som en enstige mand alene
haffde so stor macht / thaa bleff hand gerne
stolt oc tyrannisk oc brugede all eigen vil-
lighed / som Cambyfes gjorde .

Then anden Megabyfus forskjød thenne
menning oc gaff til kiende att sodan fruhedt
skulle end da bliffue skadeligere end nogen
tyrān / fordi at förster oc steder om the skul-
le ingen offuer here haffue / tha skulle the oc
saa begynde fast verte handel for sodan frit-
hed skild / Sodant att betage / skulle mand icke
wduelge nogen Koning / Men besticke
nogle förster / oc haff thennom skulle altud
bliffue thenne høghedt oc rigens befalning /
ligeruist som Kongelig macht.

Megaby-
fus.

Den tredie Kallis Darius / hand fattede
begges theris mening an oc rade / Att mand
skulle wduelge en Koning oc sagde att En
doch att thet vor sandt / att dette saa vel som
andre ting i verden / haffuer vnder tiden ilde
aff gonget / Saa vor doch ingen stadigt oc
bedre Regimente end en Monarchia / dett
er / att en mand er then offuerste / oc haffuer
thet gantske regimente i sin hand alene / for-
di at endoch att desse try raad vore alle gode

J uij

oc

Then anden Monarchi.

Monarchia
hiet
beste regi-
mente.

oc visselige forgiffue / doch om mād ville lig-
ne thennom emod huer anden / tha skulle
mand clarligen finde / att inthet regimente
kunde vere herligere oc nøteligere end Mo-
narchia / fordi att hun lignes aller mest wed
guds regimente i himmelen. Vcsaa skulle det
neppeligen ske / Att frñ førster ellers om no-
gre førster bliffue vdualde wti Kongelig
macht att regere / Att the skulle lenge bliffue
endrechtelige wti sodann stor oc suor regi-
mente / huor saa mange atskillige sager oc
handel stæze fore komme wti saa vrit oc stort
ett riige / om huilcke the icke altid skulle alle
for drages endrechtelige. Vcsaa kunde thet
icke feile / Att en aff the førster eller flere skul-
le io vnder tiden thet effter practicere att
bliffue alene herre oc tuinge the andre vnder
seg. Thesse oc andre flere orsager fortalde
Darius / Derfore effterfulde the andre 4.
førster hans rad oc besluttede / at mand skul-
le vduelge en Koning.

Endreledes
att Darius
bleff vds-
valt til Ko-
ning.

Men att borttage wenighed i riiget / tha
ere the 7. førster saa til ens kommen / att the
ville befale Gud thenne Kongelige vduelgel-
se / i saa mode att the førster skulle arle om
morgenen røde med huor anden paa enn
besticket plaz / oc huilcken theris hest tha
begynte første att skrige / den skulle bliffue
Koning. Oc det skede att denn tid Darius
vor hiem kommen / gaff hand sine Hoff-
mestere

Archi.

Then anden Monarchi. 69

mestere sodant til Kiende/hand sagde/ at der
til wiste hand gode rad/ oc spørde samme aff
ten Darij hengst oc en mehre paa denn be-
neffnde plaz / oc spørde thennom lunge ther
omkring oc lod thennom saa til sammens /
Att naat the spørster om morgenen komme
til plazen / tha skulle hesten komme then
sted i hug oc vrenne effter mehren / Men nu
om morgenen att the spørster komme der
hen tha skreeg Darij hest spørst / oc paa det
att the skulle icke tuile der paa / Att thet wor
io Guds forsyun oc villie / Att Darius skulle
bliffue Koning . Tha kom ther strax enn
stor liune oc tordønen vtass then clariste hi
mel / for vthan storm oc veder paa samme
tiid att hesten vrennede . Oc the andre spør-
ster begynte strax att stige neder fra theris
heste / oc beuise Dario Kongelig erhe .

Saledes er Darius bleffuen Koning i
persia / effter Cyro oc Cambyse / oc haffuer
loffligen regeret oc igen indraget the Land
som vore aff salne den tiid Cyrus er omkom-
men wdi Scythia . Babylon vor oc aff fal-
len / thenne haffuer hand ocsaa atter igen
vundet effter long belegelse / wti so mode /
hand haffde een spørste ved naffn Zophyrus
hand vor Megabyssi søn som vor enn aff the
7. spørster wdi Persia / Denne Zophyrus skar
seg selffuer bode nese oc øren aff / oc gaff sit
den Koning Dario sit anslag til kende som

hand

Zophyrus
nobilis
Zophiri
n. erckelig
trosthab
eniod Das
rio.

Then anden Monarchi.

hand i synde haffde/ oc foriso ind i staden oc
Flagede att Kongen haffde saa skendeligen
tracteret hānom/ fordi att hand gaff sodant
rad att mand skulle giffue then belegning
op oc fare hiem/ oc hand skickede seg ligeruist
som hand haffde veret Kongens fiende oc be
gerede leide oc bestermelse til Babylon.

Tha anammede the Babyloni hannom gier
ne/ oc hand sloug i hiel mange aff Daria fr
ges Soldt / fordi att hand haffde saaledes
thenne sag oplagedt med Dario/ att the Ba
bylonier skulle thess bedre tro hannom/ oc
derre skede alt saaledes / At the Babyloni
sette stor loffue til hannom/ oc betrode i all
theris anslaug/ oc gjorde hannom til hoffuig
mand offuer alt theris friges Soldt/ huilcket
hād siden forrodde/ oc lod Darium ind i sta

Monarchies
Darius
vand Ba
ylon.

den / Saaledes vand Darius thenne stad
Babylon effter att hand haffde leget the
fore i 6. Monater oc ett aar. Oc Darius
haffuer ocsaa thenne Sophyro for hanss tro
skab erligen betalet / oc hollet hannom i stor
ere ythemere end nogen anden første off
uer alt sit riige/ Oc det begaff seg att Kon
gen vor end tid giffuit et granat eble / oc
hand begynte grandgiffueligen att bestude
samme eble oc sagde/ Att hand viste in thet
mehr att ønske seg paa Jorden / end saa
mange Sophyros som thet eble haffde kier
ne. Fordi att en Koning haffuer ingen ting
høgeligere i behoff end gode oc tro rad.

Om

Om den frigg Darius wdi Gretia.

Efterdi att thet Persarum
rige hassuer grenget med the Ma-
cedonier oc Greeker / saa hassue the
Persæ oc begynt att ville indtage
desse land / Men Gud hassuer besticket huort
Rige sine lands ende / offuer huilcke mand
kand icke offuerkomme / Derfore kunde icke
the Persæ bliffue mechtige wdi Macedonia
eller Grecia. Men doch hassuer ther mange
store handel begiffuit seg hoss the Greiske
paa samme tiid / huilcke ieg kand icke alle her
skriffue / Men nogre bespnderlige vil ieg
forteligen beregne.

Gud hassu-
er bestic-
ket huors
Rige sine
Landss
ende.

The Persæ bestickede nogre sendes
bud til Amynta som vor Koning i Ma-
cedonia / att hand skulle giffue seg vnder
thennom. Then Koning Amyntas be-
spøchtede seg for the Persier store macht /
oc beuiste seg ydmygeligen emod then-
nom oc lossuede att han ville gifre thet
som the begerede / oc giffue seg vnder the
Perser / oc lod tractere the Legater saare
vel / Oc paa det siiste lod han thennom an-
richte et herligt banchet oc Gestebud / tha be-
gerede

Amyntas
Macedo-
nie Kon-
ning

Then anden Monarchi.

Exempel
om thenne
store wa
ruckt ebr
land mera
delige
folck.

Alexander
Amynte
son.

Alexandri
merckelige
gerning.

gerede samme sende bud / Att Amyntas skul
le lade hente fruer oc iomfruer til thennom /
Amyntas torde icke neckte theris begering /
hand lod thennom hente / Men tha de perse
vore nu druckne / hiølle the seg wtuchteligen
emod the edle fruer oc Iomfruer / dett fors
rychte Amyntas oc then unge koning Alex
ander / Derfore sagde Alexander til sin herre
fader / oc begerede att hand skulle gonge til
sengs / hand ville selff bliffue hos gesterne .
Tha Amyntas vor borte gongen / giorde A
lexander seg glad / oc lod thennom rundelt
gen skempte met the fruer effter theris eigen
vilge / paa dett siiste begerede hand / att the
ville lidet opstaa oc lade the fruer en spøige
ind vdgonge / the skulle strax komme igen .
Dette lode the sendinge bud saa ske / strax be
stelledede Alexander / Att saa mange unge det
lige smasuenne skulle fleder seg i the fruers oc
Iomfruers fleder / oc komme ind igen i the
ris sted / oc hassue steckmesser vnder theres
fleder / oc naar the persæ begynte att hassue
seg med thennom wtuchteligen / thaa skulle
the styngne thennom i hiel / oc dette skede alt
saaledes / att alle the persæ bliffue i hiel
stungne aff thesse unge smasuenen / oc theris
wtuckt bleff saaledis straffet / Oc thenne A
lexander var then stor Alexandri forsader .

Siden ere oc the Grect som vore til
forn vnder Dario ther yderst vdi Asia / aff
falne /

Th
falne / oc
dis oc h
hassue f
en meck
forstet
uigman
skulle bl
tha stes
ret aff e
hamur
hand si
dett by
der net
til den
at hand
hær oc b
alt salet
uigman
hiel stur
te opre
finge the
fo
skede d
hundrett
Grectam
theniens
legrede s
doet att
skulle icke
kæme oc

Archi.

myntas skul
al thennom/
s begering /
tha de Pers
wuchtelgan
er / Dett for
Fonng Alex
e til sin here
alle gonge til
voss gesterne
m / gjorde W
nnom rundel
er theris eigan
hand / att the
uer en spige
mine igen.
ste/strax be
ige vnge det
the fureff oc
ind igen i the
vnder theris
nte att haffue
n/ thaa skul
erre skede alt
bliffue i hiel
en / oc theris
de thenne A
i forfader.
Tom vore til
di Asia / aff
falne /

Then anden Monarchi. 71

falne/oc haffue offuer fallet then stad Sar
dis oc hannum opbrent/ Oc the Atheniens
haffue fast hulpet det til / Fordi att ther vor
en medrig forste ved naffn Xistens / hand
forskickede en aff syne tienerer til Dathi hoff
uitzmand wdi Asia/oc paa dett att then sag
skulle bliffue himelig oc hand icke forrod /
tha skreff hand icke breff/ Men lod skere ha
ret aff een syn tienerer oc trodte eller skreff
hannum paa syt hoffuit thenne menning/ att
hand skulle aff falle fra Dario / oc lod strax
dett haer opwaxe igen paa hans hoffuit /
der nest sende hand samme syn tienerer fram
til den hoffuitzmand med sodan befallning /
at hand skulle selfuer bort skere hannom det
haer oc besehe hans hoffuit / oc dette skede
alt saaledes / Derforre aff fiold samme hoffs
uitzmand fra Dario. Men hand bleff i
hiel stungen strax effter att had begynte det
te oprorre oc Xistens bleff hengt/ Saaledes
finge thesse oproriske theris ende.

Sardis

Xistens
sked til
oprdr.

Oproriske
finge thes
ris ldu.

For thenne orsage oc andre flere for
skickede Darius en stor medrig frigs her /
hundrett tusind til fod oc x. tusind heste til
Greciam. Att offuerfalle oc straffe the A
theniens for theris oprdr. Dette sold be
legrede seg two mile fraa staden / Men en
dock att mange rade / Att the indbyggere
skulle icke fare theris fiender emod. Men be
kerne oc beskytte staden/doch haffuer Mel
etades

Darius
for ind
i Greciam
oc huor
liedte.

Mel
etades
rad.

Then anden Monarchi.

tiades sagde her anderledes til/oc beuiste/ae
om staden skulle beleges/ tha skulle the bliff
ue then menige man fast besuerligere oc tøn
gere att lude oc tolle/ end att the hasteligen
droge emod theris fiender / saa kunde mand
fla thennom aff. Dette Miltiades rad hassue
the Atheniensis effterfuldt oc bestickede han
nom til hoffsuitzmand / oc droge strax emod
fienderne 10. tusind mand sterck / oc hassde
lyden hielp fra de andre steder/ for thenne
hastighed skyld oc ylende / vthan fra theris
eygen stad Plataa tusind mand / Saaledes
sloug Miltiades med ringe foldt then store
mechtige oc vel berøstet Krigis herr Persa
rum/ ligeruist som det skede/den tid at Tyr
cken indfald i Tyskeland oc man kom tha
hasteligen till vndsetning med ett ringe tall
foldt.

Plataa,
Miltiades
store off.
ueruinnig

Her skal mand ocsaa mercke om thenne
Miltiade / huorledis att the Atheniensis
hassue beuist hannom stor wtacknemmelig
hed for sine velgierninger/ligeruist som then
menige mand pleyger altud att lönne store
herrer. Thenne Miltiades hassuer ocsaa for
vthan then victoria beuist the Atheniensis
bus mange flere merckelige gierninger oc
stor ere / oc vundet mange Steder oc Insel
oc formeret theris macht oc herredømme til
Athen i mange mode. Nu finder man altud
had emod dygd oc ehre / saa ath huo erligen
oc dyg.

Miltiades
stod
lön.

archi.

Then anden Monarchi. 72

oc dygdelligen handter/then haffuer mange
affuindgmend. Hefore practicerede mange
til Athen emod Multiadi hof almugen /
Saa att Multiades bleff fastet i fengsel /
til saa lenge att hand betalde Staden saa
møgit som 3000. Kroner/ Nu formotte han Cymon.
icke saa møgit / oc tha hand nu bleff suorlis
gen franc i fengsel / lod hans søn Cymon
seg indsette for hannom / oc tha hans fader
døde oc hans Søn laa end tha i iern / Saa
tog en riig Borgere Multiadis Dotter til
echte / hand betalde de pendinge oc forløste
Cymon.

Om Xerxes.

Darius Koning haffde
tuende Sønner/ then elste vor fød
for hand bleff Koning/then andre
som hed Xerxes vor fød siden hād
bleff Koning / hans moder hed Atossa oc Atessa.
vor Cyri Dotter. Men effterdi att Xerxes Xerxes.
vor fød aff Cyri Dotter/bleff hand Koning/
paa det att Riiget skulle bliffue hof Cyri
effterkommere / Oc dette haffuer then elste
Søn aff sønderlig dygd oc Eerlighed bevil
get/ oc ville icke sette seg emod hannom med
macht.

Men nu ther effter att the perser vore
flagne wdi Grecia / haffuer Darius taget
seg fore at gøre en veldig tog ind i Grecken/
Men i

Then anden Monarchi.

Xerxes for
ind i Grece
Gen.

Nænn i medel tid att hand røstede seg/dø
de hand. Therfore begynte Xerxes att tage
seg thenne sag aluorligen fore/ strax effter at
hand vor kommen til sit Regimente/ oc for
ind til Grecken med ett stort tall Kriges
folck / Sordi man skriffuer att ther haffuer
icke nogit synde verit større macht forsama
let/ end thenne Xerxis hob vor. Iustus sa
ger att ther vor sin mal hundred tusind aff
thet Kongerige Xerxis / oc iij. mal hundred
tusind aff andre/som vor i forbund med
hannom. Men endoch att dette synes icke
troligt/ att ther skulle vere saa stor en for
samling/ Saa skriffue doch de Historier / oc
the mange feldtslag som dere ere skede huor
effter anden giffue oc til kiende / att Xerxes
morte io haffue fordt en stor vsigelich hob
Krigsfolck/ oc fand mand dette sehe oc for
mercke her i vor tid paa den Tyrckiske rø
stung/huorledis att thet samme Orientiske
folck saare i store hobe oc med letferdig røst
ning. Saa skriffuer oc Daniel att en Ro
ning aff Persia skulle føre een stor macht
emod Grecken / Den tid Xerxes haffde nu
forsamlet thet store taal Krigsfolck oc sahe
thennom stonde til hoobe paa marchen skriff
uer man/at hans øyen ere hānom tha offuer
løbne/ oc at hand haffuer gredeligen begynt
att siige / Ah huilcken en iemmerlig ding er
dette menniskens luff / her staar saa mange
hundred tusind Mand / huilcke ther skal icke
en aff

Mennis
kens luff
er forgeng
lich.

Th
en aff th
Nan
at Xerxes
sinal ha
att the
Kunde ic
vredelge
att hand
the haff
vindende

Je
gen til
som han
le tha of
vor in v
hate/ o
att thela
tes en Co
tins / for
horn/ De
clipsis i
ne for m
som alle
ger alud
vnderlig
besinde
ge regen
sin vrede
icke for
mundelse

rehi.

Then anden Monarchi. 73

een aff thennom lessue igen om hundred aar.

Man skriffuer oc saa her hof. Huorledis
at Xerxes begynte at gijre en bro offuer thet
smale haaff emellom Grecken / oc den tid
att ther bleff storm i haaffuet saa att hand
kunde icke vel handle seg / tha haffuer han
vredelige befalet att slaa i vandet. Item/
att hand haffde saa mōgit soldt med seg/att
the haffue paa veigen vddrucket mange
rindende floder/ saa att the bleffue torre.

En bro
gijrdes
offuer
haaffuet.

Item der skede mange vnderlige jerte
gen til att formane Xerxen hans wlycke
som hannom fore stod/ paa det att han skul
le tha offuergiffuit hans fram sett. Ther
vor en hest ebland hoben / som spōde een
saate / oc vor ther med giffuit tilkiende /
att theris heste skulle fly. Item der syn
tes en Cometa huilcken mand falledede Cera
tias / fordi hun bōgde seg til hobe som ett
horn/ Ocsaa vor tha paa samme tid en E
clipsis i Solen/ Sodanne regen ske icke ger
ne for wthan effterfølgende skade/ ligeruist
som alle Historier dette beuise att ther pley
get altid wlpcke effterkomme / nar saadan
vnderlig ting sker. Herfore skal man dette
besinde att nar Gud lader saadane vnderli
ge regen ske/ tha vil hand ther med giffue off
sin vrede til kiende/ oc att wi skulle thennom
icke forachte/ Men the skulle vere off een paa
mindelse til at frōchte Gud/ Fordi mād maa

Vnderlig
ting skede.

Cometa
Ceratias.
Eclipsis.

Hvor fore
vnderlige
ting ske.

A her seher

4
10

Then anden Monarchi.

her sehe/ huordan vnderlig om vendelse the
stede strax effter wdi all skick oc regimente
offuer all verden.

Grecia er
et besluttet
Land.

Lacedemon
mandom.

Nu ville Xerxes først anfalle de Greca
Fer til Lands / doch er Grecia ett besluttet
land/ saa mand icke kand komme ther ind /
utan til vand eller oc egenom ett trangt
bjerg/ Derforre haßde the greske beskicket et
lige tusind mand som skulle beuare theris
Fluser oc veige for fienderne / Men tha de
Perser ville ther egenom med macht / flyde
den største part aff de Grecker / Men ther
bleffue aleniste 400. Lacedemonij til stede oc
hiølle seg redeligen/ som frome oc erlige
kriges soldt oc tro mende emod theris fiend
der/ Oc endoch att de vore nogit forsuage til
att staa emod saa veldig en hob/ Doch haßue
de mandeligen verdt seg/ oc i hiel slouge thoo
tusind Perser / fordi att de haßde en fordel i
then sneffre veig saa at der kunde ingen stor
hob komme ind til hobe/ oc omkring giffue
thennom / Oc saa bleffue tuende Xerxis brø
dre der slagne paa samme tiid/ Men de 400.
Lacedemonij er oc paa det siiste tha omkom
ne med deris Koning Leonida. Thenne er
lige gerning oc redlig mandom løffues
storligen att saa liden en hob torde verge seg
emod saa veldig en macht / Att forsuare der
is federne land/ Oc endoch att the icke kun
de offueruinde deris fiender/ da haßue de at
liige

archi.

vendelse tha
oc regumem

falle de Gero

ett beslut

me ther in

om ett träng

te beskicket

benare ther

/ Men tha

dmacht /

fer / Men tha

omij til steden

me oc erlig

od theris sien

it forsuaage til

b / Doch haflu

hiel slouge tha

affde en fordel

unde ingen stor

omfring giffu

ide Heris be

/ Men de 400

ste tha omkom

g. Thenne

andom liffu

torde verge sig

Att forsuaage de

att the idet fun

da haflu de at

ligi

Then anden Monarchi. 74

ligeuel giort thennom stor skade oc forskre
cket thennom mögit.

Men nu att thenne indgong til Grecken
vor forloret / tha hafluer then gantske Gre
cia suorligen forskreckt seg / Saa at mange
Steder der yderst i Landet gaffue seg vel
uilligen vnder Herri. Der vor oc en mand til
Athen ved naffn Cyrsilus eller som Herodo^{Cyrilli rad}
tus kaller hannom Lycidas hand rade / Att
de Atheniensers skulle ocsaa giffue seg til He
erren / fordi att de vore doch icke mechtige att
göre nogen modstand til at offueruinde saa
dan veldig macht / Men Themistocles sagde^{Themisto}
her emod / att mand skulle verge seg / oc hand
cles rad.
gaff thennom orsagen til kende oc sagde / Att
all tucht oc erlighed / oc all lou oc rett skulle
da forgonge hoss dennom / om de Perser
bleffue herrer wdi Grecia / oc de skulle siden
bruge all moduillighed oc skam med deris
hustruer oc børn / ligeruist som de haflu de tha
alle rede giort hoss de andre Byr oc Steder /
som haflu de giffuit seg vnder thennom / der
fore sagde hand att dett vor fast bedre att
dø wdi deris frihedt / end att anamme saa
danne herrer vel villeligen.

Her paa bleff ther saa besluttet att
mand skulle trosteligen verge seg / oc de At^{Cyrillus oc}
thentensers bleffue mygit vrede offuer Cyrsi^{hanff hus}
lum / saa att the stende hannom i hiel forne stende
hans werlige rad skyld / oc i lige mode haflu de hiel.
the quinder ocsaa stent Cyrsili hustru til dø^{de}

A ij

de

Then anden Monarchi.

de/fordi att hindes mand gaff sodant rad/at
haffde mand thet effterfuldt/cha haffde bo
de dem oc alle theris børn offuergonger
skam oc skendzel. Saaledes maa vel thenne
dygdelige framhed i thennom høgligen loff
ues/oc bør off alle dette merckelige Exempel
att komme i hug/huorledes att the ville hel
ler alle erligen dø / end giffue seg vnder ett
fremmed slaug Gold/oc der med forlere alle
theris federne lands fruhedt oc regimente/
oc lade saaledes forderffue alle theris stads
gode Policij oc erlige skick.

Apollinis
spodan om
are mure.

Tha haffuer oc saa Apollo giort sodan
prophecij om thennom/ Att the Attheniensis
skulle vinde seiger wti tre mure/ Dette haff
uer Themistocles saa wdlagt / Att the skulle
røste thennom til skibs / Saa haffuer hand
oc radt/Att the skulle lade spore theris hustru
oc børn wd i skiben oc lade byn staa øde /
Fordi att mand kunde icke lunge beuare sta
den for slug veldig macht / oc for thenne or
sage att the persæ vore icke vel beskickede til
vand. Thenne anslag Themistoclis haff
ue de Attheniensis oc andre steder/ Sparta
oc Corinthus alle samtycht/oc lode saa for
samble all theris skib wti en haffu hof
then Insel Salamin / der haffue the lagt
thenno til vare tectt emod de perser/oc fordi
att Xerxes haffde mange skib/ derfore haff
ue the Grecker lagt seg paa en ørt att mand
kunde

Then anden Monarchi. 75

Kunde icke omkring løbe thennom met andre
Skib.

Den tiid Xerxes hørde att the Grecker
haffde berøstet seg til Skibs emod hannom/
oc formerckte att hand vor i stor saar / om
the Grecker Skulle haffue frii platz paa haff-
uet / oc kunde indfalle hannom i hanss Riige
naar the sahe theris beileilighedt / tha vor
hannom radt / At hand Skulle ocsaa anfalle the
Grecker med Skib / Dette skede alt saa / oc the
Greci vunde seier oc sloge Kongen ett stort
taal Gold fra / oc lode sende mange aff hanss
Skib. Saaledes fick atter Grecia en stor for-
trøstning / oc Xerxes forskreckede seg nøgit /
doch vor hand icke i thet slaug med then-
nom / Men haffuer hollet seg ther hofp paa
strandbacken oc sehet der til. Tha haffue
alle Grecker giffuit Themistocli thenne ere
oc pruss / att the haffde tha vundet thenne
seier formedelst hanss anslag oc saaledes red-
det then grantzke Grecia.

Themisto-
cles friide
hanss se-
derne land.

Denne Themistocles haffuer paa fundet
oc giort mange vnderlige practicker i denne
Krig / Men effter dette slaug / tha hand for-
merckte att Xerxes vor forskreckt / tenckte
hand ved seg / att mand kunde tha lettelligen
kome hannom til att drage aff landet i thenne
Spørste hanss forskreckelse / der fore lod hand
Kongen att vare i en god menning / ligeruist
som hand mente hannom vel / oc ville saale-
des fortriene tack oc naade hofp hannom /

Themisto-
cles snilde-
hedt.

At iij

Att

Then anden Monarchi.

Alt the Greiske haffde i synde att ville
aff bryde then bro som hād lod bygge offuer
haffuer / paa det han skulle icke vndkomme/
Derfore skulle hand hasteligen skynde seg aff
landet / for end hand kōme i større faare / den
tiid Xerxes dette hørde / ville hand icke len-
ger tøffue / Men tha hand kom til broen / tha
vor samme broo sønder slagen aff veder oc
storm / oc hand lod hasteligen spørre seg offuer
med een liden boed i en stor blesende storm /
oc vor neer drucknet / Alt saaledes omuende
Gud dette spil oc straffede hofferdighedt / oc
lerde saaledes the store Herrer att skulle icke
driste paa theris eigen macht / Men the skul-
le al theris handel begynde i Guds frøcht oc
fortrøstning til Gud. Saadan spottelig end-
de fick thenne store forfærdelige tog / der eff-
ter att Xerxes vor inddragen til Grecken
med saadan veldig macht / ligergeruist som
Tycken wri vor tiid motte spotteligen fly
oc drage til bage igen fraa Wien / huilcken
doch haffde sprødt 2. sinde hundred tusind
Mand med seg i Tyskland.

Exempel
att mand
icke skal
dristes paa
sin macht
oc velle.

Mardonius
us Hoff-
sigan.

Doch haffuer Xerxes besticket sin Hoff-
sigan Mardonium att bliffue til bage
wdi Grecia med 3. sinde hundred tusind
Mand / Oc dett skede aff thenne orsage / For-
di att Mardonius haffde sønderligen giffuit
Kongen dette raad / Att hand skulle faare til
Grecken emod alle the andre Kungens radt /
oc hand haffuer Kongen der till høgeligen
fortrøst

Th

fortrøst-
en hand
hannom
na krig-
derfore
skulle la-
kriges fa-
mente a-
hedt mel-
the Gre-
bliff til
gyrte
se vor
thenne
hand gi-
vilfor /
mood en
haffue
nom til

T
brende
be / ford
perfor.
Athene
veldig
dret til
myll
donio
da til a
Maced

archi.

Then anden Monarchi. 76

fortrøstet / derfore besprøchte hand seg /
om hand drog hiem / tha skulle Kongen lade
hannom straffe oc slaa i hiel / effterdi att the
ris Frigshandel icke anderledes gick for seg /
Derfore begerede hand selffuer / att Kongen
skulle lade hannom bliffue der igen med thet
Friges folck / hand ville forsøge sin løcke / oc
mente att han skulle songet nogen beleylige
hedt med tiiden / att forraske oc vndertuinge
the Greiske. Saledes tilstede Xerxes att han
bleff til bage paa en forsøgelse / Siden be-
gynte Mardonius først att forsøge the Grei-
ske venlige med attskillige handel / oc rade
thennom att the skulle giffue seg / saa ville
hand gifre frid med thennom med lüdelige
vilkor / Men the Greiske hassde nu store
moed end tilforn / oc ville platt ingeledes
hassue the Perser til Herrer / oc bode han-
nom til / att han skulle verge seg.

Tha plusterde Mardonius Athen oc Mardonius
brende Staden / oc ford siden emod Thebrende
be / fordi att desse Thebani vore salne til de Athen.
Perser. Tha begynte the Lacedemonij oc
Atheniensers att berøste seg atter med een
veldig Lands Herr / oc forsamlede vel hun-
dret tusind Mand / oc gjorde mange Sker-
myssel med the perser / til saa lenge att Mara-
donio feilede prouandt / saa hand nøddes
da til att gifre ende. Men den Koning aff
Macedonia Alexander / om huilken ieg haff Alexander

A uig uer ta

Then anden Monarchi.

Thes storre
macht mā
fonger /
thes storre
bliffuer
hemod.

uer talet om tilforn / vor nu paa samme tiid
hoff Mardonio oc de Perser / denne Alexan
der aduarede the Grecker om afftenen / Att
the skulle ryste oc beskickte seg til ett anfald
om morgenen / Fordi att Mardonius haffde
visseligen oplacht att slaa emod thennom
med all macht / Dette skede altsaa / oc de
Persæ bleffue slagne / oc Mardonius bleff
død / ligeruist som the andre Xerxis raad
haffde spoot hannom til forne / den tiid de be
rade seg till sammens om denne Krig / oc
sagde at thet skulle saaledes gonge hannom.
Saadan ende fick dette stor Krig oc mechtis
ge rystning. Siden ere the Steder wdi
Grecia bleffue veldige bode paa Land oc
Soldt / oc haffue mange Insel taget fraa
de Perser / Men effterdi att the Greiske vor
nu saa mechtige / ere the oc bleffue stolte oc
wrolige / oc haffue hollet mange drebelige
store Krig ebland thennom selfue indbyr
des / oc saaledes jammerligen seg selfue for
derffuet / Saa att the morre siden thet eff
ter giffue seg vnder fremmede Herskab / oc
tage seg andre Førster til beskestermelse /
oc haffue all theris lofflige Regiment oc
tucht oc gode seder forloret. Her om vil ieg
nogit ythermere siige her effter.

Skandelis er dette Exempel oc saa nøt
teligt att mercke om Temistocle / huilcken
alle mand giffue denne ehre oc pruss / att
hand

hand aler
felle oc
fir rette
han hys
giste
nogit
paa der
gere for
de hame
nogit go
skulle w
alensse
store
Men at
der sids
skulle hys
beskickte
Fordi at
bedre oc
modgon
wactner
i Verden
Denne T
tactem
lige som
Rade / oc
verre at
bleffue
se Men

hand aleniste med sine viise rad oc mandom
 frelste oc beuarede then gæste Grecia/ oc vor
 sit rette federne land huld oc tro/ Derfore er
 han høgeligen priisset/ for alle the merckeli-
 geste Sørster oc drebelige mend som haffue
 nogit sinde verit i Grecia. Men hand fick
 paa det siste ond løn aff hans eygene bor-
 gere for alle sine velgierninger/ the foriages
 de hannom ligeruist som han haffde aldrig
 nogit god forskyldet aff thennom. Her wtaff
 skulle wi lere / att thenne menige mand icke
 aleniste hader alle fromme oc erlige Mends
 store Mandom/ dygd oc erlige gierninger/
 Men at saadant er Dieffuelens spil/ der ha-
 der sadanne herrlige Guds gassuer. Oc
 skulle høge oc merckelige personer her wtaff
 besikke seg til att haffue taalmodigheds
 fordi att thet Kænd icke andet vere / end io
 bedre oc frommere een man er/ thest større
 modgong oc forfølgelse songer han / oc alle
 wtacknemelighed vederfaris saadanne here
 i Verden/ som aller best haffue for skyldet.
 Denne Themistocles er siiden flyd til A-
 taxerrem / hand hiølt hannom i stor erhe /
 lige som een aff hans høgeste Sørster oc
 Radt/ oc haffuer sagt / att hand viste inthet
 verre att ønske sine Siender / end att the
 bleffue saa galne/ att the ville saadanne vi-
 se Mænd foriage fra seg.

Themistocles fick
 ond løn
 for velgier-
 ninger.

Dygd haff-
 uer aff
 vinds
 mængd.

Themistocles flyde.

A v Om Aro

Then anden Monarchi.
Om Artaxerxe Longi-
gimano.

Longima-
nus.

Efter Xerxe haffuer hans
søn Artaxerxes regeret / hans høger
hand vorlengre end then venstre /
derfore hedt hand Longimanus.

Thenne Koning løffues storligen / Att hand
vor en from viiff oc god sachtmodig mand /
oc haffuer høllit frind / Ther fare vil ieg her
lade fare hans Historiā / Oc komme til den
Jødiske handel igen / paa dett att wi kunde
nu atter sehe / huorledes at det haffuer stons
det paa samme tid / i det aandelige Regi-
mente.

Om Zorobabel som vor
en første offuer Juda.

Affuerus
vor Darius.

Eg haffuer tilforn sagt / Att
then hellige Bibel neffner enn Ko-
ning Persarum ved naffn Affuerum /
det vor Darius Hystaspis / oc ieg
mener / Att thenne Darius vor Affuerus som
haffde tehn Konginde Hester / Herodotus
neffner oc en anden ved naffn Artistona /
hvilcken Darius haffde for wthan thenne
Konginde Artossa / oc siiger att Darius
haffuer hafft thenne samme Artistona saare
Fier / oc synes det / att thenne Artistona haffa
uer verit Hester.

Artistona
Hester.

Artossa.

phylo

Th
ph
na Judi
att then
pharac
vor en
att the
den wi
Cyria /
ieg icke /
Judith
solk vo
ne per
Abac
for ene
komme
paa den
Monard
Tinne
me tid
begynt
mening.

Es
Longima
forthom
den tid
am / Th
ret i O
samme
loff til
Jernsal

archi.

Lon

uer han
t/ hanst hga
then vinstu
ongimans.
gen/ At her
modig mand
fare vil iog be
komme til den
t att vi kunde
haffuer ston
delige Regu

m vor

Juda.

n sagt/ De
ffner enn Bo
fr Affuerum/
spis / oc lig
Affuerus som
/ Herodorus
Arctonon
than theme
e att Darius
eristona fare
eristona haffu
Phylo

Then anden Monarchi. 78

Phylo schriffuer ocsaa / Att then Histo
ria Judith haffuer seg begiffuit paa den tiid
att thenne Darius regerede/ oc att then Ar
phaxar (om huilcken ther star wdi Judith)
vor en Hoffuigmand wdi Assyria / den tiid
att the Assyri vore affsalne fra Cyro / effter
den wlscke som vor Cyro vederfaren wdi
Cythia / Thenne Phylonis mening straffer
ieg icke / Men meg tyckes att then Historia
Judith skede til forn / att Juda det Jødiske
foldt vor spødt til Babylon/ oc for end then
ne Persarum Monarchi begyntes / fordi att
Arbaces Medorum Koning haffuer verit
for end samme Persarum Monarchi er op
kommen / Saa var ocsaa Ninue forstørret
paa den tiid att thesse Perser begynte theris
Monarchi / oc haffue huercken Medi eller
Ninue hafft theris eygen Koning paa sam
me tiid / att thenne Persarum Monarchi er
begynt/ doch vil ieg her lade huer beholle sin
mening.

Arphaxar.

Historia
Judith.

Arbaces.

Effter Dario Hystaspis setter Phylo
Longimanum oc forlader Xerrem/ utan tuil
for thenne orsage som tilforn sagt er/ att paa
den tiid att Xerxes vor bort faren til Grece
am/ Tha haffuer thenne Longimanus reges
ret i Orient/ Oc thenne Longimanus er den
samme Darius / huilcken der gaff the Jøder
loff til att igen opbygge thett tempel til
Jerusalem.

Derfor
att Phylo
icke regner
Xerrem.

fordi

4
10

Then anden Monarchi.

Longima-
nus befals
de att op-
bygge Jeru-
salem.

Sorobabel
en første
offuer Ju-
da.

Sordi att endoch Cyrus hassuer til stedt att the Jøder moette fare hien igen til Jerusalem oc anamme theris land igen / oc att the skulle ther anrichte oc besikke theris regimēte oc Guds tjeneste / som de hassde til forn / Saa hassue doch theris Nabo i medel tiid strax effter att Cyrus vor død practiceret her emod/oc dette forhindret hof de Jøder att then bygning kunde icke hassue nogen framgong/ for end i thet andet ar effter att denne Artaxerxes Longimanus vor kommen til regimentet/ huilken phylo fals ler Darium Longimanum / denne lod strax ett mandat wdgonge i thet andet aar effter att hand vor kommen til rüiget / Att mand skulle igen opbygge det Tempel til Jerusalem oc forbedre staden / Att saledes er na Juda atter beskyttet oc aff thenne orsage er thet Jødiske folck atter kommen til sin frithed igen/oc hassuer saaledes anrichtet sitt Regimente oc Guds tjeneste paa det ny/ oc igen opbygt bode staden oc Tempelet til Jerusalem / Oc endoch att det folck Juda hassuer icke her i medel tiid hassit nogen Koning for seg selff / Saa hassde de att lige vel spørster aff then stamme Dauid / til saalenge att de Machabei ere komne til regimentet/ oc hassuer Sorobabel først regeret til Jerusalem siden att Juda er kommen fra Babylon/ om hues effter kommere ieg vil thale her effter/ huorledes att det er gonget thenom /

Th
nom/oc b
paa det
som poet
Christus
Naar som
fra Dauid

huor
wge

ni
E

phoea er
att bester
der/ som si
kommen oc
sam.

Dar
mer/ Kand
wt heiligen
kommen re
niel/ stoffu
att endoch
gimode /

Then anden Monarchi. 89

nom/oc huorlunde att then slecht David er
paa dett sidste vdstøtt aff regimētet/ligeruist
som spoet vor tilforn aff propheterne / Att Christi til
Christus skulle da fødtes/ aff Davids slecht / Komme
Naar som det Ruge Juda vor foruandeler naar
fra Davids aføde oc til fremmede Herrer.

Huorledes att de LXX. wger Danielis som kalles hebdomadx/ skulle beregnes.

Do haßuer obenbaret Da
niel den tiid / naar Christus skulle Den tiid
komme oc huorlunge det Jødiske naar Chris
folck skulle bliffue / oc thenne pro stus skulle
phesia er en skøn beuifning oc vidnisbyrd til komme
att besterke vor Christelige tro emod de Jø hæffuer
der / som siige / Att Christus er icke end nu Daniel be
kommen oc foruente end nu en anden Mes regner
siam.

Den tiid som Daniel haßuer berama
met / fand mand letteligen regne / oc kunde
wi herligen her wdt sehe/ Att Christus er
kommen rett paa den samme tiid / som Da
niel skriffuer att hand skulle komme / Sordi
att endoch mand fand dette beregnet man
ge mode / Saa finder mand doch ingen saa
stor

Then anden Monarchi.

stor wenighed eller attskillelse her ebland /
att mand haffner ey behoff att tuiffle her
paa naar mād vil bliffue hof de historier oc
effter thennom beregne aarff tid / Sordi ont
mand ville dette regne fuldkommeligen oc
paa dett nøggeste / tha skulle mand til bage
regne aff Prolomeo alle the Eclipses som
skede ere / oc tha motte mand aldeles finde
rett rede paa alle aar / Men dette er icke een
mands arbeyde / Saadant skulle the bisper
tage seg aluarligen fore oc gjøre ther bekost
ning till / att mand kunde clarligen haffue
rett grund oc forstand paa desse høge oc dre
belige propheete i Christenheden. Jeg vil
nu her paa denne tid beregne alle aarff tal
aff the beste historier / oc thennom clarligen
beschriffue.

Daniel
om de 70.
wger.

Daniel siiger / att ther ere 70. wger bes
luttede offuer dette fold / oc besønderligen
effter den befalning att Jerusalem skulle op
bygges igen / tha skulle ther vere 69. wger
till thet Regimente Christi / oc tha skal Chris
tus bliffue dødt.

Sprift skal mand her vide / att thet saa
ledes haffuer seg med thesse aarff wger / att
huer wge indeholler 7. aar / dett fand mand
letteligen beuise / Derforre gjøre desse 70. w
ger / 490. aar.

Anden gong siiger Daniel / att Chris
tus skal effter 69. wger bliffue dødt / alt saa
ledes

tehi.

Then anden Monarchi. 80

ledes att hand skal att ligenel predige een halff wge/ oc siden der effter skal han i hiel slaes / her haffue wi aldeles Christi tid oc hans embede merckeligen beramet oc beskriuffit.

Wdi tredie mode/ skal mand begynde att regne desse 69. wger fraa det andet aar Longimani/ fordi att Gud haffuer tha vdsendt sine Propheter Zachariam oc Aggeum/ Att the skulle det folck visseligen troste oc huguale oc tilsiuge/ att Jerusalem skule nu der effter bliffue opbyggt for vthan nogen forhindrelse/ oc om denne thale/ det er/ om denne Guds obenbarelse skal man forstaa Engelens oc Prophetens ord/ Fordi att paa den tid er thet folck visseligen til sagt att then bygning skulle haffue framgong.

Her forutan haffuer ocsaa Longimanus ladet vdgonge ett Edict i samme aar/ att the Jøder skulle icke forhindres paa thes ris bygning/ ligeruist som tilforne vor skett/ dette altsammens finder mand in Esdra.

Oc om thenne forhindrelse stonder skriuffit Johannis 2. Att mand haffuer bygt paa samme Tempel wti 46. aar / Fordi att ther vor saa mange aar emellom fraa thet andet aar Cyri oc ind til det 6. aar Longimani / wti huilcket samme Tempel bleff fuldkommet.

Nu finder mand aff then Bog Machabeorum

Then anden Monarchi.

beorum oc Iosepho / att fraa Alexandri begyndelse siden den sieste Darius vor dødt / oc indtil Christi fødsel / tha vor ther 310. aar.

Fraa Christi fødsel oc til hans hellige dob vore 30. aar.

Summa fraa Alexandri begyndelse til Christi dob 340. aar.

Vil mand nu til legge de andre aar fraa thet andet aar Longumant ind til Alexandrum effter then sieste Dario / Saa giør det 145. aar som Methastenes regner.

Summa fraa thet andet aar Longumant oc til Christi Dob ere 485. aar.

Nu giøre desse 69. aarss wger rett ligge 482. aar / saledes kand man sehe att paa den tiid att Christus vor døbt / tha haffue the 69. hebdomadæ oc aarss wger endet seg / oc i then effter følgende aarss wge haffuer Christus prediget / oc er i hiel slagen i then samme halffue wge / Fordi att Christus er Boorsfest i thet fierde aar effter hans Dob. Vil man nu thenne effterfølgende wge legge till de 69. wger 6. aar / saa gøre the alle til sammens 70. wger. Dette er then rette tiid som Daniel haffuer beskriufft. Fordi at effter Christi Dødt vore the Jøder icke lenger Guds Folk / etc. Ligeruist som Daniel clareliggen siger / att the Jøder skulle icke troo /
saa vor

hi.

Then anden Monarchi. 81

Saa vor the icke lenger der fore Guds folck/
oc att thert Jødiske tempel vor siden ver
styggeligt for Gud.

Herforuthan findes oc saa mange dy
be oc trøstelige lerdome i samme Danielis
prophecia/ om Christi riige/ oc om hanssem
bede / att hand skulle predige syndernes for
ladelsse/ wraff huilcket ett Christeligt hierte
kand songe stor trøst oc hugsmalelse. Men
dette altsammenss vor herr for langt att
beskriffue paa denne tiid.

Jeg haffuer siteligen opsøget thesse
Danielis 70. wgerss beregnelse/ oc finder
icke nogen stor attskillelse her ebland / om
man vil bliffue hoss de Historier oc regne eff
ter thennom/ Fordi om man icke end ville eff
terfølge Metastenen / Saa kommer doch
dett Greiske tall rett offuer ens med dette/
Fordi att emellom Alexandri død oc Augus
sti begyndelse ere effter the Greiske aarss tall
250. aar / Dett kand ieg clarligen beuise.
Oc vil man nu til sammenss legge de aar
Persarum fraa thet andet aar Longimani/
til de Greiskers tall/ saa finder man atter det
samme.

Fraa Alexander oc til Christi fødzel
322. aar.

Effter Christi fødzel oc til Cristi Døb
30. aar.

A

Mil

Then anden Monarchi.

Vil mand nu til legge de aar Persa
rum fraa det andet aar Longinani 132. aar/
som de greiske regne saa finder mand.

Summa 484. aar alt saa nøge concor
dere oc lignes de greiske Historier med den
tid som findes wdi Josepho oc Phylone /
wtass huilket wi kunde aldeles bemercke /
Att Daniel hassuer retteligen berammet den
tid paa huilken Christus skulle komme /
Jeg ved oc vel att forstandige oc lerde mend
skulle dette bestaa / Att thesse tuende bereg
nelse/ som her nu ere beskreffne/ hassue deris
grund aff de Historier. Oc vore dett icke for
langt/thaa ville ieg vel beregne dette ander
ledes / oc skulle dett herligen concordere her
med/Saa mand klarligen maa sehe/Att Da
niel hassuer visseligen mend den tid oc hinde
aldeles berammet / paa huilken Christus er
kommen. Sammeledes er dett ocsaa trø
steligt/ Att om mand icke end fand saa nøge
beramme den tid met alle syne Minuter /
Doch er dette vist / Att den tid som Daniel
hassuer beschrifuit er lenge siden fram gon
gen / Her fore er dette obenbare sandhed /
Att de Jøder ere i stor vildfarelse / Sordi att
de kunde icke siige ney her til eller beuise/Att
forbemeelte tid huilken Daniel skriffuer / er
io visseligen fram faren / huad heller mand
vil der wtass gøre dage eller aar / Dette er
noct her om paa denne tid.

Den

De
Den
mti b
ge

1656

292

425

80

430

128

291

11

70

191

7

146

127

30

1532

X

gen finz

chi.

aar Persa
ant 132, aar
hand,

noge concu
rier med de
oc Phylone
s bemerke
examiner de
alle Komme
oc lade man
e tuende berop
ne/ haffue den
e dett icke for
e dette ander
concordere ha
sehe/ At Da
n tiid oc hinde
ten Christus e
dett oc saa ty
dand saa uge
yne Minuter
tiid som Dani
iden fram ge
bare sandhed
else/ Jorden
aller beuise/ At
tel skiffuer/ e
ed heller mand
aar / Dett e

Den

Then anden Monarchi. 82

Den Taffle om aars tal
voti huilcken mand fand letteli-
gen finde den tiid / Som
er sett aff Daniel.

1656	Til Syndfloden.	
292	Til Abrahæ fødsel.	
425	Til Mose fødsel	
80	Til den vdgong aff Egypten.	
480	Til dett Tempel Salomons.	
128	Til den Koning Joas.	
291	Til den tiid at Jeconias bleff ford til Babylon.	
11	Til den forstøring Jerusalem aff Nabugodonosor.	
70	Til dett Babyloniske fengzel.	
191	Til den Monarchi Persarum effter att dett fengzel til Babylon vor end.	
7	Alexander effter Darto.	
146	Dett greiske Riige ind til Judam Machabenm.	
127	Dett regimente Machabeorum aff Iosepho.	
30	Herodes/ thij Christus er fød i det 30. aar Herodes.	
1532	Effter dett fødsel Christi vor her res oc frelsere.	Iuxta da tum Cha rionis.
	Ut aff denne Taffle fand mand letteli- gen finde den tiid som er beschreffuen aff Da niel.	

Then anden Monarchi.

niele/Men hos the Greiske finder ieg den tiid
effter Alexandri død saaledes.

114. Olympiade er Alexander død.

184. Olympiade haffuer Augustus be-
gynt att regere strax effter Julij død.

Vti det 42. aar Augusti er Christus
fødder.

Dette giør effter Alexandri død ved
320. aar.

Dette tall er icke langt fraa det an-
det som tilforn er til Kiende giffuit / huilcket
vise oc forstandige mend kunde litteligen
concordere.

Om Esdra.

Esdra
haffuer for-
samlet de
Bibliske
Bøger.

En føyge tiid long effter att
fore bemelte Edicht vor vdgongen/
Tha haffuer Artaxerxes Koning giff-
uit thenne prest Esdræ orloff att fa-
re fraa hoffet til Jerusalem/ Dette schriffuer
mand tilbørligen om hannom i alle Histo-
rier for thenne sag skyld / att hand haffuer
atter til hobe forsamlet de bøger i den hells-
ge Schrifft som vore attsprede / oc thennom
retteligen ordineret oc besticket til att bru-
ge. Ja dette er en rett lofflig oc biscoblig
gerning/ fordi att mand icke kand holle then
sande Religion oc rette Guds tjeneste ved
sin macht/ for wthan Guds ord oc den hels-
lige Schrifft.

Vnder

archi.

der ieg dan vil

nder død.

Augustus bo

liq død.

sti er Christu

andri død

igt fraa det

gissuit / huld

Eunde littel

g effter at

oor vd gongen

reus koning gi

or orloff att ja

Detre skriffu

m i alle skrif

att hand haffu

gger i den h

de / oc them

cket til att bu

flig oc biscob

land helle the

ads tienejste

s ord oc den

phoe

Then anden Monarchi. 83

Under thenne Artaxerxis Longimani
tiid haffuer seg begissuit den store krig emel
lom de greiske indbyrdes huilcket mand kals ^{Pelopones}
ler bellumpeloponesiacum oc i samme krig ^{sacum bel}
ere de Atheniensis meste parten forgonge. ^{lam.}
Men effterdi att den krig ebland de greiske
haffuer varet langt siden / til saalenge att
thenne persarum Monarchi fick ende / vil ieg
forteligen beregne de effter følgende persar
um Konger / ligeruist som de haffue leffuet
huer effter anden.

Om Dario Notho.

Darius Nothus haffuer re- ^{Darius}
geret effter Longimano oc vor icke ^{Nothus.}
Longimani søn / Men haffde hann
søster / thenne lod effter seg tuende
sønner Artaxerren huilcken mand kaller
Minemon oc Cyrum den yngste / Artaxerres
bleff Koning effter sin fader / oc Cyrus skulle
vere en mechtig første wdi Jonia.

Om Artaxerre Minemone.

Effter Darius død / ville Cy ^{Artaxerres}
rus velde seg til att bliffue Koning / ^{Minemon.}
fordi hannom vor ett stort mecht
tigt første dømme indgissuit oc her
L in foru

Then anden Monarchi.

foruthan vor han beskickelig / oc haffde
Cyrus lust til krig / der fore røstede hand seg veldes
hans Broder. ligen oc drog emod hans broder med stor
macht / oc saa vor hans moder hannom fast
mehre villig end Artaxerxi / som vor mōgit
stille oc from / Men Gud ville icke att then
ne wret ferdelige framsett Cyri skulle songe
nogen god ende / Derfor er Cyrus omkom
men wti ett stort slaug / som desse tuende
Konger gjorde med huer anden / oc Artaxer
xes hiølt seg erligen i denne krig / doch er
hand bliffuen saar gjort aff Cyro oc kom sit
den paa den anden hest / paa dett hand skulle
fiende att Gud alene gaff hannom / thenne
victoria oc seyer.

Om Ochus.

Ochus er
alle tyrans
ners Exem
pel.

Thus vor thenne Artax
erxis søn oc haffuer verit een blod
hund oc i hiel sloug syn Broder / oc
brugede mange tyranni / Hand
haffuer bygt den stad Sidon / oc atter vnder
tuinget Egypten til den Persarum Monar
chi / doch er dett strax aff fallit igen / paa det
siste bleff Ochus i hiel stungen aff een hans
eigen høffuigmand.

Om Arsames.

Arsames

Then anden Monarchi. 84

Arsames vor Dchi søn / oc ^{Arsames}
hannom gjorde den samme høffuitz
mand til Koning vti hanss hørendom/
huilcken tilforn haffde slaget hanss
fader i hiel/ Men der effter at den ynge Ko
ning vor kommen til sine aar/da befryctede
seg atter denne høffuitzmand oc sloug then
ne Arsamen ocsaa i hiel / oc gaff seg strax til
een Første wdi Armenia/huileken hand gior
de siiden til Koning oc falledede hannō Darius.

Vti denne Arsame er nu den gangste ^{Cyri Allige}
slecht Cyri (som vor den aller løffligste Kelt ^{oc slecht er}
oc Koning) plat ødelagt oc fortilget / Oc ^{forgongen}
dette Persarum rige er nu aldeles bort kom
met fraa denne edele slecht oc aføde Cyri.
Oc sandeligen dette er icke aleniste her ynckes
ligt att høre / huorledes at saadan veldig
macht oc ere oc saadanne høge merckelige
Guds gaffuer / ere saa hasteligen wdslychte
oc forgongne / Men fast mehre maa dette
vore een ynckelig ting/Att saa from een her
res oc Koninges effterkomere haffue saa il
de skicket seg / oc strax slaget seg fraa den go
de art / oc plat inthet betedt seg dygdeligen
effter deris fromme ollefader Cyro/ ligeruist
som wi maa her beskue i thenne Ocho / som
gaff orsage / formedelst hanss tyrannij / att
thenne gangste slecht Cyri er forgongen.

Om den siiste Dario.

L iij

Thenne

Then anden Monarchi.

Darius
i. ca. iuste.

Exempel
om stor
vtaenem
melighed.

Denne Darius vor icke aff
then slecht Cyri/ Men Ochus gifte
de hannom till een Første wdi Ar
menia/ Fordi hand vor een mande
lig oc berombter Krigsmand/ Herfore haff
ue oc saa the andre Hoffuigmend som slouge
Arsamen i hiel / giffuit seg til hannom / oc
fortrøstede seg att gifre hannom till Ko
ning / paa dett att hand skulle icke heffne
Ochus / huldten tilforn haffde giort oc be
uist denne samme Dario mōgit gott. Forme
delst thenne orsage oc fortrøstning/ att han
skulle bliffue Koning / tha bleff hand saa
forblindet/att hand forglemde all then naa
de oc velgierning som hannom vor vederfa
ren aff Ocho/ oc anammede dett Kongerri
ge oc lod seg kalle Darium/ paa det att hand
skulle regnes thess mere Edel / oc att thet
Kongelige naffn skulle icke forachtes/ tilforn
hedt hād Codomanus. Men thenne falskhed
oc wtro bleff hannom retteligen gullet/ For
di att i hannom endet seg thenne Persarum
Monarchi/ strax effter att han bleff offuer
vunden aff Alexandro / oc haffde forloret
alle hans Land oc Kongerige/ som ieg vil
her effter siige ythermere naar ieg kommer
til thenne Alexander oc begynder then tre
die Monarchi.

Om then Greiske Ste
ders Krig. Jeg

archi.

Then anden Monarchi. 85

Eg haßfuer tilforn sagt att the Greiske ere bleffne mechtige oc stolte effter then seyer huilcken Gud gaff thennom emod the Perser. Lige geruist som homodighedt oc troz pleyer alre tid gerne att følge med stor løcke / Derfore haßfue the opuecht paa samme tid vnder thenne Monarchi store langvarige Krige ebland thennom selffue indbyrdes / wtast huilcke then gangste Grecia eer aldelis forderffuit i grunde / saa att Grecia stod siden huer mand oben fore ehuem ther ville indfalle. Saaledes ere nu the Herlige Regimente oc gude seder platt forgongne / oc bleff the ebland thennom ett sore werligt oc wtuchtelich vesen opkommet.

Men dette maa end vere fast yndeliggere att lese / att saadan stor wodelig skade / oc saa lange forgruelige Krig ere begyndte oc reiste aff saa ringe orsage / Saa mand maa seg retteligen her paa forundre / Oc böt off alle att mercke oc komme i hug dette Exempel / effterdi att her haßfuer aff saa ringe orsage effterfuld saa store Krig / att the icke kunde fonge nogen ende / for end fremmede Nation oc Landskab ere falne ind i Grecken / oc vndertuinger oc forderffuet begge parter. Att mand foruarer seg besønderlige for wøttelig Krig.

Thet er icke her muligt att beskriue then

L v

ne then

Then anden Monarchi.

Et got tol
fonger all
uud eu god
ande.

Athen.

Coreyra.

Corinthus
Lacede-
monij.

ue then gangste krig om huilken Thucy-
dides / oc Xenophon / oc andre flere haffue
skriffuit store Bøger / Jeg vil her besønder-
ligen fortelge ett stycke / huilket huermant
skal vere nøtteligt att vide / huorledes att
dette er tilgonget att Athen er i thenne
Krig kommet vnder Siendernes hender / oc
huilket jammerligt vesen ther vor / ocsaa
huorledis att Athen er atter nogit kommet
til seg igen / for nogre fromme oc redelige
Mends beskedelig fromhed oc tolmogheds
skyldt. Fordi att dristigheds oc trog haffuer
forderffuit Athen / Men tolmogheds oc med-
lidelse haffuer atter hulpet Staden op igen.

Den første begyndelse til denne Krig
vor aldelis een fremmet sag / huilken the A-
theniensses haffde vel kundet haffte fordrag.
The Corinthi vore Siender med thennom aff
Coreyra. Tha begerede Coreyra hielp hof-
de Atheniensses / Nu vor Athen bleffuen saa-
re mechtig paa skibs macht til søff / oc men-
re saaledes med tiden att bliffue alene Her-
rer offuer den gangste Grecia / Formedelt
theris hielp aff Coreyra / som vore ocsaa
møgit mechtige paa skib / Derforre giorde
desse tuende Steder een forbund med huer
anden / Her emod søgte Corinthus hielp
hoff the Lacedemonier / Saaledes vor nu
Grecia attskildt vti tuende parti / oc the La-
cedemonij hengde seg til the Perser / the gior-
de thennom hielp med penninge oc fetalge /
Men

The

Men de
hulle the
Lacedemo-
nietige /
gunom til
25. aar /
mange Se-
fordaffue
baligen se-
haffue so-
saa mode-
Koffuier
plager th
thennom
datt 25. aar
vaderuunge
skulle haffu
Men strax
igen i den
ses for had-
dens Hoffu
der sloug de
Pocam / huc
gen vti then
haffue schet
dage tid / o-
sten her ned
dette sloug
at mæge fol-
uel vore the
the bliffue o

Then anden Monarchi. 86

Men de handlede doch bedrageligen oc
 hiølle thennom icke loffue / paa det att the
 Lacedemonij skulle icke bliffue for saare
 mechtige/ Oc thenne krig varede fra Lon-
 gumani tiid oc ind til Artaxerxes Mnemon
 28. aar/ som Xenophon klarligen skriffuer/ oc
 mange Steder er ther offuer jammerligen
 forderffuede. Ocsaa fand mand her sken-
 barligen sehe / huor vnderligen att løcken
 haffuer seg omkring vendt hof thennom i
 saa mode / Att then tiid Alcibiades som vor **Alcibiades**
 Hoffuitzmand til Athen haffde hordeligen
 plaget the Lacedemonier / oc offueruundet
 thennom i det 24. aar/ oc siden atter igen i
 dett 25. aar/ Saa att the vore tha saa mōgit
 vnderuingede / att man icke trode / att the
 skulle haffue nogensinde komet seg til igen.
 Men strax vende seg det spil hasteligen om
 igen i det negste aar/ siden att the Atheniens-
 ses for had skyld haffde fortaget Alcibiaden
 deris Hoffuitzmand aff Staden / Oc Lysan- **Lysander.**
 der sloug de Atheniensses hof den stad Egos
 Potami/ huor som tha skede ett vnderligt re-
 gen wri thene krigs første begyndelse/ Mād
 haffuer sehet en saare stor ild i lufften paa 75
 dage tiid / oc siden fiold ther en megte stor **Vnderlige**
 sten her neder aff Himmelen i staden. Efter **egen skede**
 dette slaug bleff Athen hordelige belagt saa **i then**
 at mäge fold døde aff hunger. Men att lige **Greifse**
 uel vore the indbyggere sa trogige/ at endoch **krig.**
 the bliffue offte tilbødne oc fortrøstede/ Att
 huor

Then anden Monarchi.

The Athe huor som de ville giffue seg / oc lade neder
 nerst siiff bryde deris mure oc torn / thaa skulle de fons
 hed oc trog ge frid / Men de ville icke / oc gjorde ett sta
 tut / att huilcken som ville der til raade / att
 de skulle giffue seg til nogen forligning med
 fienderne da skulle mand strax slaa den i hiel /
 ligeruist som i vor tid skede til Florent ved
 20. aar siden. Men der effter att 5. Monas
 der vore forgongne oc den hunger tvingede
 thennom saare mōgit / forskickede de Athen
 nienses budskab til fienderne i deris leger / oc
 begerede at handele med thennom om frid /
 effter de vilkor som vore foregiffue tilforn.

Younger er
 ett harte
 swerd / der
 fore motte
 Athen giff
 ge seg.

Oc da bleff den sag beradslagen hoss
 thennom som vore i samme forbund / Men
 de Corinthi oc Thebani ville thaa endeligen
 beslutte / att mand skulle aldeles i grunde ø
 delegge Athen / oc gøre en almēdelig fedriff
 wtaff all deris egedom oc landskab / dette
 ville de Lacedemoni icke samtycke / Men sag
 de / att mand skulle betencke de store velger
 ninger som denne Stad haffde beuist den
 gangste Grecia emod de Medos oc Perser /
 oc andre flere deris erlige gerninger oc man
 dom. Item att dett skulle bliffue den gang
 ste Grecia til een stor skade / om mand skulle
 denne skipne potentat saa platt ødelegge /
 oc sagde / Att Grecia haffde tuende øgen /
 Sparta oc Athen / Mand skulle icke gøre
 hinde en øgit. Ther nest bleff der saa beslut
 tet /

Grecia
 haffde tu
 ende øgen /
 Sparta oc
 Athen.

Th
 tet / Art
 skulle mar
 bofcke et
 skulle leff
 bode sidet
 oc alle der
 bryde m
 oc danged
 bliffue for
 dette sed
 ynckelige
 hoss de C
 de seg e
 mand A
 Perser / su
 der fore sa
 ser / Att m
 huilcke de
 biadem m
 haffde ar
 zelt oc ga
 seg trofka
 der gonger
 der gonger
 haffue i bi
 den maa se
 der liden
 den vend
 Thenne 2
 modiger
 mand / hu

chi.

Then anden Monarchi. 87

ket / Att Athen skulle bliffue stoendes / doch
skulle mand nederkaste bode mure oc torn / oc
besticke thennom et vist regimente / som de
skulle leffue effter / oc vere frundsommelige på
bode sider. Med disse vilkor gaff seg Athen /
oc alle deris mure oc torn bliffue siden neder
brødne med stor triumph / fordi mand pibede
oc dangede der til / oc en part aff deris skib
bliffue forbrende oc somme bort førde. Oc ^{hvorlæng}
dette skede siist i det 27. aar / wti huilcke desse ^{den grefte}
yndelige oc long varige krig ^{krig} haffue stundet ^{stodet}
hoff de Grecker indbyrdes / Doch befrøhtes
de seg end nu de Lacedemonij for den eneste
mand Alcibiade / som vor da rympt til de
Perser / siden hand bleff fortaget aff Athen /
der fore schreffue de Lacedemonij til de Per
ser / Att mand skulle sla Alcibiadem i hiel / Alcibiades
huilcket de ocsaa gjorde / oc lode strax Alci ^{bleff i hiel}
biadem med suig omkomme / Endoch att de ^{slagen wte}
haffde anammet hannom tilforn som een ^{frit leide.}
Jest oc gaffue hannom leide / oc hand forlod
seg troskab til thennom i samme leide. Men
det gonger alsaaledes til i verden / Att huem
det gonger ilde i hender / oc huem mand icke
haffuer i behoff / eller dem mand er keed aff /
den maa seg fuld vel fore sehe / att hand sin
der liden troskab / fordi att ligeruist som lø
cken vender seg / saa vender seg oc frundskab.
Thenne Alcibiades vor en bestickter oc frit ^{Alcibiades}
modiger krigs mand / men doch en wrolig ^{en gott}
mand / huilcken der haffuer i mange aar for ^{Krigss}
hin ^{man men} wroolig.

Then anden Monarchi.

hindret then frid oc forligelse som vor bes
 stiller emellom Athen oc the Lacedemonier/
 Oc hand hassuer saa mange vnderlige prac
 tickes oc anslag begynt wdi Grecia / Att
 mand hassuer sagt/ att huor som tuende Al
 cibiades hassde verit i Grecia / tha motte
 thett gangste land hassue forgonger i grun
 de. Men saadant spil songet sielden goder
 ende / derfore er oc Alcibiades paa det sieste
 saa mode omkommen hoss de Perser.

30. Tyrans
ner til
Athen.

சாஸ்திரம்

chi.

Then anden Monarchi. 88

SMadan streng rett haffue
the Lacedemonij for ordineret til
att straffe skalkke / oc forhindre op-
ror / ligeruist som the vnder tiden
giffri behoff att sterke retten oc bruge han-
nom nogett strengeligere / So haffue the 30.
mend hollet seg retteligen med the første oc
ingen dræbet wthan aleniste the oprørste.
Men paa det siiste haffue nogre ebland
thennom ladet i hiel stinge the veldigeste i
Staden oc mange wskyldige fromme oc re-
delige mend / nar som en haffde ett gamele
had til nogen / ligeruist som wi haffue end
sehet i vor tiid saadane exempla. Dette Ty-
ranni misshagede en ebland the 30. som hed
Theramenes / oc vor een from rettferdig
mand / oc tha hand straffede the andre for
saadan grumhed / tha slouge the hānom i hiel
oc alle theres gods som the haffde saaledes i
hiel slaget / toge de til priis oc skuffte emellom
thennom indbyrdes oc theris anhengere.

Therame-
nes er ihjel
slagen.

Tha flyde de aller beste oc redeligeste
Borgere aff Staden til Thebe oc Argos /
ther vore the vnderholne aff yndt for saadan
obenbarlig Tyrannij / wansenhendes att the
Lacedemonier haffde tilforn ladet vdgonge
ett Mandat oc forbud til alle Steder / att
ingen morthe herberge de fluchtige aff A-
then. Oc tha vor ther en ebland thesse fluch-
tige Thrasibulus / huilcken tilforn haffde
verit nogit mechtig til Athen / hand drog
the an-

Thrasibu-
lus.

Then anden Monarchi.

the andre fluchtige til seg/oc the finge siden
hemmelig hielp aff thēnom til Thebe/oc ind
toge ett fleck wtan for Athen oc droge siden
til Athen/oc slouge de 30. Tyranner med alle
theris hob / oc igen vunde Athen. Thenne
Thrasibulus sette de fluchtige Borgere at
ter i Staden ind igen/oc bestickede thennom
theres gamble regimente/oc loug/oc rett at
lessue effter. Ja thenne hās gierning loffues
herfore bespnderligen/Att effterdi han haff
de thaa macht oc kunde vel haffue straffet/
oc i hiel slaget the andre hans Giender oc
modstondere som vor i Staden/siden hand
haffde vundet thenne seyer/ Tha ville hand
fast heller rade til frid oc enighedt / oc vor
saaledes taalmodig oc medelidelig i all hans
handel. Men siden ther effter att ther vor
saa mange Borgere som haffde mist theres
gods i forgongen tid / oc een part ther aff
vor kommet til den tredie hond eller lens
ger / om man skulle nu haffue dressuit altt
thet gods til rette eigere igjen / oc straffet
all wret. Tha haffde den krig oc mord in
gen ende songet/ Derfore giorde hand then
ne stick oc forbund offuer alle Staden / att
all heffn oc straff skulle offuergiffues / oc alt
had nedderlegges / oc all wret tilgiffues
huem ther haffde skade/ hand skulle haffue
skade/ huo død vor/ hand vor død/ oc skul
le ther effter vere oc holles een stadig frid
oc enighedt eblandt thennom alle / oc ingen
heffne

**Et herlig
Exempel**
til oer gids
re frid eff
ter seide.

The
heffne elle
mode. m
saadan ver
frid / Oc
oc loffuer
bestille frid
oc opre/f
att ther ick
ten par de
S
solte/oc v
haffde rik
de de p
Kriges so
rønder fr
straffde o
Therefore b
gaffue all
fordi at th
som vore
thenne sag
oc bleff de
dier the La
les forderff
mechtig.
Ther
det stort
cker de p
nagre saa
aff Landet
siste offue

archi.

Then anden Monarchi. 89

heffne eller regne huad giort vor i nogen mode. Men alle sager tilgiffue. Formedelst saadan venskab oc beleffuenhedt bleff ther frind / Oc sandeligen dette er ett dygdeligt oc loffligt Exempel / huorledes att man skal bestille frind wdi saadan yndbyrdis lerrum oc oprør / formedelst naade oc forladelse / oc att ther icke er nøtteligt / tha att strenge retten paa det yderste.

Suden er de Lacedemonier oc bleffue stolte / oc ville fortage de Perser aff Asia / som haffde tilforn hulpet thennom / daa bestickes de de Perser een høfftingmand med deris Friiges soldt ved naffn Conon oc vor tilforn

Conon.

Therfore bliffue the Lacedemoni wrede oc gaffue all then skyld ind paa de Thebaner / Fordi at the haffde hulpet oc vnderhollet the som vore sluchrige aff Athen / oc droge for thenne sag skyld for Thebe / oc i theris land / oc bleff der wdaff ett nyt krig / wti huilcket the Lacedemoni bleffue slagne oc aldeles forderffuede / oc ther emod bleff Thebe mechtig.

Lacedemoni bleffue slagne for Thebe.

Ther nest begynte atter Thebe ett andet stort krig emod the Phocenser wti huilcket de Phocenses ere alle i hiel slagne / wthan nogre saa / som bleffue fortagede oc dresse aff Landet. Doch vor Thebe ocsaa paa det sieste offueruunden oc straffet aff then Ro

Phocenses bleffue oc slagne.

Thebani bleffue oc offueruundat.

III

ning

Then anden Monarchi.

Philippo
offueru
ner de Gre
sker.

ning philippo aff Macedonia. Saaledes ere
thesse mechtige Steder / først Athen / der næst
Sparta / oc siden Thebe forderffuede / oc
de store veldige macht / som de greiske haffde
er spectt oc forderffuit / Oc haffue de Steder
Athen oc Thebe giffuit den Koning Philip
po aff Macedonia orsage til att drage ind i
Grecken oc vnder tuinge den gantske Gre
ciam / fordi att de haffde saa ofte giord frind
med hannom oc ville doch icke holle huud de
loffuede. Dette er nock sagt med det for
teste om de store yndelige Krig / huilcke
Grecia haffuer hafft effter Xerre noget nes
her i 130. aar / oc haffuer der i medel tiid
verrit fuld liden frind / Thesse Krig oc han
del ere nock sammeligen beskreffne aff Thu
cydide / Xenophonte oc andre flere i saa mode
som de ere skede oc til gongne / Derforre ville
ieg icke gøre det lengre / nu paa denne tiid /
Men haffuer det besønderligste Exempel
fore giffuit alle lesere til een vnderuising oc
aduarelse om sodan handel.

Om de Philosophos.

Hippocra
tes.

In medel tiid haffue de
Konster mōgit forbedret thennom /
Hippocrates som vor een Doctor
i lege Konst haffuer lessuit fra Lon
giniano oc til Ochum 104. aar / Oc endoch
att

Ther
att hand
Grecia / so
edonia be
chre / so ha
thennom a
Hippocra
ning perdu
gen vor bo
oc andre
hjelpe han
formætte
formedy
Franch
inderlig
fader
hand sahe
blod oc sin
Saaledes
til denne
hannom
paa en ru
brende en
giff som
te kom / oc
ste land
lige mode
naturlige
saa att b
graff / oc
med sam
helbrede

Archi.

Saaledes at
then/den
derffuede/ o
grenke haff
ffue de S
Coning Philip
att drage ind
gangste
offte giord
ie holle h
med det
Kriig / h
Kerre noget
der i medel
Kriig oc ha
ffue aff Thu
lere i saa mo
Derfore vill
paa denne tid
ligste Exemp
vnderfning

ophos.

haffue
edret them
vor een Do
leffue fra
at / Oe
at

Then anden Monarchi. 90

att hand vor høgt ansehet i then gangste
Grecia/ so haffue doch the Konger wdi Ma
cedonia bespnderligen hollet hannom i stor
ehre / so han haffuer meste parten verit hof
thennom all sin tid. Soranus schriffuer att
Hippocrates vor et sinde fallet til then Ko
ning Perdica/ fordi att man mente att Kon
gen vor bortuiffen oc forsmecht aff Pthysi/
oc andre leger haffue platt inthet fundet
hielpe hannom / men tha Hippocrates kom/
formercke han strax att Perdica vor icke saa
forsmecht oc bort torret aff nogẽ legomlig
frandhed / men aff Kierlighedt oc hiertens
inderlig sorg / fordi att Perdicas haffde sin
faderff Joimfru inderlig Kier / att saa offte
hand sahe hunde / tha furuandlede seg hanff
blod oc sind i hannom oc all hanff vesen.
Saaledes formercke Hippocrates orsagen
til denne frandhedt / oc sagde / huorledes
hannom stod til att hielpe. Hand lod ocsaa
paa en tid / tha der vor stor pestilentie / op
brende en skou emod then lufft oc onde for
giffe som bleste ther fra som samme pestilen
te kom/oc saaledes beuarede han thet gang
ste land Thessaliam fra giffe oc pestilentie. I
lige mode haffuer hand ocsaa giort mange
naturlige oc vnderlige Mirackel effter seg/
saa att byer haffue long tid verit paa hanff
graff/ oc nar man haffuer siuge bœn smurdt
med samme honig / tha ere the strax bleffne
helbrede.

Soranus.

Perdice
hemelig
siuge.

Perdicas
bleff hold
pen aff
Hippocras

Mirackel

M q

Pas

Then anden Monarchi.

Socrates. Paa den tiid att Artaxerxes Kines
mon regerede / haffuer oc Socrates verit til
Athen / oc hand bleff i hiel slagen for had
skyld wdi hans fengsel / oc bleff hannom giff
uen thenne sag / att hand spørde ny lærdom i
staden. Men Gud lod strax ther effter straffe
hans fiender oc affuigsmend / saa att the
bleffue oc i hiel slagne.

Plato / Aristoteles.

Plato .
Eudorus .
Aristoteles **S** Iden kom Plato oc Eu
dorus som vor en lofflig Astrolo
gus oc haffde før den konst aff
Egypten til Greciam. Effter han
nom vor Aristoteles / These achter ieg for
the aller yperligeste ebland the Philos
phos / oc besønderligen Eudorum oc Arist
telem / huilcke ther haffue icke omgonget med
wøtteligt schuegerij / men med ret grunde
lig lerdøm / huilcken nøttelig er att vide / en
part til att bemercke naturens løb oc krafft /
oc en part til att lere / huorledes at man skal
høffuiskeligen leffue. Oc sandeligen dette er
en skøn lefflig ting / att kunde sehe / huorledes
att Gud fore giffuer oss alle honde tucht oc
dygd i vor eigen natur. Aristoteles er icke
spør aff ringe foreldre / fordi hans fader Ni
comachus vor saare veldig hoff den Koning
Amyntas

archi.

verres Mo
rates verit til
lagen for ha
hannom giff
ne ny lædom
er effter straff
/ saa att th

oteles.

ato oc Lu

fflig Astrolo
hen konst af
. Effter han
schre ieg for
the Philoso
rum oc Arist
omgonger mel
ied ret grunde
er att vide / a
sløb oc krafft
es at man sk
ligen dette a
che/huorlede
onde tucht o
stoteles er id
hans fader Mo
aff den Kong
Amynt

Then anden Monarchi. 91

Amynta i Macedonia oc vor hans legeme
stere oc haffuer sinn atkomme wt aff Hippo
cratis slecht / derfore haffuer oc Aristoteles
siden verit i saa stor naade oc gunst hos den
Koning Philippo som vor Amynte søn / att
hand haffuer betrodte hannom sin eneste søn
Alexandrum / thenne haffuer Aristoteles vel
optuchtet oc oplærdt wdi philosophia / Saa
hand bleff der wt aff saare mōgit beskickelig
til att thale oc finde gode rad. Thette er
noct sagt om de Greiske / saa mōgit som her
gørss behoff att mercke i thenne andre Mo
narchi om thennom.

Aristoteles
vor Alex
andri tuch
te mestere.

Om Rom.

DE effter att de Konger
vore fortagede aff Rom / haffuer
mand anderledes besckiet dette
Regimente / saa att den offuerste
macht bleff hos det rad i staden / oc skulle
der aarligen tuende til hobe wduelges / liger
uist som Burgermestere / de mand falledes
Consules / oc de skulle icke vere i deris embe
de oc macht lenger end ett aar.

Naar de
Consules
begynte att
regere til
Rom.

Thenne foruandling skede ved den tiid
Cyri som vor the første Monarcha i Persia /
effter verdens begyndelse 3450. aar oc eff
ter att Cyrus vandt Babylon det 7. aar.

Oc haffue da begiffuit seg til Rom man

M i q ge

4
10

Then anden Monarchi.

ge sager oc handel oc forskredelige op-
 ror oc foruandling i theris regimente / wts
 huilcke wi kunde sehe/huorledes att store re-
 gimente omfinguendes oc staa neppeligen
 lenge for utan rumor oc opror/doch er then-
 ne skick altid bleffuen ved macht/ att tuende
 Consules skulle stige vere then høgste Ma-
 gistrat / til saa lenge att Julius er kommen/
 hand hassuer begynt att gipre seg ett andet
 regiment / huilcket mand Faller Monarchi-
 am / oc vor ther 464. aar emellom fra thet
 første att thenne Consulatus er opkommen
 oc til denne Monarchi Julij.

Her vor sare langt att recitere oc be-
 schriffue alle Romiske historier / Jeg vil her
 aleniste til kiende giffue tuende merckelige
 handel/som hassue seg begiffuit til Rom vns
 der thenne Monarchi.

I dett 302. aar effter att Rom vor
 bygt/ det er strax effter den krig Kexis tha
 Longimanus begynte att regere / bleff ther
 wenighed oc opror til Rom for thenne sag
 skyld / att efftærdi man icke hassde end tha
 nogen viss beskreffuen long / saa bleff thet
 folck offte offuersalne oc besuerede bode i
 dom oc wthan dom / Sordi man wiste icke
 end tha huad rett vor / aff thenne orsagen
 buldrede alnugen oc vor mōgit oprøriske /
 Men paa det siste bleff thenne sag saa for-
 handellet att mand skulle gipre oc beskrieffue
 een viss

Orsagen
 til att ther
 første gong
 beskrieffues
 long oc ret
 til Rom.

Et
 in viss lo
 att beskri
 lig til an
 derte Le
 Of
 de Drom
 forskied
 lare alle
 Hofuitst
 losopher
 Epheso
 12. Taff
 Her i R
 gong se
 kommen
 gerde se
 thenne r
 oc forell
 Appius
 oc besal
 een Wor
 skulle vo
 de sialle
 Her att
 le suden
 formæd
 icke fū
 Tha si
 att han
 mes/ oc
 sold i S

en viss loug oc rett/ her aff skal man mercke/
att beskreffuen loug oc rett er saare nøttes
lig til att holle frind oc enighed / huilcket
dette Exempel klarligen beviser.

Gesaa vor ther paa samme tiid vduol^{Decemviri}
de Decemviri / det er 10. Mend som bleffue^{vsendes}
forskickede til Grecken / att the skulle ther
lere alle gode seder oc den beste rett i alle
hoffststeder. Oc the brugede tha de Phi
losopher / oc besønderligen Herimodoro aff
Epheso til hielp att forsamlle oc beskriue
12. Taffler / huilcke the hengde for Radthus^{12. Tabule.}
ffet i Rom / her haaffue the Rømske første
gong songet theris skreffne rett/ oc er først
kommen aff Grecia. Thesse 10. Mend re
gerede selffue wti 4. aar til Rom/ Fordi att
thenne rett haaffde i behoff att vdelgges
oc forklares dagligen for almugen. Men^{Appius.}
Appius een aff de 10. misbrugede sin macht
oc befalning / oc lod steffne for seg i rette
een Borgers Dotter/ for denne sag att hun
skulle vere en andens trel/paa dett han kun
de saaledes songe hinde til seg vnder dette
sken/ att hun skulle gonge i rette/oc han vil
le siiden kendt hinde. Tha nu hindes fader
formerckte dette spil / oc sahe att han kunde
icke frij sin Dotter for Appij mechtighed/
Tha stæck hand hinde i hiel for Dommeren/
att hans børn skulle icke saaledes beskerm
mes/ oc hād rømbde hasteligen til det Friigs
fold i Staden vor / oc begerede beskermelse
M iij emod

Then anden Monarchi.

Dæm vi emod thenne Tyrann Appium/ Oc dett Kriigs
ri bliffue foldt bestickede strax ny magistrat/ oc aff set
aff sette. te de r. befalnings mend oc lode songe Appi
 um/ hand stact seg sielff i hiel i fengsel. Oc

Exempel att dette er atter et merckeligt Exempel/ wti hui
wret skal ilcket mand maa sehe / att wret vil aldrig
straffues. bliffue wstraffet.

Rom bleff Wdi dett 360. aar effter att Rom vor
forloret oc bygt / tha ere første tid ind faldne til Ita
forbrende lien en forsamlede der hob / Galli oc tyske / oc
første gong haffue forbrendt den stad Rom / Men Ca

Camillus. millus een Rømsk borgere / huilcken almu
 gen haffde tilforn fortaget aff Rom / hand
 hylt seg som een from redelig mand / oc lod
 icke staden vndgelle / thet hannom vor skett
 sodan offuerfald oc wret aff hans medbor
 gere / hand forsamlede et søge tal foldt der
 vthan omkring Rom / oc hasteligen offuer
 fiold the Gallos oc tyske til Rom / oc vndset
 te dett slott oc de Borgere som icke vore i
 hiel slagne .

Thenne wlske oc offuerfaldt er skedt til
 Rom paa den tid att Artaxerxes Minemon
 regerede/ oc vor fast ved den samme tid / Att
 de Lacedemonij haffue vundet oc forderff
 uet Athen .

Der Tha Oc i thenne Historia talles først om de
les første tyske/ Men dett vor icke aldeles 400. aar for
gong om end Christus vor fød/ oc skulle wi her vide at
yste, thenne tyske hob haffuer paa den tid bygt
 Mediolan oc andre flere steder der omkring
 ligendes.

Then

Then tredie Monarchi.

Di dett 3634. Begyndel.

aar effter verdens be- sen til den
gyndelse / siden at Per- tredie Mos
sorum riige haffde ston- narchi.

det 191. aar/dett er for
Christi fødgel 310. aar/
Tha begyntes den tres

die Monarchi/ Huilcken mād kaller den greis-
ske Monarchi. Oc da er verdens macht oc
offuerste regimente foruandelet aff Orient /
til Occident/oc aff Asia til Europa/ Oc bleff
Asia her effter to mehr oc mehr forminsk- Alac for
et derffuelse.
oc forarget / doch icke aleniste paa macht
oc velde/ Men oc saa i tucht oc dygdelighedt
oc i skøne regimente oc alle honde gode Guds
gaffuer. Oc endoch att de Romere haffue
nogit der ebland atter siden forbedret/ Saa
ere doch de Barbari aldeles der indfaldne/oc
haffue dett altsammens forstøret/saa at de
aller skønste Landskab i verden vor / som
den høgeste visshedt hellighedt oc macht
haffuer verit / ere nu plat wti slemhed for-
gongen/oc ere bliffne til en mordere kule / oc
der emod findes nu samme Guds hellige
M v gaffuer

Then tredie Monarchi.

gaffuer her yderst i verden wdi Occident/
fordi att verden lider nu fast emod en-
den.

Mezanaer
Magnus

Thenne Monarchi haffuer Alexander
begynt the Koning aff Macedonia/huilde en
man tilbørligen Kaller then stor Alexander/
fordi hand haffuer icke aleniste verit een
lofflig Første aff macht ock velde/ Men ocsa
wti alle Kongelige dygder oc framhædt/ saa
hans luge haffuer neppeligen verit til paa
Jorden. The propheter Jeremias oc Daniel
loffue hannom besønderligen for en frimod-
dig oc løchsalig Første/ Daniel beschriffuer
hannom att vere en buck thet omkuld stødde
en veher/ oc siger clarligen/ att then buck er
then Koning Grecorum/ oc then veher/ er
then Koning aff Persia.

Daniel kal-
ler Alexan-
der en
buck oc Da-
rius en
veher.

Effterdi nu att Alexander vor begaff/
nit med alle høge dygdelige gierninger/ som
en rett herre oc Heros oc Gud haffde giffuit
hannom store vnderlige seyer/ therefore haff-
ue somme dichter måge ubequemmelige saa-
bel om hans fødsel/ huilcke teg icke vil op-
regne. Dette er vist/ att høgmæchtige oc
løchsalige Førster ere aldeles vnder Guds
beskermelse/oc Gud aleniste giffuer thennom
sådane høge oc dygdelige gaffuer oc løche/oc
thennom sielff regerer oc beuarer/ ythermere
vil ocsaa Gud att såadaue høg ehre oc Mas-
sestet/ til att regere land oc riige/ skal bliffue
hoff the

hoss the
Alexand
hans f
Moder
vor vnd
philipp
die sin
paa hind
loffue at
haffuer
seucht se
en stor
der oc
tuende
i then g
vor kom
ligen fu
Olympi
edelte
flecht

hoss
hy
Cl
Dr
Ter

Archi.

Then tredie Monarchi. 94

hoss the høge slechter oc adel. Saledes er Alexandri
Alexander fød en Koning til Macedonia / foreldre.
hans Fader hedt Koning philippus / hans
Moder Olympias / Men tha Alexander
vor vndfangen / schriffuer man / att Koning
philippus drømde om natten att hand trø
erte sin dronning Olympiadi ett indsegle philippi
paa hindes luff / wdi huilket ther syndes en drom.
løffue att vere vdgraffuen. Thenne drom
haffuer man saa vdlagt / Att Olympias bleff
frucht sommelig aff philippo oc skulle føde
en stormechtig første. Ocsaa vore hans fa
der oc moder paa bode sider fødte aff the
tuende høgeste schlechter som haffde verit
i then gantske Grecia / Gordi att philippus
vor kommen aff Hercule / som wi thett clare
ligen kunde beuise aff visse Historier / men
Olympias er fød aff Achille / Saa er thenne
edelte Helte Alexander fødte aff then edele
slecht Herculis oc Achillis.

Thenne federne slecht Alexandri.

Hercules
Lyllus
Cleodæus
Dristomachus
Temenus

perdiccas

Then tredie Monarchi.

Perdiccas/ thenne er først bleffuen Kong
ning wdi Macedonia/ oc Herodotus beschiffe
uer hans affkomme.

Argæus
Philippus
Aeropus
Alcetas
Amyntas
Alexander
Amyntas.
Philippus.

Alexander Magnus. Oc vor Alexander
Magnus fødder ved 500. aar effter det Troi
ianer Krug.

Then Slecht Olympiadis som vor Alexandri Moder.

Achilles.
Pyrrhus.

Molossus Konge wdi Epiro/ oc Pielus
som vare bode fødte aff Andromache.

Aff thenne Pielo indfører Pausanias in
Atticis thesse efftersølgende Konninger
Epiro.

Tarymbas.
Alcetas.

Neoptolemus oc Arymbas.

Olympias Neoptolemi Dotter vor Al
lexandri Moder. Dette

archi.

leffuen Ro
orus beschu

Then tredie Monarchi. 95

Dette er Alexandri Genealogia oc rett
beregnet Slecht/forsamlet aff rette grunde
lige Historier/ huor wt aff mand fand sehe
att Alexander er fødte aff Høgborn slecht.

Men ther effter att Philippus vor i Philippus
hiel stungen / for thenne orsage / att hand bleff i hiel
ville icke straffe een stor oc mechtig Herres slagen for
missgierning/huileken tha haffde wblueligen di han icke
stend en yng edel dreng / Tha aff fiple the straffede
Illyrici oc the Greiske fraa the Macedoni wret.
er/ oc stod der Ruge Macedonia i stor fare/
Oc Alexander vor yng oc icke eldre end 20.
aar/ paa den tiid att hans Fader Philippus
vor i hiel stungen / oc som the Greiske be
gynde att beregne theris tall/ tho vor dette
Olympiades then hundrede oc elffte.

Men Alexander tog seg der Regimen
te an/ oc vnderuingede først the Illyrios
til vnderdanighedt/ oc drog siden for The
be/ Fordi att de Thebani haffde belagt the
Fnechte som Philippus haffde beskicket i the
ris Slot til vern oc vnderfætning / oc the
haffde giort forbund med the Perser/huileke
oefaa haffde ind faller i thett Ruge Ma
cedonia / der fore drog han ther fore. Wri
medel tiid forskickede the Atheniensis the
ris sendebud til hannom/ frind oc naade att
begere / oc thennom hørde Alexander naa
deligen. Men Thebe ville icke begere naade/
Derfore lod Alexander vdrobe for end hand
Notmede

Alexandri
Mandon:

vor Alexan
effter der Tro

iadis som
oder.

ptiro/ oc Pila
romache.

pausani
ne Rominge

is.
Dotter vor A
Dona

Then tredie Monarchi.

Thebae er
nederfla-
get oc al-
drig mehr
opbygget

stormede til staden/ att huo der ville giffue
seg til hannom oc fare wt aff Thebe / then-
nom ville han frije oc benaade/ Tha lode de
Thebani ther emod vdrobe / att huilcke
ther ville forsuare the Geiskers frshedt med
thennom / oc med then Koning aff Persia
emod thenne Tyran Alexandrum / de skulle
giffue seg ind i Staden til dennom. Herfore
bleff Alexander vred/ oc stormede oc vandt
Thebe / oc lod aldels neder bryde Staden
saa hand siden bleff icke mehre opbyggt.
Dette vor then første store Stad / huilcken
Alexander haffuer vnderuinger. Fordi mād
sehr / att naar Gud vil giffue nogre store oc
veldige Monarcher / saa gelder thet store
Steder til.

Hvor
stærk Alex-
ander ford
ind til
Asiam.

Strax effter att Alexander haffde giort
frind i Grecia/ tha ford hand til Asiam med
40. tusind Mand til fod/ oc 4. tusind Heste/
her for wthan vor ther een liden hob till
forn wdi Asia/ som hans Fader haffde ther
indsendt / Med thenne søyge macht drog
hand ind i Asiam / oc gjorde mange store
Slaug med the Perser / oc stormede mange
theris mechtige Steder med macht/ som vor
Sardis/ Miletum/ Tyrum/ for huilcke Alex-
ander vor i stor fate.

Sardis.
Miletum.
Tyrum.

Alexandri
fromhed.

Ocsaa sloug Alexander Darium then
Koning Persarum til flucht / oc fick hans
Moder / Hustru/ Døttre oc Søner/ huil-
cke hand hielt Førstelingen/ oc fælde the
gamble

Th
gamble
den vinge
bæn / for
haffuer Al-
rio oc i th
lod hannom
ville giffue
stiffe oc p
The emor
suar igen/
de Soler
me til he
seg naar
giorde si
siort Sla
vandt an
Dart h
stad sin e
ville sig
til oc ha
stungen
forbarm
ter Dart
regne ste
Alexander
nom em
haffue b
tha der
bleffuen
haffuer
Steder/

vill giffue
rebe / then
tha lode de
att hulle
trijhedt med
aff Persia
n / De skulle
om. Herfor
de oc vander
cyde Straden
thre opbygr
ind / hulle
er. Fordi med
ogre store oc
der ther stor

haffde gjort
i Asiam med
tusind heste
luden hob til
der haffde tha
ge macht dog
ne mange stor
ormede mang
macht / som vor
er hullede Al

Darium tha
/ oc sic had
e Spinner / hulle
de falleder tha
gamle

gamble Konninginde / Moder / oc hand fyste
den ynge Søn / lgeruist som hans eget
børn / Formedelt thenne fromheidt oc dygd
haffuer Alexander fongit stort loff hof Dario
oc i then gantske Asia / Saa att Darius
lod hannom ocsaa til binde / att om hand
ville gifre frud med hannom / tha ville hand
skifte oc partere sine Ruge med hannom /
Ther emod gaff Alexander hannom saadan
suar igen / At Verden kunde icke haffue tuende
de Soler / Darius skulle giffue seg oc kom
me til hannum / siden ville hand oc beuise
seg naadelige emod hannom. Men Darius
giorde seg atter rede till frug oc hieft ett
stort Slang med Alexandro / oc Alexander
vandt anden gong / Oc tha vor ther een aff
Darii Høffuigmen ved naffen Bessus / hand
slact sin egen Herre Darium / den tid hand
ville slij / Doch er Alexander kommen der
til oc haffuer sehet att Darius vor suorligen
stungen saa hand stod icke til att leffue / Tha
forbarmet hand seg offuer hannom / oc haff
uer Dario tilsagt / att hand ville paa hans
vegne straffue Bessi wtroslab / Derfor led
Alexander fange Bessum / oc lod binde han
nom emellom tuende neder bøgde trex / desse
haffue hannom slact oc parteret i stycke /
tha de reiste seg op igen. Alsa er Alexander
bleffuen Herre oc Monarcha wri Asia / oc
haffuer siden indtaget the andre Land oc
Steder / som Babylon oc Susa.

Thenne

Darius
bleff offuer
nanden aff
Alexandro

Bessu
tre stab

Exempel
om rei
Bessu

七

Alexander
bleff wsta.
dig oc
forff efter
stor lyfte.

Som vil
 stricke off
 selisue saa
 gonger
 thet off.
 De effier
 stor lycke
 kommer
 stort sald.

Thenne Monarchij Alexandri begyn-
tes strax effter att thenne forbemelte sūste
Darius vor død / det er / i ther 7. aar effter
att Alexander vor kommen til Regimentet /
oc haffuer Alexander indehafft thenne Mo-
narchi i 6. aar. oc 7. Moneter / Men siiden
der effter att hand haffde fongit saadan stor
sejer oc victoria / er hand bleffuen vild / oc
begynt att giffue seg til dreck oc doyeri / hand
haffuer en part aff sine høggeste raad oc
førster ladet omkomme oc i hiel slaget / oc
besønderligen en drebelig vuss gammel før-
ste Parmenion / oc een anden første Clytus
stad hand selffuer i hiel aff vrede i ett
pancket / fordi hand prussede Phylippum
Alexandri fader mehr end hannom. Men
nu effterdi att Alexander foruende sin dyg-
delighedt / tucht oc gode seder / saa begynte
oc hanff løcke att foruende seg. Endoch att
Alexander vor icke stille / men begynte att
anfalle the Indier oc Scyther / oc fick een
part ind aff Landet wti India. Men saa
dan stor løcke fonger gerne een hastig ende.
Altsaa døde Alexander tha hand vor 33. aar
gammel / oc i det 12. aar oc 7. Monet effter
att han vor kommen til Regimentet effter
sin fader philippo. Doch er dette ett stort
vnder / att Alexander kunde nogit sinde vn-
dertuinge saa mange store mechtige Ruge /
i saadan Fort tiid / fordi att haffde det end
saa verit / att ett tal folck skulle end reyst /
oc farie

defared fe
 land / tha
 fiedt saa h
 Men i saa
 Guds eyg
 ger oc h
 Allert
 lige forfrel
 vore for la
 man reg se
 nom / oc h
 vor til frel
 thet ene s
 paa / til f
 att hand i
 den vedert
 then anden
 vthan the
 frommer
 Zetimed
 alle befal
 the skulle
 anslage /
 er til fiede
 mode h
 domme
 skulle d
 i lige mo
 er oc ere
 Are Form
 vore.

oc fared frudsommeligen egenom saa mange
land / tha haffde thet neppeligen kunder
skedt saa hasteligen eller paa en saa kort tid /
Men i saadane historier kand man sehe / att
Guds eygne gierninger ere mett høge Kon-
ger. oc Førster.

Alexander haffuer hafft mange drebe-
lige forstelige dygder med seg / huilcke her
vore for langt att beregne / men ett exempel
maa ieg sette / att nar en er kommen for han-
nom / oc haffuer beklaget en anden / som icke
vor til stede / Tha haffuer Alexander bedeckt
thet ene syt øre med sin hond oc hallet thet
paa / til kiende giffuendes med sadan fatun /
att hand ville thet ene øre beuare til den an-
den vederpart / det er / hand ville oc saa høre
then anden vederpart / oc icke tro then ene
vthan then andre vor hoess / ligeruist som en
frommer Første oc domere bør att gjøre.
Hermed haffuer hand giffuit store herrer oc
alle befalnings mend ett skønt exempel / att
the skulle icke dømmes effter then ene parts
anklage / for vthan att then andre vederpart
er til stede att suare / oc att the skulle i lige
mode høre begge parter. Ligeruist som the
dommere motte suergie til Aithen / att the
skulle døme effter skreffuen long oc rett / oc
i lige mode høre begge parter til stede. Dette
er oc ett herligt exempel oc bør off alle thet
att komme i hug. Gud giffue att thet saa
være.

Alexandri
exempel at
døme saa
ger.

Forledes
att the do-
mere til A-
then skulle
suerge.

¶

Forledes

Then tredie Monarchi.
 Suorledes att Alexan-
 der haffuer hollet seg
 emod the Jøder.

De Jøder haffde nu igen
 opbygt Jerusalem / oc haffue nu en
 tid long hafft modelig frid vnder
 the gode fromme Konger aff Pers-
 sia. Tha nu Alexander laa for Tyro/ be-
 rede hand hielp aff the Jøder / the gaffue
 hannom saadane suar/ Att the vore the Pers-
 ser vnderdane/oc haffde fongit saa mange
 velgeringer aff de Perser / att thennom
 aldeles icke burde / att gifre nogit emod
 thennom / Saaledes slouge the den hielp
 aff. Alexander bleff vred / therfore drog
 hand emod Jerusalem/ siden hand haffde
 vndertuinger Tyrum. Tha gick then høge
 Prest Jaddus her vd aff Staden hannom
 emod wti sine presterlige kleder oc the elste
 Mend med hannom / oc begerede naade oc
 frid/ Tha Alexander haffde theen prest saa-
 ledes sehet / sipl hand aff sin Best/ paa sine
 Knæ for hannom oc tillsagde honnom frid /
 Dette forundrede seg alle Jørster att Alex-
 ander saa høgelige seg ydmigede for een
 fremmet prest / oc att han lod sin vrede saa
 hasteligen falle / Tha attspurde hannom
 hans elste søffuigmand Parmenio / huad
 hannum

Alexander
 tog emod
 the Jøder.

Jaddus
 offuerste
 Prest.

Alexander
 ydmighed
 emod
 Guds
 Prest.

Then tredie Monarchi. 98

hannum der til haffde beneget/suarede hannum Alexander / att hand haffde hafft een drøm wti Macedonia/wti huilken hannum vor saadant ett billede fore kommet oc formanede hannum til att fare ind i Asia / oc tilsagde hannom hielp oc bystond/ Derfor gjorde hand nu den Gud som hannom vor ther abenbaret/ denne erhe oc ydmighedt.

Siden drog Alexander fridsommeligen til Hierusalem/oc hørde de prester om theris Religion oc lerdom/ the haffde oc til kiende giffuit hannom de Prophecier Danielis/ att then Koning Grecorum skulle bliffue Herrs wdi Asia oc persia / Dett fortrøstede seg Alexander mögit/ oc gaff the Jøder fruhed oc store gassuer i Tempelet / oc drog hen emod Babylon/som Jeremias haffde spödt om hannum / Saaledes haffuer Gud beuarret sin arme Kircke i thenne stor foruandling oc verdens omkring vendelse/Endoch att ther vor da krig i alle Land.

Suorledes att the Kongerige bleffue atskilde effter Alexandri död.

Alexander haffde taget seg een sörstes Döter aff persia til ehöte/ hyn hed Roxane / oc vor frucht sommes

Roxane
Alexander
Konst.

Then tredie Monarchi.

sommelig tha Alexander döde / Men effter
 di att ther var ingen viss arffuing effter
 Alexandri död / haffue the Sörster hollet
 rad huorledis det Rüge skulle ordineres /
 Somme gaffue saadan rad / Mand skulle bes
 tücke Regenter til saa lunge / att then Ro
 ninginde haffde födt sit foster / om hun haff
 de en Herre / Tha vor tilbörligt att thet
 Rüge komme hannom til / Men de andre
 haffde anammet Aridium Alexandri Bro
 der til een Herre / som vor redder oc icke vel
 ved sine sind / Oc Perdicas vor besondert
 gen Hoffuigmand her til oc then störste part
 gaff seg til hannom / Doch morre de Sörster
 bestille alle Land oc ther wri bestücke Re
 genter / Men Perdicas regerede meste par
 ten vnder Alexandri Broders naffn / Saale
 des tenckte hand thet gangste Rüge att
 bringe vnder seg / först med practicker oc
 hemmelig handel oc siden med macht / For
 di hand bad om Alexandri Sörster Cleopa
 tra / oc fortröste seg att beholle thet Rüge
 for hindes skyld. Nu regerede Antipater
 wdi Macedonia / hand bemerckte thene prac
 tica oc forhindrede thet echteskab / Detsfore
 practiceret Perdicas oc gjorde all sin flid /
 att hand funde gribe Antipatrem. Dette er
 in summa begyndelsen til all den krig som
 skede emellom the Sörster Alexandri / Fordi
 att Perdicas haffde sine anhengere / ther off
 Antipater. uer forbunde seg emod hannom Antipater /
 Antig

Antig
 perdic
 ther str
 sold. D
 nom bu
 oprer ch
 Nu
 gen skid
 perdic
 lagde/de
 Alexand
 ruf hos
 stadig fi
 oc dit/o
 att ther
 mord oc
 skulle nu
 get rett
 sche / at
 nere oc
 ther icke
 te vore
 de bliffu
 ther Ri
 fyre velt
 spott/D
 som ben
 len/att
 wraff b
 pheten
 skulle th
 100

Antigonus oc Ptolomeus. Tha offuerfald ^{Antigonus}
 Perdicas Ptolomeum wti Egypten oc bleff ^{Ptolomeus}
 ther strax i hiel stungen aff sit eget Frigs
 fold. Dette vor hans rette løn / som hans
 nom burde / Sordi hand begynte det første
 oprør ebland the Førster Alexandri.

Nu vor det spil begynt / oc der vor in ^{Exempel}
 gen frind mehr att forhobes / for wtan att ^{att han fik}
 Perdice anhangere morde oc bliffue neder ^{sin rette}
 lagde / det syntes ocsaa icke muligt / effter ^{løn.}
 Alexandri død / tha verden haffde icke nogit
 vist hoffuit / att ther skulle bleffuit nogen
 stadig frind. Derforre suenede nu verden hnd
 oc dit / oc alle mand vor fortuifflet / oc mente
 att ther skulle nu haffue bleffuit ett ewigt
 mord oc røfferij i alle Land / oc att ther
 skulle nu aldrig mehr haffue beskicket no ^{At made}
 get rett Regimente / Her wtass End mand ^{aff er Gud}
 sehe / att huor som Gud icke ville forordis
 nere oc besckie Land oc Ruge / tha vore
 thet icke muligt / att nogit vist Regimen
 te vore paa Jorden eller Kunde nogit sin
 de bliffue / Men Gud haffde besluttet / at aff
 thet Ruge Alexandri skulle der effter bliffue
 fyre veldige Kongeruge som Daniel haffde ^{aff Alex}
 spodt / Derforre stöder den Bock wdi Daniele / ^{andri Ri}
 som bemercker Alexandrum saaledes bema ^{ge skulle}
 len / att thet ene hans horn fiøl aff / oc ther ^{komme 4}
 wtass bleffue 4. horn / Dette vdlegger pro ^{Ruge.}
 pheten selfuer / Att effter Alexandri Ruge
 skulle ther bliffue 4. Kongeruge. Ocsaa maa
 17 iij, dette

Then tredie Monarchi.

Dette vere vnderligt / att Gud ville serdeles
vnde / att thesse 4. riige skulle komme the
sørster besønderligen til honde / som vore i
slecht oc byrd med philippo oc Alexandro /
Derfore vndte oc saa Gud thennom thenne
ehre / men perdicæ vor the riige inthet ach-
tede / fordi hand lyde Alexandro inthedt til
i Kongelig erth. Saaledes gonger thet offte
til i verden / att huo som vil selfsuer vere her-
re oc attror nogen befalning / vthan hand er
retteligen Fallet der til aff Gud / eller huo
som vil seg selfsuer indsette / den vil Gud icke
hassue / ligeruist som wi maa sehe wti Absol-
lon oc andre flere / Vcsaa ere the Kongerige
saaledes skifte ebland the sørster / ligeruist
som Alexander hassde tilforn self beskicket i
the store land / att ther skulle vere 4. øffuers-
ste hoffuigmend oc regenter.

Et i lbors
ligt fall
borer Gud
til.

Selencus bleff Koning wdi Syria.

Prolemeus bleff Koning wdi Egypten.

Antigonus var Koning yderst wdi Asia.

Cassander bleff Koning i Macedonia oc
Grecia.

Cassander
franvis.

Desse Konger hassue giort store krig
med huor anden / fordi att huer aff thennom
lagde seg effter att bliffue alene herre / oc bes-
sønderligen i Macedonia hassuer ther verit
ett jama

ett jama
sander i
lofflige
hindes d
ferer gud
sinn halff
san nøge
kunde sel
vbluelig
lod hand

Te
effter C
søner M
med hua
Antipater
som reger
gaff Ant
hielp hol
oc the b
aff sine r
cho sin e
trio / Men
met til d
fordi han
ue the eff
nia the
ne Deme
aff the R
ledes sikk

ett jammerligt oc forfreckeligt mord. Cassander lod i hiel slaa Alexandri moder then lofflige Koninginde / hun haffuer hollet seg i hindes dødsstund saa erligen / att hun wforferet gick emod bødelen oc wtrachte hannom sinn halss / oc i dett fald tog hun sine kleder saa nøge vare med sine hender / att ingen funde sehe noget aff hindes bare legomme wblueligen / Roxanen Alexandri hustru lod hand fonge oc indsette i fengsel.

Alexandri
moder giff
uer alle
hoffuiste
quinde ex
empel til
att skule
thennom.

Tenne wtroskab heffnede Gud / fordi effter Cassandri død / begynte hannu tuende søner Antipater oc Alexander store krig med huer anden om the riige Macedonia. Antipater gaff seg i forbund med Lysimacho som regerede thet land Bellespontum / hand gaff Antipatro sin dotter / Alexander søgte hielp hoss Demetrio som vor Antigoni søn / oc the bleffue siiden bode i hiel slagne huer aff sine medhielpere. Antipater aff Lysimacho sin eigen suager / Alexander aff Demetrio / Men paa det siiste er Macedonia kommet til denne Demetrium Antigoni søn / fordi hand vor redelig oc løcksalig / Oc haffue the efftersølgende Konger wdi Macedonia theris begyndelse oc affkomme aff thenne Demetrio til den siiste / som bleff fongen aff the Romiske / oc dett Kongerige tha saaledes fick ende.

Exempel
att hand
fick sin ret
tet løn.

Demetrius
Koning i
Macedo.

¶ ¶

Jeg

Then tredie Monarchi.

Ieg maa her fortelge en Kort Historia/
wtaff huilcken wi Kunde formercke/ huorle
des att alle gode seder ere platt forgongne
wdi Grecia/ saa vel som theris erlige Regi
mente/ strax effter att the saa skendligen for
derffuede thennom sielfsue indbyrdes med
Friig oc opror/ oc gassue thēnom til fremmes
de herrere. Thēne Demetrius huilcken ieg haff
ner nu thalet om / haffuer mōgit verit til
Athen. / Der haffue de Atheniensses saa w
blueligen oc skendeligen hycklet med hānom/
att the haffue hannom tilbedet / oc falledede
hannom theris Gud/ oc lode siunge hannom
til ehre i theris hōgtiider / Alle andre Guder
fossue / Demetrius er alene then rette Gud/
hand vager for thennom alle. Thenne wgu
delige oc forskreckelige sang gissuer clarligen
til fiende / att paa den tiid vor aldeles ingen
rucht eller blōysel mehr til Athen. Nu vil
ieg offuergissue Macedonia oc aleniste op
regne the Konger wdi Syria oc Egypto /
fordi att thesse vore the mechtigeste riige eb
land the 4. Vcsaa haffue thesse tuende riige
mōgit hafft at giøre med the Jøder/ derføre
thales oc om samme riige wdi Bibelen / oc
att wi Kunde rettelingen forstaa Bibelen /
giørff behoff / att vide huorledes att the
Konger haffue ther regeret effter huer an
den.

Et wgu
deligt ves
sen oc sken
deligt hōg
clerij til
Athen.

The Konger i Siria.

Seleus

Th

S

te regen
Thema
makt/ o
Antigon
gonus bl
døde i fer
Effter t
bleff Se
Ceraun
broder.
historier
opstige
skal tilb

An
regeret

Ante
de spise
tuende s
tiochi so
leucus
Berem
vor dō
att han
steffmod
leucus f

Seleucus vor fød en første Seleucus.
wdi Macedonia / oc haffde paa sin
lend ett regn som hand vor fødder
med / ligeruist som ett ækere / oc det

te tegen haffde ocsaa alle hanss effterfømere.

Thenne haffuer vndertuinet Babylon med
mækt / oc offueruandt the Konger i Asia

Antigonum oc hanss søn Demetrius. Anti

gonus bleff i hiel stungen / men Demetrius

døde i fengsel. Siden slog hand Lyssimachum

Effter thenne victoria wdi then 7. Monat

bleff Seleucus i hiel stungen aff Ptolemeo

Cerauno / som vor Ptolemei Philadelphus

broder. Dette ere forskreckelige exempla oc

historier / huorledes att mechtige Konger

opstige oc nederfalle / wraff huilket man

skal tilbørligen lere att frøchte Gud.

Antiochus Soter / Seleuci son / haffuer
regeret effter sin fader wdi Syria.

Antiochus
Theos / vor hanss søn hād haff
de først Laodice / med hinde afflede hand

tuende sønner / Seleucum Callinicum / oc An

tiochū som kalledes Hierax / Siden gaff Pto

lemeus Philadelphus hannom sine dotter

Berenice / Men effter att denne Antiochus

vor dødt / begerede Laodice aff hundes søn

att hand skulle indtage rüget oc songe hanss

steffmoder Berenice / Derfore belagde Se

leucus sin steffmoder / oc paa dett fuste gaff

hinde

Then tredie Monarchi.

Berenice
i hiel slaas
gen.

Ptholomeus
Euergetes.

De Galat
ther ere
Romne aff
Tyskland.

hinde saa gode ord oc stor fortrøstning att
hende skulle intet skade / om hon ville giffue
seg / huilcket hon ocsaa gjorde / Siden lod
hand i hiel slaas thenne frome Koninginde
med forredert. Dette hassuer Daniel spodt
tilforn oc klarligen sagt / att then Koning
inde aff Egypto skulle faare ilde wti Syria
oc att hendes wrett skulle der effter heffnes
aff then Koning Egyptiorum / Derfor er
Ptholomeus Euergetes som vor Berenice
broder / indragen til Syria strax effter att
thenne gerning vor giort oc hassuer fortaget
Seleucum oc indtaget mange Steder / oc er
atter hiem faren til Egypten. Siden hass
uer Seleucus rustet seg der emod att vinde
dett Land igen oc begerede hielp aff sin bro
der Antiocho Hierax / hand vor mōgit vng /
oc hobedes doch formedelst dette spill att
bringe dert gangske Konge Ruge vnder seg/
oc strax att Ptholomeus hassde giort frid
med Seleuco / begynte Hierax att offuersla
le sin broder Seleucum oc hassde stemmede
Knechte med seg som vore de Galather / huil
cke den hōffuitzmand brennus hassde tilforn
fōrdt aff Tysk land til Grecken oc vore tha
Romne fram til Asiam effter de Kongers
bestelling som hiølle sodanne store Krig met
huoranden / desse Galather hassue de Konge
siden indgiffuit et Land i Asia / her vtaff
Romne de Galather til huilcke Sancte po
vel schriffuer / oc de hassue for vtan tyil verit
tyske

Th
tyske Solt
Tyske oc
der ord C
Med
brøder Se
lagen aff
aff Syria
Antiochus
te / Men
saa mode
dett hand
formeret
dett bleff
sick Antio
brøder s
døde. So
mente haf
fordi att d
Antio
then Kon
oc bleff ti
anden tiid
Polipator
seg then v
phanes i
Ptholomeus
tiid hand
store Krig
med Antio
Bannibal
lang hant

irchi.

Then tredie Monarchi. 102

tylke Soldt / fordi att de greiske haffue Fallet
Tylke oc Gallos med ett naffn Celtas oc aff
det ord Celtas foruendt Galathas.

Med desse Galather sloug Antiochus sin
broder Seleucum / siden bleff hand selffuer
slagen aff then Koning i Asia oc de Konger
aff Syria forlorede mange Land. Saa att
Antiochus motte fly til Ptholomeo Luerge
te / Men Ptholomeus anamiede hannom i
saa innde / att hand lod beuare hannom paa
dett hand skulle icke rymme / da hand dette
formeredte/ville hand giffuit seg der fra/ oc i
dett bleff hand i hiel stungen. Sodan ende
fick Antiochus Hierax/ Men Seleucus hanff
broder fiold aff en hengst ved samme tid oc
døde. Sodan ynckelig ende oc wroligt regi
mente haffue desse tuende brøder hafft /
fordi att de gjorde mange onde gerninger.

Antiochus magnus haffuer offuerfallet
then Koning Egypti Ptolomeum Polipator
oc bleff til rygge slagen/ Siden drog hand
anden tid ind til Egypten / ther effter att
Polipator vor død/ Men the Romiske toge
seg then unge Koning aff Egypten Ept
phanes i forsuar / Fordi att hans Sader
Ptolomeus befalde hannom the Romere den
tid han døde. Her wtass begynte seg the
Store krig huilcke the Rommere haffue giort
med Antiocho i mange aar / Derfore gaff
Hannibal seg til Antiocho oc bleff een tids
long hanff Hoffuigmand/emod the Romere
ste/ oc

Exempel
til att
fröchte
Gud oc
om rett
hessn.

Antiochus
magnus.
Ptholom.
Polipator.

Orsagen
til det förs
ste Romer
ste krig
emod An
tiochum.
Hannibal.

Then tredie Monarchi.

Ke/ oc mange Land flere wdi Grecia gaffue
 seg ocsaa til Antiochum / Men hand bleff
 saa offte offueruunden att hand vor paa det
 fiste tuinget til att gøre frind med the Ro-
 miske / Tha vndte de Romiske hannom
 aleniste then part aff sit Ruge/ saa mögit
 spm ther vor ligendes paa then anden side
 thet Bierg Taurum/ oc her for vthan motte
 han sende syne too Sønner Demetrium oc
 Antiochum Epiphanem til Rom til Gissel
 for seg/ att han skulle icke sette seg op emod
 dennom. Paa det fiste plyndrede Antio-
 chus thet ruge Tempel Beli wri Syria/ Tha
 offuerfölle hannum the Lands Indbygge-
 re oc slouge hannum i hiel oc alle hans med-
 fölgere. Sadan ende fick Antiochus Mag-
 nus.

Auor fore
 att Antio-
 chus bleff
 i hiel slas-
 gen.

Scopa.

Hierusalem haßuer haßt passelig frind
 fraa Alexandro oc til denne tiid Antiochi
 Magni / Men paa saadane tiid att thesse
 Frind vore begynte emellom thesse tuende
 Konger aff Egypten oc Syria / Fordi att
 the Jøder haßue leget saa mit emellom then
 nom/ vore the sare trengde oc offuerfald-
 ne aff begge parter/ Oc endoch att Jerusa-
 lem haßde ind til denne tiid hollet seg me-
 re til de Konger aff Egypten / Doch vore
 the Jøder icke vnderdane til de Konger
 Egypti eller Syria. Men siden att Ptole-
 meus Epiphanes haßde vdsendt en Hoff-
 uigmand Scopam emod Antiochum Mag-
 num oc

The
 hum oc ha
 cia/ oc der
 land/ hui
 i hiel hof
 lem/ Tha
 ydmigelig
 hannom/ D
 sommelig
 nom mögit
 de hielp ti
 Stad me
 the verit i
 thesse Fri
 er dert att
 themom v
 Antio
 offer seg/ e
 tor/ Antioch
 Seleucus
 Saders de
 Gissel til R
 nis fornam
 Rom oc Ro
 fordi att S
 gere/ ocsa
 hans Sader
 Them
 verit en me
 miske/ oc b
 sticke seg i
 de floger/

Then tredie Monarchi. 103

num oc hand indtog nogre Steder wdt Syria/ oc der til med ett stycke aff thet Jødiske land / huilcken Høitmand Antiochus sloug i hiel hof Jordan/ oc ford strax til Jernsalem/ Tha anammede the Jøder Antiochum ydmygelige an / oc gjorde en forbund med hannom/ Derföre hielt Antiochus seg fridsommelig emod thennom oc skoned the nom inöggit/ oc forskaffede thennom een lande hielp till att bygge oc forbedre theris Stad med Hierusalem / Saaledes haffue the varit i stor fare paa saadane tid ebland thesse krig formedelst ondt naboskab/ doch er dett att ligenel naadeligen til gonget med thennom vnder thenne Antiocho Magno.

Antiochus Magnus lod tre Sønner effter seg/ Seleucum som kalledes Philopator/ Antiochum Epiphanem oc Demetrium. Seleucus regerede en søge tid effter hans faders død/ the andre tuende Brødre vore Gissel til Rom. Tha nu Antiochus Epiphanes fornam sin faders død/ rymde hand aff Rom oc kom til Syria oc bleff Koning / fordi att Seleucus vor wdugelig til att regere / oc saa lessde hand icke lunge effter hans fader.

Thenne Antiochus Epiphanes haffuer varit en mechte Selle/ en listig oc trelst menneske / oc haffuer lerdt hof the Romere att sticke seg i Verden snelleligen/ hof vise mend oc kloge / vor hand viss oc klog/ hof galne menniske

Seleucus
Philopator.

Antiochus
Epiphanes
een besidgen Aland

Then tredie Monarchi.

menniske oc wforstondige / lod hand seg ins
 thet vere visere end the vore / oc kunde gips
 re altt hues thennom behagede / oc the
 haffde lust til / han drog allmugen till seg
 med sin beskickelighed / Naar hand gjorde
 pancket / lod hand vdfaste store summa pen
 ninge / Wraff dette wfindige vesen / haffuer
 mand Fallet hannom Epimanes for Epi
 phanes. Epimanes bemercker wsinnig / Epi
 phanes bemercker Edel.

Ptolome
 us Philo
 metor.

Jason er
 wrettels
 gen kōmen
 til sit Pre
 stedomme.

Antiochus begynte sit Regimente i det
 137. aar effter Alexandri død / oc ther hand
 haffde indtaget sit Affsuerige / er hand fa
 ren til Egypten / Fordi att Ptolomeus Epi
 phanes vor oc død paa den tid / hand haff
 de Antiochi Epiphanis søster Cleopatram /
 Derfor tog Antiochus Epiphanes seg det
 Rige till / att ville vere tutor wt Egypten /
 oc forsuare then unge Koning Ptolomei
 søn / som hed Philometor / oc lod seg tycke li
 geruist som hand mente dette fore tierligen
 med sin Søster søn / oc lod seg hylde paa
 hanff vegne til Memphis oc i the andre vel
 dige Steder / oc tenckte saaledes med tiden
 vnder saadant sken att bringe Egypten vn
 der seg / Ther hand haffde det bestellet / drog
 hand atter til bage igen / oc kom til Hieru
 salem Ligeruist som Jason haffde bedet
 hannom / Fordi Jason achtede tha med Ant
 iochi hielp att bliffue then offuerste prest til
 Hierusalem / Alt saaledes er dette tilgonget
 paa den

The

paa den ti
 gste haffu
 me vnder
 lig anslag
 fremmede
 successores
 nom theti
 plagt herfor
 Antiochus g
 sette hand
 stic offuer
 tempel oc
 i det 6. aa
 regere / oc

Siden
 145. aar eff
 atter til Eg
 ning haffde
 haffde beg
 den tid at
 til Egypten
 miste Lega
 til Antiocho
 hand skulle
 sechre den
 att the Ro
 oc forsuare
 Antio
 tencke seg /
 nogen dilat

Then tredie Monarchi. 104

paa den tiid haff the Jøder/ att the veldis
geste haffue kommet thet høge Presterdømme
vnder thennom met practicer oc sponder
lig anslag/ oc derfore gjorde de forbund med
fremmede Konger/ oc ihuel slouge the rette
successores / Derfore gaff ocsaa Gud then
nom theris straff/ oc det solck bleff suorligen
plagt herfor. Dette vor then første tog som
Antiochus gjorde til Hierusalem/ oc der ind
sette hand en høg prest emod theris eygen
sticck offuer sin befalning / oc plundrede det
tempel oc lod sla mange i hiel. Dette skede
i det 6. aar effter att Antiochus begynte att
regere/ oc effter Alexandri død 143. aar.

Derfore
at Juda
bleff so
yndelige
straffer.

Siden om 2. aar ther effter / det er i
145. aar effter Alexandro / for Antiochus
atter til Egypten/ fordi att then vnge Ro
ning haffde da indtaget the Steder igen/ oc
haffde begeret hielp aff the Romiske/ Oc nu
den tiid att Antiochus vor saledes indfaren
til Egypten med macht/ Tha kom then Ro
miske Legat/ som hed Popilius/ hand sagde
til Antiocho paa the Romiskers vegne/ att
hand skulle vige aff Egypten / oc icke an
fichte den vnge Koning Philometor/ fordi
att the Romere ville hannom handthaffue
oc forsuare hoss sit Kongerige.

Popilius
then Ro
miske Le
gat.

Antiochus gaff suar/ att hand ville be
tæncke seg / Popilius ville icke giffue hannom
nogen dilatio/ men skreff en bress med sin
stæff

Then tredie Monarchi.

Exempel
om the Ro-
mers strög-
hed oc al-
uare.

Staff omkring Antiocho oc sagde / att Fort
for end hand gick offuer then kreist / Skulle
hand giffue suar / om hand ville vige aff E-
gypten eller ey. Ther Antiochus sahe thenne
hans aluarglighedt / bleff hand forstreckt /
fordi hand fiende vel then Romiske macht /
oc sagde / att hand ville vige. Saaledes drog
Antiochus anden tud aff Egypten med
flamme / oc denne forsmedelse gjorde han-
nom vee / der fore drog hand ater til Hierusa-
lem i stor hastighed oc vrede / oc dette vor
then anden reyse som hand gjorde til Hieru-
salem / fordi hand vor tuende gonge der / oc
haffuer nu der beuist sitt tyrannij mögic
forstreckeligere end til forn / oc besalet att
the Jøder skulle annamme hedniske affguds-
derij oc lod forbrende Bibelen / oc haffuer be-
sticket en veldig hob offuergiffne skalcke att
skulle bliffue i Jerusalem til besetningh / the
haffue grummeligen martirizeret the Jø-
der som icke ville falle fra troen / oc der til
haffue the forsuorne oc affsanle Jøder mö-
git til hulpet / de haffue ocsaa beskemet
Guds hus / det tempel til Jerusalem / oc
ther indsett en hednisk Affgud / In summa
de ville paa den tid all Guds lerdom oc bud-
ord aldeles ødelagt oc fortiget / oc der waff-
giort ett hednisk vesen. Dette begynte An-
tiochus aff høg oc stor klogskab / som hans
num tyktes / fordi hand sahe att the Jøder
sette seg offte emod the hedniske Konger /
formedelst

Antiochi
tyrannij es
mod Hieru-
salem.

1. Murbal
1°

Then
formedelst
Derfore v
wenighede
de ebland
anfredes
te att bost
de. Herfor
bemalet oc
thenne Ant
der skulle
Christne se
ødelagt oc
een anden
emod Gul
macht oc
Mahomet
Religion /
sten / ett n
Religion
att vere m
ge Artick
tro / oc ale
seder / der
nufft / Derf
sodan lerd
mere end
han
tannizeret
den bog
sodan str
som dett J

Then tredie Monarchi. 105

formedelst theres sønderlig Religion skyld /
 Derfor ville hand icke lide sodan religionss
 wenighedt. Saledes spiller mennekens tanke
 icke ebland de ting oc i de sager som ere Gud
 anpredeles / Saa att mange fordrifte seg offte
 te att besticke Religion effter deris eget tycke.
 Herfore hassuer Daniel wti liige mode bemalet
 oc effter lignet Antichristum ved thenne Antiocho /
 oc gissuit til tiende / Att der skulle komme ett
 Kiuge / wti huilket de Christne skulle bliffue
 forfulde / oc Guds ord ødelagt oc fortiget /
 oc att der skulle bliffue een anden Religion
 besticket vnder et kenn / emod Guds ord /
 att bekomme soledes stor macht oc rigdomme
 her med / Ligeruist som Mahomet hassuer
 først anrichtet een falsk Religion / oc vnder
 sodan falske religionssken / ett nytt Kiuge /
 fordi att samme falske Religion synes for
 mennekernes fornufft att vere møgit skøn /
 oc hassuer doch alle høge Artickel bort
 taget fraa vor Christelige tro / oc aleniste
 behollet den lerdøm om gode seder /
 dette forblinder mennekernes fornufft /
 Derfor hassue de letteligen anammet sodan
 lerdøm i deris velskelige hierte / yder mere
 end troen.

Suorledes att Antiochus hassuer tyraniseret /
 dett finder mand beschriffuit i den bog
 Machabeorum / oc Daniel siger att sodan
 straff skulle komme for synden skyld som
 dett Jødiske folck brugede. Men attli
 ge vel

Exempel
 att menne
 skernes vis
 hed hand
 ler offte
 mod Gud.
 Antiochus
 betyder An
 tichristum.

4
 10

Then tredie Monarchi.

Judae
Machabei
Mandem.

ligeuel att Gud straffede / tha lod hand sie
folck icke aldelis forgonge / Men opueckte
Judam Machabeum / hand forsamlede ett
søge tall folck til hobe / oc offuerfiold An
tiochi Høffuigmend oc sloug thennom for
medelst Guds hielp / oc sicke Tempelett ind
igen i det 3. aar effter att Antiochus haffde
ther indsett een Hednisk Aiffgud.

Daniel haffuer besluter oc beneffnt
denne tiid paa huilken the Jøder skulle saa
ledes forfølges / wti 2300. dage/det er / 6.
aar/6. moneder oc nogre dage / Fordi att
then forfølgelse varede saalenge / fraa det
4. aar Antiochi oc til det 8. aar oc nogre
moneder / oc saa haffuer Daniel beregnet
denne tiid / att den Aiffgudt skulle staa i Tem
pelet 1290. dage/det er / 3. aar 6. moneder/
oc saaledes haffue de Jøder songit det Tem
pel igen wdi det 148. aar effter Alexandri
død / det er /

348. aar ther effter att Juda bleff giff
uen løff aff Babylon / Oc vor det

152. aar for Christi fødsel.

Antiochi
straff for
hans Wgo
delighed.

Oc haffuer Antiochus fortientt med
thene Guds bespottelse / at icke aleniste hans
slecht er all vdrøtt oc fortiget / Men oc saa
att thet Kongerige Syria haffuer strax ther
effter songet ende / Fordi att strax effter
thenne Antiocho / haffue ther allstege too el
ler tre Sprøster slagets om Syria / Oc mand
maa hes

The
maa her sel
gonge til /
ge / ligeru
Antio
fardt / tha
heffne sin
Demetrius
mede thet
Antiochum
Antiochi
Alex
begynte et
um oc slo
Den
seg / Dem
Thenne De
begynte et
pho emod
nom / Me
sit Rüge/
gen. Anti
Parthen.
Ther
tiochum G
haffue een
tuende hie
om Syria
haffue be
krig med
den saaled
ria motte.

maa her sehe / huorledis att thet pleyger att
gonge til / Naar ett Kongerike vil vndergon
ge / ligeruist som wi nu sehe i Vngern.

Antiochus Epiphanes døde paa den Antiochus
fardt / tha han ville atter til de Jøder oc død.
heffne sin Stade. Effter hans død rømbde
Demetrius hans Broder fraa Rom oc anam
mede thet Rige / oc i hiel sloug the vnge søn
Antiochum som kalledes Eupator oc vor
Antiochi Epiphanis søn.

Alexander som vor en Hoffuigmand Antiochus
begynte ett oprør / emod thenne Demetrius Eupator.
um oc sloug hannom i hiel.

Demetrius lod tuende Sønner effter
seg / Demetrium oc Antiochum Sedeten /
Thenne Demetrius sloug Alexandrū. Siden
begynte een anden ett oprør / som hedt Trypho
pho emod Demetrium oc foriagede han Demetrius
nom / Men Demetrius kom siden igen till
sit Rige / oc bleff paa det siiste i hiel stung
gen. Antiochus Sedetes bleff oc slagen for Sedetes.
Parthen.

Thenne Demetrius haffde een søn An
tiochum Gryphum. Antiochus Sedetis
haffde een søn Antiochum Cyricenum / Desse
tuende hiølle ocsaa Früg med huor anden
om Syria / oc ere bode i hiel stungne / Siden
haffue begges theris Sønner ocsaa førde
Früg med huor anden om Syria / oc huer an
den saledes forderffuet / til saa lenge att Sy
ria motte søge frembde Herrer / oc gaff seg
O h vnder

Then tredie Monarchi.

Triganes vnder Triganiem som vor Koning wti Ne-
mentia / Saaledes er Syria bort kommen
fraa then Slecht Seleuci / Oc Triganes bleff
siden slagen aff Pompeio / Her med kom
Syria vnder the Romiske. Dett er nock sagt
om thet Kongerige Syria.

De Konger wdi Egypto effter Alexandro.

Ptolemeus som vor Lagi
Søn / Om denne Ptolemeo skriffuer
Pausanias / att hand vor een bastart
philippi / som vor Alexandri Saa-
der.

Prolemeus 2. Ptolemeus philadelphus loffues hogt /
vor fridde fordi han haffuer holler wdi Egypten / oc
sommelich anrichtet alle Konster oc got Regimente /
oc haffde Saa att wiise oc lerde Mend ere farne till
Bogelige hannom aff alle Land / oc hand haffuer then
Konster nom alle naadeligen vnderhollet / Oc saa
Pier. haffde hand ther anrichtet een stor oc heere-
lig Bibliotheca / att hindes lige vor icke paa
Biblotheca Prolos Jorden / Derforre var hand oc mōgit be-
wet. kandt hoss the Jøder / Fordi att den tid
hand haffde seg bespurdt om alle Solders
afkomme oc begyndelse / oc Religion oc Kon-
ster / formercke han att the Jøder vor thet
elste fold / oc haffde wisse Historier fra Ver-
dens

Th
dens begy
mand skal
aff Jerus
Bibelen o
mal. Saa
sett aff the
ri fremmet
att prolom
den verre t
3. prol
riam/och
remies.
4. pro
Antiochun
wstadig oc
pige saa ti
ning i hiel
5. prol
fald Ant
Antiochun
6. prol
uersald hai
phanes / ti
Prolomeus
att fare we
7. prol
foriagede
8. prol
uise/oc ee

Then tredie Monarchi. 107

dens begyndelse. Derfor begerede hand/att mand skulle besticke hannom 72. wiise Mend Bibelen er
aff Jerusalem som kunde vdogge hannom vdsat paa
Bibelen oc beskriue hinde paa hans tungen fremmet
mal. Saaledes er Bibelen første gong vds tungemal,
sett aff thet Hebreiske mael / oc er kommen
til fremmet tungemal. Oc thett er icke tuil
att Ptolomeus er io her wtaff kommen till
den rette troo oc Guds bekendelse.

3. Ptolomeus Euergetes offuerfald Sy^{am} Ptolomeus
riam/oc heffnde saaledes sin søsters død Be^{Euergetes}
renices.

4. Ptolomeus Philopator offueruandt Ptolomeus
Antiochum Magnum/ther effter bleff han Philopator
wstadig oc vild/oc begynte att haffue een
pige saa kter/ at han lod slaa sin egen drot
ning i htel for hindes skyld.

5. Ptolomeus Epiphanes/thenne offuer Ptolomeus
fald Antiochus Magnus / men siden gaff Epiphanes
Antiochus hannom sin Dotter.

6. Ptolomeus philometor / thenne off Ptolomeus
uerfald hans Moder broder Antiochus Epi Philometor.
phanes / Men the Romere toge seg thenne
Ptolomeum i forsuar oc befalde Antiocho
att fare wtaff Egypten/ som tilforn er sagt.

7. Ptolomeus Euergetes indsette den Ptolomeus
foriagede Demetrium i sit Riige igen. Euergetes.

8. Ptolomeus physco vor ett slem men Ptolomeus
nisse/oc een skendelig wnaturalig bestia/hand physco een
O i q tog sin slem bestia

Then tredie Monarchi.

hunde
leffnet .

tog sin egen Søster oc aff lede børn med
hinde / Siden sloug hand sit eget børn i
hiel / oc gaff modern dett att ede / oc bleff paa
det siiste foraget aff sit Ruge / oc desse effter
følgende Konger haffue ocsaa verit sodanne
flemme oc offuergiffne menniske med hunde
leffnet oc forgruelige tyrannij.

- 9 Ptholemeus Alexander .
- 10 Ptholemeus Latyrus .
- 11 Ptholemeus Auletes / huilcken Ga-
binus haffuer atter indsett .

Ptho. Dio-
nisius den
siiste Ro-
ning Egy-
ptiorum .
Cleopatra .

12 Ptholemeus Dionisius / huilcken
dett lod i hiel sla Pompeium / oc bleff siden
Julio ocsaa wtro / Derfore tog Julius dett
Ruge fra hannom oc gaff dett hanss søster
Cleopatra / hun stæck seg self i hiel / den tiid
Augustus haffde offueruundet Antonium /
huilcken hun foruente de / Siden haffue de
Romiske indtaget Egypten / oc saaledes er
den edel slecht Ptholomei aldeles forgongen.

Om de Jøder.

Eg haffuer tilforn sagt / att
den slecht Dauid er endoch bliffuen i
regimentet / Siden att de Jøder ere
Egen Komne fraa Babylon / Men de
haffue icke spødt det Kongelige naffn / men
aleniste

Th
aleniste v
til denn ti
cas om th

Joh
Joh
Joh

Joh

Ma

El

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma
net verit i
uergne / oc

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma

Ma

Then tredie Monarchi. 108

aleniste veret Sørster/ oc haffue regeret ind
til denn tid Antiochi Epiphantis/ oc taler Lu
cas om thennom wti den genealogia Christi.

Zorobabel regerede	58 aar.
Resa Mifeolam	66
Johanna Ben Resa.	55
Judas primus Hircanus	14 aar til den tid Alexandri.

Efter Alexander.

Joseph primus	7
Abner Simej	11
Eli Matathia	12
Miser Maath	9
Magid Artaxat	10
Zagai Eli	
Maslot Naum	
Amos Sirah	14
Matathia Siloa	15

Joseph Junior 50. aar / thenne haff
uer verit i stort venskab med Pthleomeo E
uergete/ oc heder Arsens hof Eusebio.

Janna secundus Hircanus 16. aar /
hand haffuer førdt store krig emod de Ara Janna.
bes oc ofte vundet seier/ Men Antiochus E
piphanes haffuer belagt hannom wti et slot/
oc tha hand sahe att hand kunde icke lenger
behjelpe seg / ville hand icke giffue seg / men
O ug haffuer

Then tredie Monarchi.

Then sidste
aff den
slecht Da-
uid.
haffuer doch mandeligen veriet seg. i en sto-
rum / til so lunge att hand er omkommen /
Thenne vor den sidste regent aff den stamme
oc slecht David.

Machabei.

Der effter haffue de Machabei regeret
oc vore aff den presterlige slecht / Men effter
thennom er dett Jødiske Rige kommet til
Herodes slecht oc aføde / de vore hedninger
men haffde anammet omkerelsen. Oc dette
haffde Gud tilforn obenbaret oc forkyndet /
Att den slecht David skulle bliffue vdsdudt
fraa regimentet / emod den tiid som Christus
skulle komme. Doch haffuer samme regimens
te icke lunge verit borte fraa Davids slecht oc
aføde / wtan ved 160. aar / ind til den tiid som
Christus er fødder paa / oc dette vor end da
i mande mynde / huilcken slecht der haffde re-
geret. Saaledes opregner Lucas de regen-
ter oc spæster offuer Juda ind til denne sidste
Janna Hircanum / oc siden setter hand de
andre oc saa aff Davids slecht / som icke haff-
ue regeret / ind til Christum. Derfor vil ieg
forteligen her betegne de effter følgende
Machabeos oc Herodis slechte.

Emod
Christi fød-
sel. skulle
Davids
slecht vds-
dudtes
fraa regl-
mentet.

Then slecht Macha- beorum.

Matae

Th

M

geret eff-
ter.

Ju

haffuer i

hoffuyn

sic dett

giorde st

ter att h

re / bleff

att Gud

paa nog

lene skal

gerde i s

J

seg ind r

seg til R

med for

hand haf

uergiffne

gonget h

affgang.

S

Antioch

stungen

e

Johanne

Then tredie Monarchi. 109

Matathias haffuer forma-
 net sine Sønner att de skulle sette
 thennom op emod Antiocho oc gø-
 re hannom modstond/de haffue re-
 geret effter huer anden / ligeruist som Sør-
 ster.

Matath.

Judas Machabens den Første / hand
 haffuer i hiel slaget Antiochi Epiphanis
 Hoffuitgimend som vore sette i Jerusalem oc
 fick dett Tempel ind igen vti dett 3. aar oc
 gjorde stor mandom oc seier. Men strax eff-
 ter att hand gjorde forbund med de Romes
 re/bleff hand slagen oc er omkommen / fordi
 att Gud vil icke att mand skal fortrøste seg
 paa nogen menniskes hielp / men til Gud al-
 lene skal all vor fortrøstning vere / hand re-
 gerde i 5. aar.

Judas
 Machab.

Exempel
 att mand
 skal icke for-
 lade seg til
 mennisken.

Jonathas regerede 19. aar / oc gaff
 seg ind til Alexandrum som haffde da veldet
 seg til Koning i Syria. Siden bleff hand
 med forrederi i hiel slagen aff Triphone /
 hand haffuer forladet seg til oprøriske oc off-
 uergiffne Menniske / Derfor er dett ocsaa
 gonget hannom ilde oc hand fick en ynkkelig
 affgong.

Jonathas

Simon regerede 8. aar / hand sloug
 Antiochum Gryphum / oc bleff siden i hiel
 stungen med forrederi aff sin Dotters mand.

Simon.

Simon haffde een Søn / hand hedt
 Johannes Hircanus oc regerede 26. aar/vti
 hans

Johannes
 Hircanus.

Then tredie Monarchi.

hans tid haffuer Antiochus Gryphus beslagt Jerusalem / Men hand tog guld oc peeninge / oc drog der fraa / Siden siet Hircanus Samaritan.

The Konger aff then slecht Machabeorum.

Aristob.

Aristobulus Hircani søn regerede 1. aar / oc lod krøne seg til Kongning / oc vor den Første Konging til Jerusalem effter att de Jøder ere komne fraa Babylon / thenne haffuer i hiel slaget sin broder Antigonus / Derfore att hand bestrøchte seg / att hand skulle staa effter Riget.

Alexander.

Alexander den yngste søn Hircani regerede 27. aar / effter hannom regerede Alexander hans hustru i 9. aar.

Antipater
princeps
Idumee.
Aretas rex
Arabie.

Alexander lod tuende sønner effter seg Hircanum oc Aristobulum / Men endoch att Hircanus vor den elste søn / da gjorde doch Aristobulus seg self til Konging oc fortagede sin Broder Hircanum. Men Antipater en Første aff Idumee som vor Herodis fader oc Aretas Konging wti Arabia / gjorde Hircanus hielp emod Aristobulum. Alt soledes er det nu i lige mode saa wgudeligt til gonget ebland

U
ebland d
andre H
uer Pom
Hircan
Aristobal
dro oc An
de til Kon
Men
vegen / oc
haffuer
slaget h
had hals
Ar
Kom aff
lange der
chia / der
uen Kon
den offue
siden bl
Dette m
lese i alle
lige slecht
ges i ver
fromme
saa plar g
største oc
Naa
dre sec

Then tredie Monarchi. 110

ebland de Førster i Judea/ligeruist som i de andre Hedniske Kongerige / Deresfter haffuer Pompeius indraget Jerusalem oc gjorde Hircanum til den offuerste Prest/ oc fongede Aristobulum med sine tuende sønner Alexandro oc Antigono/ oc førde thennom fengslede til Rom.

Pompeius

Men Alexander er kommen der fraa paa vegen/oc bleff atter veldig wti Judea / thaa haffuer Gabinus den Romiske Høffuigmåd slaget hannom i Syria / oc der effter bleff hād halff huggen aff Scipione til Antiochia.

Gabinus.

Antigonus bleff giffuen ledig oc løst til Rom aff Julio / Men Antonius lod siden lunge der effter sla hannom i hiel til Antiochia/i dett 3. aar/effter at Herodes vor bleff uen Koning i Judea / oc vor da Hircanus den offuerste Prest / oc hans tid vor 34 aar / siden bleff hand i hiel slagen aff Herode. Dette maa vere een yndelig ting att sehe oc lese i alle Historier/Att mange løfflige oc erlige slechter/ icke aleniste forgonge oc ødelegges i verden / Men ocsaa att de hellige oc fromme Førsters afføde oc effter komme saaa plat gonge aff arten oc falle i de alsom største oc skendeligeste laster.

Antigonus

Naar de Phariseer oc andre secter ere først opkomne ebland de Jøder.

Then

Then tredie Monarchi.

Der effter at bode dett Før
stedomme oc prestedomme bliffue
forstørrede haff de Jøder / formes
delst den Krig oc tyranni som Antiochus
brugede / Vesa der effter / Att de Ma-
chabet gaffue seg til de Hedniske Konger
huilcke da indsette oc affsette Sørster oc Pres-
ster til Jerusalem de som fuldlødet achtede
den sande Religion. Tha haffuer seg der be-
gynt stor wenighed / Saa att mange secte oc
artskillilige parti/ere opkomne i den Jødiske
religion / fordi att dett Känd icke anderledes
til gonge / Suor som icke er nogit viß hoffsuit
wrt religionen / eller ocsaa naar de offuerste
forstondere ere forsømmelige / oc inthet achte
religionenss beste / Men søge aleniste verselig
macht oc velde oc deris eget nøtte ligeruist
som hedninger.

Pharisei. Alt saaledes vore der opkomne tren
de slaug oc parti ebland de Jøder / de Første
Kalledes Pharisei / dett er / de fraa Skilde / vtass
dett ord Phares. Desse vore de lerdiste oc
hiølle nogre menniskerss lerdomme / yther
mere end Moise loug / formedelst huilcket de
vore fraa Skilde andre mennisker. Ellers
haffde de endoch en bedre oc sandere lerdom /
end de andre. Fordi att de haffue lerd / Att
effter dette liff / er ett euigt liff / oc att Gud
skal straffe synden effter dette leffnet / Item /
att Christus skal komme en sand Messias /
att

att dñm
Desse ere
oc ere ble
dre secter
som haff
Saa
ett far pr
fordi att
duci Jus
dett til i
skalcke / a
herlige n
delighet
haffue li
den / oc a
mand / sa
gen / oc a
her i dett
schristen
eis eiger
ere ocsa
stunder
dette ma
høpe / Su
oc fordit
dan hedn
der vore
leffner o
schet oc
si oc S

Then tredie Monarchi. iii

att dñmme syndere oc frelse de retferdige /
Desse ere ocjaa fram dragne til regimentet
oc ere bleffne veldige yhermere end de an-
dre secter / In Summa/dett vor de lerdeste/
som hassue allermost regeret.

Saducei vore the andre oc hassue førdt Saducei.
ett sar pralende naffn / doch wtilbørigen/
Sordi att Sadick bemercker retferdig / Saa-
ducei Justi/the retferdige/Saaledes gonger
dett til i verden / Thesse vore the argeste
skalkke/attligenel hassue the førdt sodanne
herlige naffn oc skulde saaledes deris wgu-
delighedt vnder denne deilige naffn / The
hassue lerd att der er inthett luff effter dñ-
den/oc at Gud hassuer giffuit de budort/ att
mand skal her i verden leffue ehrliche oc roli-
gen/ oc att Gud vil aleniste beløne saadant
her i dette luff / The hassue aldeles vdlage
schriften effter menniskelig fornufft oc de-
ris eget tycke/oc vore rette Epicurei / The
ere ocjaa bleffne veldige / oc hassue hardt
stonder emod de phariseer / Oc sandeligen
dette maa vere en sore forfæckelig ting att
høre/ Huorledes att mand hassuer da hollet
oc fordrifft seg til att lere obenbarligen so-
dan hednist lerdom ebland Guds folck / Att
der vore inthett andett luff til effter dette
leffnet oc dñden.

Essai vor dett tredie parti / oc hassue
sehet oc formerct huorledes att de phari-
sei oc Saducei ta fast berømmede seg aff de-
ris

Bemerk
de Anabap-
tister.

Then tredie Monarchi.

ris fromhede oc gudelighede/ formedelt the
herlige naffn / oc gjorde doch inthet the
effter med gerningerne / Derforre haffue
desse aluarligen taget seg dette fore oc be-
gynte att leffue strengeligen / oc kallede seg
Essæi/ der er Operarij/ aff thet ord Aissa/ det
er/ att gjøre. Ligeruist som the Anabaptiste
nu skelde oc fortale the andre tuende par-
tij oc achte dennom att vere helligere/ Sam-
meledes haffue ocsaa the Essæi fordrt luge
saadant ett leffnet / som the Anabaptistæ /
oc icke haffde theris eigne Zustruer/ men vil-
le haffue alle ting almindeligen/ oc vor thet
ett grofft Monckerij oc Høcklerij / haffuer
ocsaa icke lenge varet/ wti luge mode att skil-
ler seg nu then hellige Kircke wdi trende
partij / fordi att then andre Christi tilkom-
melse oc Verdens ende er icke langt her fraa/
The Anabaptistæ ere Essæi/ ebland the an-
dre tuende parter / ere somme aff thennom
pharisei / oc een part Saducei. Fordi att
hues tilforn skedt er i thet Jødedømme /
thet er visseligen een figur til Christenhe-
den / att det skall oc saaledes her till gonge
emod enden/ ac haffue thesse trende Secter
begynt seg først hoss the Jøder vnder Jo-
hanne Bircano som vor Simonis søn/ for
Christi fødse 125. aar.

Kirkens
standt nu i
denne tid.

Then Slecht Herodis.

Den tid

Antipater
riparer si
am/ Saal
fremmede
ligen the
Joumeer
uen aff en

Ze
død/ oc
tonio O
begyndel
oc bliffue
haffde nu
mea/ oc
salem eff
git blod
Jøder til
wti them
te er in
som haffu
land fraa
siste Me
m

Konger
offuer et
doch sct

Then tredie Monarchi. 112

In tiid Julius Cesar før-
de een stor forferdelig krig wti ^{Antipater}
Egypten / tha hiølt trolige med ^{bleff dødt}
hannom den søste wdass Idumea ^{uizman}
Antipater / derfore gjorde Cesar thenne An- ^{offuer Iu}
tipater siden til høffuizman offuer Judea ^{da.}
am / Saaledes haffue nu the Jøder songet
fremmede Herrer / Men de sette seg oc frø-
ligen ther emod / oc ville icke haffue thenne
Idumeer / paa dett siste bleff hand forgiff-
uen aff en Jøde som hed Malchus oc døde.

Herodes heffnde sin faders Antipatri
død / oc foruerffuede det hof Augusto oc An-
tonio Olympiade 182. det er effter Alexandri ^{Herodes}
begyndelse 292. aar / Att hand skulle vere ^{bleff Jøds}
oc bliffue then Jødiske Koning / Saaledes ^{Koning.}
haffde nu Juda fremmet Koning aff Idu-
mea / oc Herodes vandt then Stadt Hieru-
salem effter long beleggelse oc vdstorte mō-
git blod / for end hand kunde tuinge the
Jøder til vnderdanighed / Christus er født
wti thenne Herodis tiid i det 30. aar. Det
te er in summa then største foruandtling
som haffuer seg begiffuit wti thet Jødiske
land fraa thenne Monarchie tiid / oc til den
siste Monarchie oc til Christi fødsel.

Men endoch att the effterfølgende
Konger aff Herodis Sledt / haffue regeret
offuer the Jøder effter Christi fødsel vil ieg
doch sette thennom her til hobe / paa det att
huor

Then tredie Monarchi.

huer leser maa dess letteligere mercke then
nom/ huorledes att then ene er kommen aff
then anden / oc huorledis att the haffue sin
den regeret effter huer anden / ind til den
tiid att Hierusalem bleff forstøret / Endoch
att ieg er icke end nu kommen saa langt i
the Historier/ effter som the ere skede/ for
di att ieg haffuer icke end nu opregnet then
Romiske handel som haffuer ieg begiffut
vnder thenne Greiske Monarchijs Regi
mente.

Herodes
Ascalonita

Extr. H. 10

Herodes then første huilcken mand
neffuer aff Ascalon/ haffde mange sønner /
tre lod hand selff i hiel slaa / Alexandrum/
Aristobulum oc Antipatrum/ fordi att the
haffde conspireret emod Saderen. Men eff
ter hannom leffde Archelaus/ Herodes som
falledes Antipas oc Philippus / Ebland
thesse bleff thet Rige skufft oc parteret.

Archelaus

Archelaus vor aff Herode vdualt til
Koning i hanss Testamente / Men Augu
stus ville icke stadfeste hannom for een Ko
ning / Men gjorde hannom til een Første /
med fortrøstning / Att huor som hand hieft
seg vel/ tha ville hand gjøre hannom til Ko
ning/ Saaledes regerede hand i 9. aar / oc
brugede måge Tyranni/ hand indsette oc aff
sette høge Prester / oc tog Alexandri sin
Broders Hustru til echte. Paa dett siste
bleff hand forklaget hoss Augusto / derfore
affsette Augustus Archelaum oc sende han
nom til

Then tredie Monarchi. 113

nom til en straff ind i Galliam / oc Skulle der
bliffue all sinn luffs tiid i elendighed / oc de
Romercke Schffuizmend hassue siden rege- Cyrenus
oc Pilatus
ret den part aff Judea først Cyrenius oc der
nest pilatus.

Herodes med dett til naffn Antipas Herodes
Antipas
rog haaff
Broders
husfru.
Archelai broder vor beskicket aff sinn Fader
Herode til en første wti Galilea / hād haaffuer
sinn Broder Philippo fraa taget hans hu-
stru men hand leffde / oc dette er saaledes til
gongit / Herodes Skulle faare til Rom / oc i
thenne fardt / gese hand ind til sin Broder
Philippo / som bode da yderst wti Idumea oc
haffde der ett ludet Land / paa den tiid kom
Herodes i kundskab med Herodiade som vor
Aristobuli Dotter oc Herodis Agryppe Sp-
ster / hand oplagde saadant radt med hinde /
att naar hand kom til bage igen / da ville
hand tage hinde med seg / huilcket alt saa ske-
de / Thenne missgerning straffede Johannes
Baptista / oc bleff der føre halff huggen / Oc lod
haiff hug-
ge Johan-
nem Bap-
tistam.
Men Herodes sic ocsaa paa dett siiste sinn
straff / Caius Caligula sende hannom til Le-
on wti Gallia / der vor hand i elendighed med
den horkonne Herodias / Fordi att samme
Herodias den stemme bestia til eggede He-
rodem att faare til Rom / oc bede om dett
Kongeruige oc da foruerffuede Herodes intet
mehr / end att hand forlor dett Land Ga- Exempel
om heffn.
lileam / som hand hassde tilforn / Thenne He-
rodes hassde da regeret i Galileaa 24. aar.

P Herod

Then tredie Monarchi.

Herodes Agrippa. Herodes Agrippa vor Aristobuli Søn / om huilcken ieg haffuer tilforn om thalet / Att Aristobulus vor Herodes elste Søn / oc bleff i hiel slagen aff sin Fader / Denne Herodes Agrippa haffuer med dett første liget songe til Rom vnder Tyberio / Siden er hand kommen til stor naade hos Caio Caligula / hand gaff hannom først sin Broders Philippi Land oc dett Kongelige naffn / siden fick hand Herodis Antipe land / Claudius gaff hannom Samariam oc Judeam. Saaledes er atter dett Kongerige Judea til sammen kommet vnder een Herre. Thenne Herodes haffuer ladet i hiel slaget den Apostel Jacobum / huilcken mand kaller den elste / ligesom der stonder Act. 12. hand haffuer regeret 7. aar.

Agrippa. Agrippa som vor denne Herodis Agrippes søn vor saare ynger / den tid hans Fader døde / Derfor haffue de Romiske Hoffuigsmænd atter regeret offuer Judea. Men siden haffuer Claudius indgiffuit thenne Agripppe ett søge Land i Syria / huilcket mand Chalceum regnum. Fallede dett Kongerige Chalcis / Item dett land Philippi hos Idumea. Nero gaff hannom ocsaa nogre steder aff Judea / wti denne Agripppe tid bleff Jerusalem forstørret / oc om hannom stonder schriffuit Act. 21. hand haffuer regeret 27. aar / Philo schriffuer / att denne Agrippa lod een Søn effter seg / huilcken der effter haffuer regeret luge

The
lige med el
ban oc han
ning / oc t
Syria oc
Reiser reg

Det
ind til den
størret / det
att mand f
des att de
huilcket r
forsta bli
første he
styring J

na
led
Loc
derfaldne
der stede
medel tid
ligen sette
ste haffue
begyndels
att beschr
Jeg!

chi.

Then tredie Monarchi. 114

Itige med en anden / som kaldedes Ben Coss
ban oc hand gaff seg wd for den Jødiske Ro- Ben Coss
ban.
ning / oc begynte store alarom oc oprør wti
Syria oc Judea / ved den tid att Adrianus
Keiser regerede.

Dette er den gangste slecht Herodis
ind til den tid effter att Jerusalem bleff for-
størret / dette haffuer ieg her tilsammen sett /
att mand kunde dess klarligere sehe / huorle-
des att de haffue regeret effter huer anden /
hvilket nøtteligt er oc gørr behoff til att
forsta bibeln / oc var der 103. aar fraa den
første Herodis begyndelse / oc til den for-
størring Jerusalem.

Om Rom.

Jeg haffuer i den tredie Mo-
narchi forteligen beschreffuit / huor-
ledes att de Persæ ere vndergongne /
oc de greiske ere ophøffuede oc ne-
derfaldne / oc huordan wroo oc foruandeling
der skede mannigfoldeligen hos de Jøder i
medel tid. Nu vil ieg her effter ocsaa fortel-
ligen sette de store Krig / hvilke de Romis-
ke haffue giort dess emellom fraa Alexandri
begyndelse. Fordi att dett vore mōgit lange
att beschriffue her alle Historier.

Jeg haffuer offte tilforn sagt / att Gud
p ij haffuer

Then tredie Monarchi.

Monar
chi huor
fore att de
ere besidde
de aff Gud

haffuer besidde de høge veldige Monar
chier / til att straffe oc spege de store mechtis
ge herrer/oc til att vnder holle long oc rett
emod stort herre velde oc tyranni / Dette ses
her mand i alle Monarcher/Att de ere alt so
ledes opkomne oc begynte/att de haffue yd
miget oc straffet de store mechtige Poten
tat/Ligeruist som de Romerske gjorde/siden
at de vore bleffne mechtige offuer den ganz
ske Italia / Saa haffue de først lagt seg eff
ter Hispanien oc Carthago/ oc haffue der
offuer førdt lange forskreckelige krig / en
doch att de oc saa offte ere hordeligen til
bage slagne.

Om den Krig med Carthago.

Hier on rex
Sicilie.

Orsagen
til den
Krig Car
thaginis.

Regulus
bleff fong
gen.

Den Krig med Carthago
ere første tiid begynte for det land
skild Sicilia/ Fordi den Koning Hier
on søgte hielp hos de Romerske
emod thennom aff Carthago/hvilcke da haff
de een stor part inde aff Sicilien oc gjorde
hannom møgen vro oc offueruold. Derfore
i det 480. aar effter att Rom vor begynt /
ere de Romerske første tiid vddragne emod
thennom aff Carthago/oc thenne krig haff
uer varet 22. aar fulde/oc de Romerske haffue
lindt her wri med det første een sammerlig
nederlag/wri hvilcket Regulus bleff fongen.
Thanne

Thanne
thago til
ste / att
loff/huor
stulle han
saa stede
igen til C
Rom/gaf
stulle id
hans st
gammel
stulle id
stevade
ge igen
gineses
hannom
haffue oc
log / att
vacht. T
emod sit
ligen / M
mands na
saa priise
hand gaff
doch han
gen mact
det fuste
der tuing
den att
re slaug
is, tusind

hi.

ze Monarch
ore mecht
long oc rett
/ Dette se
de ere alt for
haffue yd
ige poren
torde/siden
den gang
lagt seg off
haffue der
ge krig/ en
hordeligen til

med

Carthago

re for der land
en koning
de Romiske
hulde da haff
llen oc gjorde
old. Derfor
for begynte
dragne emod
me krig haff
omiske haff
een sammel
s bleff fongen.
Thand

Then tredie Monarchi. 115

Thenne Regulus vor siden sendt fraa Carthago til Rom att handele med de Romiske / att de skulle giffue de fongede fiender løff/huor som hand kunde dett foruerffue/da skulle hand vere løff giffuen / Men om icke saa skede / da skulle hand giffue seg til bage igen til Carthago / Ther hand nu kom til Rom/gaff hand selffuer dette radt/ at mand skulle icke giffue alle deris fonger løff for hans skyld/ Men betencke/ att hand vor een gammel skøbelig mand/ hues luff mand skulle icke mōgit achte/ Tha lod dett Romiske radt dette saa ske / oc hand gaff seg til bage igen til Carthago / der haffue de Carthaginenses grummeligen pint oc martirizeret hannom med attskillige pine / Saa att de haffue ocsaa bort skoret hannom de øgne log / att hand skulle stege pines med euig vacht. Thenne mands troskab oc fierlighedt emod sit federne Land loffues her besønderligen / Att hand ville mehr achte den menige mands nøtte oc gaffn/end sit eget luff / oc saa priises her hans store tro oc loffue / att hand gaff seg til bage igen til Carthago/end doch hand viste att de skulle saa grummeligen martirizere oc plage hannom. Men paa det sieste bleffue de Carthaginenses saa vnder tuingede / att de morre begere frid / sit den att de Romiske haffde vundet dett store slaug haff den Insel Egusa/ oc der bleffue 17 tusind Carthaginensis slagne aff de Romiske

Reguli store pine.

Reguli store dygd emod hans federne Land/ oc tro.

Dett slaug haff Egusa.

P i q mirske

4
10

Then tredie Monarchi.

mircke oc 32. tusind fongede / Men strax effter att de Carthaginenses begerede friid / haffue de Romircke veluilligen løff giffuit desse fonger for wthan nogen løsen / Oc dette skede effter Alexandro paa den tiid att Ptolemeus Euergetes regerede i Egypten.

Om Hannibal.

Panicum bellum secundum.

Orsagen til det andet Krig.

De Romere vor i stor nød.

I det 536. aar effter att den Stadt Rom vor bygt/haffuer Hannibal begynt den anden Krig / som de Romircke gjorde med Carthago. Denne Krig er begynt for de land skyld wti Hispanien/huilde de Carthaginenses tilforn haffde forloret/oc Hannibal nu haffde atter igen taget/ oc haffue de Romircke aldrig tilforn verit i store nød/ end nu i denne Krig / Fordi att her vor aldeles ingen løcke hoff de Romircke med det første / Hannibal fordt ind i Italien oc sloug de Romircke tre gonge effter huer anden / Oc endoch att mange aff de Romircke ere da omkomne oc slagne i de første 2. slaug/doch er det fast ynckeligere til gonget i dett tredie / der bleffue 40. tusind Romere slagne oc een part fongede / oc paa samme tiid bleff Rom saa møgit forstreckt / Att mange aff Adelen komme til sammens oc hiølle radt/ Huorledes att de ville giffue seg aff staden oc fly ind i Grecken / Men den tiid

tiid att
hand til
de skulle
sagde/
at ville
oc tung
menske
Rom/
løcke oc

Si
paa den
aar/for
tung
oc da bl
Carthag
Romircke
nibal /
den Rom
hannom
emod de
bleff off
wdaff k
huad tiid
med Car
Waghabe

Om

chi.

en strax effi
rede frid/
løst giffue
en/Oc dette
tid att pro
ypten.

al.

ter att den
haffuer han
Brig/ som
d Carthago.
id skyld wi
mses tilform
haffde atter
de aldrig til
denna Brig/
n løfte haffde
annibal forde
ste re gonge
er mange aff
e slagne i de
ckeligere til
40. tusind
gede / oc pa
t forskreckte/
e til sammens
e ville giffue
n/ Men den
tid

Then tredie Monarchi. 116

tiid att den ynge Scipio dette hørde / Kom
hand til dennom/ oc formanede dennom att ^{Scipio sua}
de skulle icke forlade deris federne Land / oc ^{nior.}
sagde/Att huor som nogen lod seg bemercke/
at ville fly/den skulle hand strax stinge i hiel/
oc tvingede saa de ynge adel/ Att de alle sam
mens mortte suerge/ att ingen skulle vige aff
Rom/ Men alle skulle bliffue til stede oc lide
løfte oc wløfte med deris federne Land.

Siden gjorde denne Scipio een ende
paa denne Brug da hand haffde varet i 16.
aar/ Fordi had sloug Hannibal i Apherica/ oc
tuang de Carthaginenses til att begere frid/
oc da bleff der frid gjort i saa mode / Att de
Carthaginenses skulle offuer antuorde de
Romirske deris Friigs Hoffuitzmand Han
nibal / Men Hannibal vndkom oc flyde til
den Koning Antiocho magno/ oc til eggede
hannom/ att føre een stor forskreckelig Friig
emod de Romirske/ Men Antiochus magnus
bleff offueruuden som tilform er sagt/ Oc her
wdaff Land mand letteligen beregne / paa ^{Hannibal}
huad tiid att denne anden Friig vor stonden ^{flyde til}
med Carthago/dett er/ ved 20. aar for Juda ^{Antiocho.}
Machabeo.

Om den Romirske friig i Macedonia.

p iij

I dett

4
10

Then tredie Monarchi.

Om sagen
til det
krig.
Philippus.

Perseus.

I det 555. aar haffue the krig
begynt seg wti Macedonia først
med philippo/for der forbund skuld
som hand gjorde med Hannibal
emod the Romere. Fordi att philippus vor
the Romiske sore fiendte / fordi hand sahe
att then Stad vile seg ophøffue oc ødelegge
alle Konger oc høge mechtige Potentat / oc
hand sagde mangen tid / att hand vor be-
frychtendes / att ther skulle med tiden blesse
een storm aff Italia oc ind i Grecken / saa
att man skulle achte oc holle all then anden
Krig oc wløcke / som the Grecker haffde til
forn ludit aff the Perser oc andre / for idel
skempr oc leg / emod thenne wløcke oc offuers
fald som skulle komme aff Italien. Derfore
handtledede hand viseligen strax effter att the
Romiske begynte att seyde med hannom /
oc begerde frind med thet allerførste / oc lod
seg fordrage med thennom. Men hans søn
Perseus vor siden fordriftig oc foss / oc ville
icke leffue rolige / hand røstede seg til krig
oc gjorde forbund med mange Konger / oc
offuerskuld the Romiske Steder i Grecia /
oc sloug the Romiske hart med thet første /
Doch begerede hand strax frind / effter att
dette Sloug vor giort / Men the Romiske
ville ingen frind gjøre med hannom / oc for-
skickede paulum Aemilium til Macedoniam /
hand sloug thenne Perseum / oc fongede han-
nom med

Th
nom med
ledes haf
tronge
siste Ro
er nu th
gen / om
forn. The
een Sker
Koffur
ner Mac
haffuer
Epiphar

Huc
goe

W

Funde ic
uist som et
hede emell
gerede sar
ste emod
ther leng
ther Rom
legge oc
terdi att
wrolige o

Then tredie Monarchi. 117

nom med hās Moder Zustru oc Børn. Saaledes
 affue oc the Romiske vnderkinget
 trogige Konger. Thenne Perseus vor the
 fiste Koning i Macedonia / oc saaledes
 er nu then edele slecht Demetri vndergon
 gen / om huilken ieg haaffuer thalet nu til
 forn. Thenne Perseus Søn er siden bleffuen
 een Skriffuere til Rom / oc the Romiske
 Hoffuening haaffue thet effter reget off
 ner Macedonia. Thenne krig med Perseo
 haaffuer seg begiffuit litt for end Antiochus
 Epiphanes offuerfaldt the Jøder.

Perseus
 vor then
 fiste Koe
 ning i Ma
 cedonia.

Suorledes att Carthago er förstøret oc ødelagtt.

W Ti det 602. aar effter att
 Rom vor Bygt / er den tredie oc si
 ste Krig begynt med Carthago aff
 thenne orsage. De Carthaginenses
 funde icke forligis med theris nabor / liger
 uist som thet pleyer altid att komme weni
 g hedt emellom the Steder oc Sørster / Nu be
 gerede samme Sørster hielp aff the Romi
 ske emod thennom aff Carthago / Tha vor
 thet lunge forhandlet oc disputeret ebland
 thet Romiske rad / om man skulle aldelis øde
 legge oc fortilge then Stad Carthago / eff
 terdi att the Carthaginenses vore saa mōgit
 wrolige oc ville ingen frind holle. Scipio Na
 p v sica gaff

panicum
 bellum
 tertium.

Verad om
 Carthago
 skulle ne
 derbrydes.

Scipio
 Nasica.

Then tredie Monarchi.

saa gaff dette rad/att man skulle then Stad
icke platt ødelegge/oc sagde orsage/først att
thet vor icke loffligt att Rom skulle bruge
saadant Tyranni oc saa mæge folck iammere-
ligen forderffue. Saa vore thet oc saa icke
nøtteligt/ Fordi mand kunde neppeligen op-
peholde Aphyrcam/for wtahn denne Stad/
wthan man ville plat øde legge thet gantzke
Land/ i tredie mode sagde hand/att the Ro-
meske skulle tha haffue en anden Stad emod
thennom / som kunde fonge thennom nogit
att tage vare / Ellers skulle thet begyndes
Friig vnder thennom selfue indbyrdes/ Mar
the haffde ingen fremmede att besørchte.

Cato,

Ther emod sagde Cato ebland andre
argumenta dette besønderligen / att hand
formerckte / att Rom formynskede seg wti
dygd oc Mandom/ oc the Romeske vore tha
icke saa beskickelige oc frimodige som til forn
i theris forfedres tiid / Oc huor som thenne
mechtige Stadt Carthago skulle nu bliffue
stondendes / oc kunde siden formercke/ Att
Rom vor nu suager/ oc icke saa frimodig oc
forsynlig som tilforn/ Tha skulle Carthago
visseligen atter tractere effter det Imperio
oc offuerfalle Rom oc tuinge dennom alle
vnder seg/ Saadant att betage vore thet got
oc nøtteligt/ att fortilge Carthago.

Man skal
ingen ting
giøre for
hasteligen.

Om thenne disputatio ville thet Rad
icke end nu nogit beslutte / Men vdsende
thenne gamble Mand Cato oc nogre med
hannom

hannom
oc forf
fare bef
Rad yet
Cato fo
hand th
Carthag
att endo
tagne/ sa
vor lige
trozig/
med rit
heffue s
med seg
skjone/
rer/ oc ti
hand fide
wti re d
de/ the v
haffue i
Lfi
Catonis
ter/ Man
oc dett alt
er Scipio
vduelt til
offueruue
mand ha
huor and
me oc fly
skede der

Then tredie Monarchi. 118

hannom til att besichte oc beskude Carthago
oc forfare alle ting / om man skulle nogen
fare bespröchte seg ther aff / Siden ville thet
Rad ythermere beradsla thenne sag / Den tiid
Cato kom igen / gaff hand til Fiende / att
hand tha bespröchte seg fast mehre for
Carthago / end nogit sinde tilforn / Fordi
att endoch theris Land vore thennom fraa
tagne / saa fornäm hand vel att then Stad
vor lige mechtig / oc der til med frimodig oc
troig / oc skule thet icke forlade / att voge
med tiiden ett spul / om the Kunde een tiid
heffne seg / Ocsaa förde Cato ferske figen
med seg fraa Carthago / the vore mögit
sköne / desse figen vüste hand the Rads her
rer / oc tha man attspurde hannom / huor
hand fick samme figen / tha suarede hand /
wti tre dage kand man segle derhen oc saga
de / the vore hof eders Fiende / alt saa neher
haffue i eders Fiender.

Effter denne manigfoldige formaning
Catonis haffuer dett Radt saaledes besluta
tet / Mand skulle anfalle Carthago med früg
oc dett aldeles forstörre oc ødelegge. Der til
er Scipio Junior som vor Pauli æmilij søn /
wduolt til Høffuizmand / oc Carthago bleff
offueruunden i dett fierde aar / der effter att
mand haffde stormet der til i 6. dage effter
huer anden / Men endoch at Scipio lod røms
me oc fly / huem der rømme oc fly ville / Saa
skede der attlige vel ett yndelig mord i staa
den /

Scipio
Junior.

4
10

Then tredie Monarchi.

Carthago
er ødelagt
oc brende
i 16. dage.

den/i medel tiid att hand bleff plundret/Sit
den lod Scipio sette ild i staden / oc hand
brende stæge vti 16. dage. Saadan ynckes
lig ende sic dene edele Stad Carthago/ vti
huilcken saa mange løfflige Sørster hassue
altid verit tilforn oc regeret / huilcket her
vore mógit langt att fortelge / Carthago
hassuer stonder ved 700. aar.

Exempel
om Guds
heffn oc
straff.

Sandeligen her bør huer lesere besón
derligen at betencke dette exempel om Guds
store heffn/oc huor forskrekeligen Gud stræ
ffer / Att sodann veldig oc edel Stad / bleff
saa ynckeligen forderffuit / Mand schriffuer
ocsaa/Att effter denne ilde brand / er Scipio
der til reden / oc hassuer sehet den store ynck
oc begynte bitterligen att grede / oc sagde /
Att hannom ynckede den løfflige Stad Car
thago / oc betencke Att Rom funde oc saales
des med tiden bliffue nederslaget / Fordi
mand funde/ da obenbarlige sehe/Att inthet
Ruge paa Jorden er euigt/ oc ingen macht
bestendig.

Scipionis
græd.

Huorledes at det er gong get de Cimbris vti Ita lien.

Dette er den andre Disto
ria om de Tyske/ huorledes dett er
gonget thennom i Italien / fordi
Cimbris

Th
Cimbris
dette ord
let mani
som gra
Cimbris
Fiende o
saa kalle
sides oc
Thracia
oc Lufft
Cimbris
di at Th
ner ver
Kollac
naffn C
emod O
lede Gott
le / Mac
thorum
Karligen
nes ere
reisse /
alle Tysk
mal hund
ge / att
parten
oc een p
hassue
dragne
de Cimb
det 4. s

Then tredie Monarchi. 119

Cimbri vore da retteligen tyske / dett beuise
dette ord Cimbrica Chersonesus / alt saa fals
let mand dett Land Holsacia oc Danmark /
som grensde der til / Ocsaa er dette ett ord
Cimmerij oc Cimbri / som Strabo gissuer til
Fiende oc er kommet aff dett ord Gomer. Alt
saa kaldedes een søn Japhet / som haffuer bes
sudet oc indehafft / de Land paa denne side
Thracia her emod oss / huor som de Lituan
oc Liff lendere nu boo. Derfore haffue de
Cimmerij verit ocsaa Homero bekandt / for
di at Thracia oc huor der omkring liger haff
uer verit vel bekandt hoss de greiske. Men
Holsacia oc Danmark haffue behollet dett
naffn Cimbri oc de Østerlenderige som lige
emod Orient oc Thracia bleffue siden fals
lede Gothi / Om huilcke ieg vil her effter tha
le / Naar ieg kommer til den Historia Got
thorum. Ocsaa finder mand her ebland
klarligen dett naffn Teutones / att de Teuto
nes ere dragne med de Cimbris paa samme
reise / Dett vor een stor hob forsamlet aff
alle Tyske land oc aff Danmark oc vore try
mal hundred tusind / saa veldige ocsaa man
ge / att de haffue skufft thennom i tuende
parter / een del ville seg neder sette i Italien /
oc een part i Gallia / Men paa den tid att de
haffue anfallet de Romiske / ere de atter
dragne tilsammen / Men i dett første haffue
de Cimbri hart slaget de Romiske oc vun
det 4. store feldt slag / oc bespnderligen i
dett

Cimbri
komme aff
Gomer oc
kalles nu
danske
mend.

The danske
kalles nu
Cimbri.

Gothi.

Den firsig
Cimbros
ruin med
de Romis

4
10

Then tredie Monarchi.

Marins.
ddelagde
the Cin.
bros.

Exempel
om Guds
store heffn
oc rede.

dett ene sloug huiltet Scepio giorde/haffue
the slaget the Romiske so. tusind Man
fraa / her wraff bleff tha saa stor een for
skreckelse til Rom oc i then gangske Italia/
att hun vor icke saadan i Hannibals tid el
ler nogit sinde tilforn. Da bleff Marins vda
ualt til Hoffuitzmand emod thesse Tyske oc
dene forsamling/hand vor en aff de veldigste
Krigsmend/ som vor nogit sinde til Rom/
hand drog emod thennom i det 652. aar
effter att Rom vor bygt oc haffde nock att
skaffe med thennom i tredie aar / for end
hand kunde fordempe thennom oc ødelegge.
Oc mand skriffuer att the Qninder haffue
saa bitterlichen veriet seg i dett siste sloug/
att the haffue icke giordt mindre skade/end
the Mend / oc haffue løbet the Romeske
emod med theris smaa Børn oc slouge the
Børn op i theris ansicht. Dette maa vere
ett ynckeligt Exempel oc jammerlig ring /
att huert menniske maa vel forskrecke seg for
Guds vrede / Naar mand less saadan stor
jammer oc ynckelighed ebland the Historier/
Sordi att thet motte io sandelgen vere een
stor Guds vrede/ som ville lade saadan elen
dighed gonge offuer then arme menniskes
lige natur.

Om Sylla oc Mario.

Ligeruist

Th
L
ingē frem
gen mod
huer ande
ieg haffu
mange lo
Siender/
siste anr
rpt. for
Hoffuitz
thridene
ville fere
achte han
de Tribun
der Romi
gen / att
niste aff
emellom
Marins k
Rom / th
til Afiam
hoff allm
Afiam.
ne til Ro
foruande
Consulis
tha de T

L Igeruist som Scipio Nasica
 sica haffde sagt / saa er det ocsaa
 gonger. Den tiidt att the Romeske
 vore nu bleffue saare mechtige / att
 inge fremmet herr kunde gifre thennom no-
 gen modstond / tha ere the selfue faldne paa
 huer anden indbyrdes / Marius om huilcken
 ieg haffuer talet om tilforn / haffde giort
 mange lofflige gierninger / emod frembde
 Fiender / Men till Rom haffuer hand paa det
 sieste anrichtet ett forferligt alarom oc op-
 rør. Fordi att den tiid Sylla vor vdualt til
 Hoffuitzmand att fare til Asiam / emod Mi-
 thridaten / tha bleff Marius vred / att man
 ville sette denne vnge Mand fram / oc for-
 achte hannom / oc han practiceret siden hof-
 de Tribunis att the skulle sette seg op emod
 det Romiske Rad / oc dette for holle almu-
 gen / att the skulle vduelge Marium. Alla-
 niste aff dette had begyntes dett store krig
 emellom Mario oc Sylla / Fordi att den tiid
 Marius haffde anrichtet dette alarom til
 Rom / tha berøstede seg Sylla att drage
 til Asiam / Nu haffde Marius foruerffuet
 hof allmugen / att Sylla skulle icke fare til
 Asiam. Item der bleffue nogre i hiel slag-
 ne til Rom i dette oprør / som vor Syllæ
 foruandt / oc besønderligen den søn Pompei
 Consulis som haffde Syllæ Dotter / Men
 tha de Tribuni vdsende Botskab til Sylla
 oc lode

Der gonge
 Scipionis
 ord fram.

Marius

Syllæ
 Mithridas
 tes.

hi.
 ede/haffue
 sind Man
 r een for
 ke Italia/
 als tiid de
 Jarius vdi
 e Tyfke oc
 ne veldigste
 de til Rom/
 it 652. aar
 ffordi att
 aar / for end
 oc pdelegge.
 under haffue
 t sieste sloug/
 e skade/end
 de Romeske
 oc sloug the
 tte man vere
 nmerlig ting /
 t strecke seg for
 ff saadan stor
 the Historier/
 elgen vere een
 e saadan elen
 me menneske

Mario.

Ligarius

4
 10

Then tredie Monarchi.

oc lode forbiude hannom att drage til Asia
am/ tha ford hand hasteligen til Rom igen
vel berøstet/ oc i hiel sloug Tribunum oc
måge andre/ Marius rymde til Aphricam.
Wdi medel tud ordmerede Sylla alle ting
vel til Rom/ oc drog til Asiam oc vdratte der
mange store saker oc handel/ hand offuer
uandt Mithridatem oc fick Athen med mact
oc indtog den gangste Greciam oc mange
Land i Asia.

Mari T
ranni.
Dess emellom kom Marius atter igen
til Italien aff Aphrica vel berøstet oc da
hand kom til Rom/ i hiel stæck han the als
lerbeste oc drebeligeste Sørster oc offuerste
Herrer huilcke hand der fandt/ oc tha skede
der et ynckeligt mord til Rom/ derfore mot
te nu Sylla til bage igen aff Asia/ att vnde
sette sine anhengere/ Ther han kom til
Rom/ vor Marius død/ Men Marij søn
røstede seg emod Syllam/ Tha bleff Sylla
møget forskrecket/ oc sagde/ Att hand haff
de hafft løcke i sin yngdom emod een gam
mel/ nu besørkede hand seg/ att een vnger
skulle atter haffue løcke emod hannom igen.

Mand bdr
att frøchte
lœkens w
stadighed.

Her fandt mand sehe huorledes att vi
se oc forstondige Mand haffue aetret oc be
sørchedt lœkens wstadighedt/ Men Sylla
haffde een retferdig sag/ derfore halp han
nom Gud/ oc hand sloug sine Fiender/ Mand
finder oc saa her om skriffuit att Sylla haff
uer doch

uer doch
stenede
re/ saa a
haffde h
bleffue t
ris siend
Her haff
tende/ h
mord er
te aff saa
oc dette
sørst off
menige
lofflige
Regimen
aldeles af
att the pl
mugen en
uer pom
atrer bej
Men de
gen. ford
reden Et
Pompeio.

Om

N

uer doch verit mōgit for streng/ Fordi hand
 skonede ther effter ingen aff Marij anhenge
 re/ saa att det mord som da skede til Rom
 haffde huercken mode eller ende. Saaledes
 bleffue the Førster atter heffnde offuer the
 ris Siender/oc indsette igen til Regimentet.
 Her haffuer mand atter sonderligen att bes
 tendke / huorledes att saadan stor jammer oc
 mord er begynt i saa loffligt ett Regiment
 te aff saa ringe orsage / som tilforn sagt er
 oc dette spil haffuer ret om Fring gonget/
 først offuer the Førster/ oc siden offuer then
 menige mand. Men Sylla haffuer siden
 loffligen oc viseligen handlet alle ting / thet
 Regimente oc alle ting vel beskikket / oc lod
 aldeles aff sette de Tribunos plebis. Fordi
 att the pleygde altid tilforn att opuecke al
 mugen emod thet Romiske Rad. Doch haff
 uer Pompeius dette siden foruandlet/ oc lod
 atter beskikke Tribunos almugen til villie/
 Men de lōnte hannom ocsaa derfore herli
 gen. Fordi att same Tribuni plebis opuech
 te den krig emellom Caio Julio Cæsare oc
 Pompeio.

Att ringe
 orsage be
 gyntes all
 denne store
 krig.

Sylla aff
 sette Tri
 bunos/ oc
 Pompeius
 indsette
 dem igen.

Om Pompeio oc Caio Julio Cæsare.

Den forgruelige krig emel
 lom Pompeio oc Julio/huileket tha
 gjorde een ewig foruantling i thet
 gangste

Then tredie Monarchi.

Alinge or
sage til
dette stor
krig.

ganske Regimente / haffuer oc saa hafft en
fare ringe orsage / ja det er kommet alene for
had skyld emod Cæsarem doch icke Pompei /
Men fast mehre the andres / som haffde ger
ne hafft the Land inne huilcke Cæsar haffde /
oc thenne krig er saaledes begynt Cæsar be
gerede / att bliffue Consul / for end hand ford
aff Gallia oc sagde att det vor hannom høgt
anligendes / Fordi att naar hand komme til
Rom oc vor icke Consul / tha haffde hans aff
uindts mend i sinde att fordrycke hānom / oc
kommet der til at han skulle bliffue fortaget
aff Rom. Nu bestillede hand thenne sag hos
de Tribunos plebis / att thet Consulat bleff
hannom tilsagt / dette bevilgede oc saa Pom
peius Consul paa sammetid / Men tha den
tid kom / practicerede nogre hemmeligen / att
Raadet skulle sette seg ther emod / oc icke til
stede att Cæsar bleffue Consul / desse droge
Pompeium til seg / oc ville fordriffue de Tri
bunos plebis / de gaffue seg til Julio / den tid
Julius sahe at thenne sag ville gelde til ate
vnderdrucke hannom / stod hand hard paa
det / hānom vor til sagt oc samtyckt til forn /
oc ville tha haffue sit Consulat / oc der til
indsatte de Tribunos.

Cicero.

Nu bleff møgit forhandlet her ebland /
Cicero handlede thenne sag paa tilbørlige
medel som vore lidelige paa bode sider / Att
Cæsar oc Pompeius skulle offuergiffue the
ris krigs sold / Oc Pompeius skulle fare til
Hispan

Th
Spani
sar skul
uergiffu
uilligede
Tha dr
Pompe
madr. C
oc drog
endoch
oc forha
peius sa
gpre / vt
Den tid
hand oc
hafft en
haffue be
medrig
te alenist
than far
icke and
oc offuer
Egypten
aff then
de tilfort
lod Cæsa
hand ale
Kuge m
oc dette
ge orsag
gen bod
striffuer
vt slagn

Hispanien/ som hand tilforn achtede/ oc Cæsar skulle vere Consul/ naar han haffde offuergiffuit sit Krüigs sold. Desse medel beuilligede Julius / Men Pompeius ville icke/ Tha drog Cæsar til Rom vel berustet / oc Pompeius flyde oc røstede seg ocsaa med all macht. Cæsar indtog Italien oc Hispanien oc drog effter Pompeio ind i Grecken/ Men endoch at Cæsar bød seg end nu offte til fründ oc forhandling med hānom/ doch gaff Pompeius saadan suard/ at hand ville ingen fründ gøre/ vthan man spørde hānom Julij hoffuit/ Den tiid Julius hørde thēne strengthed/ bleff hand oc vred/ fordi om Pompeius haffde end hafft en bedre sag / saa skulle hand endoch haffue beuist seg fröndligere emod sodan en mechtig fôrste/ som bød seg til fründ/ oc søchte aleniste/ at hād kunde bleffuet secker for wathan fare. Tha nu Cæsar sahe att thet kunde icke anderledes vere/ haffuer hand anfallet oc offuertuunit Pompeium/ Pōpeius flyde til Egypten oc bleff forrederligen i hiel slagen aff then vnge Koning / hues fader hād haffde tilforn indseet i det Kongerige. Ther nest lod Cæsar indtage Asiam oc Aphricā saa att hand alene indehaffde thet gānske Romiske Krüge med macht/ Thenne store foruandling oc dette yndelige jamer er begynt aff en ringe orsage men doch er thenne krüg offuergongen bode, høge oc ringe personer / Thi man skriffuer/ att mehr end 3. mal hundred tusind ere slagne i thenne krüg. Q. ij. Her

Julius begynderde als tid fründ.

Pompeius bleff offuert vunden.

Exempel om stor wackrenhed.

Her begyn-
des then fierde oc siiste
Monarchi/ som er thet
Romiske Riige.

Julius Caesar.

3597. aar effter Verdens begyndelse.

706. aar effter att then Stad Rom
vor bygt.

47. aar for Christi fødsel / begyntes
først thenne Romiske Monarchi / paa den
tid att Julius vor Consul/ oc then krig er
begynt med Pompeio / om huilket ieg haff-
uer nu sagt. Thenne krig varede paa 5. aar/
Sordi effter Pompei død/ haffde endoch Ju-
lius att skaffe til Egypten/Asia oc Africa/
huor som Cato stadt seg sielf i hiel / oc til
Hispanien/huor han offueruandt oc sloug en
søn Pompeij. Men ther effter att hand haff-
de giort frid i alle Land / er hand dragen
til Rom igen/oc kom ther ind Mense Octo-
ber / oc bleff siden strax i hiel stungen Iu-
bus Martijs aff Cassio oc Bruto oc theris
Anhengere/ som hand sadtt ebland Raadet.
Saaledes

Her begyn-
des then
Romiske
Monarchi.

Cato stadt
seg i hiel.

Julius er
i hiel stun-
gen aff
Sorredre.

Saaledes
rolighe
haffuer
Ricke
miste
de han
marian
konst b
lien / E
bistcke
aarlige
vide oc

andre
hiel stun-
tis eiger
tus oc
hoff po
beuist
indset
forn. O
den saa
haffuer
naadlig
att the
ne / end
haffuer
de/wet
le vergi
haffde

Then fierde Monarchi. 123.

Saaledes hassuer Julius Cæsar med frid oc
rolighed regeret i 5. Monater oc i medel tid
hassuer han ocsaa ladet forordinere oc bes
Ricke alle aars tid offuer thet gangste Ro
miske Riige effter Solens løb/ Der til hass
de hand fød med seg een drebelig Mathe
maticum aff Egypten / som hassuer thenne
Konst bedichtet oc vdkommet offuer Ita
lien / Saaledes er thenne daglige aars tid
beskicket aff Julio / huilken mand end nu
aarligen holler/oc er mōgit bequæmmelig at
vide oc holle.

Aars tid
er aff Jus
lio bestit
et.

Men huor werligen oc mordeligen de
andre handlede siden/ som hassde hannom i
hiel stunget/det gissuer seg til kiende aff thes
ris eigen handel/ Fordi att Cassius oc Brus
tus oc theris selgskab hassde tilforn verit
hoff pompetio. Nu hassde Cæsar att ligeuel
beuist thennom stor naade/oc thennom atter
indset i theris erhe oc gotz som the vore til
forn. Oc in summa der var aldrig nogen tid
een saa veldiger første paa Jorden/ som
hassuer effter saadan stor victoria oc seier
naadeligere hādelet med sine Siender/ siden
att the hassde gissuet seg oc vore offuerunda
ne / end thenne Julius Cæsar gjorde / hand
hassuer ingen mand beuist nogen vre
de/wthan aleniste i marcken/nar hand skul
le verge seg / Endoch att Marius oc Sylla
hassde tilforn stæge for hans skyld ladet i hiel
Q iij slaget

Julis mild
hed emod
sine Siens
der.

4
10

[Then] fierde Monarchi.

Aaget mange til Rom effter deris egen vil-
 lie oc i fredelig tid / Saadan stycke haffde
 Julius aldeles intett bedressuit / Item/ alle
 de Herrer aff Rom som haffde verit hoff
 Pompeo / lod hand naadeligen komme igen
 oc tog inthett fraa thennom / hand haffuer
 ocsaa viseligen atter besticket oc ordineret
 dett Romiske regimente dom oc rett / oc lod
 dett aluarligen holle ved macht / Ligertust
 som mand seher att ebland oprør bliffuer al-
 tid dom / rett oc all erlig god skick oc rucht
 forstøret. Alt saaledes vor Julius een aff
 de loffligste heldt oc Heroas / huilcke Gud
 haffde sønderligen begaffuit med stor vis-
 dom oc dhydelighet til att begynde oc be-
 sticke store mechtige regimente/ Ellers haff-
 de dett icke verit muligt / Att der kunde
 lenge bleffuit frid effter Julij død/ Fordi att
 der vor da aldeles inthet hoffuit i dett gang-
 ske Rüge / oc ingen mand/ som haffde nogen
 ansehen macht eller mindighed/ til att kunde
 veldeligen opholle oc beuare frid oc roligt
 regimente/ fordi att der hører stor macht til
 att vnderholle frid. Derforre sagde Julius
 self / Att for sin egen skyld / haffde hand in-
 gen sorg for sit luff/ Men for dett Rüge/ vor
 dett icke god att hand sielde aff.

Dett wanschendes haffue nogen mör-
 dere hannom skendeligen i hiel stunget / oc

Cassius / Cassius begynte dette spiel / aleniste for had.
skyld/

T
 skyld / f
 Land
 vor eer
 denne
 were de
 eller po
 att Cass
 re loff li
 dan kin
 att bed
 danne
 sag oc
 hiel.
 bedref
 Dette
 denne
 stue he
 Julium
 ligen de
 far vor
 men/oc
 mand
 Consul/
 pio.
 ste Mo
 deligen
 giffuit
 deligen
 som vor

Kyld / fordi Cæsar icke indgaff hannom de Land som hand gerne ville hafft / Brutus vor een heffrig mand oc lod seg bewege til Denne sag vnder dette sken / Att dett skulle vere dett rad werhligt til Rom / att haffue eller lyde nogen Herre offuer thennom. Item att Cæsar skulle vere een tyrann / oc dett vore loff ligt att i hiel sla Tyranner / Med saadan skinnende argumenta / som pleyge offte att bedrage vnge oc wforfarne mend i so danne sager / vor Brutus opuecht til denne sag oc werhlig forbund att sla Cæsarem i hiel. Fordi att Cassius haffde inthet kundet bedreffuit i denne sag for wthan hannom. Dette er Summa aff den rette Historia i denne handel / Men Gud haffuer ocsaa strax heffnet denne gerning / fordi att alle de Julium haffue i hiel stunget ere ocsaa korteligen der effter bliffue i hiel stungne / Oc Cæsar vor 56. aar gammel da hand er omkommen / oc haffuer regeret i 5. aar / huilcke aar mand begynder fraa den tiid hand bleff Consul / oc anheffuede den Krig med Pompeio.

Dette er begyndelsen til den Romtyske Monarchi / huilcken Gud haffuer forskædeligen bemalet wdi Daniel oc der til Kiendegiffuit / Att thenne Monarchi skal fast holdigere vndertrøfke verden / end de andre som vore tilforn / Item / att Christus skulle

W iij

Komme

Then fierde Monarchi.

Denne Romiske Monarchi skal vere den siiste.

Komme i denne Monarchi oc att hun skal vere den siiste Monarchi / oc herfore haßfuer Gud beßonderligen dette altsammensß obenaß baret oc giffuit oss til kiende i saa lang tiid til forn/ til een vnderuißning att bestercke vor hellige tro her med / Att wi skulle vißseligen vide/ paa huad tiid Christus skulle komme / oc att mand skal vide/att verden skal icke saa bliffue euig stoendes / Men att Gud vil lade verden forgonge oc straffe de wgudelige med euigt pine / oc anrichte the Gud fröchtige dett euige lißß / Jeg tror ocßaa att de sprock Sibylle oc andre oracula / hues wi haßfue mange (huilcke til kiende giffue att dett Romiske Riige skal altid bliffue/ ligeruißß som Virgilius siger/ Impertum sine fine dedi) ere Komme her wtast / fordi att schriffren beuißer att dett Romiske Riige skal vere den siiste Monarchi paa Jorden/oc at denne Monarchi skal noget falle/oc endoch skal der en part bliffue i sin macht / wti huilcken dett Keiserlige naßß oc Keiserlig höghedt skal vere oc bliffue til verdens ende/Dette skal mand lere oc vide / att dette Keiserdomme fand ingen omstøde eller ødelegge/ Ligeruißß som wi ocßaa maa sehe klarligen wti alle Historier / Fordi at siiden den første tiid/att denne Keiserlig höghedt er kommen til de Tyske Sprækker/da haßfuer dett Riige haßß oc liidt stor anfechting oc offuerfald / oc er offte bliffuet mßgit suagt / Doch haßfuer dett ingen Fun-

det

der omß
te bleßß
igen/oc
medrig
att mer
tracht

L

ydermere
lum i hiel
wengher
parer skal
uißß som
enighed til
nißßtan
att begge
hues til for
reden ander
ceronis vor
Men den he
da ville hie
hette / Sa
ste/ end at
radt drog
Antonium
hette / 117

archi.

Then fierde Monarchi. 125

det omstøde eller ødelegge/ Men dett er ste
ge bleffuet / oc haffuer altid kommet seg vel
igen/ oc vnder tiden hafft saage/ vnder tiden
mechtige Reisere. Dette er saare nøtteligt
att mercke ebland de Historier / til att bes
trachte Guds villie her wri.

Augustus.

Efter Julij død bleffue till *Ciceronis*
Rom store larom oc oprør/ Men *Cicero* rade
til frid/ i saa mode/ at *Julij*
anhangere skulle intet offueruold
ydermere ske/ oc att de andre som haffde *Julij*
i hiel stunget / skulle vere secker / oc all
wenighedt oc wret som vor emellom begge
parter/ skulle paa een tiid aff stilles/ *Ligeris*
uist som *Thrasibulus* fordom tiid gjorde
enighed til *Athen*/ huilket mand kaller *Amnistia*.
nistia (*Iniuriarum obliuio*) dett er / Naar
att begge parter skal lide oc til giffue alt
hues tilforn gjort er/ oc ingen mand yderme
re den anden skade eller seyde. Dette rad *Ci*
ceronis vor viseligen oc nøtteligen betenckt /
Men dett haffde ingen framgong/ Fordi att
da ville huer rade seg selff oc vere sin egen
Herre / Saaledes kunde dett icke anderledes
ske/ eend att der skulle bliffue partier / Dett
radt drog *Octauium Augustum* til seg emod *Octauus*
Antonium/ som lagde seg efter att bliffue *Augustus*
Herre / Men dett friges *Sold* gjorde for
bund *Antonium*

Q v

4
10 1

Then fierde Monarchi .

Cicero
bleff i hiel
slagen.

bund emod radett oc lode sla mange store
Herrer i hiel / elband huilcke Cicero bleff oc i
hiel slagen / Men paa det siiste er thet ritige
bleffuit hoss Octauio Augusto / hand vor
Julio foruand i saa mode.

Julia vor Julij Accius Balbus hindes
søster. mand.

Accia vor Balbi oc Juliae Dotter / hun
haffde Octauium.

Octauus Augustus / vor Octa-
ui oc Acciae Søn.

Augustus
vor Adop-
teret.

Oc Julius haffde denne Octauium
Augustum Adopteret oc wduale til sin
negste effter komere i Riket / derfore haff-
de hand ocsaa dette naffn Cæsar / oc der-
fore er ocsaa dette naffn bleffuit stæge hoss
de effter kommede Keisere / ligeruist som
de vore alle med deris rette successio ind-
giffne i det slecht Cæsari / huilcket mand
haffuer ocsaa med dett første hollet / att de
successores skulle bliffue adopterede eller oc-
saa retteligen wdualde / Oc vor dett naffn
Cæsar icke første tiid giffuit thenne Julio
paa Rikens vegne / Men mange i hans
slecht haffde tilforn dette bynaffn. Oc schriff-
te de gamble gode Grammatici att Cæsar
kommer aff dette ord Cæsaries / oc bemer-
cker ett stort herligt har / Her wtaff haffuer
mand

Derforfore
att alle
Keisere
kalles Cæ-
sares Au-
gusti.

Th
mand giff
der tiden
slecht som
har.

Men
dett radet
lighet sty-
dett ord
huilcken
egen / E-
ligt att m
paa Jorde
des att en
fffighede

Th
56. aar / D
geer ide S
gende aar a
di hand for
vor icke eld
ful / fordi h
Radt med d
hannom f
Krigs sold
oc gjorde f
Rads anhen
deiske saaled
fore morte

archi.

a mange store
Cicero bleff oc
ste er thet tilge
sto / hand vor

Calpus hndu
mand,

de Dotter/hun
num,

s/ vor Octa
Spn.

anne Octatium
wduale til sin
ger/derfore haff
a Cesar / oc der
bleffu store hof
re / ligetust som
erre successio ind
/ hndet mand
ste holler / att de
oppræde eller oc
e vor dett naffn
at thetne Julio
a mange i hnd
gnaffn. Oc schen
marici att Cesar
fartes/ oc hndet
der wist haffuer
mand

Then fierde Monarchi. 126

mand giffuit de Julij dette bynaffn/att vns
der tiden haffuer der een verit ebland den Cesar vnda
flecht som haffuer hafft ett stort herligt
har.

Men dette tilnaffn Augustus haffuer Augustus.
Dett radt giffuit Octauio for hans løcksa
lighedt skyld / fordi Augustus Kommer aff
dett ord Augurium oc bemercker løcksalig
huilken Gud løcksalig gør med løckelige
tegen / Saaledes er ocsaa dette mōgit her
ligt att mand Kaller den hōggeste Potentat
paa Jorden Augustum / til Kiende giffuen
des att Gud er hōff all øffrighebt oc att all
øffrighebt er Guds gaffue oc Guds verd.

Thenne Augustus haffuer regeret
56. aar / Doch haffuer hand icke allene re
geret i de første 12. aar / Men i de effterfol
gende aar alle haffuer hand ene regeret / for
di hand kom vng til regimentet / da hand
vor icke eldre end 19. aar / bleff hand Con
sul / fordi hand hiølt seg til dett Romiske
Radt med dett første / oc dett Radt sette
hannom fram emod Antonium / Men dett
Friigs sold vor icke vel til frids her med /
oc gjorde forbund emod dett Radt oc dett
Rads anhengere / Dette Freundtskab vns
de icke saaledes lenge bliffue staendes / der
fore motte Augustus strax slaa emod denne
for

4
10 1

Then fierde Monarchi.

forbund oc hanff eigne med regenter som
vore hannom emod/alt saaledes er hand ales
ne kommet til Rūget / Oc siden att hand
haffoe alle vegne giordt frūdt / haffuer hand
mōgit lōffligen oc vel regeret/oc dett gang
ske Rūge med god ordinantz dom oc rett al
saa herligen besticket/ Att hand haffuer selfs
uer sagt / Att om saadan ordinantz bleffue
hollen / da morte dett Rūge bliffue stoens
des euindeligen / oc denne Augustus er be
regnet een ebland de aller viseste oc frommes
ste Spēster.

Den tredie bog wti huila cken den tiid fraa Christi fødsel er beregnet.

I Eg haffuer i begyndelsen i
denne Bog parteret oc skufft denne
gantske Chronica oc verdenss tiid i
tre parter/ effter dett sprock Helix /
paa dett mand funde dess letteligere mercke
de aller største foruandeling i verdē / oc den
rette skick oc ordo wti alle aar / oc att mand
funde vide/Att wi ere icke langt fra verdenss
ende/ Nu haffuer ieg her i denne Chronica be
schriffuit hart ved 4000. aar/ oc Christus er
fødder rett paa den samme tiid/ ligeruist som
dett sprock denne høge Prophetes Helix ly
der/

archi.

regenter som
es er hand ales
iden att hand
/ haffuer hand
/ oc dett gang
som oc rett al
d haffuer selfi
dinant; bleffue
ge bliffue stoens
Augustus er be
nigge oc fromme

wti hui
Christi
gnet.

begyndelsen i
er oc stift denne
oc verdens tid i
ett sprock helix
lerteligere mercke
g i verdē / oc den
at / oc att mand
angt fra verdens
verne Chronica be
at / oc Christus er
e tid / ligemst som
ophetis helix ly
der /

Then fierde Monarchi. 127

der / Derfor vil ieg nu begynde den tredie
Bog / om dett tredie stycke aff dett sprock
Helix / wdaff huldēt mand fand herligen
sehe / att denn Prophet haffuer den rette tid
berammet / Fordi att Christus vor frelsere
J E R R E oc Gud / er fødder aff Maria
den rene Jomfru.

I dett 42. aar / vnder Augusti regi
mente.

Naar

I dett 3944. aar / effter verdens
begyndelse.

Christus er
fodder.

Nu feiler nogit i fire tusind aar / Men
den Prophete haffuer der hof giffuit til
Fiende / att Gud ville komme nogit tilforn oc
skal haste emod endē / Suad ythermere giff
behoff at vide om Christi fødse / finder mād
i dett hellige Euangelio / Den tid naar hand
er pindt oc opstonden / oc huorledes at Chri
stus haffuer ladet sit hellige Euangelium
wdgonge til verden / oc sin hellige Kirckē
plantet oc anrichtet i den gangste verden /
vil ieg her effter sette.

Om de Tyske.

Wi thenne Augusti tid
haffue de Romiske først anfallet
dett Tyskland / oc haffuer Tibe
rius oc hans broder Drusus leget
i offuer med krig.

der bleff
Tyskland
først off
uerfallet

i offuer med krig.

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Tiberius.
Drusus.
Rhetia
Vindelici.

i offuerlanden oc hassue indtaget the grenze omkring Rhetis oc Vindeliciis / de hassue doch icke aldeles kundet vnderuuinget the Land til vnderdanighet. Rheti ere the Erschlender / Tyrol ind til pregenz Kempten oc her neder til Norlingen / huor som thet naffu er end nu bleffuit oc kalles Ries. Vindelici ere the Auspurger oc Betern. Drusus er kommen neder til Nienz oc hassuer icke langt thet fraa lidit nogen skade oc er død thet aff.

Ther nest hassue the Romiske bester. Det seg til Coln oc anfallet Vespithalen oc Saren / Nu vor thet een Hertug i Saren ved naffu Herman / de Historici kalle han nom Arminium een forste til Cheruscis / Cherusci. The Cherusci ere visseligen the Hartzlender her neder med Vesper ind til Bremen / oc ieg achter att thet ord Cherusci er det nu Arminius. Falles Hertzische. Thenne Arminius offuer sigld the Romiske oc slog thennom ved 21. tusind / oc der til een stor hob aff theris forbund som vor med thennom / Thenne Romiske Hoffuigman Quintilius Varus stæck Quintili. seg sielff. Hvor det sloug er skedt / finder man aldelis hof Tacito / som er emellom Lip oc Embs / dett er neder for Cassel icke langt fraa Paderborn / Sordi att Tacitus skriffuer alt saa. Quantumq; Amisiam & Luppiam amnes inter, uastatum haud procul Teutoa

Teutobu
onum, ca
thenne
delse til
bri vor
stphede
ther Rom
emod Ro
att han
att man
te med g
ones / M
vddressu
ue the
omligende
git att
som paa de
flod Elffu
desse alle
Sauldes
Westphale
Wissen oc
aar oc er p
reden aff h
sagt om den

216

archi.

for the grenge
s / de haffue
eruinge the
heri en the
genz Tempen
puor som thet
las Ries. Vm
Seien. Drusus
oc haffuer icke
sade oc er dpo

e Romiske bester
er Westphalen oc
hering i Saxon
forer alle han
te til Chensels
en the harenlender
id til Bremen / oc
Chensel er der m
ic Arminius offuer
g thennom vid 21.
hob aff theis for
om / Thenne Ro
tilius Varus stad
ig er stedt / hinde
som er emellom
den for Cassel icke
fordi att Tacitus
ntung. Amisiam o
statum hand procl
Teuto

Then fierde Monarchi. 128

Teutoburgiensi saltu, in quo reliqui Vari legio-
num, eaq; insipula dicebantur. Oc haffuer
thenne nederlag giort icke mindre forskre-
ckelse til Rom end paa den tid att the Cima-
bri vore dragne til Italien / Fordi mand
frøchtede / att Arminius skulle tha anfallet
thet Romiske Ruge med all macht / oc faret
emod Rom / Augustus vor i saadan angst
att han alle vegne bestillede oc paa bodt
att man skulle sude i røstning / oc hand røb-
te med gredende klage / Quintili redde legio-
nes / Men ther effter att Arminius haffde
vddressuit the Romiske aff Saxon / tha haff-
ue the Romiske practiceret / att Arminij
omligendes naboer skulle songe hannom no-
git att Kasse / oc dette vore de Schuober
som paa den tid vare besidendes hof den
flod Elffuen oc de Bhemer. Arminius sloug
desse alle sammens oc indtog deris Land /
Saaledes haffuer Arminius inde haffe
Westphalen / den Hartz / Saxon / Mark /
Nissen oc Behmen / oc haffuer regeret 12.
aar oc er paa det siiste omkommen med for-
tederi aff hans eigne Venner / Dette er noch
sagt om den tid Augusti.

Tiberius den tredie Keiser.

Anno

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Anno Mundi 3960.

Anno Romæ 769.

Anno Christi 16.

Ennoch att ther haffuer ver-
rit mange lofflige Keiser effter Aus-
gusto/ Fordi att saa lenge Gud op-
holder nogit embede oc Regi-
mente/ Saa giffuer han oc der til dugelige
Regenter / Mand finder doch mange onde
oc wgudelige Herres ther hof / som haffue
oc regeret / Att een lofflig Mand haffuer
sagt / att mand kunde paa en ring vdgraff-
ue alle fromme Herres Voben / Nu er ther
att ligenel nøtteligt i the Historier att be-
skriffue saa vel the onde Regenter som the
gode / paa det mand saaledes kand aff the-
ris straff lere / att frøchte Guds vrede.

Tiberius .

Tiberius var icke Augusti søn / Men
der effter att Augusti naturlige arffuinge
vore døde / haffuer Augustus thenne Tibe-
rium adopteret oc selff vdføret / Fordi hand
vor Luix søn / huilcken Augustus haffde nu
taget til echte / oc hannom haffde Augustus
altidt bruket for een Hoffuitzmand / fordi
han vor een god kriger. Thenne Tiberius
vor then første Keiser / huilcken det Romiske
Rad haffue suoret huldskab / oc haffuer re-
geret 23. aar.

Wti thet

Then fierde Monarchi. 129

Wti thet 15. aar Tiberij vor Christus vor frelsere 30. aar gammel / oc bleff i det aar døpt aff Johanne Baptista oc begynste att predige sit hellige Euangelium / bote oc syndernis forladelse oc det euige lif / oc dette vor i det 3975. aar effter Verdens begyndelse.

Naar
Christus
er døbt.

Det 340. aar effter Alexandri Monarchie begyndelse / leg nu de andre 145. aar her til fraa Alexandro / oc ind til det andre aar Longimani / Saa haaffuer du 485. aar / det er de 69. wger / om huilcke Daniel haaffuer beskreffuit / ligeruist som tilforn er ythermere her om thalet.

I det 18. aar Tiberij er Christus vor frelsere korsfest / dødt oc atter igen opstoden den tredie dag aff døde / oc haaffuer effter sin opstondelse giffuit sine Apostle befalning att predige thet hellige Euangelium offuer then gantske verden / Thenne thetis befalning haaffue the Apostle begynt att fuldkomme strax om Pindesdag / den tid the haaffde fonget then helligaand / oc Christus vor tilforn skendbarligen opfaren til himmelen.

Naar
Christus er
Korsfest.

Der begynde
des then
hellige
Christeliga
Kircke.

Saaledes haaffuer mand nu Guds ord oc det Gestlige Ruge / then hellige Kircke oc Christenheden att søge oc finde icke aleniste ebland thet Jødiske fold / Men omkring all Verden / huor som Apostlernes predigen
X oc lere

Then fierde Monarchi.

Huor d'n
hellige Kir
cke skal fin
des.

oc lerdom er gögen oc deris schriffte befindes
oc bruges/ Sordi att Gud haffuer off til sage
att hand vil berthe sin naade/ oc hinde wdele
ebland syndige menniske formedelst sodan
predigen oc hellige Euangelium / Derfore
kand det icke andet vere/end huor som Guds
ord prediges / der findes io nogre som høre
til Christi Rüge / wti huilcke Christus bor /
vercker oc bether sin naade/ som hand siger /
Jeg vil vere hoff eder til verdens ende/ Den
ne **I E R R E** Christo vor frelsere oc saalig
gørere vere loff / ehre oc prüss oc tacksigelse
nu oc til euig tid/ Amen.

Den hellig
ge Kirckes
for fölgelse
ster i tuens
de mode.

Nu vil ieg framdeles til Kiende giffue
huorledes att Christenheden haffuer hafft
oc liddit hord modstand oc offuerfald / bo
de med verselig oc legomlich forfølgelse / Oc
saa aff Ketteren allermest/ huilcke altid haff
ue jammerligen forstørret den hellige Kir
ckes enighedt/ saa hon haffuer der offuer fom
get fast store skade oc er bleffuen der fore fast
mehr forachtet / end formedelst legomlig
forfølgelse aff verdslige Tyranner.

S. Stef
fen er stent
oc S. po
sil om
wende.

Wti dett 19. aar Tyberth er Sancte
Staffen den første martir bleffuen stent i
hiel effter Christi opstondelse / oc i dett sama
me aar er Sancte Pouel vorden om vende
til den Christelige tro.

Anno

Then fierde Monarchi. 130

Anno Mundi 3983.

Anno Romæ 792.

Anno Christi 39.

Caius Caligula then C. Caligula

fierde Keisere / haffuer regeret 3. aar / 10. Monader / oc vor ett bister meniskke oc haffuer belegert alle sine søstre / paa dett siiste bleff hand i hiel stungen aff sin egen søffuigmand / Denne Caligula lod opsætte sitt billede til Jerusalem / at mand skulde dett tilbede / ligeruist som Daniel haffde spoot / Att naar de Jøder vorde att sehe een Aiffgud opreist i deris Tempel / da skulde dett icke vere langt til enden.

Anno Mundi 3987.

Anno Romæ 796.

Anno Christi 43.

Claudius den femte Claudius

Keiser / haffuer regeret 13. aar / 9. Monader / er forgiffuen med gift. Wti det andre aar Claudi er S. peder Apostel kom men til Rom / huilcken tilforn haffde nogre aar prediget til Antiochia. Oc her settes den Romiske Kirckes første begyndelse.

Rij Jdet

Then fierde Monarchi.

Her begyns
des den Ro-
miske Kir-
ke.

I det 44. aar effter Christi fødsel.

I det 5988. aar effter verdens begyn-
delse.

I det 797. aar effter att Rom vor
bygt.

Anno Mundi 4000.

Anno Romæ 509.

Anno Christi 56.

Nero nes
quam.

Nero den siette Keiser

Regerede 14. aar / Hiølt seg loffli-
gen i de første 5. aar / der effter bruo-
gede hand alle wdygt oc tyranni / hand i
hiel sloug sin Moder / oc sin Zustru / oc man-
ge drebelige Mend / Senecam oc andre / paa
dett sieste ere hans Hoffuigmend hannom
fra falk / oc dett Romiske Radt lod søge eff-
ter hannom / Att mand skulle hudsruget
hannom til døde vnder Galgen / Derfor
stæck hand seg self i hiel / for end de Riddere
som søgte effter hannom / Kunde finde han-
nom / der hand vor 32. aar gammel. Oc nu
er dett Ruge aldeles bort kommet fraa de
effter kommere oc foruandte Augusti oc Li-
uia.

S. Peder
forsf fest til
Rom / oc
S. Pouel
halss hng
gen.

Wti Neronis tid er S. Peder Apostel
forsfest til Rom / Effter hannom er Linus
bleffuen Passue / oc S. Pouel halss hugen / Oc
bereg

Then fierde Monarchi. 131

beregner mand S. Pouels tid/at hand haff
uer prediget ved 34. aar.

Linus
bleff pass
et.

Paa den tid Neronis haffuer mand se
het et Cometa i 6. Monader/saa lenge ston
de sielden de Cometer. Tilforn vnder Claus
dio haffuer mand oc sehet een Cometa oc tre
soler/ Guilcke for wthan ruil haffue betydt /
at tre Herrer skulle korteligen der effter slaes
om dett Keiserdømme/ Saa tror ieg att den
store Comet haffuer icke aleniste betydt desse
oprør / Men ocsaa den store foruandtling
som skede der effter i dett gangste Romiske
Rige / oc bespøderlige den yndelige vnder
gong som de Jøder finge oc dett Jødiske
Rige.

Sergius Galba/Otho oc Vitellius.

Desse tre ville verit Reiser
re effter Neronis død / Men Otho
lod i hiel stunge Galbam til Rom /
Suden haffuer Vitellius ladet gi
ort seg til Reisere i Tyskland/ oc skickede een
hob til Italien/Otho drog hannom emod oc
giorde 4. smaa slaug med hannom / tre gon
ge vandr hand / men i dett fierde slaug/bleff
hans soldt slaget/ Oc endoch att mōgit soldt
droch hannom til honde / da ville hand doch
icke lenger føre krüg/oc sagde/ att hand ville
fast mehre achte den menige frid / end sitt
R iq eget

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Vespasianus
bleff
Keiser.

eiaget luff oc erhe/ alt saaledes stac hand seg
self i hiel i thenne fierde Monat effter Gals
bae død/ wri medel tud bleff Vespasianus
vduald Keiser i Orient aff sit eget frugs
fold/ hand sende en Hert til Italien/ oc lod
thiel slaa Vitellij selskab/ Siden bleffue ther
stor alarom oc oprør til Rom/ oc Vitellius
vor fongen oc martyriseret/ oc slebet om
Fring Rom i mul oc skarn/ oc paa det siiste
døde oc fick sin fortiente løn/ Fordi hand vor
ocsa et bistert bestia/ dette vor thet første
oprør som hassuer seg begiffuit til Rom for
medelst then Keiserlige vduelgelse / effter
Augusto.

Anno Mundi 4016.

Anno Romæ 825.

Anno Christi 72.

VESPASIANUS den
siuende Keisere regerede 9. aar/ Oc
er nu atter en viiff oc lofflig Første
Kommet til Regimentet igen/ huilcken nu
hassuer til Rom atter beskicket tucht/loug/
oc rett/ oc al god skick/ i den sted som Calli
gula/ Claudius oc Nero hassde tilforn icke
aleniste tilstedt all wtucht oc tyranni aff
andre/ Men hassue selfue indført oc brugt
saadant offuer alle mode/hand hassuer ocsaa
lader

ladet
radet
sticket
til R
Med
Bog

Staden
Septem
mer i E
att ma
nogen
Foget si
de siden
opedne
ther off
get ther
uer att
dret tu
der for
det La
aff the
tristint

archi.

stad hand seg
mar efter Gals
Vespasianus
ir eiget kungs
Italien/ oc lod
den bleffue the
m/ oc Vitellius
/ oc sebet om
oc paa det siiste
m/ Jorda hand vor
te vor the forste
riffue til Rom for
duelgelse / effue

4016.

625.

72.

anus den
egerede 9. aar/ Oc
oc lofflig forste
gen/ hualden nu
fickte rucht/long/
den sted som Calli
haffde tilforn lete
icht oc tyranni aff
e indfort oc bouget
hand haffue oc saa
lades

Then fierde Monarchi. 132

ladet thet Riige besørget med all god for
radt oc forsynlighedt / oc the Land vel bes
sticket med hielp oc setalge/ hand haffuer oc
til Rom stiftet stipendium oc sold til de
Medicis oc andre Lesemestere som tha lærde
Bogelige Konster til Rom.

Den siiste forstøring Hierusalem.

Det andet aar Vespasiani
haffuer Titus Vespasiani Søn bes
lagt den Stad Hierusalem/ om paa
sten Mense Aprili / oc siden vandt
Staden oc lodt vorbrende hannom mense
Septembri/ wti medel tiid vor saadan jam
mer i Staden aff Hunger/ oprør oc mord/
att man aldrig haffuer hørdt saadant om
nogen Stad paa Jorden/ Moderen haffuer
foget sine egne børn / oc endoch er the hin
de siden fraa tagne aff det krigsfolck oc
opedne / saa att Moderen motte siden dø
ther offuer aff hunger/ mange haffue stum
get thennom selfue i hiel. Josephus skriff
uer att ther vor til Hierusalem 10. sind hun
dret tusid Menniske/ fordi att mange Jø
der komme didt om paa ke tiid/ oc saa haffde
det Lands Indbyggere giffuit seg der ind
aff thet gongiske Jøde landt med denne for
trøstning/ at de skulle der bliffue secker oc fri
X ug i saadan

Titus bes
lagde Jode
rosalem.

Then stor
yndt til
Hierusaa
lem.

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Gud strafs
fer synden
i trende
mode.

Et forfæ
delig exem
pel om
Guds stor
re vrede.

I saadan en stor oc fast Stad/ Oc thenne stor
forsamling er meste parten omkommen aff
hunger/ pestilentie oc suerd. Titus hassuer
sendt 16. tusind Jøder til Alexandria / der
att arbeide oc trele som songne menniske / 2.
tusind forde han med seg til triumph oc lod
bestier rissue thennom i hiel wti spil. In
summa mand kan then store jammer oc yndt
icke fuld siige / fordi att Gud hassuer thet
wti fore giffuit verden ett sønderligt exem
pel/wtast huilcket wi skulle lere oc uide hans
store vrede oc heffn offuer alle wgudelige
menniske/ oc sandeligen dette maa vere ett
steen oc iern hierte / som icke forskrecker seg
for saadane gruelige exempel/ oc besonder
lige skulle wi Christne her betencke/ att eff
terdi Gud hassuer icke forskonet oc sparet
dette Israelske folck/ huilcket hand hassuer
Kallet sit eget folck/ oc er begynt oc opkom
met aff høge hellige forfedre/ Saa vil han
oc saa / oc skal fast mindre skone off Hedning
ger/ Gud hassuer doch fore giffuit oss i dete
exempel sin store naade oc miskund/ Att wi
nu ere viffe / siden att thet Jødiske Regi
mente er saa aldelis vdror oc fortilget/ Att
wi Hedninger er to nu visseligen Guds folck/
alle wi oc the som troo sandeligen paa Chri
stum.

Oc er thenne forstøring skedt til Hieru
salem i det andet aar Vespasiani/ det er/
I det

Then fierde Monarchi. 133

I dett 74. aar effter Christi fødsel.

I dett 40. aar effter Christi pine.

I dett 4018. aar effter Verdens begyndelse / oc haffuer dette Tempel verit stoendes fra det andre aar Longimani 526. aar.

Tha vore oc mange forfreckelige teugen skede effter huor anden til Hierusalem for end thenne forstøring kom / huilcke her vore forlangt att opregne / Offuer det Tempel haffuer mand sehet ett brendende suerd stoendes ett gangst aar om fring. Dette seter ieg aleniste herfore / Att man skal icke forachte Guds regen / Men ther aff lere att de bemercke oc betyde Guds vrede / oc paa minde off oc att vare / att wi skulle rette oc bedre off / att saadan straff oc Guds vrede kunde off fraa vendes / ellers oc bliffue mildere / ligeruist som Gud naadeligen aff vende then straff Ninuæ.

Anno Mundi 4025.

Anno Romæ 834.

Anno Christi 81.

Ihus den ottende
Keisere regerede i 2. aar / vor Vespasianus søn / begaffuit med al spørstelig
R. v dygd

Then fierde Monarchi.

Titus Vespasianus
fromhede
oc dygd.

dygd oc skickelighedt / Derfor er hand høgt
priset i alle Historier / oc kalles Amor et de-
litiae generis humani / Nogre som practices
rede emod hannom oc lagede seg effter att
ville vere Keisere / haffuer hand venligen att
varet att de ville offuergiffue sodan deris
fram sett / Fordi att sodan practiceren kunde
intett hielpe dennom oc sagde att det vor
Guds gaffue / huem Gud vndre att vere Kei-
sere den bleffue / ythermere haffuer hand in-
thet gjort dennom / Titus døde / som nogre
mene / med gift forgiffuen.

Effter Lini død bleff den tredie pa-
ffue Anacletus.

Anno Mundi

4027.

Anno Romæ

836.

Anno Christi

85.

Domitianus
ni wdygt.

Catti.
Katti.

Domitianus den 9.
Keisere / Titi Broder / regeret 15.

aar / hand førde krig emod Tysk-
land / oc besonderligen emod de Catten / huil-
cke mand nu kaller Hessen / Til Rom haffuer
hand brugt nogen wdygd oc tyranni / der-
fore er hand paa dett siiste i hiel stungen /
hand haffuer de phylosophos oc Mathema-
ticos foriaget aff Rom / haffuer oc de Christ-
ne lader forfølge oc martirizere lige som
Nero gjorde.

Effter

harchi.

re er hand høgt
les Amor et de
re som practice
de seg offte att
and ventligen att
fue sodan den
practiceeren Funde
jagde att det vor
ndre att vere Kai
re haffuer hand in
as døde / som nog
n.

ff den tredje pa

4027.

836.

85.

us den 9.

broder / regere 15.
Frug om d Tyst
d de Carren / huil
Til Rom haffuer
oetyranni / das
i hiel stungen /
nos oc Mathemas
ffuer oc de Christ
arrinzere lige som

Effter

Then fierde Monarchi. 134

Effter Anacleto vor den 4 passue Cle
mens den første aff dette naffn.

Anno Mundi 4043.

Anno Romæ 552.

Anno Christi 99.

Nerva den X. Reise

re / regeret 1. aar / 4. Monader / hand
haffuer adopteret Traianum / huil
den daa vor paa den tid Hoffuitzmand i
Tyskland til Colne / Nerva døde / da hand
vor 68. aar gammel.

Anno Mundi 4044.

Anno Romæ 553.

Anno Christi 100.

Traianus den elffte

Keiser / regerede 19. aar / 6. Monader / hand vor den første fremmede
Keisere / icke fød i Italien / men i Hispanien /
oc er hans fromhedt saa høgt priset / Att al
tidt siden / saa offte mand haffuer wduolt
nogen Keisere / da haffuer mand ønskedt / Att
hand skulle bliffue saa løcksalig som Augustus oc saa from oc god som Traianus. Naar
hand ordineret een Warstkald / gaff hand hannom
Traians ord naar hand beskedte den Maarskald.

Traians
vor from
oc god.

Traians
ord naar
hand bes
skede den
Maars
kald.

Then fierde Monarchi.

hannom dett suerd i handen med sodanne
ord/dette suerd skalthu føre emod mine fiens
der huor som ieg hassuer een rett sag / Men
huor ieg gør wret/ daa fød dett suerd emod
meg. Dett Romiske Rige hassuer i hanss
tude verit aller størst/oc saa vor ingen Reise
re kommen saa langt i Orient som hand / I
Tyskland oc vngerer hassuer hand fødte stor
re krig.

Johannes
er igen
kommen aff
Parthmos.

Under hannom er Sanctus Johannes
den Apostel / huilcken Domitianus hassde
fortaget/ atter kommen til Epheso igen aff
den Insel Parthmos / Her vtaff følger / att
Johannes hassde prediget mehr eend 60.
aar / I denne lange tid hassuer hand sehet
møgen ynckelighedt / bode att Jerusalem
hanss federne Land vor vndergonge / Item/
att hand hassde saa møgen stor stridt med
saa mange Kettere. Mand schriffuer/at hand
vor een tid kommen i et Bad/der fand hand
Cerinthum den Kettere/ oc hassde da sit sel
skab der omkring seg/oc disputeret ebland
dennom hefteligen oc bespottede Christum/
att hand skulle icke vere Gud / Da stod Jo
hannes op oc sagde til sine Venner/som saa
de hoss hannom/att de skulle gonge vd/ Gud
ville gøre ende med denne bespottere / strax
effter at Johannes vor vdkommen / fiold
dett Suss neder/oc sloug Cerinthus oc hanss
Selskab til døde / I dette Exempel maa
mand

Exempel
om Guds
heffuaffuer
Guds bes
pottere.

Marchi.

Then fierde Monarchi. 135

mand sehe/ Huorledes Gud beuise seg emod
dennom som hanss naffn laste oc skende.

Effter Clemente bleff den 5. Passue
Quaristus.

Effter Quaristo bleff den 6. Passue
Alexander den Første med dett naffn.

Vnder Traiano ere oc mange Christ / De Christo
ne formartert / Men siiden paa lagde hand / nes forføls
art mand skulle icke offuerfalle dennom eller gelse vnder
føre for dom / wdan saa skede att de bleffue Traiano.
obenbarlige anklagede/ da skulle de straffes/
oc dette skede for Plinij bøn skyld. Traianus
døde aff blod sort.

Anno Mundi 4054.

Anno Romæ 573.

Anno Christi 120.

¶ Traianus den XII.

Keisere/regerede 20. aar/vor adopte
ret aff Traiano / oc haffuer verit een
viff Første som icke søgte krig (ligeruist som
Traianus) men frud huor hand kunde frud
beholle / Paa dett hand skulle atter saaledes
Förne det Ringe til god skick oc ordinær huil
dett hand oc sijn loff ligen oc herligen gjorde /
Saa

Adrianus
Africanus
mus.

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Saa att effter Augusto hassuer thet ingen
Keiser verit det Rige nøtteligere/ end then
ne/hand hassuer oc selff verit altfaa lerd wdt
Astronomia/ att hand gjorde selff en Progo
nosticon i alle aar/ The wlerde Professores
hassuer han affsett doch besorget thennom/
oc andre dugelige anammet oc indsett i deres
sted/oc han anrichtede herlige Bibliothecas.

The Idder
sette seg
op igen.

Wti hans tiid begynte de Idder at set
te seg op igen/ oc gjorde thennom en Messia
am/ Men Adrianus sloug thennom/ doch
med stor møde/ Siden befaledde han atter
at opbygge Hierusalem oc falledde thet effter
sit naffn Eliam.

Adrian
mildhed
emod the
Christne.

The Christne vore hordeligen plagede
oc martyrizeret wti denn Adriani tiid/ Der
fore hassue tha nogre lerde Christne skriffuit
til Keiseren/ hues Bøger wi end nu hassue/
wdass huilcket Keiseren bleff rødt oc be
ueget til mildhedt/oc lod forskaffe oc vdrobe
att the Christne skulle icke ythermere bliffue
offuerfaldne paa Religionenss vegne.

Effter Alexandro bleff then 7. Passue
Xystus then første aff thet naffn.

Effter Xysto bleff then 8. Passue Te
lesphorus/ om hannom skriffuer man att
han hassuer beskicket the 40. dages faste att
holles for Paschen.

Anno

Then fierde Monarchi. 136

Anno Christi

140.

Antoninus Pius den Antoninus Pius.

13. Keiser er adopteret aff Adriano /
hassueregeret 23. aar / vor en from
oc fridsommelig Første / oc hassuere
sagt / Att thet vor en Keiser fast loffliger
att beholle en Borger i liffue / end tusind
Siender i hiel slaagne.

Effter Thelesphoro bleff then 9. Passue
Hyginus. Effter Hyginio vor Pius then 10.
Passue. Effter Pio bleff den 11. Passue Anis
cetus.

Anno Christi

163.

Marcus Antoninus Marcus Antoninus
philosophus den 14. Keiser reges Lucius Verus

rede 18. aar thenne gjorde sin Bro
der Lucium Verum til Keiser med seg / Saa
ledes vore tuende Keiser tilsammen / pa
den tid med thet første / Men Verus leffde
icke lunge i Regimentet / Marcus vor from
oc lerder / oc hassuere førde krig i Tyskland
med thennom aff Moravia / Slesia oc Vena
den / hand gjorde mange herlige leges / huil
cke man end nu bruger / oc ere beskreffne in
pandectis / hand hassuere oc skriffuit Bøger
huilcke ieg hassuere sehet.

Wti thenne Marci Antonini tid hassu
uer Pto

Then fierde Monarchi.

Ptolemeus
Astrono-
mus

I Egypten
terdes
besønderli-
gen Mas-
thematica.

Schola
Alexandria-
na.

uer Ptolemeus Astronomus leffuit/ huilcken
jeg maa vel tilbørligen her benæfne / Fordi
att Gud haffuer aldeles vnderhollet thenne
høge Konst Astronomiam formedelst thenne
ene Mand ptolemeum ind til vor tid/ hand
haffuer doch icke verit Konge/ fordi att ther
vor inge Konger paa den tid i Egypten/ el-
lers vor hand en mechtig Philosophus til
Alexandria wti Egypten / Fordi att Gud
haffde sønderligen begaffuit Egypten med
thenne Konst/ oc hun er stedse bleffuen der i
landet fraa Josephs tid oc ind til thenne
Ptolemeum/ det er ved 2000. aar. Fordi att
Alexander oc ther nest the Romiske haffue
møgit erbet thenne Land Egypten for desse
Konster skyld / oc ville icke forstøre theris
Scholer/ the haffue oc saa giort stor bekost-
ning der paa/ att vnderholde saadane Bo-
gelige Konster der i Landet. Men siden att
the Romiske haffue forloret Egypten / oc
Mahomet haffuer thet Land saa skendeli-
gen forderffuit oc yndeligen forstøret/ Saa
bleff thenne løfflige gamle Schole oc saa
forstøret oc ødelagt. Men doch paa det att
the Konster skulle icke aldeles vndergonge
i Verden/ haffuer Gud tilforn giffuit thenne
høgbegaffuede Mand Ptolemeum/ huilcken
tha skulle alle the Konster til hobe forsamle
oc ordeligen beskriuffe / Herfore bør off alle
tilbørligen att tacke Gud/ oc sandeligen her
waff maa wi sehe / huilcke grossue bestier
the Mas-

the M
ødelag
haffuer
nom /
stor st
oc med
uer gif
visshe

Goter/
obenba
Brudg

C
oc Tyr
Eluth

L
Eisffe
Angs

Monarchi.

Then fierde Monarchi. 137

the Mahometer ere / att the haffue saa plat
ødelagt een saadan gammel Schole / som
haffuer stundet mehr end 2000. aar / for den
nom / oc haffuer alruid verit beuaret oc med
stor fljst oppehollet aff alle høge Potentat
oc mechtige Førster / wti huilden Gud haff
uer gissuit her paa Jorden all som størst
vijsshed / Philosophi oc herrlige Konster.

Mahomet
forstørde
Egypten
oc the her
lige Kon
ster alle.

Effter Aniceto vor thenne 12. Passue
Soter / hand haffuer ordineret att man skal
obenbarligen til sammens gissue Brud oc
Brudgamme i Kircken.

Anno Christi

153.

Commodus then 15.

Keiser regerede 12. aar / oc haffuer fast
verit then andre Nero med grumhedt
oc Tyranni.

Commo
dus vor
Incommo
dus.

Effter Soter var then 13. Passue
Eleutherius.

Anno Christi

195.

Elus Pertinax then

16. Keiser / regerede 6. Monader /
bleff i hiel stungen aff Juliano / som
Fjoffte seg det Keiserlige naffn til aff thet
Kriigs sold.

Elus
Pertinax.

S

Anno

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Anno Christi

196.

Didius.
Julianus.

JULIUS Julianus
den 17. Keiser / regerede 7. Monas-
der / vor mögit lerd in Jure / oc bleff
thiel stungen aff Seuero.

Anno Christi

196.

Seuerus

SEBERUS den 18.
Keisere / regerede 18. aar / hand halp
dett Rüge atter nogit op igen / med
hansf strenge Regimente oc horde straff / da
hand begynte att forfølge de Christne / bleff
hand dödd.

Origenes
professor
Alexandrie

Efter Eleutherio bleff den 14. passue
Victor. Efter Victore vor den 15. passue
Zephyrinus. Wdi denne tid hassuer Ori-
genes lessuit / oc hassuer lerd den hellige
Skrift til Alexandria / hansf bøger bleffue
siden forbødne / fordi att hand hassuer man-
ge vnøttelige disputationes oc allegorias
indsfördt / Efter hannom hassuer mand be-
gynt att beblande Philosophiam Aristotelis
ebland schriffren / wtaff huilcket mögit ondt
er opkommen i den hellige Kircke / Fordi att
den Phylosophia Platonis / er aldeles een
wbea

wbequ
laris /
phia n
hun ex
om m
staer.

M

oc tog
de aff
stulle v
Broder
icke saa
vor att
denne
rette
consult
bedt oc
heller
i hiel
dett so
etter
stunge
Tyrar

Calyste

archi.

196.

ulianus

rede 7. Monar
u Jure/oc bleff

196.

den 18.

S. aar/hand help
git op igen/med
horde straff/dz
de Christne/bleff

bleff den 14. Passue
vor den 15. Passue
end haffuer Ori
lerde den hellige
ansf bøger bleffue
and haffuer man
es oc allegorias
haffuer mand be
phiam Aristotelis
uleter mōgit ondr
Rette/ fordi att
is/er aldeles een
wbe

Then fierde Monarchi. 138

wbequemlig oc wbrugelig lerdom/ Irregu
laris / Men der emod er Aristotelis Philoso
phia mōgit brugelig / regularis / saa att
hun er de lerde Christne nyttelig att vide/
om mand hinde retteligen bruger oc for
staer.

Anno Christi

214.

Antonius Bassianus

Antonius
Bassianus

Caracalla den 19. Keisere/regerede 6.
aar/lod i hiel sla sin Broder Gethan/
oc tog sin Steffmoder til echte/hand begere
de aff Papiniano Jurisconsulto / att hand
skulle vndskylle dett mord som hād gjorde sin
Broder/oc Papinianus suarede/ Att det vor
icke saa lett att vndskylle ett mord / som det
vor att gøre / Derforre lod Bassianus stinge
denne Papinianum i hiel / Thenne mand vor
retteligen verd att hede oc kalles/ een Juris
consultus / effterdi hand haffde retferdig
hedt oc redelighedt saa fier/Att hād ville fast
heller sette sitt luff i fare oc lade slaa seg
i hiel / end hand ville vndskylle oc forsuare
dett som wret vor oc wredeligt / Strax der
effter bleff denne Keiser Bassianus oc i hiel
stungen/oc fick saaledes sin rette heffn for sit
Tyrannij.

Papinia
nus Juris
consultus.

Exempel
om rett
Gudsheffn

Effter Zephyrino vorden 16. Passue
Calistus.

S ij

Anno

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Anno Domini

220.

Marinus

Macrinus den 20.

Keiser / haffuer regeret lige med
sin Søn Diadumeno 1. aar / oc 2.
Monader / de bleffue bode i hiel slagne.

Anno Christi

221.

Varius.

Sextus Heliogaba-
lus den 21. Keiser / regerede 4. aar /

hand vor en saare skendelig bestia /
oc gjorde inthett gott / bleff paa dett sieste i
hiel stungen.

Anno Christi

225.

Alex. Sege-
rus.

Alexander Seuerus
den 22. Keiser / hanff moder hedde

Mammea / regerede 13. aar / Mand
schriffuer att hand haffuer verit Bassian
søn / oc er bliffuen Keisere / da hand vor saare
vng / wdualt aff dett krigsfolck / oc Stad
festet aff dett Romiske radt / hand loffues
møgit for hanff store fromhede skyld / hanff
besønderligste Radt vor Vlpianus Iuris-
consultus ebland all hanff handel / hand vil-
le oc ingen mand lade komme alene for seg /
wthan denne eneste Vlpianum / Zuldken de
kriger haffue saare møgit hadet / fordi att
Keiser

Vlpianus
Iuriscon-
sultus.

Keiser
formet
ville d
er Kei
oc haf
stede f
de Fri
styre
ligt
ues til
stulle
oc rett

banus
no vor

M
Theac
saale
store
leng
sere
ind t
cken /

Marchi.

220.

en 20.

regeret lige med
no 1. aar / oc
iel slagne.

221.

Delogaba

/ regerede 4. aar /
e skendelig bestial
ff paa det suiste

225.

Emerus

hanff moder hede
de 13. aar / Mand
er vent Bassant
Da hand vor saare
gs fold / oc Grad
ide / hand loffues
hede skyld / hanff
Dipianus Turs
handel / hand vil
me alene for sig /
num / huldien de
hader / for det are
Basse

Then fierde Monarchi. 139

Keiserē hielt dennom vnder affue oc tuang /
formedelst denne ene mands Rade / Derfor
ville de en tid stunget hannom i hiel / oc da
er Keiseren sprunget i veigen for hannom /
oc hassuer voget syt luff for Vlpiano / oc fæ
stede sin mantel offuer hannom / paa dett att
de kriiger skulle sche / Att Alexander ville be
skytte hannom / Dette er et ret skønt Keiser
ligt Exempel / wti huldiet off klarliges giff
ues til fiende / Att de høge mechtige Førster
skulle vogge luff oc leffnet til att beskytte long
oc rett.

Att mers
Religt Ex
empel at
off bbr att
forsuare
lou oc rett.

Effter Calisto vor den 17. Passue Vre
banus den første aff det naffn. Effter Urbas
no vor den 18. Passue Poncianus.

Anno Domini

238.

MAXIMINUS then ^{Maximino}

23. Keiser / hassuer regeret 3. aar /
vor i hanff vngdom een Tyrde i
Thracia / siden bleff hand een Kriiger / oc er
saaledes opstiger formedelst hanff legommes
store styrcke oc med hanff dristighede / til saa
lunge att hand er paa det sieste bleffuen Kei
sere / Hand hassuer vnder tvinget Tyskland
ind til Rarz / oc der offuen fore ind til Fran
cken / Men hand brugede mange Tyrannij /

8 14

der

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Gordianus derfore haffuer det Rad til Rom vdualt an
dre Keisere emod hannom / for huiſcken ſag
the Romiſke motte giøre nogre. Friig ebland
thennom ſelfſue/oc tha bleff then vnge Gor
dianus ſlougen/ oc then gamble Gordianus
hengde ſeg ſelf / Paa det ſiſte bleff Maxi
minus i hiel ſtungen oc hans ſøn med han
nom/aſſ ſit eget Krügsfold for Aquileia.

Efter Pontiano vor then is. Paſſue
Antherus.

Anno Chriſti

241.

Gordianus

GORDIANUS then

24. Keiſer haffuer regeret 6. aar/
thenne haffuer det Rad til Rom
vdualt lüge med Pupieno oc Balbino/emod
Maximinum. Pupienus oc Balbinus bleff
ue i hiel ſtungne til Rom aſſ theris eigne
Krüger/den tiid the ville icke tilſtede then
nom att bruge theris eigen moduillie oc Ty
ranni / Saaledes er then vnge Gordianus
bleffuen alene Keiſer/ oc haffuer ſlauget the
Perſer wti Orient/ oc indtaget attrer nogre
Steder til Krüget igen / Men den tiid att
the Krüger liide ſtor hunger/tha giorde the
Philippum til Keisere / hand lod i hiel ſtun
ge Gordianum.

paa

Monarchi.

Rom vopale att
for huffen sag
gre. Kung edland
then vng Goe
amble Gordianus
siste bleff Marc
ians son med ham
bleff for Aquileia.

for then 18. Passue

241.

nus then

regeret 6. aar/
der Rod til Rom
mo oc Balbino/om
is oc Balbinus bleff
om aff thenis eigne
lle icke tilfede then
gen modulle oc Ty
n vng Gordianus
haffuer slaget the
drager attre nogre
Men den tid att
nger/ha gjorde the
hand lod i hiel sin

pa

Then fierde Monarchi. 140

Paa den tid att Gordianus vor bleff
uen Keisere/haffuer ther verit en saa mōgit
stor Eclipsis i Solen/att mand motte bruge
liuss/ saa lunge hun varede. Ther haffue oc
saa verit terremotus/ oc nogre Steder for
suncte.

Eclipsis
solis.

Anno Christi

247.

Philippus then 25

Philippus
then første
Keisere.

Keiser regerede 5. aar/vor fødder i
Arabia/ oc haffde lunge verit een
Zoffuitmand/thenne haffuer ocsaa giort sin
søn til Keisere lige med seg. Decius lod stinge
thennom bode i hiel/Saadant mord haffue
the Keisere bedressuit offuer huor anden/att
thett er stor ynck oc mōgit forskreckeligt att
lese/ huorledes Gud haffuer saa rumoret
ebland the mechtige Herer.

Anno Mundi

4192.

Anno Christi

248.

Anno Romæ

1000.

Her settes det første tusind aar effter
att Rom vor bygt / wti dette aar haffuer
mand hollet ludos seculares til Rom med
stor pompa oc triumph.

Effter Anthero vor then 19. Passue
Sabianus/ om hannom skriffuer mand / att
S uñ han

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Sabianus
Passue
döbt Phil
lippum.

han haffuer döbt den Keiser philippum / oc
skal philippus vere then første ebland the
Keisere/ som haffue anammet then Christes
lige tro.

Anno Christi

253.

Decius

Decius then 26.

Her begyn
des histo
ria Gots
thorum.

Exempel
om ret
Guds
bessn.

Cyprianus
Martyr oc
Sabianus.

Keiser/ regerede 2. aar/ vor en viiff
første oc berömppter kriget / hand
giorde oc sin søn til Keisere lige med seg/ oc
bleffue bode slagne i hiel aff the Gothis /
huilcke tha vore indfalne i Thraciam / oc
haffde siden vendt seg emod Zungenen. Oc
endoch att the Romiske haffue oc nogit til
forn hafft att göre med the Gothis/ vil ieg
doch her først sette begyndelsen til den Hi
storia Gotthorum/ Sordi att the haffue her
verit mögit stercke/ ved 3. sind hundred tus
sind Mand/ oc haffue giort mechtige gernin
ger oc offueruunde Decium / som vor en rett
heldt oc veldig Kongsman/ Men Gud stras
ffede hannom derfore att hand haffuer fors
fuldt the Christne/ Sordi hand lod ihel sla
oc martyrizere den Passue Sabianum / oc
Cyprianum wdi Aphrica / oc mange hellige
Mend. Herfore ville nu Gud/ att the Gothi
oc andre fremmede folck skulle forstöre oc
attskillie thet gangske Romiske Riige / for
then store blotstörning skyld som den tid
skede offuer the Christne/ oc saadant haffuer
Sybilla

Sybil
darlig

Corn
ter
tem
synd
ue sal
saad
miste
skildt

att
ger
selfu
hans

Luci

folck

monarchi.

Philippum / oc
feste ebland the
er then Chaspe

253.

then 26.

2. aar / vor en vif
imprett fruger / hand
fere lige med seg / oc
iel aff the Gothis /
ne i Thraciam / oc
nod Hungeren. Oc
haffue oc nogit til
the Gothis / vil leg
ndelsen til den si
att the haffue her
3. sind hundred tus
der mechtige germa
um / som vor en rett
an / Men Gud straf
hand haffue for
hand lod thiel sla
ue Fabianum / oc
/ oc mange hellige
bud / att the Gothis
f skulle forstope oc
komste Ruge / for
skyld som den tid
/ oc sandant haffue
Sybilla

Then fierde Monarchi. 141

Sybilla spodt tilforn / Vesaer er off dette
clarligen in Apocalipsi til kiende gissuit.

Effter Fabiano vor then 20. Passue
Cornelius / hand haffuer fordømt det Rets
teri Nouati / som lærde wretteligen om pent
tentz oc Bod / Att om nogen Christen sigle i
synden effter doben / tha kunde han icke bliff
ue salig eller rette seg igen / oc haffuer met
saadan wret lerdøm bedraget mange Men
niske oc kommer thennom i fortuilelse / oc at
skildt then hellige Kirckes enighedt.

Nouati
Rettori
er for
dømt.

Anno Christi

255.

Sebius Gallus then

Vibius
Gallus.

27. Keiser / haffuer regeret 2. aar /
lige med sin søn Volusiano / Fordi
att strax Decius vor slagen / haffue the kri
ger vdualt thenne Gallum til Keiseren / oc
selfue stunge the hannom süden i hiel oc
hans søn med hannom.

Effter Cornelio vor then 21. Passue
Lucius.

Anno Christi

257.

Salexander then

Valerianus.

28. Keiser regerede 6. aar / bleff
vdualt til Keisere aff thet Kriigs
fold i Oeffuerlanden oc stadtfestet aff thet
Romis

S v

4
10 1

Then fierde Monarchi.

Sapores
rex Persarum / een
homodig
Mand.

Romiske radt / fordi hand vor een rett eddel
Romere / oc haffde vel hollet seg i Tyskland
oc beuist der stor mandom / paa dett siiste
haffuer den Koning Persarum Sapores fon
get hannom oc hollet i stor trelldom / Fordi
samme Koning vor een stolt oc homodig
Barbarus /. Saa att den fongede Keisere
motte neder ligge paa Jorden for hannom
oc vere hans fode skamel / oc naar hand ville
stige til sin hest/daa stod Sapores paa hans
rygge/ Men Sapores bleff atter straffet aff
Odenato den Romiske Høffuizmand.

Odenatus

Galienus.

Galienus Valeriani

Søn den 29. Keisere/ haffuer regeret
lige med sin Sader/ oc der effter i 9.
aar/siden at hans Sader bleff fongen / hand
vor mögit lerdt / oc haffuer doch gerne pan
cketeret oc ringe achtet sitt Regimente/Der
fore haffuer dett Rüge forloret mange Land
wti hans tid/Dess emellom vor der een Høff
uizmand / haff dett Krüigsfold i Tyskland
ved naffn Posthumus/hand regerede saa vel
i sit Regimente/ at de Krüiger gjorde hānom
til Keisere/Men den tid Galienus forskickte
de ett tal Soldt emod posthumum/ da opreit
ste posthumus de Francker oc andre Soldt
emod Galienum. Aff denne orsage ere de
Francker første tid opreitste/ Fordi at endoch
posthumus bleff siden i hiel stungen med
forres

Posthu
mus.

archi.

Then fierde Monarchi. 142

forredert / da ere de Francker doch bleffne i
deris ~~h~~stning / Som jeg vil ythermere siige
her effter naar jeg kommer til Carolū. Men
dette hassuer jeg her korteligen til kende giff
uit / att huer lesere skulle mercke / Naar oc
huorledes dett hassuer seg første tūd begiff
uit / At de Francker sette seg op emod de Ro
miske / oc att de her wtaff ere siden bleffne
veldige i Tyskeland oc Gallia. Alt saales
des hassue nu først de Gotthi begynt att
forstøre dett Romiske Rige / der nest de
Francker oc siden mange flere Landskab /
Ocsaa hassue de persæ i Orient giort dett
Rige stor skade.

Anno Christi

272.

CLAVIUS CLAUDIUS

Stavus
Claudius.

Den 30. Keisere / regerede 2. aar / den
ne er høgligen priset for alle honde
from dygdelighedt skylot / Derfor hassuer
ocsaa Galienus for eend hand døde / oc siden
dett krigs soldt / oc dett Romiske rade vda
ualt hannom til Keisere / Sand hassuer giort
mange store slag med de Gothis i Hunge
ren oc Macedonia / oc altid vundet seiger /
Ocsaa hassuer hand slaget de Tyske som vo
re indfaldne til Italien / Item / Egyptum
hassuer hand tvinget til vnderdanighedt .
Men Gud hassuer icke lenge vndt de Romi
ske denne høge oc løfflige Keisere / fordi att
dett Rige skulle daa nogit falle / Doch er dett
atret

4
10 11

Then fierde Monarchi.

atter opkommet igen oc haffuer seg mōgit forbedret formedelst Claudium oc 3. eller 4. Keisere effter hannom / Aff denne Claudij slecht er Constantinus magnus fødder / Huilcket jeg vil her effter til kende giffue.

Lucius
Martyr.

Valerianus haffuer ladet martirizeren den Passue Lucium / effter hannom bleff den 22. Passue Stephanus / den første aff det naffn.

Effter Stephano bleff den 23. Passue Kystus / den andre aff dette naffn. Effter Kysto vor den 24. Passue Dionysius.

Anno Christi

274.

Aurelia
us.

¶ Aurelianus den 31.

Keisere/haffuer regeret 5. aar/6. monad / Hand er for sin store mandom skyld/aff Claudio wdualt til Keisere/oc haffuer de Francker hart slaget hos Mentz / der nest de Gothos wdi Illyrico / oc siden den Koninginde Zenobiam wti Orient/ huilcken daa haffde emod all quinde art fødte mange store Krig mod de Romiske / som een veldig heldinde.

Zenobia
Kæmpinde.

Hand er oc mōgit prisat oc loffuit her fore / att hand hiølt ett strengt Regimente / oc tucht ebland sit Krigs Soldt. Der vor een Kriiger som haffde beleget sin verdinde med vold/

Then fierde Monarchi. 143

vold/ da sodant kom for Aurelianū straffede
hand den Landsknecht i saa mode/ Hand lod
neder bølge tuende treer/ oc bandt den quinde
skendere der emellom / siden lod hand de treer
atter opspringe / att partere oc flecke den
Landsknecht i stycker / Thenne Aurelianus
haffuer oc hordelige forfuldt de Christne.

Aurelia
nus holt
strengt Re
giment off
ner de Kris
ger.

Om de Kettere Ma nicheis.

S Trax effter att Euangelis
um vor vdprediget / ere der oc saa
bliffne Secter oc Kettere som haff
ue giort wenighedt ebland the
Christne. Men jeg haffuer icke her villet
opregne alle vildfarelse oc Secter / Men the
aller største Ketterij/ huilcke som haffue for
giffuit mange store Land med deris giffit / oc
giort dennom oprøriske / Att mand saaledes
maa sehe/huor skadelig een ting att falsk oc
wret lerdom er / oc huorledes att alle Kette
re ere oprøriske/oc betencke intett andet/ end
att vdspre oc beskytte deris vildfarelse med
oprør / Fordi att deris mestere dieffuelen er
bode een løgnere oc een mordere/Desse tuen
de stycke beuise seg i alle Kettere/bode att de
lere løgen/oc opuecke mord formedelst deris
oprør / oc anrichte saaledes om vendelse oc
forstørring i alle Regimente.

Inge ting
er skade
lige ere end
Ketterij.

Tuende
villkor haff
ue alle Ket
tere.

Paa

4
10 11

Then fierde Monarchi.

The Kette-
re Mani-
chei.

Theris fal-
ste lerdom

Thomas
Monetas
rius.

Paa den tiid Aureliani ere the Kettere
Manichei opkomne/ oc theris Mestere Ma-
nes vor aff Persia / oc hassuer vdsprett sin
giste om kring Arabia / oc ther nest offuer
Aphrica / oc hassuer fongit saa mange an-
hengere til seg / Att man thet Ketteri hass-
uer icke kundet fordempe i 200. aar. The-
ris hoffuit lerdom vor / att der ere tuende
Guder till/ en god oc en ond lige euig / her
hassuer menniskelige fornufft ville vere Mes-
tere oc mente / effterdi att Gud er god / oc
det onde er doch saa sterckt ocsaa mechtigt
som thet gode/ saa ma ther oc vere een be-
sonderlig Gud / som hassuer thet onde att
beskaffe / lige mechtig med then andre. Her
for wthan hassue the ocsaa hassit mange an-
dre vildfarelse/ The lerde att Christus vor
icke Gud / oc ville icke anamme Apostlernes
skrift / Men dichtede dennom selfue besyn-
derlig skrift/huilde thene Falledede Euangelis-
um Christi / Ocsaa berømmede the seg aff
sonderlig abenbarelse/oc sagde/at the gaffue
then hellig Aand / oc hassde der til anrich-
tet mange Ceremonier / oc sonderlig spiss
oc echteskab forbudet/ saaledes att fornerff-
ue then hellig Aand / the hassue ocsaa for-
achtet Verselig Regimente / oc lerde / Att
Echteskab oc Verselig Regimente vore skab-
te aff then onde Gud/ oc icke aff then gode
Gud. Wti vor tiid vor Thomas Mynter
wti Dyringen aldeles fallen i thenne vilfa-
relse.

Anno

Then fierde Monarchi. 144

Anno Christi

280.

Tacitus then 32. Tacitus.
Keiser / regerede 6. Monader.

Probus then 33. Probus.
Keiser regerede 6. aar 4. Monader /

thenne haffuer oc verit een aff the
loffligeste Sørster / vdualt aff thet Krigs-
foldk / oc stadfestet aff Radet / hand haffuer
besticket frid offuer alt Tyskland / oc offuer
uundet the Francker oc Dyringer / oc taler
mand først om Dyringen her i thenne Kei-
sers Historis.

Der beneff
nes først
Thuringia

Effter Dionisio bleff then 25. Passue
Soelix.

Effter Soelice vor thenne 26. Passue
Eutichianus.

Effter Eutichiano bleff then 27. Passue
Caius.

Anno Christi

287.

Caius then 34. Kai-
ser / regerede 2. aar / oc gjorde sine
sønner Numerianum oc Carinum til
Keisere lige med seg / ebland huilcke Nume-
rianus vor from oc mögit lerd / Men Car-
nus vor en anden Nero.

Carnus.

Anno

Then fierde Monarchi.

Anno Christi

288.

Diocletianus ville
ødelagt
Christen
dommen.

Diocletianus then

Maximianus.

Galerius,
Constantinus.

35. Keiser / regerede i 20. aar /
Thenne vor en aluorlig viff Spro
ste / oc haffuer giort mange lofflige giernin
ger / oc atter indtaget Egypten / Men the
Christne haffuer hand hordeligen forfuldt /
Sordi hand haffde i sinde / att ville kom
met thet Ruge til sin gamble skick oc vesen /
han gjorde allting effter sin egen fornufft /
therfore kunde han icke lide attskillige Re
ligion / Oc effterdi hand befandt / att saadan
stor Regimente kunde icke regeres aff een
Heere alene / oc effterdi offte vor skedt til
forn / att mange haffde thennom selfue op
sett oc giort til Keisere / Saa vdualde hand
self Maximianum att skulle vere Keiser i
lige macht med hannom / thenne Maximia
nus førde krig i Gallia / Desse tuende som
haffde lige macht falledes tha Augusti / Oc
siden haffue desse Augusti vdualt andre too
til seg / doch icke med lige macht / Men lit
geruist som successores / thennom falledes
man icke Augustos / men Cæsares. Diocle
tianus vdualde Galerium. Maximianus /
Constantinum / oc siden ere thesse tuende
Augusti affuigede fraa Ruge / oc haffue at
ter giffait seg til ett roligt leffnet / Men
Maximianus haffde gerne verit i Regiment
tet igen

tet igen
ue giort
thenne
Consta
saa ple
skal ned
enighed
her sibe
ge aar /
uer han
bestrødt
som haf
le villet
Ruger.

lofflige 2
effter Dio
am oc Ty
Grandes
uundet /
skyld / Th
vd met B
høye Ty
tha bleff
Gal

Then fierde Monarchi. 145

tet igen / paa det hand Kunde saaledes haffue
giort sin søn Maxentius til Keisere / For
thenne sag Skyld lod hans Dotters Man
Constantius stinge Maximianum i hiel. **Alto** **Maximianus**
saa pleger thet att gonge / Naar ett Rüge
skal nederfalle / saa bliffuer thet oprør oc wo
enighedt indbyrdes / ligeruist som wi maa
her sehe / Diocletianus leffde saaledes i man
ge aar / in vita priuata. Paa det siiste haffue
han stunget seg self i hiel / den tiid hand
besøchtede seg for Licinio oc Constantino
som haffde hannom mistenckt / att hand skul
le villet hielpe Maxencio theris Fiende til
Rüget.

Anno Christi

308.

Constantius then 36 **Constantius** **Galerius.**

Keiser haffuer regeret lige met Gale
rio Maximino / oc haffue bode verit
lofflige Keisere. Constantius regerede 4. aar
effter Diocletiano oc haffuer indehafft Gallia
am oc Tyskland / oc the wti hollet fründ. The
Francx oc Alemanos haffuer hand offuer
uundet / oc saaledes er nu Tyskland att
skyld / The Francx haffue besidet den part
vd met Rinstømmen. Alemani kalles the
høye Tyske / Constantius døde i Engeland /
tha bleff hans Søn Constantinus Keiser. **hvilcke the**
rette Frans
der ere / oc
hvilcke
Aleman.

Galerius gjorde tuende Successores /
T **Seuerum**

Then fierde Monarchi.

Seuerum oc Maximianū then yngste/Men i medel tiid begynte Maxentius til Rom att giffue seg vd for Keiser/ Thenne Maxentius lod omkōme Seuerum. Maximianus døde/ oc gjorde til forn Licinium til Keiser.

Anno Christi

312.

Constantinus.

Constantinus then

Maxentius
fick sin rette
løn for sitt
Tyranni.

Or sagen
att Con-
stantinus
oc Licini-
us bleffue
wenss.

37. Keiser/ regerede 30. aar / Thenne
haffuer atter besticket det Ruge til
frid oc rolighed/ Fordi att den tiid Maxen-
tius brugede saa mange forgruelige Tyrans-
nū til Rom/ tha bleff Constantinus Faller /
hand offueruandt Maxentium/oc Maxentius
bleff drucknet i Tybern / den tiid hand
flyde / oc fick sin rette løn for sit Tyranni
hand haffde brugt bode emod the Christne
besonderligen oc saa emod andre / Saaledes
regerede Constantinus oc Licinius een tiid
long met huor anden i god enighed / oc
Constantinus gaff Licinio sin Søster/ Men
i saadan stor Regimente begiffue seg offte
mange sager / om huilcke tuende Regenter
kunde seg icke vel forlige/ Mand skriffuer att
Constantinus bleff wenss med Licinio herfor-
re/ att Licinius forfulde the Christne/oc han
lod hannom offte bede oc formane att han
skulle thet offuergeffue / paa det siiste mor-
te Constantinus med krig offueruinde Licini-
um/ oc lod hannom doch beholle liffuit/ med
flug

T
flug vil
Regim
ledes h
alene/o
ne med
ne vor
wthant
sten/ So
gelium
alud ob
Bog/ t
Christe
sin be
strat fe
Jtem h
Concliu
vel best
frid oc
lig Bel
fast me
giffuit
dette er
mosinas
ctens T
haffue
denn
ge/ the
haffrig
D
aff the
effter h

archi.

n yngste/Men
us til Rom att
me Marcius
manus dpoel
l Keiser.

312.

us then

30. aar / Them
fer der Ruge til
den end Marci
rguelige Tyran
Constantinus Kallat
um/oc Marciu
/ den end hand
for sit Tyranni
mod the Christne
andre / Saaledes
e Licinius en end
god enighed / oc
sin Siste / Men
begiffue seg offu
tuende Regenter
Jand / Kaffuer at
med Licinio herfo
e Christne / oc ha
formane att han
ia det sidste men
ffueruinde Licin
epolle liffu / med
slug

Then fjerde Monarchi. 146

slig vilkor / Att Licinius skulle aff trede fraa
Regimentet oc leffue vitam priuatam / Saa
ledes hassuer nu Constantinus siden regeret
alene / oc loffligen beskicket det Ruge alle veg
ne med frud oc god skick oc ordinanz. **Then**
ne vor then første Christelige Keiser / oc for
wthan tuil hassuer hand verit een rett Chris
sten / Fordi hand hassuer thet hellige Euang
gelium altsaa herligen erhet / Att han lod
alind obenbarligen føre før seg en Euangelij
Bog / til en obenbarlig bekiendelse om hans
Christelige tro. Itē han hassuer befalet med
sin bekostning att vdskriffue Bibelen / oc lod
strax forskicke samme Bibel til alle Land /
Item hand hassuer thet hellige oc nøttelige
Concilium til Nicena ladet holle / oc saaledes
vel beskicket then hellige Kircke i sin tid til
frud oc enighed / Ja dette er en ret Christe
lig Keisers rette gierning oc embede / oc bør
fast mehre att loffues end att hand hassue
giffuit Passuen store gaffuer / End doch att
dette er ocsaa vel loffligt / Att giffue Ele
mosinas til att vnderholle lerdomme oc Kir
ckens Tienere / Men att Constantinus skulle
hassue skenckt Passuen det halffue Keiser
dømme oc Rom / som mange Fabulere oc si
ge / thet finder man ingen stes i nogre var
haffrige Historier.

Den Stad Constantipolis er opbyggt Constanti
aff thenne Keiser / oc bleff saaledes Kallet uopolis.
effter hannom / doch hassuer der til forn ves

T ij rit paa

Constanti
nus then
første Chri
stelige Kei
sere.

Hand lod
vdskriffue
Bibelen
oc forsen
de til alle
Land.
Concilium
Nicenum.

4

10 11

Then fierde Monarchi.

Byzantium. rit paa samme ort een anden berømpter Stad / med naffn Byzantium / Saaledes haffuer nu den Keiserlige hoff verit siden til Constantinopoli / ligenist som the Historier skulle her effter til Kiende giffue.

Men effterdi att thenne Keiser haffuer oc verit en aff the rette høgeste Helder oc Heros / huilcke Gud haffuer sønderligen begaffuit med høg oc stor dygdelighedt / vil ieg her effter sette hans slecht oc afkøme / wti huilcket wi kunde sehe / att Gud giffuer saadan høg dygdelighedt i høge slechter besønderligen.

Constantini affromme oc Slecht. Then aller loffligeste Keiser Claudius haffde tuende Brødre / Quintilium oc Crispum / Thenne Crispi Dotter Claudia bleff giffuen then Edel Første Eutropio / desse ere den første stamme til den slecht Constantini.

Eutropius een for nemligster Første til Rom.

Claudia / som vor Keisers Claudij Broder Dotter.

Constantius then Keiser haffuer hafft.

Helenam / hindes søn vor.

Constantinus Magnus / hās Justru Faustina / vor Maximiani Dotter / theris sønner vor / Constantius / Constantinus oc Constans.

Theodoram / som vor Maximiani steffdotter hindes søn vor.

Constantius / hans sønner vor. Gallus oc Julianus.

Om

Arch.

den berömpet
m / Saaledes
Fverit siden til
m the Historier
ffue.

Reiser haffuer
este Zelder oc
nderligen begi
ghet / vil ieg her
söme wti huld
giffuer saadan h
er besöndeligen.

Reiser Claudius
inilium oc C
er Claudia bleff
atropio/desse ere
icht Constantini.

Claudia som vor
Reisers Claudij
Broder Dotter.

Reiser haff

zodorum/som vor
cimiani steffor
indes sön vor

Constantius/
hans söner vor.
Gallus oc
Julianus.

Om

Then fierde Monarchi. 147

Om then Kettere Ario.

Ala den tiid Constantini/
haffuer Arius leffuit / hand vor een
Lector i Egypten til Alexandria /
oc haffuer anrichtet een forgruelig
wenighedt / oc forderffuelse i then hellige
Kircke formedelst sin vildfarelse oc Ketteri/
Hand lerde att Christus var icke varhafftig
ger oc naturliger Gud / Men huorledes att
hand smöckede dette / vore her for langt att
fortelge. Thenne giff haffuer verit saa tack
nemmelich for Verden / att the lerdeste Bi
scoper oc nogit neher then gangske Orient /
oc mange folck wti Occident haffue faller i
samme vildfarelse / Men tuende fromme Bi
scoper haffue hordeligen stonet ther emod /
Sörst Alexander / hand foruerffuede aff Con
stantino / att thet Concilium til Nicena bleff
forsamlet oc hollet / wti huilcket Arijs lerd
om bleff fordömpet / Derfore affsette oc foriages
de Constantinus Arium / Men effter Con
stantini död / vor ther en prest haff Con
stantio / oc vor högt i hans rad / thenne
Prest practicerede / Att Constantius lod igen
falle oc indsette Arium / her wraff bleff atter
den ild optend igen / oc Reiser Constanti
us fiöld ocsaa i samme vildfarelse / Men
paa den tiid att Constantius haffde forordis
neret oc bestellet een Disputatio emellom

Arijs lers
dom oc
Ketteri.

Alexander
Episcopus

Arius bleff
foriaget oc
igen fallet.

T iij Alexans

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Constanti
us bleff
Kettersk.

Arij ddb/
vor rett
Guds
wessn.

Athanasius
bleff for
jaget aff
Egypten
til Trier.

Alexandro oc Ario / bleff Alexander ligendes
i Kircken om natten / oc bad inderligen med
Gudelig bøn / att Gud ville styre denne A
rio / Tha nu om morgenen tiden vor kom
men att de skulle bode komme til sammens
oc Arius vor paa vegen att gonge til dett
auditorium / fick hand ondt i sin bug oc beges
rede att komme paa ett mag / den tid mand
haffde fördt hannom düdt / Døde Arius
hasteligen paa maget / Saadant vor dett
endelygt Arij / Men doch fick dett Kettersk
ingen ende her med / fordi Arij anhangere
besorgede dennom oc dresse den handel fast
hefftigere / Da nu Alexander vor ocsaa dödt /
begynte Athanasius att sette seg emod de
Arianos / thenne Athanasium foriagede
Constantius saa hand motte fly aff Egypten
til den Stad Trier i Tyskland / Ja sandeligen
dette vor een lang reisse / oc hand motte en
doch vere himmeligen i Trier (oc torde icke
vere seg bekendt) oc vor der i s. aar. Wti
medel tid haffuer dett Kettersk vdsprede
seg offuer den gangske Orient / Saa att mehr
end halff parten aff Christenheden vor daa
een tid long Arianisk vorden / oc her wraff
ere siden mange flere Secter opkomne / Oc
endoch att mand haffuer fortiget dett naffn
Arianorum wti mange Conciljs. Saa er
doch samme Kettersk offte opkommet igen
vnder andre naffn / Saa att mand da kunde
finde mange Secter wti een Stad / oc det ene
partij

partij
den of
hiel /
yncke
morte
mang
stendo
hednu
nus gu
Christi
men /
oc vor
bere /
stor v
mer oc
vere sa
de dis
wel /
effter
dre sa
her for
her me
oppre
me aff
sluge

Then fierde Monarchi. 148

partij forfulde dett andre/oc fiølle huor anden offuer i Kircken oc slouge mange Soldt hiel / Tha hassuer Christenheden hassft een yndelig skick wraff huilcket de hedninger motte mōgit forarge seg / der hassuer oc saa mange mennsker fallet til bage fraa Christendommen for denne sag skyld oc bliffue Hedninger igen/ ligeruist som Keiser Julianus giorde/ Wti denne wenighedt ebland de Christne / er paa dett siiste Mahomet kom men/ hannom hassuer Arius giffuit orsage/ oc vor denne for gruelige AntiChristi forløbere / Fordi att den tiid Soldtet vor i sodann stor vildfarelse forbistredt / Da kom Mahomet oc fandt paa dett tredie/ som syntes att vere saare fornumsteligt / oc hand aff stillede de disputationes / dette besifld alle mand vel/ Om huilcket jeg vil ythermehre tale her effter / Dette er nu nock sagt om Ario oc andre saadanne Ketterij/ Huilcke jeg hassuer nu her fore beregnet / Att mand saaledes skal her med betencke/huilden stor skade/ mord / oprør oc fordreffuelse altid pleger att komme aff Ketterij/ bode i det aandelige oc verfluge regimente.

Effter Caio bleff den 28. passue Marcellinus.

Effter Marcellino vor den 29. passue Marcellus.

Effter Marcello bleff den 30. passue Eusebius.

T iij Effter

Mahomet

Arius vor
Mahomet
forløbere.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Effter Eusebio vor den 31. Passue Melciades.

Effter Melciade bleff den 32. Passue Syluester.

Effter Syluestro vor den 33. Passue Marcus.

Cometa.

Spr Constantini død / haffuer mand sehet een stor Comet skinnendes i nogre monader / Huilcken da haffuer betydt de ynckelinge krig oc oprør / som ere skede effter Constantini affgong.

Anno Christi

342.

Constantini
ni sønner
tre regeres
de til sam-
mens.

Constantinus den

38. Keisere / regerede 24. aar / Men Constantinus hansf Sader haffde saaledes ordineret det Riige / att de brødre skul le regere alle tre / Constantinus i Gallia / Hispania oc Tyskland. Constantius i Orient / Constans i Italia oc Illyrico / Men den vngge Constantinus ville icke lade seg nøge / wtan hand haffde bleffuit allene Herre / oc hād drog ind i Italien emod sin Broder Constans / oc fortrøstede seg paa sin store macht fordi hand haffde dett beste Krigsfolck / Denne hansf moduillighedt ville icke Gud haffue wstraffet / Derfore bleff samme Constantinus strax i hiel slagen. Saaledes bleff Constans Herre i den gantske Occident / oc regerede vel / Men hand haffde een søffuitmand

Utionis
exemplum.

Then fierde Monarchi. 149

mand Magnentius til Augspurg / oc hans
 luff hadde Constans nogen tid reddet til
 forn / denne Magnentius stæck sin eigē from-
 me Herre i hiel / oc gjorde seg til Keisere / oc
 drog siden emod Constantium.

Magnen-
 tius vatte
 nemmelig.

Constantius gjorde sin frende Gallum
 til Keisere i Orient oc ford emod denne op-
 røriske oc slaug hannom til bage igen / Oc da
 skede saa stort ett mord / att mand schriffuer /
 att for dette slag skyld / ta bleff dett Ruge en
 lang tid saa mōgit forschmedtet / att dett
 kunde icke siden komme seg til i lang tid / oc
 hassuer da forloret det beste Krigsfolck / saa
 mand hassuer icke i lang tid fundet giort
 de Barbaris nogen modstand. Effter dette
 store slaug hassuer den bōssuicht Magnen-
 tius stunget seg self i hiel / Saaledes hassuer
 Gud heffnet dett mord som hand gjorde
 emod denne fromme Constante / sin eigen
 Herre.

Magnen-
 tius heffne
 de seg self.

Effter Marco bleff den 34. Passue Ju-
 lius / den første aff dett naffn.

Effter Julio vor den 35. Passue Libe-
 rius / hand bleff foriagt aff Constantio / Her
 fore att hand icke ville anamme den vilfarels-
 se Arri / Oc i hans sted bleff Soelix indsett /
 hand liide de Arrianos for Keiserens frōcht
 skyld / oc paa den tid bleffue der holdene Sy-
 nodi til Meiland oc Arminio / som vore emod
 dett Concilio Niceno / Men desse Synodi
 som vore holdene til Meiland oc Arminio /
 T v bleffue

Libertus
 foriager.
 Soelix diffi-
 mulator.

Then fierde Monarchi.

bleffue strax ther effter igen forsagede oc for
dømbde / Her wtass känd mand formercke/
huilcken ynckelig vesen paa den tiid hassuer
verit i Christenheden.

Anno Christi

365.

Julianus
Apostata
forforen
Christen.

Julianus Apostata
den 39. Keiser regerede 2. aar effter
Constantio / Thenne vor Constantij
freunde oc Galli Broder / som ieg hassuer an
tegnert tilforn / Denne Julianus hassuer ve
rit saa lerd / att hand vor i hans yngdom
en Lector i den Kircke til Nicomedia / Saa
den hassuer hand til Athen studeret in Phi
losophia / Men siden att hans Broder Gala
lus vor i hiel stungen / tha forskickede Con
stantius hannom til Gallien oc Tyskland / der
hassuer Julianus nederlagt hoss Strass
burg 30. tusind Alemanos / det er / høge
Tyske / oc derfore bleff hand vdualt Keisere
aff thet Krigsfolck til Strassburg / Men
effterdi att der vor saadan stor tuedracht
ebland the Christne / saa att mange menni
ske siølle ther fore i fortuelse / oc gassue seg
aldeles paa det siiste fraa then Christelige
troo / bleff Julianus oc saa een Hedning oc
Aposteteret / Gordi hand vor yng / oc hassde
gerne Rethores oc philosophos hoss seg / huil
cke tha vore then Christelige lerdom fiende
ske / oc disputerede om Gud effter menniske
lig for

lig for
uer th
men v
lust /
Scole
oc men
de / tha
stoende
icke vdi
the sta
rogge
sagde
merit
Ling
arnt
ut em
cke Cy
ret / h
Reuch
Nar
stiffat
haffre
begynd
ther fo
det al
dette
bliffue
Julian
stendig
forbi
din br

harchi.

or sagde oc for
and formæde/
den tid haffuer

365.

Apostata

rede 2. aar effter
me vor Constanti
som ughaffuer an
ulianus haffuer vo
re i hans røgdom
Ticomedia/ Su
n studeret in Phi
ians Broder Gali
a forleide Cons
en oc Tyskland/ der
clagt hof Strass
mos/ det er/ hys
and vdnalt Reiser
Strassburg/ Men
dan stor tudræde
att mange mennu
delse/ oc gaffue sig
t then Christelig
a een Hedning oc
vor yng/ oc haffue
phos hof seg/ hvil
lige lerdøm fænde
id effter menneske
lig for

Then fierde Monarchi. 150

lig fornufft oc forstondt/ Men Julianus haff
uer the Christne icke endoch ladet i hiel sla /
men ville att ligenel fordempet thennom med
lust / Saa forbød han thennom att haffue
Scoler/ att the skulle icke songe lerdøm /
oc mente saaledes/ att om the icke bleffue lerdø
de/ tha skulle theris lerdøm icke lunge bliffue
stoendes/ hand forbød oc saa/ att man skulle
icke vduelge thennom til Kriiger/ paa det att
the skulle icke kome til nogit Regimente/ hād
tog gong oc rente fraa Kirckerne/ spottede oc
sagde/ hand ville hielpe the Christne til Him
merlige oc gipre thennom fattige/ effterdi at
Euangelium siger/ Att Himmerlige høre the
arme til/ Hand haffuer oc Karpeligen skriff
uit emod the Christne i hans Bøger/ til huil
cke Cyrillus haffuer sluteligē atvordet oc su
ret/ hues Bog findes end nu til pfortia eblād
Reuchlins Bøger oc vore nøttelig att lesse /
Nazāzenus haffuer oc antuordet Juliano oc
skriffuit emod hānom herligen / doch icke saa
heffteligen som Cyrillus / den tid Julianus
begynde att anfechte Euangelium oc sagde/ at
ther forbiuder heffn oc straff/ derfore necter
det al øffrigheid oc straff / for wtan huilcke
dette menneskelige leffnet kād doch ingelunde
bliffue bestendig/ Med thenne calūnia haffde
Julianus nock at skaffe/ Endoch at huor for
stendig Christen kād vel vide/ at Euangelium
forbiuder icke the heffn oc straff som øffrighe
den bruger/ Men forbiuder aleniste the heffn
huor

Julianus
ville fortila
g t Chris
tenheden
med list.

Cyrrillus.
Nazāzenus.

4

10 11

Then fierde Monarchi.

Ingen
maa heffne
seg self.

Exempel
om Guds
heffn offi-
uer Guds
bespotter.

*Wijft in den
3. Salmo*

huor som nogen vil heffne seg self for wtan-
dom oc ret aff øffrigheden/som saadan straff
haffuer i befalning. Thenne lüstige oc for-
smehelige forfølgelse gjorde the Christne
møgen sorg / Derfor gjorde the almendes
lig Bøn emod hannom alleuegne / att Gud
ville hannom styre / oc thert skede / den tiid
att Julianus drog emod the perser / bleff
hand i hiel stungen paa vegen / Oc mand
skuffuer / att den tiid hand saaledes lahe oc
bløde / tog hand en hand fuld med blod oc
kastede op emod Himmelen oc sagde/ Vicisti
tandem Galileæ/ Du Galileer nu haffuer du
vundet/ Sordi hand fallede Christum Galila-
leum. Saaledes haffuer Julianus forrient
att thet Ruge er bortkommet fraa then Ede-
le Slecht Constantini.

Anno Christi

367.

Julianus then

Joufning
een Guds
frøchtig
Keisere.

40. Keisere regerede 7. Monader /
Thenne vor from oc en rett Christen
Keiser / oc lod igen falle de frøme Biscoper/
huileke Constantius oc Julianus haffde
fortaget / oc besolde att mand skulle giffue
the Kircker theris gotz oc rente igen / hand
døde aff febris/som hand fick aff hans stø-
re møde oc arbeide.

Anno

Valentinianus then

41. Keisere regerede 12. aar/oc giorde sin Broder Valens til Keisere litte ge med seg/ Valens regerede i Orient / Valentinianus drog til Occident/ de hassue boede verit Christen. Valentinianus vor een Hoffuizmand tilforn vnder Juliano oc bleff affsett aff hannom/ Fordi hand icke ville afffalle fraa Christo / Ocsaa hassde hand slaaget een Hednist Prest i hans ansicht vdi Kircken/ Fordi hand bar hannom nogit Affgudist vand/ oc ville att hand skulle der med offre til Affguderi/ den tiid hand stod oc varedede paa Juliano/ Derfore hassuer Gud atter ophoffuit Valentinianum saa hand bleff Keisere/ Hand fôrde krig i Tyskland/oc offueruand the Saxer oc the Burgunder/ som ere oc Saxer/oc vore paa den tiid opdragne til Rinstrommen / oc endoch att the bleffue slagne paa samme tiid / hassue the doch atter bestercket seg siden/ oc ere komne offuer Rin/oc hassue indtaget the Land/ huilcke nu kalles Burgunden/ som ieg vil ythermere siige her effter.

Valentinianus gaff een Hednist Prest en Kindhest

Burgundiones ere oc Saxer.

Valens regerede effter

ter sin Broders død 3. aar/ oc fold ocsaa i dette Ketteri Arh / Derfore straffede

Valens Arianus.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Exempel
om Guds
hæffu.

straffede hannom Gud / De Gotthi slouge
hannom hof Constantinopoli / oc den riid
Valens gaff fluchten / oc kom til ett torp oc
ville skule seg der wdi / da hæffue de Gotthi
stunger ild der paa / oc Valens bleff der inde
forbrendt / Siden hæffue de Gotthi giort
stor skade for Constantinopel / Men den Kei
serinde gaff dennom penninge / att de ere der
fraa dragne .

S. Jero
nymus vor
Notarius
Damasi.

Effter Liberio bleff den 40. Passue
Damasus / hof hannom vor S.
Jeronymus som een Notarius i
hans vngdom.

Effter Damaso vor den 41. passue
Syricius.

Anno Christi

383.

Gratianus

Valentinus then

42. Keisere / regerede effter Valen
te 6. aar/hand vor Valentinian el
ste Søn/oc bleff giordt til Keisere aff sin fa
der i nogre aar før end hand døde / Effter
hans faders død hæffuer hand giort sinn
yngste Broder Valentinianum til Keisere
lige med seg / Men effterdi att der vor saa
møgen vro oc oprør alle stes i riiget / oc
mand da hæffde een vuss oc lød saalig første
i behoff/ Derfore gjorde Gratianus Theodo
sium ocsaa til Keisere lige med seg/oc sende
hannom til Orient / Der sloug Theodosius
de Got

Theodosi
us offuer
uande de
Gotthos.

archi.

e Gorthi sluge
 dt / oc den mid
 m til ett torp oc
 passue de Gorthi
 ens bleff der inde
 de Gorthi giort
 pel / Men den Na
 unge att de ereda
 den 40. Passu
 hett hannom vor
 som een Notarius i
 m.
 vor den 41. Passu

387.

Almus then
 geredede effter Valen
 vor Valentinianus
 il Keisere aff sin ha
 hand dode / Effter
 der hand giort sin
 manum til Keisere
 erodt att der vor
 lle staz i ritget / oc
 oc lode saaling i
 Gratianus Theodo
 ge med seg oc sende
 er slug Theodosius
 oc Gratianus

Then fierde Monarchi. 152

de Gotthos hof Constantino poli oc fortaget Maximus
 de dennom aff Thracia. Gratianus bleff oc Arbogast
 forredeligen omkommen i Gallia aff sin ei
 gen Hoffuitzmand Maximo / Huilcken da
 opuelde seg til Keisere. Gratianus vor een
 saare frommer lerd oc vel beskicket forste / oc
 haffde een rett tro / oc haffuer sin troes be
 kendelste schriffuit til Ambrosio / Valentini
 nus Gratianus broder er ocsaa bleffue moerd /
 i Gallia med forrederij aff sin Hoffuitzmand
 Arbogast. Desse bode Maximum oc Arbogast
 haffuer Theodosius siden offueruundet
 med stor macht. Maximus bleff fongen oc
 affliffuit. Arbogast stact seg self i hiel. Alt
 saa er nu dett Ruge kommet til Theodosium
 alene.

Anno Christi

388.

Theodosius den 44

Keisere / regerede 11. aar / effter Gra
 tianus død / Thenne Theodosius vor
 aff Hispania oc haffuer alle vegne beskicket
 frind offuer dett gangste Ruge / fraa Tysk
 land oc ind til Egypten / Med dett forste
 haffuer hand selfuer leget i Tyskland oc Gra
 tianus falledede hannom der fraa til Thracia
 am / Siden haffuer Theodosius wdsendt den
 Hoffuitzmand Stillico til Tyskland igen /
 hand haffuer tuingit de Francker oc Saxer
 til att holle frind.

Theodosius
 us en Gud
 sedhtig
 Keisere.

Stillico
 Hoffuitz
 mand.

Other

4
 10 11

Then fierde Monarchi .

Ambrosius Ithermere haffuer ocsaa Theodosius
giort stor frud oc enighedt i den hellige Kir-
cke/hand haffuer hollet Concilia oc fremmed
den Christelige tro i alle Land / Ambrosius
beklager hans død saare mōgit/oc sūger eb-
land anden tale om hannom saaledes/ *Dilecti
virum / qui cum corpore solueretur / magis
de statu Ecclesiarum quam de suis periculis
angebatur* (Dett er/ Jeg elste Theodosium/
fordi hand mehr sorgede for den hellige Kir-
cke den tiid hand døde / end for sitt eget
luff) Ja dette er een rett hōg førstelig dygd
oc fromhedt att haffue sodan sorg for Chris-
tenheden .

Efter Syricio bleff den 42. Passue
Anastasius / den første aff dett
naffn.

Efter Anastasio vor den 43. Passue
Innocentius / then først aff dett
naffn .

Om Pelagio here- tico .

Pelagius
Ketere
wti Bry-
tannia.

Wi denne Passues tiid haff-
uer Pelagius leffuit i Brytannia /
hand lerde att menniskerne bleffue
rettferdige for Gud oc salige/ for-
medelst eigne naturlige gode gerninger / oc
att

att ma
nemst
Gud b
aff G
om ma
saadan
haffuer
oc dis
wth
forlade
salige
Christi
barmh
delse o
vor eig
samme
vore go
tinge til
ge synd
att lug
ger /
viffe / a
vil h
dant ic
hedt /
barmh
ni / hu
re off
gode g
de gern
le form

monarchi.

Then fierde Monarchi. 153

att mand icke skal holle/Att wi for wtan fortieniste fonge syndernes forladelse / oc ere Gud behagelige oc bliffue salige / visseligen aff Guds barmhiertighedt for Christi skyld / om mand tror oc setter sin liid oc hob paa saadan barmhiertighedt / Men Augustinus haffuer hordeligen sett seg emod Pelagium / oc disputeret her om oc skriffuit / Att wi for wtan fortieniste visseligen fonge syndernes forladelse / oc ere Gud behagelige oc bliffue salige aff naade oc barmhiertighedt for Christi skyld / om wi fortrøste oss paa saadan barmhiertighedt / Sordi om syndernes forladelse oc salighedt skulle bliffue oss giffuen for vor eigen fortieniste / Tha vore saadant altsammens wuist / effterdi mand io ved / att vore gode gerninger oc fortieniste ere alt for ringe til att forsøne Guds vrede / oc bort tage synder oc døden / Doch vdkressuer Gud att ligenel vor ydmighedt oc gode gerninger / Men paa dett att wi skulle vere viffe / att wi ere Gud behagelige / oc att Gud vil høre oss oc giffue salighedt / tha skal saadant icke staa paa vor fortieniste oc verdighedt / Men alene paa Guds fortietelse oc barmhiertighedt. Desse ere the ord Augustini / huilcke oss bør trøsteligen att vide / oc lære oss retteligen att tro / oc att ligenel giøre gode gerninger / Sordi att Gud kressuer gode gerninger / Men hand vil doch att wi skulle formedelst troen fonge syndernes forladelse /

Augustinus
stræff
mod Pelagium.

desa Theodosius
i den hellige Kirke
necilia oc fremmede
and / Ambrosius
någit / oc siiger
om saaledes / Dile
solueretur / mag
am de suis periculis
eg disse Theodosius
for den hellige Kirke
ne / and for sin egen
att høg fristelig dyg
e sodan sorg for Christo

leff det 42. Passus
den første aff dett

or den 43. Passus
is / then første aff dett

gio here
o.

Passus tiid h
leffue i Brytanni
t manisterne bliffu
or Gud oc salige / for
e gode gerninger /

4
10 11

Then fierde Monarchi.

delse/ oc salighedt/wansehendes vor verdig-
hedt oc fortieniste. Thenne lerdom Pelagij
er paa denne tiid fordømpet oc condemneret
wti mange Conciljs.

Huordan forstøring ther skede i then fierde Mo- narchi.

Anno Christi 398.

Arcadius.

Arcadius Theodosij Søn /
regerede 13. aar i Orient til Constans-
tinopel/oc lige med hannom regerede
hans Broder Honorius i Italia 29.
aar / bode den tiid Arcadius leffde oc sū-
den/ Fordi Honorius leffde effter Arcadio.

Honorius.

Om the Gotthis.

Anno Christi 405.

Anno Romæ 1157.

Anno Mundi 4349.

Tha ere the Gotthi første gong ind-
Gotthi ere dragne til Italien / med stor forskreckelig
Indfaldne macht / Men effterdi att man finder mögit
til Italia. Skriffuet om thennom/ vil ieg forteligen her
til same

til sam
man h
Gott
Gott
land/
beside
lige tu
Derfor
the vor
haffue
drog
tid/ o
gyn
haffue
fett be
cio / Se
the Rom
vnder
oc slag
siden i
this/ o
doch bl
haffue
stantin
end nu
sones
Men
thi sal
tiid gi
Italien
Der ne

Marchi.

des vor veddy
lerdom pelag
oc condemnere

Pring the
erde Mo
si.

398.
neodosij San/
Orient til Constan
hannom regerede
rius i Italia 29.
dius lefde oc s
de effret Arcadio.

Gotthis.

405.
1157.
4349.
il første gong ind
d stor forfærdig
r man finder m
il iag forfærdig
il sam

Then fierde Monarchi. 154

til sammens sette deris Historia / saa skal
man her vide / att det er icke et sloug folck / de
Gotthi / Vandali / Rugiani / Huni / Men the
Gotthi vor de folck aff thenne Insel Gudt
land / huilcke paa den tiid hassoe indtaget oc
besidet the Land Liuania oc Lituania / som
lige tuerdt offuer hassuit emod Gudtland /
Derfore hassuer Procopius ret skriffuit / Att
the vore Cimmerij oc Gethæ / Dette folck
hassue først veldet seg ind i Thraciam / oc
drog siden til Vngerer wti the Romiskerss
tiid / oc tha hassue the Romiske Keiser be
gynt att driffue thennom til bage igen / Men
hassue thet icke fundet bekomme. Jeg hassuer
sett begyndelsen til deris Historia vnder De
cio / Fordi att thenne første store krig som
the Romiske gjorde emod the Gotthos / skede
vnder Decio / wti huilcket sloug Decius bleff
oc slagen / Oc endoch att the Keisere hassoe
siden der effter mōgit at skaffe med the Got
this / oc ville thennom fordriffuet / saa ere the
doch bleffne wdi Thracia oc Vngerer / oc
hassue indtaget nogre Land om kring Con
stantinopel wti Asia / Mand siger att thet
end nu boor en part Gotthi in Taurica Cher
soneso oc tale Tyske oc Fælle seg Gotthos /
Men aff Vngerer oc Thracia ere the Got
thi saledes fraa kōne / de hassue selfue første
tiid giffuit seg der wtaff oc ere inddragne til
Italien oc paa der sieste kōne til Hispanien /
Der nest ere the Vendiſke oc Hunni kōne aff
P ij Scythia /

Det er
Danske oc
Gudenske

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Scythia / oc haffue fordreffuit de offuerne
rendes Gotthos. The Hunni haffue seg nes
der sett vdi Hungeren. De andre Land nest
omkring Hungeren haffue de Wendiske ind
taget.

Theodo
sius.

Ruffinus
Gallus.

Stillico
vor een
Wend.

Radgast
Gottho
rum Ko
ning.

Men vnder Arcadio oc Honorio haff
uer dette seg anderledes begiffuit / Att de
Gotthi ere inddragne til Italien / den from
me Keisere Theodosius haffde da for ordi
neret oc beskicket sine tuende Sønner / desse
Høffuigsmend Ruffinum oc Stillicon / oc
den nom befalde hand oc betrode de vnge
Keisere / Men den ene haffuer icke beuist seg
i trost. Ruffinus vor een Gallus / hand op
uechte de Gotthos emod Arcadium / oc men
te saaledes att kommet dett Rüge vnder
seg / Men denne anslag feylede Ruffino / for
di att Stillico sloug hannom i hiel. Nu vor
Stillico een Wendisk mand / oc effterdij att
der vore mange Gotthi dragne emod Arca
dium / Derforre beskaffede Stillico att den
sold bleff de Gotthis aff schriffuen / huilcke
Theodosius haffde tilforn anammet oc be
soldet / oc saa opuechte Stillico de Wendiske
emod de Gotthos. Der effter nu att de Got
thi vore saaledes opuechte aff Ruffino emod
Keiseren oc bleffue siden forarrede aff Stil
licone / for deris sold bleff dennom aff slagen /
da fødte deris Koning Radgastus too mal
hundret tusind Gotthos / ind i Italien i dete
aar som tilforn er sagt / oc mand schriffuer
her

narchi.

Then fierde Monarchi. 155

her bespnderligen / Att der vor stor Klage
paa den tid til Rom offuer Christum / oc
mange mente att saadant offuerfald kom i
Riget der for/att de icke hiølle deris gambo
le Guder oc Guds tiemiste / Men Stillico
offueruandt oc sloug thenne Radgast oc
hans Solck paa een trang platz for Florent
emod Apennino/ dette er den første Historia
om de Gotthis i Italien.

Effter Radgast kom een anden hob Got Alrich
thorum med deris Høffuizmand Alrich / dux Goto
thorum.
Med denne handlede Honorius / att hand
skulle fare aff Italien til Galliam / Fordi att
de Francker / Burgunder oc Wendiske lage
da i Gallien / oc Honorius fortrøste seg icke
lenger att beholle Galliam oc tenckte saale
des att føre de Barbaros til sammens oc la
de dennom selfue indbyrdes røckes om Gala
lia / Alrich ville fare der hend / Da offuer
fiøld hannom Stillico om paa et dag watua
rendes i leide/ Den anden dag røstede seg Al
rich / oc sloug atter Stillico oc wende seg
om igen wdi vrede oc belagde Rom/ Hono
rius lag til Rauenna / oc lod i hiel sla Stillico
con ligeruist som hand skulle haffue handlet
wtroligen/oc lagt seg der effter att fonget
dett Ruge fraa Honorio vnder seg/ Alt soles
des vor der ingen dugelig Høffuizmand paa
den tid / som kunde vndsette Rom/ Derfor
haffuer Alrich vunder Rom/ siden hand det
haffde belagt i 2. aar / oc hand haffuer Rom
indtaget i. V iij 15. aar

Alrich
vander Rom

Then fierde Monarchi.

15. aar Honorij.

412. aar effter Christi fødsel.

1164. aar / effter att Rom vor bes
gynt.

De 12 Gris
be som Ro
mulus sahe

Men hues Varro hassuer sagt att de
12. grisbe huike Romulus hassde sehet / skulle
bemercke / Att Rom skulle stonde 1200. aar /
Endoch att nu denne tiid er icke langt ther
fraa / Achter jeg doch att dett skal betydes oc
forstoess om Totila / huicken her effter hass
uet siiden nederlaget oc forbrendt den Stad
Rom vnder Justiniano 136. aar effter denne
Alrich / fordi / Alrich hassuer inthet forderff
uet aff den Stadt Rom / Men hassde besalet
att mand skulle de Solck skone som vore ind
flydde / i de Christne Kircker.

Alrich lod
binde Kir
cke friid.

Adolph
Gotho
rum Ro
ning.

Alrich er atter dragen fraa Rom oc
bleff strax død / effter hannom bleff Adol
phus Gotthorum Koning / hand kom atter
til Rom / oc tog Placidiam den Keisers Ho
norij Søster til echte / hun beuilgede den
mand att hand forskonedde Rom / oc drog til
Gallien oc siiden til Hispanien / Saaledes ere
de Gotthi paa denne tiid atter wdsarne aff
Italia oc gassue seg til Hispanien / fordi Al
rich hassde tilforn anfallet Hispanien. Oc
da ere de Gotthi alt siide effter den tiid bleff
ne i Hispanien oc hassue der regeret oc holler
Imperium. Ocsaa ere de Wendiske oc Sues
ui noget her effter inddragne til Hispanien /
Men

Men
oc de
Gor
me n
lige
me /
indfa
med
fund

dis
Rom
Men
Rom
Wen

han
ligge
lo / o
gede
mste

Then fierde Monarchi. 156

Men de Wendiske ere komne til Aphricam /
oc de Gotthi bleffue i Hispanien. Aff desse
Gotthis ere de Christelige Koninger aff kom
me wti Hispania / vtaff huilcke den aller løff
ligeste Keisere Carolus 5. haffuer sin akom
me / Fordi att endoch de Sarraceni ere siden
indfaldne til Hispanien / oc bleffue der saare
mechtige / Saa haffue de doch icke aldeles
Fundet fortilge de andre Koninger.

De Hispan
iske Kon
ger ere
komne af
de Gots
this.

Anno Christi

456.

Anno Romæ 1207. Rom then Wens
diske Høffuizmand Genserich aff Aphrica til
Rom / oc skendeligen forderffuede Staden /
Men aff hues orsage Genserich kom til
Rom / vel jeg siige / Naar jeg taler om de
Wendiske.

Genseri
chus.

Ditrich von Bern.

Siden ere the Gothi icke
komne til Italeen / for end i den
Keisers tiid Zenonis / den tiid Otha
fer vor bleffuen mechtig til Rom /
hand var en Barbarus aff Rugia / oc haffde
ligget til Rom i besoldning vnder Augustus
lo / oc vor ther offuer bleffuen veldig oc bru
gede stor Tyranni til saa lenge att the Ro
miske motte begere hielp emod hannom /
V uñ Tha

Othacas
rus.

Orsagen
att Gots
thi finge
dett regis
ment til
Rom.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Didericus
de Berna
vor en Go
thus oc
Consul til
Rom / vt
infra.

The Gothi
vore Aria
ner.

En anden
Didericus
Gothoru
Koning.

Tha vdsende Zeno een Hoffuitzmand som
Falles Dietrich von Bern til Italien / hand
i hiel sloug Othaker / oc regerede offuer Ita
lien 32 aar / oc hiølt god frind oc beuiste then
gangste Italien mōgit gott / Saa att man
skriffuer om hannom / Att Italia hassuer als
drig tilforn hassit nogen beder oc naadeliger
fremmet Herr. Hand hassuer ocsaa forordis
neret oc beskicket mogit gotz oc rente til att
vnderholle Kirckens Tienerer oc Christeligh
lerdom. Men hand vor en Arianer / ligeruist
som the andre Gothi / Sordi att den tud the
begerede aff Keiser Valens / att hand skulle
forsticke thennom prester som skulle lere
thennom then Christelige tro / tha sende han
thennom Arianos / Samme Dietrich hassuer
ocsaa foruerffuet denne priiss / formedelst
then store fromhedt oc dygt som hand alle
steg beuiste / att the viiser bleffue giorde om
hannom / huilcke alle mand end nu siunge oc
lesse / bode paa Tyske oc anden sprock / wti
huilcke de Keser oc Kemper betyde the Bar
baros / som han hassuer offueruundet oc sla
get / hand er ocsaa Fallet Dietrich aff Bern /
for thenne sag skyld / att hand hassuer hollet
Hoff til Verona.

Ther vor oc en anden Dietrich som vor
ocsaa en Gothus / oc hassuer mōgit tilhulper
att Attila bleff offueruunden / oc hand er
omkommen i thet Slang / Doch hassuer
hand mōgit giort i then hadel oc store krig /
att for

att fo
Eund
Then
Bern
aar f

Alrid
Molp
Vallie
Dietr
24

Her
Ditm
Dietr
B

L

s. aa
von 2
gen o
vor
dato
trost
i den

ter/h

archi.

Then fierde Monarchi. 157

att for vthan hannom / haffde ingen mand
Kundet giort denne Attila nogen modstond /
Thenne Dietrich vor icke then Dietrich von
Bern / men vor hans frende / oc leffde 40.
aar for end thenne Dietrich von Bern.

Adrich

Adolph

Vallia

Dietrich / som sloug
Attilam.

Vestgøttiske Konger Westgøtts
vri Hispanien. ste Konger.

Hermenrich

Ditmar

Dietrich von
Bern.

Ostgøttiske Konger Ostgøtts
i Svingeren. ste Konger.

Himelsuith som vor ^{himelsuith}
Dietrichs von Bern Dotter / haffde
een søn ved naffn Adrich / regerede Adrichus
s. aar vti Italien oc til Rom effter Dietrich
von Bern / oc thenne Quinde haffuer loffli
gen oc vel regeret / Men den tiid hindes søn
vor død / antuordede hun sin frende Theo
dato det Regimente / hand beuiste hinde icke Exempel
trost / Men lod mordeligen sla hinde i hiel / omi viros
i den tiid Justiniani Keisers. skab.

Dietrich von Bern haffde oc flere Dø
ter / hand haffuer ocsaa giffuit then Koning
V v aff Dy

4
10 11

Then fierde Monarchi.

aff Dyringen sin Søster dotter / dett er de
Herrer aff Dyringen sagt til ere oc loff.

Theodatus

Theodatus regerede

Bellisarius.

Exempel
om rett
heffn.

2. aar/oc fick sin løn/ Fordi at effter
di den fromme førstinde Himelsuit/
haffde seg oc hindes søn befalet den Keiser
Justiniano/ tog Justinianus dette for en or
sage/ Att straffe dett mord/ oc sende Bellis
arium til Italien emod de Gotthos / Nu vor
Theodatus kommen i Mistenke ebland de
Gotthos / fordi hand ville icke verge seg / li
gerust som hand haffde villet forrodt the
Gotthos/ Derforre wdualde de Gotthi en an
den Koning ved nassa Wittich / hand lod i
hiel sla Theodatum.

Wittich.

Wittich regerede 3.

3. aar / Emot hannom førde Bellis
sarius Justiniani Hoffuitzmand
den krig med stor viss hedt / oc snille / Fordi
Wittich haffde een stor veldig hob Kriigs
folck 3. mal hundred tusind/ Bellisarius hipte
seg i den Stad Rom/ oc Wittich lahe der fo
re offuer ett helt aar / Da vor der saa stor
forgruelig hunger bode i Rom / oc offuer den
gangske Italia / Att de Gotthi motte drage
til bage fraa Rom/ oc da de saledes forde for
wthan sorg oc for wthan deris rette slaag
orden

Then fierde Monarchi. 158

orden/ Kom Bellisarius hasteligen effter den
nom/ oc sloug dennom oc fangede Wittich
med stor listighedt / doch bleffue de Gotthi
icke fortilgede/ Men Justinianus lod gøre en
früd med dennom / att de skulle indtage oc
beside det Land fraa Alpes oc til Padum /
oc icke der offuer trede/ Siden lod hand igen
Kalle Bellisarium/ Sordi häd besörgde seg/ at
Bellisarius skulle opuelde seg til Keisere off
uer Italien/ Endoch att Bellisarius inthet
saadant tenchte/ Men hiöte seg aldeles i tros
skab emod sinn Herre/ Derfore drog hand oc
saaledes atter hiem til Constantinopel oc
förde med seg Wittich oc then beste Adel
som häd haffde fonget aff the Gotthis/ med
stor triumph.

Keiserens
contracht
met de
Gotthis.

Totilas bleff wduale

Koning aff de Gotthis/ der effter at
Bellisarius vor aff faren / oc haff
uer regeret 10. aar. Nu vore de Gotthi mögit
suag gjorde aff Bellisario / Derfore brugede
siden de Keiserlige Höffuigmend all mod
uillighed wri Italien emod Gotthos oc Ita
lianer/ Herfore morre nu atter de Gotthi be
sticke seg til modstond oc verge seg / Totilas
giorde ett loffligt slaug med sine Siender
hoss placentia/ Endoch hand haffde ett Rün
ge taal Soldt / som vor 8000. mand / oc de
siender

Totilas
Gotthos
rum Ros
ning.

Then fierde Monarchi.

En mans
delig strid
aff Totila.

Exempel
om Kon-
gelig mild-
hed i Toti-
la.

fiender vore sare stercke ved 20. tusind/ Men
Totilas da hand sahe/ at de fiender ville icke
giffue seg til bagge/ tog hand een liden hob
aff de beste Ritter oc lod suemme offuer ett
vand oc kom bag paa fienderne oc sloug
denom/ oc vandt seier/ Dette vor een lofflig
gerning/ Men her for wtan loffues end dette
fast høgeligere/ att hand haffuer soledes hold
let seg gangst naadelig effter sodan victoria
bode emod fiender oc frender/ oc inthett Ty-
rannij bruger / Men haffuer allesteg hollet
god streng Justicia / Huor fore de Steder
haffue oc gerne giffut seg til hannom/ Huor
som hand haffde fanger nogre Matroner oc
erlige Quinder eller unge foldt aff Ade-
len wri samme frug/ dennom sende hand de-
ris venner hiem igen / vel oc strengeligen be-
uared for wtan løsen/ Den tiid hand indtog
Neapolim / huilcket da haffde lidt stor hun-
ger / forskaffede hand dennom all god pro-
uiant oc fetallie / oc lod Keiserens Kriigs-
foldt wbehindret aff fare/ oc der offuer bestis-
kede dennom penninge/ skub oc heste.

Totilas
vand Rom

Den tiid att Totilas haffde nu sodan
løcke oc gunst / da morte Justinianus atter
beskicke til Italien sin fornemligste Hoffui-
mand Bellisarius/ hues liige mand icke end
nu haffde / siden att de rette gamble Romis-
ke vore til. Totilas haffde da Rom effter
long beleggelse ande gong vundet oc plund-
ret oc

ret or
indse
bøn
meh
Tret
dett
til J
hann
bliffu
nød
dett
emod
paa
inge
befa
aff it
bliffu
octor
den.
paa
Effte
den o
ter fo
stader
drog
tiid
forst
inthe
tilas

ret oc mange foldt i hiel stunget i dett første
indfald / Men strax for den Passues pelagij Totilas
bøn skyld / haffuer Totilas befalet / ingen lod binde
mehr i hiel slaa oc ingen Quinde att skende / Kircke
Item / att mand skulle forskone kirckerne oc frid.
deris ornamment / oc hand forsende Passuen
til Justiniano oc begerede att gøre frid med
hannom / Saa ville hand lade den stad Rom
bliffue stoendes / oc huor hand icke ville / ta
nøddes hand til att forbrende staden / paa
dett att ingen skulle slaa nogen leyger der
emod hannom. Men Justinianus forlod seg
paa hans Høffuigmand Bellisario oc ville
ingen frid gøre / Da bleff Totilas wred / oc
befalde alle borgere oc alt dett foldt att fare
aff staden / oc sagde dennom huor de skulle
bliffue boendes / oc lod saa neder faste mure
oc torum oc paa dett siste sette ild paa sta-
den. Soledes bleff den edele Stad Rom
paa samme tiid forbrendt / oc neder slaget. Rom bleff
Efter denne forstørring kom Bellisarius i brend oc
den obne Stadt / tog hannom ind / oc lod at neder sla
ter forbedre oc opbygge murene oc beskickte
staden til vern. Men Fortelige der efter
drog Bellisarius hiem igen til Grecken / Den
tiid hand fornam (som hand vor een viff oc Totilas
forstandig Krigsmand) att hand haffde vand Rom
inhet aff Italien / Tha belagde oc vand To igen.
tilas atter Rom igen.

Huor

Then fierde Monarchi.
Hvor offte att Rom
er bleffuen forstøret.

Rom fier
gonge vun
det.

Saledes er then Stadt
Rom/aff the Gotthis oc Vendiske/
fiere gonge vundet / wti 139. aar /
Første tiid aff Alrich vnder Hono
rio.

Anno Christi 412.

Ther næst aff then Vendiske Genserich
wti then Keiseres Martiani tiid.

Anno Christi 456.

Tredie gong aff Totila Gotthorum
Koning/ oc dette vor then første forstøring/
Sordi att paa denne tiid bleff den Stad for
brent oc neder slaget.

Anno 21. Justiniani.

Anno 1300. effter att Rom vor op
bygt.

Anno Christi 548.

Fierde gong i dett tredie aar effter
thenne forstøring.

Anno Christi 551.

Men effter denne tiid att Totilas haff
de nu atter indtaget oc vundet Rom/begyn
te han selff att igen opbygge Staden/oc be
falde

falde
Oc hu
hollet
desse
nom
let er
til Ro
Hæn.
tus ha
forma

saare
Totil
the 2.
seg op
Thenn
haffuer
Totila
vor d
en / E
sin end
begyn
Born
Oc be
att d
belige
rettel
Gorte
siden
ther et

Then fierde Monarchi. 160

falde att the Borgere skulle indkomme igen. Oc huor naadeleg hand siden hassuer seg hollet oc beuist/ saa vel som tilforn / giffue desse ord til Kiende / som skriffues om hannom i the Historier/ Hand hassuer seg holdet emod sine vnderdane oc bespønderligen til Rom/ ligeruist som een fader emod sine Børn. Oc skriffuer man att S. Benedictus hassuer hannom her til vnderuist oc formanet.

Totilas
bleff vns
deruist aff
Benedictus.

Ther effter vdsende Justinianus een saare vniß første Marsen til Italien emod Totilam. Thenne Marses begerede hielp aff the Longobardis/ the vore Saxer oc hassde seg opreyst oc giffuit seg emod østerruige / Thennom første Marses ind wti Italien / oc hassuer formedelst theris hielp offueruundet Totilam/ oc ther effter slaget Teiam / hand vor den sieste Gotthorum Koning wti Italiaen / Saaledes fick thet Ruge Gotthorum sin ende wdi Italia/ fraa thet første att the begynte der att regere fraa Dietrichs von Bern begyndelse oc ind til Teia/ ved 60. aar. Oc beuise the store merckelige gierninger / att Dietrich/ Totila oc Teia hassue verit drebelige sine vniße første / huilcke mand icke retteligen maa kalle Barbaros. Effter dette Gotthorum Regimente ere the Longobardi siden bleffne veldige wti Italien / oc hassde ther ett Kongeruge haast / doch icke then gangste gere.

The Longobardi
vore
Saxer.

Teia then
sieste Gotthorum
Koning.

Saaledes
the Longobardi
komme til Italien
att regere.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

ganzke Italien indehafft / Men aleniste
then part / som end nu aff thennom Falles
Longobardia / oc hassue the Longobardi
ther regeret ind til den tiid Caroli Magni.
Men endoch att the Gotthi hassue icke nu

Maar his
pania oc
Gallia
föme fraa
Riiger.

mehrt regeret wti Italien / saa ere the doch
bleffne mechtige wti Hispanien / oc hassue
ther inde regeret ind til denne vor tiid / oc
saaledes er første tiid Hispania oc en part
Galliae Kommen fraa thet Romiske Riige
vnder Honorio / Doch er Italia Kommen til
fridsammelighedt igen / for end Honorius
døde / Fordi att the Gotthi vore tha vddraga
ne aff Italien / oc en part aff thennom sette
seg yderst i Gallia / oc en part wti Hispani
en / oc saa vore the Francker bleffne saare
mechtige i Gallia.

Effter Innocentio vor den 44. passue
Sosimus.

Effter Sosimo bleff then 45. passue
Bonifacius den første aff det naffn.

Effter Bonifacio den første / vor den
46. passue Celestinus den første aff det
naffn.

Anno Christi

527.

Theodosio

Theodosius then yng
ste Arcadij søn / then 45. Keisere re
gerede til Constantinopoli 27. aar
effter

effter
num
hand
vor

S

hoff
den/
den/
Bon
lage
ind til
di at
nien/
them
sagt/
licone
indta
am o
tilfor
diffe
fraa
stade
de th
ind ta

narchi.

Then fierde Monarchi. 161

effter Honorij død / oc vdualde Valentini-
num lige med seg til Keisere wti Occident /
hand vor Constantij oc Placidie søn / som
vor Theodosij Dotter.

Om the Vendiske.

Wti thenne Theodosij tiid / Naar the
Anno Christi 433. ere the Ven- Vendiske
diske Komme til Aphricam aff then- Komme til
ne orsage. De tuende Romiske Aphricam.
Høffuigmend bleffue Sienske emod huor an-
den / gjorde ocsaa mange slaug med huor an-
den / Derfore Practicerede den ene som hed
Bonifacius med the Vendiske / huilcke tha
lage wti Hispanien / att the skulle giffue seg
ind til Aphricam / Det gjorde the gerne / For
di att the Gotthi vore mechtige wti Hispan-
ien / oc ville icke gerne lide the Vendiske / for
thenne sag skyld / som ieg haffuer tilforn
sagt / Att the Vendiske vore opreiste aff Stil-
licone emod the Gotthos / ocsaa haffde the
indraget the Land hof Vngerer / Valachia
am oc Illyricum / huilcke the Gotthi haffde
tilforn indehafft / oc siden vore samme Ven-
diske indfalne i Tyskland / oc Komme ther
fraa til Galliam / oc haffde alle steg giort stor
Skade / Men the Francker oc Gotthi forta-
ge de thennom aff Gallia / Siden gaffue the seg
ind til Hispanien / oc ther motte the atter
flags

honore fore
att the
Vender oc
Gotthi
kunde icke
fordrages.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Naar S. Augustinus
døde til
hippo. slags mett the Gotthis / oc Komme paa det
siste til Aphricam effter Bonifacij raad / oc
ther bleffue the mechtige. S. Augustinus er
bleffuen død ret paa samme riid / tha Gen
serich som vor then Vendiske Kong haaffuer
belagt Hippo / wti huicken Stad S. Aus
gustinus vor Biscop.

Genferich
Sorredere. Effter Valentiniā død opuelde seg
een til Keisere i Rom som hed Maximus /
emod hannom begerede then Keiserinde
Eudoria hielp hoss Genferich / Fordi hun
haaffde gerne behollet thet Ruge hoss sine
arffuinge / Tha kom Genferich fraa Aphri
ca / oc indtog den Stad Rom oc plundret
hannom / oc beuiste then fromme Keiserinde
Vendiske
loffue. Vendiske tro / oc bort spørde hinde oc tuende
hindes Døttre fangene med seg til Aphri
cam. Saaledes pleyger thet att gonge / naar
man biuder saadanne Gester / oc indkaller
fremmet soldt til hielp. Men siden thet eff
ter bleffue the Vendiske fordempede wti
Aphrica vnder Justiniano / doch icke aldeles
fortilgede. Fordi Bellisarius drog thet ind
oc fangede thetis Kong Gilemerum / oc
vndertuingede atter Aphricam til vnderda
nighedt. Men strax her effter Komme the
Sarraceni oc bleffue Herrer offuer Aphrica.
Det er nock sagt om the Vendiske.

Gilimerus
Vandalos
rum Kon
ing.

Om Behmen.

Her

L
par
di r
ste /
Tys
end r
ther
form
falle
Beh
delt
først
The
Behr
miste
falle
ligen
saa
miste
mest
føger
dike
yther
the
Behr
ter se
vil ieg
wandi

Archi.

Then fierde Monarchi. 162

Er skal mand oc mercke /

Her i denne tid ere the Vandali ^{The Vendi}
først indkomne i Tyskland / hvor til Behem ^{diske Roma}
som the end nu indehaffue een stor ^{men.}

part aff Landet som kalles Behmen / For
di the Behemer vore fordom tid rette Ty
ske / oc thet naffn Behmen vor ocsaa een
Tysk naffn / oc haffde verit langt tilforn /
end the Vendiſke komme i theſſe Land / oc ^{The Behem}
thet ord er kommet aff Baiern / huiſke til ^{mer vore}
forn haffde thet Land vnder thennom oc ^{Tysker.}
Kallede thet Boienheim. The Vendiſke wt
Behemen Kallede ſeg oc icke Behmiſke / men
Beſti effrer theris Hoffuigmand ſom haffde ^{Beſti}
førſte tid indførdt thennom i Behemen.
Ther haffuer ocsaa the gamble Tyſke wt
Behemen verit mōgit anſede hoſſ the Ro
miſke / oc vore i forbund med thennom / oc
Kalledes ſocij Romanorum / oc loſſues ſtor
ligen aff Cornelio Tacito. Saaledes er oc ^{Naar Tyſ}
ſaa Tyſkland bort kommet fraa then Ro ^{land kom}
miſke Monarchi / oc the ſtandter ere bleffne ^{fraa Ri}
mechtige i Nederland / oc the Alemanni ^{get.}
Høgetyſkland. Men i Behmen ere the Ven
diſke bleffne Herrer. Suorledes thet er
ythermere tilgonget i Behemen / oc naar
the Tyſke Keſere haffue ſiden atter tvinget
Behemen til vnderdanighet / vil ieg her eff
ter ſette ebland the Keiſerlige Hiſtorier / tha
vil ieg ocsaa nogit mehre tale om anden for
vandling ſom ſkedt er i Tyſkland.

Æ ij

Anno

Romme paa det
nifach raad / oc
Augustinus er
tid / tha Com
e Konig haffue
Stad S. Au

opuelde ſeg
hed Maximus
thom Keiſerinde
ſerich / ſordt hun
er Baga hoſſ ſine
ſerich ſaa Aphri
Rom oc plunderet
Romme Keiſerinde
de hinde oc tuende
med ſeg til Aphri
tha at gonge naar
Behem / oc indkalle
Men ſiden thet er
tyſke fordampede
ano / docht icke aldel
ſarius drog thet in
ing Gilemum / oc
thet cam til vnderda
er effter komme th
er offuer Aphri
Vendiſke.

Behmen.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Anno Christi

454.

Valentinus
anus.

Efter thenne yngste
Theodosij død / regerede Valentinus
anus then 46. Keiser end siden 5.

Marcianus

aar wti Occident / oc haffuer tilforn luge
med Theodosio regeret 25. aar / Men effter
thenne Theodosij affgong haffuer Marcia-
nus den 47. Keisere regeret i Orient / Wti
hanis tiid haffuer seg begiffuit then forgrue-
lige tog Attila.

Om Attila oc Hunnis.

Attila
Hunnoru
Koning
oc Hoff-
uigaland.

Hungeren
haffuer si
naffn aff
Hunnis.

Først ere the Gotthi / ther
nest the Vandali / oc siden the Hun-
ni indfalne til Hungeren / desse siiste
haffue thet Land behollet / wraff
huilcke thet haffuer ocsaa songet thet naffn
Hungeren. Dette forgruelige folck haffuer
gjørdt then største skade / meste parten off-
uer then gangste Europa. Attila er vddra-
gen aff Hungeren med try mal hundred tus-
sind Mand / oc er indfallen i Tyskland oc
haffuer forstøret mange store Steder / som er
Basel / Auspurg / Strasburg / Worms / Col-
ne oc mange andre veldige Steder / oc er si-
den fremdeles inddragen i Gallien oc for-
gedet then Burgundiske Koning oc belagde
Orliens / oc mente att bliffue Herr offuer
Europa.

Attila

narchi.

454.

le yngste

rede Valentin
er end siden s
uer tilforn luge
aar / Men efter
haffuer Marcian
a i Orient / Wt
gion then forgrue

Humis.

Gotthi / the

oc siden the kun
jangeren / desse si
ind behollet / wt
saa songet the naff
melige soldt haffue
/ in sine parten off
a. Attila er vddra
ry mal hundredt
allen i Tyskland
tore Steder / som
uag / Voims / Col
ge Steder / oc er
i Gallien oc som
Koning oc belagde
bliffue her offuer
719

Then fierde Monarchi. 163

Nu vor ther en Rømsk Hoffuigmand
ved naffn Aecius yderst i Gallia / wti den
part Gallie som the Keisere end tha inde
haffde / thenne handlede met the Francker
oc Gotthis / att the skulle alle til sammens
gøre modstond emod then forgruelige Ty
ran Attila. Tha befrøchrede seg Attila for
the Gotthos / oc practiceret med theris Ko
ning Dietrich / att hand skulle icke gøre the
Romske nogen bistond / Men the Gotthi
hille seg trofast som from soldt oc ville in
gen frundsckab gøre med then Tyran At
tila. The droge emod huor anden hof den
Stad Tolosa wti Gallia / paa then Romske
side Aecius / Gotthi oc Francker / Paa then
andre side Attila. Oc man skriffuer / Att al
drig haffuer ther verit tuende store oc meche
tigere hobe Friigsoldt forsamlede emod
huor anden wti Occident / end nu paa then
ne tiid / oc dett slaug varede fraa morgen
ind til natten / Tha flyde Attila oc haffde for
loret hundredt tusind oc so. tusind Mand /
oc vor i saadan angest / att hand ville stun
get seg sielf i hiel. Endoch nu att Aecius /
the Gotthi oc Francker haffde behollet then
seyer / Saa er doch thenne Koning Gottho
rum Dietrich omkommen i thet sloug / hans
død ville tha hans unge søn heffue / oc mente
att faret efter Attila oc slaget then ringe
hob der igen vor / huilcket hand haffde ocsaa
giort / haffde icke Aecius affradt hannom
X iij dette /

Aecius Kef
ferlig død
sigmand.

Ther slaug
med Attila
hof Tolos
sa.

Dietrich
Gotthord
Koning.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

En vnder-
lig syn At-
tite.

Den for-
færdelige
titel Atti-
le.

Dette / oc saaledes gaff hand ett ondt radt /
Sordi hand haffde da kundet letteligen slaas
get Attilam / Siden kom Attila igen til Hun-
geren / røstede seg med macht / oc drog atter
der wt aff ind wt Italien oc forstørrede der
mange Steder / fraa dett første i Italien oc
ind til Apenninum / Da ford den Passue Leo
hannom emod / oc bad hannom faare til ba-
ge igen / Men siiger / Att Attila haffuer sagt /
Att hād sahe en mand stondendes hof Passu-
uen oc haffde ett draget suerd / oc hōdte han-
nom der med / oc trussuede / Derfor bleff
hand forskreckt oc loffuede att faare aff It-
alien / huilcket hand ocsaa giorde / Men den
tiid hand vor atter kommen hiem igen til
Hungeren / haffde hand brudlop oc bleff plu-
seligen død i den første brudlops naat / sit
den hand haffde vel drucket / Saadan ende
fick denne tyrann Attila / huilcken seg haffuer
schriffuit i sin Titel / flagellum Dei.

Venetia.

Orsagen
att Vene-
dig bleff
bygt.

In denne tiid bleff then
Stadt Venetia bygt wt haffuet
oc tha begynte dett beste folck aff
Italien att rømme oc fly der ind
for Attila Hunnorum Koning skyld.

Effter

Archi.

ett ondrade /
erreligen slaas
la igen til kun
/ oc drog att
forstörrede der
ste i Italien oc
den passue Leo
om saare til ba
alla haßuer sagt/
dendes hofß pass
ned och dore han
de / Derre bliff
de att saare aff
giorde / Men den
en hiem igen til
dop oc bliff plu
dops nam / Saa
et / Saa dan ende
pallan seg haßuer
lam Det.

A.

id bliff then
rygt wti haßuer
ett beste feldt af
me oc flyder med
ning feldt.

Effter

Then fierde Monarchi. 164

Effter Celestino / vor den 47. passue
Xystus / den tredie aff dett naffn.

Effter Xysto / bleff den 48. passue
Leo / den første aff dett naffn.

Effter Leone / vor den 49. passue
Zotarius.

Den Keisere Valentinianus lod aliff
ne Aecium fordi hand mistenckte hannom / at
hand skille tractere effter Riket / Saaledes And lön
belønner verden mandelige gerninger / Stilla for gode
co Aecius oc siiden Bellisarius vore de dre gerninger.
beligeste første / som dett Rike haßuer no
git sinde haßit / siiden de rette gamble Romts
ste vore til / oc haßue doch fonget ond betala
ning for deris mandom. Valentinianus
adspurde een første til Rom / om hand men
te / Att Aecio vor skedt wret / hand sagde / att
hand viste dett icke / Men dett viste hand
vel / att Keiseren haßde seg selffuer aff hug
get sin högre hand / med den venstre. Et herlige
suar.

Effter Valentiniano er dett Romiske
Rike saare mögit förstörret vorden / oc man
ge haßue seg kallet Keisere wti Italien / doch
er att lüge vel dett Keiserlige naffn oc den
første macht bleffuen hofß Keiseren til Con
stantinopel / Justinianus haßuer oc mögit
til sammens draget oc opreist dett Rike wti
Occident formedelst Bellisarium oc Marsen /
Men effter Valentiniano haßuer mange seg
selffue ophöggit til Keisere wti Italien / Saa
K uñ are

Then fierde Monarchi.

Augustus.

Suorledes
de Gotthi
finge dert
Regiment
i Italia.

att Italia haffde 9. Regenter effter huor an-
de nogit mehr end i 20. aar/ oc alnd bleff den
ene i hiel stungen aff den anden / Den sieste
fallede seg Augustulus / huilcket naffn da
bemercfte/att dert Ruge Augustorum kulle
neder falle wti Italien. Thenne Augustu-
lum foriagede Othaker / emod Othaker vor
Ditrich von Bern wdsende til Italien wti
Zenonis tiid / Saaledes kom Italia til de
Gotthos / Siiden bleffue de Gotthi atter
fordempet vnder Justiniano / som tilforn
sagt er.

Anno Christi

460.

Leo.

Leo den første aff det-
te naffn bleff den 48. Keisere/ oc re-
gerede 16. aar/ denne gjorde sin Søn
Leonem til Keisere/ Huilcken / for sin vng-
dom skyld / selffuer opsette sin Steffader Ze-
noni den Keiserlige Krone.

Anno Christi

476.

Zeno.

Ditrich
Consul.

Zeno den 49. Keisere
regerede 17. aar / denne haffuer forset-
tet den Ditrich von Bern til Italien /
oc gjorde hannom Consulem / Formedelft
denne Ditrich er Zeno mehr bekand vorden /
end

archi.

effter huor an
alrud bleff den
/ Den fiste
ulcker naffn da
gostorum skulle
henne Augustus
nod Oraker vor
til Italien wi
tom Italia til de
ue de Gorthi arer
ano / som tilfor

460.

ste aff det

43. Keisere/ oere
me giorde sin Søn
ten / for sin vng
e sin Broffader 30

476.

2. Keisere

me haffuer forste
Bern til Italien /
em / for medelst
behand vorden /
end

Then fierde Monarchi. 165

end for sin eigen mandom (fordi hand vor
een Tyrann).

Anno Christi

493.

Anastasius den 50. Anastasius
Keisere / regerede 26. aar / bleff i hiel
slagen aff Liune yld.

Anno Christi

519.

Justinus den 51. Kei Justinus.
sere / regerede 9. aar / vor een Guines
hyrde med forsten / oc bleff siiden een
Kriiger / Effter Anastasij død vor der en Riis Eunuchus
ger Eunuchus / hand gaff Justino store pe
ninge / att hand skulle practicere hof dett
Kruigsfold / Att de skulle wduelge denne
samme Eunuchum til Keisere. Men Justis
nus betenckte seg selff / oc practicarer at hand
bleff sielffuer wdualt.

Anno Christi

528.

Julianus then Justinianus.
52. Keisere / regerede 38. aar / vnder
denne haffuer dett Riige atter nogit
kommet seg til / hand vor Justini søster søn /
X v oc Gud

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Bellisa-
rius oc
Marses.

oc Gud haffde giffuit hannom tuende vliſe
oc løckſalige hōffuigmend / Bellisarium oc
Marsen / formedelt huiſcke hand mange ſto-
re ſager haffuer bedreffuit oc wdret / Bellisa-
rius offuervandt de Perſer / oc vndſette Sy-
riam oc ſloug de Wendiske wti Aphrica / oc
igen tuingde Aphricam vnder lyelſſe / hand
haffuer ocsaa hafft ſtor ſeier i Italien emod
de Gotthos / Men Marses haffuer paa dett
ſiſte aldeles fordemper de Gotthos wti I-
talien. Justinianus giorde ocsaa frind oc
Vendſkab med de Francker wti Gallia / oc
ſamtycke att de ſkulle inde haffue een part
Gallie / ſom Procopius ſchriſſuer.

Justinia-
nus haff-
uer beſcri-
uit Jus-
tine.

Lotharius

Der effter att Justinianus haffde nu
alleſtes giort frind / haffuer hand ocsaa den
gamble Romiske ret vorſamlet / oc ordeligen
beſchriſſuit wti ſpnderlige bøger ſom Falles
libri digeſtorum. Men ſamme bøger oc rett
ere ſtrax effter Justiniano bleffue vnder-
trichte / formedelt den rett ſom de Longo-
bardi oc Francker brugede oc indſørde / doch
ere ſamme bøger digeſti atter fram komne
effter mange hundret aar / oc den Romiske
rett igen indſett aff Keisere Lothario Sax-
one / om huiſcket ieg vil ythermere thale /
Naar ieg kommer til Lotharium. Men dett
te vore her for langt att fortelge oc ſiige /
Nuor hōgeligen denne forſynlighedt bør att
loffues wti een Keisere / ſom ville dette ſaa
beſtcke / att mand haffuer een ſaadan herlig
oc for

narchi.

Then fierde Monarchi. 166

oc fornumstig rett att leffue effter / Quilcken
alle forstondige mend vide oc kunde siige / At
aldrig vor nogit synde nogen herligere rett
beskriffuen / som kunde vere nøtteligere eller
herligere beskicket effter all skel oc redeligs
hedt / end denne Romiske rett er.

Om Bellisario.

Dette maa jeg icke forglem
me. Bellisarius haffuer trofastelia
gen handelet i alle mode / oc gjorde
fruid offuer all verden / oc atter op
reiste dett Romiske Rige / som da vor nogit
mehr oc aldeles vndergonget. Oc in Sum
ma / hand haffuer sin Herre oc den gangske
verden beuist de aller høgiste velgerninger /
som kunde nogit sinde berømmes paa Jor
den / Ja dett haffuer verit idel Guds hølge
oc wsiigelige eigne gerninger. Men her wt
haffue wi ocsaa ett andet att betencke / huor
ledes verden pleyger altid att beuise seg
wtacknemmelig for saadanne Guds gaffuer. Den yndes
Justinianus lod denne fromme Heldt Belli lig lön for
sario / wthan all orsage oc skyld / aleniste for gode gera
en ringe mistencke / wdistinge bode hans øge / ninger.
oc foriagede hannō / Saa hād motte gōge at
tygge sit brød / oc er soledes paa det siste bles
ffuē død / som en arm oc elendig tyggere. Alt
saa pleiger dieffuelē at handle med hølge dres Dieffues
belige mend / som alle Guds gerninger oc stor lens flid.
dygdelighed hader i mennske. Wtars

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Marses
kom i wna
de .

Marses kom oc saa i stor wgunst/ Men
hand ville icke giffue seg hiem igen til Con
stantinopel/ men bleff wti Italien all sin liffs
tid til Neapoli / for større sæckerhed skyld.

Effter Hilario bleff den 50. Passue
Simplicius.

Effter Simplicio/ vor den 51. Passue
Felix / den andre aff dett naffu.

Effter Felice/ vor den 52. Passue Ge
lasius.

Effter Gelasio / bleff den 53. Passue
Anastasius/ den andre aff dett naffu.

Dett förste
oprör for
Passuens
wduelgelse

Effter Anastasio bleff den 54. Passue
Symmachus/ wti hans tid bleff det Sørste
alarom for Passuens wduelgelse/ Fordi no
gre wdualde een anden med naffu Lauren
tium emod Symmachum/ oc bleffue der fore
mange menniske i hiel stungne til Rom / til
saa lunge att Dietrich von Bern stillede dette
oprör.

Effter Symmacho/ bleff den 55. Pa
ssue Ormisda.

Effter Ormisda / vor den 56. Passue
Johannes primus.

Effter Johanne primo / vor den 57.
Passue Felix tertius.

Effter Felice tertio / bleff den 58. Pa
ssue Bonifacius secundus.

Effter

Monarchi.

Then fierde Monarchi. 167

Effter Bonifacio secundo/ vor den 59
passue Johannes secundus.

Effter Johanne secundo/ bleff den 60
passue Agapetus / hand foruerffuede hoff
Keiser Justiniano att de Kettere bleffue for
jagede aff Constantinopoli.

Effter Agapeto / bleff den 61. passue
Syluerius.

Effter Syluerio / vor den 62. passue Justinia
Vigilius/ Denne lod Justinianus fengsle oc nus bleff
tractere hannom ilde / Gordi att hand ville fangen.
icke samtycke/ att de foriagede Kettere skulle
atter indsettes.

Effter Vigilio / bleff den 63. passue
Pelagius primus/ wti den tiid Totila.

Effter Pelagio / vor den 64. passue
Johannes tertius.

Wti denne tiid haffuer mand sehet Underlige
mange forskreckelige tegn paa Himmelen tegn for
offuer Italia/ som vore fyrige oc brendende end Maho
Krig oc Cometer/ Tyberen haffde ocsaa no met Rom.
gitt neher forsenckt Rom / Desse tegn haffue
betydt dett store fald / som haffuer strax eff
ter folget i dett Romiske Rige / oc i den hel
lige Kircke / Gordi Mahomet er nu strax her
effter kommen / med sin forgifftelige for
derffuelste.

Anno Christi

366.

Justi

Then fierde Monarchi.

Justinus.

Justinus then audre
aff thet nassu/vor then 53. Keisere/
oc regerede 10. aar/ vor Justinian
Dotter Søn/ wti hanff tud hassue the Longo-
gobardi seg neder sett wti Italien.

Anno Cristi

572.

Tyberius.

Tyberius then andre
aff thet nassu/then 54. Keisere / re-
gerede 7. aar/ vor Justin Hoffuig
mand/ oc bleff adopteret aff hannom/ hand
hassuer slaget the Perser/ Men wti Italien
emod the Longobardos hassoe hand ingen
lycke.

Effter Pelagio vor den 65. Passue Be-
nedictus.

Effter Benedicto bleff then 66. Passue
Pelagius secundus.

Gregorius
primus
hassuer
drager
Kircken til
enighed.

Effter Pelagio secundo bleff then 67.
Passue Gregorius primus / hand hassuer
mange Ceremonier besticket / Fordi saa att
alle ting vore tha forstørede i then hellige
Kircke/ formedelst Friig oc attskilige Rette-
ri / Saa att ther vor alle vegne ett bistert
vesen / oc ingen steg nogen viss skick/ Derfor
re begynte Gregorius att igen forsamle then
hellige Kircke med Ceremonier/ oc drog hine
de saales

archi.

en andre

den 53. Passee/
vor Justinian
haffue the Løn
Italien.

572.

then andre

den 54. Passee / vor
Justinian haffue
aff hannom / hand
Men wti Italien
haffde hand ingen

den 65. Passee vor

bleff then 66. Passee

endo bleff then 67.

nus / hand haffue

etter / fordi saa an

rede i then hellige

re ættelige Børn

le vegne et biat

en viff stid / derfor

igen forsamle then

monier / oc drog hin

de saaledes

Then fierde Monarchi. 168

de saaledes til enighed der med. Wti denne
tid haffuer seg oc saa begiffuit den trette de
primatu. Oc den Keisere Mauricius ville
att then Patriarch til Constantinopel skulle
vere Oecumenicus eller vniuersalis Episcopus
pus / det er / then offuerste Biscop i Christen
heden / Men Gregorius ville icke ther wti
beuillige / oc hielt seg Christlich / oc skreff /
Att ingen Biscop wti Christenheden skulle
berømme seg Vniuersalem.

Anno Christi

554.

Mauricius then 55.

Keisere regerede 20. aar / hand
haffde stor seyger emod the Persee
oc Hungern / Siden bleff han i hiel stungen
aff sin hoffuigmand Foca / om huilken hand
tilforn haffde en forskrefelig drøm / oc tha
hand forspurde seg om hannom / bleff han
nom suaret / Att hand torde inther bespør
te seg for hannom / Fordi hand vor en redder
mand / Tha suarede Mauricius / Si est timi
dus / est homicida. Det er ondt att falle for
en reddermand.

Mauricius
bleff forre
deligen ond
komment

Ther er
ondt att
falle for
red mand
hand.

Effter Gregorio primo bleff den 65.
passue Sabinianus.

Begyndelsen til den tret
te om Passuens øffrighedt.

Effter

4

10

11

Then fierde Monarchi.

Conclusio
om then
Romiske
Stoel.

Efter Sabiniano bleff then
69. Passue Bonifacius tertius /
hand hassuer foruerffuet aff Keiser
Soca formedelst stor trette/ att thet
bleff samtycht / Att Passuen til Rom skulle
vere Oecumenicus / oc then offuerste Biscop
i Christenheden / fraa denne tid hassue nu
framdeles de Passuer lagt seg effter att op
høge oc formehre theris macht oc erhe.

Effter Bonifacio tertio bleff then 70.
Passue Bonifacius quartus.

Anno Christi

604.

Socas.

Focas then 56.

Keisere regerede s. aar / vnder han
nom hassuer det Rige atter songet
saare stor skade / oc nu er Gallia / Hispania /
Germania oc Longobardia aldeles bortkom
met fraa Riget / Oc then Koning Persarum
Cosroa tog mange Land oc Stedet fraa the
Romiske wti Orient / oc indtog den Stad
Hierusalem / oc bortførde med seg vor Her
res Jesu Christi Korss. Borteligen der eff
ter bleff Socas i hiel stungen aff Prisco sin
Hoffuigman / Saaledes betalde hand sin ei
gen wtroskab / huileken hand tilforn hassde
bruger emod Mauricio.

Exempel
om Gud s
heffn.

Anno Christi

612.

Heraclius

monarchi.

io bleff then

facius tertus /

effuer aff Baste

or treere / att the

en til Rom stalle

offaerste Bistop

enne tid haffue m

seg offer att op

maet oc ethe.

rectio bleff then 70

rtus.

604.

hen 56.

re s. aar / under han

et Ringe attet songe

et Gallia / Hispania /

ardia aldeles becten

en Boning Persarum

oc Sedra fina the

re indrog den Stat

de med seg vor ha

Boeteligen der af

ngen aff Prisio in

beralde hand sin

hand tilforn haff

612.

Handlin

Then fierde Monarchi. 169

Heraclius then 57. *Heraclius.*

Keisere regerede 29. aar / Thenne
haffuer attet igen vundet Hierusa
lem / Siriam oc Egyptum / oc slaget the
Perser / oc vandt det Rorff igen / oc sporde det
til Constantinopel oc siden framdeles til
Hierusalem / oc thenne krig Heraclij med
the Perser haffuer varet i 6. aar / oc bleff
Cosroa i hiel stungen aff sin eigen son.

Om Mahomet oc thet
Kiige Saracenorum.

Anno Christi	630.
Anno Heraclij	15.
Anno Mundi	4574.
Anno Romæ.	1383.

Mahomet haffuer seg vdt Mahomet
giffuit hof the Agarener oc Sa the Ara
racener for een Prophet oc Ro bers Pres
ning. Oc er saaledes tilgonget. phete.

The Agarent som bode yderst wt i Ara Agarente
bia / haffde stene verit fruger oc brugede
rffuerij / Nu vore the opreiste formedelst
den krig Persarum / oc haffde sold aff He
raccio. Men tha de Keiserlige Hoffuigmend
ville icke lenger giffue tennom den sold / bes
gynte dette frugesold att gipre ett oprør Kiige.

R

emod

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Mahomet
mets liss
Blighede.

emod de Romiske Høffuigmend / wti dette
oprør er Mahomet bleffuen veldig / fordi att
det folck skulle doch haffue et hoffuit oc Høff
uigmend. Derfor hengde de seg til Maho
met / di hand vor Krig oc haffde en stor anse
hen ythermere end andre / for sin beskickelig
hedt. Men paa det at det folck kunde da bes
stickes vnder et endrechtigt Regimente / be
tendte Mahomet / icke aleniste at anrichte et
versseligt regimente / Men ocsaa en ny Reli
gion / paa det at hand kunde det folck soledes
dess bedre holde i enighedt / Effterdi hand
sah oc formerckte at mange oprør vore end
da i landen ebland de Christne paa religio
nens vegne / Fordi Kircken oc den rette Chris
sti lerdom oc enighedt vor da forstørret for
medelst mange Betterij / oc besønderligen aff
det forgifftelige Ketteri Arrij. Oc huor som
de samuittighede ere i nogen vildfarelsse oc
stonde wti tuilffmal / taa fonge de snarligen
mess loffue til Christi lerdom / oc falle lettelti
gen fraa den ene vildfarelsse oc til den anden /
Saaledes befandt Mahomet att dett Soldt
vor redebon i deris Hierte / Att falle fraa
Christo / Derfor opdichtede hand een ny
tro / wti huilcken hād bort tog alle høge Ar
tikel om Christo / paa dett att troen skulle
icke gøre eller haffue mange tuilachtige dis
putationes / Men skulle vere en fornumstig
versselig lerdom om wduortes seder / huorles
des mand skulle leffue her i verden høffuiskel
ligen.

Mahomet
mets tro
huordan.

ligen
ter d
bede
ne /
git b
luste
gipet
begy
part
vor r
gyp
delst
der
gere
ste E
part
gelig
ge he
som l
horn
ffuer
emod
ogen
er M
en fa
der B
uer se
de 5.
Egyp
til Egi

Monarchi.

Then fierde Monarchi. 170

ligen. Dette bespøld almugen aller mest eff-
ter deris legomlig forstand / Da fiøpde der til
Hedninger / Jøder / Artianer / oc onde Christo-
ne / fordi att denne tro vor da alle liige mō-
git behagelig / Saa att den hob bleff paa det
siste saa stor oc endrechtig att de kunde daa
giøre de Romiske veldig modstand / Siden
begynte de først att indtage Arabiam oc een
partt Syriae / Sordi att Mahomets sætte
vor til Damasco / der nest finge de ocsaa E-
gypten. Dette er korteligen sagt om begyn-
delsen til dett Rüge Mahometi / wti huil-
ket de Arabes oc Egyptier hassue først rea-
geret / oc kallede seg Sultan / dette er / en før-
ste. Siden er det Rüge komet til de Tyrcker.

Dette Rüge er een then bespønderligste
partt AntiChristi / oc hassuer off Gud stren-
geligen aduaret oc paa mynt om samme Rit-
ge haff the Propheten / att paa den bestia /
som bemercker dett Romiske Rüge / voxer ett
Horn / dett støder 3. Horn bortt / dett ha-
ffuer øgen oc thaler gruelig bespottelsse
emod Gud. Dette Horn er Mahomet / the
øgen oc gruelige bespottelsse emod Gud /
er Mahomets Alcoran oc lerdom / huilck
en fast videre oc lenger er wdgangen end
dett Rüge / fordi at den gantzke Orient haff-
uer skjøt anammet denne dieffuelske lerdom /
de 3. Horn ere de 3. Kongerige / Arabia /
Egyptus oc Syria / Sodant hassuer Gud off
til fiende giffuit tilforn / Att wi skulle tage

R q

off

Mahomet
indtog
først Ara-
biam.

Sultan.

Danteles
spaadom
om Maho-
met.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

off vare for saadan forargelse oc vildfarelse/
Trem / att wi skulle vide / Att dett Romiske
Ruge er det siiste Ruge / oc att den yderste
dag skal icke da være langt der fraa / Men
Mahomets effterkommere hassue icke ladet
seg nøge med desse Ruge / de hassue slagets
om Asia med de Keisere aff Constantinopel.

Idvor före
att Maho-
met heller
vilde k-
les en Sar-
racener end
Agarener.

Oc deris Ruge vor med dett første
Kallet dett Ruge Sarracenorum / Fordi end
doch Mahomet vor een Agarener / hassuer
hand doch foruandlet dett naffn aff thenne
orsage / Fordi att Guds foriættelse hørde til
de børn Abraham / som vore fødte aff Sara /
oc icke aff Agar / Effterdij nu att Mahomet
fore gaff att sitt Soldt skulle vere Guds eget
soldt / oc hassue den foriættelse / att de skulle
bliffue Herrer offuer all verden / saaledes
wdryde Mahomet den foriættelse om dett
versfæltige Ruge / Derfor kalledede hand den
nom Sarracener / ligeruist som de børn Sa-
ra oc icke Agarener.

Om Sar-
raceners
mechtig-
hedt.

Ocsaa ere desse Sarracener paa dett
siiste bleffue mechtige wti Asia oc Aphiica /
oc ere komne der fraa til Hispanien oc hassue
der i lang tid indehafft en stor partt aff land
det / ere ocsaa offte indfalne til Italien.

Om Tyrckers bes- gyndelse.

Siiden

Then fjerde Monarchi. 171

Siden ere de Tyrcker kōne
 aff Tartaria til Asia aff denne orsag
 ge/De Sarracener førde krig emod
 de perser / Da begerede de perser
 hielp aff de Tyrcker/de vore Tartari som bo
 de hof dett bierg Caucaso / Dette skede lide
 tilforn att Carolus Caluus regerede/ ved det
 aar Christi 870. Effter denne reisse oc wd
 gong aff deris eigne Land ere de Tyrcker
 bleffue framdeles wti Asia/ligeruist som det
 pleyget att gonge / Naar mand indviuder
 fremmet soldt til hielp oc de bliffue off siden
 offuer stercke / Saa ville de icke rømme. Oc
 effterdi att samme Tyrcker vore kruger / saa
 er dett Rüge oc regimente paa dett siiste oc
 saa kommet vnder dennom / Oc vor da bes
 pnderligen den Tyrck Othoman bleffuen
 mechtig paa den tiid att Keiser Albertus
 primus aff Østerrüge / som vor Keiser Ru
 dolphi søn / regerede / dett er effter Christi
 fødse 1300. aar. Fra denne Othoman bliff
 uer nu Mahomets Rüge kaller dett Tyrcki
 ske Rüge. Oc skal mand her mercke att liger
 uist som denne Tyrckiske slecht haaffuer be
 gynt att regere / paa den første Østerrigiske
 Keisers tiid / Saa hobes wi att een Øster
 rigiske Keisere skal dennom igen fordemp
 oc vndertrycke.

De Tyrcker
 vore Tar
 tari.

Den Tyrck
 Othoman

Naar dett
 Tyrckiske
 Rüge be
 gynt.

Sammeledes er ocsaa dette Tyrckiske
 Rüge forstreckeligen wdmalet oc beschriff
 X ij uit

Then fierde Monarchi.

att i then hellige Skriffte / att wi skulle vnde
att thet er Dieffuelens Rige/ oc att wi skul
le icke lade oss forstrecke for then store macht
oc ei falle fra Christo til Mahomet. Ezechiel
oc Johannes kalle the Tyrcker Gog oc
Magog.

Gog.
Magog.

Gog mercker hule / Magog mercker
det Soldt aff the huler/ Fordi de Tartere ere
boendis wti jord huller / oc siiger Ezechiel
clarligen/ att Gud haffuer ladet Gog bleff
uen mechtig for vore synder skyld.

Mahomet

Mahomet mercker bister eller glubena
de.

Turcka.

Tyrck mercker en kriger eller forderff
uere.

Røde Jø
der.

Methodius haffuer dette Soldt kallet
de røde Jøder/ derfore att the skulle anama
me nogre aff the Jødiske Ceremonier/ Men
de ere doch icke rette Jøder / men røde Jø
der. Fordi att the ere blodhunde/ eller oc
derfore att Mahomet er kommen aff Edom
wti Arabia / oc Edom mercker rød. Doch
skriffuer Methodius / att Gog oc Magog
vore forborgede oc indeluchte paa hin siden
vnder the Bierg Caspius/ det er Caucasus.
Oc att een reff skulle giøre thennom ett hul/
Thenne reff er Mahomet/ Fordi att the ere
her vd lofede formedelst Mahomet's lera
dom oc ere saledes bleffne mechtige.

Caucasus.

Tilforn haffuer ieg sagt / huorledis
thenne

Monarchi.

Then fierde Monarchi. 172

Thenne Romiske Monarchi er kommen til
Occident/ Siden haffue the Mahometiske
bort taget Egipten / Syriam / Asiam oc
Aphricam fraa de Keisere / Ind til nu de
Tyrdter haffue vundet oc ødelagt Greciam
oc huez igen vor.

Effter Bonifacio quarto bleff den 71.
Passue Deus dedit/ paa den tiid Heraclij.

Effter denne vor den 72. Passue Boni-
facius quintus. Wti denne tiid haffuer S.
Gallus verit til / oc prediget Christelig lere S. Gallus
Dom wti høg Tyskland.

Effter Bonifacio quinto bleff den 73.
Passue Honorius primus/wti hans tiid haff-
uer Mahomet verit.

Effter Honorio primo vor den 74. pas-
sue Severinus.

Effter Severino bleff den 75. Passue
Ioannes quartus.

Effter Johanne quarto bleff den 76.
Passue Theodorus Grecus.

Anno Christi 641.

Constantinus/ Hera-
clij Søn den 58. Keisere/ regerede 4.
Monader / oc bleff aliffuet aff sin ei-
gen steffmoder/ att hun kunde gifre sin Søn
til Keisere.

Constanti-
nus.

X iij

Anno

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Anno Christi

642.

Heracleo
nas.

Heracleonas / Hera-
clij Søn then 59. Keisere regerede 2.
aar / Men det Soldt til Constantino-
pel vor hans Moder saa fiendst / Fordi hun
haffde affliffuit Constantinum / att the sette
Det heffo. seg op oc fangede Heracleonam oc hans Mo-
der / oc lode aff skiere tungen aff Moderen
oc nesen aff sønnen / oc foriagede thennom
suden med then Patriarch som haffde hulpet
thennom.

Anno Christi

643.

Constans.

Constans / Constans
tini Søn den 60. Keisere / regerede
27. aar / bleff offueruunden aff the
Saracener wti Orient / oc aff the Longobars
dis wti Italien / vor en gerig mennske / oc
bleff endeligen i hiel stungen wti ett bad i
Syracusa.

Effter Theodoro bleff den 77. Passue
Martinus primus wti Constantis tid.

Effter Martino primo vor den 78.
Passue Eugenius primus.

Effter Eugenio bleff den 79. Passue
Vitalianus.

Anno Christi

670.

Constans

Monarchi.

642.

as/ Hera

Keisere regerede
till Constantino
siendst / Fordi han
natum / att the seti
deonant och hans
tungan aff Modra
oc foragade thann
arch som hadde hupa

643.

/ Constant

Keisere / regerede
affuerunden aff the
oc aff the Longobard
w gæng meniste / oc
stungen wiet bad

bleff den 77. Passue
Constantis tid.

primo vor den 78.
us.

bleff den 79. Passue

670.

Constant

Then fierde Monarchi. 173

Constantinus / Constantinus
stantis Søn / den 61. Keisere regerede
17. aar / vor kallet Pogonatus / det er /
Barbatus / hand haffuer førdt krig med the
Sarracener wti 7. aar / oc slaget wti ett
slag 30. tusind Man i hiel / Derfore bleff
ue de tvingede till att begere frid / Den gior
de Keiseren med thennom i saa mode att the
skulle arligen giffue hannom tribut til Cons
tantinopel.

Effter Vitaliano bleff den 80. Passue
Adeodatus wdi den tid Constantini Pogona
tati.

Effter Adeodato vor then 81. Passue
Donus.

Effter Dono bleff then 82. Passue Agas
tho.

Effter Agathone vor then 83. Passue
Leo secundus.

Effter Leone secundo vor then 84. Passue
Benedictus secundus.

Effter Benedicto secundo bleff then
85. Passue Joannes quintus.

Effter Joanne quinto vor then 86.
Passue Canon.

Anno Christi

687.

X v

Justin

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Justinianus.

Justinianus / Con

Leoncius.

stantini søn den 62. Keisere / regerede 16. aar / men icke effter huor and
den / Fordi Leoncius fortagede Justinianum
oc regerede 3. aar / Siden att Justinianus
haffde regeret 10. aar / Denne Leoncium fangede Tyberius Apsimarum oc regerede effter
hannom 7. aar / Men Justinianus kom atter
ind igen / oc fangede desse tuende Leoncium
oc Apsimarum oc lod dennom legge for seg
paa Jorden oc trade dennom med sine foder
der / oc lod wdrobe / Super aspidem et Basileiscum
ambulabis / oc lod dennom siden aff
hugge.

Beda wif
Engeland.

Effter Conone bleff den 87. passue
Sergius / Oc da haffuer der ocsaa paa den
tid verit et stort oprør for den vduelgelsse
skyld / wti denne tid haffuer Beda leffuit i
Anglia.

Effter Sergio / vor den 88. passue
Johannes sextus.

Effter Johanne sexto / vor den 89. passue
Johannes septimus.

Effter Johanne septimo vor den 90.
passue Josimus.

Effter Josimo / bleff den 91. passue
Constantinus.

Anno Christi

713.

philips

Donarchi.

ius / Con

62. Keisere / regere
en icke effter huor an
verlagede Justinian
uden att Justinian
at Denne Leonctum fa
imans oc regerede aff
ken Justinianus kom at
ede desse ruende Leon
e lod dennom legge for
de dennom med sine si
Super aspidem et
oc lod dennom sidan

ne bleff den 57. Paffa
haffuer det oc saa paa de
prepe for den vduelg
med haffuer Beda liffu

gio / vor den 58. Paff

me sexto / vorden 59. p
mus.

me septimo vor den 60

/ bleff den 91. Paff

715.

phillip

Then fierde Monarchi. 174

Philippus Bardesac phillip
nes den 65. Keisere / regerede 1. aar /
6. Monader / hand bleff fangen aff
sin egen Hoffuizmand oc skildt fraa Riiget /
oc bleffue hannom bode hanss øgen wd
stungne.

Anno Christi

715.

Anastasius den 66. Anast.
Keisere / regerede 1. aar / 3. Monader /
hand bleff oc saa fanget aff sin Hoff
uizmand Theodosio / oc skildt fraa Riiget oc
indskudt i ett Kløster.

Anno Christi

717.

Theodosius den 67. Theod.
Keisere / regerede 1. aar / haffuer for
ladet det Riige / den tiid Leo drog
emod hannom oc hand fortrøste seg icke till
att beholle Riiget / oc gaff seg i Kløster.

Anno Christi

718.

Leotertius den 68.
Keisere / regerede 24. aar / hand bleff
Fallet Iconomachus / en billede stor
mere / derforre att hand haffde vdkast de bil
leder aff Kircken / Vnder hannom vor Con
stanti
Leo een
billede stor
mere.
Iconomas
chus.

4
10 11

Then fierde Monarchi.

Bulgari.

Constantinopolis belagt 3. aar / aff de Sarracener / huilcke doch finge stor skade der fore aff Hunger oc Pestilenz. De ere ocsaa bleffne slagne aff de Bulgaris / Huilcke den Keisere da haffde hulpet. Ocsaa haffuer mand opsbrendt de Sarracener deris skib / med ild som vor giort vnder vandet med sponderlig Konst.

Effter Constantino bleff den 92. passue Gregorius secundus / wti den tiid Leonis Iconomachi.

Effter Gregorio secundo / vor den 93. passue Gregorius tertius.

Anno Christi

742.

Constantinus
Copro-
ninus.

Constantinus Leonis
søn / den 69. Keisere / regerede 34. aar /
oc kalles Coproninus / derfore at hand
haffuer racket i fundkaret / vor ocks een bil-
lede stormere.

Anno Christi

777.

Leo 92.

Leo quartus Copro-
ninus søn / den 70. Keisere / regerede
5. aar.

Anno Christi

782.

Cona

Monarchi.

Then fierde Monarchi. 175

Constantinus Leonis Constant

quarti søn / den 71. Keisere / regerede
lige med sin Moder Irene / som vor
aff Athen / oc denne førstinde regerede loff Irene
ligen oc vilsigen 10. aar / der effter fortagede
Constantinus sin Moder / oc regerede 5. aar /
Men de aff Constantinopel ville icke lide
hannom oc renocerede hans Moder / oc hun
regerede siden 3. aar / Saaledes hassuer den
ne Irene oc Constantinus regeret in summa
18. aar / ind til dert aar Christi 801. Endoch
nu att de Christne Keisere ere frandeles bli
ffne til Constantinopel / huilcke seg hassue oca
saa kallet Romiske Keisere / ind til saa lenge
att Tyrcken hassuer vundet Constantinopel /
Men effterdi att deris Ruge hassuer verit
saa ringe oc suagt / oc hassue icke lenger hassit
eller funde beskytte Rom oc Italien / Men
Rom inorte søge hielp oc vndsetning hos de
Francher / som vore paa den tid saare mecht
tige / Derfor er nu soledes den Keiserlige
høghedt kommen til Carolum magnum.

Orsage
at de Rø
mere toge
andre Kei
ser / end
de hassde
til Const
tinopel.

777.
Oc effterdi att vore Keisere hassue nu
veldeligen beskyttet oc inde hassit Rom oc I
talien / vel ieg icke lenger opregne eller sette
de greiske Keisere / dert hassuer oc sandeligen
verit ett wartigt fold / Men ieg vil vore eig
ne loff lige Keisere opregne oc dennom sette
effter hnor anden / huilcke mand tilbørligen
bøge denne bog.

De greiske
Keisere
setis icke
lenger i
bøge

4
10 11

Then fierde Monarchi.

bør att prisse for theris Mandom skyld oc
merckelige gierninger.

Pipinins
en Förste
i Francker
rige.

S. Boni
facius.

Effter Gregorio tertio vor then 94.
Passue Zacharias. Hand haffuer beuilliget
att the Francker motte affsette deris gamle
Koning Childerich / oc besticke hannom een
Sørstelig vnderholning i ett Clöster / oc giff
re Pipinum til Koning / Fordi att the gamle
le Konger vore tha bleffne ringe oc arme / oc
all macht vor kommen til de Sørster. Wti
denne tid Zacharias haffuer S. Bonifacius
prediget i Tyskland.

Effter Zacharia bleff then 95. Passue
Stephanus secundus / hand lod indhentte
Pipinum til Italien / emod the Longobardos
dos / Theris Konig belagede Pipinus oc
tuingede hannom til att begere frid / oc
holle.

Effter Stephano secundo vor then 96.
Passue Paulus primus.

En wret
Passue.

Effter Paulo primo bleff then 97. Passue
Stephanns tertius / Wti denne tid vor
re atter store larom oc oprør til Rom for
Passuens vduelgelse. En som hedt Constantinus
vor giort til Passue med macht / oc
bleff affsett igen / oc alle the som hand haffde
ordineret / bleffue ocsaa affsette.

Effter Stephano tertio vor then 98.
Passue

pass
oc E
pass

Leo
Rom
Mag
igen /
Kelse
haffd
giort

til B
pass
til de
nu J
them

Monarchi.

Handom flyd de

rio vor then 94.

haffuer beuilliget

Merre dets gamble

afte hannom en

i at Clæfser/oc gylt

/ Jorda at the gamble

offne ringe oc arme u

til de fæstet. Nu

affuer S. Bonifaciu

bleff then 95. passu

hand lod indhemu

mod the Longobard

belagde pipinus oc

att begen frid i n

o secundo vor then 96.

is.

mo bleff then 97. passu

is. Wi denne tid vor

c opræt til Rom i

in som hedet Constan

stue med macht / a

e the som hand haffu

a affterre.

ratio vor then 98

passu

Then fierde Monarchi. 176

Passue Adrianus primus/hand lod indhente
oc fælle Carolum magnum til Italien emod
Desiderium then Koning Longobardorum.

Efter Adriano bleff then 99. passue
Leo tertius/emod thenne bleff ett opræt til
Rom / Saa hand morte fly til Carolum
Magnum / hand sette hannom atter ind
igen / oc thenne Leo vdualde Carolum til
Keisere / oc frøgte hannom / siiden hand
haffde offueruundet the Longobardos / oc
giort frid offuer Italien.

Om the Tyske Keisere.

Carolus Magnus.

Carolus
Magnus.

Anno Christi	801.
Anno Mundi	4745.
Anno Romæ.	1551.

Carolus Magnus bleffuen da frønde
til Keisere om Juldag til Rom / aff then
passue Leone tertio/ Oc dette er begyndelsen
til det Keiserdømme i Tyskland/Oc haffuer
nu Italia oc Occident fonget formedelst
thenne foruadling / ett veldigt hoffint oc
mechtig

Begyndelsen
sen til det
Keiserdømme
me i Tyske
land.

Then fierde Monarchi.

medtig bestermere / Fordi att endoch the
Tyske Keisere hassue icke verit alle lige med-
tige / Ligeruist som the Konger hassue icke
alle hassit lige macht oc løfte wti theris Kon-
gerige / Saa ere doch vnder tiden nogre
Keisere bleffue medtige / oc hassue beskyttet
oc reddet Italien / oc giort mange store løff-
lige gerninger / oc alle sager saa forhandler /
att the hassue songit frid / oc ved macht hold-
let theris regimente / oc den sande Religion
wti Occident. Oc nar man vil retteligen
achte vore Tyske Keiseres handel befindet
mand / att the hassue sandeligen veret høge
vise Spørster oc icke Barbari / oc maa vel lig-
nes med the løfflige Romiske Keisere / Au-
gusto / Traiano / Adriano / Constantino. Oc
saa spører mand / store erbarlighed oc tucht
i thesse vore Keisere end i the andre / Sama-
meledes finder mand aetsaa / att vore løfflige
Keisere hassue icke begynt nogen krig for
thris egen løff oc pruss eller egen nøtte
skyld / Men aleniste aff høgeste nød oc trang /
til att beskytte oc vnderholle then sande Re-
ligion / Land oc Lyde.

Oc endoch att ieg er for ringe her til
oc icke bør att dømmie eller siige nogit / om
Høchmedtige Herrer / Saa maa ieg doch
prusse nogre besønderlige Spørster for andre /
Fordi att huer oc een Histori skriffuere skal
besønderlige mercke oc tilkiende giffue all
sønderligt tucht oc dygdelighed. Saa er
ingen

De Tyske
Keiseres
løff.

archi.

Then fierde Monarchi. 177

ingen liffligere ting paa Jorden end att sehe
oc mercke møgen dygd oc fromhedt wti yper
lige Mend / oc mechtige Førster. Derfor
vil ieg gerne ocsaa retteligen beskriue desse
Keisere / att man skal saaledes Kiende oc elske
theris dygdelige fromhedt oc beskickelig
hedt / huilcket off fand i mange mode tiene
til stor forbedring oc gode Exempel. Oc
haffue (desse effter min forstand) verit saa
dane merckelige Førster / att the maa vel
offuersettes the gamle Romiske / wti viff
hed / dristighedt oc all erbarlighedt oc dygd.

Carolus Magnus.

Ludovicus Pius Caroli Søn.

Ther nest de sex Saxer.

Henrich then første.

Otho Magnus.

Otho secundus.

Otho tertius.

Henrich then andre som liger til
Bamberg begraffuen.

Lottharius Saxo.

Item thesse Francker.

Conradus.

Henricus / Conradi søn.

3

Item

11

Then fierde Monarchi.

Item desse Suaber.

Fridericus Barbarossa.

Fridericus then andre.

Ther nest Rudolphus.

Sigismundus.

Maximilianus.

Om Tyskland oc besy- gndelsen til Franckeriige.

De Romiske haffue icke
verit Herrer offuer the ganzke
Tyskland/ Men haffue aleniste inde
hafft huad thet liger emmellom
Rhin oc Donau/ Item huad thet er emellom
Rhin oc Hartz / oc haffue endoch the Keisere
hafft nock att gifre/ for end the Kunde thesse
Land vinde oc beholle / Saaledes haffuer
Drusus oc Germanicus spordt store Friig
thet fore vnder Augusti tiid/ Ther nest Cas-
ius/ effter hanom Vitellius oc Domitianus.
Traianus haffuer inde hafft Nederland her
neder til Mein. Maximus er kommen ind
til Hartz. Valerianus haffuer leget i Høge
tyskland. Effter hannom ere the Francker
opreyste vnder Gallieno/ Men desse effter
følgende Keisere haffue offte stillet them
nom/

Om stor
Friig i Tysk
land.

Then fierde Monarchi. 178

nom/ som er / Aurelianus sloug the Francker
hoff Mertz/Probus haffuer songet stor seyer
i høg oc neder Tyskland. Constantius haff
uer bygt Spier. Julianus/Valentinianus/
oc Theodosius haffue ocsaa til rygge driff
uit the Francker oc Alemanos oc behollet
Rhinstromen oc Suaben / Men ther effter
ere the Francker oc Alemanni bleffne mechtis
rige / oc the Keisere ere icke mehr komne i
Tyskland.

Om then første Francorum affkomme
skriffues mange sielsamme Fabulas / Men
the Francker haffue wihaan tuil verit høge
Tyske wti Augusti tiid/ Sordi lenger til ba
ge Kand man inthet finde / nogit thet som
vift er om Tyskland ebland the Historier/
Men att the Franci haffue paa den tiid ve
rit i Høgtyskland / Kand man clarligen be
uise aff Strabo / som haffuer skriffuit Hi
storias wti Augusti tiid/ oc vor selfuer med
i then frug hoff the Romiske. Thenne Stra
bo setter clarligen desse Francker nest hoff
de Vindelicos/ dett er / hoff Beiern / huor
som the end nu paa en part ligge til grens
se.

Oc desse Francker er saaledes opreyfte.
Wti then Keisers Gallieni tiid/ vor ther een
Høffuizman i Tyskland/ Posthumus/hand
regerede sare vel/ derfore gjorde hans Sold
hannom til Keisere / den tiid att Gallienus
3. ij lahe til

Francheris
ges begyn
delse oc
affkomme.

Strabo.

Orsagen
att the
Francker
ere opreyfte
oc gaffue
seg fraa
Riiger.

Then fierde Monarchi.

lahe til Rom oc pandeteret / Men den tiid
 Gallienus hørde att posthumus bleff vdualt
 til Keisere / Skickede han ett tall soldt emod
 hannom. Tha opreyste posthumus ebland
 andre sit soldt / ocsaa the Francker / Oc sita
 den / Endoch att posthumus bleff hemmelig
 gen i hiel stungen med forrederij / ere doch
 the Francker sterke bleffne i theris røstning /
 oc hassue giffuit seg her neder fraa Mein /
 emod Rinsrømen / oc ere ther offuerkomne
 oc hassue først indtager Trier fraa de Ro
 miske / ther nest ere the indsalne i Gallien.
 Men siden ther effter att the hassde hulpet
 the Romiske att offueruinde Atilam / hiølle
 the seg altid ventlige med the Keisere /
 Saa att Justinianus bleff fordragen med
 thennom / oc beuilligede / att the skulle inde
 hassue oc beholle then part wti Gallia / som
 end nu kalles Francia. Saaledes hassue the
 Francker indehafft til hobe bode then Rins
 strøim oc Gallia / oc hassue begge Land verit
 ett Kongerige. Oc ere the Francker høgli
 gen loffuede ebland the Historier / att the
 hassue vüseligen oc vel regeret / oc hassue
 plantet oc vdsprede then Cristelige tro strax
 the begynte theris Kongerige / Wti medels
 tiid ere the Alemanni ocsaa salne fraa the Kei
 sere / the Alemanni vore høge Tyske / som nu
 er Suaben / Suizer oc Beiern. Alt saa vor
 nu Tyskland / effter att then Romiske Mo
 narchi bleff forstøret / delt i tuende parter / til
 Alemanos

Franckis er
 en part aff
 Gallia.

Alemanni.

Alema
 bleffne
 pin / C
 Franck
 høg
 Oc i
 wasser
 part i
 D
 ste for
 genter
 ferige
 iores d
 rist / at
 hersta
 pfalsgr
 att derte
 miske se
 slecht C
 lige slec
 Francke
 ge / haffi
 duge m
 Saaledes
 oc indeha
 Eff
 lus / som
 Francko
 siden i
 are / Sa
 Almann

narchi.

Then fierde Monarchi. 179

Alemanos oc Francos. Men the Francker ere
bleffne Herrer offuer the Alemanos wti pi-
pini/ Caroli faders tiid/ Derforre haffue the
Francker siden delt theris Riige i saa mode/
Hög Tyskland haffue the Kallet Österrige /
Oc Nederlandt oc Gallien/ Västerrige / her
wtaffer er thet naffn end nu bleffuit paa den
part i Tyskland som kalles Österrige.

Österrige.
Västerrige

De foreldre Caroli Magni vore Tyds
ste Sørster oc Hoffmestere oc offuerste Ke-
genter wti det Hoff haff the Konger i Franco
Verrige/ oc ere kallede aff theris embede Ma-
iores domus/ Mand holler dette oc saa for
vist/ att theris arffuelige Sørstedomme oc
Herrskab haffuer der først verit/ som dett
Pfaltzgreffuedomme nu er hoff Rin/ Sordi
att dette er vist/ att then gamble Pfaltzgreff-
uiste slecht haffuer sin affkomme aff then
slecht Caroli/ Ther effter nu att then Konge-
lige slecht vor bleffuen saare ringe oc suag i
Franckerrige/ oc the Sørster vore tha mechti-
ge/ haffuer passuen dette beuilliget/ att thet
Riige motte bliffue tråffereret til de Sørster/
Saaledes bleff Pipinus Koning i Francken
oc indehaffde bode Tydskland oc Galliam.

Keiser
Carls
foreldre.

Pfaltzgreff
ue.

Pipinus
Koning i
Francken.

Effter Pipino regerede hans søn Caro-
lus/ som er kalet Magnus i thet Kongerrige
Francia 32. aar for hand bleff Keisere/ oc
siden i thet Keiserdømme regerede hand 14.
aar/ Saaledes haffuer hand regeret 46. aar
tillsammans bode for hand bleff Keisere/ oc
3 in siden.

Then fierde Monarchi.

Carolus
vor født
til Ingel-
heim.

Saxonia
bleff Chris-
ten.

Desiderius
Longobar-
dorum Ko-
ning.

Derfage at
Carolus
bleff Kei-
ser.

Desiderius
bleff fang-
en.

siden/hand er født til Ingelheim/ som liger
i Pfaltzgreffue dømmet icke lågt fraa Mæng.
Strax effter hand haffde begyndt sit Regi-
ment førde hand krig wdi Aquitania emod
de Sarracener / Siden haffuer hand krigt
met de Saxer wti 30. aar / til saalenge hand
haffuer vndertuinger dennom til lydelse vns
der Keiseredømmet oc kommet dennō til den
Christelige tro/ for wtā andre krig som hād
haffuer ocsaa førdt i medel tiid emod andre.

Desiderius den Koning Longobardorum
tog seg fore at vere Herre offuer den gangske
Italia/oc for til Rom oc lod der affliffue no-
gre bespnderlige borgere aff de beste/ Da be-
stickedede den passue Adrianus budskab til Ca-
rolo at hand ville vndsette Rom oc Italien/
Sordi hans fader Pipinus haffde tilforn ocs-
aa beskyttet Rom emod de tyranni Longo-
bardoru / Derfore drog Carolus til Italiē oc
belagde Desideriū til Paul/oc tuingede hannō
at hand motte giffue seg. Men effterdi at Ca-
rolus befand med klare gerninger/ at de Lon-
gobardi vore mōgit oprørske oc kunde icke
haffue ro eller sude stille / Sordi mand haffde
det offte forspgt med dennom tilforn oc lod
dennō atlige vel bliffue i deris Riige/ Ocsaa
paa det at der skulle bliffue bestendiger frind
wti Italien / haffuer Carolus indtaget den
gangske Longobardia/oc regerede det oc be-
stilledede ligeruist som sit eget Kongerige/ Oc
bord førde met seg Desideriū med hustru oc
børn

hæn f
Saale
songet
stande
aar / d
dett an
Caroli
dømme
Rom i
giort fr
den and
ville ha
tage de
lader de
ue ved
haffuer
født at
dehafft
riste oc
lus offu
ges / o
fraa / oc
Kloster
opfer em
nade /
ffue/bru
hannon
Rom oc
halken

hørn sågede/oc lod denom beuare til Lytich/
Saaledes haffuer det Riige Longobardorn
fonget ende wti Italien / Huilcke da haffde
standet 203. aar / fraa dett aar Christi 572.
aar / den tiid Justinus vor Keisere/oc indtil
dett aar Christi 775. dett er/ det 6. aar effter
Caroli Riige / for end hand kom til Keisere
dømmet / Fordi endoch Carolus vor nu til
Rom i denne tog / oc haffuer icke aleniste
giort frind wti Longobardia/Men ocsaa paa
den anden side Rom offuer Italien / Saa
ville hand doch icke bliffue Keisere eller fraa
tage de greiske deris ehre/hand haffuer ocsaa
ladet de Keiserlige Steder wti Italien bliffu
ue ved deris frithedt / Men Longobardiam
haffuer hand indtaget / for sit eget Riige /
fordi att de Keisere haffde dett icke heller in
dehafft i long tiid.

Naar dett
Riige Lon
gobardorn
stod ende.

Carolus
ville icke
vere Keis
sere.

Thassilo den Hertug aff Bayern op Thassilo
reiste een frug emod Carolum / Men Caro
lus offuer fiold hannom i det 20. aar sit Ri
ges / oc tog hannom dett Hertugdømme
fraa / oc beskicked hannom oc hans søn i ett
Aløster / Fordi Thassilo haffde oc tilforn seg
opset emod Carolū / oc hand tog hannom til
naade/ Men nu effterdi at hand icke hold lo
ffue/brugede Carolus denne strengthed emod
hannom/endoch at hand vor hannom skyld.

Anno 33. sit Riiges drog Carolus til
Rom oc indsette igen den passue Leo / emod
huilcken de Romiske haffde opuecht ett stort
I uig oprør/

Then fierde Monarchi.

Carolus
bleff Kei-
sere om
Christnat.

opprør/att Passuen motte fly / Da nu Carolu-
lus befandt / att der funde ingen frud holles
wti Italien / Effterdi de Steder vore frj oc
bedressue all moduillighedt / nødes hand til
att tage seg dert Regimente an / Saaledes
bleff hand Herre offuer den gangste Italien/
oc gaff Passuen nogre Land oc Steder / til
att vnderholle Kirckens regiment / Oc om
Christnatten wdrobde Passuen i Kircken /
Att Carolus skulle vere Romiske Keisere oc
Augustus. Her skriffuer mand att Carolus
haffuer sagt/ hand ville icke haffue kommet i
Kircken/haffde hand seg der til forsethet/Oc
saa ville hand icke skriffue seg Keisere for end
hand haffde fordraget seg med dennom til
Constantinopel/ Da bevilgede Irene / Con-
stantini Moder oc Nicephorus/ Att Carolus
skulle bliffue Keisere i Occident / oc saadant
vor hinde lett att beuillige/ Sordi de Keisere
til Constantinopel haffde da intett mehr aff
Landen.

Tyske ble-
ffue sette i
Hungeren

Sybens
borg.

Der effter att Carolus er nu vorden
Keisere/oc haffuer beskicket Italien med stor
møde oc arbeyde til fridsommelighedt /
haffuer hand begyndt een krig med Hunge-
ren/denne krig varede s. aar/oc der wti ble-
ffue de Hungerste mesten parten aldeles for-
dempede / Oc Carolus haffuer Tyske indsett
i Hungeren att beuare Landet/ Aff denne or-
sage ere end nu Tyske i Hungeren til Sybens
borg/Oc mand skriffuer/ at Carolus haffuer
fundet

funde
ste/hu
ste ha
oc røf
indfal
wran
medel
Carolu
herre
diger
Tyske
uer gi
ste O
geste
her i v
oc bes
ebland
veit r
ander
Theo
ledes
mecte
til wd
narch
re Pot
quintu
oc De
att de
de re
mente

fundet mōgit suart goz ebland de Hungers
 ske/huileket vel er troligt/ Fordi de Hungers
 ske haffde da fōrdt frīg lenger end 200. aar/
 oc rōffuēt aff alle Land/ oc ingen vor end da
 indfallen i deris Land/ Derforre haffuer der
 wtan ruil verit mōgit goz befundet / Wti
 medel tūd haffuer oc Caroli sōn med naffn
 Carolus indtaget Behmen / oc slaget deris
 Herre Lechon / Alt saa vor Carolus een vel
 diger Monarcha offuer Italien / Gallia /
 Tyskland/ Behemen/oc Hungern / Oc haff
 uer giort oc behollet god frūd/ wti den gang
 ske Occident/ Ocsaa er Carolus een aff de hō
 geste Helde oc Heroas / huilcke Gud giffuer
 her i verden til att opreisse gode Regimente/
 oc besckicke long oc rett / tuchtighedt oc frūd
 ebland menniskē/ ligeruist som andre haffue
 verit tilforn Dauid/ Hercules / Cyrus/ Alex
 ander / Julius / Augustus / Constantinus /
 Theodosius / Oc skulle wi her mercke/huor
 ledes att Carolus haffuer rumort ebland de
 mechtige Konger oc Fōrster / Fordi att her
 til wdsender Gud oc besckicker saadanne Mo
 narchas/ til at straffe/ stille oc styre andre sto
 re Potentat/ Ligeruist som i vor tūd Carolus
 quintus haffuer stillet Francke Rige / Rom
 oc Venedigen.

Men dett hōrer oc de store Herrer til/ Caroli ger
 att de icke aleniste fōre frīg / men ocsaa att
 de retteligen ordinere oc besckicke de Regi
 mente med long oc rett oc Christelig religi
 on/

Quor fore
 Gud skick
 er Monars
 chas.

Caroli ger
 ninger da
 hand haff
 de frūd.

Then fierde Monarchi.

Concilia. on/ Dette haffuer Carolus ocsaa giort/hand
haffuer offte hollet Concilia til Rom / til
Frankfort oc nogre i Gallia. Ocsaa haffuer
hand funderet 3. høge Scholer til att plante
oc opholde Christelig lerdom / som er de
Gymnasia Scholer til Bononia/ til Paris/ oc til Pauli.
Wdi Tydskland haffuer hand stiftet mange
Monasteria Cløster/ huilcke paa den tid haffue ocsaa ve-
rit Scholer / Hand haffuer ocsaa forsamlet
Scholer. then Frankiske Ket / oc lod gjøre Longbø-
ger / Fordi then gamble Romiske rett vor
alt tilforn i lang tid vndertrykt aff the
Longobarder oc Franker.

Item the gamble Tydske historier oc
viser lod hand ocsaa beschriffue oc haffuer
dennom sielffuer vderet.

Carolus
funde latine
oc Greiske.

Hand haffuer oc fundet redeligen tha-
le Tydske oc latine/ Greiske haffuer hand vel
forstodet / saa hand haffuer sielffuer hørdt
the Greiske Legater / haffuer oc thalet Gre-
iske med thennom / doch i long thale haffuer
hand brugt latine / Mand haffuer end nu
mange gode vers / huilcke hand gjorde om
sin frende Rolands død/ i hanss gamble dage
haffuer hand studeret wdi Astronomia / oc
der hiemme lod hand altid lese Augustinum
for seg offuer siit bord.

Roland.
Carolus
haffde al-
tid bord
lexe.

Wdi Kircken haffuer hand hulpet att
sunge horas / oc selffuer singet lectiones /
oc haffuer hollet sine Sørster der til/ att the
ocsaa motte sunge lectiones / oc haffuer
then

Carolus
haffuer
sungen i
Kor.

thennom selffuer opkast huad huer skulle les-
se/ det som bode hannom oc thennom kunde
best riene til forbedring oc gode exempel/ oc
haffuer elsket Christelig lerdom / oc seg bes-
uist wti all sit leffnet/ som een from Guds
frøchtig Sprøste / Hand haffuer ocsaa forsket
et oc vdsendt store penninge til de Christne
som vore i fremmede Kongerige wdi feng-
sel oc trelldom / til deris vnderholdning / oc
foruersfuede hof the Konger Saracenorum
att the Christne bleffue siden mildeligere
holdne oc tracterede ebland thennom/end de
vore tilforn.

The veher oc Monater haffuer hand
gissuit the naffn/ huilcke the end nu haffue.
Niff desse ting alle haffue wi att mercke /
huorledes Gud haffuer begassuit oc ehret
thenne Keisere med alsom høgeste dygdelig-
hedt oc med stor løcke/ huorfore hand er ret-
teligen kallet Magnus. Ther effter nu att
Carolus haffde alle vegne giordt fridt oc re-
formeret long oc reth/ oc kommet Kircken i
sin rette skick/ tha haffuer hand ocsaa for end
han døde beskicket oc ordineret thet Rige en
viff arffuing oc Herre/ til att affuerge oc bes-
tage mōgit ondt oc stor oprør effter hans
død/ Derforre giorde hand sin søn Ludouic
cum pium til Keisere men hand leffde / Siden
den bleff hand død til Acken / tha vor hand
72. aar gammel/ Oc før end hand døde bleff
then bro opbrent til Mens offuer Rhin /
huilcken

Carolus
Pallis
Magnus.
Fordi man
finder icke
hans liige.

En bro
offuer Rhin

Then fierde Monarchi.

Hvilken Carolus haffde ladet opbygge med stor bekostning wti 10. aar / Dette tegn haffuer betydt / At Germania oc Gallia skulle nu Forteligen skilles att fraa huor anden.

Ludouicus Pius den andre Tyske Keyser.

Ludouicus
Pius.

Lotharius
bleff Keyse
re.

En hans
del met Pa
ssuen om
de Land.

Faderen er
fonget aff
sønnen.

Anno Christi 815. haffuer Ludouicus Pius Caroli søn begynt att regere / oc haffuer regeret 26. aar / Carolus haffuer doch haffte flere sønner oc vore døde for end faderen døde / Ludouicus haffuer med dett første wti hans Regimente fornyet oc stadfestet den frid med de Keisere til Constantinopel. Der effter gjorde hand sin søn Lotharium til Keisere lige med seg / att hand skulle regere offuer Italien / oc sende hannom til Rom / der haffuer hand anammet den Keiserlige Krone oc dett naffn Augusti aff den passue Pascali / Siden haffuer Ludouicus hollet ett Concilium til Aken / oc reformeret Kircken oc flytteligen bestaffet / at de Kircketienere kunde haffue deris vnderholdning. Hand haffuer oc saa giort een Contract med Passuen / Att mand kunde saaledes vide wti effter kommende tid / hues Passuen til hørde / oc hvilcke Land der skulle høre til Riket.

Denne fromme Keisere haffuer Lotharius hans egen søn ladet fonge / formes
delst

Then fierde Monarchi. 183

Delt nogre Biscoper oc Førsters hielp/ for
denne orsage att hand besvøgte seg / Att
hans Fader skulle vende det Ruge fraa
hannom oc til hans yngste Broder/ ligerint
som hans Steffmoder practicerede / Doch er
Ludouicus strax bleffuen ledig igen oc kom
atter til regimentet/ oc haffuer med macht
dreffuit sin søn Lotharium til bage igen til
Italien / Men paa dett siiste haffuer hand
atter taget hannom til naade igen.

Effter Leone / bleff den 100. Passue
Stephanus quartus. Denne haffuer bege
ret sin Confirmatio aff Ludouico pio.

Stephanus
lod seg
først Con
firmere aff
Keiseren.

Effter Stephano / vor den 101. Passue
Pascalis / denne beskickedede ocsaa til Lu
douico om sin Confirmatio.

Effter Pascali / bleff 102. Passue Lu
genius secundus.

Effter Eugenio secundo/ bleff den 103
Passue Valentinus.

Effter Valentino / vor den 104. Passue
Gregorius quartus / hand ville icke aa
namme Passue dømme/ for end Ludouicus
haffde Confirmeret hannom.

Lotharius den Første aff
dett naffn den tredie Tyske
Keisere.

Amo

Then fierde Monarchi.

Anno Christi 841. siden att Ludouic
 Lotharius ^{Lud. ger.} eius Pius vor død/regerede hans søn Lothas
 rius 15. aar / Nu haffuer dert Aureum secus
 Carol. ^{cal.} lum wti denne slecht fanget ende / Fordi Lo
 tharius haffde flere brødre / Ludouicum Ger
 manicum oc Carolum Caluum / Desse vore
 icke til frends med deris Land stiffe. Her
 wtass begyntes en stor jammerlig Krig / oc
 de Brødre gjorde ett slag med huor anden
 saa stort wti Gallia / Att mand schriffuer / at
 den Franckiske macht bleff da saa suarligen
 forsmæchtet / att hun haffuer icke fundet no
 git sinde der effter komme til slag stycke
 igen / oc de tuende brødre Ludouicus Germa
 nicus oc Carolus Caluus finge offuer hans
 den / Siden begynte de sørster / att handele
 dennom emellom / den tiid att skaden vor
 sket / oc fordroge de Brødre saaledes / Att
 Tyskland bleff Ludouico vdlagt til sin part
 oc Suaben / Beyren / Behmen / Østerrige /
 Øst Francken / Döringen / Saxon / ind til Rin
 strømmen / Denne Ludouicus vor kallet Ro
 ning i Tyskland oc loffues storligen / Att han
 nom haffue de Hertuger som haffuer siden
 verit i Francken / fonget deris affkomme /
 Det lands Hand haffuer oc saa tvinget Behemen til den
 stiffe emel Christelige tro / Carolus Caluus fick den stør
 ste part aff Gallia / aff hannom haffue de eff
 Brødre. ter Kommende Konger wti Gallia fonget
 deris affkomme / Lotharius behiølt Italien
 oc Narbonensem Galliam / oc den part som
 end

Østfrans
 ken.

Det lands
 stiffe emel
 lom de tre
 Brødre.

narchi.

Then fierde Monarchi. 184

End nu effter hannom Falles Lotharing oc
den Keiserlige høghed / Saaledes bleff nu Gallia oc
Gallia oc Germania atskyldt fraa huor an / Germania
den / Der nest hassuer Lotharius giort sin søn ^{bleffue ad}
Ludovicum secundum til Keiser / oc hand er ^{skyldt.}
selfsuer gongen i et Kloster.

Mange Cometer hassuer mand sehet i
de aar tilforn / som desse Brødres wenighed
oc krig begyntes.

Effter Gregorio 4. bleff den 105. passue
Sergius secundus / denne vor den første som
hassuer sit naffn forandret oc foruend / Fordi
man siger / att hand hassuer tilforn hedt. Os
porci / oc effterdi att dett vor ett ubequem
meligt naffn til saa høg een dignitet / Bleff
dett foruendlet. Denne Sergius hassuer frø
net Ludovicum secundum som vor Lothari
Søn.

Os porek
foruende
sit naffn oc
schriffuer
mand at de
passuer
hassue sie
ge foruend
deris naffn
effter han
nom.

Enggels
borg til
Rom.

Effter Sergio secundo / bleff den 106.
passue Leo quartus / Denne hassuer ladet
bygt den Enggelborg til Rom / oc bleff an
klaget for Lothario att hand skulle hassue
practiceret emod hannom / oc ville transfere
re dett Rige fraa de Frander oc til de Gres
cker igen / Derfor kom Lotharius til Rom /
oc passuen motte seg purgere.

Effter Leone quarto / bleff Johannes
octavius passue / oc mand siger om hannom /
att hand vor en Quinde oc fød i Meng.

Johannes
Nigler.

Effter

Then fierde Monarchi.

Effter Johanne octauo bleff then 107.
passue Benedictus tertius / wti denne tid
hassuer atter veret ett stort oprør for thene
ne vduelgelse skyld / huilcken Keiser Lortha-
rius motte stille.

Ludouicus Secundus then fierde Tydske Keisere.

Ludouicus
secundus.

Anno Christi 856. hassuer begynt att
regere Ludouicus Secundus Lortharij søn /
oc hassuer regeret 20. aar / hand hassuer for-
taget oc til rygge slaget the Saracener / som
vore med stor macht indfaldne til Italien /
oc han gjorde atter god frud offuer Italien
oc er død wdi Italia.

Effter Benedicto tertio bleff then 108.
passue Nicolaus primus.

Effter Nicolo primo vor then 109.
passue Adrianus secundus vdualt bode aff
presterne oc aff almugen.

De Pass-
uer ville
icke gerne
hafft der
Keiserdøm-
me i Tyds-
land.

Effter Adriano secundo vor then 110.
passue Johannes nonus / hand hengde seg
møgit til de Gallos / oc ville der Keiserdøm-
me foruandle fraa Tyskland til de Konger
wdi Gallia / først til Carolum Caluum / oc
siden til Calui Søn Ludouicum Balbum /
Men de Tydske behiølle thet Keiserdømme
perfors /

monarchi.

uo bleff then 107.
s / wti denne tid
et oppe for then
en Keiser Lotthar

Secundus
Lofte Keisere.

856. haffuer begynt an
Secundus Lottharj sön
aar / hand haffuer fou
ger the Saracener / som
indfaldne til Italien
god foud offuer Italien

meto rectis bleff then 108
primus.

ao primo vor then 109
Secundus vdsalt bode
magen.

mo secundo vor then 110
monus / hand henge
oc ville der Keiser
Tykland til de Rom
til Carolum Caluum
in Ludouicum Balbum
dipille the Keiserdøm

Then fierde Monarchi. 185

perfors / som ieg vil hereffter siige / oc den
ne Passue Johannes bleff derfore fan
gen / oc vndkom oc flyde til Gallien til Ludou
icum Balbum.

Carolus Caluus Keiser aff Gallia.

Anno Christi 876. Kom Carolus Caluus til Rom / oc practiceret med Passuen
Johanne nono / att han giorde hannom til
Keisere oc regerede 2. aar. Nu vor samo
me Carolus Lottharj Broder som vor på
sön / oc haffde fongit Galliam wti det Riste /
oc Passuen haffde gerne transfereret det
Keiserdømme til Galliam fraa de Tyske /
Men Ludouici Germanici sønner ville thet
icke tilstede / Tha vndsagde han thennom oc
truffuude / att han ville føre ett thal Gold
saa stort emod thennom offuer Rhinstrøme
men / att the heste skulle vddricke Rhin / oc
dett Gold gonge ther offuer tordt sto / Dette
vor / Gallicæ minæ / oc hand drog emod
thennom 50. tusind sterck ind til Colne /
Ther bleff hand offueruunden hoff Anders
nach / aff de tuende sønner Ludouici Germa
nici.

Caroles
Caluus.

Frangosist
trugel.

Andet aar ther effter ford Carolus
Caluus til Italien / Tha droge de tuende
sønner Ludouici Germanici effter hannom /

As

Den

11

Then fierde Monarchi.

Calvus den tiid Calvus dett fornarn / fiold hand i en
døde aff
frødt. stor frandhedt aff redgel oc døde.

Ladonius
Balbus
bleff Keiser
re. Men atligenel lod then Passue Johana
nes icke aff / att practicere emod Ludouic
sønner / oc ville giøre Calui søn til Keisere /
Derfore bleff hand fangen til Rom aff de
Tydske Legater oc theris anhangere / Men
hand vndkom atter oc flyde til Galliam / der
krönte hand Ludouicum Balbum Calui søn
til Keisere / Thenne Balbus leffde effter sin
faders død icke lenger end 2. aar / Saaledes
haffuer det Keiserdømme wdi Gallia songet
ende / oc tha feylede Passuen sine anslag oc
practica.

Carolus Crassus den femte Tydske Keiser.

Carolus
Crassus. Anno Christi 881. er dett Keiserdømme
me atter kommer til de Tydske / fordi de Sa
racener vore tha atter igen indfalne til Ita
lien oc gjorde stor skade / Tha igen falledede
the Romiske Passuen aff Gallia / oc nu haffde
Italia hielp i behoff emod the Saracener /
oc then Koning aff Gallia vor død / oc ther
vor ingen opnuwen arffuing / Derfore vor oc
saa stor wenighedt i Gallia / huorledes thet
riige skulle regeres wdi medel tiid / saa lenge
then arffuing opnuwste / Alt saa motte Pass
uen

marehi.

siold hand i en
e døde.

en Passue Johana
te emod Ludouic
ut søn til Keiseren
gen til Rom aff de
tis mængere / Men
fiora til Galliam / der
am Ballum Calui søn
Ballum hørte efter sin
er end 2. aar / Saaledes
branne vdi Gallia jonger
e Passuen sine anslag oc

Crassus den
dytke Keiser.

581. er der Keiserdom
de Tydske / færd de Sa
re igen indfaldne til Ita
lade / Tha igen faldede
aff Gallia / oc nu haffde
emod the Saracener
Gallia vor død / oc tha
færing / Derfore vor oc
Gallia / huorledes tha
it medel tid / saa lengt
it / Alle saa mætte passu
gen

Then fierde Monarchi. 186

nen begere hielp aff de Tydske / att the vil
le hielp oc vndsette Italien / Tha kom Car
rolus Crassus Ludouici Germanici søn til
Italien / oc foriagede the Saracener / derfor
bleff han krønnet aff Passuen i thet 882. aar
Christi / oc haffuer Carolus Crassus regeret
effter sin krønning 9. aar. The Normanni
vore oc saa paa den tiid alle vegne indfaldne
i Gallia oc gjorde saa stor skade / att the Gal
li søgte hielp hoss Keiseren / oc gjorde hana
nom til Koning offuer Gallia / Saaledes
haffuer Carolus Crassus atter indehaffte
Tydskland oc Gallien / men strax ther effter
bleffue the land attskyldt igen / fordi att den
tiid Crassus førde den krig vdi Moravia /
oc bleff møgit wformugelig oc forarmet /
tha forlod hand thet Regimente veluilligen
oc gjorde sin broderis søn Arnolff til Keiseren /
Thenne Arnolff bestickede Crasso en første
lig vderholdning i riiget all sin luffs tiid.

Normanni
ni ere ind
faldue til
Galliam.

Arnolff then siette Tydske Keisere.

Anno Christi 819. er Arnolff Carolus
māni søn / then Hertug i Baiern / Suaben oc
Franken / vorden Keiseren / hand haffuer re
geret 12. aar / oc haffuer først offueruundet
Ala ij the Mos

11

Then fierde Monarchi.

Arnolffus
Keisere
affueruand
Morantos
oc Norma
mannos.

the Morantos/ siden the Normannos/ som
vore atter vddragne aff Gallia til Rhine
strommen oc haffde indtager Worms / oc
ther i hiel slaget oc Martirizeret een Biscop
aff Meng. Hand haffuer oc endeligen tuin
get de Normannos til den Christelige tro /
Ther effter er hand dragen til Italien/ Fordi
then Hertug aff Spoleto med naffn Vuido /
haffde seg opueldt til Keisere/ Derforre mor
te nu Arnolff indtage Rom med macht / oc
tha haffuer hand mange store Herrer ladet
affhugge / oc bleff Erønnet aff then Passue
Formoso / Saaledes fick hand Italien igen
oc foriagede Vuido/ hand haffuer ocsaa igen
tuinget the Burgundiske vnder dett Tydske
Riige.

Effter Johanne nono bleff then 111.
Passue Marinus.

Effter Marino vor then 112. Passue
Adrianus tertius.

Effter Adriano tertio vor then 113.
Passue Stephanus quintus.

Oprør til
Rom for
Passuens
skyld.

Effter Stephano quinto bleff then
114. Passue Formosus/ wri denne tiid vore
atter store oprør til Rom for thenne vduel
gelse skyld/ Fordi Sergius vor ocsaa vdualdt
aff nogre paa samme tiid / Men han bleff
foriaget aff Formosi anhengere/ oc Formo
sus lod

sus lo
paa di
fordi
erret n
passue
for en
aar der
seg bef
uer ladi
uer deg
i Tiber
en vole
ger.

Bonifa

E

passue
forstue
mosi.

E

passue

E

Theodo

E

119. p

haffuer

beret.

E

passue

E

passue

E

passue

E

passue

E

passue

E

passue

E

passue

E

sus lod atter indfalle Keiseren til Italien /
 paa det hand kunde behølle Passuedømmer / ^{Sergius}
 Sordi Sergius flyde til Galliam / oc practi^{then w mils}
 ceret med then Frangosiske hielp att bliffue ^{oc Passue}
 Passue / Men hand kunde det icke bekomme ^{oc Tyrans.}
 for end Formosus døde / siden er han nogre
 aar der effter bleffuen Passue / oc hassuer
 seg heffnet nock tyranniskeligen / hand hass
 uer ladet opgraffue Formosum / oc det Cada
 uer degraderet oc aff hugget / oc lod faste det
 i Tiberen / Mand skriffuer att Sergius vor
 en wlerd Man / thed synes paa hans gernin
 ger.

Effter Formoso bleff then 115. Passue
 Bonifatius sextus.

Effter Bonifatio sexto vor then 116.
 Passue Stephanus sextus / Thenne hassuer
 forskudt alle Decreta oc ordinationes For
 mosi.

Effter Stephano sexto bleff then 117.
 Passue Romanus.

Effter Romano vor then 118. Passue
 Theodorus secundus.

Effter Theodoro secundo bleff then
 119. Passue Johannes decimus / Thenne
 hassuer Formosi ordinationes atter appro
 beret.

Effter Johanne decimo vor then 120.
 Passue Benedictus quartus.

118 119

Effter

Then fierde Monarchi.

Effter Benedicto quarto vor then 121.
passue Leo quintus/ hand bleff fanget aff
Christophoro.

Effter Benedicto quarto vor then 122.
passue Christophorus / hannom hassuer oc
Sergius tertius ladet fange.

Der grumme
tyrannis
Sergij off
uer thet dō
de legome.

Dette er
forskrefte
ligt att lese
om sliig
wend.

Effter Christophoro bleff then 123.
passue Sergius tertius/ dette er den grumme
Tyran / som hassuer ladet affbugge det
døde Formosi legome / det er forskrefeligt
att lese saadanne alarum oc Tyrannij / som
the Passuer hassue bruket emod huor anden/
oc hassue de lithet kundet achte Christelig
lerdom/ for saadan hednist vesen skyld/ Att
thet er icke vnder / om mange missbrug ere
indkomne i Kircken.

Ludouicus den tredie aff thet naffn / oc then 7. Tydske Keisere.

Ludouicus
tertius.

Anno Christi 903. er Ludouicus Arnolfs
Søn vorden Keisere/ oc hassuer regeret 10. aar/ er doch icke bleffuen Erønnet til
Rom/ Fordi effter Arnolfs død ere the Sun-
gerste indfaldne i Tydskland med stor mact/
Med thennom hassuer thenne framme Kei-
sere Ludouicus haft nock att gære / oc hassue
uer then

uer the
Er doc
uen att
gerste
mer i
ruge/ o
hvarigh
forbrent
Si
oc hassu
Nu vor
garus /
mens er
hassde l
thenne
att hand
ser.

Cum
th

Ann
den Kaiser
icke Erønne
neste Lud
franken
blecht C
ter findes
lig derfor

Then fierde Monarchi. 188

uer thennom hordeligen slaget hof Lech /
 Er doch siden strax effter aff thennom bleff
 uen atter igen slagen. Tha haffue the Zungerske bedreffuit oc bruget forfreckelige jam
 mer i Suaben / Francken / Baiern oc Oster
 ruge / oc myrdr thet Sold wtan all barm
 hierrighedt / Kircker / Greder oc Landsbyr
 forbrent.

*Thet ynckel
 lige mord
 aff Zung
 ern.*

Siden ere the inddragne til Italien / Berengari
 oc haffue ther ocsaa bruget store tyranni /
 Nu vor ther en første til Soroulio Berengari
 garius / hand samlede ett thal Sold til sam
 mens emod the Zungerske / Endoch hand
 haffde liden løcke / er han doch formedelst
 thenne røfning / Kommen i saadan ansehn /
 att hand haffuer ther aff skriffuet seg Kei
 sere.

*us Prin
 ceps Soros
 iulij.*

Cunradus then første aff thet naffn / then 8. Tyd ske Keisere.

Anno Christi 913. er Cunradus vor
 den Keisere / oc haffuer regeret 7. aar / er doch
 icke frønet aff Passuen / hand vor thenne
 neste Luduici Broder søn / oc een Hertug i
 Francken / oc then sidste Keisere aff then
 Slecht Caroli Magni / ligeruist som her eff
 ter findes i then Genealogia Caroli / huilcken
 ieg derfore haffuer sedt / att mand kunde
 As iij mercke

*Cunradus
 primus.*

Then fierde Monarchi.

mercke / huorledes det Tydske Riige haffuer
vendt seg bode hiid oc diid / oc haffde stor
anfechting / att mand maa seg her om ret
teligen forundre / Mand seher ocsaa / att
the Riige bliffue paa det siiste i Verden m^o
git suage oc saare wrolige / oc att Gud en
doch att ligeuel vndertholler thennom. Lu
dovicus tertius lod ingen Søn effter seg /
derfore ville bode the Francker oc Saxer
haffue giort then Hertug Otho / som vor en
Sax til Keisere / Men then fromme Sørste
ville icke betage then Edele Slecht Caroli
thenne erhe / Men sagde att man skulle vd
uelge thenne Cunradum som vor Hertug i
Francken / Saaledes bleff Cunradus Keise
re. Men Otho haffde thet største ansehende
oc regerede mehr end Cunradus saa lenge
hand leffde / oc hiølt doch troligen med han
nom.

Otho der
rug i Sax
en.

Men wti Italien opuelde seg Beren
garius som vor en Sørste aff Forotulio til
Keisere / oc practicerede med the Hunge
rke / att the atter igen indfiølle i Tyskland.
Thennom offueruand Cunradus med Otho
nis hielp aff Saxon.

Berengari
us.

Effter denne Othonis død befrøchtede
seg (ma vel se) Keiseren for samme Othonis
Søn Henrico Nucupe / om hand bleffue for
saare mechtig / att han skulle tage Riiget
fraa hannom / oc ville icke giffue hannom
alt

alt hue
te fun
Cunrad
omkom
bistid
list / M
bet / De
hiem / oc
til hørd
begynte
der oc

De
hand sin
befalde
ne til
hand ad
dømme
rug Ebr
lenger f
der / the
fortilged
med Hert
Ebratt f
nom / oc
giorde f
fasteligen
Alt saale
fraa then

narchi.

Then fierde Monarchi. 189

alt hues Otho haffde tilforn inde hafft/det
te kunde Henricus icke lide / Derfor haffde
Cunradus gerne hemmeligen ladet hannom
omkomme / Der til vor en Biscop aff Miez
biskieit / att hand skulle fange hannom med
list / Men thenne handel bleff forkundsta
bet / Derfor bleff Henricus vred oc drog
hiem / oc lod indtage alt hues then Biscop
til hørde i Döringen oc Hessen / Her wtast
begyntes een stor früg emellom the Fran
cker oc Saxer.

Orsage til
den früg
emellom
the Fran
cker oc
Saxer.

Den tiid Cunradus skulle dø / Fallede
hand sin Broder Hertug Ebrart til seg / oc
befalde hannom att spørre den Keiserlige Fro
ne til Hertug Henrich aff Saxen / Fordi
hand achtede hannom att vere det Keiser
dømme verdig / oc formanede samme Her
tug Ebrart høgeligen / att han skulle icke
lenger spørre früg med Hertug Henrich / paa
det / the Francker skulle icke aldeles bliffue
fortilgede / Fordi hand sahe / att Gud vor
med Hertug Henrich / Strax gjorde Hertug
Ebrart som Keiser Cunrad befalde han
nom / oc spørde then Krone til Henrico / oc
giorde früd med hannom / oc hiølt seg tro
fasteligen oc horsammelig emod hannom /
Alt saaledes er thet Keiserdømme kommet
fraa then Slecht Caroli til de Saxer.

Ebrart
Cunrad
Broder.

Suorledes
thet Keiser
dømme er
kommen
fraa then
Slecht Ca
roli oc til
de Saxer.

Na v Genealog

Then fierde Monarchi.

Genealogia Ca

Carolus Mag

Ludouicus Pius Imperator

Ludouicus Germanicus / som
haffde Høgtyskland / oc vndertuingede Be
hemen / hans Sønner vore.

Ludouicus.

Carolus Crassus som tog Keiserdø
met fraa Caluo. oc

Carolomannus.

Carolomanni Søn vor.

Arnolffus som regerede effter Crasso.

Arnolffi Sønner vore.

Ludouicus then
tredie aff thet
naffn Romiske
Keiser.

Cunradus. oc
hans Sønner
vore.

Eberhart.
aff thenne
Fomme the
Sørster i
Fræncken.

Cunradus
then sieste
Keiser aff
den slecht
Caroli.

Then fierde Monarchi. 190
roli Magni.

nus Imperator.

hans Sønner vore thesse tree.

Lotharius Impe-
rator hand haffde Lotha-
ring oc Italien/ hans
Søn vor.

Carolus
Caluus Ro-
ning wti Gals-
lia. hans
Søn vor/

Ludouicus secundus
Imperator/ han haffuer
foraget the Saracener
off Italien.

Ludouicus
Balbus Ro-
ning i Gallia.

Effter thenne Ludouico ville passuen
foruende dett Keiserdømme i Galliam till
Carolus Caluum oc hans Søn Ludouicum
Balbum/ Men Ludouici Germanici Sønner
haffue det Keiserdømme atter Kommet til
dennoim i Tydskland.

Oc strax her effter er ocsaa det Kon-
gerige Gallia Kommet fraa then Slecht Ca-
roli Magni. Saaledes seher mand huorle-
des the høge Slechter opstige oc nederfalle.

Effter

Then fierde Monarchi.

Effter Sergio bleff then 124. passue
Anastasius tertius.

Effter Anastasio tertio vor then 125.
passue Lando.

Effter Lando vor then 126. passue
Johannes undecimus.

Henricus primus som kalles Auceps / then 9. Tydske Keisere.

Henricus
primus.

Anno Christi 920. er Keisere bleffuen Hen-
ricus primus / vor kalles Auceps en Hertug
i Saren/oc hassuer regeret 17. aar/hand vor
icke frøndt aff passuen / oc ville icke fare til
Italien / Endoch att tuo andre Førster hass-
de seg ther opuelde for Keisere / oc der an-
richtede mange oprør / oc hassde offte slaget
huor anden/ Sordi Henricus hassde tha nock
at gifre wdi Tydsckland sit federne land / det
hassuer hand atter som en viiss Første stillet
til frødsommelighed oc høgeligen ophøffuit.

Aldrig vor
Tydsckland
utan opror

Dette Tydske Riige hassuer doch stet
verit fuldt med oprør / Saa att ther hassuer
skiet ingen Keisere varit / att nogre Førster
hassue io sett seg op emod hannom / oc ville
sielfue bliffue Keisere / Doch hassuer Gud
attligenel altid varit mett the Keisere / oc
thennom stetze beuaret oc altid oppehollet
thene

thenne
heed/ s
oc Gud
Den h
mod h
eligen
ther mof
nold oc
ther rüg
the andr
til Keiser
then för
thale ga
de/ oc th
mon haf
delst meg
dñme/ Oc
hedt vor
sette seg
funde m
Saaled
oc bleff h
ning.
ridt haff
then hert
lader sam
indes me
betyde /
dett er /
dette adu
stille int

narchi.

hen 124. passue

io vor then 125.

hen 126. passue

rimus som

ps / then 9.

Reisere.

Reisere bleffuen hen
er Auceps en Hertug
er 17. aar/hand vor
n / oc ville icke fare til
tus andre spæster haff
for Reisere / oc der an
/ oc haffde offte sage
ericus haffde tha no
id sit federne land / der
m en viss spæste stilla
e helligeligen opbygg
lige haffuer doch lig
/ Saa att the haffue
rie / att nogre spæsta
mod hannom / oc vil
e / Doch haffuer Go
: mer the Reisere / oc
er oc altid oppholle
thm

Then fierde Monarchi. 191

thenne ordelige oc rette bestickede Offrig
heed / saa att den er stæge bleffuen ved macht
oc Gud haffuer altid straffet ~~the~~ oprørre. Arnolds
Den Hertug aff Baiern Arnold sette seg es
mod Henrico / derfore drog Henricus streng
eligen emod Baiern med macht / er doch icke
ther indfallen / men vdeste then Hertug Ar
nold oc thalde aluarligen med hannom / att Al Offrig
hed er aff
Gud.
thet rüge vor en Guds gaffue / oc sagde / Om
the andre spæster ville heller haffue hannom
til Reisere / tha ville hand gerne vige / oc vere
then første / ther hannom skulle hylde / Denne
thale gaff siden Arnold sine venner til Kiens
de / oc the sagde alle / Mand seher att Salo
mon haffuer sagt rett om vüshhed / forme
delst meg skulle the Konger haffue Herre
dømme / Oc effterdi at saadan vüshhed oc gods
hedt vor hof Henrico / tha skulle hand icke
sette seg lenger emod hannom / fordi man
kunde mercke / att Gud hiølt med hannom /
Saaledes gaff seg then Hertug aff Baiern
oc bleff hørsam oc lydig for vthan blodstøt
ning. Visto S.
Vdaltici.
Mand schriffuer att Sanct Vl
rick haffde nogit tilforn hafft en visio om
then Hertug aff Baiern / saa att Gud haffde
ladet samme Hertug synes for hannom sto
endes med ett suerd for vthan hefte / Dett
betyde / att hand skulle icke føre det suerd /
dett er / thett Reiserdømme icke beholle / oc
dette aduarede hand Hertugen / att hand
skulle inthet wforsynligen begynde.

Then

Then fierde Monarchi.

Quad Hen-
ricus haff-
uer vdrat
tha han
vor Keiser

Ther effter haffuer Henricus vundet
Brandenburg/oc vndertinget the Vendiske/
ind til haffuet oc kom thennom til den Chris-
telige tro.

Hand haffuer ocsaa belagt Praga oc
tuinget the Behemer til vnderdanighedr.

Siden haffuer hand slaget 40. tusind
Hungeriske hof Messburg/oc haffuer saa
ledes fonget stor frøcht oc ansehen hof frem
mede Nation / oc beskicked god frind offuer
det gantske Tydskland.

Det spind
som Chris-
tus vor
stungen
med.

Hand haffuer ocsaa tuinget Lottingen
til det Tydske Rige igen / oc offuerkommet
det spind hof Rudolff den Koning aff Bur-
gundien / med huilket Christus vor i hiel-
stungen / oc huilket Constantinus haffde
i long tid hafft tilforn.

Henricus Auiceps gjorde sin søn Otto
til Keisere for end hand døde / paa det att
ther skulle icke siden bliffue krig for Ri-
get skyld.

Effter Johanne vndecimo bleff then
127. Passue Leo sextus.

Effter Leone sexto vor then 128. Pass-
ue Stephanus 7.

Effter Stephano 7. vor then 129.
passue Johannes 12.

Effter Johanne 12. vor then 130. Pass-
ue Leo septimus.

Effter

Then fierde Monarchi. 192

Efter Leone septimo vor then 131.
Passue Stephanus 8. en Tydske Mand.

Otho primus den tiende
de Tydske Keisere.

Anno Christi 938. haffuer begyndet att Otho primus
regere Otho primus Henrici Aucupis søn mus.
oc haffuer regeret 36. aar / hand bleff frøs
net i Acken aff then Biscop til Mientz / Oc
da bleffue strax try store veldige skadelige
oprør opuechte emod hannom wti thet fros
ste hand begynte att regere.

Sørst aff then Pfalzgreffue Ebrard oc Ebrard.
Giseluert Hertug i Lotharing / huilcke seg Giseluert.
vnderstode / ligeruist som effterkommere Car
oli oc Francorum / att komme thet Keiser
dømme atter fraa de Saxer oc til Francken /
Desse tuende droge Henricum Otthonis elste
Broder til thennom / med detre sten / Att the
Rüge skulle høre hannom til / for han vor
then elste Broder / oc icke Otho. Henricus
Otthonis
Broder.

Thenne frug med Pfalzgreffue Ebrard
oc Hertug Giseluert haffuer varet i 6. aar /
oc i medel tid skede mange slaug ebland then
nom / Hertug Herman til Suaben / oc Hertug
Cunrad i Francken / som kalles Cunradus
Vormaciensis Sapiens / Ebrards fren
de / hiølle med Keiseren / Desse tuende gior
de paa det sieste ett slaug med the Stender
hoff

Hermanns

Cunradus
Sapiens.

Then fierde Monarchi.

Exempel
om rett
heffnblad
store dæ-
rer.

hoss Andernack / wti huldēt pfalzgreffue
Ebrard bleff slagen / oc Hertug Giseluert
bleff drucknet i Rhin den tid han flyde. Det
te er ett ret forskreckeligt Exempel / wtaff
huldēt wi hassue att mercke / huorledes
Gud straffer wlyelse / oc icke heller ville sko-
ne the store Sørster / Men om thet vor then-
ne Ebrard / om huldhen ieg hassuer til forn-
sagt / att hand førde Henrico Alcupe then
Arone / ved ieg icke / fordi the grossue Hia-
storici hassue icke hafft saa stor forstand / att
the funde vide / huorledes mand burde att
skriffue Historias.

Andet op-
ror gloree
atter dæ-
ricus mod
sin Broder

Efter denne victoria hassde Otho end
nu att gøre med sin Broder Henrico oc
then Biscop aff Meng / Tha bleff Henriens
belagt til Merssburg / Men den tid hand
sahe / att hand vor forsuaag / ford hand til
Keiser Otho / siold neder for hans søder oc
begerede naade / Altsaa hassuer Otho beuist
hannom naade. Icke langt ther efter / ere
the Hertuger vddøde aff Baiern / Saa att
thet Hertugdømme vor tha for wthan atff-
uing / Der hassuer Otho giffuit thenne sin
Broder Henrico / Oc hassuer denne Keiser
Henrich som ligger til Bamberg / verit then-
ne Hertug Henrici Sønne Søn / lügeruist
som ieg vil ythermere siige her efter.

Otho gaff
sin Broder
Baiern.

Meng.

Thenne Keiser Otho hassuer siden be-
lagt Meng oc indtager Staden / oc songet
Biscopen /

Biscopen
er hassu

Det
hans eige
her effter /
spet en B
huldēn be
thenne Ro
let thenne
rog hand
Dette hass
huorledes
gen / finder
Historia ha
bescriffuit /
fordi the re
mpet for
hassue the
hassue spur
huad en rei
Meng
hassuer holla
thet en for
falle de Sala
deth hassuer
vlig anhang
his Sapiens
er oc saa ver
ne ham ff
ind vor att

Biscopen/ huilcken hand Forteligen ther effter
hassue oc saa giffuit løss igen.

Dett tredie oprør emod Ottho/hassuer hans egen Søn Ludolff opuecht lang tid her effter / aff thenne orsage / Ottho hassde først en Koninginde aff Engeland Edith / huilcken begraffuen er til Magdeburg/ Med thenne Koninginde Edith hassuer hand afflet thenne Søn Ludolff. Effter hindes død/ tog hand en Koninginde aff Burgundia / Dette hassuer icke befallet Ludolff / Men huorledes thenne sag er ythermere til gongen/ finder ieg icke heller. Fordi de Tydske Historici hassue ingen handel grundeligen bescriffuit / med orsage oc anden omslaug / fordi the vore moncke oc hassue icke verit mōgit forfarne wti attskillig handel / saa hassue the icke hassit saa stor forstand/att the hassue spurdt ther effter eller kunde betendē/ huad en ret Historico tilhører.

Alemiste dette schriffue de/ att Ludolff hassuer hollet en dag til Salueldt/ oc gjorde ther en forbund emod sin fader / oc derfore Falle de Salueldt/ locum consilijis funestum/ Doch hassuer Ludolff attligenel hassit en drebelig anhang aff store Herrer / fordi Cunradus Sapiens then Hertug i Francken hassuer oc saa verit med Ludolff / Wti medel tud vor hanff fader i Italien / men siden att hand vor attter igen kommen til Tydskland/

B b

hassuer

Tredie oprør emod Ottho gior de hans egen søn.

Ludolff.

Men Edith.

Salfeldt.

Then fierde Monarchi.

Arnold. haffuer hand belagt sin Søn til Ments / Da
vndkom Ludolff oc gaff seg til Regenspurg/
hans Fader drog effter hannom oc belagde
Regenspurg hardt i 2. Monader / Da er m^o
git Soldt omkommet oc bespnderligen een
vnger Hertug aff Beyern Arnold / Effter
hans død begerede Ludolff frind / oc kom for
sin Fader med bare spoder / oc kaste seg ne
der for hannom paa Jorden oc bad om naa
de / Dette yndedes mange forster / oc fader
ren tog hannom til naade / oc bleff saaledes
een god frind berammet med horde vilkor.

Otho haff Ingen Keisere haffde saa mange be
de mōgen suerlige handel som denne Otho / Saa m^o
modstand. git som jeg kand bemercke / doch haffuer Gud
alle vegne giffuit hannom løcke oc seier / For
di att end her for wthan desse beneffnde
Krug / haffuer hand offueruundet de Behe
Arthons mer / Hungerste oc Francker / oc kommet I
seier. talien til frindsommelighedt / som jeg forte
ligen vil fortelge.

De Hungerste haffuer hand endeligen
slaget for Augspurg hof leet / oc dennom saa
m^ogit forsmecht att de ere icke siden no
git vidt indkomme i Tydskland / wti dette
slaug er Cunradus Sapiens omkommen oc
haffuer S. Ulrich Biscop til Augspurg leget
i mercken hof Keyseren.

Cunrad The Francker hobedes end nu att kun
død. de for vende dett Keiserdømme igen til den
S. Ulrich nom

Th
nom / e
tenge pa
mand sch
kand inger
fiender/de
oc Italiane
te icke att
se / Men de
de skulle sp
land / huer
Ortho gaf
oc sagde /
der / oc sa
trope oc tra
na henger
Franzoser d
der end sp
lien / ar de
fore morte
ter til Gall
tis / Forde
haffde da fi
Ludouicum
der offuer at
hannom til p
ign indsette
der Kongen
was haffde
ing. Da k
etanden / I
att Tydsk

Then fierde Monarchi. 194

nom / effterdi Ottho vor saa hordeligen
 trengt paa alle sider / Men her wtaff kand
 mand sehe att huem Gud vel vil / hannom
 kand ingen skade / Omkring Ottho vore ydel
 fiender / de Behemer / Hungerste / Frangoser
 oc Italianer / Alle desse tilsammenff formot
 te icke att neder trøcke denne fromme Sør
 ste / Men de Frangoser truffuede suorkligen at
 de skulle føre saa stor een macht ind i Tydsk
 land / hues luge mand haffde aldrig sehet /
 Ottho gaff dennom ett ret hønligh answar /
 oc sagde / att dett vor ydel trang oc intet an
 det / oc saaledes burde icke vise førster att
 troge oc truffue / effterdi att all seier oc victor
 ria henger hos Gud / ocsaa gaff hand de
 Frangoser dette swar / Att hand ville ocsaa
 der emod føre saa mange strahatte ind i Gal
 lien / at dess luge haffde oc aldrig sehet / Der
 fore morde hans Krigsfoldt føre strahatte
 ter til Galliam / Saaledes drog hand til Pa
 ris / Fordi en første wti Gallia kalles Hugo
 haffde da fonget sin egen Herre oc Koning
 Ludouicum / oc indraget Galliam oc mente
 der offuer at bliffue Keisere / Men Ottho fick
 hannom til Paris oc deponerede hannom / oc
 igen indsette sin suager Koning Ludouicum
 i det Kongerige Gallie / Fordi denne Ludo
 uicus haffde Otthonis søster / som kalles Ger
 burg. Da haffde Ottho vndertainget Ne
 derlanden / Lothringen / oc Burgunden / till
 dett Tydsk rige.

Den Gud
 er med /
 hannom
 kand ingen
 skade.

Gallie
 Wisc.

Strahatte
 Hugo.

Ludouic
 cus Kon
 ning.

B b ij De

Then fierde Monarchi.

Derengas
rias schreff
seg Keisere

Derengas
rius bleff
fongen oc
relegeret

De Hungerſke vore oesaa offte ind
faldne til Italien/ Nu haſſoe mange Keisere
for Ottho ſaa mōgit att ſkaſſe i Tydſkland/
att de kunde icke vndſette Italien / Men nu
vor den nōd ſaa ſtor wti Italien/ att de Ita
liſke førſter nōdes nu til att gøre modſtand
emod de Hungerſke / Der med haſſuer dette
ſaaledes ſeg begiffuit / Att Berengarius een
førſte til foro Iulio haſſoe fonget ſaa ſtor
anſehen / att hand haſſuer ſeg der effter for
drifter / att indtage den ganske Italien / oc
endoch att nogre andre førſter haſſue ſeg der
om ſlages oc bekrūget med hannom . Saa
vor doch Berengarius bleffuen ſaa mechtig/
att hand arffoe Italien paa den tredie arff
uing / Denne ſkreff ſeg Keisere/oc brugede
mange tyrannij wti Italien/Emod hannom
ſøgte de Italianer hielp oc beſkermelſſe hoſt
Ottho/ Der fore drog Ottho til Italien/ oc
indtog Longobardiam oc Berengarius gaſſ
ſeg fongen der med ſick hand naade/oc Ottho
ville icke førſte gong aldeles foriage han
nom/ Men lod hannom beholle ett førſten
dømme . Siden om 12. aar der effter bleff
Ottho atter igen indkallet til Italien att frij
dennom oc vndſette fraa det tyrannij Be
rengarij/ Da kom Ottho anden gong til Ita
lien oc fangede Berengarium med haſſ
ſøn Alberto / Oc effterdi att de haſſde icke
hollet loffue/ da relegerede hand dennom/ oc
forſende faderen med hans Huſtru til Bama
berg/

berg/ der
derts luff
Constant
gen til Ro
aff Johan
Keisere/ſon
Gulden d
mino Joh
Nog
Fommet ti
ffue Joha
derfore vi
ſeſtēde
Siden w
octauum/
gen aff Ro
lagde Leo
handeled
wti oc vill
ſtede at J
Effter Jo
te Leonem
Romſke te
de een and
ren til trati
land ind /
lagde Rom
ffue tuing
ſtaden /
de Romſke
porde han

Then fierde Monarchi. 195

berg/ der hassue de bleffuit i elendighedt alla
deris luffs dage / oc Albertum sende hand til
Constantinopel/wti denne tog er Ottho draa
gen til Rom/ oc bleff der frøndt til Keisere
aff Johanne 13. Denne Ottho vor den første Ottho vor
Keisere/som hassuer suoret Passuen den edt/ første Kei
sere som
hassuer
suoret pas
suen.
Sulcken der staer 63. Dist. capite/ Tibi Do
mino Johanni.

Nogit der effter er Ottho anden tiid
Kommet til Rom for denne orsage / Den pas
sue Johannes førde ett straffeligt leffnet /
derfore ville Ottho straffet hannom/ Da be Ottho ville
frøchtede hand seg for Ottho oc rømde bort/ straffuet
Suden wdualde de en anden Passue Leonem Passuen.
octauum/Men strax effter at Ottho vor draa
gen aff Rom/Rom Johannes ind igen oc for
iagede Leonem/ Leo flyde til Keiseren / Nu
handelede den Keisere saare visseligen her
wti oc ville icke gøre nogen scisma / Men til
stede at Johannes bleff Passue sin luffs tiid/
Effter Johannis død/ville hand igen indset
te Leonem/ som den rette Passue/ da ville de
Romiske icke samtycke Leonem/men wdual
de een anden ved naffn Benedictum / Keise
ren til tratz/Da kom Ottho oc tog Passuens
land ind / oc gjorde der wti stor skade oc be
lagde Rom / til saa lange att de Romere bli
ssue tuingede aff Hunger att lade Ottho ind
i staden / Da lod hand aff hugge mange aff
de Romiske/oc indsette Leonem / Saaledes
giorde hand frind / oc drog atter til Tydsk
Bb iij land/

Then fierde Monarchi.

land / oc fprde Benedictum med seg oc lod
hannom benate til Hamburg.

Tredie reyise er Orho dragen til Rom /
att foriage de Sarracener oc Grecker paa
den anden side wd aff Italien / Samme tid
hassuer hand ladet Erone sin søn Orho den
andre til Keisere / oc gaff hannom den Keise-
res dotter aff Constantinopel / Her vtass
Kand mand sehe / att denne Orho hassuer oc
saa verit een aff de høgeste heldt oc Heroas /
huilcke Gud gissuer her paa Jorden / att op-
reyise de nederfaldne regimente / Fordi Orho
hassuer nu saaledes atter opreyst dett Romi-
ske riige / oc giorde god frind offuer den ganz-
ske Europa / oc hassuer beskermet den ganz-
ske Italia oc Tydskland / oc deponeret the
Hungercke oc Frantzoser / Oc in summa hand
hassuer dett Keiserdømme retteligen besat-
tet oc kommet til sin rette stid / paa det sieste
er hand fridsømmeligen død til Quedeln-
burg / Mand schriffuer ocsaa / att hand hass-
uer første tid fundet de Bergwerck i Meyss-
sen / hand hassuer ocsaa stiftet mange Epi-
scopat / til Magdeburg / Meyssen / Branden-
burg / Merspurge oc Zeitz / til att vnderholle
Christelig lerdøm.

Orho er
død till
Quedeln-
burg.

Bergwerck
i Meyssen.

Efter Stephano s. vor den 132. paa
ffue Martinus tertius.

Efter Martino tertio / bleff den 133.
passue Agapetus secundus.

Efter

passue
Orho
hand af
for sit o
sette han

den 135
nes Rom
Johann

Johann
den ande

Otto

tegeret af
ocsa opu
di ham fi
achrede so
rius vor
tilform / se
op emod
de bleff
rius som

Then fierde Monarchi. 198

Effter Agapeto secundo/ vor den 134.
passue Johannes 13. Denne haffuer Krønde
Othonem den første til Keisere/ Siden flyde
hand aff Rom / Fordi hand bestøchte seg
for sit onde leffnit skyld/ att Otho skulle aff
sette hannom oc lade straffe.

Effter att Johannes vor rømbt bleff
den 135. Passue Leo octauus/ Da Johan
nes kom igen/ flyde Leo til Keiseren/ oc effter
Johannes død bleff hand atter indsett.

Effter Leone/ bleff den 136. Passue
Johannes 14. Denne haffuer Krønt Otho
den andre til Keisere.

Ottho den andre aff det naffn den 11. Tydske Keisere.

Anno Christi 974. Ottho den andre
regeret effter sin Faders død 10. aar/ Der vor
oc saa opuecht ett oprør emod hannom/ For
di hans frende Henricus Hertug aff Baiern
achte seg att bliffue Keisere / Denne Hen
ricus vor icke den anden/ om huilcken talet er
tilforn/ som vor Otthonis broder oc sette seg
op emod Ottho oc kom doch atter til naade
oc bleff Hertug til Baiern/ fordi samme Hen
ricus som bleff den første Hertug i Baiern /

Bb uq

aff

Otho se
cundus.

Henricus
Hertug i
Baiern
stodde
effter rik
et.

Then fierde Monarchi.

aff den Saxiske slecht vor død 15. aar / for
end Otho primus døde / Saa vor denne Hen-
ricus / huilcken nu sette seg op emod denne
andre Otho / den andre Henrici søn. Men
Otho tvingede hannom strax vnder lyelste.

De Galli
motte for-
suerge Lot-
ringen.

Siden haffue de Frantzoser wforsehen
des offuer fallet Keiseren til Acken / att hand
kunde neppeligen vndkomme / Men Otho
rustede seg atter / oc drog siden ind i Gallien
til Paris / oc tvingede de Gallos til att be-
gere frid / huilcke da motte suerge / att de vil-
le aldrig mehr begere Lothringen .

Otho bleff
fongen aff
sribuend .

Den tiid Otto haffde giort frid i Tydsk
land / drog hand til Italien oc spørde frug
med de Grecker oc Sarracener wti Apulia /
Men hans soldt bleff slager / oc Keiseren
bleff fongen aff skiff mend / den tiid hand
flyde / huilcke hannom doch icke fiende / fordi
hand kunde dett Greiske sprock / Derfor vor
hand icke achted for nogen stor Herre aff
Tydskland / oc hand løste seg fraa dennom
med penninge / oc kom igen til Rom / oc hipte
der hoff / som een Keisere / Mand skriffuer att
de Italianer haffue forgiffuit hannom / fordi
hand regerede dennom strengeligen.

Efter Johanne 14. bleff den 127. pa-
ffue Benedictus quintus.

Efter

Then fierde Monarchi. 197

Effter Benedicto quinto / vor den 138.
passue Donus secundus.

Effter Dono secundo / bleff den 139.
passue Bonifacius septimus.

Effter Bonifacio septimo / bleff den
140. passue Benedictus sextus / wti hanns
tud er Otho tertius bleffuen Keisere.

**Otho den tredie aff dette
naffn / den 12. Tydske
Keisere.**

Anno Christi 684. Otho den tredie
regerede effter sin Saders død 19. aar / hand
vor doch vng ved 12. aar / da hans Sader død
de / Derfore lod hanns frende Henricus den
andre Hertug aff Beiern beuare hannom til
Rom. Oc achtede nu anden tid att komme
dett Keiserdømme vnder seg / Nogle Italia-
ner vnderstode dennom att gøre Crescentis-
um til Keisere / oc att vende saaledes den
Keiserlige høghed til de Italianer igen /
Men de Tydske førstest beuiste trostøb hof-
deris Herre / oc wdualde den vng Otho til
Keisere / oc igen eskte hannom fraa Henrico /
Her wti samtychte oc saa den passue Bene-
dictus.

Den første Kriig haffuer Otho førdt
emod de Frangoser / de hiølle icke loffue / men
B b v ville

Otho ter-
tius.

Henricus
aff Beiern
vdrade ri-
gi anden
gong.

9

Then fierde Monarchi.

villē atter indtage Lothringen / oc haffde
fonget nogre steder ther i landet / Men Ottho
dreff thennom alle til bage / oc behiølt Loth-
ringen.

Crescenti
reue straff.

Wdt medel tiid vdgaff seg en Første
til Rom Crescentius for Keisere oc brugede
mange Tyrannij offuer Italien / derfore
morte nu Otto drage til Rom / slog oc fied
thenne Crescentium / oc lod hannom aff skere
bode næse oc øhren / oc sette hannom til bage
paa en Esel baguendt / oc lod hannom saales
des omkring føre til Rom / siden lod han
henge hannom.

Huorledes oc naar de Churførster ere første tiid indsætte.

Mirabilia
mundi.

Nu vor Ottho ved 28. aar gammel / oc
haffde saadan forstand / att hand vor Fallet
for sin Kloghedt skylde / Mirabilia mundi /
ythermere vore the Saxer nu bleffne slindige
Soldt / oc haffde lerdt de Italiiske practicer /
oc effterdi att the sahe / huorledes de Pass-
uer til Rom haffde stege opuecht saa mange
oprør / bode emod Keiseren oc andersteg / Der-
fore gjorde Ottho en Tydskmand til Passue
som hed Bruno / oc vor hans frende / hand
bleff siden Fallet Gregorius 5. aff hannom
bleff

Bruno
Papaa

bleff Ot
haffde t
li haffd
Keiserd
Jrem an
rit i Tyd
then Kei
stenheder
att haffu
bisteme
nens em
att dette
saa vore
Regent t
til nogen
for haffu
Gregorio
til som en
sette dem
saa made
Versfelic
de / oc hafi
enighed el
om Keiser
Religion t
Erchbischo
Colne / Ta
selige Spr
di Behime
paa den t
Then her
il Brandt

Then fierde Monarchi. 198

bleff Ottho tertius Erønnet. Oc effterdi Ottho
 haffde befundet/huorledes the Galli oc Ita
 li haffde altid lagt seg effter att vende thet
 Keiserdømme fraa de Tydske oc til dennom.
 Item att thet haffde ocsaa mange oprør ve
 rit i Tydskland emod alle hans Foreldre for
 then Keiserlig vduelgelse skyld / Oc Chri
 stenheden haffde doch sønderligen i behoff /
 att haffue en saadan Potentat / som kunde
 bestemme Rom oc passuen / oc holle Religio
 nens enighed tilsammens wt Europa / Oc
 att dette kunde icke bliffue bestendigt/wthan
 saa vore / att saadan Potentat oc offuerste
 Regent bleffue visseligen suffet oc ordineret
 til nogen sønderlig oc mechtig Natio / Der
 for haffuer Ottho begynt / med then Passue
 Gregorio (hand haffuer oc gerne hulpet her
 til / som en Tyskmand) att instituere oc ind
 sette denne Ordning om the Churførster i
 saa made / Att the fornemligste Geistlige oc
 Versselige Førster skulde vere der til vduale
 de / oc haffue thenne befaling / at vnderholle
 enighed ebland the Geistliche oc Versselige
 om Keiserens vduelgelse / Thenne Christelig
 Religion til gode. Oc saaledes ere thesse tre
 Erchibiscoper giorde til Churførster / Mentz /
 Colne / Trier. Oc til thennom thesse 4. Ver
 selige Førster / Den Første aff Behmen / For
 di Behmen haffde icke end tha Konninger
 paa den tiid. Den Pfalzgreffue haff Rhin /
 Then Hertug aff Saxon. Then Marggreffue
 til Brandenburg.

Orsage at
 the Chur
 førster ere
 indsette.

Wilde the
 Churför
 ster ere.

Then fierde Monarchi.

Meg forunderer dog/att andre Sørster/
som vore mechtige paa samme tiid / ere icke
vdualde til saadan høg erhe/ Oc bespnderli
ge the Hertuger aff Baiern/ Suaben/ Fran
cken / Effterdi then Hertug aff Baiern vor
den tiid Othonis neste frende oc en sare mec
tig Sørste / oc haffde Baiern oc Osterrige /
indtil Aquileiam/ huilcket Henricus Otho
nis primi Broder haffde vundet/ Ocsaa vor
then Hertug aff Suaben Othonis neste fren
de / Fordi Hertug Herman aff Suaben vna
der Othone primo / haffde ingen Mands
arffuing effter seg/ Derfore begaff hand sin
Dotter med Ludolff Othonis primi Søn /
som haffde fõrdt Krug mod sin Fader Otho
nem/ Aff thene Ludolff haffue the Hertuger
i Suaben theris atomme/ Herfore maa vel
dette vere vnderligt/ huorledes thet er til
gonget med the Churførsters institutio.

Johannes
Stabius.

De Tydske
Historici
vore føre
sommelig.

De Tydske Historici haffue verit saa
wforstondige / att en maa fortryde att lesse
thennom. Johannes Stabius then høgloff
lige Keisers Maximilian Mathematicus
haffuer offte sagt til meg Charionem/ huor
ledes then Keiser Maximilian haffuer Klager
offuer de Tydske Historicos / att the haffue
saa wbestickeligen skriffuit oc corrumperet
the hõge/ vuse/ oc aff Gud begaffuede Sør
sters handel oc gerninger / oc att hand haff
uer befalet / fluteligen att forsamble alle Hi
stóricos

stóricos
Chroni
stede /
haffde
store m
Jeg
de / huc
whan tu
for sin m
belegelig
Ortho v
en borer
Saxen
Sørsted
den tiid
oc vore
vel beren
villig til
dre. Den
songet at
rolit til ch
lig erhe
Sørste
the Fran
haffue the
Caroli.
No
oc Rik e
fand ieg
behoff ga
saff/ Att

stricos oc aff thennom alle giøre een lüdelig
Chronica / huilcket wthan tuil hassde verit
stedt / om hand hassde lenger lessuit / oc
hassde icke verit forhindret formedelst andre
store vichtige sager oc handel.

Ieg vil doch giffue min dorhedt til Kien-
de / hues ieg tencker her om. Behmen er for
wthan tuil vdualt til den Churförstelig erhe
for sin mechtighedt skyld / oc att thet er ett
belegeligt oc beslutter Land. Saren hassuer
Ottho villigen ophöffuit / effterdi hand vor
en boren Hertug til Saren / ocsaa hassuer
Saren verit paa den tiid ett mechte stort
Sörstedömmie. Brandenburg hassue paa
den tiid inde hassit the Sörster aff Saren /
oc vore Keiserens frender / oc Kand mand
vel betencke / att Ottho hassuer mehr verit
villig til att ophöffue thesse Land / end an-
dre. Den Pfalzgreffue achter ieg att hassue
songet thenne Herlighed / then Slecht Ca-
roli til ehre / paa dett att thenne Churförste-
lig erhe skulle icke aleniste bliffue hoss then
Saxiske Stamme / men ocsaa en part hoss
the Francker. Sordi saa / att paa den tiid
hassue the Pfalzgreffuer verit aff then slecht
Caroli.

Men huor högeligen thenne ordinantz
oc skick om the Churförster / er att loffue /
Kand ieg icke nock sammeligen fortelge som
behoff giordes / thenne sag beuiser seg vel
self / Att thenne ordinantz hassuer giort mps
git gott

Orsage att
thesse Sors
stedömmie
ere tagne
til det
Chur.

4uor nðta
religt der
er att haffa
ne desse
Churförst.

Then fierde Monarchi.

git got/ Fordi att thet Romiske Ruge er nu
lenger end 500. aar hollet ved macht i den
Tydske Nation / Aleniste for thenne Herlige
ordinanz skyld. Nu er ocsaa ingen menneskes
lig ring nytteligere bedre oc løcksaliger paa
Jorden / end att forsyne/ werge oc forekomme/
att icke sker nogen ny foruandling i no
gre Ruge/ ligeruist som wi maa sehe / att icke
heller skedt er i dette Romiske Ruge forme
delst thenne ordinanz oc Guds naade/ Saa
ledes ere the Italiiske oc Frantzøiske Practi
cker forhindrede / huilcke seg haaffue tudt oc
offte fore taget oc ville transferere the Reis
serdønne til Gallien. Ocsaa haaffuer en Reis
sere flere anhangere ebland the Førster/ naar
hand saaledes bliffuer aff thennom vduald /
Der kand icke heller ske saa mange oprør for
thene vduelgelse/ Naar the fornemligste Før
ster haaffue selfue nogen samtycht oc beuill
get/ Effterdi ocsaa att Rugsens høghedt oc
macht er stillet paa mange Førster til hobe/
ligenel achtendes / huilcken best dugelig er
der til/ Saa forhobis mand / att thet Ruge
bliffuer bestendeligere end om thet stode paa
en slechts successio/ Dette alt sammens tiener
her til / att betage stor wenighedt oc trette
om then Reiserlig vduelgelse / Att man ved
huor man skal finde Rugsens offuerste hoffuit
i Occident paa en viss ort/ Ocsaa er dette nøt
teligt/ att man haaffuer ett vist hoffuit/ til att
vnderholle then Christelige Religion oc een
stadig

stadig fr
dom tud
loffuit th
opagitas
Herlige/
sande/ att
mente i lan
bø nu fast
førstelige u
den alle b
Religion e
ste i en St
ste Occide
achte denn
først for the
thon offuerst
delige stude
re thet best
peholle den
the ere der
skulle alend
gen større e
den/ end att
som er offue
saa er the e
re oc indse
ligt / att man
Guds stude
icke giffues
ullig ordin
paa Jorden

Stadig frid offuer then gængske Occident/ For
 dom tid hassue de Atheniensis høgeligen
 loffuit theris ordinantz formedelt the Ares
 opagitas/ The Lacedemonier prissede theris
 Herrlige skick wraff de Ephoris / oc thet er
 sandt/ att ther offuer ere samme theris Regi-
 mente i lang tid holdne ved macht/ Men off-
 bør nu fast høgeligere at loffue thenne Chur-
 førstelige indsetning oc skick/ formedelt huil-
 cken alle bestendige Regiment oc Christelig
 Religion ere bleffne vnderholdne/ icke alem-
 ste i en Stad eller ett Land/ men i then gæng-
 ske Occident/ Derforre skulle the Churførster
 achte denne theris erhe att vere høg oc stor/
 først for then menige Christenhed skuld/ att
 then offuerste høgghed oc befalning er besøn-
 derlige skicket haff thenom/ oc at de til hobe
 ere thet bestendige hoffuit som altid skal op-
 peholle den gængske Occident / Fordi saa att
 the eere den rod / wraff huilcken the Keisere
 skulle altid her komme/ Nethermere kand in-
 gen større erhe vere thenom giffuen paa Jor-
 den/ end att the hassue sadan høg befalning/
 som er offuer alle Konger oc Potentat/ Alts-
 saa er thene ordinantz i sandhed en Guds gaff-
 ue oc indsettelse/ Derforre er thet saare tilbø-
 ligt / att man høg oc Herrlig achter saadan
 Guds skick oc institutio/ paa det att ther skal
 icke giffues orsage/ at samme gudelige oc nø-
 telig ordinantz/ oc then allerstørste Harmoni
 paa Jorden/ skal bliffue forstøret oc adskildt.
 Fordi

Then fierde Monarchi.

Sordi att paa thennom stonder thet gangste
Romiske Ruge/ Derfore skal man vide / att
naar som the Churførster bliffue forstørrede /
tha skal thet Ruge ocsaa haffue sin ende /
oc then yderste dag vere icke langt ther fraa.
Sordi met dette Ruge/ skal verden ocsaa end
des / Oc mand skriffuer att thenne Chur
førstelig indsettelse er giort.

Anno Christi 1002.

Anno Mundi 4946.

Anno Romæ 1752.

Anno 201. effter den Krønning Caroli
Magni.

Ortho
ter
ius bleff
forgiffuen.

Siden thet effter att thenne ordinant
vor giort med the Churførster / haffue de
Italianer giort mange forbund oc oprør
emod Orthonem tertium/ Saa att han kun
de icke vere sikker til Rom/ oc haffuer Cres
centij Hustu vdsent en giffte effter hannom
med forrederij / wtass huilcken hand bleff
død paa reissen / den tiid hand vor ved 30.
aar gammel oc er begraffuen til Augsburg.

Effter Benedicto 6. vor then 141. Pass
ue Johannes 15. oc bleff fangen aff Boni
facij Sader/ Derfore att hand ville icke sam
tycke Bonifacium til Passue.

Effter Johanne 15. vor then 142 Pass
ue Johannes 15.

Effter

Then fierde Monarchi. 201

Effter Johanne 16. vor then 143. Passue Johannes 17. hand bleff ocsaa fongen aff Crescentio oc foriaget / Derfore søgte hand hielp hoss Otthone tertio.

Effter Johanne 17. bleff then 144. Passue Gregorius quintus een Første aff Saxon/for thenne orsage som tilforn er sagt/ Sordi att the Italianer practicerede altud emod the Keisere / oc kunde aldrig afflade att opuecke thet ene oprør offuer thet andet / Derfore bleff thet saa betenckt / att det skulle tiene til frudsommelighedt / om man gjorde de en Tyskmand til Passue / Doch att ligeuel bleff thenne Gregorius foriaget aff the Italianer / oc en anden bleff giort til Passue som hed Johannes / Men Ottho sette sin frende atter ind igen.

Effter Gregorio 5. bleff then 145. Passue Syluester secundus / mand siger att hand skulle haaffue verit en Magus.

Effter thenne Mago vor then 146. Passue Johannes 18. wri hans tid haaffuer mand sehet en forstreckelig Comet i sønden / oc er strax grussuelig hunger oc Pestilens efftersølget.

Henricus then andre /

vor kallet Claudus / den 13.

Tydske Keisere.

C c

Anno

9

Then fjerde Monarchi.

Henricus
secundus.

Anno Christi 1003. er Keisere vorden
Henricus den andre aff dett naffn / een Hert-
tug til Beyern / Jeg hassuer doch tilforn
sagt / Att Ortho primus hassuer giffuit sin
Broder Henrico dett Hertugdømme Bey-
ern. Den samme Henrici sønss søn vor denne
Keyser Henricus / Sordi Henricus Orthonis
primi broder døde 15. aar / for end Ortho
primus bleff død / Ther hassuer doch verit
saa stor forschømmelighedt hoss de Tydske hi-
stóricos / Att mand icke fand endeligen vide /
om hand hassuer verit den samme Henrici
søn eller sønne søn / Oc dette maa sandeligen
vere et stort vnder at de Domherrter til Bam-
berg skulle icke wisseligen vide att beregne
deris fundatoris slecht.

Thenne er den første Keyser som vor
vdualt aff de Churførster oc hassuer regeret
22. aar / oc vor een vñser seyr fuldt Keyser
som hassuer løcksaligen fødte mange store
Krig / Først hassuer hand igen tvinget the
Behemer oc Wenden vnder lyelste / Metz oc
Gendt belagt / Lothringen oc Flandern bes-
tuinget / wti Italien hassuer hand slaget the
Sarracener / oc fortaget dennom aff Italia-
en / oc bleff samme tiid Erønnet til Keyser aff
Benedicto 7. til Rom / hand hassuer kommet
de Hungerste til den Christelige tro / oc giff-
uit den Koning aff Hungeren Stephano sin
Spster / For end hand døde hassuer hand
med

Stepha-
nus rex un-
garie.

Then fierde Monarchi. 202

med de Churførsters samtycke vdualt til
Keisere Cunradum den andre/een Hertug til
Franken. Denne Henricus er begraffuen til
Bamberg / hvor som hand haffuer stiftet
dett Episcopat.

Effter Johanne 18/bleff den 147. Pa
ffue Johannes 19.

Effter Johanne 19/ vor den 148. Pa
ffue Sergius quartus.

Effter Sergio quarto/ bleff den 149.
passue Benedictus septimus / som haffuer
frønet Henricum Claudum.

Effter Benedicto septimo / bleff den
150. Passue Johannes 20/hand haffuer frø
net Cunradum.

Cunradus secundus den 14. Tydske Keisere.

Anno Christi 1025. er Keisere vor
den Cunradus then Hertug til Franken / Cunradus
hvilcken da haffuer boedt til Limburg hoff secundus.
Spyer oc regerede 15. aar / Men effterdt
att der vor saa mōgen wroo alle steg i riiget
med dett første hand begynte at regere/der
fore bestaffede hand / att hans sōn bleff wdu
alt til Keisere liige med hannom / paa dett
att der skulle vere ett hoffuit i Tydskland /
naar som hand drog der wt aff.

C c ij Ernest

Then fierde Monarchi.

Ernestus. Ernest den Hertug til Suaben / oc de
Caruli som kalles velphi / Fordi de Caruli
vore oc saa Herrer i Suaben / Desse sette seg
emod Keiseren / Men den Keisere vndertuins
gede dennom / oc kom dennom vnder lyelste /
Siden drog hand til de Hangerke oc tuins
gede dennom til att begere frid. Burgun-
diam / Leon oc dette ruge Arelatense hassuer
hand atter igen indtaget oc dett veldeligen
inde hassit oc regeret / Der effter er hand saa-
ren til Italien / hassuer belagt Meyland / oc
drog siden til Rom / oc bleff krønet aff Jo-
hanne 20. Da begynte de Romiske att gøre
oprør emod Cunradum / men de bleffue hard
slagne aff Keiserens krigsfolck / derfore gi-
orde hand atter frid til Rom. Wri medel-
tind hassuer Hertug Ernest til Suaben an-
den tind giort oprør / Derfore bleff hand aff
Cunrado fortaget / den tind hand ford til ba-
ge igen / oc i hiel stungen / oc saa gaff Cunra-
dus dett Hertugdømme Hermannu som vor
Ernesti Broder. Denne Cunradus gjorde
mange leges huilcke mand end nu hassuer /
Ocsaa hassuer hand ett Concilium holler til
Tribur hofst Mentz / hand hassuer begynt att
opbygge den herlige Domkyrcke til Spier /
huor som hand ligger begraffuet med sin Kei-
serinde Gisela.

Gisela. Denne Gisela er høgeligen priset oc skal
vere een Sprstinde aff Burgundien / aff den
slægt

Then fierde Monarchi. 203

flecht Caroli/ hun haffde først Ernestum een
Hertug i Suaben/ oc fødte tuenne sønner /
Ernest som bleff fortaget oc Hermannum /
Siden bleff hun begiffuen med denne Kei-
seren Cunrado .

Hertale the scriptores første tiid om Den mæ-
den Mark i Osterruge / Huilken Albertus i Østerruge
inde haffde paa den tiid / oc hand vor den
gamble Ernesti Broder aff Suaben / Saa-
ledes vor Osterruge icke end da nogit Her-
tugdømme / Men de aff Suaben vore alt
saaledes komne der til / att de haffde vundet
Osterruge fraa de Hungerste med macht .

Dett Landgreffuedømme Døringen Naar Dø-
er oesaa begynt paa samme tiid Cunradi / ringe bleff
fordi Gisela haffde een frende aff den slecht förstedom-
Caroli / vor Kallet Ludonicus Barbatus / me .
hand haffde mögit ladet seg bruge wti Kei-
serens hoff / derfore gjorde Cunradus han-
nom til Landgreffue i Døringen / Saa-
ledes høre the Herrer aff Døringen / til den
slecht Caroli.

Efter Johanne 20. vor den 151. paa
ffue Benedictus / denne bleff fortaget / oc een
anden hedt Syluester kom til passue døm-
met for penninge skyld / Men Benedictus Desse 3d
kom atter igen / oc paa dett hand kunde gøre passuer
een forbund oc oprør emod Syluestrum / taa bleffue aff

Ec iij

solde sette

Then fierde Monarchi.

Sueiger
Biscop til
Bamberg
bleff Pass
ue.

solde hand Passuedømmet til den tredie/som
vor kallet Gregorius sextus/for hannom vi
gede Benedictus / Men Syluester ville icke
vige / Denne store trette oc wenighedt gaff
orsage / til att Henricus Niger morte haste
ligen komme til Rom / oc aff sette dennom
alle tre med dom oc rett / oc gjorde Sueiger
til Passue/hand vor Biscop til Bamberg oc
bleff kallet Clemens secundus / den 152. Pa
ssue / denne hassuer Erpnet Henricum Ni
grum.

Cardina
les.

Ved denne tiid finder jeg nu dett ord
Cardinales/wtaff huildet mand kand besin
de/att denne dignitet hassuer icke verit mps
git eldre.

Constit
tio att in
gen skulle
bliffue Pa
ssue wthan
Keyserens
samtycke.

Effterdi nu att der hassuer saa mps
gen trette oc wenighed begiffuit seg til Rom
oc altid for Passuens wduelgelisse skyld/ Or
dineret Henricus Niger / Att effter den tiid
skulle ingen bliffue Passue / wthan hand vor
Confirmeret oc stadfest aff Keiseren/Thenne
Constitutio hassue de Passuer siden hordes
ligen anfechtet / Saa att der wtaff ere man
ge forgruelige oc jammerlige krig opuech
te/paa den tiid Henrici quarti oc quinti.

Henricus tertius falles Niger/den 15. Tydste Keyser.

Anno

2
den tred
gynr att
først em
fordi de
ren/dett
homer saa
morte for
oc hylde
emod de
kriig i 3.
gede den
aff Lorb
under lya
Til 2
ffuer som h
tiid om pa
mand til
hand saa
Capua/2
hollet ett
den Passu
Den
haffde det
rich / giord
halp denn
haffde gerr
Men Bey
gede den
re bliffue i
del tiid sto
første

Then fierde Monarchi. 204

Anno Christi 1040. haffuer Henricus
den tredie aff dette naffn / Kalles Nigier be^{Henricus}
gynt att regere / oc regerede 17. aar / drog^{tertius.}
først emod de Behemer / oc bleff aff slagen /
fordi de Behemer haffde hielp aff Hunges
ren / i dett andre aar / sloug Henricus de Be
hemer saa hardt / att den første aff Behemen
morte komme til Regenspurg / oc giffue seg
oc hylde Keiseren / Der nest drog hand ocsaa
emod de Hungerske / med huilcke hand førde
Friig i 3. aar / tog nogre Steder ind / oc tuins
gede dennom att begere frid / den Hertug
aff Lothringen haffuer hand ocsaa kommet
vnder lyelste.

Til Rom haffuer hand affset de 3. Pa^{Cuno dñs}
ffuer som haffde trette til sammens paa een^{Bauarie.}
tid om Passue dommet / oc gjorde een Tysk
mand til Passue Clementem / Siden haffuer
hand slaget oc foriaget de Sarracener hof
Capua / Effter denne reysse haffuer Henricus
hollet ett Synodum til Nenz / wti huilcke
den Passue Leo vor selffuer personligen.

Den Hertug aff Bayern Cuno som inde
haffde dett Hertugdømme effter S. Hen
rich / gjorde forbund med de Hungerske oc
halp dennom emod Keiseren / fordi hand
haffde gerne kommet dett Rüge vnder seg /
Men Keiseren sloug de Hungerske oc forta
gede den Hertug aff Bayern / Saa hand mot
te bliffue i Hungeren al sin liuffs tid / oc i me
del tid stod Bayern ledig for wthan Herre oc
første.

Ec uñ for

Then fierde Monarchi.

For end Henricus Niger døde haffuer
hand sin søn Henricum quartum / som vor
icke wthan 5. aar gammel / ladet velge til Kei-
sere oc Krøne til Acken / paa dett att riiget
skulle haffue ett viss hoffuit effter hans død/
oc ingen wroo bliffue for den vduelgelse.
Henrici quarti Moder hedt Agnes / een bo-
ren Sprstinde aff Potiers i Gallia.

Effter Clemente/bleff den 155. Passue
Damasus secundus / hand tog dett Passues
dømme ind med macht.

Berengar-
ius Kette-
re.

Effter Damaso secundo/bleff den 154.
Passue Leo 9. hand vor i dett Synodo til
Menz / oc bleff siden long tiid hosi Henrico
Nigro / Wti hans tiid haffuer Berengarius
Diaconus aff Andegau wti Gallia lerdt / att
Christi legomme oc blod vor icke varhaffte-
ligen wti dett Brøds oc vinn Sacramente.
Sulcken vildfarelse oc Fetterij er nu igen
opuecht i vor tiid aff Zwinglio i Switserland/
oc Leo haffuer fordømt denne vildfarelse i
dett Concilio Vercellensi / Endoch att dett
onde frud er attlige vel icke altsammens op-
rycht i grunde paa een tiid/fordi mand haff-
uer end siden hafft mehre att gøre her med.

Effter Leone 9 / bleff den 155 Passue
Victor secundus / vor tilforn een Biscop til
Richtstedt.

Effter

Then fierde Monarchi. 205

Effter Victore secundo/ vor den 156.

Paffue Stephanus 9.

Effter Stephano 9 / vor den 157. Paffue

Benedictus 9.

Effter Benedicto 9/bleff den 158. Paffue

Nicolaus secundus hand hassfuer aff sett

Benedictum / oc skal først hassfue ordineret /

att de Cardinales skulle alene hassfue macht

att velge Paffuen/ hand hassfuer ocsaa anden

tiid forðøimpt oc condemneret Berengarium

oc kom hannom til att reuocere hues hand

hassde wchristeligen lerdt om Sacramentet.

Effter Nicolao secundo/ vor den 159.

Paffue Alexander secundus/ oc skede nu atter

er stort slaug til Rom for denne wduelgelse.

Effter Alexandro secundo / bleff den

160. Paffue Gregorius 7 / vor tilforn Fallet

Hildebrand / hand hassfuer excommuniceret

oc forfølget Henricum quartum / oc anrich

et store jammerlige Brüg for denne sag

skyld alene att hand kunde forsuare / att een

Paffue motte vduelges for wthan Keiserens

samtycke oc Confirmatio paa det/ at de Kei

sere skulle icke vendicere dennom al macht

oc Dominium offuer de Paffuer/ som jeg vil

ythermere om tale hof Henrico quarto.

Maar de
Cardinales
finge mact
att velge
Paffuen.

Wilde
brandus.

Henricus quartus / den 16. Tydske Keisere.

Ec v

Anno

9

Then fierde Monarchi.

Henricus
quartus.

Anno 1057. haffuer begynt att regere
effter sin Faders död Henricus den fierde /
vor end nu saare vng oc regerede 15. aar /
Nu er thet aureum seculum wti thenne slecht
oc saa wde / Ja det gangste Tydske Ruge bes
gynder nu att falle / oc er aldrig siden igen
kommet til sin rette gamle stid oc forige
macht / dette spil haffuer den Passue Hilde
brand anrichttet / oc haffuer opuecht store
skredelige krig ebland the Herrer i Tysk
land.

Wti Henrici börndom regerede hans
Moder Agnes saare vel oc hiølt god frind i
Tyskland oc Italia / Men then Biscop aff
Colne lod hemmeligen bort føre then vnge
Herre / tha hand vor 12. aar gammel / oc vil
le nu self begynde att regere / wti medel
tiid haffuer Biscopen guberneret i hans sted /
oc mand skriffuer / att hand haffuer thenne
vnge Herre wtilbørigen ladet optuchte.

Jeg kand thenne handel icke all sam
mens fortelge / the besønderligeste sager vil
jeg korteligen opregne. Hans Fader Henric
cus Nigier haffde i een god mening giordt
thenne ordinantz om the Passuers vduelgelse
/ Att ingen skulle bliffue Passue wthan
Keiserens samtycke / Men nu den tiid Hilde
brand vor vdualt til Passue / Elagede hand
paa denne ordinantz / oc ordineret ther emod /
att mand skulle iwthet achte Keiserens Cons
firmatio /

Constitutio
om Pass
uers vdu
uelgelse.

firmat
sin Sai
haffde
Biscop
ue Hilde
seg aff
ferte en
munice
ne arsa
Keiser
the skul
thenno
aff ha
hardt
Henric
Rudolf
Keiserens
delige
vord the
Suaber
giffuit
Saren b
le oc saa
passuers
fraa tage
hede / oc
lie / The
forstude
di / oc ere
Nu
handling

Then fierde Monarchi. 206

firmatio / Nu ville Keiseren fast holle paa
sin Faders ordinanz. Item for denne tiid
haffde Keiseren ocsaa macht att forlene the
Biscopsdømmme wti Rugeit / Dette ville pass
ue Hildebrand oc icke tilstede. Oc thet begaff
seg offte naar en Biscop døde / att Keiseren
sette en / oc Passuen sette en anden oc excom
municerede then første / Endeligen aff then
ne arsage / excommunicerede thenne Passue
Keiseren / oc befolde the veldige Førster / att
the skulle falle fraa Keiseren / oc vduelge
thennom en anden Keisere / oc then Biscop
aff Halberstad drest sønderligen dette spil
hardt wti Saren. Saaledes aff fiolde fraa thesse fiols
Henrico quarto / Ottho Hertog til Saren / le fraa
Rudolff Hertog til Suaben / som haffde Keiseren.
Keiserens Søster / oc nogre Biscoper / søn
derlige the aff Saren. Paa Keiserens siide
vore the Behemer oc the Førster Catuli aff thesse vore
Suaben / huilcke Henricus haffuer siden re paa Kei
giffuit Baiern ther effter att Ottho aff serens siide.
Saren bleff fortaget / oc nogre Biscoper hiol
le ocsaa met Keiseren / som icke samtryckte
Passuens trogige fram sett / att hand ville
fraa tage the Keisere theris rettighed oc fri
hedt / oc thennom affsette effter sin eigen vil
lie / Thesse Biscoper hiolle oc Synodos / oc
forstude thenne excommunicatio Hildebrand
di / oc excommunicerede Passuen.

Nu drog Keiseren til Italien att gjøre
handling med Passuen / oc fordrage denne
weniga

Then fierde Monarchi.

Rudolff er
vdualt til
Keisere aff
Biscoper
ne til Vor
ghen.

wenighedt/ wti medel tiid vdualde hans vel
derpart til Vorchem en anden Keiser / som
vor Rudolff Hertug til Suabē/ Anno 1077.
Til denne Rudolff sende Passuen en Krone /
der paa vor skreffuit/ Petra dedit Petro/ Pe
trus diadema Rudolpho. Det er / Christus
hassuer giffuit Passuen Keiserdømmet/ det
hassuer Passuen att forlene oc giffue Sør
sterne.

Derfore drog Henricus hasteligen igen
til Tyssland / oc foriagede Rudolff aff sit
Sørstedømme Suaben til Saxon / oc gjorde
mange slaug med hannom / oc nogre skede
høff then slod Vnstrut / huor som de Bisco
per ere omfōne aff Magdeburg oc Vorms.

Rudolffus
miste sin
høgre hād
oc skede
hānom til
ret heffn.

Anno 1080. Skede thet siiste sloug med
Rudolff hof Merßburg/der miste Rudolff
sin høgre haand wti slaget / Men siiden att
the hassde rømpit ind i Merßburg / oc lag
de hans haand for hannom som hand lag
paa sengen / oc the Biscoper stode omkring
hannom/ tha sagde han til thennom/ Seher
i Herret/ dette er thenne haand / med huil
cken/ ieg hassuer lossuit min Herre Keiser tro
oc huldskab/ nu maa i betencke/ om i hass
ne retteligen vnderuist meg / att ieg skulle
falle fra hannom. Dette er io yndelige ord/
oc giffue til Fiende/ att thenne fromme Sør
ste vor icke vel til frunds i hans samuittig
hed/ oc kende seg selff skyllig att hand hassde
giordt oprør emod sin egen Herre / Altsaa

Rudolphi
Flag offuer
the Bisco
per.

døde

døde R
bleff vd
hierte/
forfrec
huld oc
lige ond
Henric
Zildeber
sehet en
wrette Z
phæ pre
passuen

Si
Rom/ oc
de oc aff
en Bisco
Clemens/
quartum
gen spg
Sigeber
ide mfg
att hand
ge hassue
the Christ
selige/ ha
uer selfu
lod bede
de hanno
buder the
skab/ oc

Then fierde Monarchi. 207

døde Rudolff i det fierde aar effter att hand
bleff vdualt. Det maa friligen vere ett iern
hierte/ som dette forskreckelige Exempel icke
forskreckter oc formaner til att vere sin Herre
huld oc tro. Men the Biscoper vore end doch
lige onde/ oc offuer thenne wlycke opuechte
Henrici Son emod sin eigen Fader. Passue
Hildebrand berømmede seg/ att hand haffde
sehet en visio / Saa att i dett aar skulle then
wrette Keisere omkomme / Dett vor Cai
phæ prophecie / Fordi att dette rammede
Passuens anhengere oc icke Henricum.

Rudolff
døde.

Effter denne victoria drog Henricus til
Rom/ oc indtog Staden med macht/ fanges
de oc affsette Passue Hildebrand / oc gjorde
en Biscop aff Rauenna til Passue hand hed
Clemens/ Thenne haffuer Erønnet Henricum
quartum til Keisere/ oc Hildebrand bleff no
gen følge tiid ther effter død i elendighedt.
Sigebertus Historicus loffuer Hildebrand
icke mßgit/ men straffuer hans handel hart /
att hand saaledes for wden merckelig orsa
ge haffuer anrichtet saadan oprør/ ebland
the Christne Sørster bode Geisilige oc Ver
selige/ han skriffuer oc/ att Hildebrand haff
uer selfue dette beklaget tha han døde / oc
lod bede Henricum/ att hand ville det forla
de hannom. Hildebrandus haffuer ocsaa for
budet the Prester wti Tyskland theris edtes
Kab/ oc mange Preste gifftermal atskildt.
Anno

Then fierde Monarchi.

Anno 1103. ther effter att Henricus
haffde anden tid hært slaget the Saxon / oc
then Marggrefue aff Meisen Ebert vor
omkommen/huileken de Biscoper haffde giff
uit fortrøstning att skulle bleffue Keiser eff
ter Rudolff / oc thenne Seide vor nu stillet i
Tydskland oc Italien / Tha lod Henricus
quartus vduelge sin Søn Henricum quinq
tum til Keisere/Til denne vnge Herre gaffue
seg the Biscoper oc practicerede att / att
hand skulle fortage sin Fader. Ja dette giord
de tha denne fromme Sørst allermest vehe.
Saaledes giorde Henricus 5. forbund emod
Faderen / Anno 1105. oc belagde hannom
førstegang til Meng / doch ville the Sørster
icke hielp til storm / Derfore mottte den vnge
Henricus forlade Meng oc fare ther fraa / oc
drog op for Morinberg / om 2. Monater ther
effter fick hād Staden oc slaug hānom neder.

Siden drog hans Fader effter hannom /
oc the lagde seg en tid long emod huor an
den / med feldtleger hof Regensspurg / Doch
sloge the Versselige Sørster seg ther ebland /
att thet kom icke til nogit slaug / oc then søn
aduarede sin Fader / att han skulle vochte seg
for sin eigne Tienere / Derfore rømde then
gamle Henricus hemmeligen bort / oc lagde
seg til Lyttich / ther døde hand i det samme
aar / oc bleff siden tordet til Spier om 5. aar
ther effter / att thet døde legomme bleff ab
solueret i Rom. Man haffuer end nu thenne
Henric

Henricus
5. belagde
sin Fader
til Meng.

Henricus
4. wher
graffuit i
5. aar.

Henric
derige/
Søn / o
herst em
Na

W

mand ve
en Hertu
fast flere
Anno
den Stade
Koning /
gyldeke
borit ther
aar effter
det Jerus
stat ther
ant vande
hille det
der vunde
wti dene
songet Je
Greder oc
Ruge til
Christi
haffuer the

Henrici quarti skriffte til de Konger i Frans
ckerige/ wti huilden hand klager offuer sin
Søn / oc the andre som haffde hannom for
best emod sin Fader.

Naar Jerusalem bleff vundet.

Wti denne tiid Henrici 4. Godfridus
haffuer mād begynt den tog til Je
rusalem emod the Saracener oc
Tycker. Then offuerste Hoffungs

mand vor Godtfrid som kalles von Bilion/
en Hertug aff Lothringen. Med hannom ere
fast flere drebelige Sørster dragne aff Gallia.

Anno 1099. haffuer Godtfrid vundet
den Stadt Jerusalem oc bleff ther vdualt til
Koning/ Men hād ville doch icke opsette den
gyldene Krone / effterdi att Christus haffde
borit ther en torn Krone/ oc dette skede 468.
aar effter den tiid/ som Heraclius haffde vun
det Jerusalem igen fraa de Perser / Men
strax ther effter om 13. aar/ haffue the Sara
ceni vundet Jerusalem fraa Heraclio oc be
hiølle det i long tiid til saa lenge att de Ty
cker vundet Jerusalem fraa de Saracener /
wti dene tiid haffue nu de Christne atter igen
songet Jerusalem oc vundet mange veldige
Steder oc Land ther om kring/ oc haffde det
Rüge til Jerusalem wti 88. aar til det aar
Christi 1187. vnder Fridericco Barbarossa
haffuer the Sultan atter vundet Jerusalem.

Om

Then fierde Monarchi.
 Omuendelse paa mange
 Førstedømme i Tyskland.

Civile be-
 llem i Tysk-
 land.

Hvor skadeligt dett Civile
 bellum i Tyskland haffuer verit/huile-
 ket Passuen haffuer opuecht med si-
 ne prædiker / End man her wdaff
 vel bemercke / att saa mange Søster oc høge
 Herrer ere slagne / oc the Førstedømme om-
 kringuende oc forandret. Det Hertugdømme
 me Baiern haffuer Henricus 4. giffuit de
 Catulis som vore Søster i Suaben. Dett
 Hertugdømme Suaben effter Rudolph
 død gaff Henricus sin Dotters Mand Fri-
 derico von Stauffen / som liger i Suaben
 hof Gemund. Den Franckers Slecht er oc
 strax vndergongen / Eckbert Marggreffue
 aff Meissen bleff slagen / Gebhardt bleff sla-
 gen / hand vor Lotharij Fader som her effter
 er vorden Keiser. In summa Tyskland er
 aldeles forsmectet oc vnderligen omkring
 vendt aff thenne indbyrdes Seyde.

Effter Hildebrands død vdualde hans
 anhangere wdan for Rom een Passue for
 thennom selfue med naffn Victor den tres-
 die / emod Clementem / huileken Keiseren
 haffde indsett / Men Victor døde strax. Eff-
 ter hannom vdualde samme Partij Verba-
 num secundum / hand bleff indført til Rom
 met the

Then fierde Monarchi. 209

met theris hielp som vore paa then reisse til
Jerusalem / oc fortagde Clementem.

Effter Urbano secundo bleff Passue
Pascalis secundus / hand bleff fangen aff Hen-
rico quinto / Siden motte han Erøne hans
nom til Keisere.

Henricus then fempte/
den 17. Tydske Keisere.

Anno 1107. haffuer begyndet att regere Henricus
re effter sin Saders død / Henricus quintus /
oc regerede 20. aar. The Biscoper haffue
retteligen lønet hannom / for hand effterful-
de theris raad oc forfulde sin fromme Sader /
thenne merckelige Første. Sordi att den tiid
hand kom til Rom / ville icke Passuen Erøne
hannom / wthan hand ville loffue oc tilsiige
hannom / att Passuer oc Biscoper motte
bliffue vdualde for wthan Keiserens samty-
cke. Her til opuechte Passuen saadant ett op-
rør til Rom / att Keiseren vor nogit nehr i
hiel slagen / oc motte redde sit luff met sin ei-
gen hand / Men Keiseren fick siden offuer
handen / aliffuede oc fangede mange aff
the Romiske / fick ocsaa Passuen oc førde
hannom med seg fra Rom. Ther nest hand
lede Henricus met Passuen paa vegen om
then Erøning / oc om then ording att vdu-
D d uelge

Henricus
quintus.
Løn som
skyld.

Then fierde Monarchi.

uelge Passuer oc Biscoper wti Riiget / Paa
det siiste beuylgede Pascalis / att Keiseren
skulle beholle det priuilegium / att for wthan
Keiserlige samtycke skulle icke vduelges no
gen Passue eller Biscoper. Suden droge the
igen til Rom / oc Pascalis frøndre Henric
eum quantum.

Men strax ther effter att Keiseren vor
kommen aff Italien / vende Passuen det spil
om / hiølt ett Concilium / oc reuocerede det
Priuilegium oc excommuniceret Keiseren /
Tha ford Henricus atter ind i Italien / for
lagede Passuen oc sette en anden ind igen /
Wti medel tiid practicerede de Biscoper i
Tyskland emod hannom / oc atter igen op
uechte de Saxer emod Keiseren / Saa att
thet gangske Tyskland drog atter starckeli
gen emod huor anden / oc skede ther et slag /
Anno m. cc. l. idus Februarij haff Manss
feldt ved Velfsholt / wti huildet Grassue
Spier aff Mansfeldt er omkommen. Men
tha Keiseren formerckte / att ther ville bliff
ue en enig blodstørtning aff thenne sag / oc
att the Passuer skulle icke afflade for end the
haffde vnderdrøcht hannom / ligeruist som
hans fader. Tha beuylgede thenne fromme
Sørste / att afftrede fraa the fore benefoe
Priuilegio / aleniste then frind oc enighed til
gode / Saaledes bleff ther frind emellom Pass
uen oc Keiseren / oc emellom Keiseren oc Sør
Berne / oc samme frind bleff vdrobt oc for
fyndet

Thet slag
haff Mans
feldt.

Keiseren
gick velleli
gen fraa
sin frithed

fyndet
vdran f
Etiges
pas bod
de offue
frind /
The
Etig i
then her
ter Henr
til Men
bad ydr
fromme
vndfang
quintus
sig / Der
den / kom
dena von
Eff
Gelasius
natus s. f
anden Pa
Galliam
Eff
uult til pa
Rom / gior
ri papa G
de indse
gen / oc
Biel / De
frind best

Then fierde Monarchi. 210

Fyndet obenbarligen hof Rhin paa den had
wdan for Worms / huor som det store tal
Eruges foldt lag samme tid emod huor anden
paa bode sider / oc tha bleff ther en stor gles
de offuer det gangste Tydskland for thenne
frud skyld.

Thenne Henricus haffuer ocsaa førde
Erug i Holland oc Lothringen. Lotharius
then Hertug aff Saxen / som bleff Keiser eff
ter Henrico 5. er kommen ind for Keiseren
til Metz wti en groff oc lang klededon / oc
bad ydmigeligen om naade / huilken then
fromme Keiser haffuer ocsaa naadeligen
vndfanger oc giffuit venskab. Henricus
quintus haffuer icke ladet nogen Søn effter
seg / Derfore er thet Hertugdømme Fran
cken / kommet til Cunradum then Søn Sti
derici von Stauffen oc Henrici 5. Søster.

Effter Pascali secundo bleff Passue
Gelasius secundus / hannom foriagede Hen
ricus 5. fraa Rom / oc sette wdi hans sted en
anden Passue Gregorium / Gelasius flyde til
Galliam oc bleff ther død.

Effter Gelasio 2. bleff Calistus 2. vda
uult til Passue wti Gallia. Tha hand kom til
Rom / gjorde han nogre slaug med then An
tipapa Gregorio / huilken Henricus 5. haff
de indsett / Endeligen bleff Gregorius fan
gen / oc indført til Rom baglenges paa en
Wsel / Oc vnder Calisto bleff then fordrag oc
frud besticket med Henrico 5.

¶ D d ¶

Effter

Then fierde Monarchi.

Effter Callisto 2. bleff then Passue Honorius secundus.

Effter Honorio 2. vor Passue Innocentius secundus. Emod hannom bleff vdualt petrus Leonis / oc lod seg Falle Anacletum / oc fortagede Innocentium med macht / Dette laronn haffuer Lotharius stillet / hand sick sin Erønning aff Innocentio.

Lotharius Saxo / then 18. Tydske Reifere.

Lotharius
Saxo.

Anno 1127. er Lotharius then Hertug til Saren vorden Reifere / hans Fader Gebhardt vor slagen aff Henrico quarto / thenne Lotharius reget 13. aar.

Wri denne tid haffuer dette hans Riige haffte stor anfechtning / oc bleff atter opuecht ett stort languaricht oprør emod Lotharium. Fordi the Suaber oc Frandker / som haffde nu fòrdt frig med the Saxer i long tid / lode icke gerne thet Riige komme til de Saxer / oc her til med vore the Hertuge søner aff Suaben fødte aff Henrici quinti Søster / Derfore begynte de att sette seg op emod Lotharium / oc achtede saaledes att beholle thet Riige hof thennom / Fordi Henricus quintus haffde giffuit sin søster Søn Cunrado aff Suaben / dett Hertugdømme

Then fierde Monarchi. 211

Øst Francken/Til denne Cunradum hiølt seg
then Pfaltzgreffue Gottfrid / oc gjorde han
nom til Keisere/ oc saa hiølle seg til hannom
de Steder i Suaben oc Francken.

Men thenne Hertug aff Baiern Henricus
Søn en Welff / hiølt seg til Lothario /
Sordi Lotharius haffde giffuit hannom sin
Dotter / derfore haffue oc saa the Baierske
siden arffuit Saxon/oc saaledes ere the Hertuger
aff Brunswig end nu effterkommere
aff thenne Henrico Catulo/ som vor Hertug
i Baiern.

Cunradus ville komme Lothario til
forn oc ville indtage Italien/oc drog ind wti
Longobardien/oc bleff ther krønnet met een
iern Krone/wti medel tiid belagde Lotharius
oc vand Spier / Vlm oc Norinberg / oc
drog effter Cunrado til Italien. Saaledes
vor thenne Saxiske Herre then Suabiske
for klog/oc betende seg ret om/at naar hand
haffde Tydskand/ tha skulle Cunradus bliffue
forsuag wti Italien/Men den tiid Cunradus
sahe/ att hand haffde forspømmet oc for
loret de Steder i Tyskland/ oc hand icke nu
kunde foruente seg nogen hielp/aff Tyskland
til Italien/ drog hand til bage igen aff Italia
/ oc foruerffuede frid haff Lothario for
Sancti Bernardi bøn skyld / oc til sagde att
viige fraa Keiserdømmet.

Lotharius er tuende reiser faren til Italia
lien/ Spørst att stille thet oprør til Rom/den
Dd 14 tiden

De Jorster
aff Brunswig
ere
komme aff
the Tacus
lis.

The Keiser
re bleffue
forligte
for S.
Bernardi
fbrøn.

Then fierde Monarcht.

tid een anden Passue vor wdualt emod Innocentium. Anden tid drog hand emod Rogerum / som haffde indraget Campaniam oc Apuliam. Thenne Rogerium foriagede Lotharius / Men effter Lotharij død / Kom Rogerius ind igen.

Raar den Romiske Rette er atter opkommen igen.

Lotharius er mögit loff-
uit / icke aleniste for sine krtig skyld
formedelst huilcke hand haffuer
kommet Tydskland oc Italien till
god fridsommelighedt / Men ocsaa fordi / att
hand haffuer Religionem / loug oc rett sön-
derligen kierhafft / Wri hans tid vor der een
lerd mand wri Italien Kalles Wernherus /
huilcken Accursius offte kallet Irnerium /
hoff den Koninginde Mechtildis. Hand
haffde da fundet den Romiske rett oc loug
böger wri een gammel Bibliotheca oc dena
nom nogit forklaret / saa att de vore leseli-
ge / Thesse Böger haffuer Lotharius besat-
let att lesse i Skolerne / oc att mand skulde
dömmen effter dennom i all Keyserlig rett /
Saaledes er denne dyrebare ting atter her
fram kommen / wraff huilcket mögit god
haffuer effter fölget / som er dette / Att mand
haffuer atter igen songet een fornumstig
loug

Doerht
ras.

loug oc
Europ
samme
der / 2
effter all
anden m
i andre m
de lerd
end denn
rette L
men / oc
de studi
consul
ne samm
met ham
der stor
det offuer
att den re
alle gam
vndergo
mand ac
ue icke al
re mögit
ut höge
Regiment
mugelige
staad sam
forfarent
adte dess
sultos S
diffe ebla

Then fierde Monarchi. 212

Ioug oc att dømme effter offuer den gangste
 Europa/fordi alle Land rette seg doch effter
 samme Romiske rett / Effterdi mand besin-
 der / Att hand er retteligen sticket oc lignet
 effter all erbarlighed oc skel. For wthan all
 anden nytte oc gaffn her wtass kommet er
 i andre mode / Fordi mand finder ingen be-
 dre lerdøm om gode seder oc tucht oc ehre
 end denne er. Item / her wtass er ocsaa den
 rette Latiniske Sprock atter fram kom-
 men/ oc hassuer mand strax her effter begynte
 de studia Juris / oc siden ere mange Juris-
 consulti bleffne huor effter anden / som hassue
 ue samme Romiske rett forklaret oc kom-
 met hannom i sin rette brug/ Oc meg foru-
 drer storligen/att mand hassuer endoch fundet
 offuerkomme saadan forstand / effterdi
 att den rette Latiniske sprock / Historier oc
 alle gamble Romiske seder vore da aldeles
 vndergongne / Men her wthass fand
 mand achte / att the første Jurister hassue
 icke aleniste verit sluttige mend / oc saae
 re mßgit studeret/ Men the hassue ocsaa ve-
 rit høge / viise oc velforfarnne mend wri alle
 Regimente / Ellers hassde dett icke verit
 mugeligt/at de hassue fundet retteligen for-
 staa samme Romiske rett/ for wthan sadan
 forfarenhedt. Herfore skal mand icke ringere
 achte desse Doctores/end de gamble Juriscon-
 sultos Seruij/ Vlpianij etc. Also den berøm-
 dste ebland de gamble scribenter som hassue

D D uij

for

2304

9

Then fierde Monarchi.

Accursus. forklaret samme Romiske ret/leffde wti denne Lotharij tiid/Efter hannom kom Accursius / hand leffde til den tiid Friderici secundi/Vnder Henrico Lucelbergensi vore mange herlige Doctores oc Juriste/som er/Bartolus oc andre.

Gratianus Gratianus som hassuer til sammens draget Libros decretorum / leffde ocsaa wti denne Lotharij tiid / Doch hassuer der verit sodanne bøger ocsaa tilforn / Fordi een Bis cop til Worms hassuer oc draget sodan een bog til sammens / huilcken mand da hassde bruket paa samme tiid / oc jeg hassuer samme bog sehet. Ther effter nu att de studia Juris vore bleffne saa menlige/oc alle lerdemend gassue seg der til / som mand pleyger/Naar det studium Theologic er begynt. naar nogit nytt opkommer / oc de Monacht da formercke / Att den hellige Schrifft vor der offuer forsmatt oc icke mōgit achtendes/hassue de her emod begynt et studium Theologicæ/oc bestickede deris disputationes scholasticas wti den hellige Schrifft / ligeruist som de Jurisconsulti gjorde in Jure / Her wtasser denne scholastica Theologia opkommen/som jeg vil her effter ythermere siige.

Conradus Sueuus /
den 19. Tydske Keyser.

Anno

2
Saxoni
att rege
Suaben
den aff
oc er icke
denne Cu
hand haf
morte pa
Ruge Ko
dpo / En
cus/som
seg fore
belagde
radus lo
gaff den
een/denne
rius dpo
sin Suag
hassuer
spødt Ke
Keyseren
icke behol
paa det
medelst
Ther nest
ster oc m
emod de
S. Bern
me tiid
ge Ludov

Then fierde Monarchi. 213

Anno Christi 1140. effter Lotharij
 Saxonis død / haffuer Cunradus begyndet
 att regere / hand vor een boren Hertug til
 Suaben / oc bleff giort een Hertug til Fran-
 cken aff Henrico quinto / hand regeret 14 aar /
 oc er icke bleffuen frøndt aff Passuen / Om
 denne Cunrado haffuer jeg sagt tilforn / att
 hand haffuer sett seg emod Lotharium oc
 morde paa dett siiste giffue seg / doch er dett
 Riige Kommet til hannom effter Lotharij
 død / Endoch Lotharij dottersmand Henri-
 cus / som vor Hertug i Beyerne oc Saxe / tog
 seg fore att Komme dett Riige vnder seg / oc
 belagde Cunradum til Augspurg / Men Cun-
 radus lod Komme Henricum wri Aicht / oc
 gaff den Marggraffue til Osterruge Bey-
 ern / denne Kriig fick strax sin ende / fordi Hen-
 ricus døde i Saxe / oc ligger hoss Lothario
 sin Suager begraffue / Men siden der effter
 haffuer hans Søn Henricus Catulus lenge
 frødt Kriig med denne Marggreffue oc med
 Keyseren for Beyerne skyld / doch kunde hand
 icke beholle dett Hertugdømme / Men bleff
 paa dett siiste fordragen med Cunrado / for
 medelst Fridericum som bleff siden Keisere /
 Ther nest drog Cunradus med mange frø-
 ster oc med ett vel berustet tal Kriigsfold
 emod de Sarracenos til Jerusalem / effter
 S. Bernhardi radt oc formanelsse / paa sam-
 me tid vor oc saa den Koning aff Franckeris
 ge Ludouicus i denne tog med een veldig
 Heer /

Cunradus
 Sacus.

Cunradus
 drog til
 Jerusalem

DD v

Heer /

Then fierde Monarchi.

Emanuel
Keyseren til
Constantinopel.

Zeer / Men den Keyseren til Constantinopel Emanuel handlede med dennom wtrofasteligen / saa att mange aff samme Krigsfolck ere omkomne/doch gjorde desse paa vor side mange store slaug med de fiender i Asia oc til Jerusalem / Oc Cunradus kom icke hjem for end om 4. aar der effter/da døde hand oc liger til Lorch begraffuen hoss Gemund.

Edele frue
erff suelt
hædt.

Wen den Krig med de Catulis oc Velfter / vandt Cunradus det Slot oc Stadt Vinssburg / som liger icke langt fraa den flod Neker / da lod Keyseren songe alle edele Mend/ Men deris hustruert tilstede hand at de morre faare der fraa oc fruidt tage med seg / saa mōgit huor kunde bere / da toge de fruer alle edele børn / oc nogre sagde der emod att den naade oc frithedt vor edon om gods oc penninge / oc icke om mennesker / oc ville der offuer behollet de edele børn / Men denne dygd beslō Keyseren saa vel wtast desse edele Quinder/ at hand vndte dennom/ at faare sicker der fraa med deris unge børn/ oc lod dennom tage deris gods med seg.

Effter Innocentio secundo/ bleff passue Celestinus secundus.

Effter Celestino secundo/ bleff passue Lucius secundus.

Effter Lucio secundo/vor passue Eugenius tertius/emod hannom gjorde de Rommiske

U
miste een
genum/
med seg
bleff saale

E
Anastasi

E

drianus q

dericum 2

hand giff

hulden d

de Longo

lig forban

niceret har

ner Tralier

de kortelig

de ingen ja

den/end a

ffue med t

Men Kon

der sloug

ord giffue

gret det

seren.

Effter

nogre Cat

hand vor

Alexander

barossa hi

hand for

Then fierde Monarchi. 214

miske een anden Passue/hand foriagede Eugenium/ Men denne kom igen oc førde hielp med seg aff Gallia / sloug sin Vederpart / oc bleff saaledes indsett igen .

Efter Eugenio tertio / vor Passue Anastasius 4.

Efter Anastasio 4 / bleff Passue Adrianus quartus / hand hassuer frønet Fridericum Barbarossam / Men siden hassuer hand giffuit seg til Vilhelmum Syculum huilcken da inde hassde Neapolim / oc drog de Longobarder til seg/oc gjorde een strecke lig forbund emod Fridericum / oc excommuniceret hannom / oc opuechte store Brug offuer Italien / Mand schriffuer/att hand sagde Forteligen for end hand døde/att der funde ingen jammerligere stand vere paa Jorden/end att vere Passue. Oc att bliffue Passue med blodstørtning/dett vore icke Petro/ Men Romulo at succedere/huilcken sin Broder sloug i hiel for Herredømme skyld/ Desse ord giffue til Fiende att Passuen hassuer angret det spil som hand begynte emod Keyseren .

Efter Adriano/ bleff een stor Schisma/ nogre Cardinaler wdualde Octavianum / hand vor Fallet Victor / the andre wdualde Alexandrum tertium . Fridericus Barbarossa hielte seg till Octauiano / doch lod hand forskriffue Concilia / att the skulle dømme/

Passuens
Plagemaal
offuer seg
selff.

Then fierde Monarchi.

dømme/huildeen passue skulle bliffue / Men
Alexander ville icke søge durt/oc forhiølt seg i
Gallia oc excommuniceret fridericum / End
deligen behiølt Alexander passuedømmet
formedelst the Italianers hielp som vore
hans anhengere oc kom igen til Rom / Men
siden at fridericus drog ocsaa til Rom/ flye
de hand til Venedigen / der bleff denne sag
fordragen/ som jeg vil siige i denne efftersøla
gende historia friderici.

Fridericus then Første kalles Barbarossa/den 20. Tydske Keyser.

Fridericus
primus.

Anno Christi 1152. bleff wdualt Key
sere fridericus den første aff dette naffn kalla
les Barbarossa oc regeret 37. aar / hand vor
een Hertug til Suaben / Keyseris Cunradi
broder Søn/ een drystig / aluarlig oc retuiff
Første/oc som jeg formercker aff hans hand
del tødtes meg/att hand hassuer verit en ret
sindig Suab oc kunde icke vel liide/at de pas
ssuer hassue begynt saa møgen handel emod
hannom wtliborligen/ oc dette achter jeg att
være orsage/att hand hassuer thess hefftigere
handelet emod dennom.

Med det første i hans regimente /
hassuer hand fordraget Beyerne oc Østerri
ge/

Then fierde Monarchi. 215

ge / oc igen giffuet Henrico Catulo Beyern/
hand vor da Hertug i Saxon Henrici Søn/
som haffde Lotharij datter / oc her emod gi-
orde hand sin frende Henricum den Marga-
gressue aff Osterruge til een Hertug / oc sette
de grenze emellom bode Førstendømme / da-
er Osterruge først bleffuit ett Hertugdømme
me / Men Beyern haffuer Henricus Catulus
icke lunge behollet / fordi hand forlod Frideri-
cum wti Italia oc gjorde en forbund emod
hannom i Tydskland / Derfor foriagede sit
den Fridericus Henricum / oc gaff Ottho von
Vitelsback Beyern. Aff denne Ottho ere de
Hertuger aff Komne som nu ere i Beyern oc
Pfaltzgressuer / Dett Churførstendømme til
Saxon gaff hand den Første aff Anhalt
Bernardo / Henricus flyde til den Koning aff
Engeland / oc kom igen paa dett sieste / tha
bleff der en fordrag giort / att den velff Hen-
ricus skulle beholle det Førstedømme Brun-
suig / paa samme tid haffde Philippus then
Biscop aff Colne / indtaget Vestualen med
macht fraa dett Hertugdømme Saxon.

Ottho von
Vitelsback

Bernar-
dus første
til Anhalt
bleff Churf-
første.

Fridericus haffuer belagt oc vundet
Lybke oc tvingede den Koning aff Dan-
mark att gøre frind.

Meylan bleff wlydig oc achtede att
tvinge de andre Steder vnder seg / ligeruist
som de haffue altid siden giordt wti Ita-
lien

Then fierde Monarchi.

Fridericus
Fom i
Vand.

Men effter theris viff/ Derforre drog Fridericus til Italien oc gjorde med ther første god frud / Ther effter practicerede Passuen med Milan oc andre Steder / oc gjorde en forbund emod Fridericum oc excommunicerde hannom/ Tha ford hand fierde gong til Italien/ vandt oc lod nederslaa Milan / oc forsogte alle medel til att gjøre frud emellom Passuen oc hannom / men ther kunde inthet hielpe / Sordi Passue Alexander tertius lod then fromme første ingen rolighede passue/ Derforre drog hand til Rom/ tha rømde Alexander til Venedigen. Fridericus bestickede sin Søn Ottho emod the Venediger/ thenne Ottho bleff fangen/ derforre kom thenne sag til en fordrag/ Sordi Fridericus sahe/ att the Passuer kunde icke afflade / ocsaa betenckte hand/ huorledes the vor tilforn gonget the andre Keisere/ her til med vor hans søn søngen/ Derforre motte Fridericus falle til søyge oc ydmige seg offuer alle mode / Kom til Venedigen oc lagde seg neder paa Jorden for Passuen wtan for Kirckedøren / oc Passuen tradde hannom med sine Spødder / oc lod vdrøbe / Super aspidem et Basiliscum ambulabis/ oc hand siden absolueret hannom/ Fridericus sagde ther emod / att thene ydmighede beuiste hand Petro/ icke Alexandro. der til suarede Alexander / Et mihi et petro. Men huorledes man skal thenne passue gierning

Friderici
store ydmighede.

Th
gierning
self besin
ne opued
orsage / S
gen vduelg
Conclium /
Men for
gede han
emod then
Jorden / A
spødder / b
saget att er

Effte
vduelge sin
us. paa de
hoffuit i B
sage til Asia
Rogerus De
Neapolis
oc til de Ty
ge Koning
den drog
Asia/ att
nyligen vor
veldige Ste
tacenat oc
tan lod self
ste Steder
sig lenger

Gierning achte / thet vil ieg lade huor lesers
 selff besinde oc dømme / The passuer haff
 ue opuecht desse krig for wtan alle skellige
 orsage / Fordi Alexander strude for sin ei
 gen vduelgelse skyld / oc ville icke lide nogit
 Concilium / eller nogen anden forhandling /
 Men for wtan alle thenne hans wret / bruo
 gede han end tha saadan stolt homodighede
 emod then offuerste øffrighed oc macht paa
 Jorden / att hand trade Keiseren vnder sine
 fødder / huilken Gud haffde hannom be
 falet att erhe.

Effter thenne fordrag lod Fridericus
 vduelge sin Søn Henricum til Keiser / Anno
 1156. paa det att ther skulle saaledes vere ett
 hoffuit i Riiget / effterdi hand tencde att
 fare til Asiam / oc gaff hannom Constantian
 Rogerij Dotter / Derfore er thet Kongerige
 Neapolis oc Sicilia atter komet til Riiget /
 oc til de Tydske igen / oc hand sette denne vne
 ge Koning wti Italien der att regere. Sii
 den drog Fridericus med mange Sørster til
 Asiam / att ingen vinde Jerusalem / som tha
 nyligen vor forloret / oc hand vandt mange
 veldige Steder wdi Cilelia / oc sloug the Saa
 racener oc Tyrcker saa hardt / att then Sula
 tan lod selffuer nederbryde murene i the saa
 ste Steder i Syria / effterdi han mistrøstede
 seg lenger att kunde thenom beholle / oc
 gaff seg

Fridericus
 drog til
 Asiam.

Then fierde Monarchi.

Henricus
døde i A. 1189.

gaff seg i flucht ind til Egypten / Fordi the
andre tuende Konginger aff Francherige oc
Engeland vore ocsaa tha personlige Komne
til Asiam / Men den tiid de haffde thet for
samlet den aller største macht / vende seg then
løcke om Fring. Fridericus Keisere / tha hand
haffde indtaget Armeniam / ville hand føle
seg i then store hede / oc red saa offuer ett
stridt vand / oc bleff der wti drucknet / Anno
1189. Jeg finder ocsaa att hand haffuer seg
offte lettelligen vaget i vand / Derfore er thet
icke vnder / att han haffuer tha ocsaa giffuit
seg i dette vand i thenne store hede. Wti the
andre tog for Meilan / haffue de Italianer
leget paa den andre side thet vand Abdua /
som er icke mindre end Elffuen / oc spottede
Keiseren Friderico / som lag paa denne side
oc mente att han kunde icke Komme offuer
vandet / Tha gaff Keiseren seg drusteligen
wti det vand / Saa att then reissig tøg mot
te følge hannom / de Italianer haffde icke
forscheet seg her til / men lahe for wthan all
orden / Derfore gaffue the seg til flucht / oc
bleffue saaledes slagne oc offueruundne aff
een luden reissig tøg. Aff thenne gierning
Kand mand lettelligen formercke / att Frideri-
cus haffuer verit een sare dristig Første / oc
fordi haffuer hand lettelligen vaget seg i
vandt.

Behemen
er bleffuit
et Konge-
rige.

Then Første aff Behemen haffuer Fri-
dericus giort til Konge / fordi hand haffde
hollet

Th
hollet seg
Meilan.

Effr
Lucius re

Effr
Urbanus r

Effr
gortius oc

Effr
Clemens r

Effr
tertius pa
cum then

Henr
the

Anne
aff thet re-
saders dør
te frug w
siste thet g
Wti Tylla
ne / oc then
gunder / ser
ne oprør o
rich i hiel f
vader lyh

chi.

Then fierde Monarchi. 217

hollet seg trofasteligen hoss hannom for
Meilan.

Effter Alexandro tertio bleff passue
Lucius tertius.

Effter Lucio tertio vor then passue
Urbanus tertius.

Effter Urbano tertio bleff passue Gre-
gorius octauus.

Effter Gregorio octauo vor passue
Clemens tertius.

Effter Clemente tertio bleff Celestinus
tertius passue / han hassuer Erønnet Henricus
cum then Søn Barbarossi til Reisere.

Henricus then siette/ then 21. Tydske Reisere.

Anno 1190. hassuer Henricus then 6. Hertens
aff thette naffn begynt att regere effter sin
Faders død / oc reget 7. aar hand førde sto-
re krig wti Apulia / oc tuingede paa det
siste thet gangske Ruge til vnderdanighedt.
Wti Tyskland hassuer then Biscop aff Colo-
ne / oc then Biscop aff Lyrich / oc the Bur-
gunder / sett seg op emod hannom / wti then-
ne oprør oc lrom bleff then Biscop aff Lyr-
ich i hiel stungen / siden gaffue seg de andre
vnder lyhelse. Hand lod vduelge sin Søn
Ricardus

Then fierde Monarchi.

Fridericum som vor end da ett bøn til Keyser / oc tog breff oc segel der paa aff de Churførster / hand bleff siden kallet Fridericus secundus / Men da Henricus skulle dø / befalde hand dert vergemaal oc rigens administratio sin broder Philippo / huilken oc tilforn haff hannom haffde mehr regeret / end Henricus self.

Effter Celestino tertio / bleff denne Passue Innocentius tertius / hand haffuer forfuldt den Keyser Philippum / oc sagde / at en thann skulle hand tage Keyseren kronen fraa Philippo / eller Philippus skulle tage hannom Passue kronen / hand haffuer Erpndt Otthonen Sørste aff Saxon til Keyseren effter Philippi dø / Men dette venskab varede oc saaecke lunge / fordi Innocentius haffuer oc siden excommuniceret Otthonem.

Philippus Barbarosse søn / den 22. Tydske Keyser.

Philippus
Keyser.

Anno 1198. bleff Keyseren Philippus Barbarossæ søn een Hertug til Suaben oc Keyserlig gubernator offuer Italien / oc regeret 10. aar / wti denne tiid er atter vorden ett stort alarom wti Tydskland / Fordi ford Philippus hasteligen aff Italien effter Henrici dø / oc formanede de Churførster om den

Th
den forgo
giffuen de
oc paa de
fraa hann
holle den 2
nom selfo
nocentius
de hand str
de skulle wi
til fiende /
de Philipp
herfore at
emod / da l
lien / Zuc
communia

Na haff
pum / huil
straffet der
den gangst
den gerne
de Churfør
gen til Key
for een saar
mpgitt loff /
der vor ma
Beyern oc
til Keyseren
seringen si
hand 1ste a
Philippo /

Then fierde Monarchi. 218

Den forgongen wduelgelse som vor tilforn
giffuen den unge Friderico sin broders Søn/
oc paa dett att dett Rüge skulle icke komme
fraa hannom / da skulle de lade hannom be-
holle den Administratio/ellers wduelge han-
nom selff oc ingen anden første/ den tid In-
nocentius Passue dette fornam / forarbeid
de hand strengeligen hofte de Churførster/att
de skulle wduelge een anden Keyser / oc gaff
til Kiende / att hand ville icke lide eller tilste-
de Philippum/ fordi hand vor hannum vred
herfore att hand haffde giort Passuen nogit
emod/da hand vor gubernator offuer Ita-
lien / Suorfore Innocentius haffuer oc ex-
communiceret hannom.

Man haffde een Legat absolueret Philippi-
pum / huilcken Innocentius haffuer siden
straffet derfore/ In Summa/ den Passue vor
den gangste slecht Friderici fiendst/ oc haffde
den gerne vndertryckt / Saaledes wdualde
de Churførster Hertug Bertold von Zering-
gen til Keyser/ hand vor paa den tid hollen
for een saare tung første/ellers haffde had icke
møgit loff / Philippus lag til Mulhausen/
der vore mange første/ Behemen/ Saxon/
Beyern oc Suaben / de wdualde Philippum
til Keyser / den tid Bertold den Hertug aff
Zeringen sahe att hand vor for suag / ville
hand icke anamme dett Rüge / Men kom til
Philippo / oc hyllede hannom for sin Herre.

Re ij Den

Barthol.
das aff Ze-
ringen.

Then fierde Monarchi.

Ortho.

De som
retteligen
erefallede/
bliffue vud
macht.

Den passue Innocentius kunde icke
endoch afflade / men practicerede hoss den
Biscop aff Colne oc Pfalzgreffuen / att the
wdualde til Keyseren den Hertug aff Bruns
suig som hedt Ortho den fierde aff dette naffn
oc vor den fortagede Henrici Søn aff Sax
en / Denne Ortho stadfestede Innocentius
oc excommunicerede philippū / Derfore sipl
le mange fyrster til Ortho / Behemen / Land
greffue Herman til Döringen / den Biscop
aff Strassburg oc andre / Men Gud gaff
philippo lycken / att hand behiølt dett Ruge
saa lunge hand leffde / Først drog hand ind
wti Elsas / oc der indtog Strassburg oc tuina
gede den Biscop aff Strassburg vnder ly
helsse / wti medel tiid vor Ortho dragen op
til Spyer / oc philippus jagede hannom der
fraa til bage igen til Saxon / oc drog ind i Dö
ringen / Der vore til hobe forsamlede den for
ning aff Behemen / oc den Landgreffue til
Döringen / The ville icke slaas / men gaffue
seg vnder philippo oc bleffue lidige / Der nest
belagde hand Colne oc tuingede den Biscop
aff Colne / att hand motte oc giffue seg / oc
Erøne philippum til Aken / Endoch att hand
haffde tilforn Erøndt Orthonem / Nogen tiid
der effter kom Ortho med nogre Biscoper
oc aff sette den Biscop aff Colne / fordi hand
haffde giffuit seg til philippum / Tha kom
philippus atter igen til Colne / oc gjorde no
gre

Th
gre slaug
att Ortho

Tha
vore saa m
philippus
wth an hyl
emod de f
Keyseres
hinde aff l
nom gaff t
men / oc ee
Brabant
tage seg h
ffuen / att g
oc passuen /
Derfore wd
land / oc lo
communic
philippus
Ortho ti ee
skulle gøres
nom oc hol
sammenff.

Effter
til Bamberg
de slager ha
Sørste vifte
kamer med
Truchses vo

Then fierde Monarchi. 219

Gre slaug med Otthone oc vand seyger/ Saa
att Ottho motte fly til Engeland.

Ther effter nu att Otthonis anhengere
vore saa mōgit suage oc de fōrster saae att
Philippus behiōlt dett Rūge/ oc her for
wthā hiōlt seg Philippus mōgit frundlig
emod de fōrster/ hand haffde Irenen den
Keyseres dotter aff Constantinopel/ med
hinde aff lede hand 4. Dōtter/ Een aff den
nom gaff hand den Konings Sōn aff Behe-
men/ oc een anden gaff hand den fōrste aff
Brabant etc. Tha begynte de fōrster att
tage seg handling fore/ oc beskickedē til pa-
ffuen/ att gōre fordrag/ emellom philippo
oc passuen/ oc emellom philippo oc Ottho/
Derfore wdsende passuen en Legat til Tysk-
land/ oc lod philippum absoluere aff den ex-
communicatio/ oc taa bleff forhandlet/ att
philippus skulle bliffue Keyserē/ oc giffue
Otthoni een aff sine Dōttre/ paa dett att der
skulle gōres ett fast venskab emollom den
nom oc holles/ oc dette skede saaledes alte-
sammenst.

Effter denne fordrag/ lag philippus
til Bamberg/ oc paa en dag som mand haff-
de slaget hannom een ahre/ oc den fromme
fōrste viste seg ingen faare oc vor alene i sitt
Famer med den Cantler oc syn Essendregere
Truchses von Walpurg/ da kom Ottho von
Le in Vitels-

Irene Key-
serens dot-
ter aff Con-
stantinopel

Philippus
bleff for-
rad aff W-
telsba-

Then fierde Monarchi.

Vitelsbach ind i det Kammer / hues Slecht
 Fridericus primus hassuer mōgit ophøffuit /
 oc tha hand saa / att Keiseren vor alene / hug
 hand til hannom waduarendes / oc gaff han
 nom ett stort saar i hans halss / then essen
 dregere sprandt der til / att redde sin Herre /
 men then mordere kom der fraa / Aff dette
 saar døde thenne fromme Keisere philippus
 oc bleff begraffuet til Bamberg / Men Fridericus
 secundus hassuer siden ladetføre thet
 Corper til Spier / oc er bestreffuit paa den
 Grafften / philipus Bambergensis. Then
 ne Mörder Ottho von Vittelbach hassuer
 oc songet sin løhn / hand er fort thet effter
 vorden i hiel stungen.

Exempel
 om rett
 heffn han
 sk.

Om Tygge Brøder Orden.

Dominicus.
 Franciscus

In denne tiid philippi /
 hassue dominicus oc franciscus be-
 gynt det tygge brødre orden / forde
 the Canonici oc riige Muncke vore
 tha bleffne store herrer oc ville nuføre krig
 med the Førster oc Keisere / oc kunde icke
 vare theris predige embede / Tha begynde
 thesse tuende mend att predige / oc droge fle
 se fromme sachtmodige oc stille mend oc per
 soner

Th
 soner til se
 oc vore li
 then først
 orden bleff
 gonge til i
 gen nyning
 men i lige
 forarge seg
 orden med
 oc vesen.

Th
 th

Anno
 philippi dē
 Ottho aff
 Keisere em
 ret 4. aar
 me 4. aar
 bleff frønde
 hieft seg i
 lig / oc beu
 ster oc Stet
 seg emod ha
 oc vore the
 Effter sin
 der ind / the
 passuen hoff

Then fierde Monarchi. 220

Soner til seg/ som ville lere then hellige skriffte
oc vore lige som skolepeblinge / Dette vor
then første begyndelse / Suden ere oc flere
orden bleffne/ ligeruist som thet pleyger at
gonge til i verden/ nar mand finder paa no
gen ny ting/ Saa vil alle mand begynde sit/
men i lige mode som alle ting affnemme oc
forarge seg/ altsaaledes falle nu the Muncke
orden med lerdøm oc all theris gamle stand
oc vesen.

Otto then fierde / then 23. Tydske Kei sere.

Anno 1209. er thet riige kommet effter ^{Otto}
Philippi død til den forebenessende Hertug ^{quartus}
Otto aff Brunsswig som tilforn vor vdualt
Keisere emod Philippum / oc hassuer reger
ret 4. aar effter Philippi død / wdi sama
me 4. aar drog hand først til Rom / oc
bleff frøndt till Keisere aff Innocentio / oc
hiølt seg i Italien saare prechtig oc stades
lig / oc beuiste seg aluarlig emod alle frø
ster oc Steder wdi Itaalie / oc the hiølle
seg emod hannom gangste ydmygeligen /
oc vore then Keisere saare hørsammelige.
Effter sin frøning tog hand nogre Ste
der ind / the som hørde till Røget / huilcke
Passuen hassde doch lagt vnder seg / Tha
Le uig vor

Then fierde Monarchi.

vor strax thet wenskab vdslegt med Pass
uen / Innocentius excommuniceret hannom
oc saa / den stund hand lag end nu wdi Ita
lien / oc sende bud i Tysskland / for end Ottho
Fomme hiem / att the Sørster Skulle velge en
anden Keiser / som vor Fridericus den anden /
Henrici 6. Søn.

Dette haffuer io verit ett wsrønteligt
Spil / oc stor Homodighed / the Keisere saale
des att excommunicere oc affsette / Mand
Fand icke mōgit gott tencke her hōst / besøn
derligen naar man retteligen offuerneiger
alle orsage oc handel. Thesse efftersølgende
Keisere ere alle sammens excommunicerede
effter huor anden / oc haffue doch verit vuse
oc veldige Keisere / oc mange store sager oc
Sørstelige gierninger vdrert oc bedressuit.

Thesse Kei
sere ere ex
communica
teret aff
Passuerne.

Henricus quartus en Franc.

Henricus quintus en Franc.

Fridericus primus en Suabe.

Philippus Friderici primi søn.

Ottho quartus en Hertug aff Brun
suigk.

Fridericus 2. Henrici sexti Søn.

Cunradus Friderici Søn.

Anno 1212. Ther effter att Ottho vor
lgien Kommen til Tysskland / formercke
hand /

Th
hand / a
hannom /
Nürnberg
the Skulle
affsette Ka
Sordi att t
ste Sørster
ulgede har
anfild La
han vor L
hellige Eli
Herman v
villie / oc se
uist som h
the andre
for wān th
sen / Sordi
Tysskland / h
den Koning
Ottho. T
Kommen til
hannom til
doch forlad
til Saren / d
hielp aff En
den emod th
bleff afflage
1218. oc leffde
bleff affsette

Then fierde Monarchi. 221

hand / att the Sørster vore forhegt emod
hannom / doch hiølt hand en Rigsdag til
Norinberg / oc formanede the Sørster / att
the skulle icke dette indrømme Passuen / att
affsette Keiseren effter hans egen villie /
Sordi att thet Keiserdømme hørde de Tyds
ske Sørster til oc icke Passuen / Saaledes be
uylgede han nogre Sørster paa sin side / oc
ansøld Landgressue Herman til Döringen /
han vor Ludouici Sader som haffde then
hellige Elizabet / Sordi thenne Landtgressue
Herman ville sønderligen gøre Passuen til
villie / oc sette seg op emod Keiseren / liger
uist som hand haffde verit forbannet / Men
the andre Sørster ferlode siden alle Ottho /
for wdan then ene Marggressue aff Meiss
sen / Sordi then unge Fridericus kom nu i
Tyskland / her offuer beuylgede Passuen / att
den Koning aff Franckerige drog ocsaa emod
Ottho. Tha nu Fridericus secundus vor
kommen til Tyskland / drog Ottho emod
hannom til Elsas / oc lag wri Brisag / bleff
doch forladen aff alle sine / oc motte fly igen
til Saren / der røstede hand seg atter / oc fick
hielp aff Engeland / oc drog ind i Nederland
den emod then Koning aff Franckerige / oc
bleff affslagen / oc døde siden / Anno Christi
1218. oc leffde 5. aar thet effter siden hand
bleff affsett.

Hermanus
aff Dörin
gen.
S. Eliza
bet aff
Meissen

Le v Frides

9

Then fierde Monarchi.
Fridericus secundus den
 24. Tydske Keyser.

Anno Christi 1215. er Fridericus den
 Fridericus andre aff dette navn Friderici Barbaros
 secundus. se søns søn/ een Konge til Neapolis oc Si-
 cilia oc Hertug i Suaben/wdualt til Keyser
 emod Ottho oc Krønert til Aken / oc haffuer
 regeret 37. aar / Doch bleff hand aff sett 5.
 aar for end hand døde aff den Passue Inno-
 centio quarto / Denne lofflige Keyser fand
 jeg icke nock med yncke/som haffuer verit be-
 gaffuet med saa mange skønne dygder/oc en
 doch haffue de Passuer sett saa hardt effter
 hannom / att dett maa seg forbarne / hand
 haffuer kundet mange sprock Latine / Tyd-
 ske/Greyske/oc Sarraceneske / haffuer oc for-
 bedret de Konster / Dert Almagestum Pto-
 lomei haffuer hand første tiid ladet wdsette
 paa latine aff dett Sarraceneske sprock / oc
 der med haffuer hand atter opkommet den
 skønne Konst Astronomia / Suilden inter-
 menniske haffde da lerdt i lang tiid wti den
 gangske Europa.

Fridericus
 funde man
 ge sprock.

Den første Krig haffuer hand førdt i
 Tydskland emod Ottho den fierde / waff
 Passuens radt oc tileggelse / men Passuen
 haffuer lønet hannom/ligeruiff som de andre
 Keyser tilforn.

Den andre Krig haffuer hand førdt i
 Bras

The
 Brabant
 Orthois
 Lothring
 Anno
 Krønert til
 tertio/ Nu
 en indtager
 get/Desse
 Steder fra
 til Passuen
 suar / oc b
 dennom ind
 gisre ville/
 excommuni
 Anno
 gong i Tyd
 Vinsburg/oc
 cum til Key
 Thenne Her
 lader fonge
 de een forbu
 gobardia en
 død for end
 gel.
 Endoch
 de atelige vel
 re mechtige
 stene jo leng
 kom Johan
 den titel / B
 haff den Pa

Then fierde Monarchi. 222

Brabant emod den Hertug aff Brabant /
Orthonis anhangere / oc haffuer igen tvinget
Lothringen vnder dett Tydske rige.

Anno 1220. bleff Fridericus til Rom
Erønnet til Keyseren aff den Passue Honorio
tertio / Nu haffde tuēde Gressuer wdi Thus
cia indtaget nogre Steder som hørde til rits
get / Desse Gressuer fortagede hand / oc tog de
Steder fraa dennom igen / De Gressuer flyde
til Passuen Honorio / hand tog dennom i for
suar / oc bød Keyseren att hand skulle sette
dennom ind igen / Da nu Fridericus dett icke
gjøre ville / vor alt venskab wde / oc Passuen
excommuniceret Keyseren.

Henricus
bleff fanger
aff Srides
rico.

Anno 1222. Kom Fridericus anden
gong i Tydskland oc hiølt een Rigsdag til
Vitzburg / oc lod velge hans vnge søn Henric
cum til Keyseren / oc Erøne hannom til Aken /
Thenne Henricum haffuer Fridericus siden
ladet fonge / for denne sag skild at hand giør
de een forbund med nogre Steder wti Lon
gobardia emod faderen / oc Henricus bleff
død for end hans Sader wdi samme feng
sel.

Endoch Jerusalem vor forloret / haff
de attlige vel de Christne behollet andre sto
re mechtige steder wti Syria / Men det bleff
stege jo lenger oc verre med dennom / derfore
Kom Johannes til Rom / hand haffde end nu
den titel / Koning til Jerusale oc søgte hielp
hoff den Passue Honorio / oc forarbeyde
att

Johannes
Koning til
Jerusalem

9

Then fierde Monarchi.

att Honorius absolueret Fridericum aff then
excommunicatio / Derfore bevilgede Frideri-
cus oc de Tydske Sørster att drage til Jeru-
salem / Saaledes bleff Fridericus absolueret /
oc den Koning aff Jerusalem gaff hannom
sin dotter Iole / der wthaff føre end nu the
Konger aff Sicilia / den titel Koning til
Jerusalem / Siden berustede seg Fridericus
oc med hannom mange Tydske Sørster / att
drage til Jerusalem / ebland dennom vor
Landgressue Ludwig / som haffde den hellis-
ge Elisabeth / hand døpde til Brundusio wti
samme tog.

De Koni-
ger aff Si-
cilia hantes
Konger til
Jerusalem
Ludouicus
Landgres-
sue.
Fridericus
sick Jeru-
salem.

Anno 1228. drog Fridericus til Jeru-
salem / oc forhandlede den sag saaledes / att
den Sultan gaff hannom Jerusalem ind-
igen oc mange andre Steder der omkring / oc
Fridericus bleff krønnet til Jerusalem / Anno
1229. oc lod atter befeste Jerusalem oc Top-
pen / oc gjorde een frind med den Sultan wti
10. aar. Dette lod hand forskriffue til pas-
suen oc begerede een Absolutio aff den ex-
communicatio / Fordi att Passue Gregorius
nonus haffde oc da excommuniceret han-
nom / for nogen fruhedst skyld i dett riige Si-
cilie / Men den Passue ville icke absoluere
hannom / her offuer gjorde hand hannom
end nu ett andet stycke / den stund Fridericus
vaer i Syria / opreyste Passue Gregorius de
Steder wti Italien emod Fridericum / att de
fraa toge hannom nogre Steder wti hans
rette

Orsagen
aff Frideri-
cus drog
fraa Jeru-
salem.

The
rette aff-
bleff Frideri-
cus til Sicilien
endoch att
wtrofastelig
verelste / do
hannom me
att anamme
Kongerlige
til Italien
drage oc for
Gregorius
no 1230.
Ther el
i Tydskland
de Hungerike
hand breff /
vere oc bliffu
paa samme
wduelge sin
Anno
Italien / Th
ge andre me
Neyland ha
forbund med
rici / oc pass
trede gong /
oc opuechte
Fridericus le
wti hulle en
huorledes ha

Then fierde Monarchi. 223

rette arffue Kongerige Neapolis / derfore
bleff Fridericus for orsaget / att komme igen
til Stalien / oc redde sitt Land oc Rüge. Men
endoch att Passuen haffde handlet saare
wtrofasteligen emod Friderico i hans fraa
verelste / doch søgte hand den Absolutio hoff
hannom med all ydmighedt / oc bød seg til /
att anamme til een forlening aff Passuen det
Kongerige Sicilia / derfore lod hand kalle
til Italien de Tydske Førster at de skulle for-
drage oc forluge hannom med Passuen / Oc
Gregorius absoluerede atter Keyseren / An-
no 1230.

Ther effter drog Fridericus tredie gong
i Tydskland oc førde krig i Österruge emod Wiennas
de Hengerske oc vandt Wien / der offuer gaff
hand breff / Att Wien skulle stige der effter
vere oc bliffue een Rüksstad / hand lod ocsaa
paa samme tiid / effter sin søns Henrici død /
wduelge sin søn Cunradum til Keyseren.

Anno 1238. Com Fridericus atter til
Italien / Tha opreyste seg Meyland oc man-
ge andre mechtige Steder / Fridericus sloug
Meyland hard / Derfore gjorde de Steder en
forbund med Passue Gregorio emod Frideri-
cū / oc Passuen excommunicerede Keyseren
tredie gong / oc kallede hannom een Kettere /
oc opuechte de Venediger emod hannom /
Fridericus lod obenbare schrift wdgonge /
wti huiltæn hand beuiste oc gaff til kende /
huorledes hannom vor skedt wret / oc bege-
rede

Then fierde Monarchi.

Welfft.
Gibellini.

rede atter then absolutio med stor ydmig-
hedt / Ther vore oc mange Cardinaler som
icke bevilgede Passuens fram sett / Men den
tuid Fridericus kunde ingen naade fonge /
morte hand verge seg / oc haffde en stor an-
hang wdi Italia / Sordi Italia haffde paa
den tuid deltt seg i tuende parti / Welffer oc
Gibeliner. Passuens anhangere fallede man
Welffen / oc Keiserens Gibelin / desse tuende
naffn er komne aff Tyskland til Italien /
Sordi thenne slecht Welfforum i Tyskland
haffuer hafft ewige fiendskab met then slecht
Friderici / Derforre ere the ocsaa fallede
Welffen / lügeruis som ewige fiender Frideri-
ci / Men then affkomne oc slecht Friderici
haffuer sin begyndelse aff Weiblingen /
ther wt aff haffuer maa kallet thennom Weib-
linger / de Italianer foruende thet naffn oc
siige Gibelini.

Thenne Passue vor saa hordeligen
trent / att hand vdgaff korset oc indul-
gentias emod Fridericum / som en obenbare
Guds fiende / Dette gjorde Friderico mygen
sorg / hand belagde Rom / oc drog atter der
fraa igen / oc vandt Rauenna.

Anno 1245. hielt Passue Innocentius
Fridericus quartus et Concilium til Lugdun / ther wt
affsettes affsette han Fridericum aff det Keiserdøm-
me / oc gjorde forbund med the Franzoser /
oc skreff til de Churførster / att the skulle
velge

velge en
cum ther
bleff stui
hand.

Fridericus
lia / vor kal
gelde / lod
med skulle
les met vil
komme / t
mynt igen
haffde har
der til med
ilde med sa
fore vor fr
drog hen til
Anno 1250.
forgiffuen.
icke kunder
ne fromme
Dett King
til sin Sch
attstilt i lo
seg til Keise
til saa lenge
siden bleff

Willelmus
Honorius
dericum seg
nom.

Then fierde Monarchi. 224

velge en anden Keiser / the vdualde Henric
cum then Langressue i Døringen / hand
bleff skudden for Vlm / ther wtass døde
hand.

Fridericus bygde en ny Stad wdi Itaal Victoria
lia / vor Kaller Victoria / Tha hannom felledede vrb.
geldt / lod hand mynte leder penninge / der
med skulle det frugs folck en tid long betas Leder pen
les met vilkor att strax the penninge fram ninge.
Komme / tha ville han ther fare giffue god
mynt igen / huilcket han ocsaa gjorde / Nu
haffde hand ingen mehr hielp aff Tydskland /
der til med vor hans Søn Encius fangen / oc
ilde med faren / saa hand døde i fengsel / Der
fore vor Fridericus tha saare bedrøffuit / oc
drog hen til Apuliam / ther bleff hand dødt /
Anno 1250. Nogle skriffue / att hand bleff
forgiffuen. Sordi the hellige Patres haffue
icke kundet afflade / for end the sahe / at then
ne fromme Sørste vor aldeles omkommen.
Dett Riige Neapolis haffuer hand arffuit
til sin Søn Cunradum. Italia er bleffuen
attkilt i long tid ther eeffte / En part hiølt
seg til Keiserdømmet / oc en part til Passueu /
til saa lenge / att Venedigen oc Meiland er
siden bleffne mechtige.

Efter Innocentio tertio bleff Passue
Honorius tertius / hand haffuer frønet Fri
dericum secundum oc excommuniceret han
vorn.

Efter

Then fierde Monarchi.

Effter Hornorio tertio vor Gregorius nonus/ hand ocsaa excommuniceret Friderico cum.

Effter Gregorio nono bleff Celestinus quartus Passue.

Effter Celestino bleff Passue Innocentius quartus/ hand hassuer ydschudt Friderico cum aff Ruger / oc excommuniceret Cunradum then Søn Friderici.

Cunradus then fierde/ then 25. Tydske Keyser.

Cunradus quartus. Anno 1250. reget Cunradus Friderici Søn effter sin faders død / Men Passue Innocentius quartus excommuniceret hannom. Landtgressue Henricus til Döringen hassuer offuerbundet hannom hof Franckfordt/ tha Fridericus vor i liffue. Men hof nogre finder ieg / att Landtgressue Vilhelm til Döringen hassuer spød thenne krig emod Cunradum effter Henrici død/ Den tiid Cunradus nu formercke att hand vor forladen aff de Tydske Spørster/ drog hand hiem til sit eget arffue Kongerike Neapolis/ ther bleff hand død/ Anno 1253.

Her hassue the Hertuger aff Suaben theris ende.

Cunradus

de en
hand sp
stede i
indrage
ter sin f
Clemens
polis/Car
der aff Fr
hielp oc f
aff Suab
seger /
Cunradi
Osternug
ligen tract
aff hugne
ther Kong
frangoser
vorden lo
hassuer re
Nu maa
medyncke
saadan een
afkomme
skendeligen
rettferdige
Hand hass
de paa sin
spørste seg
er stede we
seger effter

Then fierde Monarchi. 225

Cunradus om huilcken nu er sagt/haffde en Hertuginde aff Baiern / med huilcken hand fødte Cunradinum / hand vor opfof
 strede i sit arffue land Suaben / oc ville nu indtage sit arffue Kongerige Neapolis effter sin faders død / Tha indfallede passue Clemens emod hannom til det Rige Neapolis/Carolum/ som vor then Konings broder aff Franckerige. Cunradinus haffde stor hielp oc fold aff Tydskland / som en Hertug aff Suaben / oc vand med thet første stor seiger / Men endeligen bleff Cunradinus Cunradi Søn / oc Fridericus en Hertug aff Osterreich fangede med forrederij / oc yndeligen tracterede/ forsmehede/oc paa det sieste affhugne effter Passuens rad / Saaledes er thet Kongerige Neapolis kommen til de Franzoser/ oc det Hertugdømme Suaben er vorden ledigt. Fordi thenne Cunradinus haffuer verit then sieste Hertug aff Suaben/ Nu maa dette vere ett sten hierte / som icke medyncker seg offuer saadan tyrannij / att saadan een Edel Koning / som haffde sin afkomme aff saa mange Reisere / skulle saa skendeligen omkomme med stor wret i hans rettferdige sag aff then passue Clemens / Mand haffuer end nu skriffter/som vore giorde paa samme tid/ wti huilcke then fromme første seg høgeligen beklager att hannom er skedt wret/ oc beregner hand ther wti alle sager effter huor anden / huilcke nock klarlig
 S f gen giff

Cunradinus

Cunradinus
 oc Fridericus
 bleffue
 hals hugne

9

Then fierde Monarchi.

gen giffue til Fiende/ at idel tyranni oc wret
er bruket emod denne fromme Cunradinum.

Wilhelm den 26. Tydske Keysere.

Anno 1254. Er wdualt til Keysere
Wilhelm een Gressue i Holland / oc haffuer
verit een saare frommer Herre/ Men de Fri
sij haffue hannom i hiel slaget / Anno Chris
sti 1256.

Interregnum.

Efter denne Wilhelmi død haffuer det
Vor ingen Riige standet ledigt 17. aar / oc er saare ilde
Keysere i til gonget i Tyskland/ Denne wlycke er kom
17. aar. men aff de Bellis civilibus / huilcke de Pa
ffuer haffue opuecht i riiget / Nogle Thur
sforster haffue wdualt til Keysere Koning
Alfonsum wti Hispania/ for hans ruffhed
Koning aff Ryld oc dygdelighedt / Dette er den Alfons
Hispania. sus / som haffuer mōgit forbedret den edele
Konst Astronomiā / oc lod der wti gøre man
ge Konstlige Bøger/ Men Alfonsus ville icke
tage seg dett Riige an/ Endoch att Passuen
formanede hannom der til / fordi hand sahe
Richardus vel / att de Passuer kunde icke lenge vere en
aff Engels drechtige med de Keysere / Nogle Thurfør
land. ster wdualde Richardum den Konings bro
der

der aff
sel / me
ander q
Albertus
Urbanus
Clemens
hugge C
wenighe
passued
aar / pa
10. Hand
etter han
atter end
dett att

M

Anno
fere Rude
Landge
et Confit
oc Keyser
ligerus
giffue.

Then fierde Monarchi. 226

Der aff Engelland / oc fulde hannom til Bas
sel / men det riige ville icke anname hannom.

Effter Innocentio / bleff passue Alex
ander quartus / wti denne tiid hassue lessuet
Albertus magnus oc Thomas Aquinas.

Effter Alexandro quatto / vor passue
Urbanus quartus.

Effter Urbano quarto / bleff passue
Clemens quartus / hand hassuer ladet aff
hugge Cunradinum / Cunradi søn.

Effter Clemente quarto / bleff saadan
wenighedt for den wduelgelse skyld / att dett
Passuedømme vacerede / oc stod ledigt i 2. Vor fngem
aar / Paa dett siiste bleff wdualt Gregorius Passue i 2.
10. Hand formanede de Churførster strax^{aar.}
effter hand vor bleffuen Passue / att de skulle
atter endrechtelige wduelge een Keisere / paa
dett att riiget skulle icke aldeles vndergonge.

Rudolff den 27. Tydske Keysere.

Anno Christi 1273. Er wdualt til Key
sere Rudolff een Gressue til Habsburg / oc Rudolff
Landgressue i Elsas / oc regeret 19. aar / hand Gressue til
er Confirmeret aff Passuen / den tiid Passuen Habsburg
oc Keyseren vore til sammens wti Lausana /
ligeruis som desse gamble veriff til Fiende
gissue.

Sf q Bis

Then fierde Monarchi.

Bis sexcenti septuaginta tresq; steterè

Anni, Lausana dum Rex & Papa fuere.

nota

hieri

Esopi Sa
bel.

Men Rudolphus ville icke drage til
Italien/ haffuer oc icke songet den Keyserlig
Krone aff Passuen/ Men pleyde sterke at recu
tere det Sabel Esopi/huorlunde den rest sag
de til Løffuen i hulet / att hand torde icke
gonge ind til hinde/fordi at alle fodspor syn
tes vel att haffue indgonget / men hand for
nam ingen att gonge wd igen/ Saaledes sa
he hand ocsaa / att hans forfedre vore saare
veldige dragne til Italien/ Men de vore ilde
hiem komne igen / Doch haffuer hand wd
sendt een Stadholdere til Italien / Huilcken
de Steder haffue mesten parten annamet.

Othac
rus rex Bo
hemie.

Sørst sette seg op emod hannom Bes
hemen oc Beyern / Men Beyern bleff strax
hørsam/Othacker den Koning aff Behemen
ville icke vere hørsam/der offuer haffde hand
wthan all rett indtaget Osterrige / som vor
nu ledigt for wthan arffuing / oc retteligen
burde att komme til riiget igen / Rudolff sen
de den Burggraffue aff Morinberg til Bes
hemen / oc bad hannom vere hørsam oc aff
trede fraa Osterrige / Men Othacker ville
icke / Derforre drog Rudolffus til Osterrige/
effter mögen forhandling som hand til bød
med den Koning aff Behemen/belagde Vien
oc tog det Land ind/ oc gjorde et stort slaug
hoff

Th
hoff
Othack
den Ke
sin Søn
Alt saa
forlenig
denne dag
affkom
Carolum
hans Bi
n
naadelig
lod hann
men/ De
lig Man
gunden v
med mach
ste Stede
hannom
oc Bern.
A
Gressue
Sturtga
siste ford
An
let een stor
der bryde
hielp aff
uer hand
fridsamt
wenighe

rehi.

fj. steter

Papa suere.

de drage til

den Keyserlig

e stene at reu

de den reff sag

hand torde icke

alle fodspor syn

e / men hand for

en / Saaledes sa

ndrede vore saae

Men de vore sda

affuer hand wds

italien / skulden

aten anuumer.

nod hannom Bo

Beyern bleff stor

ming aff Bohem

affuer haffde hand

sterrige / som vce

ing / oc retteligen

gen / Rudolf sin

corinberg til Bo

re hysam oc w

n Othacker vde

ius til Osterreich

som hand til bo

nen / belagde vce

orde et stort slag

hoff

Then fierde Monarchi. 227

hoff Andersbruck / Anno 1278. der wti bleff
Othacker i hiel slaagen / Saaledes behiølt
den Keisere østerrige / oc haffuer siden giort
sin Søn Albertum til Hertug i Østerrige /
Altsaa er nu Østerrige bleffuet en Keyserlig
forlening / aff denne Alberto haffue end nu i
denne dag de Hertuger aff Østerrige deris
affkomne / ind til den aller løffligste Keyser
Carolus quintum oc Koning Ferdinandum
hans Broder.

Albertus
dux Aus
trie.

Men Keyser Rudolff handlede doch
naadeligen med Othackers søn Venceslao /
lod hannom beholde det Kongerige Behe
men / Denne Venceslaus er hollen for en hel
lig Mand / Rudolff haffuer oc tvinget Bur
gunden vnder lyelsse / wti Elsas haffuer hand
med macht vundet oc straffet nogre oprøis
ske Steder / som haffde giort forbund emod
hannom / som er / Hagenau / Colmar / Zurich
oc Bern.

Den hells
ge Wences
laus aff Be
heimen.

Anno 1286. haffuer hand anfallet
Greffue Ebrart von Wirteberg / oc belagt
Sturtgarden / doch bleff den sag paa dett
siste fordragen aff den Biscop aff Mengs.

Anno 1290. haffuer Rudolffus hol
let een stor Rigsdag til Erfordt / oc lod ne
der bryde 60. Slot wti Döringen / med deris
hielp aff den stadt Erfordt / Saaledes haff
uer hand kommet dett gangste Tydskland til
fritidsamhedt igen / wti huilket store krig oc
wenighedt haffde verit paa alle sider i lang

Erfordt.

S f i q tid

9

Then fierde Monarcht.

tiid den stund de haffde ingen Keisere / oc
haffuer atter opreyt thet forfaldne Ruge / oc
døde Anno Christi 1292.

Effter Gregorio 10. vor passue Inno-
centius quintus.

Effter Innocentio quinto bleff passue
Adrianus quintus.

Effter Adriano quinto vor passue Jo-
hannes 21. en lege oc Medicus.

Effter Johanne 21. bleff passue Nico-
laus tertius / hand begynte att gifre sine
tuende Brødresønner til Koninger offuer
Italien / then ene wti Etruria / then andre i
Longobardia / den stund Keiser Rudolff
haffde saa mōgit att bestaffe i Tyskland / oc
Funde icke drage til Italien / Men the Ste-
der som hiølle med Keiseren / forhindrede
thenne anslag / oc Rudolffus sende en Stads-
holdere til Italien.

Effter Nicolao tertio bleff passue Ho-
norius quartus.

Effter Honorio quarto vor passue Ni-
colaus quartus.

Adolff then 28. Tyds- ste Keisere.

Anno

2
sere Al-
tilform
anschen
Weng/
mer til
oc bleff
di hans
sior h
hand in
then be
hād dro
Albrech
med sine
ther bet
der Land
des achte
oc drog t
slang i
Freiburg
strax bo

22
i Rügen
veldigt h
førster ti
oc vñal
tug aff
Men Ad
macht /
Adolff /

Then fierde Monarchi. 228

Anno Christi 1291. er vdualt til Kets ^{Adolffus de Massa}
 fere Adolff een Greffue til Massa hand vor
 tilforn hof Keker Rudolff/ oc haffde en stor
 ansehn / oc saa vor hans Broder Biscob til
 Mentz / for hans hielp skyld er Adolff kom
 met til Riiget / hand haffuer regeret 6. aar/
 oc bleff siden affset aff the Churførster/for
 di hans formuge vor mogit ringe til saadan
 stor høgmechtrighedt / der til med haffde
 hand ingen løfte wti sin handel / Dette vor
 then bespønderligste krig som han førde/ att
 hād drog ind i Døringen/ Fordi Landgreffue
 Albrecht til Døringen vor bleffuen wens
 med sine Sønner / Dieter oc Fridrich med
 thet betdne kindben / oc solde Keker Adolff
 det Landgreffuedømme Døringen/ Saale
 des achtede oc Adolff att ophøffue sin slecht/
 oc drog til Døringen/ oc gjorde ther ett stort
 slaug / belagede Crugberg / Franckensten /
 Freiburg / Men Fridrich iagede hannom
 strax bort igen.

Atu vor ther stor wrolighedt oc oprør
 i Riiget/ att mand nøddis til att haffue ett ^{Adolff}
 weldig hofuit / Derfor komme the Churførster ^{affset.}
 til hobe wti Mentz oc affsette Adolff
 oc vdualde til Keker Albertum then Hertug
 aff Østerrige / Keker Rudolffs Søn /
 Men Adolff tæckte at beholle thet Riige med
 macht/ Derfor drog Hertug Albrecht emod
 Adolff/ oc the gjorde ett slaug hof Worms/
 S f uij wti

Then fierde Monarchi.

wit huleket Adolff er omkommen / Anno
1298. ligeruist som thesse Vers vduise.

Anno milleno trecentis, bis minus annis,
In Iulio Mense, Rex Adolphus cadit ense.

Effter Nicolao quarto bleff passue Ces-
lestinus quintus / hand forlod thet passue
dømme oc gaff seg i Alþster.

Effter Celestino 5. bleff passue Boni-
factus 8. om hannom skriffuer mand / att
hand hassuer bedraget Celestinum / oc hassu-
er thalet til hannom egenom ett røst / ligeru-
ist som thet skulle verit en Engle røst / saa
lydendes / att Celestinus skulle viige fraa
passuedømmer / oc giøre Bonifacium til
passue. Hand hassuer opuect store krig wit
Italien / oc excommuniceret then Konink aff
Francherige / oc gaff then Keisere Alberto
den Francherigeske Titel / paa det att Tyske
land oc Francherige skulle saaledes aff then-
ne orsage røckes oc feide med huor anden /
paa det siiste bleff hand fongen / oc døde i
fengsel / Derfore hassuer mand saa skriffuit
om hannom / Intrauit ut uulpes, regnauit ut
lupus, mortuus est ut Canis.

Albertus primus then 29. Tydske Keisere.

Anno

Then fierde Monarchi. 229

Anno 1298. haffuer begynt att regere
 Albertus/ en Hertug til Osterruge/ Keiser
 Rudolffs Søn oc regeret 10. aar/ hand haff- <sup>Albertus
off Osterruge.</sup>
 uer slaget Keiser Adolff. Passue Bonifacius
 ville med thet første icke confirmere hånom/
 Men siden confirmeret hand hannom/ then
 Koning aff Franckertige til had oc modståd/
 oc forhegede hannom emod Franckertige/ oc
 gaff hannom den Titel/ Koning til Francke-
 ruge/ Men then Koning aff Franckertige
 gaff Alberti Søn en Syster/ saa att Alber-
 tus haffuer inthet bedressuit emod han-
 nom.

Hand haffuer giort en tog i Behemen/
 oc gjorde sin Søn Koning til Behemen.

Baiern oc Mentz gjorde en forbund
 emod Albertum/ defore haffuer han then-
 nom offuerfallet oc tuingede thennom til vn-
 derdanighedt.

Endeligen er Albertus i hiel stungen
 aff sin Broders Søn/ oc nogre Gressuer
 i Osterruge. Oc maa vel se/ att Gud vil saa-
 ledes heffne Keiser Adolffs død/ fordi hand
 vor doch att ligeuel hans Herre. Thesse <sup>Exempel
om heffne.</sup>
 misdedere som stunge Albertum i hiel haff-
 ue oc saa songet theris løn/ Fordi Gud lader
 icke oprør oc mord bliffue wstraffet.

Efter Bonifacio s. bleff passue Be-
 nedictus decimus.

S f v

Then

9

Transla-
tio sedis
Apostolice

Then fierde Monarchi.
Then Romiske stol bleff
transfereret fraa Rom til
Gallia.

Efter Benedicto decimo / bleff vda
ualt til Passue Clemens quintus en Frāgos/
hand absolueret den Koning til Frāckeri-
ge aff bande/oc hiølt seg til Lugdun i Frān-
ckerige/Oc fraa denne tid/det er anno 1305.
haffuer den Romiske stoel oc Passuen icke ve-
rit til Rom / men i Frāckerige til Auin-
74. aar.

Frāckeri-
celli.

Wti denne tid haffue de Fratricelli
verit til / dett haffuer verit den gantske ler-
dom oc vesen Anabaptistarum vederdøbere/
hulcke end nu paa denne tid løbe galne
mange steg. Oc siuge / att mand skal intett
haffue / dett oss selffue til hører / oc att de
Christne skulle inthet regere offuer huor an-
den/oc anden slig Dieffuelst fantasie.

Om Tyrcken.

Orthoman

Wti denne Alberti Austrickt tid / es
den slecht Orthoman bleffuen veldig hof de
Tyrcker/withaff huldten slecht de Tyrckiske
Konger som nu ere haffue deris her Roma-
me.

Genet

Then fjerde Monarchi. 230

Henricus 7. falles Lu-
celburgensis / den 20. Tyds
ste Keyser.

Anno Christi 1309. Et til Keyseren wdu-
alt Henricus en første aff Lucelburg / oc res-
geret 6. aar / Sordi den stund Passuen lag i
Grancertige / achtede seg den Koning aff
Grancertige at bliffue Keyseren / oc mente att
Funde det foruersfue hof Passuen / Men pas-
suen oc Grancertige til sammens / Funde oc
icke lange fordrages / Derfor practicerede
Passuen med de Churførster / huilcke i lang
tid Funde icke bliffue endrechtige om den
wduelgelse / att de skulle hasteligen wduelge
den første aff Lucelburg / Huilcken paa den
tid vor prisset for en viss oc aluarlig streng
første / oc strax hand vor wdualt / confirmere
de Passuen hannom / Saaledes feylede den
Koning aff Grancertige sine anslag / med
huilcke hand forhobedes at komme det Ri-
ke vnder seg.

Med det første haffuer Henricus ta-
get det gangste Land fraa den Gressue aff
Witteberg for hans whørsamhed emod
riiget. Sin egen Søn Johanni haffuer Johannes
hand giffuit den Konings døtter aff Behem
men / Saaledes er Johannes een første aff
Lucelburg / som vor Caroli quarti fader /
worden Koning til Behemen.

Der

Then fierde Monarchi.

Der nest er hand dragen sterck til Ita-
lien met ett stort thal Gold/ oc taa hassue
de Italianer icke i long tid frøchtet nogen
Keyser/saa mōgit som denne. Nogle Ste-
der ville icke giffue seg / for end hand motte
vinde dennom med macht / som vor Crema
oc Bricia/de andre hassue giffuit seg / Till
Rom er hand frønet til Keyser / Florenz
hassuer hand hordeligen belagt / oc er i den
beleggelse/ som mand schriffuer/wthaff giffe
Henricus er forgiff
uen i Sa-
cramenter
aff een sort
Monck.
for giffuen / med thet hellige Sacramente /
Den Passue vor oc saa nu strax beredt / att
excommunicere hannom / tha hand be-
merckte / att hand ville bliffue saa veldig wri
Italia.

Ludouicus Bauarus

den 31. Tyske Keyser.

De emod hannom er

wdualt Fridericus Auf-
striacus.

Ludouicus Anno Christi 1314. Komme de Chura
Bauarus. fforster til sammens Mētz / Trier oc Colne /
Johannes Koning til Behemen / Rudolff
Tuende Pfalzgreffue / Rudolff Hertug til Saxon /
Keyser Voldmar Marggreffue til Brandenbug/ oc
wdualdes paa den dag Luciae/ er Ludouicus Bauarus
een dag. bleffue wdualt aff Mētz/Trier/Koning aff
Behe

Behem
borg /
ualt f
de Chu
dome
Rom /
wuelg
wri Ty
ge hyl
gen / S
andre
den son
lod pa
aar.

den slot
miste m
de Lud
Koff f
met de
aff K
ning til
Nornb
Lupold
Komme
douic
cus ble
rort ro
den Ba
fiden f

Then fierde Monarchi. 231

Behemen oc den Marggrefue aff Brandenburg / Ther emod er paa samme dag wds
ualt Fridericus den Hertug til Osterreich aff
de Churförster Colne / Pfaltz oc Saxon / Lud
donicus bleff Erønnet til Acken / Fridericus til Fridericus
aff Osterreich.
Bonn / Wthaff denne attskillige partiske
wduelgelse / er ett stort Bellum cunle vorden
wti Tydskland / Til den Hertug aff Osterreich
ge hiølle seg Passuen / Franckeringe oc Hung
gern / Suaben / Pfaltz / Strasburg / oc mange
andre Steder / Men Gud hialp Ludouico /
den som mynst macht haffde / oc seg icke for
lod paa menniskelig hielp / hand regeret 33.
aar.

Anno 1315. Hiølle de ett sloug hof
den Slot Nechar / wti huilcket begge parter
miste mōgit folck.

Anno 1323. S. Michaelis affren giord
de Ludouicus ett stort slaug med Friderico / Lupold aff
Osterreich.
Hoff Friderico waar hans broder Lupoldus
met de Suabiske oc Sutzere / oc een stor hob
aff Hungenen. Hoff Ludouico vor den Ro
ning til Behemen / oc den Burggraffue til
Norinberg oc andre Förster flere / Nu haffde
Lupoldus seg försömmet at hand kunde icke
komme offuer vandet / Saaledes sloug Lu
donicus den Osterreicheske Herr / oc Frideri
cus bleff fongen aff een Franck / Balles Ebo
rart von Mosbach / hand spørde hannom til Fridericus
bleff fong
gen aff
Mosbach.
den Burggraffue aff Norinberg / huilcken
siden forskickede hannom til Ludouico. Den
tid

Then fierde Monarchi.

tilid Lupoldus sahe att han kunde icke hielpe
then andre hob/er hand fallen i saadan vrea
de/att hand ville stunget seg self i hiel/haff
de icke hans eigne tienere thet forhindret/ oc
rade hannom/ att vinge aff oc giffue seg icke
i større fare / Men endoch Lupold forspogte
siden mange Practicker hof passuen oc
Francheruge / att gifre hann Broder ledig
oc løff med macht / tha kunde thet inther
hielpe hannom/fordi then Koning aff Fran
ckeruge tog seg then sag icke mogit an. Fri
dericus lag 3. aar fongen paa ett Slott i
Baiern/oc bleff siden løff giffuen formedelst
venlige handel oc vilkor / att hand skulle aff
trede fraa Ruet/Saa ville Ludouicus atter
indsætte hannom i Osterruge / oc dete stede
alt saaledes/ att Ludouicus haffuer naade
ligen handlet med sine Fiender/ Endoch Lu
poldus haffde stæge tilforn anrichtet mange
oprør oc vro/ lod ocsaa icke aff / effter Fri
derici forløffning.

Ther effter excommuniceret passue Jo
hannes 22. the Keisere Ludouicum/for then
ne sag skyld / att hand brugede Keiserlig
macht oc Jurisdiction wt Italien / for end
han fick sin Krøning / her wtass er en stor
seisna efftersølget i Tyssland / oc haffuer
varet 24. aar / Saa at mange Steder i Ri
get / oc Førster ere bleffne oprøriske emod
huor anden / oc then ene part haffuer lagt
seg effter att fordriffue then anden oc foraa
ge. We

Ludouicus
er handsett
aff ringe
orsage.

ge. O
begere
icke fu
then p
hanne/
Men h
ne proc
siren aff
passuen
anden/r
seg/ att
Koning
vel fort
begyndi
haffue d
verit paa
oc stæffu
ren / som
Tydske
hollet se
uen haff
hannom
W
anhang/
Romiske
kommet
gen the
en Bisce
Colum
spdt har
Ludouic

ge. Oc endoch att Ludouicus haffde offte
 begeret then Absolutio / haffuer han doch
 icke fundet hinde bekomme / Endoch att
 then Passue Benedictus som bleff effter Jo
 hanne / oc mange andre høge oc drebelige
 Mend haffde oc saa nechtet oc forskudt then
 ne Process som vor tilforn giort emod Kei
 seren aff Johanne / Saa haffuer mād end nu
 Passuens oc Keiserens skriffter emod huor
 anden / wri huilcke Passuen mōgit berømmer
 seg / att haffue macht att sette oc affsette alle
 Koninger oc Keisere / oc kand man ther wri
 vel formercke / att Passuen haffuer saadant
 begyndt emod Keiserē aff ringe orsage / Ther
 haffue doch att ligenel mange lerde Mend
 verit paa samme tid / som haffue anfechter
 oc skriffuit emod Passuens Edict om Keise
 ren / som vor Okam oc andre / oc haffuer de
 Tydske Sørster bode Versselige oc Geistlige
 hollet seg til Keiseren / til det siiste att Pass
 uen haffuer dresfuit nogre Sørster til at falle
 hannom fraa oc vduelge en anden Keiser.

Wri Italien haffde Ludouicus en stor
 anhang / then Galeacius til Meiland oc thet
 Romiske Radt begerede att Ludouicus ville
 komme til Italien / Alsaa er Ludouicus dra
 gen ther ind / oc bleff frønet til Meiland aff
 en Biscob / oc til Rom aff then Cardinal de
 Columna / med hans Keiserinde / som haffde
 født hannom een Søn til Rom wed naffu
 Ludouicus Romanus / huilcken then Keisere
 haffues

Galeacius

Ludouicus
Romanus

Then fierde Monarchi.

haffuer siden giffuit the Marggrefsfuedøma
me Brandenburg. Hand gjorde ocsaa til
Rom en Passue Petrum de Corbaria / hand
bleff strax der effter bort førdt til Aquino til
Johanne 22. hand lod kaste hannom i fengo-
gel oc the wti bleff han død.

Wti medel tiid haffuer Ludouicus ma-
nigfoldigen oc saare ydmygeligen begeret
then absolutio/ oc kunde hinde icke bekom-
me / Men then Passue drest thenne sag saa
vidt/ att Anno 1346. haffue the Churførster
aff Ments/ Trier/ Colne/ Behmen oc Saren
forsamlet seg til Lugelburg/ oc gjorde en an-
den Keisere/ oc vdualde Carolum then fierde
en Marggrefsfue aff Moravia/ then Konin-
ges Søn aff Behemen / thenne Carolum
haffuer Clemens sextus som vor tha Passue/
confirmeret / Men effterdi att Acken oc den
Stad Colne ville icke anamme hannom/ bleff
hand krønnet til Bonn.

Carolus
quartus
bleff vds-
valt.

Om Nicolao Augusto til Rom.

Ala denne tiid haffuer seg
en stor dorhedt oc galenskab begiff-
uit til Rom / En Falles Nicolaus/
Statskriffuer til Rom/ vor bleffuen
veldig i Rom oc regeret then gangste Stad/
fordi

fordi d
Thenn
gustum
end nu
get / D
Stades
gens sag
rolum /
hannom
nom / E
med Si
foriagi
dige A
quartus
menniff
hand si
An
rus / Th
Regens
hand ar
mede h
rolus g
uerffuet
offuer et
saa fast
thers A
absoluti
oc hand
dell/ att
de hollet
han ocsa

archi.

grefsedms
rede ocsaa til
baria / hand
til Auinio til
annaom i feng

Ludouicus ma
gelagen begeret
inde i de bekom
off theenne sag
me the Churfpr
Behmen oc Sac
g/ oc gjorde en
rolum then fiadi
uita/ then Konin
thenne Carolum
nrore tha Passue
di att Adm oc den
mme hannom/ blef

Augusto

n.

id haffuer seg
galenfab begi
n falles Nicolaus
Rom/ vor bleff
den gangste Sac
ford

Then fierde Monarchi. 233

fordi de Passuer vore end nu i Grandertige/
Thenne Nicolaus Kallede seg Tribunum Au-
gustum/ oc vdskeff sine breff/ att Rom vor
end nu thet offuerste oc rette hoffuit wti Riis
get / Derfore haffde hand macht paa then
Stades vegne Rom / att forhandle alle Riis
gens sager. Hand citeret Ludouicum oc Car-
olum / att the skulle bode møde i rette for
hannom / oc stille derts sager ind for han-
nom / Saadan dorhedt bedreff han møgen/
med Steder oc Koninger wti 2. aar. Tha
fortiagede Passuens anhangere thenne elen-
dige Augustum / hand flyde til Carolum
quartum / Men Carolus sende thet arme
menniske til Passuen til Auinio / thet bleff
hand sett wdi fengsel

Nicolans
Augustus.

Anno 1347. døde Ludouicus Bauar-
rus/ Tha ford Carolus wtaff Behemen til
Regensburg med ett stor tal folck/ thet bleff
hand anammet for Keisere/ Ther nest anam-
mede hannom ocsaa Norinberg / Fordi Car-
olus gaff tilkiende / att hand haffde for-
uerffuet en naadelig absolutio aff Passuen
offuer then store synd/ att the haffde tilform-
saa fast hollet med Ludouico. Til Basel vor
theris Burgemeister befalet att begere then
absolutio paa then menige Stades vegne/
oc hand suarede / det hand mente for ingen-
dell/ att the haffde giort wret i det the haff-
de hollet Ludouicum for Keisere/ Saa mente
han ocsaa/ at Ludouicus vor ingen Bette-
re/

G g

Men

9

Then fierde Monarchi.

Men ville mand absoluere dennom aff derts
Synder / det kunde hand vel lide.

Der moles
hannom
wd med
den samme
steppen

Anno 1348. Vor end nu stor weniga
hed effter Ludouici død / Menz / Psaltz / Bran
denburg oc Saren / hans søn / som hialp til at
velge Carolum / Komme til sammens oc fors
skude oc nectede Caroli vduelgelsse / oc bes
gerede Eduardum den Koning i Engeland
att annamme dert Keyserdømme / men hand
ville dert icke gøre / der nest wdualde de Fri
derick den Marggrefssue til Meyssen / Denne
ville icke gøre krig med Behemen sine Na
bor / oc forderffue sit arffue Land / der fors
ville hand icke heller annamme riiget.

Günther Graffue till Schwartzburg vdualt til Keyser.

Günther
aff Swartz
burg.

Anno 1350. Vor Günther Gressue
til Schwartzburg wdualt til Keyseren wt
Frankfort / doch icke aff alle Churførster /
hand tog seg dert Riige an oc vor saare vel
berøst / saa att Carolus torde icke hannom
anfalle / den tid hand lag til Menz / Men
Günther bleff forgiffuen med gifte / oc døde
strax til Frankfort / Saaledes bleff dert
Riige hof Caroli / hand kom til Frankfort
oc bleff annamet for Keyser.

Effter

nes 22
Lodo

nedict
de pro
anficht
nom / de
Kongel
de Ben
soluere
gers L
giort i
dictus
strax d
bleff der

mens 6
emod
ligen /
handle
ymyg
til Vier
fiop d
ledes er

W
ne til
haffue
aff den

Then fierde Monarchi. 234

Effter Clemente 5. vor passue Johanne 22 / hand hassuer den fromme Keyser Ludouicum Bauarum excommuniceret.

Effter Johanne 22. bleff passue Benedictus 11. Denne hassde Johannis handel oc process emod Ludouicum altid tilform anfechtet / oc hassde gerne absolueret hannom / da hand vor bleffuen passue / Men the Konger aff Franckrige oc Neapolis trusse de Benedictum / att hand icke torde strax absolueret hannom / oc den tiid samme Koningers Legater fortalde / at Ludouicus hassde giort mōgit emod Passuen / saarede Benedictus / Imo nos fecimus contra eum / oc strax der effter døde Benedictus / der fore bleff denne sag saa hengendes.

Benedictus
hassde
gerne
absolueret
Ludouicum.

Effter Benedicto 11. vor passue Clemens 6. hand fornyede den excommunicatio emod Ludouicum oc forfulde hannom grueligen / Endoch att Ludouicus lod nock for handle sin sag om fridt / oc bød seg gantze ydmygeligen til alle vilfor wti dett Concilio til Vien i Gallia / Denne Clemens hassuer Egipt den Stad Numio i Franckrige / Saaledes er den Stad kommen vnder Passuen.

Wti denne tiid ere store hobe Soldt dragne til sammens i Tyskland oc Velskland / De vesen att hassue seg selfue hudstruget / oc måge hūdret aff denno ere komne til Spier paa en Rgis
Eg 11 dag /

9

Then fierde Monarchi.

dag/ och affue der fore giffuit stor geistliga
hedt / Saa att de Burgere affue dennom
indbudet til gest for deris Gudelighet/ det
te vor ett vederdøbere anslag oc sørgeligt
vesen oc dorhedt om det affde fonget store
framgong/ derfore er dett oc strax fordømpet
oc forbudet .

Effter Clemente 6. bleff Passue Inno-
centius 6 / wti hans tiid er Carolus quartus
bleffuen Erøndt til Rom.

Carolus quartus then 32. Tydske Reysere.

Carolus 4.

Anno Christi 1350. Effter Gunthers
von Schuargburg død affuer begynt att
regere Carolus den fierde aff dette naffn/ een
boren Sørste til Lucelbog / Johannis Søn
som vor Koning til Behemen/ oc vor Henric
ti Lucelburgensis søn / oc affuer Carolus
fra dette aar/ Anno 1350. regeret 28 aar.

Anno 1355. Er Carolus dragen til Ita-
lien / oc de Steder affue hollet seg horsa-
me emod hannom / til Rom er dett gantske
Radt / oc all ehrligt folck gonget hannom
emod / Da er hand oc selff stigen fraa sin
hest / oc lod seg til fods anname / Siden er
hand bleffuen Erøndt aff den Cardinal Ho-
stiensis/ nogre Steder wti Italien som hørde
Passuen

passu
rolus
denno
re sint
i Itali

let Gre
macht
aff de
Spyer

dragen
gre op

Ca
fore/ de
dige rye
omslaa
rier de

uer gi
honde
slutter
affuer
praga
jede id
til se
Kong

wduel
anden

archi.

stor gæstlige
affue demom
elighedt/ det
ig oc spørgelge
e fonger store
stor fordømp

aff passue Inno
Carolus quartus

rtus then
eylere.

Effet Gunthers
haffuer begynt att
e aff dette haffu/ en
og / Johannis S
men / oc vor h
oc haffuer Carolu
o. regeret 13 aar.

Carolus dragen til
fue holler sig hof
om er dett gæst
let gonger ham
elft stigen fraa
nname / Siden
den Cardinal
Italien som h
passue

Then fierde Monarchi. 235

passuen til oc vore whørsamme/haffuer Car
rolus indtaget passuen til gode / oc tuingede
dennom vnder lydelsse til passuen/ ytherme
re finder jeg icke/ huad hand haffuer handlet
i Italien paa denne reysse.

Anno 1360. Haffuer Carolus ansat
let Gressue Ebrart von Wirttemberg med stor
macht / doch er den sag bleffuen fordragen Wirtberg
aff de Biscoper Augspurg / Strasburg oc
Spyer.

Anno 1366. Er Carolus anden tiid
dragen til Italien oc til Rom/ att tuinge no
gre oprørske steder vnder lydelse.

Carolus haffuer belagt Vlm/ men huor
fore /dett finder jeg icke / Fordi de wforston
dige tydske Historici haffue icke betenckt alle
omslag oc orsager til hues handel oc Histo
rier de ville beschriffue.

Hand loffues oc mōgit/ att hand haff
uer giort den Gylden bulla/ wri huilcken alle Aurea bul
la.
honde ordinantz er herligen forsamlet oc be
sluttet som nytteligt er til frid / Behemen
haffuer hand høgt ophøffuit / den skole til Schola
Pragensis.
Praga funderet/ Men somme loffue hannom
icke i dette/ att hand lod den Frihedt komme
til Stranckerige / som hand haffde til dett
Kongerige Arelatensi.

Anno 1307. Haffuer Carolus ladet
wduelge sin søn Venceslaum til Keisere/ den
anden søn Sigismundo haffuer hand giffuit
Gg iij dett

9

Then fierde Monarchi.

Branden-
burg. Dett Marggrefssuedømme Brandenburg/
huelcket hand haffde kjøbt aff Ludouico
Romano.

Wirttemberg Anno 1377. Haffuer Gressue Vla
rick til Wirttemberg forloret ett slaug for
Keutlingen/ oc da ere mange gode mend om
komne.

Heluetia Schwizeren.

Schwitzer-
ste for-
bund.

paa denne tid er den forbund giort i
Schwizeren oc haffuer først Lucerna / der
nest Berna / siden Tygurum giffuit seg til de
Schwizer oc deris Naboer/ oc bleff den Edel
første Lupoldus Hertug i Osterrrige i hiel
slagen aff de Schwizere/ Anno 1355 / Men
effterdi at mand alle steg finder den Schwit
zerste Chronica/ görff det icke behoff/ all der
is handel her lenger att fortelge.

Effter Innocentio 6/ vor passue Vro
banus quintus.

Effter Urbano 5 / bleff passue Gre
gorius 11 / hand er kommen igen til Roma
der att residere / Anno 1376.

Scisma.

Effter Gregorio 11. er een stor weniga
hed vorden oc oprøst. Fordi de Italianer
giorde

giord
nom
De S
oc ka
igen
Roma
munc
Lunge
ste pa
til det

2

did be
Spn/
22. ac
Zuffe
ffuen /
om aff
stadelic
prester

gen aff
fengge
leg int

Then fierde Monarchi. 236

gjorde en Italum til Passue oc falledede hans
nom Urbanum 6. hand er bleffuen til Rom/
De Françoser wdualde oc en Passue i Italia ^{Tuende}
oc falledede hannom Clementem 7. hand drog ^{Rom tus}
igen til Auinio / Saaledes vor tuende steg ^{ende Pass}
Rom oc tuende Passuer / oc den ene excom ^{uer.}
municeret den andre/ Italia/ Tydskland / oc
Hungeren hylle seg til Urbano den Romis
ke Passue/ denne Scisma hassuer vaaret ind
til dett Concilium til Costantz 39. annos.

Venceslaus den 33. Tydske Keisere.

Anno 1378. Hassuer effter Carolt
død begyndet att regere Venceslaus hans ^{Vencesl}
Søn/ oc regerede effter sin faders død alene ^{laus.}
22. aar / wti hans tiid hassuer Johannes
Zuss til Praga begynt att predige emod Pa
ssuen / oc tog orsage aff den vdschrieffuelse
om afflatt oc indulgentijs / Saaledes er the
skadelige larom opreyst i Behemen emod
Prester oc Moncke.

Venceslaus bleff paa dett siiste fons
gen aff sin Broder Sigismundo / oc hollet i
fenggel til Vten/om denne Venceslao finder
leg intett mehr som verdigt er at schrieffue.

G g uij

Rupers

Then fierde Monarchi.
Rupertus den 34.
 Tydske Keisere.

Rupertus.

Anno 1400. er vdualt Keiser Rupertus
 en baren pfalzgreffue hof Rhin/oc reget
 10. aar/ Oc effterdi the Keisere haffde icke i
 langtud verit i Italien / ere the Galeacij til
 Meiland bleffne mechtige/ Florentz vor ocsaa
 opstiget oc fôrde krig emod Meiland / oc
 fôgte hielp hof Keiser Ruperto / Derfore
 drog Rupertus til Italien/ oc anfôld Galea
 acium/ Men then Hertug aff Osterruge/ oc
 den Biscop aff Colne droge fraa hannom saa
 hans macht bleff ringere / derfore kunde
 hand inthet beskaffe / oc endoch att hand
 forfôchte mange practicker/ drog hand doch
 endeligen der fraa/ oc beskaffede inthet.

Effter Urbano 6. bleff til Rom passue
 Bonifacius 9.

Tre Pass
 ver paa en
 tiid.

Ther emod bleff til Avinio passue eff
 ter Clemente 7. Petrus Luna / vor Fallet
 Benedictus 12.

Effter Bonifacio 9. bleff til Rom In
 nocentius 7.

Effter Innocentio 7. bleff til Rom
 passue Gregorius 12. Thenne haffde til sagt/
 att vige fraa Passuedômmet / om Benedic
 tus ville oc resignere / Tha nu Benedictus
 icke vile

icke v
 en/ vi
 bleff
 desse
 re/ oc
 der qu
 ther er
 stancie
 fordi th
 ther se
 stanz
 Hono
 desse
 stancie
 gorius
 men /
 stanz.

leffue
 en Tar
 then g
 hund
 ser / M
 Asiam
 haffue

archi.

34.

re.

after Rupertus
Rom/ oc regeret
sax haffde icke
te the Galeach til
Gloria vor ocsaa
mod Nalland / oc
Ruperto / Derfore
m/ oc anspild Gals
aff Ostarringe/ oc
e fraa hannom saa
/ derfore funde
endoch att hand
ic/ dogh hand doch
Kaffede miter.

bleff til Rom passue

il Anno passue eff
Luna / vor faller

bleff til Rom

7. bleff til Rom
me haffde til sag
ner / om Benedic
ha nu Benedictus
idv rila

Then fierde Monarchi. 237

icke ville/ oc rømde fraa Aquinto til Hispania
en/ ville Gregorius oc icke resignere/ Derfore
bleff ett Concilium til Pisa/ ther wti bleffue
desse bode / Gregorius oc Benedictus affset
te/ oc bleff vdualt den tredie Passue Alexan
der quintus. Gregorius flyde til Arimino/
ther er hand bleffuen til det Concilium Con
stanciense. Alexander 5. bleff til Bononia/
fordi the Hungerke lage til Rom/ oc dressue
ther store Tyrannij/ oc spørde krig med the
Frantzoser om Neapolis.

Effter Alexandro 5. bleff passue til
Bononia Johannes 23. Saaledes haffue
desse tre offuerleffuit thet Concilium Con
stanciense/ Johannes 23. til Bononia/ Gre
gorius til Arimino/ Benedictus wti Hispan
ien / oc bleffue alle tre affsette til Con
stanz.

Om Tamerlane.

Wti denne tiid Ruperti / haffuer tha
leffuet een grusam Tyrann Tamerlanes
en Tartar / som haffde skipt draget egenom
then gangske Orient oc Asiam med 10. mal
hundret tusind Mand / oc ødelagt the Per
ser / Armentier / Syrier / Item Minorem
Asiam / Oc den Tyrckeske Keiser Paisasetum
haffuer han songet/ oc sett hannom ligeruis
G g v som en

Tamerla
nes Tyran.

9

Then fierde Monarchi.

Palasctus
i ett Bur.

som en fugel wri ett Bur/oc lod spře hannom
med seg til spott.

Sigismundus then 35. Tydske Keyser.

Sigismun
dus.

Anno 1410. er Sigismundus vduale
til Keisere effter Ruperti Død / hand vor
Caroli quarti Søn oc Markgreffue til
Brandenborg/ther nest er hand vorden Ro
ning til Hungenen oc Keisere/ oc hassuer res
geret 27. aar/hand vor en vüßlerd oc from
mer. Förste / der til med en Herlig Förstelig
Person / Fordi hans billede finder mand end
nu att sehe / saare vel oc Herlige bemalet
hoss then Edele oc velboren Greffue Höyer/
Greffue til Mansfeldt/hand hassuer fördr
store früg i Hungenen/ först med the Hun
gerske/aff huilcke hand er oc bleffuen fongen/
Med Tyrcken hassuer hand offte giort man
ge smaa Slang / Men siden att hand er
vorden Keisere / hassuer hand med hielp aff
alle Nation fördr en stor tog emod Tyrcken/
om huilcket ieg vil hereffter siige ythermere.

Om thet Concilio til Constantz.

Wti bes

Then fierde Monarchi. 238

Wti begyndelsen til sit Keiserlige Regimete er hand faren til Italien/ oc hassuer seg beradtslaget med Passuen om ett Concilio att afflegge then Scisma/ hand er ocsaa personlige dragen til den Koning aff Frankerige/ oc hassuer handlet med hannom att beuillige ett Concilium/ Altsaaledes er thet Concilium begynt til Constantz Anno 1414. Oc dette hassuer samtycht Passue Johannes / Sigismundus Cæsar / oc the Konger aff Frankerige/ Hispania oc Engeland / oc the Passue Johannes er selfsuer kōmen didt.

Keiser Sigismundus er kommen til Constantz paa den natt Natalis Christi / oc hassuer sunget det Euangelium i Messen liggeruis som en Diaconus / Ernt edictum a Cæsare Augusto / etc. Ther effter hassuer mand handlet i det Concilio om Johanne Huss oc hans anhengere / Johannem Huss oc Hieronymum verbrendt / Siden bleff ther forhandlet om then Scismate/ oc de tre Passuer / Johannes 23. Gregorius oc Benedictus bleffue affsette/ oc Ortho de Columna er vorden Passue oc kallet Martinus 5.

Dette fortyckte siden Johannes 23. atth hand hassde samtycht det Passue dōmme att forlade / oc ville tha hemmeligen rōmme ther fraa/ der til halp hannom Hertug Friderich aff Østerrige / Men Keiserens lod fonge Passuen i den flucht / oc kom

Then fierde Monarchi.

oc kom den Hertug aff Østerrige / Fridert a
cum i acht / hannom bleffue nogre Steder
fæa tagne/oc paa dett siiste bleff den sag ena
deligen saa fordragen / Att Fridericus motte
bede om naade / oc alle sine Land resignere
Keyseren / Tha beuiste Keyseren hannom
naade / oc gaff hannom atter sit Hertug
dømme igen.

Den aff sette Passue Johannes bleff
antuordet Ludouico Pfalzgrefue/hand spræ
de hannom til Manheim vnder Heidelberg /
der bleff hand foruaret i 3. aar / Siiden haff
uer Passue Martinus hannom atter igen
annamet til naade / oc lod hannom bliffue en
Cardinal / Saaledes er den skadelige Scis
ma ebland de Passuer aff stillet paa dett att
frind oc enighedt / Ende bliffue wti Christens
heden / oc denne handel drefte aleniste den løff
lige Keyser Sigismundus med stor flittig
hedt / oc bør derfor høgeligen att loffuis.

Saad sager ythermere bleffue for
handlet i dette Concilio vore her for langt at
fortelge / oc ehre sønderlige bøger trøchte
der om.

Om den Marggrefue til Brandenburg.

Anno 1417. Den første Søndag eff
ter Paske haffuer Keiser Sigismundus i sama
me

me Cor
derico
førsted
denbu
store tr
get i de
haffde b
der haff
slecht b
den/del
de offte
de ehre
store lo
re bliff
oc bes
uer høg
som Fall
mand i
Churf
første
re/oc h
dinal o
oc Mac
aff Gud
Derfor
oc brug
ehre/ie
anpøre
stenhet
anderl
stule v

archi.

ige / Siden a
nogle Steder
eff den sag en
dericus morte
and resignere
siden hannom
er sit Hertug

Johannes bliff
gressue/hand fru
en er Hadelberg
aar/Siden hann
annom atter igen
hannom bliffue en
m skadelige Sals
teller paa dert art
iffue wri Christen
eff aleniste den liff
dus med stor flittig
aligen art loffue
emere bliffue fer
vore her for langt
alige bøger trophu

rgressue
burg.

ffeste Søndag
Sigmundus i

Then fierde Monarchi. 239

me Concilio forlenet den lofflige Første Fritz
derico Burggressue til Norinberg/ det Chur
førstedømme oc Marcgressuekafft til Brā
denburg/for hans høge dygdelighedt/oc den
store trostak / som bemelter første emod rit
get i de aller vigtigste oc høgeste handel
haffde beuist / Men huilcke drebelige førster
der haffue stige verit i denne Burggressue
slecht bode for end de finge dette Chur oc sit
den/dett vore her langt art fortelge / oc ehre
de ofte benessnde tilforn/ Men her effter art
de ehre bleffne Churførster/haffue de mange
store lofflige sager forhandlet i riiget/Derfor
re bliffue de oc saa ofte benessnde her effter /
oc besønderlige i denne tids Historier bliff
uer høgelige priiset Marcgressue Albrecht/
som kalles den tydske Achilles. Saa ved
mand i det gangske Riige art desse tuende
Churførster / Marcgressue Joachim Chur
første til Brandenburg min naadigste Her
re/oc hans broder Marcgressue Albert Car
dinal oc Churførste Archebiscop til Mētz
oc Magdeburg etc. ehre høgeligen begassunt
aff Gud med viffhed oc all førstelig dygd /
Derfore ehre de oc fraam dragne for andre
oc brugede i de høgeste vigtigste sager/ som
ehre/icke aleniste den tydske Nations velfart
anrørendes/ men oc saa den gangske Chri
stenhedt i Riiget / Sordi dett fand doch icke
anderletz vere/ huor Regimente ehre / end de
skule regeres aff viffhedt oc forstond / om
de

Burggre
ffue Nor
rinberg.

Den tydske
Achilles.

9

Then fjerde Monarchi.

de skulde bliffue bestaendes / ligeruist som
vissshed siger i then hellige skrift / Per me
Reges regnant, &c.

Sisca. Effter det Concilio haffuer mand offte
draget ind i Behmen emod the oprøiske oc
vssindige fold som haffde tha neder brødet
oc plundert Kircker oc Kløster / oc theris
Hoffuigmand hed Sisca / Oc stor skade er
skedt paa bode siider ebland thennom som
haffde draget emod huor anden / Behemiske
oc Tydske / oc er endoch thenne sag icke kom
met til ende.

Sigismundus drog ind i Tyrkland. Sigismundus haffuer ocsaa forsamlet
en veldig tog / som tilforn er om thalet / emod
the Tyrcker / oc spørde med seg til Adrianopo
li / Tydske / Burgunder / Frantzoser / Hunge
rke oc Italianer / oc droge med thette fold
høge Sprister personligen / Keiser Sigismun
dus self / oc Philippus then Hertug aff Bur
gunden / Men the Frantzoser trettes om then
foregong / ther wraff bleff en wssickelig or
den att the Christne bleffue slagne / oc then
Hertug aff Burgunden fongen / oc Keiser
Sigismundus flyde til Cōstantinopel / Long
tid ther effter er then Hertug aff Burgun
den atter bleffuen ledig oc løst.

Historia Sigismundi med sin Tienere. Mand finder en høffuisk Historia om
Keiser Sigismundo / hand haffde en gammel
tienere i lang tid / huileken hand haffde giff
uet en søge ting / endoch att hand haffde el
lers etc

Then fierde Monarchi. 240

kers ett saare mildt oc Keiserligt hierte / oc
gaff rundeligen store gaffuer hen / ligeruist
som Leonardus Aretinus skriffuer om han-
nom / huilcken hand ocsaa haffuer sehet / oc
haffuer mögit hafft att handle for hannom
paa passuens vegne. Paa en tidt er Keise-
ren reden offuer ett vand / tha haffuer hans
hest stallet i vandet / oc hans tienere / som
redt strax for sin Herre / skempte oc sagde /
thenne hest haffuer liige sin Herres sind / Det
hörde Keiseren oc forundrede seg / oc ville
vide / huorfore hand dette haffde sagt / Tha
suarede hans tienere / Att hesten gaff ther
vand / som tilforn vor vand nock / Altsaa giff-
uer oc Keiseren thenom skenck oc gaffuer som
tilforn haffue nock selfue. Keiseren for-
merckte hans mening vel / att hand hema-
meligen mente hannom ther med / forde
häd haffde inthet besönderligen giffuit han-
nom / som en gammel tienere / oc sagde / att
thet haffde icke feilet paa hans side / at hans
ville haffuer io verit god nock / Men Herre
gaffuer komme icke dennom til som best for-
tiene thennom / men andre / huilcke the ere be-
skede aff lycken / Oc sagde att hand ville det
beuise hannom / naar hand kunde fange saa
mogen rolighedt. Siden ther effter att Kei-
seren kom att ligge stille paa en ortt / lod han
bestille tuende stobe / liige store oc paa een
form / i then ene lagde hand Guld / i then
andre bly / bode liige tonge / oc fälledde strax
dem

*Historia an-
140 stob*

Then fierde Monarchi.

den tienere for seg / oc sagde til hannom att
hand skulle velge / oc tage en aff thennom
huilcken hand ville / i then ene stob vor Bly /
i then andre Guld / den tienere vor bangt /
hand løffte de stober op / nu then ene oc tha
den andre / oc viste icke huilcken hand ville
beholle / paa det siiste tog hand then Bly
stob / Men strax hand tog loget aff oc sahe
det Bly / sagde Keiseren / Her kand man see
he / att ther haffuer icke feilet paa min gode
vilge / men paa hans egen wlycke / att hand
haffuer icke songet mehr aff meg tilforn.
Thenne gierning giffuer til kiende / att then
Keisere haffuer vuseligen betenckt / att all
velfardt er Guds gaffue.

Albertus
Auftriacus Keyser Sigismundus haffde ingen
Søn / men aleniste een Døtter / denne gaff
hand Alberto den Hertug aff Østerrige / der
med haffuer samme Hertug Albrecht fanget
de Kongerige Hungern oc Behemen.

Concilium Anno 1434. Then stund Sigismundus
dus leffde / er dett Concilium begynt til Bas
sel / ligeruist som dett vor tilforn besluttet i
til Basel. Constantz / att holle atter ett Concilium om
12. aar der effter / Men effterdi Keyser Si
gismundus døde / forhindrede passuen dett
Concilium / oc gjorde ett andet Concilium der
emod / Først til Ferraria / siden til Florentz /
derfore bleff det Concilium til Basel atskild /
fordi der achtede ingen potestat møget der
om / effter Sigismundi død.

Effter

archi.

Then fierde Monarchi. 241

Effter Martino 5. bleff passue Eugenius 4 / hand haffuer Sigismundum til Rom Erpnet til Keyser.

Albertus secundus / den 36. Tydske Keyser.

Anno Christi 1438. Effter Sigis^{Albertus}
mundi død er wdualt til Keyser / Albertus^{secundus.}
boren Hertug til Osterruge / Koning til Hun-
geren oc Behemen / oc regerede icke lenger
end 2. aar.

Nogre Behemer hengde seg til then
Koning aff Polen / oc ville vende thet Kon-
gerige Behemen til Polen. Saaledes førde
the aff Polen ett stor thall sold ind i Behe-
men / oc droge til seg the oprøriske Thabo-
riter / Emød thesse vdsende then Keiser
Marckgreffuen aff Brådenburg Albertum /
hand gjorde mange smaa slaug med then-
nom / til saa lenge att thenne sag bleff for-
dragen mellom Keiseren oc Polen.

Keiser Albertus drog med stor macht
til Hungern emød then Tyrck Amuraten / Amurates
som vor fallen ind i Hungeren / Men Amu-
rates bidde hannom icke / Fordi strax hand
haffde stormet oc vundet Sindonien / vigede
hand aff / oc vende seg til Greciam oc vande
Thessalonica / Men denne tog bleff Keiser
h b Albert

Then fierde Monarchi.
Albertus Franck/ oc lod seg føre til Vien/ der
bleff hand strax død effter saa dage.

Fridericus tertius den 37. Tydske Keyser.

**Fridericus
tertius.** Anno Christi 1440. Er wdualt til
Keyser effter Alberti død / Fridericus den
tredie aff dette nassin / een hertug til Øster-
rige/ oc regerede 55. aar.

**Johannes
Buntades.** Nu vor Sigismundi dotter / Keyser
Alberti hustru/fruchtsommelig/ Men nogre
aff de Hungenste ville icke tøjfue effter den
tilkommende arffuing/ oc wdualde den unge
Koning aff Polen Wladislaum/ doch vor der
een Stadhollere i Hungenen Johannes Hus-
niad/ Marthie fader / Denne Johannes Hus-
niad haffde affuundet den Tyrcke Amurati
ett stort slaug/ Saa at Amurates vor trengt
der til att gøre frid nogen tid lang / Men
der effter att Wladislaus kom til Hungenen/
forhobede nogre / Effterdi Polen oc Hunge-
ren sette deris macht til sammens/ at de kun-
de gøre een merckelig tog emod Tyrcken / oc
maa vel se att den unge Koning haffde lust
til saadan stor ehre / Derfore opbrødt Ju-
lianus Cardinal den dag oc frid som vor
giort med Tyrcken / vnder dette sken / Att
mand motte ingen frid gøre med Tyrcken /
for

for wt
sag geli
dreg
Verna/
nopol/
møgt al
fordi ha
formuge
hedt/oc
giort fri
den tid
aff den
aff radt
de hand
oc lod su
hannom d
oc een an
Søn / for
skulle blif
thesse hej
de i neds
hasteliger

Nu
acht oc for
de Hunge
endoch an
seg oc sa
haffue de
Warden

Then fierde Monarchi. 242

for wthan Passuens samtycke / effterdi then
 sag gelder den menige Christenhedt an. Da
 drog Wladislaus emod Amuraten ind til
 Verna/ dett liger icke langt fraa Constantis
 nopel/ Endoch att Johannes Huniad haffde
 mögit afftradt denne tog emod Tyrcken /
 Fordi hand wüste aller best sit eiger Soldts
 formuge/ oc Tyrckens store macht oc leyli-
 hedt/ oc haffde icke / for wthan store orsage /
 giort frind med Amurate / Oc süger mand /
 den tiid Wladislaus begerede hielp / oc folck
 aff den Valack Dracole / haffuer hand oc saa Dracoles
 aff radt denne tog/ Men doch att ligeuel sen Valachus
 de hand sin Søn fram med 2000. Heste /
 oc lod süge Wladislaw / Att hand skendte
 hannom der til med een kostelig snap hest /
 oc een anden slüg ville hand oc giffue sin
 Søn / fordi hand tenckte icke andet / end de
 skulle bliffue slaagne/ derfore skulle de haffue
 thesse heste haff handen / oc naar dem treng-
 de i nödsmaal / sette seg der paa / oc rende
 hasteligen der fraa .

Nu haffde de Tyrcker deris sag i stor
 acht oc forsyn oc anfiülle med fordel/ for end
 de Hungercke haffde giort deris orden / oc
 endoch att de Christne haffue redeligen verd
 seg oc saare mange Tyrcker i hiel slaget /
 haffue doch endeligen de Tyrcker behollet
 Warcken/ formedelst deris store forsamling/

h h h oc

Then fierde Monarchi.

oc den unge Koning Vladislaum i hiel sla
get / Der effter bleff den Cardinal Julianus
i den flucht oc i hiel stungen / Huniad vor een
forstandig Kriger haffde sin sag wri acht /
oc kom der fraa. Dette slaug er skedt / Anno
1444. den 10. dag Nouembris / Amurates
bleff effter dette slaug een Mahometisk
Monck / oc mente / hād haffde i sit regimēte
nock mandom bedreffuit / att hand haffde at
ter igen vundet ett sadant stort slaug / oc vil
le der effter icke mehr forspøge lycken / Men
Huniad offuerfiel de Tyrcker atter igen / oc
giorde dennom saa bangt / Att Amurates
bleff atter fallet til regimentet / att gøre een
tog emod Huniad oc driffue hānom aff Tyr
ckit / Siden der effter att Constantinopolis
vor forloret / oc Mahometes den Tyrckiske
Keyser førde een veldig tog i Hungern / da
sloug Huniad denne Mahomet / oc de Tyr
cker finge een stor nederlag / Her med reddes
de Huniades den gangste Europa / Sordi om
Mahomet haffde fonget sin framgong i
denne tog / haffde hand vel achtet seg til I
talien oc andre Land flere.

Effter Vladisla død haffue de Hun
gerste annamet den unge arffuing Ladisla
um Sigismundi dotter søn til Koning / den
ne Ladislaus er bleffuen død til praga effter
nogle aar siden hand vor opuerffen.

Delphinus
Armeniac

Anno 1444. Er den Delphin med
de

de 2
Hase
Man
send
Conc
tusind
er 4. t
Hafel.
fiende
ingen
ffue m
mang
Delph
morte
igen v

Albert
Riche
Falles
paar be
vaaret
uer de
slaget.

dragen
ne stor
hand b
ren K
hand E
serinde

Then fierde Monarchi. 243

de Armeniacis indragne til Elsas ind før
 Basel / oc haffue giort stor gruelig skade /
 Mand tencker att Passue Eugenius haffuer
 send hannom i Tydskland / att forstøre dett
 Concilium til Basel / Den Delphin haffde 25.
 tusind mand / Emod desse vdsende de Suis
 er 4. tusind mand att vndsette den Stad ^{Heluetfor}
 Basel. Desse 4. tusind haffue anfallet de ^{rum man}
 fiender oc seg alle saa ridderlige hollet / att ^{dom.}
 ingen er flydt / oc endoch att de motte oc bli
 ffue med slagne / fordi fienderne vore saa
 mange / Saa er doch saa mōgit vdredt / att
 Delphin haffde forloret 10. tusind mand / oc
 motte fly aff Tydskland med den andre hob
 igen vor.

Anno 1449. Haffuer Marggressue Den ^{Sten}
 Albert til Brandenburg førdt krig emod de ^{ders krig.}
 Ruchsteder Norinberg oc andre / dette krig
 Falles de Stederff krig / oc ere mange førster
 paa bode siider komne i dett spil / oc haffuer
 vaaret i 2. aar / Marggressue Albrecht haff
 uer dennom aff Norinberg otte gonge aff
 slaget.

Anno 1452. Er Keyser Friderick
 dragen til Italien / oc hannom vor alle veg
 ne stor ere vederfaren / Til Senis haffde
 hand brudlop med Leonora som vor een bo
 ren Koninginde aff Portugal / til Rom er
 hand Krønnet til Keyser oc Leonora til Key
 serinde aff den Passue Nicolao quinto / paa
 26 19 den

Then fierde Monarchi.

Den 18. dag Martij/Tha hand ford igen fraa
Rom/ haffuer hand til Ferrara giort Bots
sinn Estensem til Hertug / siden er han faa
ren til Venedigen / oc bleff ther i 10. dage/
Jeg haffuer hørdt aff een drebelig Mand /
som sagde att then Hertug aff Venedigen
haffde sagt til hannom/att den tid hand vor
Senator/ oc tiente til Bords for Keiser Fri
derich oc then Hertug aff Venedigen/ hørde
hand/ att Keiser Friderich sagde offuer mala
tid/ Att hand ville vere the Venedigers go
de venn oc frundt / saa lenge hand leffde /
men hans effterkommere skulle gijøre the
Venediger store skade.

Naar Constantinopel bleff vundet aff Tyrcken.

Anno 1453. paa den 29. dag Maj /
Keiser Cō. haffuer Mahomet den Tyrckiske Keiser vund
Constantinus. det then Stadt Constantinopel effter lang
beleggelse / med en stor storm / oc ther wt
bruger saadanne grusamme tyrannij / att
mand kan thet icke nogit sinde fuldsige med
ord. Then Keisere Constantinus er i hiel
stungen hoff Stas porten/ den tid hand fly
de / hanff hoffuit haffuer Tyrcken sett paa
een stage / oc lod hannom bere om kring i
Staden. Ett Crucifix haffuer hand ladet
opreisse

opre
Det
haff
oc
rind
er oc
pind
siden
oc
brug
off
alum
rann
oc b

Biscop
doffu
ere
greff
terich
nom
aff
Land
Siden
Stad

Glott
sine

Then fierde Monarchi. 244

opreisse i Staden / oc ther offuer skreffuit /
 Dette er the Christers Gud / thet Crucifix
 haffuer hand befalet att kaste til med dreck
 oc skarn oc hønliche bespotte. Then Keiser
 rinde oc hindes Døttre oc andre Edele Fru
 er oc Jomfruer lod hand føre til seg i ett
 pancket / tha ere the først bleffue skende / oc
 siiden hugne oc martyriceret i støcke / Dette
 oc andre slige Exempel / som de Tyrcker
 bruge dagligen emod the Christne / Skulle
 oss io formane oc opuecke / til att handle
 aluarligen emod saadanne forgruelige Ty
 rannij oc bestier / oc Guds obenbare fiender
 oc bespottere.

Bespotte
 se emod
 Christi bilde
 lede oc
 Crucifix.

De Tyrcker
 ere bestier
 oc icke Ty
 ranner.

Anno 1461. haffuer Passuen affset then
 Biscob Dieter aff Isenburg / oc gjorde Ad
 dolffum aff Nassau til Biscop / ther wtass
 ere store krig begynte wri Riiget / Pfalz
 gressue Friderich ville beskytte Biscop Die
 terich / tha opreyste Keiseren emod hans
 nom / Virteberg / Baden / oc then Biscob
 aff Meng / the droge ind i Pfalzgressuens
 Land / oc bleffue fongede aff Pfalzgressue
 Friderich / Anno 1462.

Friderichs
 Palatinus.

Ther emod vandt Biscop Adolffus den
 Stadt Meng wri thet samme aar.

Anno 1463. er Keiser Friderich i det
 Glott til Wien hordeligen belagt vorden aff
 sine eigne Borgere / det haffuer hans egen
 Broder Wien.

Keiser Fri
 derich bleff
 fangen til

hij

Broder

Wien.

Then fierde Monarchi.

Broder Albertus hannom anrichtet/ oc paa den tid hassuer then Koning Georgius aff Behemen vndsett oc reddet Keiser Friderich oc foriagede the Burgere.

Nassia.
Carolus
aff Burgunden.

Anno 1474. hassuer Carolus then Hertug aff Burgunden belagt Neus ett heele aar/ for thenne sag Skyld / Att thet Capitel til Colne hassde foriaget theris Biscob Rupertum/ hannom ville Carolus atter indsette. Men effterdi att Carolus hassde i framsett/ att tage thet Stiffet Colne fraa Kiget oc legge thet vnder seg/ Rustet seg Keiseren/ oc drog stard emod hannom/ oc hans Hoffuigman vor Marggrefue Albert til Brandenburg / oc Kigens Senderick Hertug Albert aff Saren/ Endeligen effter mogen forhandling er Carolus aff dragen/ Tha siiger mand att thet giffteremaal Maximilian / med Caroli Dotter skal første tid vere besluttet.

Carolus
bleff slagen for
Nanse.

Gransene

Anno 1477. er Carolus then Hertug aff Burgunden bleffuen offueruunden hof then Stad Nanse aff det Soldt i Lothringen oc Schuizeren / Fordi Carolus hassde taget Nanse fraa den Hertug aff Lothringen / oc samme tid hassde han indtaget then Stad Gransen oc andre Fleck fraa de Schuizeren/ oc til Gransen lod hand henge 512. Tydske.

Effter Caroli død hassuer Franckerige begynt att tvinge Slandern oc Brabant vnder seg/

der
re Fr
ther
Carol
le blif
begifu
no 147
oc han
Maria
Marin
Hertug
ledes
gen op
guern
Land

At
til Keis
dag
bertus
i then
Italia
første

At
reder
dane til
Stasosi
att Sei
landen
aff Br
milianu

Then fierde Monarchi. 245

der seg / oc ere for then sag skyld bleffne sto-
 re krig / Men the Burgunder ville icke att
 thet Land skulle komme fraa then Dotter <sup>Maximilia-
 anus sic</sup>
 Caroli / oc handtlede / att Caroli Dotter skul-
 le bliffue Maximiliano Keiser Friderichs son <sup>Caroli
 Dotter aff
 Burgunden</sup>
 begiffuen. Saaledes er Maximilianus An-
 no 1477. inddragen til Brabant vel berust /
 oc hannom bleff begiffuen then Sørstinde
 Maria Caroli Dotter / Der med haffuer
 Maximilianus offuerkommet thet veldige
 Hertugdømme Burgunden / oc haffuer saa-
 ledes den titel oc navn Østerrige høgeli-
 gen ophøffuit / oc gjorde mange store lofflige
 gierninger / til att beholle oc forsuare the
 Land emod Francherige.

Anno 1486. er Maximilianus vdualt
 til Keisere oc Krønert til Aften / paa den 10.
 dag Aprilis / Den tid er Martgreffue Al-
 bertus til Brandenburg død til Franchfordt
 i then Keiserlig vduelgelse / huilden oc the
 Ithalici Historici høgt berømme for en viff
 Sørste oc mechte Kriger.

Anno 1487. er Maximilianus med for <sup>Maximilia-
 nus bleff
 fongen til
 Brack.</sup>
 rederij vorden fanget aff sine eigne vnder-
 dane til Bruck i Glanderen / formedelst the
 Franchosische practicer / Men strax der effter
 att Fridericus Keisere vor dragen i Neder-
 landen met thet gangske Ruge / haffue the
 aff Brugk atter ladet then Koning Max-
 milianum løff igen.

Sh v Anno

Then fierde Monarchi.

Anno 1490. Haffuer Maximilianus
igen indraget sit arffue Land Osterreich /
hulcket den Koning Matthias aff Hungeren
inde haffde oc nu vor død.

Anno 1463. Er Keyser Fredericus
den tredie død til Lynz / oc begraffuen til
Vien / wri dette aar vore de Tyrcker indfald
ne til Croatien / emod dennom er Maximi-
lianus som den tiid lag i Osterreich / dragen
med 15. tusind mand / saa att de Tyrcker ere
atter rømbde til bage igen.

Efter Eugenio 4. bleff Passue Nicolaus 5. hand haffuer Krønde Fredericum till
Keyser / oc haffuer de lerdemend wri Ita-
lien saare naadeligen vnderhollet / oc besøn-
derlige de / som haffde rømbt fraa Constanti-
nopol til Italien / nemlig / Gazam / Trapez-
zontium / Argyropylos / formedelst hulcke
alle gode Konster ere atter fornyede oc for-
bedret.

Gaza Tra-
pezontius.

Efter Nicolao 5. bleff Passue Calis-
tus tertius.

Neneas
Sylvius.

Efter Calisto tertio / vor Passue Pius
2. tilforn Fallet Neneas Sylvius / oc haffde
verit Keyser Frederichs Cangelier / hand for-
samblede ett stort thal Soldt aff alle Land
emod Tyrcken / Men den stund samme soldt
drog til sammens / døde hand / oc dett Soldt
skildes att.

Efter

Then fierde Monarchi. 246

Efter pio 2. bleff passue paulus secundus.

Efter paulo secundo/vor passue Xystus quartus / wti denne tiid / Anno 1480. Mahomet
haffuer Mahomet den Tyrckiske Keyseren bes
lagt oc vundet Hydrunt i Italien oc brugte vundet Hydrunt.
de der stor forskreckelig Tyrannij/Oc vor Italia i saadan stor forskreckelse oc jammer /
att den Passue Xystus tenckte att fly til Galiam / Men Mahomet er da strax bleffuen
død / efter hand haffde songet Hydrunt aff
Guds eigen forsyn / Saaledes haffuer Gud
affuerget hannom / att drage lenger i Italien / Wti medel tiid frugede Alfonso then
Koning aff Neapolis med Senis/Men strax Alfonso
hand fick de budskab om Hydrunt/ford hand
hasteligen hiem i sit Kongerige igen/ belagde
de oc vandt Hydrunt fraa de Tyrcker igen /
oc efterdi att Mahomet vor død/oc de Tyrcker
motte giffue seg hiem igen att der skulle
icke bliffue oprør i deris Rige / haffuer Alfonso
letteligen vundet den Stad igen / oc
fordressuit de Tyrcker aff Italien.

Efter Xysto 4. bleff passue Innocentius octauus.

Efter Innocentio bleff passue Alexander 6. hand haffde een Søn Duc Valentin/den gjorde hand til een Spræte til Verbin /
hand

Then fierde Monarchi.

Dett Rim
o Cæsar o
nullo . hand førde dette Rim o Cæsar o nullo / Keya
sere eller plat inthett / men paa dett siiste
bleff hand gangske intett / fordi hand bleff i
hjel stungen for sin eigen vnderlige practis
ca oc store wtroskab .

Att Trycke
böcker . Begyndelsen til dett Tryckerij / setter
mand vnder Keyseren Friderick den tredie / oc
siiger mand att denne Konst / att trycke bö
cker / skal vere paa funden til Ments / Anno
1440 .

Ad skinde
med böcker fast eldre / oc skal ocsaa vere paa funden i
Tydskland / Anno 1380 .

Maximilianus den 38. Tydske Keyseren .

Maximili
anus . Anno Christi 1494 . Haffuer Maxia
milianus begynt att regere effter sin faders
død / med huilcken hand i 8. aar regeret haff
uer / oc haffuer siden alene regeret 25. aar /
Men endoch att hans regimente vor suacht i
begyndelsen / haffuer hand doch siden ther
effter mōgit ophøffuit dett Tydske Riige .

Carolus
Gibbosus . Wti begyndelsen dett regimentes
Maximiliani er Carolus gibbosus Koning
til Franckeriige inddragen til Italien oc
haffuer indtaget Neapolis / oc er i dett an
det aar atter hiem faaren til Galliam / Da
haffuer Ferdinandus Junior igen vundet
Neapoles

Neap
ihel
den
att b

store
Braba
med si
giort
haffue
den he
vel p
nogen
vel vi
forsan
te gem
til Mo
milian
gestas
een ti
Conf
een li
schrif
tine re
anslaa
ind p
git ho
Da h
bliffu
lod h
eterel

Then fierde Monarchi. 247

Neapolis/formedelst Maximiliani hielp / oē
ihel slaget oc foraget de Gallos / huilcke
den Koning haffde der igen ladet effter seg
att beskytte Lander.

Maximilianus haffuer førdt mange
store krig/Sørst i Niderlanden/ Slandern oc
Braband / wti huilcke hand haffuer selff
med sin eigen hand beuist stor mandom oc
gtort mange lofflige gerninger / aff dennom
haffuer ieg nogre hørdt / men ved doch icke
den handel alt sammens / Oc mōtte mand
vel ønske/denne loff lige første til ehre / Att
nogen vore doch een tud / som denne handel
vel viste/ oc ville hanff Historier ordentligen
forsamble/oc hans anslag/ mandom oc sto
re gerninger retteligen beschriffue/Pirkamer
til Morinberg haffuer meg sagt / Att Maria
milianus haffuer selffuer beschriffuit sine res
gestas wti nogre aar/oc sagde/ Att hand vor
een tud faaren med hannom fraa Linda til
Constantz/ Oc da Keyseren haffde nu fonget
een liden rolighedt i skibet/ Fallede hand een
schriffuere til seg oc dicteret hannom paa la
tine res gestas vnus anni / med alle hōde
anslaag/orfage oc circumstantier / Men den
tud Pirkamer mente/ at Keyseren haffde no
git himeligt at schriffue/ville hand aff viget/
Da haffuer Keyseren befalet hannom at
bliffue sidende oc høre til med / Om afftenen
lod hand hannom lesse/ hues hand haffde dic
teret oc schriffuit/ oc att spurde Pirkamer /
huor

Then fierde Monarchi.

huorledes hannom behaffuede saadan rytter
latine/ oc sagde/ att hand ville thet saaledes
gerne forsamle/ att lerde Mend/ som i frams
tiden ville samme handel beskriue / Kunde
aff saadan hans forklaring oc vdskrifter
fange thet wi then rette grund med alle
omslag oc orsage / Dette sagde oc saa Pirs
Kamer att thet vor to saa ren oc klar latine /
som nogre Tydske Historici hassue end nu
her til dagen skriffuit i nogre Historier /
hand hassuer oc søgt oc begeret thenne vds
skriffte effter Maximilian død / oc hassuer
then icke kundet ossuerkomme. Dette er nock
sagt om then Nederlandiske handel.

Wirtens
berg bleff
ett Hertug
domme.

Anno 1495. er Wirteberg bleffuit
ett Hertugdomme/ oc Gressue Ebrart først
giort til Hertug til Vormis paa een Rugs
dag.

The Schui
ger enod
Osterrige

Anno 1499. hassuede Schuizer be
gynt en krig med theris Naboer som hø
de til det Huss Osterrige / Derforre motte
nu Keiseren hasteligen drage aff Gelderen/
huor som hand hassde end tha mōgit att
bestaffe / til att redde oc vndsette sine fiere
vnderdane i Osterrige / oc ere thet skede
mange sma slag/ saa man hassuer beregnet
20. tusind Mand / som ere omkomne paa
bode sider / Endeligen bleff then sag for
dragen.

Anno

vegn
Doch

stand
hassue
Buer
oc han
begiff
Buer
oc the
Men
hans
miste
Keiser
Ocha
Behem
gressue
ser M
naade
ther ic
then g

2
Hertug
de han

ni s
zug til
vor 2

Then fierde Monarchi. 248

Anno 1501. ere Korf neder faldne alle Korf sym
vegne i Tydskland paa menniskernes Kleder/ tes paa fles
Doch er saadant offte skede tilforn. derne.

Anno 1504. haffuer thet Baierste Krig Baierste
standet / wti huilcket Keiser Maximilian Krig.
haffuer beskyttet de Herrer til Mønckhen oc
Baierm emod then Pfalzgreffue Philippo
oc hans søn Hertug Rupert / som vor tha
begiffuen med Hertug Georgij Dotter aff
Baierm / oc ville ther met arffue Landshut
oc then omkringligende part aff Baierm/
Men Hertug Rupert døde i samme Krig oc
hans fjerstinde med / oc then Pfalzgreffue
miste en stor part aff sit fjerstedsømme / som
Keiseren fick oc then Hertug aff Wirteberg/
Oc tha haffuer Keiseren slaget een stor hob
Behemer / som vore vddragne then Pfalz
greffue til hielp. Siden ther effter tog Kei
ser Maximilian then Pfalzgreffue atter til
naade igen / som en naadig vüff Keiser /
ther icke ville giøre nogen foruandtling wti
then gamle Churfjerstelig skick oc ordinanz.

Anno 1505. belagde Keiseren then
Hertug aff Geldern til Arnheim / oc tvinge
de hannom til att giffue seg.

Anno 1506. er Philippus/Maximilian philippus
ni søn / then Koning til Hispanien oc Herz Maximilian
tug til Burgundien / bleffuen død / tha hand an søn.
vor 25. aar gammel.

Anno

Then fierde Monarchi.

Then krig
med Vene-
digen.

Ludouicus
Koning i
Francherit-
ge.

Julius pa
pa hiolt et
slag med
Francherit-
ge paa Pa-
schedag.

Anno 1507. haffuer Keiser Maximilia-
nus begynt ett stort langtuarigt krig med
the Venediger / Wti huldert mange store
slag ere skede oc vnderlige foruandling /
Koning Ludouig til Francherige vor med
thet første hof the Venediger / siden gaff
hand seg til Keiseren / Then Passue Julius
vor med the første hof Keiseren / siden gaff
hand seg til de Venediger / The Venediger
forloredet theris beste Steder / Veronam /
Paduam / Teruis oc mange andre / Men
strax som Passuen gaff seg til de Venediger /
ville then Koning aff Francherige oc ansala
le Passuen / oc haffde end tha Keiserens
folck hof seg wti Italia / Nu besochtede
seg Keiseren / om then Franzos fick offuer
handen / att hand skulle ocsaa ville til Nea-
polis / oc maa vel se til Rom / oc siden no-
git begynde / som kunde vere emod Riiget /
oc stode icke til att lude oc affuerge / Derfore
sende hand sit Rad den Cardinal aff Salza-
burg Mattheum Lang til Passuen / att gi-
re frid / for end then Koning aff Francherige
ge oc Passuen komme til nogit slag med
huor anden / Julius vor sare vel gerust med
Spanier oc Italianer / oc mente att thet
skulle icke feile / derfore ville hand ingen frid
giore / Men gjorde ett stort slag med then
Koning aff Francherige hof Rauenna paa
paschedag Anno 1512. Men Passuens folck
bleff slaget / oc vore tha 16. tusind Mand
omkomne

omko-
saa al-
tid /
verge
vor
att gi-
att M-
ning af
te pass-
oc Sch-
morte
igen /
ne for-
bleffue
førster
nemlig
Men-
herm-
der V-
the G-
aff B-
Rhine-
March
haffue
radet
til O-
til S-
gertin

Then fierde Monarchi. 249

omkomne/ Mand finder oc icke nogit andet
saa aluarligt oc hardt slaug ind til denne
tid / huor som the haffue saa mandeligen
verget seg paa bode sidder/ Effter dette slaug
vor Julius glad/ att hand kunde komme til
att gifre frind med Maximiliano/ oc paa det
att Maximilianus kunde komme then Ro-
ning aff Franckerige wt aff Italien/ opuech-
te Passuen oc Keiseren/ Engeland/ Tyskland
oc Schuizeren emod Franckerige/ Saaledes
motte nu Kongen aff Franckerige til bage-
igen / oc siden ere the Venediger oc saa bleff-
ne fordragne med Keiseren.

Anno 1519. er Keiser Maximilianus
bleffuen død/ oc thet samme aar ere the Chur-
førster komne tilsammens til Franckfordt/
nemlig / Albertus Cardinalis Biscop til
Mentz/etc. Markgessue til Brandenburg/
Herman Biscop til Colne een Graffue von
der Vind / Richard Biscop til Trier/ een aff
the Greiffenflou/ Koning Luduigs Botskaff
aff Behemen / Ludouig Pfaltzgressue hof
Rhin/ Frederich Hertug til Saxon/ Joachim
Markgessue til Brandenburg/ etc. Thesse Carolus
haffue endrechteligen effter theris gode be-
rad vdualt til Keisere Carolum then Hertug
til Osterrige / oc Burgunden / oc Koning
til Hispanien/ paa den 25. Junij.

Effter Alexandro 6. bleff passue Pius
tertius/ hand døde strax ther effter.

Effter Pio tertio vor Passue Julius se-

Ji cundus/

Then fierde Monarchi.

cundus / emod hannom vor ett Concilium
forreffuit aff then Cardinal Bernardino
vnder then Venediger krig / oc vor then sag
nogit nehr kommet til en Sessina / huor som
then fromme Keisere Maximilianus haffde
thet icke sponderligen aff stillet med sin store
vijsghed oc forstand.

Martinus
Luther.

Efter Julio secundo bleff Passue Leo
10. een sön Laurentij Medicis / Wri denne
tid Leonis / Anno 1517. haffuer Martinus
Luther først begynt att predige oc skriffue
emod thet Afflad / oc ere siden mange dis
putationes opuechte / wraff huilcke stor split
oc wenighed er vorden i Tyskland oc ander
steg.

Carolus den fempte aff det naffn / then 39. Tyd ste Keyser.

Carolus
quintus.

Anno Christi 1519. er vdualt til Key
sere / Carolus den fempte aff dette naffn /
Keyser Maximilianis Söns Sön / Koning
til Hispania / Hertug til Österrige oc Bur
gundia / Oc bleff Pfaltzgreffue Friderich be
sticket aff the Churförster til Hispanien att
forkynde Carolo then Keiserlige vduelgelse /
Der paa er Keiser Carolus Kommen til
Tydskland i det efter fölgende aar / oc bleff
König til Aken.

Anno

Then fierde Monarchi. 250

Anno 1525. er Franciscus Koning til
 Frantkerige bleffuen fangen aff Keyfers
 Caroli Krugsfolck i ett slag for Pauw
 Longobardia / oc bleff siden sendt til Si
 Spanien / hannom haffuer endeligen then
 Reisere icke aleniste naadeligen løff giff
 ut / oc atter igen indsett i det Kongerig
 ge Frantkerige / Men haffuer ocsaa giffuit
 hannom sin egen Søster / med naffn Ro
 nunginde Leonaram. The Hoffuizmend i
 forbenessnde slag vore / Gressue Nicolas von
 Salm / Her Georg von Fronsperg / Marx
 Sittich / Den Hertug von Bourbon / Then
 Markgressue von Piskera.

Franciscus
 aff Frantke
 rige bleff
 fongen.

Wri dette aar haffue the Bønder i
 Tydskland seg opreist oc giort ett forskreket
 ligt oprør wri Elsas / Schuaben / Frantken /
 om kring Rhin oc i Döringen / Men the Sør
 ster toge seg aluarligen fore att stille oc for
 dempe dette oprør med mækt / oc bleffue
 mehr end hundred tusind Bønder slagne als
 le vegne paa tre Monaters tiid / En aff
 thennom kalles Schapler haffde giort 12.
 Artickler om then Christelige fruhed / eblåd
 thennom vor dette en besønderlig / Att man
 skulle icke giffue Offrigheden skat / etc. For
 medelst desse Artickler vor mesten parten aff
 then meninge Mand opreist emod Offrig
 heden oc sit Herskab. Wri Döringen til
 Møhlhussen vor een Predicant med naffn

Den sorte
 hob oc bon
 de Krig i
 Tydskland.

Schapler

Ji 9

Thomas

Then fierde Monarchi.

Thomas
Myntere.

Thomas Myntere/ hand gaff fore/ att hand
skulle reformere Kircken/ oc berömmade seg/
att Gud haffde hannom det sönnerligen
obenbaret/ oc giffuit hannom det suerd Ge-
deonis/ til att straffe oc slaa the wgdelige/
oc sörde then meninge Mand wd paa Land
det/ oc lod thennom plundre Edele Mends
huss oc Alöster/ Men then sörste aff Saxon/
oc then Landgreffue aff Hessen slouge then-
ne gantzke hob/ oc finge then Myntere oc
sörste parten aff hās selskab/ oc lode thenom
affhugge/ Thenne Myntere haffuer atter
sörst begynt then lerdom oc vildfarelse/ om
the Vederdöbere/ huilcken end nu giör stor
splitt oc wro i mange Land. Wti dette
Vers ere the aars tal beregnede nar som det
te skede bode met then Koning aff Francke-
riige oc med the Bönnder.

Captus erat Gallus, coeunt cum rure cohortes.

Decolani-
padius.
Suinglius.

Anno 1525. haffuer Johannes Deco-
lanius til Basel oc Ulrich Suinglius
sörst ladet skriffte vdgange/ wti huilcken the
haffue fornyet then fordombde vildfarelse
oc Ketterij Berengarij/ Att Christi legoma-
me oc blod skal icke vere varhaffteligen wti
Christi Naduere oc Sacrament / Endoch
then wfindige Mand Andreas Carolostadi-
us haffde begynt att foregiffue thenne wlust
oc galenskap i det andet aar tilforn.

Carolosta-
dius lerd-
ett Ketter-
rij Beren-
garij.

Anno

Then fierde Monarchi. 251

Anno 1526. haffuer den Tyrck Soliman i krig slaget then Koning Ludouig til Hungern.

Anno 1527. haffuer then Hertug aff Rom bleff Burbon indførdt Keiserens Krigsfold for vundet aff Rom / oc indfallet i Staden med macht / Caroli Krigsfold. oc haffuer plundret Staden oc belagt Passau i det Slot Engelborg / oc tog hannom til fange / Doch haffuer then lofflige Keiser re siden atter giffuit hannom naadeligen De Passau uen bleff løst igen / saaledes att betage større wenig fongen. hed i Christenheiden / oc haffuer mand samme aarss thal i desse Verff.

*Altera post captos Gallos, populique furores,
Æstas te capta Roma cruenta fuit.*

Anno 1529. er Keiser Carolus dragen til Italien / oc bleff anammet med stor erheff alle Stæder oc Stæder.

Wt dette aar er den Tyrckiske Keiser Soliman in Octobri dragen i Tydskland / med hundred tusind oc 40. tusind Mand sterck / som the haffue selfue siden berømt met seg til Cracouia / oc haffuer nogen tid long belagt then Stadt Wien i Osterruge oc hardt stormet til hannom / Men pfaltz greffue Friderich som vor en Hoffuizman forordineret aff Riket emod Tyrcken / haffuer hasteligen forsamlet ett thal fold / oc forskickede det fram til Wien tre dage for

It iij

end

Then fierde Monarchi.

end Tyrcken kom der fore oc belagde Staden / ebland dette soldt til Wien vor Pfaltz greffue Philippus / oc Gud haffuer betedt sin naade / saa att Wien er mandeligen vorden beuaret / oc den Tyrck er dragen ther fraa med skamme oc med stor skade / De Budskaff aff Polen sagde / att Tyrcken haffde forloret for Wien oc tha han drog ther fraa / mehr end 60. tusind Mand / oc en part aff thenom bleffue slagne oc skudtne for Wien / oc somme ere omkomne i den afftog aff hungar oc kuld / Dette aarss thal om thenne beslegning finder man i desse Vers.

*Cesar in Italiam quo uenit Carolus anno,
Cincta est Ripheis nostra Vienna Getis,*

Anno 1530. paa den 22. dag Februart er Keiser Carolus vorden Kønnet til Keisere / aff passue Clemens til Bononia med stor Herrlighed oc solemnitet.

Then Altes
gesdach til
Augsburg.

Siden ther effter er hand dragen i Tydskland / oc indkommen til Auspurg Corporis Christi afften / huor som hand tha haffde forskreffuit en Rüks dag / oc vor ther mesten parten alle Førster / oc vndfinge thes Herre oc Keyseren med stor reuerentz / Oc endoch att Keiseren tog seg fore alle sager att forhandle til gode / oc komme then store wsamdrethighedt som vor wti Religionen til frid oc enighedt / Saa er thet icke
doch

chi.

Then fierde Monarchi. 252

Doch Kommet til ende/ Men endeligen haffuer Keiseren ett Edict ladet vdgonge / att holle the gamle seduanlige Ceremonier oc lerdom i then Romiske Kircke.

Wti samme aar paa den 8. dag Octobris / haffuer verit til Rom een saare stor Vandflod / som the haffde aldrig sehet tilforn / oc haffuer standet stille i 24. timer / saa att vandet stod saa høgt i Campo floror / som ett glassuen / oc haffuer ther forderffuit store bygninger mure / huss oc goz.

Vandflod
til Rom.

Efter Leone 10. vor Passue Adrianus en Tydskman fødder til Traiect.

Efter Adriano bleff Passue Clemens 7. oc bleff fongen til Rom aff Keyfers Caroli Kriigsfoldt / for thenne sag skyld att hand haffde giort forbund med then Koning aff Franckerige oc sende hannom hielp emod Keiseren / Men Keiser Carolus haffuer loffligen oc Keiserligen handtlet / oc ville inthet wfrønteligen gjøre emod Passuen / Men lod hannom venligen løff igen / oc gjorde frind med hannom / att ther skulle icke giffues orsage til nogen større wenighed i Christenheden / oc kom siden til Italien efter thenne forhandling / oc tha haffuer samme Passue Clemens 7. Erønnt thenne fromme Keisere Carolum 5. med stor Herlighed til Bononia.

Clemens
7. bleff
fongen.

It us

Serdt

Then fierde Monarchi.
Ferdinandus den 40.
Tydske Keyser.

Ferdinandus
König.
König.

Anno 1530. Er Ferdinandus König
til Hungenen oc Behemen / Erzhertug
til Osterruge etc. Keyser Caroli broder wd-
ualt til Romiske Keyser/ligerust som man-
ge Keyser tilforn hassue i deris luffs tid la-
det wduelge andre luge med seg/paa dett att
dett Ruge kunde hassue nogen viss successor-
ren/Vaar som den andre aff siölle / saaledes
at forhindre oc betage wfrind oc frug ebland
försterne i ruget / oc skede thenne wduelgelse
til Colne/ Anno 1530.

Cometa.

Anno 1531. 3 Januario er Koning
Ferdinandus effter hans wduelgelse bliff-
uen fröndt til Aden / Wti samme aar hass-
uer mand sehet een Comet wti Tydskland /
Italia oc Gallia/ oc syntes förste tid ved den
6. dag Augusti / oc hassuer med dett förste
begynt att skene i nogre dage om morgenen
for solens opgang / oc siden effterfulde hun
solen/oc om afftinen effter solens nedergang
vor hun sehet ved 3. wger ind til den tredie
dag Septembris / oc hassuer gonget offuer
de regn Cancrum/Leonem/Virginem oc Li-
bram / tha er hun forgongen oc syntes icke
mehr.

Den krig
ebland de
Swigere
indbyrdes.

Strax der effter in Octobri er kommet
een krig i Swigeren/Sordi/ Att de Tygurne
aff

Then fierde Monarchi. 253

aff den stad Zurich haffde belagt de Lands
vege for deris Naboer til Zyg/ Wri/ Sueis/
vnderualden oc Lucern / oc lode thennom in
thet til spres/ Saa att de haffde stor nød for
brød oc salt/ Derfore wddroge desse beneffne
de Steder Zugia/Wria/Suigia/Syluia/ oc
Lucerna emod dennom aff Zurich / oc der
bleffue de aff Zurich tre gonge aff slagne eff
ter huor anden/wri dett første slaug er ocsaa
den Predicant aff Zurich Ulricus Zwinglius
i hiel slaagen / i medel tid vor der flytteligen
handlet aff deris Nabor Strasburg oc Co
stanz att fordrage desse besorne Suigere/ oc
dett alarom bleff siden aff stillet den tid 6.
wger vore forgongne / Oc achter mand att
paa deris side aff Zurich / er ved 5. tusind
Mand i hiel slagne / oc paa den andre side
icke mange/oc haffuer mand dett arff tal om
samme krig i desse verff.

Zwinglius
bleff slagen

Occubuit patrio bellator Cinglius ense, 1535
Et pressa est armis gens populosa suis.

Anno 1532. Er Keyser Carolus at
ter dragen aff Brabant til høg Tydskland/
oc indkommen til Regenspurg om fasten /
Huor som hand haffde da forschriffuit een
Krigsdag / oc samme tid er Koning Ferdia
nandus ocsaa inddragen med hannom til Re
genspurg / Siden ere de Riichsteder ocsaa
der til komne / oc vore der mange Spøster i

Den Krigs
dag til Re
genspurg.

Si v

eigen

Then fierde Monarchi.

eygen Person oc somme haffde deris budskab
der hen forskicket / Oc haffuer mand da en
drechteligen samtyckt een merckelig hielp oc
tog emod Tyrcken / oc paa dett att alle stand
i rüget kunde alle til hobe gøre denne hielp
stadeligen for wthan hinder / haffuer Keyse
ren beuilliget / att handle oc gøre een früd oc
feulig dag om alle Religionens sager / Oc
effter Keyserlig befalning om denne früd att
gøre / haffuer den Cardinal oc Erchebiscop
til Mennz Albertus / oc Pfaltzgreffue Ludowig
bode Churförster / handlet i denne sag /
med Hertug Johans Friderich Förste aff
Saxen / huilcken hans Herre fader Hertug
Johannes Churförste til Saxen / haffde for
skicket i sin Sted / oc med dennom som vore
forskickedede aff Landgreffue Philippo til Hes
sen / oc med de andre som vore i forbund med
Churförsten aff Saxen oc Landgreffuen til
Hessen / oc vore de her om forsamlede Först
til Suinfordt / oc siden til Norinberg / oc
haffue beneffnde tre Förster den Cardinal oc
Erchebiscop til Mennz / Pfaltzgreffue Ludowig
oc Hertug Johans Friderich til Saxen /
troligen oc flytteligen arbeydet her wri / oc
haffde stor møde / Att forhandle den sag til
bestendiger früd / den gangste Christenhede
til gode / Men endeligen haffuer Keiseren
den früd oc dag saaledes beuilliget / til ett
Concilium / eller om saa vore att inthert
Conc

Conc
ander
le att

Johan
Solim
senbur
rumaa
den he
for en
mehre
hoffte
hardt
storne
dragar
re Nec
stema
giffue
nom t
gøre s
Kunge
Solck
ne.

tere C
forunn
hand
Rüget
alle sta

tehi.

eris budst
mand da ma
felig hielp oc
att alle stand
Denne hielp
affuer Keyse
fere en frid oc
ms sager. Oc
in denne frid att
al oc Erbscop
alingsaffue Ludow
Olet i denne sag
derich fere aff
te fader haring
aren / haffde for
vannom som vore
Philipp til Keyse
vare i forband med
e Landgraffuen til
forfamlende fere
til Norinberg / oc
er den Cardinal oc
falsgrefue Ludow
adrich til Saxen /
eyder ha wti / oc
handle den sag til
fere Christenhe
haffuer Basreen
beulliger / til ett
vare att inthet
Concil

Then fierde Monarchi. 254

Concilium Kunde bliffue hollet / till een
anden Rüksdag / wti huldken ther skul
le atter handtes om Religionens sager.

Wti thette aar Mense Junio paa S.
Johannis Baptistæ dag / er then Tyrck Soliman
Soliman ankommen i Hungeren till Weis ^{Soliman}
senburg / med ett stort thal soldt / som vor ^{kom andent}
tumaal hundred tusind Mand / oc drog sile ^{tiid i Tyds}
den her wd emod Osterrige / oc inthet gjorde ^{skland.}
for end in Augusto / Tha haffuer hand nogit
mehr end i 20. dage belagt ett liddert fleck
hoff the Hungerste Grenze / Falles guns oc
hardt stormet ther till / oc forlorede 15. Gans vor
storme derfore / oc er endeligen ther fraa ^{13. gonge}
dragen med thesse vilkor / Att then Herts ^{anfallet}
re Nicolaus Jurischiz som vor een Hungers ^{med storm}
ste mand / oc haffde thett fleck inde / skulle
giffue seg / Saa ville oc Tyrcken lade hans
nom beholle dert fleck / oc ingen ther wti
gøre skade / Dette haffuer fore benessnder
Hungerste Herre giort paa thett the arme
soldt i staden skulle icke bliffue i hiel stunga
ne.

Ther effter nu att then Romiske Key
fere Carolus quintus / haffde visseligen
forunnmet Tyrckens ankomme / haffuer
hand strengeligen giort wd bud offuer allt
Rüget / oc strax ehre de Tydske Sörster oc
alle standes Brügs soldt hasteligen dragne
ind

Then fierde Monarchi.

Joachim
Marggre
ffue aff
Branden
burg.

ind i Osterrige. Men huor stærck huor stør
ste oc Land ere wddragne / dett haffuer ieg
end nu icke aldeles forfaret / Den høgborne
Sørste oc Herre Joachim Marggreffue til
Brandenburg etc. den yngste / som vor Hoff
uizmand offuer det neder Sariske folck haff
de førdt til Reiseren ii. hundred Heste / oc
4000. Knechte / oc fordt aff Berlin den 10.
dag Augusti emod Colne hoff Sprew. Gud
giffue hans førstelig naade oc alle Christne
sejer oc Victoria / oc een salig igen Kom
melse.

My fōdde
Bylinge
gole.

Samme dag som Marggreffue Jo
achim er wddragen / haffue de vnge Bylinge
som Sørst vore framkomne 2. dage tilforn /
begynt att gale høgt den gangste dag oc an
den naat oc dag der effter / huilck et doch er en
Wseduanlig ting / Derfore vor dett oc hollet
for et vñst tegn om god lycke / oc bleff saales
des wdlagt aff Georgio Sabino / som desse
effter følgerde verff wduise.

Cum patris educens Ioachimus Marchio turmas,
Castra, profecturis signaq; mouit, equis.
Auspice qui contra pharetratos Cesare Turcas
Acria pro Christi nomine bella gerit.
Ingrediente uiam cantantes principe pulli,
Insolitum liquida uoce dedere sonum.
Prepete qui nondum uestiti corpore penna,
Ante duos sed adhuc oua fuere dies.

Hæc

Hæc

A

Nam

S.

Mar

Pro

aff

20. ti

get S

nus

Brig

oc w

aff

ret et

tusin

oc an

Saal

bode

mach

het m

huor

te at

stiek

oc on

Chri

de se

archi.

archi. huor
haffuer seg
den høgboene
reggrefue til
som vor høg
søle haff
ander heste/ oc
aff Berlin den 10.
vff Spreu. Gud
de oc alle Christne
en salig igen kom

Marggrefue Jo
ne de vinge Bylinge
2. dage tilforn /
ganste dag oc an
r. huldret doch er en
ore vor det ochollat
heste/ oc bleff sacke
Sabino / som daff
nise.

imus Marchio turna
mag. mouit, equis.
ratos Casare Turca
ne bella gerit.
s principe pulli,
dedere sonum.
ti corpore penia,
a fuere diis.

Ha

Then fierde Monarchi. 255

*Hæc bona fœlicē portendunt signa triumphum,
Augurijs faustum talibus omen inest.
Nam cum Thebanis uicti Lacedæmones armis,
Sanguine fecerunt Leuctra cruenta suo.
Martis aues, leto uictoribus omine, galli,
Prospera uocali gutture signa dabant.*

Den Keyser Carolus haffuer ocsaa
aff Italien wdsendt til Osterruge mehr end
20. tusind Italianer oc Hispanier aff sit ey
get Gold / oc deris høgffuitmand vor Ant
nius de Leua / een saare vuss oc berømbrer
Krigsmand. De Italienske fœrster haffue
oc wdsendt deris hielp / oc vor den Hertug
aff Mantua deris høgffuitmand.

Antonius
de Leua.

Dux Mans
tuanus.

Item/ Den Keyser haffde forordines
ret ett stort tal Gold til skibs oc vore vel 50.
tusind Mand som skulle segle offuer haffuit
oc anfalle Tyrckens Land med skibs Herr /
Saaledes røstede seg nu emod huor anden
bode Orient oc Occident med alsom høgste
macht/hues lige mand haffuer icke end nu se
het noget sinde saa veldeligen drager emod
huor anden/siden det Romiske Ruge begyn
te att falle effter Constantino Magno/ oc nu
stickedede seg den sag til een euig foruandling
oc omkringnuendelse i verden / Gud giffue
Christenheden oc vor fromme Keyser naa
de seyer oc victoria/ Jeg hobis ocsaa att den
store

Then fierde Monarchi.

store Guds bespottelse oc Tyranni som the
Tyrcker bruge / skal snartligen bliffue straffet
oc dett Tyrckiske Ruge falle / ligeruist som
spod er oc mand haaffuer mange regn oc pro-
phetier der om / Dofore vil jeg her aleniste
nogre merckelige obenbarelse oc prophetier
opregne om samme Tyrckiske ruges neders-
fald/oc deris autores ere vel bekendte / Om
huilcke jeg vil doch lade huor holle oc dømme
me/hues hannom Tyckes / Jeg setter den-
nom aleniste her fore / Att de skulle bliffue i
ihug kommelisse/Saadanne sprock skal mand
oc icke aldeles forachte.

Nogre
spodomme
att det Tyr-
ckiske ruge
skal neder-
falle.
Jeg haaffuer lesset att lüdet tilforn /
for end de Tyrcker haaffue vundet Constans
tinopolim / haaffuer der verit een Monck icke
langt fraa Constantinopoli / hand haaffde
spodt / Att de Tyrcker skulle vinde Constans
tinopol oc forstörre dett Greiske ruge / Men
de Tyrcker skulle snartligen der effter om so.
aar atter forlere Constantinopolim oc bliffue
fortilgede wri Europa.

Lauren-
tius Mi-
narenfis
Astrologus
Vesaa haaffuer en mechtig lerd Astrolo-
gus til Neapoli kalles Laurentius Minia-
tensis pontant præceptor for 60. aar/ sere
desse effter følgende verff ved enden i den
tredie bog/ som hand schriffuer om den Con-
iunctio Saturni oc Iouis in Cancro/ huilcke
en hand siger att skulle komme / oc haaffuer
verit / Anno 1504.

Jlla

lla a
Est m
Asper
Et ge
Ac reg
Er reg
Imperi

Jeg
ehre/
er jo
Faller
som
ffuit o
vbiqz.

uen la
ord f
des/r
de R
Kaiser
ue de
forme
miste
fold
uit / o
skal li
komr
gong

rehi.

Then fierde Monarchi. 256

*Ille autem nostris iam iam uentura sub annis
Est melior, nostræ legis uix pauca refringit.
Aspera quæ nimium sacris & dura ferendis.
Et genus omne mali tollet, pompasq; sacrorum,
Ac regem dabit innocuum, qui terminet orbem,
Et reget imperio populos, gentemq; rebellem,
Imperio subdet, toti & dominabitur orbi.*

Desse versere nøttelige att mercke /
Jeg haffuer ocsaa den fromme Keisere til
ehre/icke kundet dennom forlade/ fordi hand
er io høgt berømmet oc loffuit / i dett hand
Faller hannom regem innocuum. Ligeruist
som Lichteberg haffuer ocsaa ehrligen schris
ffuit om hannom / Pudicus facie regnabit
vbiq;.

Til Magdeborg er en Chronica skreff
uen langt for hundredt aar/wti hundert thesse
ord stande hoff enden paa latine saa lyden
des/wtass then stamme Keisers Caroli / oc
de Kongers aff Francherige skal komme en
Keisere med naffn Carolus/ hand skal bliff
are Herre i then gangste Europa oc skal re
formere then Christelige Kircke oc thet Ro
miske Riige/ Fordi ther skal komme ett slag
folck oc skal hede det folck for wthan hoff
uit / oc tha vehe prestene / Det skib Petri
skal liide stor nød / men endeligen skal thet
komme til rolighedt / naar stormen er for
gongen/ oc beholle seyer / The Möncke skul
le fors

Den Mago
deburgische
Chronica.

Then fierde Monarchi.

le forgonge/ Den bestia aff Occident/ oc den
Løffue aff Orient skulle Herste / oc haffue
Herredømme wdi all Verden/ oc the Christo
ne skulle tha fare friligen egenom Asia wdi
15. aar/ Suden skal mand høre stor forgæue
lige vnder om Antichristum.

Abbas Joachim siger hoff enden Jes
remix / Veniet Aquila grandis, quæ uincet
omnes præter unum, qui tandem contemptus à
populo relinquetur.

Item ieg finder en propheete med no
gre vdrøchte mærkelig ord beskreffuen/ En
Reisere skal opuedes/ ligeruist som ert Men
niste ther modeligen soffuer / hannom skulle
menniskerne achte oc vurde/ lige som han vor
død/ han skal sette seg op paa det store haaff
oc drage emod the Tyrcker/ oc skal thennom
offueruinde oc fonge theris hustruer oc
Børn/ Stor frødt oc stor forstreckelse skal
komme offuer de Tyrcker/ oc theris hustru
er/ oc Børn skulle grede oc beklage seg / oc
alle de Tyrckers Land skulle offuerantuo
des i en Romiske Reisfers hender.

Ieg haffuer ocsaa hørdt aff en por
tugaleser / hand sagde / att en Astrologus
haffuer sagt til Koning Ferdinando/ Keyser
Caroli Anherre/ Att en Koning aff Hispa
nia skulle vndertuinge oc forstørre det Tyr
ckiske

diste
cie c
Key
Serd
gpre
oc eff
finder
her or
Gud
sin ei

den
form
med
ue / s
sandh
uer fo
ning
besl

mand
ster c
opgon
seher/
vende
Men
rit sa
haffu
forste

Then fierde Monarchi. 257

Afte riige / oc ville wdlegge samme Prophe-
 cie om fore benessnde Konig Ferdinando
 Keyserens anherre / Der til hassuer Koning
 Ferdinandus suaret / Att hand skulle dett icke
 gpre / Men hand mente att hans arffuinge
 oc effter Komere skulle dett ydrette / Mand
 finder oc mange saadanne Prophecier flere
 her om / huldte jeg nu icke vill alle fortelge /
 Gud vnde Christenheden naade oc setter for
 sin eigen ehre skyld oc hellige naffn / Amen.

Nuad nu framdeles begiffuer seg i
 denne tog emod Tyrcken / skulle nu de andre
 fornumstige mend / som nu ere i Marken
 med Keyseren / Klarligen mercke oc beschriff-
 ue / Fordi jeg hassuer end nu inthett mehr i
 sandhedt fornummet / wthan hues jeg hass-
 uer fortaldt om denne forsamling oc opreys-
 ning emod Tyrcken / Derfor vill jeg her med
 beslutte.

In Septembri wti dette aar hassuer
 mand atter sehet een Cometa nogre wger i
 øster om morgenen ved 2. tymer for solens
 opgong / oc paa den tid att jeg hassuer hinde
 sehet / Achter jeg / att hun vor in Virgine / oc
 vende sin steret emellom sønder oc vester /
 Men Himmelen hassuer nu i desse dage ve-
 rit saa mørck her i denne eigen / att mand
 hassuer icke fundet sehet hinde / dett er doch
 forstreckeligt att tuende Cometer ere strax

A E Komme

Then fierde Monarchi.

Komne effter huor anden / nogit neher paa
ett aars frist / Oc effterdi att then Comet
som vor i thet forgongne aar 1531. hassuer
saa veldeligen obenbaret seg oc skendt emod
øster oc Vøst / huilcke Lands ord hun hassa
uer ocsaa besønderligen trussuit / Fordi att
Tyrcken hassuer strax offuersallet Hungeren
oc Østerrige / Oc Koning Christiern er draa
gen ind i Danmark med ett stort thal
foldt / att igen indtage sit forladne Rige /
oc hassuer siden vndergissuit seg sin fader
Broder Kong Friderick til Danmark /
Item att Koning Christerns Søn oc arff
ving til det Danske Kongerige som nu vor
i Keiserens hoff / er bleffuen død / Saa er
dett ocsaa besøchtendes / att thenne Come
ta som hassuer nu gissuit seg til Kiende i det
te neruerendes aar 1532. Skal oc betyde
noget besønderligt emod Italien oc
Rhinstrommen. Gud giffue oss
sin Naade / A M E N.

der n
telig
tids
ling
paa
andi
gelig
telig
de hu
ger /
del /
te ve
giss
Thu
best
berø
huile
de ge
nogi
forn
de / c
Alt
gen

Then fierde Monarchi. 258
Enden oc beslutningen
 i thenne Chronica.

En Chronica skal vere en Conclafst
 bestickelig vnderuisning oc kort for-
 klaring om the besønderligeste oc
 vigtigste handel som skede er/ paa
 det mand skal saaledes funde ther wt aff ret-
 teligen mercke oc beholle then framfarne
 tids leilighedt oc the merckeligeste foruand-
 ling oc omuendelse som skede ere i Verden/
 paa Religionen oc Rügernes regimente/ oc
 andre høge store ting/ fordi dett er icke mu-
 geligt/ att ett Kongeriges handel/ skulle ret-
 teligen kunde beskriues i en Bog/ man giør-
 de hinde huor lang man ville/ fordi the orsa-
 ger/ omslag oc circumstantier wti alle han-
 del/ huilcke mand besønderligen bør att ach-
 te vel / ere saa mange / att mand dett maa
 gjøre langt/ Saaledes hassuer Herodotus / Historick
 Thucydides / Xenophon / Livius / herligen
 beskriuit Historias / The andre skulle icke
 berømme seg Historicos / men Chronicos / Chronick
 huilcke the handel hassue korteligen til kien-
 de giffut oc alle aars tiid beregnet/ saa mand
 nogit fand ther om vide oc beholle / att en
 fornumstig lesere maa ther effter seg besin-
 de/ oc mercke det som allermest nøtteligt er/
 Alt saaledes hassuer ieg her oc saa korteli-
 gen tillsammans drager the største handel oc
 Af g foruand

Then fierde Monarchi.

foruandling i verdē skede ere oc antegner her
hoss vdaß huilcke orsage saadant sked er/ Att
wi her wthaff kunde oss dess slutteligere for-
syne/ oc tage oss vaare i andre saadanne fald
oc handel etc. Oc huor till at saadan Chronis-
ca er ythermere nøttelig/ er tilforn giffuit til
Kiende først i denne bog.

Maorlans
de verdens
ende er
næher.

Men her hoss enden i denne schrifte
vil jeg atter den lessere haffue pamindt dett
sprock Elias/huileket teg haffuer tilforn sett i
fortalen i denne bog/ paa dett att mand saa-
ledes kand dess letteligere mercke oc beholle
alle aarss thal oc Historier / Item/ att beten-
cke att verdens ende er icke langt her fraa /
Elias haffuer sagt / att verden skulle staa 6.
tusinde aar/ oc de 6. tusind aar skulle icke al-
deles bliffue opfyldet/ fordi Gud haster emod
enden for vore Synder skyld.

Nu ehre ved halff siette tusind aar
forgongne/ ligeruist som huor mand maa se-
he her i denne Taffle/ huilcken teg vil her eff-
ter sette/ Derfore kand dett icke vere langt til
enden/ oc til den yderste dømmedag/ Att vor
Herre Christus skal komme / att opuecke de
døde/ oc dømme den gangste verden / oc for-
dømme dießuelen oc alle wgdelige Menne-
ske i den ewige yld oc fordømmelse / Oc att
frelse oc løse de rette Christne aff døden / oc
all bedrøffuelse / oc indsette dennom i den
ewige Guds befendelse oc salighed.

Jans

her
ckel
sked
sche
gom
ren/
ende
ligen

Tyr
de d
cken
faa
Caro
bliffu
aff d
ter/
ande
form
naad
stær

maa
dens
men
seg
melse

chi.

Then fierde Monarchi. 259

I andre mode att verdens ende er nær
her / dett giffue ocsaa til Kiende de store skre-
ckelige foruandling oc omuendelsse som chre-
stede i alle Rüge oc Regimente / Wi haffue
sehet paa een kort tiid / huorledes dett er till
gonget med Passuen / Franckrige / Tunge-
ren / Danmark / oc dett haffuer icke end nu
ende / wti andre Kongerige skal ocsaa korte-
ligen dett samme vederfares.

Quad ri-
gernes om-
uendelsse
betyde.

Daniel giffuer til Kiende / att strax naar
Tydken begynder att falle / skal verdens en-
de da til stunde / Nu skulle wi sehe / att Tyr-
ckens Rüge skal falle (om Gud vill) inden
faa aar / Oc naar som den fromme Reisere
Carolus aff gonger / skal dett Tydske Rüge
bliffue jammerligen forstørret oc forderffuit
aff de Tydske indbyrdes / Sordi jeg bestøch-
ter / att tuende skulle der om slags med huor
anden / Gud den almechtigeste affuende oc
formilde saadan gruelig oprøt / for sin store
naade oc barmhertighedt / oc vende de for-
sters hierte till frid oc enighedt.

Danielis
spodom
om ver-
dens ende.

Den wenighedt i den Christne Kircke
maa vel ocsaa holdes for ett regn / att ver-
dens ende til stunder / Oc er til faare / at sama-
me wenighedt skal bliffue større oc formehre
seg formedelst krig oc Prælaternes forspø-
melse.

¶

Effterdi

Then fierde Monarchi.

Effterdi nu att Christus haffuer off
formanet oc adtuaret i dett hellige Euange
lio / Att der skal komme stor faare bode les
gomlig oc andelig paa den siiste tid / Ja sta
melen selfuer truffuer off med forskreckelig
mørck oc Coniunctio / oc mange regn oprega
nes i skriffen som skulle komme wti de dage /
Att wi dess flitteligere off berede / forsyne oc
beuare / oc søge beskyttelse hielp oc trøst hos
Gud i sadan stor faare / Derfor haffuer ieg
nu her med viller paa minde alle lessere / til at
betencke / Att den faarlige tid er nu for dø
ren / oc att mand skal icke forachte saadan til
kommende faare / Fordi att saadan foruanda
ling som nu sker / oc forstøring bode i regi
mente oc Religion / dett er i sandhedt ingen
ringe ting / dett befinde wi alle bode høge oc
loffue / ehvad stand wi ere wti / oc huordan
skade der kommer wt aff bode til legomme oc
siel.

Verden
lignes ved
ett gam
melt huff.

Verden er liige som een stor gammel
bygning / som helder oc vil falle / oc faller nu
først een veg her oc een anden der / Saaledes
sticker seg nu oc saa verden til fald / oc faller
nu ett stycke her oc ett andet der / Først faller
ett Kongerige der hen oc siden ett andett /
til saa lenge att dett faller altsammens / Icke
skal heller nogen tencke att saadan mercke
lig stor bygning kan sachteligen neder falle /
Men ehvor lenge hun ludet oc helder / da fal
let hun hasteligen paa dett siiste alt sam
mens /

mer
lige
kun
spø
re
frø
til at
mø
att d
the
ge
tigt

chi.

Then fierde Monarchi. 260

mens / Gud giffue naade att den forskreke-
lige vndsegelse/ som stander wti Euangelio /
Kunde gonge off til hierttet/ Att wi ocsaa ville
spøge trøst oc hielp hoss Christo/ oc att de stor-
re Herrer ville oc regere/ oc vandre i Guds
frøcht / oc med vñsschedt oc tolmødighedt /
til att formilde oc affuende all orsage til
møgit ondt/ jammer oc forargelse/ Gordi saa
att de ere jo ther til skickede aff Gud / Att
the skulle regere / oc oppe holle dette elendis-
ge/ suage menniskelige slecht med deris flitt-
tighedt oc vñssdom/ oc om de stande theris
embede vel fore i Guds frøcht/ da vil

Gud vere med thennom / oc
bielpe dennom wti all
løcksalighed /
Amen.

RE uq Tabula

Then fierde Monarchi.
T A B V L A
ANNORVM MVNDI,
 effter Bibelen oc effter
 Philo.

- 1656 Fraa Verdens begyndelse ind til
 Syndfloden.
 292 Fraa Syndfloden ind til Abrahæ fød-
 sel.
 425 Til Moysi fødzel.
 50 Til den vdgang/ oc tog/ aff Egypten.
 480 Til det Tempel Solomonis.
 138 Til den Koning Joas.
 291 Til den tid som Jeconias bleff førdt
 til Babylon.
 11 Til den forstöring Jerusalem aff Na-
 bugodonosor.
 70 Det fengzel til Babylon.
 191 Then Monarchia Persarum effter att
 thet fengzel til Babylon haffde
 fonget ende.
 7 Alexander/ effter Dattij död.
 146. Dett Rüge Grecorum ind til Judam
 Machabeum.
 127 Dett Rüge Machabeorum ind til He-
 rodem then förste aff thet naffn
 haff Josepho.
 30 Herodes/ fordi Christus er fød i det
 30. aar Herodis.

1554. Eff

554

vor

effter

Lut

zel /

pa

histo

ledes

den

lengel

and

and

er

rit /

oc

len /

der

reg

is /

ue

in

sider

gen

Med

Then fierde Monarchi. 261

854 Effter Christi fødzel vor Herre Guds
oc Frelser.

paa den
tiid er den
ne Chronis
ca for dani
sker oc
Prenter.

Anno Mundi 3944. er Christus fødder
vor Gud oc Frelssere.

Wti dette nernerendis aar 1554. ere
effter Verdens begyndelse 5498. aar.

Den Stad Rom haffuer standet effter
Eutropij beregnelse 753. aar for Christi fød
zel / Oc man maa regne dett huor man vil
paa det aller nøgste effter sande ordentlige
Historier / saa kommer dett icke mōgit ander
ledes.

I dette nernerendes aar 1554. haffuer
den Stad Rom stonet 2307. aar / Saa
lenge haffuer icke Babylon stonet for Alex
andro / Fordi att fraa Abraham oc til Alex
andrum ere 1686. aar / Effterdi nu att Rom
er saa mōgit eldre / end Babylon haffuer ve
rit / effter tuende Monarchier / Tha maa
ocsaa Rom icke heller vere langt fraa enden.

Oc dette thal som stonder wdi Bibe
len / er icke langt fraa dett thal som man fin
der om desse Monarchiers bestickelse att be
regne hōff the fornemligste Grecis Histori
cis / Herodotus siger / att the Assyrier / haff
ue inde hafft then Monarchi 520. aar / oc
siden haffuer ther i long tiid icke verit no
gen fast Monarchia / til saa lenge att the
Medi ere bleffne mechtige / oc thennom giff
uer han

BE v

Then fierde Monarchi.

uer han 150. aar ind til Cyrum / Dette er de
aldeles saa i sandhedt oc befalder meg saare
vel / oc holler lige med Bibelen / huo thet
vil retteligen forsta / Men att hand gissuer
then Assyriske Monarchi 520. aar / Det skal
man sandeligen saaledes forsta / om den tiid
for end the Riige Babylon oc Ninue bleffue
attskilde / oc paa den tiid att the Assyrier vo-
re aleniste mechtige til Babylon.

Agathias.

Agathias / libro secundo / de bello Got-
thorum siiger / att Ctesias hassuer oc i lige
mode sett oc beregnet the aars thal oc Mo-
narchiers begyndelse / Ther hassuer doch
Ctesias verit en Grecker / oc tha de tuende
Brødre Artaxerxes Minemon / oc Cyrus Ju-
nior forde krig emod huor anden / hassuer
Ctesias verit en artz i den tog Cyri / oc bleff
fongen / oc fick siden gode vnderholdning til
Babylon / ther hassuer hand læset theris eiga-
ne Historias om den første tiid oc begyndel-
se til dett Riige Babylon / oc setter hand
den tiid saaledes.

Diodorus.

Sraa Nino til begyndelsen til det Riige
Medorum / huilcke først vore affsalne sraa
de Assyrier ere 1360. aar / oc hannom effter
følge alle the andre / som hassue siden ther
effter skriffuit / Som er Diodorus Siculus oc
Justinus. Diodorus Siculus libro tertio si-
ger altsaa / Similiter & ceteri Reges ad Sar-
danapalum usq; triginta regnum tenuere cuius
tempore

Then fierde Monarchi. 262

tempore Assyriorum imperium, quod Annis
1360, durauerat, quemadmodum Ctesias libro
secundo tradit, ad Medos transijt. Iustinus si-
ger oc Saledes. Imperium Assyri, qui postea
Syri dicti sunt, annos 1300. tenuere. Herodo-
tus forlader nogit emellom det fald Assyrio-
rum / oc den tiid som the Medi ere bleffne
mechtige / Oesaa holler ieg / att denne tiid /
huilcken Ctesias setter om then begyndelse
Babylon / skal icke forstaes fraa thet første
Regimente Nini / men fraa Nemroth / som
vor long tiid tilforn.

Medi / thet effter att the ere affaldne
fraa the Assyrier / haffue the regeret / liger-
uist som Agathias setter aff Ctesia / ind til
Cyrus / ved 300. aar.

The Perser ind til Alexandrum / haffue
regeret 225. aar / ligeruist som Agathias oc
the Greiske almindeligen beregne de aars
thal.

Alexander oc hans effterkommere haff-
ue indehafft Babylon / til saa lunge att the
Parthi ere bleffne mechtige / oc her til regner
Agathias 300. aar 7. mindre / oc dette er den
tiid fraa Alexandro ind til Augustum.

Siden haffue the Parthi inde hafft
Orient i 200. aar til den Keisers tiid Alex-
andri Seueri / tha haffuer Artaxares en Per- Artaxares.
sa i hiel stunget den siiste Koning Partho-
rum

Then fierde Monarchi.

Artabanus
den fulte
Koning
Parthorū.

rum Artabanum / oc saaledes ex Orient Roma
mer atter igen til de perser / the ere siden
bleffne mechtige / ind til Mahomets tid /
Sordi Mahomets effterkommere haffue sin
den offuerfallet the perser / saa att thet Ruge
Persarum haffuer atter neder faller / oc the
Arabes ere bleffne mechtige / Men de Tyr
et haffue thennom siden fraa taget Syria
am oc Minorem Asiam / Altsaaledes haffue
the Ruge i Orient forandret seg effter huor
anden / oc ere komne fraa det ene slaug folck /
oc til det andre. Dette altsammens er npt
teligt att vide / paa det / mand saaledes
fand alle aars thal oc tiidsens leilige
hedt oc Historier mercke oc
beholle.

ORACVLVM HOMERICVM, QVOD VATICINATVR DE IM- PERIO ROMANO.

Ἄδ' ἢ Πριάμου γένω' ἤχθρε Κρονίωρ,
νῦν δὲ δὴ Αἰνὸς βίη Τρώεσσιν ἀναξεί,
καὶ παῖδες παῖδ' ὧρ τοῖκερ μετοπίδ' ἐγεί-
νοντα.

Nunc genus inuisum Priami Saturnius odit,
Sed pius Aeneas Troas dominabitur inter.
Et nati natorum & qui nascentur ab illis.

FINIS.

Alle

Alle Christne Lesere ²⁶³
 Her jeg Jonas Turson Naade oc
 fruid aff vor D E X X E
 Jesu Christo.

Dette skal nu huor Chri-
 sten Lesere vide/ att ieg haſſde ger-
 ne forbedrett oc forlengt thenne
 Chronica / med nogen ſøye addi-
 tio/ ind til denne neruerendes tiid ſom nu er /
 haſſde ieg ellers haſſt nogen viſſ Chronica oc
 ſande Hiſtorier att ſchriſſue eſſter/ Fordi att
 hues end nu her til dages ſchriſſuit er oc prent-
 et ſiden Charion døde/ ythermere end hans
 Chronica inde holler / dets haſſuer icke mō-
 gen beſtand eller ſpnderlig viſhedt med ſeg/
 fordi att bogeprentere haſſue ſerdeles ladet
 giøre ſamme additiones oc dennom prentet/
 paa dett / att de kunde deſſ bedre ſelge deris
 bøger ydermere end andre.

Oefaa giſſues vel til Kiende/ att ingen
 beſpnderlig Hiſtoriographus haſſuer den-
 nom beſchriſſuit/ fordi at de ere enthen ſkreſſe-
 ne oc dichtede for mōgit til vilde paa den ene
 ſide/ eller oc til had paa den andre / Oc der
 wdi haſſue mange ſeg fordriftet til at ſchriſſe
 ue ſtore Herres handel / oc dōmme rundelū-
 gen paa deris anslag / for end ſagen er vel
 begynt / wanſehendes huordan ende lōcken
 vilde giſſue.

Adet

Ydermere er thett oc saa huor mand
vitterligt / huilcken vnderlig vesen oc bister
handel end nu er i dett Romiske riige/ oc ves
erit. haffuer i desse framfarne aar/ bodeli dett
geistlige Regimente paa Religionens vegne
oc i dett versselige ebland de Steder / oc spr
ster indbyrdes / Saa mand icke haffuer saa
dant tilforn hørdt eller spurdt oc ey kunde
lese i nogre Historier om saa mange vnder
lige anslag / som nu dagligen seg begiffue i
alle Land / Den hellige Christenhed til een
euing wodelig skade oc forderffuelfse / Huil
cket ieg tror sandeligen att vere et vist tegn
til den yderste dømme dag / att hand er icke
langt her fraa / Fordi att verden er nu paa
dett aller høgeste oc argeste .

Allt saa er dett icke saa lett oc icke hela
ler tilbørligt att huor mand maa skriffue so
dan vichtig handel oc drebelige sager om
Herrer oc Sprster / effter løse tiender wthan
mand haffuer nogen viss oc varhafftig Hi
storiographum att effter følge / paa det att
hues mand skriffuer/ maa i fram tiden bliff
ue bestandeligt oc approberet.

Derfore haffuer ieg icke nu paa denne
tid viller fordrifte meg til att forlunge denne
Chronica med nogen ydermere additio / for
end Gud vil att den tid kommer att thesse
oprør oc store wenighed som nu er i verden
ebland de Christne indbyrdes / kand nogit
bedre stilles oc songe ende/ Huilcket wi doch
alle

alle
righ
wi d
oc b
da r
mit b
dang
som C

skiff
hues
døde
hugt
oc ka

stid o
dred
oc de
ning

alle forhobes ved Guds naade oc barmhertigh-
 righed / att snarligen ske skal / wthaff huleket
 wi da songe strax for wthan all tuil en wiss
 oc bestendig Chronica att skriffue effter / Oc
 da vil ieg gerne med dett aller første gøre
 mit beste att forlunge denne Chronica paa
 danskke, oc dett icke forsømme / saa mógit
 som Gud vnder meg sin naade til.

Ocsaa giørss dett end søyge behoff at
 skriffue dette for mógit hasteligen / fordi att
 hues her til dages skedt er / siden Charlon
 døde / dett haffuer mand end nu i daglig
 hugkommelse / oc er skedt i mande minde /
 oc kand icke letteligen forglemmes.

GUD den Allmechtigste vnde oss alle
 frid oc naade / oc een god forligelse oc same-
 drechtighedt / oc beuare siin hellige Kircke /
 oc den lille Christenhed for mehre blodstort-
 ning oc oprør / Att den wmlde blodhund
 Mahomet skal oss arme Christne icke
 lenger plage for vore Syn-
 der skyld / Amen.

I. T. C. L.

Prudens simplicitas, & amor Recti.

Prentes

Prentet i
Wittenberg/ hofß Zur
gen Rhauens arff
uinger / Alar effter
Guds Byrd.

1 5 5 4.

De findes til fißbs hofß
Pauel Knufflock Bock.
binder i Lybeck.

Off
oc
Athe
Alle
im
mach
Adar
Adar
Abels
aar
Adar
tue
Adar
Athe
Affin
nim
Abes
nu
Aga
Aga
Alm
Abt
Afa
ti.

265

Register om the nassifundigste han- del som findes i thenne Chronica.

Aff huiltte orsage Land	Athalia	33
oc Rüge forderffues 7	Amasias	34
Atheniensis 7	Amos	34
Allermest bør thet Rø	Achas	35
miste Rüge holles ved	Amon	36
macht 13	Aiscaneus	42
Adam oc Eva 14	Achilles	42
Adam oc Eva begrede	Adrastus	42
Abels døds i hundrede	Amulius	47
aar 16	Ataxerxes Asuerus	54
Adam oc Seth giorde	Astyagis drøm	55
tuende Taffler 16	Amintas Koning Ma	
Adams alder 17	cedonie	70
Afskellige tungemal 19	Alexander Aminte Søn	70
Affur then første Koo		70
ning wdi Assyria 21	Alexandri merckelige	
Abraham vor thet Koo	gierninger	70
nus regerede 25	Atossa	72
Agar 26	Apollinis spaadom om	
Agarenti 26	tremurer	74
Al mact aff Gud 32. 99	Alexander aduarede de	
Abia 32	Greker	76
Afa ødelagde Affgude	Asuerus vor Darius	77
ti. 32	Artist	

Register.

Artistona	77	Antigonus ihel stuns	
Artossa	77	gen	101
Arphaxat	78	Antiochus Soter	101
Arbaces	78	Antiochus Hierax	101
Araxerxes Mnemō	83	Antiochus magnus	102
Arfames	84	Antiochus magnus en	
Athene	85	beslagen mand	103
Alcibiades	86	Antiochi tyrannij mod	
Alcibiades bleff i hiel		Jerusalem	104
slagen wti frj leide	87	Antiochi straff for hans	
Alcibiades en god frjgs		wgudelighed	105
mand men wrolig	87	Antiochi død	106
Aristoteles	90	Antiochus Eupator	106
Aristoteles Alexandri		Aristobolus	109
tuchtmeyster	91	Alexander	109
Appius	92	Antipater princeps	109
Asix forderffuelse	93	dumee	109
Alexander Magnus	93	Aretas rex Arabie	109
Alexandri foreldre	94	Antigonus	110
Alexandri mandom	95	Antipater bleff	110
Alexander bleff tyranni		uizma offuer Juda	112
ste effter stor lycke	96	Archelaus	112
Alexandri exempel att		Agrippa Herodis	112
dømme sager	97	grippe søn	113
Alexandri tog mod de Jø		Mars tuder beskicket aff	
der/oc hans ydmighed		Julio	123
emod Guds prest	97	Amnistia iniuriarum	
Arideus	98	oblutio	125
Antipater	98	Augustus bleff adopter	
Antigonus	99	ret aff Julio	125
Aff Alexandri Rüge bliff		Aeminius	127
ue 4. Rüge.	99	Adrian	

Adria
 Be
 Adria
 the
 Antoi
 Anron
 Alrad
 Aureli
 Aureli
 ge re
 frug
 Arj le
 Alexan
 Arus
 oc ig
 Arj de
 heffn
 Athan
 get
 Tri
 Arus
 lphi
 S. M
 Augu
 pela
 Arcad
 Alrid
 tug
 Alrid
 Alrid
 frit
 Adoly

Register.

Adrianus Astronomus	ning	153	
Keiser	135	Adelrichus	157
Adriani mildhed emod		Attila the Huner	160
the Christine	135	ning	162
Antoninus Pius Kei.	135	Aetius Hoffuitzmā	163
Antonin9 Bassianus	138	Augustulus	164
Alexāder Seuer9 Kei.	138	Anastasius Keiser	165
Aurelianus. Keiser	142	Agarent	169
Aurelianus hiølt stren		Alpsimarus	173
ge regimente offuer de		Anastasius Keiser	174
Eriger	143	Alemāni Høpgetydske	173
Arñ lerdō oc Fetterñ	147	Arnolphus Keiser off	
Alexander Biscop	147	ueruand Morauos oc	
Arius bleff fortaget /		Normannos	186
oc igien Kalled	147	Aldrig vor Tydsland	
Arñ død vor en Guds		wthan oprør	190
heffu	147	Al øffrighet aff Gud	191
Athanasius bleff forta		Arnoldus	191, 193
get aff Egypten til		Also en skribente	212
Trier	147	Accursius	212
Arius Mahomets for		Alfonsus Koning aff	
løbere	148	Hispania	225
S. Ambrosius	152	Albert9 Dux austrie	227
Augustinus skreff mod		Adolphus de Massa Kei	
Pelagium	153	ser	228
Arcadius Keiser	153	Adolph9 bleff affset	228
Alrich der Gothez Her		Albertus aff Osterrige	
tug	155		229
Alrick vand Rom.	155	Aurea Bulla	235
Alrich lod binde Kircke		Albert9 Austriacus	140
frid	155	Albertus secūdy Kei.	241
Adolph the Gothez Ro		Al q	Amus

Register.

Amurates	241	fremmede tungemaal	
Aeneas Siluius	245		1107
Alphonfus Koning	246	Biblioteca ptolemei	
Antoninus de Leua	255		106
Agathias Historicus	261	Ben Cosban gaff seg	
		vd for en Koning	114
Artaxares en perser	262	Verad om Carthago	
Artabanus den fiste		skulle nedderbrydes	
Koning Parthorij	262		117
B		Brutus	124
		Bizantium Ciuitas	146
		Burgundiones ere Sa	
Bibliske Historier	6	rer	151
Befalning att besticke		Bellisarius	157
dett verslige Regi		Behemer vore Tydske	
mente	15		162
Begyndelsen til al vers		Bellisarius oc Marses	
lig modgong	15		165
Boglige Föster ere kom		Beda wdi Engellad	173
ne aff Adam oc Seth		Bulgari	174
	16	Begyndelsen til det Ref	
Balthasar	40. 50	serdöme i Tysklad	176
Broo gifres offuer haff		Berengarius Princeps	
uet	73	foro Julij	188
Bellum peloponesia		Berengarius skreff seg	
cum	83	Keiser	194
Begyndelsen til den tre		Berengarius bleff fons	
die Monarchij	93	gen oc relegert	194
Bessi wtroskab	96	Berguerck i Meisse	195
Bernice i hiel slagen	101	Bruno Passue	197
Bibelen bleff vdsed paa		Berengari9 fette.	204
		Bar	

Bart
 Bern
 Anl
 fpr
 Behe
 Kon
 Barto
 gen
 Bened
 ne
 uicu
 Bran
 Burg
 rimb
 Bespe
 si 2
 Baice

 Caine
 Chan
 Cimb
 Colur
 Camb
 Cyru
 Cyri
 Crefe
 Cyru
 Cyru
 niel

Register.

Bartolus	212	Cyrs døde pa sengē	62
Bernhardus Første aff		Cyri lerdøm om sieler	
Anhalt bleff Chur		nes wdødelighed	62
første	215	Cambises	65
Behemen er bleffuen et		Cambises grumhedt oc	
Kongerige	216	Tyrannij	65. 66
Bartoldus aff Berin		Cambisis straff for sin	
gen	218	Tyrannij	66
Benedictus haßde ger		Cimon	72
ne absolueret Ludos		Cometa Ceratias	73
uicum	234	Cyrilli raad	74
Brandenburg	235	Cyrillus oc hans hus	
Burggreffue aff No		stru stendes i hiel	74
rinberg	239	CHRISTI tilkommelse	
Bespottelse mod Chris		naar	79
ti Billede	244	Cyri Kuge oc slecht er	
Baierste Kriig	248	forgongen	84

C

Caius Julius Cesar	7	Camillus	92
Cham	19	Cleopatra	98
Cimbri et Dani	19	Cassandri Tyrannij	99
Columne Herculis	43	Cleopatra	107
Cambyses	54	Cyrenis oc pilatus hoff	
Cyrus	55	uigmend vdi Judea	113
Cyri foreldre	55	Chalcicum regnum	113
Cresus rex Asie	58	Catonis gode raad	117
Cyrus vand Babylō	59	Carthago er ødelagt /	
Cyrus optuchtet aff Da		oc brende 16. dage	118
niele	61	Cymbri komme aff Go	

21 iij

mer

Register.

mer de Falles nu Dana	rist	147
Re/ oc de Danske Fala	Cometa sumtes for Com	
les nu Cimbri 119	stantini død 148	
Ciceronis goder raad	Constantini tre sønner	
120. 125	regerede tilsammen 148	
Cato stadt seg i hiel 122	Cyrillus Nazæren 150	
Cassius 123	Conclusio om den Ro	
Cicero bleff i hiel slagen	miske stol 168	
125	Cosroa Koning Persae	
Cherusei de Hartzlender	rum 168	
127	Caucasus 171	
Caius Caligula Keyser	Constantinus 172. 173	
130	Constans Keyser 172	
Claudius Keiser 130	Constantinus Copro	
Commodus Keiser 137	nymus 174	
Cyprianus oc Sabia	Constantinus Key. 175	
nus martyre 140	Carolus Magnus Key	
Carus Keyser 144	ser 178	
Constantius oc Gale	Carolus fødte til Ingels	
rius Key. 145	heim 179	
Constantinus Key. 145	Carolus ville icke vere	
Constantinus een Chris	Keyser 180	
ten 146	Carolus bleff Keiser om	
Constantinus lod vd	Christnatt 180	
skriffue Bibelen / oc	Caroli gierninger tha	
forsende i alle Land	hand haffde frødt 181	
146	Concilium til Rom 181	
Concilium Nicenæ 146	Carolus funde Latin	
Constantinopolis 146	oc Greysk 181	
Constantini slect 146	Carolus haffde bordle	
Constantinus bleff fette	ctie 181	
	Caro	

Caro
i E
Caro
nu
der
Caro
Calu
Caro
ser
Conr
Conr
Conr
Cresc
Conr
ser
Cardi
Confi
flu
vrt
tyel
Cunc
ren
Confi
uen
Cunb
lan
Conr
ser
Conr

Register.

Carolus haffuer sunget	rusalem	213
i for	181	Conradus quartus Rei
Carolus Kalles Mag	ser	224
nus / fordi mand fin	Conradinus oc Frideris	
der icke hans luge	182	cus bleffue halff huga
Carolus Caluus Keiser	ne aff passuens be	
185	salning	225
Caluus døde aff frøcht	Carolus quartus bleff	
187	vduald	232
Carolus Crassus Key	Carolus quartus bleff	
ser	187	Keyser
Conradus Keyser	188	Concilium till Costanz
Conradus sapiens	192	237
Conradi død	193	Concilium til Basel
Crescentij straff	197	241
Conradus secundus Rei	bleff slagen for Mansa	
ser	202	244
Cardinales	203	Carolus Gibbosus Ro
Constitutio att ingen	ning wdi Francfrige	
skulle bliffue passue	246	
vrhan Keiserens sam	Carolus quintus Key	
tycke	203	ser
Cuno Hertug aff Beyer	249	
ren	204	Carlostadius lerde det
Constitutio om Pass	Ketterij Berengarij	
uens vduelgese	250	
Civile Bellum i Tydsk	Clemens 7 / bleff fons	
land	252	
Conradus Suevus Key	Cometa sientes	
ser	253	
Conradus drog til Jer	Conclusio	
	258	
	Chronici	
	258	
	Ctesias	
	261	
	2 l iii	David

Register.

D		Darius bleff vdualt til Konge oc huorledes 68
Dauid	32	Darius for ind i Gres
Daniel	37	den/oc huor sterck 71
De Iydiske Historier		Dygd haaffuer affuindg ere eldre end the Gres mend 77
iske.	40	Daniel haaffuer bereg net den tiid naar Chri stus skulle komme 79
Den største Affguder i	44	Danielis vdydning om Verden
Delphica responsio	46	de 70 vgger 79
De 12 Griffue bemercke		Darius Notus 83
huorlunge Rom skal		Darius som tilforn hedt bliffue wforstøret 49
De Greiske Historier be		Commodus 84
gyndes aff the persis		Decemviri vdsendes til 51
Darius regerede met Ci		Gretiam 92
ro	43	De tolff Taffler i Rom 92
Darius Artaxerxes Lon		Decemviri bleffue aff gimanus 54
Den sande Tro vor oc		sette 92
bekand hof Hedning		Daniel Faller Alexan gerne 61
Daniel vor i Kiigsens		drum en Buck/oc Das Raad hof Ciro 61
Draco skreff sin Laug		rium en Veher 93
med blod	64	Darius bleff offueruum then 97
Druckenskab en orsage		den aff Alexandro 96
til all ond	65	Domernes cedt til A hand faar ond løn 100
Darij raad om Regis		Demetrius Koning i mentet 68
		Macedonia 100
		Demes

Dem
sel
De
aff
Dem
Sp
Den
sa
Den
me
Den
beg
Den
uer
mo
Dom
Fris
Zel
De
ser
Drid
ser
De
Drit
omt
Diod
ha
ste
De
Re
De
För

Register.

Demetrius døde i fengsel	101	Didericus de Berna	
De Galater ere komne		vor en Gothus oc Cōs	
aff Tydskland	101	sul til Rom. 156. 164.	
Demetrius Demetrij		Diderich Gothorū Ro	
Søn	106	ning	163
Den slaug hof Egu		Den forskreckelige Titel	
sa	115	Utile	163
Den krig Cimbrorum		Dieffuelens flud.	166
med de Romiske	119	Det er ond att falle for	
Den tredie Monarchi		en red mans hand	168
begyndes	122	Daniels spadom om	
Den hellige Kircke bliff		Mahomet	170
uer fersolgt i tuende		De Tyrcker vore Tar	
mode	129	ter	171
Domiciani vdygd / oc		Den Tyrck Ottomā	171
krig mod de Carti oc		De Tydske Keisees loff	
Zeiti	133		176
De Christnes forfølgel		Desiderius den Longos	
se vnder Traiano	135	barder Koning	179
Didius Iulianus Keis		Desiderius bleff songen	
ser	137		179
Decius Keiser	140	De passuer vilde icke	
Døringen bliffuer først		gerne hafft Keiserdøm	
omtaled	144	me i Tydskland	184
Diocletianus Keiser / oc		Dett wulde Tyranni	
hand forfolgde Chris		Sergij offuer det døde	
tendømmen.	144	legomme / oc er forskre	
Det tolf Griffue som		ckeligt at lese	187
Romulus sahe	155	Det spiud som Christus	
De Hispaniske Køger ere		bleff stungen med	191
Køne aff de Gothis	156	De Gallier motte for	
		21 v	suerie

Register.

Suerle Lothringen	196	Den Rim o Cæsar o	
De Tydske Historici for		nullo	246
sumelig	198	De Suizer mod Osters	
De Spørster aff Bruns		rige	247
suig ere Komne aff de		Den sorte hob oc bonde	
Catulis	211	Früg i Tydsland	250
De Reisere bleffue for		Den Suizer Früg emel	
ligte for S. Bernhars		lom dem sielff	252
di bøn skyld	211	Dux Mantuanus	255
De som rettelligen ere		Den Magdeburgske	
fallede bliffue ved		Chronica	256
macht	218	Dantelis spodom om	
Dominicus oc Francis		Verdens ende	259
cus naar	219	Diodorus Siclus	261
De Konger aff Sicilia			
Falles Konger til Jer			
usalem	222		
Der vor ingen Keiser i		Exempel om syndens	
17. aar	225	straff	17
Der vor ingen Passue i		Enoch thet ewige liffs	
2. aar	226	exempel.	17
Den hellige Wenceslaus		Polis	19
aff Behemen	127	En wtuchtig Spørste fle	
Den Tyske Achilles	239	de seg i quinde flede	24
Dracoles Valack	242	Exepel om Guds heffn	
Delphin drog met de		offuer synden. 26. 118.	
Armeniacis ind før		119. 136. 140. 151	
Basel	242	Esau Falles Edom	25
De Suizers mandō	243	Edomite	27
Den Steders Früg	243	Ezechias gudfryctig	35
De Tyrcker ere bestier		Esaias	35
oc icke Tyranner	244	Exempel at frycte Gud	
		35. 101. 102.	Esai

Register.

Esate død	36	96. 99. 113. 148. 157.
Eulmerodach	39	172. 202. 219. 229.
Eneas	41	Effter stor lycke Rom
Etheocles	42	mer stor fald 96
Esdra vor i Kongens		Et tilbørligt Fald hører
raad aff Persen	53	Gud til 99
Exempel om Konglige		Exempel att erlige quin
mildhedt	58. 158.	der skulle skule seg 100
Exempel om alsomstør		Et vgodeligt vesen oc
ste grumhedt	62	skendelig hyckleri til
En forrecht oc høust		Athen 100
tal Crest	65	Exempel om the Ro
En vretferiges Døme		mers strengthed 104
re rette long.	67	Exempel att man skal
En merckelig raad aff		icke forlade seg paa
the sin Søster aff Pers		Mennisker 109
sia	67	Effet bemercke de Anas
Exempel om stor vrucht		baptister 111
oc om theris straff	70	Exempel om Guds stor
Eclipsis	73	re vrede 132
Esdra haffuer forsam		Et gløende suerd syntes
led the Bibliske Bø		offuer Jerusalem 133
ger	82	Exempel om heffn off
Exempel om wtacknes		uer de Guds bespot
melighed	84	tere 134. 150.
Et god tool fonger al		Elus pertinax Keiser
tiid god ende	85	137
En god exempel att gi		Et merckeligt exempel
re fred effter seide	88	att off bør forsuare
Eudoxius	90	long oc rett 139
Exempel om ret heffn.		Eclipsis solis 140
		Exem

Register.

Exempel om wtroskab	157	Strigge seg self	234
En mandelig strid aff	158		
Totila	163		
En vnderlig siun Artile	164	Sørste mandrab skede	
En Sørstes herlig suar.	165	for Guds dyrtelse	16
Eunuchus	175	for huilcke synder ver	
En wret passue	182	den er forgongen	17
En bro bleff giort off	182	Sørste Monarchi hoff	
uer Ruin	184	de Caldeer	21
En handel med passuen	189	Sørste Monarchies for	
om Lande	192	uandling	21
Engelborg til Rom	193	for hoor skyldt bleff	
Ebrad Conradi broder	194	Trota forstøret	41
Ebrad oc Gisseluerd	213	Sabianus Passue døpte	
Exempel om rett heffn	213	Philippum	140
bland store Herrer	213	Flautus Claudius Key.	142
Edith Koninginde aff	226	Selte dissimulator	149
Engeland	227	Jocas Keyser	168
Ernestus Hertug till	252	Francrisiges begyndel	
Suaben	252	se oc aff komme	178
Emanuel Keiser til Con	213	Francia er een part aff	
stantinopel	213	Gallia	178
Eddele Fruers snelhedt	213	Saderen bleff fonget aff	
Esopi Sabel	226	Sønne	182
Erffordt	227	Frangosisch trusel	195
Et bistert vesen at hude	227		194
		Sørster som siøle fraa	
		Keyser Henrico 4. oc	
		huilcke som hiølle med	
		hannom	

Register.

hannom	206	gen	250
Fridericus primus Key	214	Serdinandus Keiser	252
ser	214		
Fridericus Kom i bandt	215	G	
Friderici store ydmyg	216	Gracht	7
hed oc om hans tog i	216	Guds vrede er store for	
Asiam	216	synden skyld	18
Fridericus drunckede i	216	Gud beuater sine	18
Asia	216	Germani	19
Fridericus secundus Kei		Gud fornyede Abra	
ser han kunde mange		ham den foriettelte	25
spracker	221	Gud hielper sine	28
Fridericus fick Jerusa		Gud straffer Tyranner	
lem	222		28
Fridericus aff settes aff		Guds Budord giffne	29
Ruiget	223	Guds Ord skal aben	
Friderici Søn bleff fons		barlige forkyndis mod	
gen	224	enden	37
Frideri død	224	Gud haffuer sielff best	
Fratricelli Kettere	229	cket det ruge Juda	39
Fridericus aff Osterreich		Guds bespottelse bliff	
ge	231	uer aldrig wstraffet	40
Fridericus bleff fongen		Guds bekendelse bleff	
aff Mosback	231	forgetit wdi Grecia effa	
Fridericus tertius Key		ter Noe søners død	44
ser	241	Guds villie kan ingen	
Fridericus pfalzgreff		forhindre	56
ue	244	Gud besørger sin Rys	
Franciscus Kong aff		cke	60
Franchrige bleff fons		Gud haffuer besticket	
		hues	

Register.

huor Xlge sin lands		Gallia oc Germania bli	
ende	70	ffue adstylde	184
Oretia er ett beslutet		Genealogia Caroli	190
Land	73	Gregorius Passue een	
Oretia haffde tuende øe		Sare hed Bruno til	
gen	86	forn	201
Cabinus	110	Gisela en Sørstinde aff	
Gorthi	119	Burgundien	202
Gud straffer Synden i		Godfridus von Bilion	
trende mode	132	Høffuitzmand	208
Gordianus hengde seg		Gratianus	212
sielff	139	Galearius aff Meyland	
Gordianus Keyser	139		232
Galienus Keyser	141	Ganthar aff Suarz	
Gratianus Keyser	151	burg Keiser	233
Gorthi siøle ind i Ita-		Granse en Stad	244
lian	153	Gaza Trapezontius Ar	
Gorthi ere Dantzke oc		giropylos/lerde mend	
Gudlendiske	154		245
Genferich høffuitz.	156	Guns bleff iz. gonge	
Gorthi vor Adrianer	156	størmet	254
Genferich forredere	161		
Gillimerus vendeske Ro			
ning	161		
Gregorius primus ha-			
ffuer draget Byrcken			
til enighed	167		
Gog oc Magog	171		
Greiske Keisere settes icø			
Ke lenger i dene bog	175		
Gumasia	181		

Register.

Historier ere allom nyt	34	Quad mand skal lere aff	
teligt att vnde	8	Cyro oc Creso	59
Historier giffue off lær		Hunde troskab	96
dom att frycte Gud	8	Quorledis Darius vand	
Quad de hellige skriftes		Babylon	69
Histori off lerer	9	Histe trefshed til oprør	
Helias skifte verden i			71
trende tiidet	11	Hester	77
Smilcke de fyre Monar		Quorsføre att Philo icke	
chier ere	12	regner Xerxes	78
Quorsføre Gud plager		Hunger et skarpt suerd/	
Menniskien	28	derføre motte Athen	
Helias er icke død	33	giffue seg	86
Heliseus	33	Quorlenge den Greyske	
Heffn for synden skyldt		Erting stode	87
	34. 50	Hypocrates	89
Hector	42	Quor sterck Alexander	
Hercules	45	for til Asiam	95
Herculis mandom oc		Hannibal	103
fromhed gjorde hans		Quorsføre Antiochus	
nom nassnkundig	43	bleff i hiel slagen	102
Homerus / oc om hans		Quorsføre Juda bleff	
bøger	47	straffet	104
Hesiodus vor prest i He		Hunde older oc leffnet	
licon	47		107
Herodotus	53	Quor aff secter komme/	
Quorledis Sørster skul		oc at et hoffuit er nyt	
le optuchtes	55	teligt	110
Quorsføre gud holler off		Herodes bleff Juda for	
uer Sørster oc adel	55	ning	112
Barpagi snilhed	57	Herodes Ascalonita	113
		Herodes	

Register.

Herodes Antipas tog	169	Heracilius	169
sin Broders Hustru/		Heracleonas Keiser	172
oc lod halshugge Jo		Huorfore Gud stikker	
hannem	113	Monarchas	181
Herodes Agrippa	113	Henricus Auceps	188
Huorføre Monarchier		Huorføre thet Keiser	
ere beskickedede aff		dømme er kommen	
Gud	114	fraa then slecht Caro	
Hieron rex Sicilie	114	li oc til de Saxer	189
Hannibal flyde til An		Henricus Auceps Keis	
tioko	116	ser	190
Huorføre at alle Keise		Huad Henricus haffuer	
re kalles Cæsares Au		vdret den tid han vor	
gusti	125	Keiser	191
Huor den hellige Kircke		Henricus Ottonis bro	
kal findis	129	der	192
Huilecke rerre Francke oc		Hermannus Hertug i	
huilecke Alemanni ere		Suaben	192
	145	Henricus giorde ett an	
Honorius	153	det oprør mod sin	
Humelsmith	157	Broder	192
Huorledis the Longo		Huem Gud er med han	
bardi komme til Itali		nom kan ingen skade	
en	160		194
Huorføre att the Veno		Hugo haffde fonget sin	
der oc Gothi funde		Herre	194
icke fordrages	161	Henricus Hertug i Wei	
Hungeren haffuer sit		ern stüdede effter Riis	
naffn aff Hunis	162	get	196. 197.
Huorledis de Gothi sin		Huilecke de Churförster	
ge det Regimente i		ere	198
Italia	164	Huor	

Huo
 at
 ste
 Hen
 ser
 Bild
 let
 Hen
 ser
 Hen
 ser
 Hen
 ge
 Hen
 Han
 haf
 Hen
 Huil
 ex
 p
 Hen
 ge
 Hen
 af
 Hen
 se
 Hen
 E
 Huil
 o

Register.

Huor nytteligt dett er	169	Huniades plagede the	
att haffue Churfpr		Tyrcker	242
ster	199	Huor sterck Soliman	
Henricus secundus Key		haffuer belagd Wien	
ser	201		251
Hildebrandus bleff kal		Historici	255
let Gregorius	205	Huorlunde att verdens	
Henricus quartus Key		ende er neher	258
ser	205	Huad Rügernes om	
Henricus 5 / belagde sin		uendelser betyde	259
Fader til Mentz	207	Herodotus Historicus	261
Henricus 4 / ligger ube			
graffuit i fem aar	207		
Henricus den femte	209		
Hand bleff lønt som hā			
haffde fortient	209		
Henricus sextus Keiser			
	217		
Hulcke Keyserer der ere			
excommuniceret aff			
Paffuen	220		
Hermannus aff Dprins			
gen	221		
Henricus bleff fangen			
aff Friderico	222		
Henricus septimus Key			
ser	230		
Henricus er forgiffuen i			
Sacramentet	230		
Historia Sigismundi /			
om sin tienere	239		

3

Japhet	19
Janus	19
Jones de første Gre	
cker	19
Ismael	26
Isaac Christi figur	27
Jacob	27
Jacob kalles Israel	27
Joseph en viffinan	27
Israels første kalles	
domere	30
Jøderne ere de elste	33
Josaphat formerede	
Guds Ehre	33
Jorams affguder	33
Joas	34
Joiada	34
Jonas	

M m

Register.

Jonas	34	Jerusalem forstøret	113
Jotam	34	Julius begerede altid	
Josias	36	frud	122
Joachas	37	Julius er forrederlich i	
Joachim	37	hiel stungen	122
Jeconias	37	Julij mildhed emod sine	
Jerusalem bleff neders		fiender	123
slaget	39	J Egypte lernes besøn	
Jesus Sacerdos	61	derligen Mathematic	
Jonici	63	cam	136
Italici philosophi ere		Ingen ting skadeligere	
Komme aff Pythagor		end Ketterij	143
ra	63	Julianus Apostata Kei	
Ingen skal fordrifte seg		ser	149
formeget paa sin		Julianus ville fortilger	
macht	75	Christen med list	150
Judiths Historia	78	Ingen maa heffne seg	
Jotadas øffuerste prest		sielf	150
	97	Jouianus en Gudfrye	
Jason Kom wretteligen		tig Keiser	150
til prestedømet	103	Justinus Keiser	165
Jude Machabei Man		Justinianus Keiser	165
dom	105		(173
Janna then sieste Ke		Justinianus haffuer be	
gent aff den Slecht		skriffuit Jus civile	165
David	108	Justinianus bleff fons	
Judas Machabeus	109	gen	167
Jonatas	109	Justinus Keiser	167
Johannes Hircanus		Irene Keiserinde	175
	109	Johannes Mulier pass	
Jacobus Apostolus	113	ue	184
		Johana	

Register.

Johannes Stabeius	188	Keiserens contract med the Gothe	158
Irene Keiserens Dotter aff Constantinopel	219	Keiser Carls Foreldre	179
Johannes Koning til Jerusalem	222	Keiseren gick villigen fraa sin fruhed	209
Johannes aff Lucelborch bleff Koning i Behemen	230	Keiser Constantinus i hiel stungen i Constantinopel	243
Johannes Ruff forsbrend	238	Keiser Friderick bleff fangen til Vien	244
Johannes Huniades	241	Rorff syntes paa Else der	248
Julius Passue hielt ett slag med Francertus ge paa Paasedag	248	Keiser Maximilian	249
Joachim Markgreffue aff Brandenburg	254	Krig met de Venedier	249

L

		Latium	42
		Lacedemonier	Man
		dom	73
Kirken er kommen aff		Longimanus	77
Noe til Abraham	21	Longimanus befalte	
Krig for Thebe	42	att opbygge Jerusale	
Krig Scytarum mod		lem	78
Cyro	62	Lacedemonij	86
Kirkens stand nu i den		Lisander	86
ne tid	III	Lacedemonij bleffue sla	
Bettere haaffue tuende		gen for Thebe	89
vilke	143	Linus Passue	131
		M m g	Lucio

Register.

Lucius Martir	142	ue	222
Liberius Passue	bleff	Ledder penninge	224
foriager	149	Ludonicus	Bauarus
Leo Keyser	164	Keiser	130
Lotharius	165	Lupoldus aff	Osternige
Leontius	173		231
Leo Keiser / een billede		Ludonicus er bandfett	
formere	174	aff ringe orsager	231
Leo Copronomi søn Kei		Ludonicus Romang	232
ser	174	Ladislauus Koning aff	
Ludonicus pius Keiser		Ungeren	242
	182	Ludonicus Koning wdt	
Lotharius bleff Keyser		francrige	248
	182	Laurentius Miniaten	
Lotharius / Ludonicus		sis	255
germanicus oc Caro			
lus Caluus vore tren			
de Brødre	183		
Landskufft emellom			
de tre Brødre	183		
Ludonicus secundus Kei			
ser	184		
Ludonicus Balbus bleff			
Keyser	185		
Ludonicus tertius Kei			
ser	187		
Ludolfus	193		
Ludolf bad naade	193		
Ludonicus Koning	194		
Lotharius Saxo bleff			
Keiser	210		
Ludonicus Landgress			

M

Mandrab kall straffis	
16. 18.	
Macedones	19
Michas	34
Manasse wgudelighed	
	36
Manasse er dennom en	
Exempel som seg vil	
le omuende	36
Mosi bøger igen fund	
ne	37
Mineæ	43
Monge affguder i Gre	
cia	45
	Metij

Register.

Meth Suffet død	49	lam	120
Metastenas	53	Mitridates	120
Magi	67	Marq Tyrann	120
Megabifus	68	Man bør at frøchte lø	
Monarchia dett beste		ckens wftadighed	120
Regimente	68	Marcus Antonius / oc	
Melciades store offuer		Lucius verus oc hans	
uining for platea	71	Broder / Keyfere	136
Melciades fick ond løn		Mahomet forfprede	
	71	Egypten / oc de her	
Mennifkens liffforgeno		lige Konfter alle	137
gelig	72	Macrinus Keyfer	135
Mardonius Hoffuit		Maximinus Keyfer	139
mand	75	Maximianus / Galerius	
Mardonius brende	21	oc Constantius Augu	
then	76	fti	144
Mirackel ftede effter Zi		Maximianus bleff i hiel	
pocrate	90	ftungen	145
Miletum	95	Maxentius drucknede	
Menfelig vifhed hand			145
ler offte mod Gud	105	Mahomet	148. 171.
Machabej	108	Magnentij wtacknem	
Matathias	109	lighed	149
Mod Christi fødfeel ful		Magnentius ftack fig	
le Dauid ftiudes fraa		fielf i hiel	149
Regimentet	108	Maximus oc Arbogast	
Mand skal inted giøre		ere Exempel om for	
for hafelige	117	redere	152
Marius ødelagde the		Marcianus	162
Cimbros	119	Mauricius Keifer / bleff	
Marq Krig mod Sil		forredeligen omkom	
		M m ij met	

Register.

met	168	Nemrod	haffuer then
Mahomet de Arabers		første Monarchi	be
prophete	169	gyn	20
Mahomets listighed		Ninus then første	Roa
	169	nind til Assirien	22
Mahomets troo huor		Naar omskerelsen vor	
dan	169	giffuit	26
Mahomet indtog Ara		Ny skid misfager Gud	
biam	170		31
Mahomet ville heller		Nathan Davids Søn	
Falles en Saracener			34
end Agarener	170	Nabugodonosor	37
Monasteria vore Scho		Nabugodonosor om	
ler	181	uendis aff Daniel	39
Meng belagd	192	Naar then første Mo	
Mirabilia Mundi	197	narchi bleff endet	40
Moles med samme skp		Numitor	47
pe	233	Naar Rom vor bygt	49
Marimilianus fide Cas		Naar Persarum Mo	
rolu Dotter aff Bura		narchi begyntes	50
gundien	245	Nicomachus	90
Maximilianus bleff fon		Naar de Cōsules begyn	
gen til Bruck	245	te att regere til Rom	
Mahomet haffuer vund			91
det Hydrunt	246	Naar Alexander begyn	
Maximilianus Key.	246	te thenne Monarchi	
Martinus Luther	249		96
		Naar Christus er fød	
		der	127
Naar Menniken fide		Naar Christus er døbt	
først loff att æde fide			129
	18	Naar	

Register.

Naar Christus er korsfest	129	Naar det studium Theologie begyntes	212
Naar then Christelige Kircke er begynt	129	Nicolaus Augustus	233
Nero nequam Kei.	130	Russia ciuitas	244
Nerua Keiser	134	Naar prenterit ere først paa fundet	246
Monati Betterij er forðømt	141	Naar Bussel/oc att skind de met dem er fundet	246
Naar Hispania oc Galilia komme fraa Ruiget	160	Nyffødde Fyllinge gole	254
Naar the Vendske Komme til Aphricam	161	Nogre spadome att det Tyrckiske Ruige skal nederfalle	255
Naar S. Augustinus døde til Zippo	161	Naar thenne Chronica er forðansket	263
Naar Tyskland Kom fraa Ruiget	162		
Narses Kom i wnaade	166		
Naar det Tyrckiske Ruige begyntes	171	Omskerelsen er ett vist tegen til fortættelsen	25
Naar det Ruige Longobardorum fik ende	180	Orsagen att then Saamariske Krüg er begynt	32
Normanni ere indfallen i Galliam	186	Osiosias	33
Naar Døringen bleff førstedømmet	203	Osias	34
Naar de Cardinaler sin ge mact att velge Passuen	205	Osias	34
		Om stor hunger	38
		Olimpiades	41
		Om iij Orcha	

Register.

Orchomenon	43	der ere reiste mod de	
Orsagen til al Affgude		Romer	142
rñ	44	Orsagen att Constanti	
Ordening at fortage de		nus oc Licinius bleff	
ørcløse	64	ne wens	145
Oranes	67	Orthocarus	146
Oprøriske faa deris		Orsagen att de Gotthi	
løn	71	finde det Regiment	
Orhus alle Tyranners		til Rom	156
erempel	85	Ostgotiske Konger	157
Orsagen til att første		Orsagen att Venedig	
gong beskietes loug		bleff bygt	163
oc ret til Rom	91	Und løn for gode gier	
Om Tydske	92	ninger	164
Orsage til den krig mel		Opror for Passuens vd	
lom de Romiske oc		uelgelse	166
Antiocho	102	Orsage til det Maho	
Orsagen til den Cartas		meriske Ruge	169
ginensiske krig	114	Om de Saraceners mee	
Orsagen til den Mace		tighed	170
doniske krig	116	Orsage att de Romere	
Octavius Augustus		toge andre Keiser end	
bleff vdforet emod		de haffde til Constane	
Antonium	125	tinopel	175
Origenes Professor Al		Om stor krig i Tydske	
lexandrie	137	land	177
Om the Gotthers Histo		Orsage att de Francker	
rñ	140	gaffue seg fraa Ruge	
Odenatus en Romisk			178
Høffuigmand	141	Osterrlige oc Vesterri	
Orsagen att the Fran		ge	179
		Orsa	

Register.

Orsagen att Carolus	196	stybmend	196
bleff Keiser	179	Otto tertius Keiser	197
Ostfranker	183	Orsage att de Churfør	
Os porei foruende sit		ster ere indsette	198
naffn/oc skriffuer mād		Orsage at desse Førster	
at effter hannom haff		dømme er tagne til	
ue alle Passuer for		det Chur	199
uend theres naffn	184	Otto tertius bleff for	
Opror til Rom for Pass		giffuen	200
uens skyld	186	Osterrugeske march	203
Otto Hertug i Sarsen		Otto von Wittelsbach	
	188		215
Orsagen til den Friig		Otto Henrici Søn aff	
emellom the Francker		Saren er vdualt til	
oc Saren	189	Keisere	219
Otto primus Keiser	192	Otto quartus Kei.	220
Otto gaff sin Broder		Orsagen att fridericus	
Beiern	192	drog fraa Jerusalem	
Otto haffde mōgen			222
modstand	193	Ottacker Koning aff	
Ottonis seier	193	Behemen	226
Otto den første Keiser		Ottoman en Tyrcke	229
som haffuer foret pass		Oecolampadius	250
uen	195		
Otto ville straffuet			
passuen	195		
Otto døde til Quendels		p	
burg	195	pompeius Keiser	7
Otto secundus Keiser		Polinices	42
	196	poeter naffnkundig hos	
Otto bleff fongen aff		the Grecker	46
		Procas	47
		m m v	
		philos	

Register.

philonis regenscaff om	ptolomeus Epiphanes
the Monarchier 52	107
philosophi begyntes vn	ptolomeus philometor
der Ciro 63	170
peraspes 65	ptolomeus phisco en
phocenses bleffue slag	stem Bestia 107
ne 89	ptolomeus Dionisius
philippus offueruinner	the siste Koning wdi
the Greisker 89	Egipten 107
perdice helige siuge 90	pompeius 110
perdice bleff holpen aff	phariset 110
hipocrate 90	punicum bellum secun
plato 90	dum / oc orsagen der
philippi drom 94	til 115
philippus bleff i hiel sla	philippus Koning aff
gen fordi hand straffe	Macedonia 116
de icke wret 95	perseus then siste Ko
perdicas 98	ning i Macedonia 117
perdice hemlige siug 98	punicu bellu tertiu 117
ptolomey Euergetes 101	pompeius bleff offuer
ptolomeus philopator	uunden 122
102	ptolomey Astronomus
ptolomeus philometor	136
103	papinianus Juriscon
popilius en Romist Lea	sultus 138
gar 104	philippus then forste
ptolomeus vor fredes	dapte Keiser 140
somlig ochaffde Bog	posthumus en Hoffuig
lige Konster fier 106	man 141
ptolomey Euergetes 107	probus Keisere 144
ptolomeus philopator	pelagius Bettere wdi
107	Britas

Register.

Britannia	152	Roxane Alexandri Mo	
Philippus Keisere	174	der	98
Pipinus en Første wdi		Regulus bleff fongen	
frandertige	175		115
Pipinus Koning wdi		Reguli troo emod sit se	
frandertige	179	derne Land	115
Paffuens Flagmaf off		Reguli stor marter oc	
uer seg sielff	214	død	115
Philippus Keiser	217	Romere vore i stor nød	
Philippus bleff forrad			115
aff Wittelsbach	219	Romiske Monarchi skal	
Pataserus bleff sett i ett		vere den fiste	124
Bur	237	Reti de Etchlander	127
Piercamerus	247	Romiske Kircke begyn	
Philippus Maximiliani		nes	130
Søn	248	Ruffinus Gallus	154
		Radgaft der Gotter	
		Koning	154
Quintilius Varus stact		Rode Jøder	171
seg sielff	127	Roland	181
		Rudolphus bleff vda	
		uald til Keyser aff Bis	
Romiske Rüge er nu		coeperne til Vorchem	
hoff the Tydske	12		206
Roboam	32	Rudolphus miste sin	
Rea Silvia	48	høgre haand/oc huad	
Romulus	48	Flag hand førde off	
Remus	48	uer Biscoperne før	
Romuly oc Remus tret		hand døde	206
tes om Regimentet	48	Richardus aff Enges	
Rom bleff forstøret	29.	land	225
	159	Rudols	

Register.

Rudolphus Gressue til		Sibilla/oc om then Gu	
Habsburg	226	delige oc Affgudiske	
Rupertus Keiser	236	Sibilla.	45. 46.
Rom bleff vunden aff		Sardis	58
Keiserens frugsfolck		Solonis tal til Cresum	
oc Passuen bleff fons			58
gen	251	Solon bestreff først the	
Rügsdag til Augsburg		Romiske rett	64
	251	Strenge Herrer rege	
Rügsdag til Regens		re ickelenge	64
burg	253	Sardis	71
S		Store früg reses offte	
		aff ringe orsager.	85.
Sem	19		(121.
Semiramis Flede seg i		Soranus	90
mande Fleder	23	Socrates	90
Sardanapali endelygt		Sardis	95
	24	Som wi skide off sielff	
Sodoma forbrædt oc ry		sa gaar thet off	96
ger end nu i denne		Seleucus bleff i hiel	
dag	26	stungen	101
Saul	32	Seleucus callinicus	101
Salomon	32	Scopa	102
Samaria bleff ødelagt		Seleucus philopator	
	35		103
Samaria bemercker the		Sedetes	106
Kircke i Orient	36	Siria kom vnder de Ro	
Sedechias	38	mer	106
Sedechie dødt	38	Simon	109
Skilsmæss mellom en		Saducei	111
Gudelig oc en Mchris		Scipio iunior / oc hans	
sten Man	45	tree	

Register.

troo mod sitt Federne		Slaug met Attila hoff	
Land	116	Tolosa	136
Scipio Nasica	117	Stor trette om then	
Scipio then yngre Pau		Romiske Offrigbed	
li Nemilij Søn	118		168
Scipionis graed	118	Sultan	170
Scipionis ord bliffue		S. Gallus	172
sand	120	S. Bonifacius	175
Silla	120	Strabo Historiskriffue	
Silla affsette Tribu		re	178
nos / oc Pompeius ind		Saxonia bleff Christen	
sette dem igen	121		179
S. Staphan er stend / oc		Sibenburg	180
S. pouel omuend	129	Stephanus bleff confir	
S. peder kom til Rom i		meret aff Keiseren	183
Claudij tud	130	Sergius then wmlde	
S. peder bleff forssfest		passue oc Tyran	187
til Rom / oc S. pouel		Salueldt	193
bleff halsshuggen	130	S. Ulrich	193
S. Johannes Euange		Straahatter	194
lista er igen kommen		Siluester Magus	201
aff Pathmos	134	Stephanus rex Vngar	
Schola Alexanderina	136	rie	201
Seuerus Keiser	137	Suiger Biscop til Bam	
Sopores / the Persier		berg bleff passue	203
Koning en hoffmodig		S. Elizabet aff Hessen	
Mand	141		221
S. Jeronymus vor Da		Schola pragensis	235
masi Notarius	151	Suigerste forbund	235
Stillico Hoffuigmand		Sigismundus Kei.	237
	152	Sigismundus drog i	
Stillico en Vend	154	Tyrckud	

Register.

Tyrckind	239	Tales	63
Scapler een oprørist		Themistocles raad	74
mand	250	Themistocles friede sin	
Solimannus Kom ande		fæderne land	75
gong i Tydskland	254	Themistocles snelhed	57
T		Thes større mactē man	
		fonger thes større	
		bliffuer homod.	76. 85
Thucydides historicus	7	Themistocles onde løn	
Then første Verdens		for velgiertninger	77
tud	11	Themistocles flyde	77
Then anden Verdens		The Atheners stiffhed	
tud	11	oc trog	86
Then hellige Kirckes be		Theramenes i hiel sla	
gyndelse	15	gen.	88
Then første Euangelis		Trasibulus	88
ke predige oc foriettel		Thebani bleffue offuer	
se om Christo	15	uunnen	89
The fyre monarchier aff		Thebæ forstørret	95
Daniel vdelagde	20	Tyrus	95
The fyre monarchier i		Trigranes bleff slagen	
fyre lignelser	20	aff pompeio	106
Thet Tyrckiske Rüge		Tydskland bleff offuer	
vor David for sagt	20	fallen med krig aff	
Thares	25	Tiberto oc Druso	127
Tullus Hostilius	49	Tiberius er adopteret	
Tarquinius Superbus		aff Augusto	128
	(50	Titus belagde Jerusa	
Thucydides	53	lem	132
Then suare grumhed		Then stor yndē til Jeru	
Astyagis	57	salem	132
		Titt	

Register.

Titt oc Vespasiani from	Teis then siste Gothia
hedt oc dygd 133	er Koning 160
Traianus en from Kei	Theodosius Keiser 160
ser 134	Tiberius Keiser 167
Traiani ord naar han	Turcka 171
beskickedede nogen Mar	Theodosius Keiser 174
skalck 134	Thassilo Hertug aff
The Jøder rese seg op	Beiern 180
igien oc vduelde seg en	Tydske bleffue sette i
Messiam 135	hungeren 180
The Bettere Manichei/	Thet ynckelige mord aff
oc theris falske ler	the Vngerer 188
dom 143	Tredie oprør mod Ot
Thomas Monetarius	to 193
143	Trit Passuer bleffue aff
Tacitus Keiser 144	sette 203
Theodosius offueruand	Thet slang hof Mans
de Gotthos 151	feldt 209
Theodosius en Gudfryc	Then Romiske stol bleff
tig Keiser 152	transfereret 229
Theodatus 157	Tuende Keisere vduale
Totilas de Gotther Ro	des en dag 230
ning 158	Tuende Rom / tuende
Totilas vand Rom 158	Passuer 236
159	Tre Passuer paa en tiid
Totilas bød Kircke	136
frid 159	Tamerlanes en Tyran
Totilas bleff vnderuist	237
aff Benedicto 160	Thomas Mynter 250
The Longobardi vore	
Saxer 160	Vnder

Register.

V	Vendiske Komme til Be hemmen 162
Vnderſked emellom the Hedniſke Hiſtorier oc den hellige Schrifft 9	Valentinianus Keiſer (162)
Verden ſkal anden tiid brendis 18	Vnderlige tegen for Mahomet Kom. 167
Vr Chaldeorum 25	Viſio S. Vldarici 191
Vrong Gudsdyrkſe ſtraffis 35	Vernherus 211
Vnderlig ting ſkede oc huor for de ſke 73	Vien i Hungeren 223
Vnderlige tegn ſkede i den Greiſke krig 86	Velphi oc Gibelini 223
Vindelici / de Auſpuri ger oc Bayeren 127	Victoria Urbs 224
Veſpaſianus Keyſer 131	Vilhelmus aff Holland Keiſer 225
Varius Keyſer 138	Virtemberg 230. 235 /
Vlpianus Iuriſconſul tus 138	Venceſlaus Keiſer 236
Vibius Gallus Keyſer 141	Virtemberg bleff ett Hertugdømme 248
Valerianus Keyſer 141	Vandſlod til Rom 252
Valentinianus gaſſ een Hedniſk preſt en kind heſt 151	Verden lignes ved ett gammelt huſ 259
Valens Keyſer en Ar rianer 151	W
Veſtgothiſke Konger 157	Wret heffnes gierne 48
Vitrich 157	Wret ſkal ſtraffes 92
Vendiſke loſſue 161	Wenighed effter Alex andri død 98
	X
	Xenophon 53
	Xerxes 72
	Xerxes for ind i Gre cken 72
	Xoro

Register.

3

30. Tyrannen til Athen

Doroastres fand først	87	Zenobia Kemptinde	142
paa den sorte Konst 22		Zesti	162
Zacharias Prophete 34		Zeno Keiser	164
Zorobabel 61		Zisca	239
Zophiri trosteb emod		Zuinglius	250
Darium 69		Zuinglius bleff slagen	253
Zorobabel en Første øffe			
uer Juda 78			

Register om alle Romiske Keisere som verit haffue fraa C. Julio Caesare oc ind til Carolum V.

Julius Caesar vor 46.	cuperet Keiserdømmet
aar for end Christus	i 17. Moneder / doch
bleff født oc regere	ere de icke regnede
de 4 aar	blandt Keisere.
Octavius Augustus rege	Vespasianus 9 aar
rede effter Julio 56 aar	Titus 2 aar
Tiberius 23 aar	Domicianus 15 aar
C. Caligula 3. aar 10 mo.	Nerva .1 aar 4. Mona.
Claudius 13 aar 9 mo.	Traianus 19. aar 6. mo.
Nero 14. aar	Adrianus 20 aar
Sergius Galba / Otto	Antonius 23 aar
oc Vitellius haffue oc	M. Antonius 18 aar
	En Commodus

Register.

Commodus	12 aar	Honorius	16 aar
Elus Pertinax	6. Mo.	Theodosius 2.	27 aar
Didius Iulianus	7. mo.	Martianus	7 aar
Seuerus	18 aar	Leo	16 aar
Bassianus Cara.	6. aar	Zeno	17 aar
Macrinus	1 aar 2 mo.	Anastasius	26 aar
Varius Helioas.	4. aar	Iustinus	9 aar
Alexander	13. aar	Iustinianus	38 aar
Maximinus	3. aar	Iustinus 2.	10 aar
Gordianus	6 aar	Tiberius 2.	7 aar
Philippus	5 aar	Mauricius	20 aar
Decius	2 aar	Focas	8 aar
Vibius Gallus	2 aar	Heraclius	29 aar
Valerianus	6 aar	Constantinus Heracly	
Gallienus	19 aar	Søn regerede	4. mo.
S. Claudius	2 aar	Heracclionas	2 aar
Aurelianus	5. aar 6. mo	Constans	27 aar
Tacitus	6. mo.	Constantinus 4.	17 aar
Probus	6. aar 4. mo.	Iustinianus	16 aar
Carus	2 aar	Philippus	1 aar 6 mo.
Diocletianus	20 aar	Anastasius	1 aar 3 mo.
Constantius	4 aar	Theodosius	1 aar
Constantinus	30 aar	Leo tertius	24 aar
Constantinus 2.	24 aar	Constantinus 5.	34 aar
Iulianus Apo.	2 aar	Leo quartus	5 aar
Iovinianus	7 mo.	Constantinus 6.	18 aar
Valentinianus	12 aar	Carolus Magnus	14 aar
Valens	3 aar	Ludouicus Pius	26 aar
Gratianus	6 aar	Lotharius 1.	15 aar
Theodosius	11 aar	Ludouicus 2.	20 aar
Arcadius	13 aar	Carolus Caluus	2 aar
		Carolus	

Register.

Carolus Crassus	9 aar	Otto 4.	4 aar
Arnolphus	12 aar	Fridericus 2.	37 aar
Ludouicus 3.	10 aar	Conradus 4.	4 aar
Conradus 1.	7 aar	Wilhelmus	2 aar
Henricus 1.	17 aar	Rudolphus	19 aar
Otto primus	36 aar	Adolphus	6 aar
Otto secundus	10 aar	Albertus	10 aar
Otto tertius	19 aar	Henricus 7.	6 aar
Henricus 2	22 aar	Ludouicus Bavar9	33 a.
Conradus 2.	15 aar	Carolus 4.	25 aar
Henricus 3.	17 aar	Venceslaus	22 aar
Henricus 4.	50 aar	Rupertus	10 aar
Henricus 5.	20 aar	Sigismundus	27 aar
Lotharius Saxo	13 aar	Albertus 2.	2 aar
Conradus	14 aar	Fridericus 3.	53 aar
Fridericus	37 aar	Maximilianus	33 aar
Henricus 6.	7 aar	Carolus 5.	
Philippus 2.	10 aar	Serdinandus	

Register paa alle Passuer som verit haffue fraa den første oc ind til Julium tertium.

Anno Christi 33.	Prius	Anacletus	11 aar
mus Petrus Apostol		Clemens 1.	9 aar
lus vor i Rom 25 aar		Euaristus	9 aar
Efter S. peder bleff		Alexander 1.	10 aar
Linus Passue 11 aar		Xistus	10 aar
		Nu ij	Theles

Register.

Thelesphorus	11 aar	Syricius	15 aar
Zyginus	4 aar	Anastasius 1.	3 aar
Pius	12 aar	Innocentius 1	15 aar
Anicetus	9 aar	Sosimus	1 aar
Soter	9 aar	Bonifatius 1.	3 aar
Eleuterius	21 aar	Celestinus	8 aar
Victor	10 aar	Xistus 3.	8 aar
Zephirinus	9 aar	Leo 1.	21 aar
Calistus	5 aar	Hilarius	6 aar
Urbanus	8 aar	Simplicius	15 aar
Pontianus	9 aar	Felix 3.	8 aar
Antherus	3 aar	Gelasius	4 aar
Sabianus	13 aar	Anastasius 2.	1 aar
Cornelius	3 aar	Simmachus	15 aar
Lucius	3 aar	Ormisda	9 aar
Stephanus 1.	3 aar	Johannes 1.	2 aar
Xistus 2.	2 aar	Felix 4.	4 aar
Dionisius	6 aar	Bonifatius 2.	2 aar
Felix 1.	4 aar	Johannes 2.	2 aar
Eutichianus	8 aar	Agapetus	1 aar
Caius	11 aar	Silverius	1 aar
Marcellinus	9 aar	Vigilius	17 aar
Marcellus	5 aar	Pelagius 1.	11 aar
Eusebius	2 aar	Johannes 3.	15 aar
Malciades	4 aar	Benedictus	4 aar
Silvester	2 aar	Pelagius 2.	10 aar
Marcus	2 aar	Gregorius 1.	13 aar
Julius 1.	16 aar	Sabinianus	1 aar
Liberius	16 aar	Bonifacius 3.	3 mon.
Felix 2.	1 aar	Bonifacius 4.	6 aar
Damasus	15 aar	Deus dedit	4 aar

Bonifa

Register.

Bonifacius 5.	5 aar	Valentinus	40 dag
Honorius 1.	12 aar	Gregorius 4.	16 aar
Seuerinus	1 aar	Sergius 2.	2 aar
Johannes 4.	1 aar	Leo 4.	8 aar
Theodorus	6 aar	Johannes 8.	3 aar
Martinus 1.	6 aar	Benedictus 3.	2 aar
Eugenius 1.	3 aar	Nicolaus 1.	9 aar
Vitalianus	14 aar	Adrianus 2.	5 aar
Adeodatus	4 aar	Johannes 9.	10 aar
Donus	1 aar	Martinus 2.	1 aar
Aghato	2 aar	Adrianus 3.	1 aar
Leo 2.	10 mon.	Stephanus 5.	6 aar
Benedictus 2.	10 mon.	Formosus	5 aar
Johannes 5.	3 aar	Bonifacius 6.	15 dage
Conon	11 mon.	Stephanus 6.	1 aar
Sergius	14 aar	Romanus	3 mon.
Johannes 6.	3 aar	Theodorus 2.	20 dag
Johannes 7.	2 aar	Johannes 10.	2 aar
Sosimus	20 dag	Benedictus 4.	3 aar
Constantinus	7 aar	Leo quintus	40 dag
Gregorius 2.	2 aar	Christophorus	7 mon.
Gregorius 3.	10 aar	Sergius 3.	8 aar
Zacharias	10 aar	Anastasius 3.	2 aar
Stephanus 2.	5 aar	Lando	6 mon.
Paulus 1.	10 aar	Johannes 11.	13 aar
Stephanus 3.	3 aar	Leo 6.	6 mon.
Adrianus 1.	13 aar	Stephanus 7.	2 aar
Leo 3.	20 aar	Johannes 12.	4 aar
Stephanus 4.	3 aar	Leo 7.	3 aar
Pascalis	7 aar	Stephanus 8.	3 aar
Eugenius 2.	4 aar	Martinus 3.	3 aar

17 n iq

21 aar

Register.

Agapetus 2.	9 aar	Urbanus 2.	13 aar
Johannes 13.	4 aar	Pascalis 2.	15 aar
Leo 8.	1 aar	Gelasius 2.	1 aar
Johannes 14.	6 aar	Calistus 2.	5 aar
Benedictus 5.	1 aar	Honorius 2.	5 aar
Donus 2.	1 aar	Innocentius 2.	14 aar
Bonifatius 7.	6 mon.	Celestinus 2.	5 mon.
Benedictus 6.	8 aar	Lucius 2.	11 mon.
Johannes 15.	8 mon.	Eugenius 3.	8 aar
Johannes 16.	4 mon.	Anastasius 4.	2 aar
Johannes 17.	10 aar	Adrianus 4.	4 aar
Gregorius 5.	2 aar	Alexander 3.	21 aar
Silvester 2.	4 aar	Lucius 3.	4 aar
Johannes 18.	10 mon.	Urbanus 3.	1 aar
Johannes 19.	4 aar	Gregorius 8.	52 dag.
Sergius 4.	2 aar	Clemens 3.	2 aar
Benedictus 7.	11 aar	Celestinus 3.	6 aar
Johannes 20.	9 aar	Innocentius 3.	18 aar
Benedictus 8.	10 aar	Honorius 3.	10 aar
Silvester 3.	56 dag	Gregorius 9.	14 aar
Gregorius 6.	2 aar	Celestinus 4.	18 dag.
Clemens 2.	9 mon.	Innocentius 4.	11 aar
Damasus 2.	23 dag.	Alexander 4.	6 aar
Leo nonus	13 aar	Urbanus 4.	3 aar
Victor 2.	2 aar	Clemens 4.	3 aar
Stephanus 9.	4. mon.	Gregorius 10.	1 aar
Benedictus 9.	8 mon.	Innocentius 5.	5 mon.
Nicolaus 2.	3 aar	Adrianus 5.	40 dag.
Alexander 2.	11 aar	Johannes 21.	8 mon.
Gregorius 7.	12 aar	Nicolaus 3.	3 aar
Victor	1 aar	Honorius 4.	2 aar

Nicolaus

marcius
4

Register.

Nicolaus 4.	4 aar	Johannes 23.	4 aar
Celestinus 5.	5 mon.	Martinus 5.	5 aar
Bonifacius 8.	8 aar	Eugenius 4.	15 aar
Benedictus 10.	9 aar	Felix 5.	9 aar
Clemens 5.	9 aar	Nicolaus 5.	8 aar
Johannes 22.	19 aar	Calixtus 3.	3 aar
Benedictus 11.	7 aar	Pius 2.	5 aar
Clemens 6.	10. aar	Paulus 2.	6 aar
Innocentius 6.	10 aar	Xistus 4.	13 aar
Urbanus 5.	8 aar	Innocentius 8.	5 aar
Gregorius 11.	8 aar	Alexander 6.	11 aar
Urbanus 6.	11 aar	Pius 3.	27 dag.
Bonifacius 9.	14 aar	Julius 2.	9 aar
Celestinus 6.	15 aar	Leo 10.	9 aar
Benedictus 13.	21 aar	Adrianus 6.	1 aar
Innocentius 7.	2 aar	Clemens 7.	11 aar
Gregorius 12.	2 aar	Paulus 3.	15 aar
Alexander 5.	5 mon.	Julius 3.	

Gud skick oc vende /
 Alt til en god ende.

